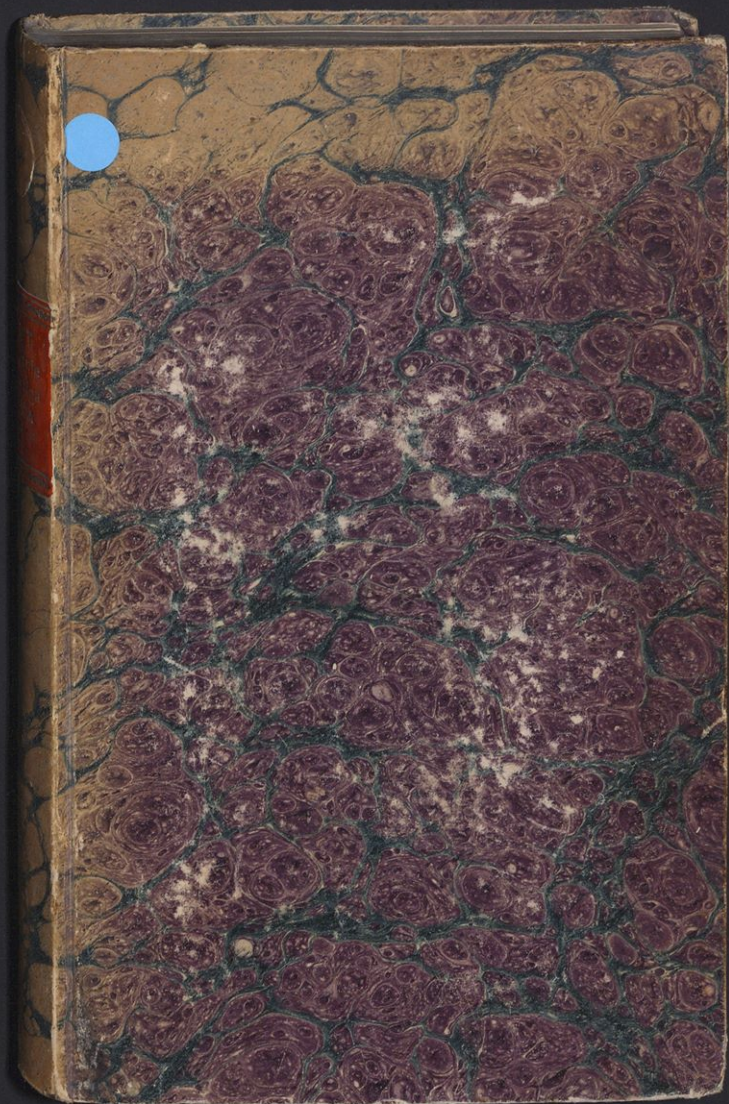

22154. II. C. e. 2.

Razlaganje
KERŠANSKIGA KATOLJŠKIGA NAUKA.

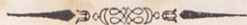
Spisal

ANDREJ ALBREHT,

prošt in fajmošter v Novim mestu.

III. DÉL.

Razlaganje
keršanskiga katoliškiga
Nauka.

Spisal

ANDREJ ALBRECHT.

prošt in fajmošter v Novim mestu.

III. DEL.

V LJUBJANI, 1851.

Natisnil in založil Ignaci Alojzi žlahtni Kleinmayer.

V natis téh bukev so milostljivi knez gospod gospod ANTON ALOJZI, Ljubljanski škof dovolili 1. dan veliciga serpana 1841.

IN-030007573

VI. POGLAVJE.

1. Nauk od božjih zapoved.

Znano nam je po božjih naukih, de kdor hoče zveličan biti, mora vse storiti, kar Bog zapové, in se varovati, kar prepové iz ljubezni do njega. De bi pa ljudje vedili, kaj storiti in opustiti, de bi se zveličali, se je Bog nevédniga človeka usmilil, in mu dal svoje svéte zapovedi, kakor je bilo že v prvim délu teh bukev povédano; in pozneje je svojo voljo po Jezusu Kristusu popolnoma razodel, kar je človeku treba vérovati in storiti, de bo zveličan.

Prej, ko je Bog povédal svoje svéte zapovedi, je rekel: »Jest sim Gospod tvoj Bog«, de bi nas s tem opomnil vérovati, de on je vsigamogočen Gospod, zapovedovavec in naš svéti in pravični Bog; de moramo njegove svéte zapovedi deržati, in če jih ne bomo deržali, nas bo mogel štrafati, ker je s strašnim gromam pri oznanovanji svojih zapoved na znanje dal, in de se njegovi vsigamogočnosti noben človek vstaviti ne more.

Ktere so božje zapovedi?

Te so:

- 1) Véruvaj v eniga Bogá.
- 2) Ne imenuj po nemarnim svojiga Bogá.
- 3) Spomni se, de boš nedeljo posvečeval.
- 4) Spoštuj očeta in mater, de boš dolgo živel, in de ti bo dobro na zemlji.

- 5) Ne ubijaj.
- 6) Ne prešestuj, ali ne délej nečistosti.
- 7) Ne kradi.
- 8) Ne pričaj po krivim zoper svojiga bližnjiga.
- 9) Ne želi svojiga bližnjiga žene.
- 10) Ne želi svojiga bližnjiga blagá.

Po teh deseterih zapovedih Bog nektore déla storiti zapové, nektore pa prepové. V prvih treh zapovedih, ki so bile na prvi tabli zapisane, so dolžnosti povéda-ne, ki jih imamo do Bogá. V prvi zapovedi nam Bog zapové, kakó naj ga znotraj v svoji duši častimo; v drugi, kakó naj po zunanjim z besedami in zaderžanjem svoje znotranje česenje pokažemo; v tretji nam pa čas pové, kteriga posebno še k očitnemu česanju ali k služ-bi božji obrniti moramo.

V drugih zapovedih nam pa Bog oznani, kaj smo sami sebi in svojimu bližnjimu dolžni, de spalnemo nje-govo svéto voljo. Takó zapové v četrty dolžnosti do staršev, in do tistih, ki so namest Bogá pri nas. V peti zapové, kar smo dolžni storiti za ohraniti svoje in svo-jiga bližnjiga življenje, teló in dušo, in prepové kaj ta-ciga storiti, kar bi življenje prikrajšalo ali pa zdravje poškodovalo. V šesti zapové čisto življenje in posebno zakonsko zvestobo, in prepové vse, kar je temu naspro-ti. V sedmi zapové vsakimu pri miru pustiti, kar je njegoviga, nobeniga ne v pravicah in ne na blagu po-škodovati, ne skrivno in ne očitno, in kar je kdo dolžan, pošteno plačati in vso štorjeno škodo poravnati. V osmi zapové Bog vselej govoriti, le kar je res, in nikoli dru-gači pričati, kakor vémo in mislimo; kdor drugači go-vorí, kakor je, in v sercu misli, laže; in kdor po kri-vim priča, poškodje bližnjiga. V deveti in deseti Bog zapové, de ne le zunanje déla morajo po božjih zapove-dih storjene biti, ampak tudi misli in želje sercá, in kdor

zoper božje zapovedi prostovoljno kaj misli ali želi, tudi greši.

Z očitnim razodenjem teh deset zapoved je Bog opomnil ljudi na postavo, katero jim je že pri stvarjenji v sercé vtisnil, in ponovil, kar so pozabili, kakor svéti Pavel nevérníkam pové, de imajo postavo božjo v svojih sercích zapisano, pa ker so se modri delali, so se zgubili v svojih mislih, in so resnico božjo v laž prevernili in hudobno živeli.

Te zapovedi tudi Jezus poterdi, in nam jih deržati zapové, če hočemo zveličani biti; on jih še bolj popolnoma razloží, de bolj natanko božjo voljo zvémo. Zató e rekel, de ni prišel ovreči, kar so Mozes in preroki učili in zapovedovali, ampak dopolniti s svojim zaderžanjem pokazati, de se mora takó živeti, kakor Bog zapové. Zató je tudi skušnjavcu rekel: Pisano je, moli Gospoda svojiga Bogá, in njemu samimu služi. Ravno takó je tudi mladenču rekel, ki ga je vprašal, kaj de naj storí, de bo véčno življenje dosegel: Derži zapovedi božje. — Pri drugi priložnosti je nek učenik postave Jezusa vprašal, rekoč: »Učenik! ktera je velika zapoved v postavi?» In Jezus mu je rekel: »Ljubi Gospoda svojiga Bogá iz vsiga svojiga sercá, in iz vse svoje duše in iz vse svoje moči. Ta je nar večí in perva zapoved. Druga je pa ti enaka: Ljubi svojiga bližnjiga kakor samiga sebe. V teh dveh zapovedih je zapopadena vsa postava in preroki.» Mat. 22. 35—40. Mark. 12. 29—31. Po svojih zapovedih Bog zapoveduje njega čez vse ljubiti, bližnjiga pa, kakor samiga sebe, in ravno to so tudi preroki zapovedovali. In kdor v resnici svojiga bližnjiga ljubi, po délih, ki mu jih storí, pokaže svojo ljubezen do njega, in tudi ljubezen do Bogá, ko take déla bližnjimu storí, ktere storiti mu Bog zapové, kar Jezus tudi z drugimi besedami poterdi, ker pravi: »Nad tem vas bodo spoznali, de ste moji učenci, ako

se bote med seboj ljubili.» Tató so v teh dveh zapovedih vse božje zapovedi in tedej vse dolžnosti zapopadene, ktere imamo do Bogá, do sebe in do bližnjiga dopolniti. Dolžnost pa imenujemo zavézo, v kateri smo z Bogam, de moramo njegove zapovedi dopolniti.

Ker nam je vsim k zveličenju potrebno po božjih zapovedih živeti, jih moramo tudi vediti in razumeti, kaj Bog po eni ali drugi zapovedi zapové ali prepové, zato bo zdej to razloženo, ne scer po rédu, kakor jih molimo, ampak bodo razložene po dolžnostih, ktere imamo do Bogá, do sebe in do bližnjiga, in zraven bodo še Jezusovi nauki sklenjeni, po katerih bomo še bolj popolnoma podučeni, kakó se po keršansko pobožno živí.

2. Od dolžnost do Bogá.

Bogá spoznati in va-nj vérovati.

Vse dolžnosti do Bogá so zapopadene v treh božjih čednostih: v Bogá vérovati, va-nj upati, in ga ljubiti. Te tri božje čednosti se pa še le v kristjanu znajdejo, kader je Bogá spoznal. Le vérovati, de je en sam Bog, pa še ni zadosti. Zakaj na svétu ga ni ljudstva, ktero bi eniga ali več bogov ne verovalo, in ga po svojim domišljevanji ne častilo.

Po kom spozná človek Bogá in njegovo svéto voljo?

Človek spozná Bogá in njegovo svéto voljo po vésti, po stvarjenih rečéh in po véri.

Kakó spozná človek Bogá in njegovo svéto voljo po svoji vésti?

Vést v človeku priča, de Bog vidi naše misli, želje in déla, ker ga s hudim očitanjem štrafuje, ako kaj taciga stori, v kar ona ne privoli, in se še prej v njem glasi, de tega ne misli, ne želi in ne stori; ako pa kaj taciga stori, v kar ga nagiblje in privoli, mu pa govori,

to je prav, in mu dušo z veseljem napolni. To glasanje vesti spričuje, de Bog, ki je človeku vést dal, po nji govori, in de jo svét le dobro ljubi, vse hudo pa sovraži, in ko dobro z dobrim, in hudo s hudim plačuje, je tudi pravičen.

Bog je človeku pri vstvarjenji svojo večno postavo v sercé vtisnil, ktero človek v sebi občuti, in zato se mu že od natore gnjusi nad nekterimi grehi, in ga ne-ktore déla veselé, ktere najde, de se z njegovo notranjo postavo vjemajo. Bog je pa tudi v človeško dušo, ktero je po svoji podobi vstvaril, take želje vtisnil, de želi Bogá vedno bolj spoznati. Dal je človeku tudi nagnjenje, de si prizadeva vedno bolj srečen biti, pa vender per še takó veliki sreči, še prav srečen ni, iše zunaj svetá le v Bogu svojo pravo in stanovitno srečo zadobiti, torej želi ga zmirej bolj spoznati. On je kakor slep človek, kateri zavoljo svoje telesne slepote nikoli luči, nikoli lepiga rumeniga sonca vidil ni, vender zmi-rej želi spregledati, in svitlobo viditi; takó tudi duša človekova nikoli Bogá vidila, nikoli prav spoznala ni; vender brez prenehanja silne želje ima, ga poznati, in pri njem svojo pravo srečo najti. In Bog je človeku prav blizo, v svojim sercu ga bo najdel; bolj ko si bo prizadeval po svéti volji božji živeti, bolj ga bo spoznal, in tudi občutil, de v njem prebiva s svojo gnado, in tudi vedno večí veselje bo občutila njegova duša do njega. Kakor se bo pa od Bogá odverníl, greh storil, stvarí namest stvarnika nezmérno ljubil, ne bo Bogá najdel, in dušniga veselja do Bogá ne občutil, ker je že zmoten.

Kakó spozná človek Bogá po stvarjenih rečéh?

Spozná ga, ker se mu je po stvarjenih rečéh razodel, de je vsigamogočen, moder in dobrotljiv, ker je vse vstvaril, in vse v lepim rédu ohrani. Ko človek vse

stvari premišluje, mu oznanujejo Bogá, vsigamogočniga, modriga in dobrotljiviga Očeta: nebesa pravijo božjo čast, in podnebje oznanuje déla božjih rok, vse drevésa na zemlji, zelenje, hribi in dolíne, studenci in potoki, vodé in morja, ptice pod nebam, živali na zemlji in ribe v vodah, vse pripovedujejo: Bog nas je vstvaril. En dan pripoveduje drugimu, in ena noč drugo uči božjo vsigamogočnost in modrost, de Bog je vse storil, de vsim živim stvarém je življenje dal, de skozi njega vse živi, le on nima začetka; vse se godí po njegovi modri volji, vse se spreminjuje, le on ostane vekomaj ravno tisti. Še ponoči, na lepim, jasnim nebu zvezde brez števila oznanujejo božjo vsigamogočnost in modrost, ktere neizmérjeno velike pod nébam visijo, se premikajo, svojih cest, ktere jim je Bog odkazal, nikoli ne prestopijo, in kakor velika je zemlja, na kateri prebivamo, vender proti nezmérnemu prostoru pod nébam ni toliko velika, kakor zerno páska; kakó mogočen je Bog, ki je vse to vstvaril! Zató je prerok vés vnet v svojim sercu Bogá hvalil, ko je déla božje vsigamogočnosti premišljeval, rekoč: »Ti o Gospod! si me s svojimi stvarmi razveselil, in silno sim vesel, ko déla tvojih rok premišlujem. Gospod! kakó častite so tvoje déla, silno globoke tvoje misli. Neumen človek tega ne spozná, in norec tega ne razume. Grešniki zelené, kot trava, in vsi, kateri hudo délajo, cvetejo, dokler bodo za vselej in vekomaj pokončani.» Psl. 91. 5—9.

Po kom človek prav spozná Bogá in njegovo svéto voljo?

Po véri. Desiravno vse stvarjene reči nam Bogá oznanujejo, ker nam kažejo, kar je nad njim nevidniga, njegovo večno moč in bogastvo, njegove dobre in milosti, ga mi vender prav spoznati, njegove svéte volje zvediti ne moremo, ker prebivá v večni luči, v kateri ga

še noben umerjoči vidil ni, le Sin božji nam ga je prav oznanil. Le po véri, ktera naš oslepljen um razsvetli, in naše sercé k njemu prenagne, de ga imeti želi, ga zamoremo prav spoznati, in njegovo svéto voljo zvediti. Zató je sv. Pavel, ko je zvedil, de so Kološani véрни postali in Bogá ljubijo, jim pisal, de nejenja za nje moliti in prositi, de bi vedno bolj popolnoma spoznali voljo božjo, zató de bi storili po volji božji v vsih rečéh, de bi bili radovitni na vsakim dobrim délu in rastli v božjim znanji. Kološ. 1. 10. In Jezus pravi: »To je véčno življenje, de spoznajo tebe samiga praviga Bogá, in Jezusa Kristusa, kteriga si poslal.« Jan. 17. 3. »Brez vére je nemogoče Bogú dopasti. Zakaj kdor hoče k Bogu priti, mora vérovati, de je, in de je tem, kteri njega išejo, plačevavec.« Hebr. 11. 6. Ker je tedej k zveličanju potrebno Bogá in njegovo svéto voljo prav spoznati; de bi jo vsak bolj popolnoma dopolnil, in Bogu bolj podoben bil, si mora prizadevati Bogá in njegovo svéto voljo vedno bolj spoznati, v spoznanji vére rasti, in se ne dati motiti po slabih izglédih spačeniga svetá. »De ne bomo več, kakor otroci omahljivi, in nas ne bo sém ter tjè gonila vsaka sapa nauka po človeški hudobii, po zvijači, v ktero nas hočejo v zmoto zaplesti.« Efez. 4. 14. In de bo pripravljen odgovor dati, vsakimu, kteri ga bo za upanje vprašal, ktero je v njem. 1. Pet. 3. 15.

Véra, ktero nam je Bog brez našiga zasluženja dal, pa ne uči samo tega, de véruvajmo le v eniga Bogá, ampak razsvetli našo pamet, de ga spoznamo svojiga Gospoda in kralja, in de vémo ga spodobno častiti. V zgodbah stare zavéze smo se prepričali, kakó delječ so se ljudjé brez vére zgubili, in hudo zmotili, de so stvari za Bogá molili, in jih po božje častili, in kakó jih je njih prerojeno hudo iz lastne moči nepremagljivo poželenje zapeljalo, de so menili, de z grehi se Bog časti.

Pa tudi ni potrebno, de bi ravno šli glédat v zgodbe stare zavéze, poglejmo le v današnje čase, koliko jih je, ki se bližnjimu razodenju ne podveržejo, se svétiga evangelija sramujejo, kateri so se zgubili v svojih prevzetnih mislih, in njih nespametno sercé je otemnélo, po svojih nesramnih željah živé; in ker se modre mislijo, vedó dosti lažnjiviga in zapeljiviga govorití, de sebe in druge motijo in zapeljujejo, so neumni in hudobni postali, véro zaverгли; in ker greh ljubijo, je njih um otémnil, ne poznajo, kar je božjiga, gledajo in vender ne vidijo, poslušajo in vender ne slišijo, pravi Jezus, ker jih je Bog po njih volji njih nesramnim željem prepustil.

Le véra našo pamet razsvetlí, ona nam pové, de izvirni (poérbani) greh jo je oslépil, de je nevédna; ona nam kaže veličastvo in vsigamogočnost božjo, ktera je vse stvari iz nič stvarila, ktera bi vse ravno takó lahko v enim hipu spet v nič spravila. Véra nam pové, de božji oblasti se nobena stvar vstaviti ne more, in tudi človek ne; de Bog, ki je vsigaveden in moder vse viža in ohrani, de pod njegovo oblastjo so kralji in mogočni zemlje, kakor revni, takó bogati; de las z glave ne pade brez božje volje, de on je dal vsim stvarém svoje večne postave; de dobro in hudo, srečo in nesrečo človekovo po svoji nezapopadljivi modrosti takó obrača, de vse služi k povišenju njegove častí, k večnemu razglasenju njegoviga svétiga iména, in k zveličenju njegovih izvoljenih. Véra nas prepriča, de le greh kazí v človeku božje modre naredbe, in tudi njegov dober namén s človekam, kteriga je za nebesa vstvaril, in se človek sam pogubi, ker ni Bogú pokoren. Véra nam kaže božjo svétost in pravíco, ktera ni angeljem, ki so grešili, ne pervim staršem prizanesla, in pod njo se je še Sin božji ponižal zavoljo grešnikov, in ji pokoren bil do smerti na križu; de še njemu ni mogla prizanesti, ki je naše grehe na se vzel, tedaj tudi nam grešnikom ne

bo prizanesla. Véra nas uči spoznati, kakó slabi smo sami iz svoje moči kaj dobriga storiti, našiga vrojeniga (poérbaniga) hudiga poželjenja iz lastne moči ne moremo premagati; de ono stori v nas, de dobriga ne ljubimo, nas hudo veseli, in de je človek skrit sovražnik božje postave. De po Jezusu nam je spet milost, odpušenje grehov in opravičenje došlo, po njem moč zadobimo ga premagati, in kdor va-nj véruje, ne bo pogubljen, ampak bo večno življenje dosegel; po Jezusu smo otroci božji in jerbi nebeškiga kraljestva postali, po njem smemo Bogá, svojiga Očeta klicati. Véra nas uči, de Jezus je naš brat, in de mi smo tempelj svétiga Duhá, v katerim prebiva s svojo gnado. Véra nam kaže v življenji Jezusovim, kakó mora kristjan živeti, in de mu je mogoče živeti, kakor se spodobi za otroka božjiga. Véra nas uči, kakó Bogá spodobno častiti, in pové, de ga noben človek po vrednosti in dolžnosti zadosti častiti ne zamore, in Jezus je na svét prišel in Bogá v človeški natori popolnoma počastil, kar človek ni mogel, in de le v Jezusu in po Jezusu zamoremo Bogá takó častiti, kakor se njegovimu veličastvu spodobi. Véra nas uči, de imamo Jezusa srednika in besednika pri Bogu, kateri vé z nami usmiljen biti, ki je bil v vsim skušan razun greha. Véra nam pové, de vse dobro, kar imamo, je le od Bogá, de se ne moremo hvaliti, kakor de bi ne bili prejeli. Véra nas uči, de Jezus nam je cerkev postavil, nji oblast dal, ktero je od Očeta prejel, de skesanim grešnikom grehe odpuša, svéte zakramente deli, po katerih bodo grešniki opravičeni, posvečeni in moč zadobé po božjih zapovedih živeti in zveličenje doseči. Ona nam pové, de Bog hoče vse zveličati, in de zató grešnike na zemlji terpi, jih čaka, de bi se k njemu spreobrnili, se poboljšali, in zveličal bi jih; in če se pa ne bodo poboljšali, jih bo potlej ravno takó večno pogubil, kakor bo svoje dobre in po-

korne otroke večno zveličal. Véra pa tudi uči človeka, kakó se poboljšati, in se spet božje ljubezni vredniga storiti; uči ga usmiljenje do bližnjiga, pové mu dolžnosti njegoviga stanú, ktere, ako bi jih vsak zvesto zavoljo Bogá spolnil, bi se že zemlja v nebó spremenila, i. t. d.

Véra je nam vsim potrebna, ona je ključ nebeških vrat, pa je tudi na tem svétu naša nar boljši tovaršica, v mnogih nadlogah nas tolaži, nesrečniga, reveža, bolnika in umirajočiga dobriga kristjana napolne z zaupanjem; ona pové umirajočimu, de gré zdej k svojimu ljubeznivim Očetu, kteri je celi čas njegoviga življenja védno za-nj skerbil, in ko bo vse zapustil, in njega vse zapustilo, ostane Bog, njegov Oče, zmirej z njim, in vzel ga bo v svoje naročje.

Ker le po véri človek Bogá prav spoznati zamore, véra pa iz poslušanja pride, takó mora božjo besedo poslušati, kteri hoče po véri zveličanje zadobiti. Svéti Pavel pravi: »Véra je iz poslušanja, poslušanje pa po Kristusovi besedi.« Rimlj. 10. 17. »Svéti evangéli je božja moč k zveličenju vsakimu, kteri vérje.« Rimlj. 1. 16. Po véri zvémó, kaj Bog sam od sebe pové, in kaj hoče de storimo, ker ni zadosti le vediti, ampak mora tudi po véri živeti, ker véra brez dél je mrtva, in ker bolj popolnoma ko bo kristjan po véri živel, bolj bo Bogá spoznal, in želel bo iz celiga serca še boljši živeti; zakaj svéti evangéli ima božjo moč, pride od Bogá in pripelje človeka k Bogu.

Po branji božje besede ali svétiga pisma tudi Bogá spoznamo, pa vender to še ni zadosti; kristjan jo mora tudi poslušati, ker bo pri poslušanji večkrat sercé omečeno, in ker po samim branji lahko v velike zmote pade, če cerkve ne posluša, ker le ona sama se ne zmoti; ona pové, kakó se ena ali druga resnica vzeti mora,

de je nekteri ne zastopi po svojim domišljevanji; zakaj naše hudo poželjenje hoče vedno resnice svete vére le na svojo stran obračati, de bi se to zgodilo, kar želi, in kar raji ima. To tudi sv. Peter govori, ker opomina kristjane, de naj se varjejo, de ne bodo po zmoti neumnih zapeljani, svoje terdnosti ne zgubé, ker v nekterih listih svétiga Pavla se nektore reči težko umejo, ktere pa nekteri neučeni in nestanovitni prevračajo, in ravno takó tudi druge pisma k svojimu lastnemu pogubljenju. 2. Petr. 3. 16. Zató so tudi aposteljni po izglédu Jezusovim brez prenehanja učili, kjer so priložnost iméli, desiravno so tudi pisali, ker po ustnim podučnji so jih kristjani zastopili, kakó se morajo božje razodéte resnice vzeti, ali zastopiti, in takó so bili pred zmoto obvarovani. Zató tudi sv. Pavel Tesaloničane opominja, rekoč: »Bratje! bodite stanovitni in držite izročenje, kteriga ste se naučili ali po govorjenji ali po našim listu.» 2. Tesal. 2. 14.

Jezus clo pové, de se Bogú prijeten človek nad tem spozná, ako rad božjo besedo posluša, ker pravi: Kdor je iz Bogá, božjo besedo posluša. Od potrebe božjo besedo poslušati, nas tudi izglédi prepričajo. David je bil moder in v božjih resnicah učen mož, pa vendar dokler ga ni Natan na njegov greh spomnil, ni veliko porajtal svoje hude pregrehe, potlej se je pa oestro pokoril, in obstal svojo veliko pregreho. 4. Kralj. 13. Nikodem je bil pri judih imeniten učenik postave, in vendar je šel ponoči k Jezusu njegov nauk poslušat. Sv. Avguštin se je spreobernal, ko je slišal svétiga Ambroža pridigovati, i. t. d.

Tode kristjan si mora prizadevati tudi po véri živeti. Judež Iškarjot je tudi Jezusa poslušal, pa vendar hudoben ostal; kralj Herodež je tudi svétiga Janeza rad poslušal, ali vendar je le nečist ostal. Ravno takó tudi veliko kristjanov božjo besedo poslušajo, pa vendar jim

nič ne zaleže, ker vedno v grehah ostanejo, so le poslušavci, pa ne délavci božje besede, ko ne živé po božjih zapovedih. Jezus le tiste zveličane imenuje, kateri božjo besedo poslušajo in po nji živé. Poslušajmo tedej božjo besedo z vérnim sercam, po nji bomo véro zadočili in bomo poterjeni v nji, in ona nas bo zveličala. »Živa je namreč božja beseda, in močna in ostrejši, kot vsak na obé strani nabrušen meč, in seže do ločitve duše in duhá, sklepov in muzga, in razsodi misli in namén sercu.» Hebr. 4. 12.

3. Kaj je treba vérovati.

Kaj mora kristjan vérovati?

Kristjan mora le v eniga samiga Bogá, in ne družiga zraven njega, vérovati, in vse, kar nam je Bog razodel, ker on je večna modrost in resnica, ki ne more goljufati, in ne lagati. To Bog zapové v svoji prvi zapovedi. Vérovati pa more kristjan vse resnice svéte vére, kakor jih mati katoljška cerkev uči, in ne po domišljevanji ljudi, kateri se lahko zmotijo; njo viža svéti Duh, de se ne more zmotiti. In tudi Bogá takrat prav častimo, kader mu vse vérjemo, kar je razodel. Jezus je tudi svojim aposteljnám zapovedal ljudi vse učiti, kar jim je povedal, in je rekel, de kdor bo véroval in bo keršen, bo zveličan, kdor pa ne bo véroval, bo pogubljen; zató moramo vse vérovati, kar je Jezus učil, in če so tudi take resnice, katerih naša kratka pamet razumeti ne more, ako tudi Bogá ne zamore popolnoma spoznati; pa jih vender mora terdno vérovati, ker ravno take vérne skrivnosti storé našo voljo zaslužljivo. Jezus v svojih naukih tudi ni nikjer razločka storil, de bi nekaj vérovali, nekaj pa ne; vse, kar je potrebniga, je učil, in kar je učil, nam je potrebno vérovati k zveličanju, in tudi njegovi aposteljni niso v nobenim nauku razločka délali, de bi bili njih učenci nektère resnice

bolj natanko mogli vérovati, nekterih pa ne, desiravno so jim sperviga, dokler vsih resnic svéte vére zavoljo njih kratke razumnosti niso še mogli prav razumeti, bolj lahke resnice pripovedovali. To sv. Pavel sam pové, rekoč: »Kakor otročičem v Kristusu sim vam mleka piti dal, ne pa jedi; zakaj niste bili še zató, in še tudi zdej niste, ker ste še meseni.» 1. Kor. 3. 12. V tem nas tudi zaderžanje svétiga Pavla proti Galačanam poterdi. Nekteri med njimi so govorili, de kdor hoče kristjan biti, mora pred po judovski postavi obrezan biti; sv. Pavel jim je pa naravnost povédal: »Ako se daste obrezati, vam Kristus ne bo nič pomagal.» Gala. 5. 2. To je: ako mislite, de vam je obreza k zveličenju potrebna, ne boste gnade odrešenja Jezusoviga zadobili, ker ne vérjete, de je njegovo odrešenje zadosti obilno za vaše zveličenje, tedej nimate prave vére, zató tudi deleža ne nad njegovim odrešenjem, če v zmoti ostanete. Ravno takó je povsod in vselej učila in uči Jezusova cerkev, de moramo vse vérovati, kar nam je Bog razodel, in kar so učili Kristus in njegovi aposteljni, ker vse je rés, in nobeden ne smé ene pičice od postave zbrisati, ali misliti de ni rés. Ravno to stori, de je katoljška véra vselej edina in nespremenljiva, in se loči od vsih krivih, ktere se védno spreminjujejo, ker niso od Bogá, ampak od ljudi.

Desiravno kristjan v svojim sercu in v svoji volji vse vérje, karkoli je Jezus Kristus učil, in nobene narmanji resnice ne overže, de le zvé, de jo je Bog razodel; takó so vender nektore resnice za nekteriga kristjana manj ali bolj potrebne vediti, ker so stanovi in okolišine kristjanov razloženi, so tudi dolžnosti razložene, ktere vsak vediti mora; druge dolžnosti imajo starši in gospodarji, druge otroci in posli, vsak je dolžan vediti dolžnosti svojiga stanú, de jih vé po keršansko dopolniti; družiga stanú dolžnosti vediti mu ni takó potre-

bno. Zató je mati katolíjska cerkev razloček storila in povedala, ktere resníce svéte vére de mora vsak kristjan, kakor se pameti zavé, vediti in vérovati, če hoče zveličan biti, namreč: De je en sam Bog, kteri je nebó in zemljo in vse, kar je, vstvaril, de vse ohrani in víža, de je pravičen sodnik; de so tri božje osebe (persone), de je Sin božji iz ljubezni do nas člověk postal, in nas na svétim križu odrešil, de nas sv. Duh s svojo gnado posvečuje, in de brez nje nobeden pravično živeti in večniga zasluženja vredniga déla storiti ne more, in de je duša člověska neumerjoča. Vediti pa je treba tudi apostolíjsko véro, očenaš, deset božjih zapoved, svéte zakramente, in dolžnost svojiga stanú, kar je že na drugim kraju povedano bilo. Prizadevati si mora vsak kristjan po svoji moči nauke svéte vére zmirej bolj zvediti in se v njih uterčiti, de stanoviten v véri ostane, kakor nas sv. Peter opominja: »Rastite v gnadi in spoznanji Gospoda našiga in Zveličarja Jezusa Kristusa.« 2. Pet. 3. 18. Vsak naj se v svoji volji cerkvi podverže, in naj se na njo kot na svojo mater zanese, ktera za njegovo zveličenje skerbí, kar ona vérje, naj on, in kar ona zaverže, naj tudi vsak kristjan zaverže.

4. Od nevédnosti.

Véra je k zveličenju vsakimu člověku potrebna, in vsak mora želje imeti vse zvediti in vérovati, kar je Bog razodel, in kar mati katolíjska cerkev vérovati zapové. Ali na zemlji se vender tudi taki ljudje znajdejo, kteri nikakor od prave vére zvediti ne morejo, takim nevednost od posebniga božjiga podučjenja ali od prave vére ni za greh zarajtana; ker ni prostovoljna, ko še ne vedó, de je Bog k ljudém govoril, in jih učil, kakó živeti, de bi bili večno zveličani.

Postava pa, ktero je Bog že pri vstvarjenji v člověkovo sercé zapisal, in ktera ga učí pglavitne dolžnosti

do Bogá, do sebe in do bližnjiga, in je v deseterih božjih zapovedih zapopadena; pa človek lahko spozná, če mu je mar po nji živeti, in svojo vést poslušati, in svoje volje k hudimu ne obrača, in po svojim hudim poželjenji živi. Ako pa hudobno živi, si je sam kriv, kakor so si bili sami ljudje krivi, kateri so živeli od stvarjenja svetá, do Mozesá po svojim hudim poželjenji, in jih je Bog hudo štrafal zavoljo njih hudobije, ko so na-nj pozabili in na njegovo v sercu zapisano postavo, in niso hotli po nji živeti. Sv. Pavel pravi: »Kterikoli so brez postave grešili, bodo brez postave pogubljeni.« Rimlj. 2. 12. Kdor teh zapoved ne vé, tega ni izgovoriti, in on ni brez greha.

Ali kdor ni od Jezusa Kristusa nič slišal, in od njegoviga svétiga evangélija, in po zapovedih evangéljskih ne živi, nima zató greha, ker v Jezusa ne vérje, ker v takih deželah živi, kjer še Jezus oznanovan ni bil, in svétiga kersta prejeti ni mogel, ko še nikoli ni nič od njega slišal, in tudi slišati ni mogel. To Jezus sam uči, ker pravi: »Ko bi ne bil prišel, in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha; zdej pa nimajo izgovora za svoj greh.« Jan. 15. 22. In sv. Pavel: »Kakó bi temu vérovali, od kteriga niso slišali? Kakó bodo pa slišali brez oznanovavca?« Rimlj. 10. 14. Nevédnost tedej, ktera ne pride od človeške volje, temuč od pomanjkanja priložnosti zvediti božje razodete resnice, je brez greha; če ima pa priložnost, de bi lahko zvedil, pa je prostovoljno nemarin, in si ne prizadeva božjo voljo zvediti, ima greh.

Kristjani ne morejo v resnicah svéte vére nevédni biti, ker imajo povsod obilno priložnosti božje in cerkvene zapovedi zvediti, in če so nevédni, imajo greh; njih volja je hudobna, jim ni mar za Bogá in ne za zveličenje, greh ljubijo, zató ga delajo, in padli bodo pravični sodbi v roko, ker njih nevédnost je brez vsiga izgo-

vora. »To je sodba, ker je luč na svét prišla, in ljudje so bolj temò, kot luč ljubili, ker njih dela so bile hudo-bne.« Jan. 3. 19. Izgovorjen bi pa bil, ko bi dobro voljo imel, in si prizadeval vse zvediti, pa bi ne zamogel, ker še nar bolj učeni in pobožni kristjani so lahko v kaki zmoti, pa taka zmota bi bila tudi lahko nedolžna.

Ker je véra velik dar božji, se hudo pregreši, kateri si ne prizadeva v nji dobro podučén biti, de bi vedil, kakó prav po keršansko živeti; pregreši se zoper Bogá, ker mu ne vérje, in zoper sebe, ker ne more zveličán biti, ker po véri ne žíví.

Desiravno takim ljudém nevédnost ni za greh zarajtana, ktero nikakor ne morejo zvediti od Jezusa in njegoviga svétiga evangélíja, ker ne pride iz njih volje, de ne vérjejo v Jezusa Kristusa, zató ker niso nič slišali od njega; je vender za nje velika nesreča, oni niso keršeni, so še v izvírnim grehu, in niso v kraljestvu Kristusovim, in nimajo pravíce do nebeškiga kraljestva, oni so enaki sleporojenimu, od kteriga je Jezus rekel, de niso ne on ne njegovi starši njegove slepote krivi, vender le ni vidil, slepota je bila njegova velika nesreča, dokler mu Jezus ni pogléda dal; takó tudi le Jezusova véra um razsvetli, de dobro spoznajo, in voljo prenagne, de dobro ljubijo in storé, scer pa v temi ostanejo.

5. Stanovitnost v véri.

Kristjan mora v svoji véri stanoviten biti, de se ne da nikakor zmotiti ali zapeljati od nikogar; zakaj Bog sam nam je svéto véro razodel, svoje svéte lastnosti in svojo svéto voljo povedal, in kar Bog govórí, je čista resníca, ker láži nikoli storiti ne more. In to prepričanje, de je Bog govoril, storí s pomočjo gnade božje, de je volja v človeku takó stanovitna, de se ne da odverniti ne iz strahú, ne po besedah zmotenih ljudi, in de tudi nad nobeno resnico ne dvomi (cvibla), de se ogiblje zmo-

tenih ljudi, kateri po svojim oslepljenim umu in po skazanim poželjenji zoper božje razodete resnice v svojo večno škodo govoré, in si po vsaki véri nebeške vrata odperte mislijo, ker pri njih je zmota, laž in resnica vse eno. Ko je sv. Pavel Efežanam pisal, de je Bog učnike v svoji cerkvi postavil, je povedal, de bodo toliko časa učili, de se bodo vsi k pravi véri spreobrnili, Jezusa Sina božjiga spoznali in popolnoma v véri močni postali. »De ne bomo več, kakor otroci omahljivi, in nas ne bo sèm ter tjà gonil vsak veter uka po človeški hudobii, po zvijači, s katero nas hočejo v zmoto zaplesti.« Efez. 4. 14. In Galačanam, de bi bil nespremljivost vére prav očitno pokazal, kakó stanovitni de moramo biti, piše sv. Pavel takó: »Nekteri so, kateri vas motijo, in hočejo preverniti evangéli Kristusov. Ali desiravno bi mi, ali en angelj z nebes vam kaj oznanoval, razun tega, kar smo vam oznanovali, naj bo preklet.« Gal. 1. 7. 9.

Ko je kristjan v svojim umu prepričan, de Bog je govoril, ima tako močno voljo, de je pripravljen za svojo véro umreti, in dokler ni tak, de bi bil pripravljen svojo čast, ali svoje dobro imé, službo in življenje zgubiti, še nima prave stanovitosti v véri. Od stanovitosti v véri nam sv. Pavel da izgléd, ki je rekel: »Kdo nas bo tedej od ljubezni Kristusove ločil? Nadloga? ali britkost? ali lakota? ali nagota? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč? Kakor je pisano: Zavoljo tebe smo vsak dan morjeni; imajo pa nas kakor ovce odločene za zaklanje. V vsim tem pa premagamo zavoljo tega, kateri nas je ljubil. Zakaj za terdno vém, de ne smert, ne življenje, ne angelji, ne poglavarstva, ne oblasti, ne sedanje ne prihodnje, ne sila, ne visokost, ne globočina, ne druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, ktera je v Kristusu Jezusu.« Rimlj. 8. 35—39, Taka močna ljubezen pa le iz vére pride, in

véra storí kristjana takó močniga in stanovitniga v ljubezni božji. Zató so si aposteljni toliko prizadjali, kristjane takó goreče opominjali k stanovitnosti v véri, in tudi jim lastni izgled dali, ker so radi in veselo za véro hude martre in preganjanja terpeli; de bi tudi oni stanovitni v véri ob času preganjanja voljno vse martre preterpeli, kar so tudi storili, ko je brez števila veliko kristjanov raji nar hujši martre preterpelo, kakor de bi bili véro zatajili: in ako jo je kateri zatajil, ali kaj taci-ga storil, de so preganjavci menili, de jo je zatajil, je mogel po več let težko pokoro délati, pred, ko so ga v družbo kristjanov spet vzeli. Pa ne le v prvih časih keršanstva so se dobili hudi sovražniki svéte vére, ampak ob vsih časih do današnjiga dné; pa ravno takó so se znajdlí stanovitni kristjani, ki so raji vse hudo in tudi smert preterpeli, kakor de bi se bili dali zmotiti, de bi bili ljudém in ne Bogú vérovali, kar je govoril.

Kdor je stanoviten v véri, občúti moč vére v sebi, premaga zmote in krive nauke svetá. Po lažnjivih in goljufnih naukih hočejo spačeni ljudjé um in pamet vernih kristjanov oslepiti; ali véra, ktera um razsvetlí, jim temò prežene, in zató ne vérjejo ljudém, ampak Bogú, ona jih po pravim potu vodi, in ne zaídejo.

Zemeljske dobrote njega motijo, nagnjen je do njih, pozná sicer njih zapeljivost, de bi zamogle ljubezen do Bogá v njegovim sercu zadušiti, in pri vsi svoji pameti bi jih vender le ljubil, in dobrotnika, nebeškiga Očeta, pozabil, ko bi ne bila véra močnejši v njem, in po nji premaga poželenje po njih, de rajši popusti vse zemeljske dobrote in veselje, kakor de bi nebeške zgubil.

Véra pravi: grešnik si, grešniki smo, vsi potrebu-jemo pokore, de plačamo dolg per božji pravíci, kteriga smo s svojimi velikimi grehi storili, in velike štrafinge zaslužili. In to premišljevanje, kteriga véra v sercih zbudi, odverne kristjana od greha, in pogasí žejo v ser-

cu po prepovedanih rečéh in veselju; ker mu pravi, de spokorniku ne gré se s svétam veseliti, in tudi ne mara za nobeno zemeljsko veselje, le po nebeškim hrepení, kteriga mu véra obljubi, in ga z nebeško tolažbo napolne.

V véri stanoviten kristjan ne porajta preganjenja svetá zavoljo vére. Koliko dobri kristjani od hudobnih preterpé; jih preganjajo, zasramujejo, se jim posmehujejo, vpijejo, de so navdarjeni, prismojeni in kratke pameti. Bogaboječi zgubé zavoljo pobožnosti velikokrat čast, še clo ljubezen staršev, niso jim nagnjeni prijatli in tudi mogočni ne marajo za nje, kjer morejo, jih odrinejo, pa vsiga ne porajtajo, ker véjo de sv. Pavel pravi: **Kteri hočejo v Kristusu pobožno živeti, bodo preganjanje terpeli.** Pobožninu kristjanu je véra orožje zoper hudobne, in ne zamorejo ga premagati, on le eniga Gospoda spozná, in mu je v vsim pokoren, ne bojí se jih, kteri teló umoré, duše pa ne morejo umoriti, bojí se le tistiga, kteri zamore dušo in teló v pekel pogubiti. Mat. 10. 28.

Lahko je presoditi, zakaj de je današnje dní toliko zmotenih kristjanov, kteri se vsaciga preganjanja bojé, vére jim manjka, zató se dajo prec premotiti od posvetnih ljudi. Prosimo Jezusa, de v nas véro oživí in recimo: »Vérjem, Gospod! pomagaj moji nevéri.» Mark. 9.23.

6. Véra mora biti délavna.

Sv. Jakob govori od délavne in mertve vére, ker pravi: »Kakor je teló brez duše mertvo, takó je tudi véra brez dél mertva.» Jak. 2. 26. Če kristjan véro ma, pa dél ne stori, ktere véra zapové, mu véra nič ne pomaga, in tudi ne more nobeniga prepričati, de jo rés ima; kteri pa déla po véri, ali po zapovedih božjih storjeno ima, njemu déla pričajo, de véro zarés ima. Zató Jezus pravi: »Ne vsak, kteri mi pravi: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo; ampak kteri stori

voljo mojiga Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo.» Mat. 7. 21. Takó učé apostelnj in mati katoljška cerkev, de kristjan mora storiti, kar véra zapové, in potlej naj zveličanja upa; zakaj kaj pomaga keršansko vérovati, po ajdovsko pa živeti? Če pa kristjan ne žíví po véri, leží véra v njem merta, kakor zerno v zemljo verženo, če ne obzelení, nikoli sadú ne obrodí, desiravno je v zemljo verženo, de bi sad prineslo, ravno takó je véra v njem, pa brez sadú, kakor bi je ne bilo. Véra nam je dana od Bogá, kakor nadnatorna moč, vsaka moč se po délih v človeku pokaže, in po njih zvémó, de je taka moč v človeku, ktera take déla storí; takó se mora tudi véra pokazati v délih, po kterih se ljubezen do Bogá in bližnjiga očitno pokaže. Véra je božja luč, razsvetlí kristjanu um, in víža njegove misli, zató je kristjan, v kterim véra svojo moč razodeva, za božjo část in dobro bližnjiga vnet. Srečniga se misli, de smé moliti, ker ni družiga, kot prah in pepél; misli, sodi in déla vse, kakor mu véra pové. Véra storí, de rad moli, rad v cerkev hodi, pogostoma svéte zakramente prejmlje. Véra ga žéne, de je svojim višjim rad pokoren, ker vé, de Bog takó hoče. V nadlogah in stiskah se verže v roke božje previdnosti, ker véra mu pravi, de Bog vse víža, de brez njegove volje las z glave ne pade. Véra mu pové, de njegova družina je velik božji dar, kteriga mu je Bog zaúpal, od kteriga mu bo odgovor dal, in žéne ga, jo k svétimu življenju napeljevati, in to z veseljem storí, ker vé, de Bog to hoče. Véra ga žéne bližnjimu dobro storiti, kjer priložnost najde, mu pomagati v nadlogah, in mu streči, kolikor zamore. V skušnjavah in priložnostih grešiti, ga véra odvérne od razžaljenja božjiga, ker mu pravi: Ali hočeš zavoljo tega majhniga grešniga veselja véčno zapraviti? Ako ljubi kako osebo (peršono), mu véra reče: ali jo ljubiš zavoljo Bogá, ali zavoljo

kakiga veselja ali dobička? in ker spozná, de le zato, ker mu dopade, pa je za-nj nevarna, mu véra pravi, zapústi jo, in jo zapustí. Véra sterí, de sovražnikom odpustí, in ljubezen do njih v sercu obudí, de jim tudi dobro storí. Ako je imeniten in bogat, se ne napihuje nad reveži, zakaj véra ga učí, de so njegovi bratje in udje Jezusoviga telesa, kot on, in svoje bogastvo po naménu božjim obrača, de z njim veliko dobriga storí, z ubogajmedajanjem svoje grehe zbriše, in si v nebesih veliko zalogo napravi. Véra storí, de se v svét ne zaljubi, kar bi se brez nje gotovo zgodilo. Véra da kristjanu tako moč, de se v vsim Bogu v roke vda, in kar mu je Bog obljubil, takó terdno po véri upa, kakor de bi že imel.

Sv. Pavel vse velike déla starih očakov le véri pripiše, ktera jih je po délih vpravičila. Po véri razsvetljen je Abelj nar boljši od svoje čede Bogú daroval, Noe je na suhim barko délal, v kateri je bil ohranjen, Abraham je šel iz svojiga kraja in je bil precej pripravljen svojiga sina zaklati in Bogú darovati. Hebr. 11. Takó je véra začetek človeškiga zveličenja in korenína, iz ktere vse keršanske čednosti rastejo; tode le živa in délavna mora biti, mertva ali brez dél človeka ne zveliča. Zakaj Jezus, ki nas je iz ljubezni véro učil, ni učil, de bi le vedili, kakošen de je Bog; ampak de bi tudi storili, kar on hoče. In zakaj so se pervi kristjani, kar tudi še v današnjih časih pobožni in véрни délajo, takó ojstro postili, vse noči v molitvah prečuli? zakaj si zemeljsko veselje odrekli in svoje mesó križali? zakaj se svetá takó skerbno ogibali? zakaj svojo moč in premoženje le za božje česenje in za dobro bližnjiga obračali? zakaj se vedno ponižnosti in poterpežljivosti vadili? zakaj v strahu za svoje zveličenje živeli, in zavolj pomanjkanja dobrih dél takó žalovali, in se za nevredne hlapce Gospodove šteli? Ljubi moji, vse zato,

ker so vedili, de véra brez dél jih ne more zveličati, in zató se bali, de bi še zadosti ne bili storili zveličanje doseči.

Ker nas Jezus uči, de ni zadosti le vérovati, de je vse to rés, kar je govoril, in de je vse to resnično govoril, kar nam cerkev za njegovo govorjenje oznani in vérovati zapové; ampak de moramo z déli pokazati, de imamo zares véro v svojim sercu, takó si prizadevajmo s pomočjo gnade božje, po zapovedih svéte vére živeti, ker le délavna véra spreoberne človeka v dobri-ga kristjana in otroka božjiga; zatirajmo nagnjenje do greha; ravnajmo vedno svoje misli, želje in déla po naukih svéte vére, in obudimo večkrat véro, ker le délavna véra nas bo zveličala. Kdor Bogá ne iše in ga ne ljubi, za svoje pogubljenje živí, pravi sv. Avgústin.

7. Dolžnost véro obuditi.

De kristjan nebeški dar svéte vére ohrani, se mora večkrat spomniti na resnice, ktere je Bog razodel, in nam jih Jezusova cerkev oznanuje.

Kaj se pravi véro obuditi?

Véro obuditi se pravi, kristjan mora misliti, de je zde pred Bogam, kjer resnice svéte vére premišluje, in reče: Vse te resnice vérjem zató, ker jih je Bog razodel, in katoljška cerkev vérovati zapové; ker je Bog večna resnica in modrost, kteri ne more goljufati, ne lagati, in cerkev se nikoli zmotiti ne more; torej sim pripravljen po véri živeti, svojo véro pred svétam pokazati, in za njo umreti. O Bog! poterdi me v ti svéti véri. Tode z véro mora tudi upanje in ljubezen obuditi.

Cerkev je vselej učila, de ni zadosti le v sercu vérovati, ampak de mora kristjan tudi tri božje čednosti obuditi, zató je vselej imela take molitve, v kterih so bile vse resnice svéte vére ob kratkim zapopadene, de

se jih lažej kristjan domisli; in tudi zato, de se je vselej po njih prepričala, de se ni kaj nesprotniga učilo. Cerkev je pa tudi zaver gla nauk nekterih, ki so rekli: De kristjan ni dolžan treh božjih čednost obuditi, in če jih že mora obuditi, je zadosti, de jih le enkrat v svojim življenji obudí.

Sv. Pavel uči, de pravičen po véri živí. Z obudenjem treh božjih čednost bo véra v kristjanu ohranjena, in on bo poterjen v nji, večkrat ko se bo na njo spomnil, bolj živo bo za njo vnet, in bo po njenih naukih živel. Kakor človek jedil potrebuje, de svoje telesno življenje ohrani, takó potrebuje pravičen kristjan življenje svoje duše, življenje gnade ohraniti, de večkrat v umu in v sercu tri božje čednosti obudí, de resníc svéte vére ne pozabi, v vérovanji in zaderžanji mlačen ne postane, in njegova duša za božje reči ne oslepí. De bi pa kristjan tri božje čednosti, le tjè v en dan molil, ni zadosti, on se mora k Bogu obrniti, svojo pamet, svojo voljo in sercé Bogu darovati, se s sercam z njim skleniti, in vès se mu v pokoršino podvreči; ker večkrat ko se na Bogá spomni, z večim veseljem se tudi skušnjavam in greham vstavlja, in z večí serčnostjo gré po ozkim poti v večno deželo, kjer bo svojiga Bogá, ki ga takej vérje, od obličja do obličja gledal.

Kdaj je kristjan sosebno dolžan, tri božje čednosti obuditi?

1) Če nevérník ali krivovérnik spozná in obstane, de je katoljška véra prava, mora obuditi tri božje čednosti, sicer bi se terdovratno vstavljal spoznani resnící, in ne mogel opravičen biti; ker véra je začetek in korenina opravičenja, in noben izgovor bi ga več ne obvaroval pred pogubljenjem.

2) Ko bi kako krivovérsko zmoto véroval, kakor se je zmote prepričal, je dolžan tri božje čednosti obu-

diti, de s tem pred Bogom spozná, de je bil zmoten, in obstojí, de to je rés, kar Bog govori, in ga odpušenja svoje zmote prosi.

3) Ko se otroci katoljskih staršev svoje pameti zavedó, in spoznajo, de je h keršanskimu življenju potrebno, skrivnosti svéte vére vérovati, in de brez vére ni pravičniga življenja.

4) Kader kak svét zakrament prejme, de se živo spomni, de jih je Jezus Kristus k našimu posvečenju postavil, in de spozná, de Jezus zarés gnade delí, ktere je po vsakim svétim zakramentu deliti obljubil, in si zató prizadeva, jih z večí pripravo prejeti.

5) Ko bi bil v kakih velicih skušnjavah zoper véro ali zoper kako keršansko čednost, de se živo spomni, kaj je Jezus učil, kterimu smo vse vérovati dolžni.

6) V nevarnosti smerti, de spozná in obstojí, de vse vérje, in se vsim zmotam odpové, ktere so svéti véri nasproti.

7) Vsak kristjan je dolžan večkrat v življenji in večkrat v létu tri božje čednosti obuditi, de se po njih k Bogu, svojimu stvarniku, k Jezusu, svojimu Zveličarju in k svétimu Duhu, svojimu posvečevavcu s svojo dušo oberne, in je v svéti véri bolj poterjen.

Ljubi kristjani! vi ste otroci božji, ohranite svéto véro, in prizadevajte si na vso moč s pomočjo gnade božje po nji živeti; bodite vsaj takó pridni, de si zalogo v nebesih pripravite, kakor so skerbni otroci temè si veliko zemeljskiga blagá nabrali.

8. Grehi zoper véro.

a) Nevéra.

Kakó se človek pregreší zoper Bogá v véri?

Pregreší se z nevéro, kteri svoje pameti božjemu razodenju ne podverže; ali kdor noče vérovati, kar je

Bog razodel, desiravno je Bog svoje nauke z mnogimi čudeži poterdil; in tudi sami nauki pričajo, de so božji.

Bog je v poslednjih časih po Jezusu, svojim božjim Sinu k ljudem govoril, Jezus je spričal, de je božji Sin, de se je vse nad njim natanko spolnilo, kar je s. Duh od njega po prerokih govoril; spričal je s čudeži, z besedo, z odsmertivstajenjem, z vnebohodam, s prihodom obljubljeniga svétiga Duhá, s spremenjenjem apostelnov, z naglim razširjenjem svéte vére po celim svétu, ktera človeškemu nagnjenju ravno nasprotne déla zapoveduje, z naukam in življenjem in s toliko brez številla mučencov, ki so bili od božje resnice takó prepričani, de so se dali neusmiljeno mučiti (martrati) in raji umoriti, kakor bi bili od vére odstopili. Vse to priča, de Jezus je Sin božji in božji nauk, in de naša kratka pamet se mora ukloniti božji modrosti in resnici, in naša volja se mora podvreči Bogú, našimu vsigamogočnimu Gospodu, kralju nebes in zemlje. To tudi Jezus uči, ker pravi: Kdor ne bo véroval, bo pogubljen. Jezus pa ne méni, le nektare resnice je treba vérovati, ampak vse karkoli sim vam zapovedal. Mat. 28.

Nevérniki govoré, človek ima prosto voljo, misli in vérje, kar hoče. Rés je, človek ima prosto voljo, pa vselej storiti le kar je prav, in ne, kar je napak, ker ni vse eno za človeka, ali pobožno ali hudobno živí, ko bi bilo vse eno, bi bilo eno v zakonu zvestobo deržati, ali pa prešeštovati; ali vselej po pravíci ravnati, ali pa krivíco ljudém storiti, bližnjiga okraati, obropati, ali pa v sili mu pomagati, gosposkam pokorin biti ali pa se spuntati. Kteri pametni človek bo takó nespametno sodil, de ima tako prostost misliti in storiti, kar hoče. Človek zamore po svoji prosti volji storiti dobro ali hudo, pa Bog in pamet mu hudo prepovesta, in le dobro storiti zapovesta, in Bog je obljubil za dobre déla nebesa, in za hude pogubljenje; in de bi človek vselej le do-

bro izvolil in storil po svoji prosti volji, mu je svojo pomoč dati obljubil. Ker je Bog zapovedal vse vérvati, kar ja Jezus sam ali po svojih apostelnih učil; takó zdej ni vse eno, de to ali drugo véрно resníco vérajame-mo ali pa ne, le štrafal nas bo, če ne bomo vérovali njegovim besedam, in ga na laž stavili, in mu ne bomo pokorni.

Ker je véra dar božji in nar boljši tovaršica človekova v življenji in smerti, in jo vsak moder in pamenten človek ljubi, de jo le spozná, od kod pa pride nevéra med ljudi?

Nevéra pride po grehu med ljudi, ker hudobni ljudjé bolj temò ljubijo, kakor luč, ker so njih déla hudobne, in se bojé, de bi na dan ne prišle. Grešnik želi po svojim hudim nagnjenju živeti, v grehah najde svoje veselje in zveličenje, véra ga pa svari, zató mu je zoperna; ona mu pové, de svéti in pravični Bog je človeku zapovedi dal, po katerih mora živeti, grehu pa se odpovedati; véra mu pové, de Bog je vsigavedin, vse vidi, ne le zunanje, ampak tudi znotranje človeškiga sercá; pové mu, de bo enkrat vse hudo z večnimi štrafingami v peklú štrafal. Vse to slišati in vediti, mu je zoperno, ker želi po svojih razujzdanih mesenih željah živeti; zató začne božje zapovedi sovražiti, iz glave si jih izbijati, de bi lažej hudobno živel po svoji spačeni volji, in v vésti mir imel, želi, de bi vére ne bilo, de bi jo zaterl, in tudi drugi ne imeli, de bi potlej prav razujzdano, posebno nečisto živel. Zató sovraži véro, in si prizadeva se je popolnoma znebiti; in ker ljudjé nizkiga stanú vidijo druge po stanu od njih ločene, de so véro zaverгли, in živé, kakor jim bolj dopade, se dajo po njih slabih izgledih tudi oni zapeljati, in nič več ne verjejo; in kakor uni zoper véro govoré, tudi za njimi vpijejo, brez de bi vedili zakaj, de le svojo vést zadušé,

ktera jim grehe očita; sovražijo vse, kar je božjiga, in tudi tiste, ki jim namest Bogá božjo voljo oznanujejo.

Napúh je tudi izvírk nevére. Hudobni se sramujejo, de bi na znanje dali, de so zató véro zavergli, de lažej pregrešno živé, zató pa začnejo vse zametati, kar njih otemnjeni um ne more razumeti, ali kar ne vidijo s svojimi očmi, vse zaveržejo, de ni vse to rés, je vse nič, njih nadúhnjeni duh se božjim zapovedam noče podvreči, in takó hudobni v nevéri ostanejo. Tudi kača je rekla, de ni rés, kar je Bog govoril, de bosta umerla, Eva ji je vérjela, in potlej je skusila, kakó rés de je, kar je Bog govoril, ker je zavoljo nevére veliko hudiga terpeti mogla. Nevédnost je tudi pri veliko nevérnikih kriva nevére, ker ne vedó božjih razodetih resnic, desiravno se modre in učene mislijo. Po nevérnih starših bodo otroci v nevéri izrejeni, zató se ni čuditi, de je vès svét z nevéro napolnjen, de na umu oslepljeni in na volji oslabljeni otroci več vediti hočejo, kakor vsigavedni Bog, kateri jim je iz usmiljenja svojo svéto véro razodel, de bi po nji spet k njemu prišli, ker so se po grehu od njega ločili.

Ko bi taki nevérniki premislili, de jim gré za srečno ali nesrečno večnost; de vse dobro in hudo bo minulo; de tudi njih bo smert vzela iz svetá; de ne bodo padli v roke pravičniga Bogá, kterimu niso vérovali; de jih večna nesreča čaka, bi velik nemir občutili v svoji duši, bi Bogá prosili, de bi se jih usmilil, in jim dal dar vére, de bi se spet k njemu obrnili, ki so ga v svoji slepoti zapustili, in se spoznani resníci nič več ne vstavljali.

b) *Malikovanje.*

Greha malikovanja med kristjani ne najdemo, ker vsi le eniga samiga Bogá vérjejo. Ajdje so molili son-

ce, luno, zvezde, zdolbljene ali pisane podobe, ali mertve ljudi, i. t. d., in so jih častili, kot Bogá.

Vdeležijo se pa tega greha, kader kako stvar več časté in ljubijo, kot Bogá, in de jo zadobé, raji Bogá razžalijo, se od njega ločijo, kot de bi se od stvari ločili, ktero pregrešno ljubijo. Sv. Pavel malikovavce lakomnike imenuje, ker blagó več, kot Bogá ljubijo; in de ga zadobé, goljufajo, kradejo, po krivim prisegajo, se kregajo, čast in zdravje zgubé, de le blagó dobé. Takim je blagó njih Bog, zató si le za-nj prizadevajo, za Bogá pa nič." Kolos. 3. 5.

c) *Krivovérstvo.*

Krivovérstva je tisti kristjan kriv, kateri eno ali več resnic, ki jih je Jezus učil, ali jih katolijska cerkev vérovati zapové, terdovratno zametuje, ali jih po tem pomenu razklada in noče vérovati, kakor cerkev uči. — Če pa kdo želi, in si prizadeva vselej to pravo vérovati, ni v svoji volji krivovérstva kriv.

Kakor smo prepričani, de je le en sam Bog, takó smo tudi od te resnice, de je le ena sama véra prava, ktero je Bog razodel. Bog je resničen, svét in nespremenljiv, kar je govoril je véčno res; laž in zmote pa sovraži. Pregreha pa je človeški um oslepila, de si ljudje po svojih spačenih željah mnoge vére zmišljujejo, de jim lažej strežejo. In kdor vérje, de človek v vsaki véri zamore zveličan biti, ne pozná vére, še manj pa Bogá; in tak ne vérje Bogú, ampak sebi, ker, kar mu v glavo ne gré, overže. Pravo modrost kristjan le po véri zadobi, in ne po domišljevanji človeške pameti v resnicah svéte vére, kar je človeškiga zraven, je vse novo, prazno in goljufno; le kar Jezus govori, in njegova svéta cerkev uči, je čista resnica.

Kristjani! ne dajte se motiti, ako bo nekter krivovérnik k vam govoril, de so le nektère resnice pogla-

vitne, in te se morajo vérovati, nekatere pa niso, ali kristjan takó ali drugači vérje, je vse eno. To so nastave, v ktere vas hočejo vjeti; kar je Jezus govoril, je vse rés, in vse moramo vérovati, ne pičice od njegove postave ne smemo ovreči, in ne smemo ne manj ne več vérovati. Skerbite v svéti véri dobro podučeni biti, de boste stanovitni; neveden bo lahko premoten in zapeljan; nikoli ne berite krivovérskih bukev, de se vaša duša njih strupa ne navzame k vaši večni nesreči, in bodite ponižni, ker po napúhu tudi krivovérstvo pride. Sv. Pavel nas k terdnosti vére opominja, ker pravi: »Bodite vkoreninjeni in zidani na njega, in uterjeni v véri, kakor ste se tudi naučili, in rasite v njem z zahvaljenjem Glejte, de vas kdo ne zapeljá s posvetno modrostjo in prazno zvijačo, po človeškim izročnji, po naukah svetá, in ne po Kristusu.» Kolos. 2. 78.

Varite se jih, kateri zoper véro ali katoliško cerkev in njene ceremonije govoré. Sv. Janez opominja kristjane, de naj se varjejo, de od vére ne odpadejo, de, ko bi véro zgubili, bi tudi večno življenje zgubili, do kteriga so po svéti véri pravíco dobili: »Ako kdo k vam pride, in tega nauka seboj ne prinese, nikar ga v hišo ne vzemite, tudi ga ne pozdravite.» 2. Jan. 10. Svéti Janez prepové prijaznost s krivovérnimi učniki imeti, ker slabi v véri se naglo da zmotiti in zapeljati; zató bi grešil, ako bi v nevarnost šel. Ker pa Jezus uči, de še svoje sovražnike ljubiti moramo, takó smo dolžni tudi v véri zmotenim ljudém po keršansko dobri biti, in jim dobro storiti, posebne tovaršije pa vender z njimi ne imeti.

d) *Zatajenje vére.*

Tega greha se kristjan kriviga storí, če se z besedami ali s telesnim obnašanjem ali pa v djanji hlini, de je kake druge vére, ne pa katoliški kristjan, desi-

ravno v sercu tega ni mislil; ali pa de naravnost pové, de ni kristjan; ali če bi se po šegah vére nevérnih ali krivovérnih ljudi obnašal, de bi mislili, de ni katoljski kristjan, ali ako bi se sramoval se med nevérniki po zapovedih božjih in cerkvenih zadržati, de bi si tudi v sercu prav véroval, i. t. d. Ni zadosti le v sercu vérovati, kristjan mora svojo véro, če je treba, z ustmi in z djanjem očitno pričati, in se je ne sramovati. Sv. Pavel pravi: »S sercam se vérje k pravičnosti, z ustmi pa se véra kaže k zveličanju.« Rimlj. 10. 10.

Torej ni nikoli dopušeno ne z ustmi ne z djanjem vére zatajiti, ali kaj taciga storiti ali govoriti, po čimur bi drugi lahko sodili, de je véro zatajil; naj si bodi iz strahú svoje dobre imé ali premoženje zgubiti ali mučen ali clo zavoljo vére umorjen biti, Jezus očitno napové strašno štrafingo tistimu, kteri bi ga zatajil, rekoč: »Kdor me bo pred ljudmi zatajil, tega bom tudi jest zatajil pred Očetam, kteri je v nebesih.« Mat. 10. 33. »Kdor se bo mene in mojih besed sramoval, tega se bo Sin človekov sramoval, kader bo prišel v svoji, Očetovi in svojih angeljev časti.« Luk. 9. 26.

Pervi kristjani so se tega greha takó bali, de so neprestrašeni, in vselej pripravljeni bili, nar huje muke (martre) terpeti, in so jih tudi veselo terpeli in raji umerli, kakor svéto véro zatajili. Kteri so pa iz človeškiga strahú véro ali naravnost zatajili, ali si od cesarskih služabnikov liste kupili, v kterih je bilo zapisano, de so malikam darovali in zató potlej niso martrani bili, je cerkev terdó pokorila zavoljo hudobije greha zatajenja vére.

Desiravno nam današnje čase nevérniki po življenji ne strežejo in nas ne martrajo zavoljo svéte vére, vendar smo večkrat v takih okolišinah med takimi, ki nas zaničujejo zavoljo vére in zadržanja po zapovedih vére; zaničuje mašnike Gospodove, zató de bi njih beseda pri

nas manj zdala; čez vse vpijejo, kar je božjiga in cerkveniga; per vsih tacihi priložnostih se serčno potegnimo za svéto véro, in skažimo čast in hvalo Bogú za veliki dar svéte vére, in pričajmo z besedo in z djanjem, de se nobeniga zaničevavca svéte vére ne bojimo, ampak v svéti véri stanovitni ostanimo, naj je nam živeti ali umreti.

e) *Odpad od vére.*

Velik greh storí tisti katoljški kristjan, kateri svojo svéto véro zapustí, ali od nje odpade, in kako krivo véro na se vzame, ali pa clo vés nevérin postane.

Ta veliki greh nekteri storé, ki so premalo podučeni v svoji véri, vérjejo nekoliko časa, ob času skušnjav pa odpadejo. Nekteri odstopijo in krivovérci postanejo, ker še niso prav poskusili po naukih svéte vére živeti, niso še v svojim sercu občutili, kakó srečen je tak, ki po naukih svéte vére živi; nekteri odpadejo, ker so jim cerkvene postave preojstre, in bi radi bolj samopašno živeli, kar jim je per krivovércih in nevérnikihi lahko, per njih je več prostosti v življenji, oni so si lažji pot v nebesa zmislili, kakor jim jo je Jezus pokazal. Nekteri odpadejo od prave vére, ker jim krivovérci ali nevérniki srečo obetajo, ali zavoljo kake službe, denárja ali ženitve; po tem zmoten nekter slab katoljški kristjan svéto véro zapustí, vživa svojo zemeljsko srečo nekoliko časa in se večno pogubi. Nekteri pa tudi iz napúha odpadejo, napúha jim um oslepí in sercé oterpne. Odpadejo naj iz kakoršniga naména si bodi, vselej ostane njih volja hudobna in velik greh. Sv. Pavel pravi: »Ako na pre-jeto znanje resníce radovoljno grešimo, ni več za grehe darú, temuč strašno čakanje na sodbo in ognjeno maševanje, katero bo sovražnike požerlo.« Hebr. 10. 26. 27. Sv. Pavel uči, de kader človek resníce svéte vére spozná in od nje odpade, ne vérje več, tak ne more več

rešen biti, ker je vès oterpnjen v svojim sercu in Bog ga bo zató z ognjem štrafal, ker mu ni hotel vérovati.

Sploh se vidi, de kdor od katoliške vére odpade, je že prej malo vreden bil, pléve in smetí odpadajo, dober katolišk kristjan ne odpade. Salomon nam je v spričevanje, nečisto življenje ga je oslepilo, de je Bogá pozabil in malikovavec postal. Judež Iškarjot je Kristusa prodal, zató ker je že pred vès hudoben bil, in odpad od Jezusa je storil, de se je obesil. Katoliška véra nima nobeniga družiga sovražnika, kakor tistiga, kateri pravično in pobožno življenje sovraži. Še malikovavci so kristjane visoko častili, ko so jih vidili svéto živeti, rekli so jim: to niso ljudjé, kot mi, bogovi so, ki takó živé, kakor mi ne moremo.

Ne mislimo pa tega, de je katoliški cerkvi k nečasti, če kter kristjan od nje odpade, kakor ni bilo ne Jezusu in ne apostelnam k nečasti, ko je Judež odpadel, ker taki, ki odpadejo, so gotovo že pred več časa na tihim hudobno živeli; in če bi ne bili odpadli, bi bili morebiti še drugim k škodi in k pohujšanju. Bolnik ni žalosten zató, če mu zdravnik kak gnjil ud od njegoviga telesa odreže, kateri, ako bi ga odrezal ne bil, bi bil znal storiti, de bi bilo jelo teló gnjiti in pred časam umreti, zdej pa živí, takó tudi ni škoda cerkvi, če kak hudoben kristjan odpade.

f) *Dvomití nad resnícami svéte vére.*

Ta greh storí, kdor nad kakimi resnícami svéte vére radovoljno dvomi, izgovorov iše, in si prizadeva, de bi jih overgel, kakor de bi ne bile resnične.

Kteri to storí, ima hudo voljo, in iz serca pridejo taki dvomi ali cvibli, kakor je že David ob svojim času od taci hudobnežev rekel: »Nespametén je v svojim sercu rekel: Ni Bogá.« Psl. 13. 1. Tedej ne le kdor ima krive zapopadke, ampak kdor pregrešno živí,

zamore dvomiti nad Bogam in njegovim naukam; in zato iše sam sebe pregovoriti, de njegovo življenje ni hudobno. Zakaj véra in cerkev jim njih hudobno življenje očita in pripoveduje, poželjenje hoče to svoje imeti, in noče pod postavo biti, ampak prosto storiti, kar se mu poljubi, in je že navajeno; véra pa hoče, de poželjenje mora pokorno biti božji postavi, takó ima vojsko v sercu. Vést zapoveduje: Bog je tvoj Gospod, tvoj prihodnji sodnik, on te bo zavoljo tvoje nepokoršine hudo in večno štrafal; na drugi strani vpijejo in ženejo nagnjenja človeka z veliko silo v greh, de bi si pa mir storil v svojim sercu, začne dvomiti nad resnicami svéte vére, in hudobni duh pomaga, de svojo vést potolaži. Govorí sam med seboj, sej morebiti cerkev nima oblasti zapovedovati ali prepovedovati, evangéli preveč človeku naklada, sej morebiti ni pèkla, i. t. d. In zakaj ravno per teh resnicah začne dvomiti? Zató ker, če cerkev nima duhovne oblasti, mu ni potlej treba se postiti; če evangéli preojstro zapoveduje in preveč prepoveduje, se mu ni treba sam sebe zatajevati, svojimu poželjenju se ne odpovedati; če ni pèkla, se mu ni bati štrafing; in če deželjska gosposka kaj prepové, se pa skrivaj storí, pa je vse prav. Ko je enkrat vse to zbrisal iz postave božje, potlej pa lahko živí, kakor je za njegovo spačeno natoro bolj prav.

Ako bi bili ljudjé pobožniga življenja, bi si prizadevali se od vsih teh resnic popolnoma prepričati, kakor jih je Bog povedal. Pobožni ljudjé se veselé, de je njih duša Bogú podobna in neumerjoča, de veselo čakaja večniga plačila v nebesih, ker živé, kakor otroci božji; veseli so ojsrih zapoved svéte vére, ker bolj terdno upajo, de po pravih poti gredó proti nebesam; veseli so spovedi, ker per spovedi svojo vést vtolažijo; mislijo na peklenske štrafinge, ker jih tudi strah pred njimi nekoliko pred greham obvarje; prijetno jim je vediti, de

ima cerkev oblast čez nje, ker jo kot svojo mater častí, která za njih zveličenje skerbí, in jih brez vse zmote po pravi poti v nebesa vodi. Torej vi, kteri s takimi živite, njih govorjenje slišite, in njih zaderžanje vidite, se lahko prepričate, zakaj dvomijo (cvibljajo) nad vérnimi, in zakaj jih sovražijo, de le zató, ker želé brez postave in brez vsiga strahú po mesenih željah svoje spačene natore živeti.

Rés je, de tudi med kristjani, kteri vse resníce svéte vére terdno vérjejo, so taki, ki v grehíh živé, ali od kod pride to? Večí dél iz pohujšanja po govorjenji in zaderžanji popačenih ljudi brez vére, s kterimi vred pregrešno živé. Že se je hudobija takó narastla med nami, de ga skorej ni poštenja v kupčii in barantii, vsaka závéza mora biti polna zvijač; ni poštenja, torej večne pravde, sodne hiše so polne tožnikov, ječe polne hudobnežev, nezvestobe med zakonskimi, čistost med mladenči in dekličí bo kmal neznana čednost, mladost je polna hudobne norosti, pri starših nobene keršanske skerbí za otroke, otroci so nepokorni staršem, posli nezvesti in nemarni v svojih dolžnostih, nobeden ni več svest svojiga premoženja, ker dežele so polne tatov in hudobnih ljudi.

Ljubi kristjani! ako hočete v véri ostati in zveličati biti, bežite pred takimi, ne imejte jih v svoji družini, če pa ponevédama k vam pridejo, pokažite jim svojo nevoljo, sovražite njih lažnjivo in goljufno govorjenje, ne dajte jim odgovora, ne berite njih zapeljivih bukev, v kterih so sladke besede, polne skritiga strupa, in spomnite se, de véra je nebeški dar, in njene zapovedi so zapovedi nebeškiga kralja in Gospoda celiga svetá.

g) *Zaničevanje božje.*

Bogú gré vsa čast, in nikoli ni zadosti češen, in kdor se takó dalječ zmoti, de ga zaničuje ali clo kolne,

pokaže svoje hudobno popolnoma od Bogá obernjeno sercé, zato je ta greh strašno velik.

Ta greh se stori, če kdo Bogú kakšno božjo lastnost odreče; postavim, če pravi: Bog ni pravičen, ni svét, ni vsigamogočen, ni resničen, ni usmiljen, nič ne vé, kaj se godí, se ne pečá za ljudi na zemlji, kar se z njegovo božjo natoro ne spodobi, postavim, de pravi: Bog je krivičen, neusmiljen, i. v. d.

Stori se tudi ta strašni greh, če kdo kaki stvari kako božjo lastnost prilastí, ako bi mislil ali govoril, de hudoben duh je mogočen, kot Bog, lahko vse stori. Judje so ta greh storili, ko so govorili, de Jezus s hudičevó močjó čudeže déla. Judje so Jezusa obdolžili, de Bogá preklinja, zato ker je rekel, de je božji Sin, in zavoljo tega so ga hotli s kamnjem pobiti. Od tega greha je Jezus rekel, de ne bo ne na tem, in ne na unim svétu odpušen. Judje so Jezusa na križu zaničevali in rékli: Lepo poderaš tempelj in v treh dneh ga sozidaš, pomagaj si, če moreš; so se s tem hudo pregrešili. Ta greh stori, kdor zoper Bogá, Jezusa, Marijo in svetnike, zoper svéte zakramente, in čez druge požegnane reči gerdo in zaničljivo govóri, nespodobne iména dajè, in kakor si bodi s zunanjim obnašenjem sovražstvo do Bogá in svétih reči kaže.

V stari zavezi je mogel umreti, kateri je greh božjiga preklinjevanja ali zaničevanja storil. Bog je zapovedal, rekoč: »Človek, kateri svojiga Bogá preklinja, mora svoj greh nositi, in kdor bo imé svojiga Gospoda preklinjal, mora umreti, in vsa množica naj ga s kamnjem posuje, naj bo že rojak ali ptujic.« 3. Moz. 24. 15. 16. Bog zapové, de tak hudobnež mora svoj greh nositi, to je štrafingo zaslužno sam preterpeti; za-nj ni bilo daritve, de bi se bil z njo od smerti odkupil, mogel je umreti, ker greh je prevelik, de bi bil smel še dalje živeti.

V svétim pismu najdemo tudi izgléde, kakó je Bog tiste štrafal, ki so ga zaničevali, de po njih spoznamo hudobijo greha. Rabsacez, ki je Jeruzalem oblegel, je zaničeval Bogá in rekel Izraelcam: Kaj se zanašate na-nj, kaj menite, de vas bo iz rok mogočniga kralja rešil? In še tisto noč je Bog poslal svojiga angelja, in umoril je sto in pet in osemdeset tavžent vojšakov Asirskiga kralja. In ko zjutrej vidi, de vsi pobiti ležé, se je prestrašil in zbežal. 4. Kral. 19. 35. Holofern je zaničeval Bogá, ker so se judje terdno na-nj zanesli, de jim bo pomagal in jih obvaroval, serdito je rekel Ahijoru: Pokazal ti bom, de ga ni Bogá razun Nabuhodonozarja, on je Gospod cele zemlje. In kmal je prejel plačilo za svojo pregreho, Judit mu je glavo odsekala. Jud. 6. 1. V zgodbah se bere od cesarja Julijana, pred kristjan, ko je odpadel od svéte vére, je Jezusa hudo zaničeval in mu le Galilejic rekel. Bog ga je štrafal, v vojski ga je ena pšica zadela in smertno ranila; vidil je, de mora umreti, serdito izdere pšico iz rane, prestreže v roko kerví iz rane, in jo verže na kviško proti nebu, in reče: Premagal si Galilejic, in zdihnil je svojo dušo v večno pogubljenje. Taki izgledi očitne pravíce božje se vedno na zemlji vidijo.

Greha zaničevanja božjiga se storí tudi tisti deležniga, kateri čez božje naredbe, vladbo svetá, čez bolezen, čez nesrečo, čez slabo vreme, ako namreč toča pobije, in kar se jim zoperniga zgodi, jezé in kolnejo. Desiravno točo, slabo vreme, nesrečo kolne, pade kletev vendar le na Bogá, ker Bog je vsiga, in on vse to da. — Izgled prave žive vére v Bogá in v njegovo previdnost da Job, on je bil takó močno prepričan, de se nič ne zgodi, ne na zemlji in ne v nebesih, kar bi Bog ne hotel, ali ne dopustil, ko je vse zgubil, kar je imel, je rekel: Bog je dal, Bog je vzel, naj bo češeno njegovo svéto imé.

Premislimo kakó strašna je pregreha Bogá zaničevati ali kleti, nobena ji ni enaka, ona je nar večí hudo-bija na zemlji. Brez števila angeljev neprenehama Bogá hvalijo, in pojejo, pravi prerok Izaija: Svét, svét, svét Bog sabaot, nebó in zemlja ste polne tvoje hvale in častí, in ena revna stvar, ki je nič, človek, ga pa kolne in zaničuje, njegovimu svétimu iménu nečast déla, ker bi se moglo vsako koleno pripogniti v nehesih in na zemlji, kolikorkrat bi ga kdo izrekel. Kristjan bi mogel vedno misliti in govoriti, kakor je David govoril: »Vsaki čas hočem Gospoda hvaliti, njegova hvala naj bo vedno v mojih ustih. Častíte z mano Gospoda, in povišujmo njegovo imé vsi skupej.» Psl. 33.

Ljubi kristjani! vedno Bogá hvalite in častite, vselej naj bo češeno njegovo svéto imé med vami; častitljiivo govorite od njegove svéte vére in njegovih svetnikov, sej v njih njega častite, ker vi ste izvoljeno ljudstvo božje, kraljeva duhovšina, svét zarod, pridobljen za nebeško kraljestvo; oznanujte čudeže tega, kateri vas je iz temè, iz zmot in pregreh v svitlobo, k resníci in pobožnimu življenju poklical. Nikar ne imejte vedno v svojih ustih božjiga iména, in ne pristavljajte med svoje govorjenje iména svetnikov, ker ne boste zavoljo njih brez zadolženja. Sir. 23. 10.

h) *Božji rop.*

Greh, kterimu božji rop pravimo, storí tisti kristjan, kteri zaničuje svéte ali Bogú posvečene reči, ali z zadosti velikim spoštovanjem z njimi ne ravná.

Storí božji rop, kdor po nevrednim svéte zakramente prejemlja. »Kdor jé ali pije nevredno, sodbo sebi jé in pije, ker ne razloči telesa Gospodoviga.» 1. Kor. 11. 29.

Greši, kdor zaničuje svéto pismo, svéte zakramente, molitve svéte cerkve, njene ceremonije, kakor pepelenje,

žegen svéc, oljike, vode, kerštne vode, cerkvá, pokopališ in ktere žegne koliko si bodi, ker per vsih ima cerkev dober in svét namén; kdor zaničuje cerkve, altarje, cerkvene posode, oblačila mašnikove, ali ko bi jih h kakšnim posvetnim délam ali igri vzeli, svetinje, podobe božje ali svetnikov; ali ko bi zaničevali Gospodove mašnike, ali ko bi s kako Bogú posvečeno peršono greh nečistosti storili. Bog je že v stari zavezi zapovedal duhovne častiti, ker je rekel: »Ne dotaknite se mojih pomaziljenih, in ne žalite mojih prerokov.« Psl. 104. 15. »Kdor se vas dotakne, se dotakne serkala mojiga očesa.« Cah. 2. 8. In Jezus pravi: »Kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje, njega, kateri me je poslal.« Luk. 10. 16. In sv. Gregor papež pravi; Ker se David še ni prederznil kralju Savlu kaj hudiga storiti, ko ga je bil že Bog zaverget; koliko bolj se moramo varovati mašnike Gospodove po krivim dolžiti, čez njih dobro imé govoriti ali jih opravljati.

Od svétih krajev, kjer se Bog časti, govori David: »Tvoji hiši o Gospod! se spodobi svétost na vekomaj.« Psl. 92. 5. Jezus je kupce in prekupce iz tempeljna izgnal, in še ni pustil kako posodo skozi tempelj nesti. Mark. 11. 16. Jezus je v taki časti hišo Gospodovo imel, de še daritev, ko so jih Bogu darovali, ni dopustil v prvim dvoru tempeljna prodajati.

Dobrim kristjanam je vse svéto, kar jih na Bogá spomni, kar cerkev poterdi ali postavi, in vse véjo k svojimu zveličenju obrniti. Cerkve imajo za hiše božje, v katerih Bog prebiva, za hišo molitve, ko memo kake cerkve gredó, se odkrijejo, varujejo se v cerkvi kaj tacija počenjati, misliti, želeti ali govoriti, s čimur se Bog ne časti.

Tega greha je tudi vsak kriv, kateri besede svétiga pisma k norčijem obrača, de se drugi smejejo, ali z be-

sedami svétiga pisma kake vraže uganja; ali z njimi kake pregrehe zagovarja, ker se božja beseda nikoli po nemarnim izreči ne smé, vselej le z veliko častjó, in s svétimi rečmi se mora vselej svéto ravnati.

i) *Bogá skušati.*

Ta greh stori, kateri kaj govori ali déla, de bi po tem hotel zvediti, če je Bog vsigamogočen, vsigavéden, usmiljen ali previdin, ko bi hotel od Bogá kak čudež imeti: postavim ko bi s kakšne visočine skočil in bi hotel, de bi ga Bog obvaroval in se ne ubil; ali bi v vodo skočil, če plavati ne zná, pa bi hotel, de bi ga Bog obvaroval, de bi ne utonil; ali brez vse skerbí zapravljaj po nemarnim svoje blagó, pa bi rekel, sej je Bog previdin, me bo že živil. Bog je dal človeku pamet, in hoče, de po pameti živi, čudežev mu ni obljubil. Ko bi se ne hotel sovražnikom umakniti, kateri mu po življenji strežejo, in bi hotel, de ga mora Bog s čudežem iz take nevarnosti otéti. Nar huje grešé navadni grešniki, ki odlašajo svoje spreobrnjeuje in mislijo: me bo že Bog otél, de ne umerjem, kot grešnik. V svétim pismu najdemo več izgledov tega greha. Izraelcam je v pušavi vode zmanjkalo, jezili so se nad Mozesam, in so rekli: Ali je Bog med nami ali ne? Daj nam vode. In Mozes jim je rekel: Zakaj skušate Gospoda? 2. Moz. 17. Vi ne sméte Gospoda svojiga Bogá skušati. 5. Moz. 6. 16. In ravno te besede je Jezus satanu rekel: Ne skušaj Gospoda svojiga Bogá, ko je hotel, de naj skoči z verh tempeljna, de se ne bo poškodoval. Sv. Pavel pravi: »Ne skušajmo Kristusa, kakor so nekteri zmed njih skušali, in so bili od kač pokončani » 1. Kor. 10. 9. Sv. Duh pravi: »Pred molitevjo pripravi svojo dušo, in ne bodi kakor človek, kateri Bogá skuša. Ob času obilnosti spomni se na uboštvó.« Sir. 18. 23—25.

Bog zapové, de človek mora vse storíti, kar je v njegovi moči, in de prosi, kar storiti ne more, na pomoč božjo ali na čudeže naj se pa ne zanaša, ker, kdor nevarnost ljubi, bo v nevarnosti poginil. Sv. Pavel ni čakal, de bi bil Bog nad njim čudeže délal; ko so ga hotli judje v Damasku prijeti, v košu se je po zidu doli spustiti dal, de je nevarnosti odšel. Djanj. apost. 9. 25.

k) *Malovára.*

Malovérni je človek, ako misli, de mu v kakšni sili ali nadlogi Bog ne more ali noče pomagati. Aposteljni so Jezusa na morji budili, de naj jim pomaga, de se ne potopé, in Jezus jih je zató malovérne imenoval, ker je per njih bil, in so se vender takó tresli v nevarnosti. Malovérni kristjan je preveč skerben za časno, in nezmérno boječ za prihodnje življenje, ne vérje v božjo vsigamogočnost in dobroto, torej je ta greh zoper véro.

Dober kristjan naj storí vse, kar je v njegovi moči, zanese naj se pa terdno na svojiga, ker je njegov Oče, in Gospod vsih stvari, de mu bo dal ob pravim času svojo pomoč, de bo svojo dušo zveličal.

l) *Vraže.*

Vraža je prazna véra v rečéh, de imajo kakošno posebno moč v sebi, ktere pa nimajo ne po svoji natori, ne po božjim razodenji in ne po nauku svéte cerkve. Vraže pridejo iz samoglavnosti, ali pa iz nevednosti, in se razodenejo po veliko pregrešnih délih.

S zdravili se zdraviti, ktere je Bog zató vstvaril, ni vraža. Če pa kdo od stvari kakošno pomoč zadobiti hoče, ktero le Bog dati zamore, je vraža. Nekteri hočejo s pomočjo hudičeve obogatiti, ali kak zaklad denarjev vzdigniti. Če pri živini kakšne take reči rabijo, ki jim jih goljufni ljudje prodajejo, ko pravijo, de so močno žegnane, zató de jih lažej drago prodajejo, od kterih cerkev

nič ne vé; s kakšnimi žegni boleznimi odpravljajo, kateri niso ne od Bogá, ne od cerkve postavljeni; če kake listike (cegeljce) na duri perbijejo in vérjejo, de bodo po teh vse nesreče obvarovani. Ko toča gré, kako orodje narobe vùn metati; ali kdorkoli kaj svetje, de bo pomagalo, pa de mora zraven kake besede govoriti, znamenja narejati, i. t. d. Vse to so vraže, vsi taki, kateri to déljajo, od hudiča pomoči išejo, in sv. Avguštin pravi, de taki, razun, če iz neumnosti déljajo, so v svoji volji s hudičem zvezani. Ko bi pomoči od Bogá upali, bi molili. Kolikanj vraž imajo neumni ljudjé tudi per živini.

Kristjani vérjemite, vse vraže niso nič družiga, kakor zvijače in goljufije peklerskiga sovražnika, po katerih ljudi moti, in jih od prave vére v previdnost božjo in od spodobniga češenja božjiga odvrača. Moder kristjan vé, de hudič je naš nar huji sovražnik, od njega ni nikoli nič dobriga pričakati, in de nima moči, de še, ko so hoteli v čedo svin skočiti, so Jezusa vprašali, če jim pri-pustí. In če bi se tudi zgodilo, de bi hudobni duh, kakor vražni človek na tihim v svojim sercu upa, pomagal, bi le z dopušenjem božjim, de bi Bog vražniga človeka štrafal, ko slepec več hudiču, kot Bogu vérje, ko hudoba le dušo v pogubljenje speljati hoče.

Kristjani! bodite pametni, varite se z vražami Bogá žaliti, ako je kdo bolan ali njegova živina, ali je v kakšnih družih potrebah in nesrečah, naj se posluži takih pripomočkov, od katerih gotovo vé, de imajo moč v sebi od Bogá pomagati; če pa ne vé, naj vpraša razsvetljene kristjane, pred ko to pravo zvé, naj se zderži kaj taciga rabiti, kar ne vé, če ni vraža. Spomnite se na Bogá, de on vse na svétu takó obrača, de bi človeka zveličal. Če pošlje boleznim, nadlogam ali karkoli si bodi zoperniga, vse to le iz svétiga naména storí, ker človeka ljubi, ker mu vse to služi k večjemu zasluženju v nebesih. Terdno upajte va-nj, prosite ga v nadlogah po-

moči, on vam bo ob času pomagal, kakor bo za vašo dušo nar bolj prav.

Ne smete pa misliti, de cerkvene ceremonije ali žegni imajo kaj vražniga nad sabo, kakor postavim žegen vode, solí, svéc, pepéla, oljke, ognja, hiš, in več družih žegnóv, ktere je cerkev postavila, ali poterdila, in jih v navadi imela, take le posvetni ljudjé za vraže imajo, ne pa cerkev in pravóvéрни kristjani. Cerkev te rečí z molitvami in s svétim križem posvetí, in prosi Bogá, de bi ljudí hiše ali sad zemlje pred hudim obvaroval ali od hudiga rešil. In kaj taciga ni nič nesvétiga, de cerkev vse potrebno od Bogá prosi, in moli, de bi vse hudo odverní. In če jih kristjan k temn oberne, za kar jih je cerkev z molitevjo in skozi svéti križ posvétila, nobene vraže ne uganja, veliko več molitev ponavlja, ktero je cerkev molila.

Mozes je v grenko vodo lés vergel, Elizej sol, de je bila dobra za piti, in Jezus je v prah pljunil, in z blatam slepimu očí namazal, in je potem slišal in govoril, takó tudi cerkev zunanje rečí požegna, odverniti kaj hudiga.

m) *Vedežovanje.*

Ta greh storí, kdor vérje, de po zmišljenih znamenjih, zamore kdo zvediti, kaj se bo v prihodnje godilo, kar noben človek, le Bog sam vé, ali pa komur Bog razodene.

Goljufi neumne goljufajo, de jim po kvartah, ali ko jim dlan gledajo prerokujejo, to kar véjo, de slepi človek, ki jim vérjame, dobiti želi, srečno možitev, dolgo življenje, srečo, kako erbsíno, po sanjah prihodnje rečí vganjujejo, in več družiga taciga, kar Bogá žali. Grešita pa oba, ta, ki vganjuje, kakor uni, ki mu vérjame.

Bog sam vé, kakó se nam bo prihodnjič godilo, in on nam ni hotel razodeti, tedej hudobni duh, in kteri so

v njegovi službi, nikoli ne bodo vedili. Bog je dal človeku prosto voljo, nobeden ne more naprej vediti, kaj bo storil, še sam človek za se ne vé, kakó pa hoče za druge vediti. Bogú je vse znano, pretečeno, sedanje in prihodnje, le on je vsigaveden. To pa vsak lahko vé, kar je Jezus povedal za naše prihodnje življenje, de, kateri bodo po božjih zapovedih živeli, pojdejo v nebeško kraljestvo, kateri bodo pa pregrešno živeli, pojdejo v večno pogubljenje. Vsak naj pomisli kakošno nečast Bogú, in kakó velik greh tak človek storí, ki hoče človeka vsigavedniga imeti, kar je le Bog sam.

Že po Mozesu je Bog vse to oostro prepovedal, rekoč: »Ne smé se znajti nihče med tabo, kateri bi vganjavavce opraševal, ali na sanje in na tičje pétje deržal, tudi ne copernik ali zagovarjavec, tudi ne, de bi vedeže za svét vprašal, ali prerokovavce, ali de bi od mrtvih resnice iskal, zakaj vse to je gnjusoba Gospodu, in zavoljo tacihi hudobíj jih bo per tvojim prihodu končal. Popolnoma bodi in brez madeža z Gospodam svojim Bogam.» 5. Moz. 18. 10—13. In sv. Duh takó govori: »Prazno in goljufno je upanje neumniga, in nespačetni si po sanjah veliko obetajo. Kdor lažnjivim prikaznim vérje, je kakor tisti, ki po sercu sega, in hoče sapo zgrabiti. Krivo védežovanje in lažnivo izlaganje tičjiga pétja, in sanje hudobnih so prazne reči. Zakaj sanje so jih veliko zmotile, in spodletelo jim je, kateri so se na nje zanesli.» Sir. 34. 1—7.

n) *Coperníja.*

Ta greh tisti storí, kateri vérjame, de nekter človek s pomočjo hudiča po svoji volji bližnjimu hudo storí, kolikor hoče, na njegovim telesu, zdravji, per živini, de se mu redí, mu boleha ali cerka, ali na blagu ali clo tudi per vremenu, de točo napravi, ktera ni družiga, ko zmerznjeni dež, ko je prej gorak veter, pa na enkrat

merzel potegne, kar se v oblaku led storí in zavoljo teže na zemljo pade; in v čimur koli si bodi, kar nespametin človek ne more prav spoznati, kakó se mu je mogla kakošna nadloga zgoditi; pa misli in govori, de mu je hudoben človek naredil.

To vérovati je velik greh zoper Bogá. Bog je Gospod celiga svetá, in on vse víža, po njegovi volji se mora vse zgoditi, in hudič brez dopušenja božjiga, ali clo zoper njegovo voljo nič ne zamore.

To vérovati je tudi zoper ljubezen bližnjiga velik greh, ker ga hudo sodi, kateri toliko vé, kot on. Vse, kar ljudje od takih reči govoré, je zmišljeno, in neumni se dajo zmotiti, in v velik greh zapeljati. Vraže kristjanam tudi sicer veliko škodjejo, odvzamejo jim zaupanje v Bogá, jih motijo, de se v voljo svojiga nebeškiga Očeta ne vdajo in prave pomoči ne išejo, de bi si pomagali. Ne ljubi se jim delati, imajo nemirno sercé, vsi zgubljeni hodijo, ker menijo, de jim je narejeno, dolžé nedolžne, se kregajo z njimi, jih sovražijo, in takó v velicih grehah živé.

Ljubi kristjani! storite vselej po volji božji, Bog vas bo ljubil, in če bo Bog z vami, kdo bo zoper vas? Ako pa vam Bog kaj zoperniga pošlje ali dopustí, de se vam zgodi, vdajte se v njegovo voljo, on že vé, zakaj to déla.

9. Bogá moliti in častiti.

V prvi božji zapovedi je Bog zapovedal v njega vérovati, njega moliti, častiti in hvaliti; on je vsigamo-gočni Gospod nebes in zemlje, Oče vsih stvari. On nam je dal življenje, nas ohrani, vse, kar imamo, nam je on dal, in po Jezusu Kristusu nas je iz sužnosti greha in hudiča odrešil, njemu gré vsa čast in hvala.

Kakor je bilo od vére rečeno, de kristjan v sercu, v duši vérje v Bogá, in kakor v sercu vérje, takó tudi

po zunanjim v délih kaže; takó tudi Bogá v duhu moli, hvali in časti in po zunanjih délih pokaže, de Bogá zarés v svoji duši moli in časti. Znotraj kristjan Bogá moli, ker mu vse vérje, se na-nj terdno zanesse, vse od njega upa, ga ljubi, želi mu vselej in v vsim pokorin biti, in njegovo čast vikšati; ko pa v délih pokaže, kaj duša od Bogá misli, ga po zunanjim moli.

Bog je človeka zató vstvaril, de bi ga spoznal, ljubil, molil, slušal, in de bi vekomaj zveličan bil. Adam in Eva sta pred greham Bogá molila. kakor Bog hoče moljen biti. Bila sta v nedolžnosti in svetosti z Bogam združena, vse ju je veselilo, kar sta vedila, de Bog hoče, sta z veselo dušo vse storila, ker sta ga čez vse ljubila, kakor dva dobra otroka svojiga milostljiviga očeta, mu vse vérovala, se na-nj terdno zanesla, in bila vsa prepričana, de vse mora takó biti, kakor Bog hoče, ker le to je tó pravo. Kdor je tacih misel in zaderžanja do Bogá, ta moli Bogá.

Bog pa tudi po storjenim grehu ni zapustil svojih nepokoruih otrok, vedno jih je učil in napeljeval, de bi ga spodobno molili, ker le take zamore zveličati. Bog je obljubil Odrešenika poslati, kateri jih ne bo le od greha in pogubljenja odrešil, temuč tudi učil z besedo in s svojimi déli pokazal, kakó gré Bogá prav moliti. In ker je Bog hotel, de bi tudi nevérne ljudstva ga spoznale, molile in zveličane bile po Jezusu Kristusu, je svoje zvoljeno ljudstvo pustil med nevérne ljudstva v sužnost odpeljati, kar je njemu bilo v štrafingo, nevérnikom pa velika dobrota, de so jim Izraelci od Bogá in njegovih čudežev perpovedovali, in jih k spoznanju božjimu in k prihodu Jezusovimu perpravljali, kar je bilo že v prvih bukvah povedaniga, in Tobija pové, rekoč: »Zató vas je med navérnike, kateri njega ne poznajo, razkropil, de bi vi njegove čudeže oznanovali, jim spoznati dali, de ni družiga vsigamogočniga Bogá razun njega.» Tob. 13.4.

Jezus vès vnet za čast svojiga Očeta in od ljubezni do ljudi je z besedo učil in s svojim zadržanjem kazal, kakó Bogá prav moliti. Nar pervo je oznanil, de morajo pokoro délati, ker v grehah zakopan človek ne spozná, kar je božjiga, in tudi vès merzel in nemaren je proti Bogu, zató mora nar pred greh zapustiti, če hoče Bogá vredno in dopadljivo moliti in častiti; z greham se Bog ne častí, ampak žali. Samarijanki je Jezus rekel: Zena! čas pride, in je že tukej, de bodo ljudjé Bogá v duhu in resníci molili, ne kakor judje menijo, de ga s šegami in ceremonijami molijo, ki jih zunaj opravljajo. za sercé se pa ne pečajo, naj bo hudobno, kakor si bodi, de le po zunanjim službo božjo v tempeljnu opravijo, Bog je duh, in hoče takó imeti, de ga v duhu in resníci molijo; de ga svojiga Gospoda po svoji pametni duši spoznajo, mu vse vérjejo in storé, kakor jim zapové.

Kakor je Jezus učil, kakó gré Bogá moliti, je tudi v celim svojim življenji v délih kazal. Brez madeža greha je vselej živel, vse, kar je storil, je le za čast božjo storil, in vedno skerbél Bogá ljudém ljubezniviga in častitljiviga kazati. Še v zadnjih urah svojiga življenja na zemlji, ko se je per svojih apostelnih pred svojim terpljenjem poslovil, je pokazal, de mu je le pravo češenje božje per sercu, ko je rekel: Oče! čas je peršel, de terpim in umerjem, stori me častitljiviga, razglasi me med ljudmí, de od smerti vstanem, v nebó grém, in jim svétiga Duha pošljem; de me bodo potlej spoznali, mojim besedam vérovali, in potlej tudi tebe spoznali, praviga živiga Bogá, te častili in ljubili, kakor sim jih učil, in po meni véčno življenje zadobili, ker le to je véčno življenje, de spoznajo tebe samiga in praviga Bogá in Jezusa Kristusa, kteriga si poslal. Jest sim délo dokončal, ktero si mi dal storiti. Zdej Oče! stori me častitljiviga, povišaj tudi mojo človeško natoro k božjemu

veličastvu, ktero sim že imel od vekomaj per tebi ko tvoj božji Sin. Tvoje imé, ali tebe sim oznanil tvojim, ktere si mi dal, učil sim jih tebe poznati, kdo de si; svéti Oče! ohrani jih v svojim iménu, de bodo edini, kakor mi dva. Vès Bogú pokoren gré pit grenak kelih terpljenja, in v svojih velicih britkostih povzdigne oči proti svojimu Očetu, in reče: »Ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi.« In ko je védil, de to je volja nebeškiga Očeta, de terpi in umerje, se je radovoljno dal v roke hudobnežem, de so ga mučili (martrali) in umorili na križu, in ni svojih ust odpèrl. Takó je Jezus učil imenitno in veliko dolžnost Bogá moliti, in pokazal je s svojim zadržanjem, kakó se Bog prav moli.

Kteri kristjan Bogú vse vérje, kar govóri, mu je v vsim in vselej pokorin, Bogá vedno pred svojimi očmi ima, se vselej terdno va-nj zanése, je v vsih svojih nadlogah voljan; v božjo voljo vdan in ga ljubi, si prizadéva, de bi ga tudi drugi spoznali in ljubili, ta ga prav moli in časti, kakor ga je Jezus molil in častil, in nam pokazal, kakó naj dopolnimo veliko dolžnost do Bogá.

Kristjan bo pa v sercu napeljan, de bo Bogá prav molil ali častil, veliko spoštovanje do njega dobil in občutil, ko bo božje popolnomosti premišljeval, kakor jih je Jezus povédal. Kako častitljiviga vidi Bogá, ako premisli njegovo vsigamogočnost, ki je le hotla, in bilo je vse stvarjeno nebó in zemlja. Bog vse ohrani in preživi, in nič ga ne obteži, vse da in nič ne potrebuje, čez vse stvarí gospoduje, in nobena stvar se mu ne more vstaviti, ne na nébu, ne na zemlji in ne v peklu, njegova volja se more zgoditi; in nikoli nič taciga ne stóri, kar bi ga grévalo, človek je pa tako slab. Ko pa človek sebe premisli, svojo slabost, mu sercé vpade, ker vidi, de je nič proti Bogú, de nima nič svojiga, vse, kar ima, mu je le vsigamogočni Bog dal, to ga poniža v sercu. On premišluje božjo neskončno dobroto, milost

in ljubezen, ktera se mu povsod kaže in jo občuti, ko je že tolikanj dobriga prejel iz božjih rok, in si vsiga tega ni zaslužil, ker je grešnik; vidi Bogá pred seboj, kakor dobriga, usmiljeniga in prizanesljiviga Očeta, svojiga narvečiga dobrotnika in nar boljšiga prijatla; vidi, de ga tako močno ljubi, de je svojiga ljubiga Sina za-nj dal, de ga je odréšil od večne smerti, in mu dal po njem življenje duše za nebeško kraljestvo, kteriga mu je Jezus zaslužil. Per takim premišljevanji se mu mило storí v sercu, ker vidi, kakó Bog za-nj skerbí, kar ni vreden, njegova duša se vname od ljubezni in hvaležnosti do Bogá.

On premišljuje resnico, de Bog je povsod pričjoč, vse vidi, vse sliši, in vse vé, kteriga nobeden viditi ne more, le v sercu se da občutiti, kakor se človek pameti zavé, in veselje do božjih reči ima. On govori v sercih svojih otrok, on je povsod, na vsakim kraji, le v mislih grešnikov je dalječ proč. Kristjan premišljuje svétost in pravico božjo, ktera le dobro, svéto življenje ljubi, in greh sovraži; vidi, kako ojstra je njegova pravica, kteri mora vsaka stvar pokorna biti, in de ne more nobenimu prizanesti; de njegova svéta volja je nespremenljiva, kakor je bila od vekomaj, ostane vekomaj; zaverže vse, kar se ji vstavlja, in še Jezusu ni mogla prizanesti, ki je bil naše grehe na se vzel, in le podobo grešnikov imel. Ona po vésti grešniku glasno govori, njegovo sercé s straham in trepetam napolne, de grešnik želi se pred njo skriti, kot Adam, ki je hotel pred Bogam vbéžati, ona bo še sodni dan vpila, hribi padite na nas, doline požrite nas. Per takim premišljevanji prepade človeka svét strah, vé, de Bog vse vidi, vé, de pred svétim in pravičnim Bogam grešnik ne bo obstal, žalost in grevenga nad grehi se v njegovim sercu obudí, skléne greh zapustiti, življenje spreobrniti, perložnosti greha se ogibati, svoje želje in nagnjenja do

greha zatirati, se vojskovati zoper misli, ktere so volji božji nasprot, ker vé, de ga Bog vidi, in terdno sklène vselej le po volji božji dobro storiti.

Po takim premišljevanji božjih lastnost kristjan spozná veličastvo božje, Bogá v svojim sercu časti, va-nj vérje, vse zarés vzame, kar mu je Bog razodel, terdno va-nj upa, godi naj se mu hudo, kakor si bodi, ker vé, de mu bo v dobro duše zaléglo, ga ljubi, se pred njim poniža, svoj nič spozná, mu je pokorin in hvaležin, in prizadáva si svojo voljo z božjo skleniti; in kdor je tak znotraj v svoji duši, Bogá moli. Kdor pa Bogá v sercu časti in moli, tudi zunaj v délih pokaže, kaj v svoji duši občuti; in déla zunaj pokazane podpirajo in še bolj močno storé dušo v dobrim, in budé tudi druge k čěšenju božjimu, ki so še merzli do vsiga božjiga. David vnét od božjih dobrot je hvalil svojiga Bogá, rekoč: »Moja duša! hvali Gospoda: in vse, kar je v meni, hvali njegovo svéto imé. Hvali Gospoda moja duša! in nikar ne pozabi vsih njegovih dobrot. On je, kteri vse tvoje pregrehe odpuša, kteri vse tvoje slabosti ozdravlja, kteri tvoje življenje od smerti reši, kteri tebi obilno milost in usmiljenje delí, kteri tebe z dobrotami po tvojih željah obdaruje, — Gospod, stori pravíco vsim, kteri krivíco terpé. — Gospod je dobrotljiv in milostljiv in dolgo zanašljiv in poln usmiljenja.» Psl. 102. 1—12. Od ljubezni do Bogá vnét David ni bil zadavoljin le sam Bogá moliti, goreče je želel in vabil vse ljudi k čěšenju božjimu, ker je rékel: »Pridite, veselimo se pred Gospodam, pojmo z veseljem Bogu našimu Zveličarju. Pridemo z zahvalo pred njegovo obličje, in pojmo mu veséle pesmi. Zakaj Gospod je velik Bog in velik kralj. — V njegovi roki so vse pokranje zemlje. — Njegovo je morje, in on ga je storil, in njegove roké so zemljo zdélale. Pridite, molimo in padimo in jokajmo pred Gospodam, kteri nas je vstvaril. Zakaj on je Gospod naš Bog, in

mi smo ljudstvo njegove paše, in ovce, ktere vodi." Psl. 94. 1—9.

Dolžni smo tedej Bogá moliti in njemu v vsim pokorni, v njegovo voljo vdani biti. Zakaj Bog je naš stvarnik, Gospod in Oče. To storé angelji v nebésih, in spolnujejo njegovo svéto voljo; to storiti smo tudi mi dolžni. Pa ni zadosti, ko bi le v sercu, v svojih mislih to dolžnost dopolnili, vse naše déla morajo pričati od našiga znotranjiga česénja božjiga vès čas našiga življenja. Bog nam je vstvaril dušo in teló, oboje je vstvarjeno Bogá častiti. Duši je za ta svét telésa tréba, de po njem razodéva svéto čast, ki jo do Bogá v sebi občuti in ima. Če svoje oči proti nébu povzdignemo, pokazemo dušne želje po nebésih, de tam želí biti, kjer je njeni Oče, Odrešenik in Zveličar. Roké povzdigujemo proti nebésam, spoznati, de od tod vse dobro pričakujemo, ker je tudi naše sercé tam; ali de ga hvalimo zató, kar nam je dal, ali ga prosimo, česar nam je tréba. Z ustmi mu duša svojo hvalo oznanuje ali svoje potrebe perpoveduje in jih k česénju božjimu vabi. Ko duša svojo revšino, svoj nič spozná in božjo visokost in veličastvo premišljuje, pade telo v ponižnosti na koléna pred Bogam, spozná svojo vrednost, in se na persi terka.

Bog tudi hoče, de ga z besedami in po zunanjih délih častimo, zató de bližnjimu lép izgléd damo, ga k česénju božjimu vabimo, sebe in druge v dobrim poterdimo; kar pa Bog hoče, to hoče tudi dober kristjan, ker Bogá ljubi. Po unanjih délih bo tudi sercé omečeno in k Bogu še bolj nagnjeno. Kristjan pa tudi iz ljubezni do bližnjiga storí, ker želí, de bi tudi drugi Bogá prav molili in zveličenje doségli, ktéri ga pa drugači ne morejo zadobiti, kakor če Bogá prav molijo, zató ga napeljujejo z nauki in izglédi; in de Jezusa posnemlje, kteri ni družiga želel kot čast božjo oznanovati, ljudi k pravimu česénju božjimu in k zveličenju

napeljati; in to njegovo svéto délo je imenoval svojo jéd in pijáčo.

Res je, same zunanje déla službe božje nimajo nobene vrédnosti, pa zadobé jo po znotranji ljubézni, iz ktere izvirajo, ta jih posvečuje, in Bogú prijetne déla. Bog je že v stari zavézi zunanje déla zapovédal, po kterih so ljudjé službo božjo opravljali. Darovi so bili očitno znamenje božjiga česénja, po darovih so razodévali, de spoznajo, de imajo eniga Gospoda, kterimu so vso pokorsíno dolžni, od kteriga vse dobro imajo. Per darovanji so ga prosili pomoči v svojih dobrih sklepih, odpušánja grehov, sréče in vsiga, kar so potrebovali, in ga tudi za vse zahvalili. Jezus se je daroval enkrat na križu, in s tem svétim darovanjem je vse darove stare zavéze končal, kteri so bili le podoba njegoviga darú na svétim križu. In kristjani imajo zde j védni dar svéte maše, v kterim Bogú nar veči část skažejo, ker nar bolj očitno spoznajo, kakó velik, mogočen je svéti Bog, kterimu se sam Bog Sin v dar pernesti móra, de z vsimi drugimi darmí ni mogoče ga zadosti po vrednosti počastiti zavoljo njegoviga veličastva.

Motijo se pa v svojo dušno škodo, kteri ménijo, de le v cerkev gredó, zunanjo službo božjo opravijo, je že zadosti, sercé pa naj bo kakoršno si bodi. Ravno takó se pa tudi drugi motijo, ki pravijo: vse zunanje je nepotrébno, sej v sercu Bogá molimo. Pervi se bolj iz nevédnosti goljufajo, drugi pa iz nemarnosti in tudi iz hudobije, ker hočejo druge goljufati, ko jim perpovedujejo, de vse zunanje, to je, molitev, svéta maša, v cerkev hoditi, svéte pesmi péti, svéti roženkranc moliti, i. t. d. je vse nepotrébno, de jih od zunanjiga odvračajo, in po tém, ko jim vse unanje odvzamejo, tudi vse znotranje zadušé, de bi potlej nič božjiga nad sabo ne iméli, kakor sami nimajo, ki Bogá ne molijo, ne v duhu in ne v resnici, kar njih slabo grešno življenje priča. Varite se takih

zapeljivih lažnjivih prerokov, če niste zadosti vterjeni v véri, de vas ne zmotijo.

Vediti pa tudi morete, de le takrat je vaša unanja služba božja Bogú prijetna, kader iz žive vére in goreče ljubezni vaše duše pride, vaše sercé občuti, kar usta govoré, in ravno to govoré, kar sercé občuti; in de spoznate Bogá svojiga Gospoda in kralja, de ste mu iz ljubezni v vsim pokorni, in de žaljujete nad tem, kar niste storili po volji božji. Ako je pa vaše sercé vse razmišljeno per zunanjih božjih opravilih, napolnjeno s posvetnimi nerodnostmi, polno gréhov brez kesa, je vaša služba božja prazna, in Jezus jo hinavšino imenuje, vas pa ljudstvo, ktero ga z ustmi časti, sercé ima pa delječ proč od Bogá.

Ali se kristjani pregrešé zoper prvo božjo zapoved, ali zoper češenje božje, ako svetnike časté?

Ne grešé, ker jih ne molijo, in ne časté, kakor Bogá, ampak jih le časté, kot prijatle božje, kakor učence Jezusove, ki so živeli po Jezusovih naukih, in že vživajo véčno veselje v nebésih, po katerim kristjani na zemlji še zdihujejo, in se za-nj vojskujejo v stanovitnim upanji ga enkrat doséči. Od tega je bilo že v prvih bukvah povédano.

Ali kristjani grešé zoper prvo božjo zapoved, če svetinje, podobe božje in svetnikov časté?

Ne grešé, ker Bog je le prepovédal podobe moliti, pa ne jih iméti. Kristjani le Bogá molijo, ne pa podob, podobe pa imajo, de se po podobah lažej večkrat na Bogá spomnijo in sklep obudé tako živéti, kakor Bog zapové, in kakor so svetniki živéli.

Pa tudi to ni zoper božjo zapoved, če kdo pred kakšno podobo božjo, ali matere božje, ali kakiga družiga svetnika z večim zaupanjem moli, in Bagá prosi, zató ker vé, de je Bog tukej nektero dobroto že drugim

dodélil, ki so ga véno in zaupljivo prosili, ker vé, de ne podoba, ampak Bog jo je dodélil, pa ravno spomin na nje napolni njegovo dušo s stanovitnišim zaupanjem v Bogá, in to stori, de ga Bog préd usliši. Sv. Avguštin pravi: »Ne moremo tajiti, de je Bog na grobu eniga svetnika čudeže storil, in na grobu družiga pa nobeniga; ravno tako tudi lahko rečemo, de tam in tam, pred to ali drugo podobo je Bog nekteriga uslišal, pa vender ne bomo rekli: grob ali pa podoba je to storila, ampak Bog je storil, ko je hotel storiti, kdo hoče Bogú v roko ségati, ali njegovi vsigamogočnosti in milosti čas, kraj ali menike staviti, kje, kdaj in koliko nas uslišati: njegovi sklepi so nam skrivni in neznane njegove pota.

10. Od domače službe božje.

Kristjani molijo in časté Bogá po samim ali združenim domačimi, ali pa očitno v zberališih v cerkvi, per svéti maši, per precésijah.

Ako starši in gospodarji svojo keršansko dolžnost svoje otroke in družino k Bogú napeljevati skerbé, de jih v véri v Bogá, v upanji va-nj zmirej bolj uterdijo, v njih sercih želje po Bogu, veselje in ljubezen do nje-ga obudé, de Bogá z besédami in déli časté. Napeljujejo jih, de od Bogá in Jezusa in od vsiga božjiga z velikim spoštovanjem govoré, de radi gredó v cerkev k službi božji, po večkrat v létu svéte zakramente prejeme-ljejo; de vse svoje déla zavoljo Bogá in zavoljo nebeškiga njim perpravljeniga veselja storé; de zavoljo Bogá radi vse zopernosti, težave in nadloge preterpé, v Jezusa vse svoje zaupanje postavijo, takó, de so s telésam na zemlji, z mislimi pa v nebésih, od kodar Zveličarja čakajo, kateri po nje pride, de jih tjè déne, kjer je on v časti svójiga Očeta. Zarés sréčne so take hiše, kjer so starši z otroci, gospodarji z družino po keršanski

Ljubezni zvézani, v strahu božjim živé, in eden družiga vnemajo k češenju božjemu.

Ker pa kristjani nimajo časa vedno per molitvi biti, zato ker morajo skerbéti svoje teló ohraniti, in so tudi z mnogimi skerbmi razmišljeni, naj svojo domačo službo božjo združeni opravijo zjutrej, ko vstanejo, pred jedjó in po jedi, zvečer, (ali ko zjutrej, opoldne in zvečer, ko angeljskemu češenju zvoní, ako je to perložno), ali kakor je lépa navada v nekterih farah, de zvoní še posebej v spomin Jezusove žalosti na oljski gori, in v spomin, ko je Jezus zakrament svétiga rešnjiga telesa v četer-tek postavil; ali ob pétkih popoldne ob tréh v spomin, de je Jezus na križu umerl, i. t. d. Zakaj če Bogá ljubijo, bodo vselej veséli, kolikorkrat bodo z Bogam govorili v molitvi, ali ko bodo kaj božjiga brali ali brati slišali.

Kdor Bogá v sercu častí, tudi zunaj kaže to češe-nje, ker vedno Bogá pred očmi ima. Zató so precej zjutrej, ko se zbudi, njegove perve misli per Bogú, zahvali se mu, zato, ker ga je čez noč varoval; ko se oblači, se žalosten spomni na svojo nedolžnost, ki jo je z gréham zgubil; klecé mu daruje vse svoje déla, ktere bo čez dan storil, in ga prosi, de bi ga varoval pred greham, skléne vsake perložnosti k grehu se ogibati, in če bo zavoljo dopolnjenja svojih dolžnost v katero po sili prišel, se bo varoval, de ne bo grešil; se ne bo jezil, ne klél, ne nad délam, ne nad zopernim človekam. Ker pa tudi spozná in občuti svojo veliko slabost, de je že večkrat sklenil, in terdno obljubil vse po volji božji storiti, in je vender še grešil, ponižno Bogá gnade prosi, ker le z njo zamore svoje dobre sklepe srečno speljati. Čez dan večkrat Bogá počastí, precej per začétku déla svoje sercé k Bogu povzdigne, déla v mislih, de je Bog per njem, in želi, de bi vse po njegovi volji storiti mogel, takó so tudi svetniki molili per svojih délih. Zvečer

molijo dobri kristjani skupej svéti roženkranc, litanije matere božje, tri božje čédnosti, ali pa druge lépe molitve in se zahvalijo, de jih je danes pred hudim obvaroval, in ga prosijo, de bi per njih ostal, ker se je že večer storil. Sprašujejo svojo vést, koliko so danes boljši ali slabši, in v kom postali? Ktero délo današnjiga dné jih bo na smertni postelji veselilo ali žalilo? Kakó so svoje dobre sklépe, ki so jih zjutrej obudili ali ponovili, spolnili? Ali smo z očmi, ušesmi ali z jezikam kaj grešili? Ali smo se morebiti za zaderžanje bližnjiga pečali? Ali smo kteriga razžalili, pohujšali, ali v greh zapeljali? Ali smo kaj dobriga opustili? i. t. d. Potlej obudé grévengo in sklenejo se jutri še bolj skerbno greha varovati. Ako so pa kaj dobriga k zveličenju pomagajočiga storili, Bogá zahvalijo, ker so le z njegovo pomočjó storili. Perporočé se tudi Marii, angelju varhu, svojimu patronu in svetnikom; prosijo tudi za vso svojo zlahto, prijatle, dobrotnike, znance, za vse žive in mertve, za bolnike, popotnike in za vso cerkev, z mislijo se na Jezusovo zadnjo noč v vertu Getcemanu, se pokropé z žegnano vodo, in gredó v miru počivat. Če se ponoči prebudé, precej jim je Bog v mislih, ker véjo, de je per njih. Takó pokaže kristjan, de Bogá moli, časti in hvali; in s takim zaderžanjem v pobožnosti zmirej močnejši perhaja, in druge k nji budí, in v nji podpíra, sebi pa tudi vedno véči dušno veselje napravlja, kteriga otroci svetá ne poznajo.

11. Od službe božje v cérkvi.

Kristjani so pod greham dolžni tudi v cérkvi službo božjo opravljati, kamor céla fara skupej hodi, in se jim zató z zvonam oznanuje, kdej naj vsi skupej pridejo, de bodo spričevanje dali od svoje vére, upanja in ljubezni do Bogá v pričo vsih družih, in v izgled eden drugimu,

de eden po drugim serčnost dobé Bogá moliti in hvaliti, po keršansko živeti, in eden družiga boljšati.

Cerkve so kristjanam častitljive hiše božje, kjer se učé Bogá prav spoznati, va-nj vérovati, kjer daritev svéte maše Bogú darujejo, ali se Jezus sam za nas daruje; s to daritevjo Bogá prav počasté, ga molijo, in se mu za prejete dobrote prav zahvalijo; v njih vživajo angeljski kruh, de zadobé moč po poti v večnost hoditi in v pokoršini do Bogá stanovitni ostati. V cerkvi razodévajo kristjani očitno zaupanje v Bogá, ko ga z molitevjo in prošnjami časté; zgrevani grešniki ga prosijo odpušenja grehov, točijo solzé pred milostljivim Jezusam, ki je pod podobo kruha med njimi pričijoč. Če se neznane bolezni perkažejo, če Bog svoje oblake zaprè, in dežja na zemljo ne da, če jim s slabo létino v štrafingo grehov žuga, ali karkoli hudiga se jim zgodi, pridejo v cerkvi skupej. Očitno združeni molijo, ker vérjejo, de Bog je njih Gospod in Oče, on da, in vzame; pokažejo, de vse upanje v Bogá stavijo, ker le on zamore pomagati, in véjo, de tudi hoče pomagati, ker je dobrotljiv in usmiljen. Bog bo na prošnjo svojiga skesaniga ljudstva omečen, in ga usliši, ko ga v cerkvi prosi, kakor je kralju Salomonu na dan žegnanja tempeljna v Jeruzalemu obljubil.

Kakor je bilo že rečeno, de ni zadosti Bogá le v sercu častiti, temuč tudi v zaderžanji po unanjih délih mora vsak razodévati, kakošna je njegova duša proti Bogu, takó je dolžan tudi vsak kristjan v cerkev priti k duhovnemu opraviilu, zató so po božji zapovedi cerkve storjene; in v tem nam je tudi Jezus izgled dal, ki je ob praznikih vselej v Jeruzalem v tempelj šel; in Jezusov izgled, pravi sv. Gregor, je za kristjane zapoved.

Pa tudi dolžni smo v cerkev hoditi zavoljo prida naše in bližnjiga duše. V cerkvi smo v véri podučeni, in še bolj poterjeni, sercé bo omečeno, in volja nagnjena

po zapovedih svéte vére živeti. V cerkvi per svéti maši Jezusa darujemo, svéte zakramente prejemljemo, gnade Bogá prosimo, in se za zveličenje perpravlamo. Dolžni smo eden drugimu lepe izgléde dajati, bolj pobožno, ko se kdo zaderži, močnejše bodo drugi po njem k pobožnosti spodbodeni, in bodo želéli, de bi tudi tako serčno in pobožno mogli moliti, kakor njega vidijo. Zraven bomo pa tudi k ljubezni do bližnjiga močno nagibani, ker vidimo, de v cerkvi so vsi skupej stari in mladi, revni in bogati, nizkiga in visociga stanú kakor ena družina, vsi eniga Očeta otroci, vsi enih misel Bogá častiti, vsi eden drugimu dobro vošijo in Bogá prosijo, de bi jim dal, in tudi sklenejo z veseljem eden drugimu dobro storiti, ker so vsi bratje in sestre. To nam Jezus tudi zapové, rekoč: „Tako naj svéti vaša luč pred ljudmi, de vidijo vaše dobre déla, iu časté vašiga Očeta, kateri je v nebesih.“ Mat. 5. 16.

Ljubi kristjani! le eniga Bogá imamo moliti, le enimu Gospodu služiti, in nam bo pomagano, ako mu služimo, nam bo Bog povèrnil; tudi kozarec vode bo plačal, vinar vdove bo stokrat povèrnil, kar prijetlam in še kar njegovim sovražnikom dobriga storimo, ne bo pozabil, vse bo plačal, kakor bi bili njemu storili. On je priča vsih naših dél, še naše misli in želje vidi, in kader vé, de želimo dobro storiti, pa ne zamoremo, hoče tudi naše dobre misli in želje za délo sprejeti, in nič ne pozabi, kar iz ljubezni do njega storimo. Storimo po njegovi svéti volji, on je vsigamogočen, s svojo gnado bo podpiral našo slabo voljo; on je dober Oče, kateri se da sprositi; če smo tudi grešili, vé z našimi slabostmi potterpljenje iméti, in nam da še pomoč zoper naše slabosti, in zadnje v vinogradu plačuje kakor perve. Kdo ne bo služil svojimu dobrotljivimu, svétimu in pravičnimu Bogu! Ne dajte se motiti od slepiga in hudobniga svetá, de ne bote s hudobnimi hudobni. Svétu služiti je teško,

kar bote storili, ne bo prav, svét zmirej več tirja, kakor zamorete storiti, pozabi, kar ste že storili, in le kaže, kar še imate storiti, in danes vas hvali, jutri pa opravlja; le kdor Bogú služi, sebi služi, in si večno življenje v nebesih perdobí.

Torej kristjan, ko v cerkev prideš, spomni se, de Bog je tukej posebno pričijoč. Jezus Kristus prebiva v zakramentu svétiga réšnjiga telésa, de cerkev je kraj gnad: kerstni kamen, altar, spovednica te spomnijo, koliko gnad si že tukej prejel; spomni se, de prideš v hišo božjo, kdo de si ti, in kdo de je Bog; prosi ga v ponižnosti svoje duše, de te réši od tvojih slabost, od tvojih grehov, od skušnjav, od tvoje dušne in telesne revšine; terkaj na persi z očitnim grešnikom, in prosi ga milosti; obljubi pa tudi Bogú zanaprej zvesto služiti, de bi po milosti božji enkrat najdel odperte nebeške vrata, kakor ti je zdaj cerkev odperta.

Kakò se pregreši človek zoper drugo božjo zapoved, ali zoper dolžnost Bogá prav častiti?

Pregreši se:

1) Če kako stvar tako častí, kot Bogá, in se raji Bogú, ko človeku zaméri, Bogá zapustí, de kako stvar dobí. Sv. Avguštin pravi: Kar kdo častí in si iméti želi, to je njegov Bog.

2) Kdor božje imé brez potrebe izreče.

3) Z vsakim graham.

4) S preklinjevanjem, kader se zoper Bogá nespodobno govori, božjo besedo zaničuje, popači ali krivo obrača, iz svétih reči, ali cerkvénih ceremonij se norca déla, in od svetnikov zaničljivo govori.

5) Če se hlina po zunanjim dobriga in svétiga kaže, v sercu pa greh ljubi.

6) Ako se v cerkvi nespodobno zaderži, po tem kaže, de mu za Bogá ni mar, in de v sercu ga ne obraja in ne častí.

7) **S** krivo ali nepotrebno perségo, ali če storjenih obljub ne dopolne.

12. Od persége.

Posébnó visoko počastí kristjan Bogá po zunanjim s perségo in z obljubami.

Perségati se pravi Bogá na pričo vzéti, de je res, kar se govori, in de se bo storilo, kar se storiti obljubi. Kdor perséze, očitno pokaže, de vérje v eniga vsigamogočniga, vsigavedniga, svétiga, pravičniga in resničniga Bogá, in pové, de kar govori, je tako gotovo resnica, kakor bi jo Bog sam povédal. Torej bo Bog s svéto perségo visoko počasten, ko ga kristjan, kot resničniga očitno priča, in de njemu ni enakiga, le on sam je večna resnica.

Perséga se, če Bogá na pričo kliče z besedami, ko reče: Bog je moja priča, Bog vé, de resnico govorim, ali de bom storil, kar obljubim; aii de Bogá kliče, de naj ga kaznuje (štrafa), če temu ni takó, ker pravi: Bog naj za me ne vé, nikoli naj Bogá ne vidim, iz tege mésta naj se ne ganem, hudič naj me vzame; ali ko evangéli, véro, svéte zakramente, ali druge svéte reči imenuje, ktere na Bogá spomnijo, iz naména perséči, de se mu potlej verjame. Desiravna niso prava perséga beséde: per moji duši, per moji vésti, tak naj ratam, ko pès, ali kakor ta reč, na ktero z besedo pokaže, ali naj okamním, če ni res, i. t. d., so vender pregrešne, in pričajo, de kdor jih rad govori, kaže, de rad laže; in ko po sebi vé, de ni resničen, misli, de tudi drugi vedó, de je lažnivec, zató se pa rotí. Resničen in pošten kristjan se ne bo rotil, pozná sebe pošteniga; takó tudi od drugih misli, de mu bodo verjéli, kar govori.

Ali je perséga perpušena?

Perpušena je, če je resnična, pravična in potrebna,

zató de se resníca skaže in se pravde končajo. »Ljudjé perségajo, per komu, kateri je vikši, kakor oni, in vsake njih pravde konec je perséga k poterjenju.» Hebr. 6.16. »Vsi, kateri v Boga perségajo, se bodo hvalili, ker so tém usta zamašene, ki laž govoré.» Psl. 62. 12.

V svétim pismu najdemo več izgledov, de so svéti prijatli božji perségali. Abimelek ja za gotovo véditi hotel, de mu Abraham ne bo škodoval, zató reče Abrahamu: Perséži tedej per Bogu; in Abraham je djal: Jest sim perségel. 1. Moz. 21. 22—24. Jakob je na svoji smertni postelji svojimu sinu Jožefu rekel, de naj ne pustí njegovih kostí v Egiptu počivati, naj ga da na Kananskim pokopati, kjer njegovi očetje počivajo, in Jožef mu je obljubil storiti po njegovi volji. Alí Jakob je hotel terdno obljubo iméti, rekel je Jožefu, de naj mu perséže, in Jožef je perségel, de bo gotovo storil. 1. Moj. 47. 30. Jozve je poslal oglédovavce v Jeriho. Ko je kralj od njih zvédil, jih je zapovédal iskati, Rahab jih je pa skrila pod strého, in jih ponoči zad za hišo po zidu spustila, de so smerti odšli. Možje so ji obljubili, de kader bodo mesto premagali, se nji in njenim nič hudiga ne bo zgodilo. Rahab je rekla, perséžite mi per Gospodu. In možje so perségli, in ko so mésto premagali, niso ne nji, ne njenim nič žaliga storili. Joz. 2. 8—14.

Mozes, ko je védil, de bo večkrat kak prepír med ljudmi, je perségo zapovédal, in kader bo kdo perségel, je vsiga prepíra konec. 2. Moz. 22. 11. Bog, ker ni imel višjiga nad sabo, je sam v svojim iménu perségel, kakor je Abrahamu rekel: »Perségel sim sam per sebi, ker si le to reč storil, in nisi zavoljo mene svojimu Sinu perzanesel.» 1. Moz. 22. 16. Jezus je pred velikim duhovnam perségel, ker ga je vprašal, ali je Sin božji, rekoč: »Zarotim te per živim Bogu, de nam povéš, ali si ti Kristus, Sin božji! Jezus mu reče: Ti si rekel.»

Mat. 26. 63. Sv. Pavel je vokrat perségel: »Kar vam pa pišem, glejte, Bog je priča, de ne lažem.« Galat. 1. 2. »Jest pa Bogá na svojo dušo za pričo pokličem.« 2. Kor. 1. 23.

Ko je Bog sam, Jezus Kristus in toliko svétih mož perségalo, se učimo, de so persége perpušene; in Bog je po Mozesu zapovédal, le v njegovim iménu perségati. 5. Moz. 6. 13.

Ali ni Jezus perségati prepovédal?

Jezus ni prepovédal prav perségati, prepovédal je pa nepotrébne in krive persége.

Jezus je scer rekel: »Ste slišali, de je rečeno starim: Ne perségaj po krivim, spolni pa svoje persége Gospodu. Jest pa vam rečem, celò ne perségati, ne per nebu, ker je sedež božji; ne per zemlji, ker je podnožje njegovih nog; ne per Jeruzalemu, ker je mesto veliciga kralja. Tudi per svoji glavi ne perségaj, ker ne moreš ne eniga lasú béliga ali černiga storiti. Vaše govorjenje bodi: je, je; ne, ne; kar je pa več, kakor to, je od hudiga.« Mat. 5. 33—37. Jezus ni prepovédal perség, on je le govoril zoper krive zapopadke Judov, kateri so mislili, de le kriva perséga je prepovédana; de persége ne smé prelomiti, in de le takrat véže, ko per samim Bogu perséže, druge persége pa ne véžejo človeka. Tem nasproti je Jezus govoril. In Jezusova cerkev je vselej učila, de pravične persége so dopušene.

Zakaj so persége perpušene?

Perpušene so, de se resníca skaže, pravde končajo, in se človek na oblubo zanese. — Ljudém se v sercu ne vidi, Bog pa vidi in vé, kaj mislimo, torej ga lahko za pričo svojih nar skrivniših misel pokličemo, in kdor hoče resnico zvediti, se zanese na perségo in na oblubo, ko per perségi Bogá na pričo pokliče, ker on vé, de v sercu ravno tako mislimo, kakor govorimo.

Ker s perségo kristjan poséбно pravičniga in resničniga Bogá očitno počastí, ni dati persége takim, ki Bogá ne vérjejo, in hudobno živé; na njih perségo se ni zanesti, ko jim za Bogá ni mar, le glédajo, de svoje naméne speljejo, naj bo Bog razžaljen ali ne, jim je vse eno, de je le njim prav.

Kaj mu je storiti, kdor hoče perséči?

On mora:

1) Dobro v sercu premisliti, de Bogá vsigavédniga, čez vse svétiga in pravičniga, ki ga za pričo vzame, na maševanje kliče, če bo krivo perségel, ali če tega ne bo ravno tako spolnil, kakor s perségo obljudi.

2) Če bo, ko priča, perségati mogel, naj na tanko pomisli, kaj je vidil, ali slišal, in kar resničniga od tiste reči vé, za kar bo perségel. Kar ga gosposka vpraša, naj si v sercu nobene zvijače ne misli; naj nič več in nič manj ne pové, kakor kar prav res vé; in naj se ne da od nobeniga zmotiti, de bi od resnice prav ne pričal. »Boš perségel, kakor resnično Gospod živi v resnici, v pravičnosti in v pravíci,» Jerem. 4. 2.

3) Če mu je perségati, de bo zvesto spolnil, kar bo s perségo obljudil; naj pred, ko perséže, premisli, ali bo tudi to hotel in zamogel spolniti, kar obljudi, ker mora na tanko s perségo obljubleno storiti, še takó težko naj ga stane.

Svétí Duh pravi: »Človek, kteri veliko perséga, bo poln krivíce, in njegova hiša ne bo šibi odšla. Ako ne bo dopolnil, kar je perségel, bo njegov greh na njem ostal, in če ga ne bo porajtal, bo dvakrat tolikanj grešil. In ako bo na prazno reč perségel, ne bo izgovorjen; zakaj njegovi hiši bo to obilno povernjeno.» Sir. 23. 12—14.

Na kaj morejo gledati tisti, ki drugim persége dajejo?

Glédajo naj, de za malo vredne reči ne dajo per-

seči, in ne takim, ki nič ne vérjejo, ali so hudobni, in vselej naj perségo združijo s posebnimi zunanjimi ceremonijami.

Pervi kristjani so večidel le v cerkvi klečé perségali, in po zapovedih cerkvenih so mogli tès biti takó dolgo, dokler niso perségli. Sveti Avguštín je rekel: Jest le takrat perséžem, ko sim persiljen, in tudi takrat le, ko sim dobro prevdaril, s straham in vselej me mraz preletí. Takó so svéti ljudjé od persége mislili. Kakó lahkovoljni so pa sedanji kristjani, ko za kar si bodi perségajo; ki otroke, pôsle morajo za nič vredne reči perségati, de jim ne dajo pred mirú, dokler Bogá za pričo ne pokličejo, ali se ne zaroté; kupci per barantíi kolikokrat perséžejo, in se izgovarjajo, de drugači ne morejo prodati. Vse to pred Bogam človeka ne izgovorí. Jezus pravi: naše govorjenje naj bo: de je, ali pa de ni, kar je več, je od hudiga. Če je človek znan ljudém, de je pošten in resničen, mu bodo verjeli, če pa vedó, de ni, tudi rotnju in perségovanju ne bodo vérovali; greh ne da človeku ne časti in ne prave sreče. Ako je pa kdo tega vaje, odvadi naj se, s pomočjo gnade božje se vsaka navada da opustiti, prosi naj Bogá pomoči, in sam naj si perzadeva.

Kdaj je perséga potrebna?

Kader se drugači sebi ali drugim velika škoda odverniti ne da, ali pa če gospóska perségo zapové.

Kdaj se pregreši človek zoper Bogá s perségo?

Pregreši se:

1) Ako za prazne reči Bogá za pričo pokliče. Bog je v drugi božji zapovedi prepovedal božje imé po nemarnim izreči, in kdor perséga, ne imenuje le božjiga iména po nemarnim, temuč Bogá za pričo kliče, kar je še večí greh. Sv. Duh pravi: »Ne vadi svojih ust na perségovanje, zakaj v tem jih je veliko padlo. Nikar

ne imej vedno v svojih ustih božjiga iména, in ne postavljaj med svoje govorjenje iména svétih; zakaj ne boš zavoljo njih brez greha. Človek, kateri veliko perséga, bo poln krivíce, in njegova hiša ne bo šibi odšla.» Sir. 23. 9—15. Kdor ima slabo navado božje imé nemarno izrekovati, greši, ali ko ga imenuje, de kaj poterdi; kmalo bo oterpnjen, ne bo porajtal veliko svétiga iména božjiga ali svetnikov, tudi krive persége ne bo za veliko pregreho imel, ko je že v navadi vès oslepljen; in potlej bo čez njegovo hišo veliko hudiga prišlo, iz njegove hiš ebo strah božji zginil, kar je nar veči štrafinga za človeka, per katerim Bogá ni, tudi zveličenja ne bo.

2) Če kdo perséže storiti, kar ne smé, ali pa de ne bo storil, kar je dolžan storiti po zapovedi božji.

Veliko judov se je zarotilo, de nočejo pred ne jésti ne piti, dokler svétiga Pavla ne umoré. Hudo so se pregrešili, ker prepovédano je koga umoriti, desiravno ga niso umorili. Djanj. apost. 23. 12—21. Kralj Herodež je hčeri Herodijini perségel dati, kar bo hotla, če bi tudi polovico njegoviga kraljestva iméti hotla; in rekla mu je, de glavo Janezovo naj ji da, in zapovédal je svétimu Janezu glavo odsékati zavoljo persége, in velik greh je storil. Mark. 6. 23.

S perségo se zavézati kaj hudiga storiti, je strašna hudobija, tak ni le hudoben, de hoče grešiti, ampak méro svoje hudobije napolni, de clo perséže, de hoče Bogá razžaliti. Postavim perséže, se zaroti, de se hoče maševati nad bližnjim, ga poškodovati, okrasti, ga umoriti, ga pred škodo ne varovati, s svojim sovražnikom se ne spraviti. Ko bi tudi ne storil tega, je Bogá močno razžalil s svojim velikim graham, s svojo hudobno voljo. Take persége ne smé noben človek spolniti, že s tako perségo je velik greh storil, če bi jo pa še spolnil, bi spet drugi velik greh storil.

3) Pregreši se, ako ne spolne, kar dopušeniga je s perségo obljubil. Vojšak perseže pred banderam zvesto in stanovitno v svojim stanu služiti; če uide, perségo prelomi. Cesarski služabniki perséžejo zvesto služiti, če ne dopolnejo zvesto svoje službe po postavah, in kar jim je naloženiga storiti, perségo prelomijo. Kteri je kaj dopušeniga storiti obljubil, mora storiti, sicer perségo prelomi. Kterimu je kaj s perségo storiti obljubil, ga sicer zamore odvézati od dolžnosti obljubljenega dopolniti; pa to še ni zadosti, on se mora tudi spovedati, in sodbi spovednika se podvreči, ker perséga Bogá zadéne. Svéti Duh pravi: »Kdo bo prebival v tvojim šotorji? Kteri svojimu bližnjimu perséga, in ne goljufa.« Psl. 14. 1—5. »Kdo bo šel na goro Gospodovo? ali kdo bo v njegovim svétim kraji prebival? Kteri ima nedolžne roké in čisto sercé, kteri se z nečimernimi rečmi ne pečá in svojimu bližnjimu goljufno ne perséga.« Psl. 23. 3. 4.

4) Kader po krivim perseže, to je, kader védama k poterjenju laži Bogá za pričo pokliče; ali kako obljubo s perségo poterdi, de bo dopolnil, kar obljubi, v sercu pa misli, de ne bo; ali pa če vé, de ne bo mogel spolniti, za kar je perségel. Kdor tako pregreho dopernese, Bogá preklinja, ko ga za svétiga in resničniga ne spozná: in kakó strašno je kaj taciga od Bogá misliti; nad takim človekam se bo Bog maševal. Kriva perséga mora še po deželskih postavah štrafana biti; in kdor je po krivim perségel, ne more več za pričo veljati. In kdor je takó na Bogá, na svojo dušo in zveličenje pozabil, je zveržek med ljudmi; zakaj, ko bi le kolikanj vére imel, bi se ne bil nikoli prederzuil, tako veliko hudobijo storiti, katero bo Bog z večnim pogubljenjem kaznoval. On se pa tudi pregreši zoper sebe, ko čast zgubi, in zoper svojiga bližnjiga, kterimu škodje, zoper kteriga je perségel, ogoljufa gosposko, ktera v njegovo goljufno sercé ne vidi, in je morebiti krivo obso-

dila njegoviga bližnjiga zavoljo njegove krive persége. Kakšni odgovor čaka taciga hudobneža pred Bogom tudi zavoljo storjene krivice. Prerok Caharija pové, de je v perkazni vidil letéče bukve in v njih zapisano: »To je preklétstvo, katero gré po celi deželi; zakaj vsak tat bo sojen po tem, kakor je notri pisano, in vsak krivičen perségovavec bo ravno po tistih sojen. Tiste bukve bom poslal, pravi Gospod vojskinih trum, in perséle bodo v hišo tatú, in kateri lažnjivo v mojim iménu perséga, in bodo ostale v sredi njegove hiše, in končale bodo njo, in njeni lés, in njene kamne.» Cah. 5. 1—4.

Kristjani! varovajte se nepotrébnih perség, nikoli ne poterдите ali ne govorite, kar prav gotovo ne véste, ne perségajte na drugih beséde, govorite čisto resníco, če ste perségli, vestno dopolnite; ako ste pa nesréčni bili, in se kaj pregrešili, déljajte oestro pokoro, povernite vso škodo, če je vaš bližnji po vaši krivi perségi poškodovan. Deržite se besed svétiga Ambroža, ki pravi: Bolje je nikoli perségati, kakor de bi bila perséga za resnico spričati greh, temuč ker je kriva perséga silno velik greh, kteriga hitreje tisti storí, ki se je perségati navadil. Torej tresite se pred krivo perségo, de se v večno pogubljenje ne pogrénznete.

13. Od obljud.

Vsak človek je dolžan vse storiti, kar Bog zapové, greha se varovati, in če je nesréčen bil, de je grešil, se poboljšati in pokoro storiti; in vsak dober kristjan ima terdno voljo vselej po zapovedih božjih iz ljubezni do Bogá tudi storiti. Nekteri kristjani pa še bolj razodéti hočejo, kakó močno de Bogá ljubijo, in se zató z obljudo zavéžejo nekatere déla storiti, ki niso zapovedane, ampak na voljo kristjana prepušene. Dolžnost je se postiti, moliti, v cerkev k svéti maši hoditi, ubogajme dajati, bližnjimu dobro storiti, in vse to je zapovedano;

pa človek lahko tudi več storiti obljubi iz ljubezni do Bogá, de se še ob družih ne le zapovédanih postnih dnéh posti, de vsak dan k svéti maši gré, od vina ob nekterih dnéh se popolnoma zderží, kruh, kteriga bi sam pojédel, si perterga in ga siromaku da, de cerkvi kak večí dar dati hoče, ali se scer na jédi in pijáci zderží, ki bi še smel jésti, i. t. d

Kdaj kristjan oblubo stori?

Kader po svoji prosti volji obljubi Bogú k časti kakšno dobro ne zapovédano délo storiti, ali se kakšni-ga dopušeniga déla, ali reči zderžati, de večí ljubezen do Bogá pokaže.

Kristjan mora pa ločiti naprejšetje, kaj posebno dobriga storiti, od prave oblube. Zgodí se, de ima kdo dobre želje v svojim sercu, in sklene sam per sebi, kakó dobro ne ravno zapovédano délo storiti; to še ni obluba. Obluba je še le takrat, ko prostovoljno in premišljeno reče: Jest obljubim in se pred tabo o Bog zavéžem to ali to storiti. Postavim: ako mi ti o Bog zdravje spet daš, ali me v nevarnosti ohraniš, ali me iz navarnosti rešiš, mi gnado daš moje življenje poboljšati, i. t. d. hočem to ali to storiti. Vselej mora véditi, de kar Bogú obljubi, mora na sebi vselej boljši biti, kakor če bi ne storil. Patrijarh Jakob v bégu pred svojim bratam je šel po neznani in nevarni poti, storil je oblubo, rekoč: Bog, če me srečno zdraviga v deželo in spet nazaj perpelješ, ti obljubim, tebe vselej za svojiga Bogá in Gospoda spoznati, in te vérovati. Jakob je bil scer dolžan le praviga živiga Bogá, in ne malikov, za svojiga Gospoda spoznati, in mu v vsim pokoren biti, pa je vender še z oblubo na novo poterdil, de ko bi se kterikrat permérilo, de bi se zmotiti in Bogá pozabiti imel, se bo na oblubo spomnil, in bolj gotovo voljo božjo dopolnil. Ravno to se zna tudi per nas zgoditi,

nekteri bi mislil, de mu je kaj na voljo spušeno storiti ali pa opustiti, ko se pa z obljubo zaveže, ga pa ta mora toliko gotoviši storiti, kar bi bil že brez obljube tudi storiti dolžan.

Nerodovitna žena Ana je vedno Bogá za porod prosila, de bi jo Bog le gotovo uslišal, je obljubo storila, rekoč: Gospod! če mojo prošnjo uslišiš, in svoji dekli eniga sina daš, za vès čas njegoviga življenja ga hočem tebi odločiti, tvojo službo v tempeljnu opravljati. Bog ji je dal Samvela, in izredila ga je v božjim strahu za tempelj božji.

Od kerstne obljube v Bogá verovati, in greha ne délati, je bilo per nauku od svétiga kersta povédano.

Izgled ne prave Bogú ne dopadljive obljube najdemo tudi v svétim pismu. Hudoben kralj Antijoh je zbolel, bal se je umreti, storí obljubo, de hoče vse posode nazaj dati, ktere je iz tempeljna pobral, tempelj božji, kteriga je z dopernešanjem hudobij ognjusil, kar je nar več mogoče, olepšati, če mu Bog še zdravje da. Bog ga ni uslišal, ker ni imel praviga kesa nad svojimi grehi, je obljubil le iz strahú pred smertjo; per obljubi mora prav kes nad svojimi grehi imeti, če kaj taciga obljubi. Takó bi se nekter goljufal, kteri bi svojih grehov ne obžaloval iz ljubezni do Bogá, zraven bi pa mislil svoje krivíce, lakomnost, nečistost ali druge velike grehe s tem poravnati, ko bi veliko premoženja za uboge ali cerkve zapustil. Dobro je tudi to, pa če praviga kesa nima, storjenih krivic ni poravnal, mu ne bo nič, ali pa le malo zaleglo, ker le skesaniga in ponižniga sercá Bog ne zaverže, in mu je ljubši, kot dar; oboje skupej je nar boljši.

Ali so obljube kristjanu k pridu?

K velikimu pridu so mu, če jih po pameti storí. Kdor še kaj posebno dobriga Bogú storiti obljubi, ra-

zodene veči ljubezen do Bogá, si prizadeva se še bolj vredniga storiti, de bi ga Bog še bolj ljubil, in po tem kaže, de želi in stanovitno voljo ima, vse dopolniti, kar Bog zapové, scer bi si posebnih dél ne naložil. De so obljube dobre, priča svéto pismo, svéti očaki in katoljška cerkev, desiravno jih cerkev ne zapoveduje, ampak le perporoča. Sv. Duh pravi: »Storite obljube in odrajtajte jih Gospodu svojimu Bogú.« Psl. 72. 11. Prepričamo se pa tudi, de Bog obljube ljubi, ko je uslišal ljudi, kar so ga prosili, ker po svojih obljubah pokažejo močno zaúpanje v Bogá. Ano je Bog uslišal, Jakoba ravno takó, in več drugih. Cerkev jih spozná in poterdí, de so k bolj popolnoma življenju pomagljive, torej jih tudi vsak dober kristjan za dobre spozná, siljen pa nobeden ni, de bi mogel kako obljubo storiti, vsakimu je na dobro voljo pušeno.

Posebne obljube, vedno devištvo, uboštvo in pokoršina, se imenujejo trije evangeljski sveti, te bodo očitno v cerkvi s posebnimi ceremonijami storjene, taki si po svojih obljubah posebno od svetá ločeno življenje prostovoljno izvolijo, in morajo pod velikim greham ravno takó na tanko živeti, kakor so obljubili, ker jih ni nobeden silil, teh obljub storiti.

Kakšne lastnosti mora vsaka obljuba imeti, de Bogú dopade?

Mora biti prostovoljna, ne persiljena, s premiselkam storjena in pametna.

Bogú ne dopade, kar je posiljeniga, on le ljubi, kar se iz ljubezni do njega storí. Kdor bi lahkovoljno obljubo storil, potlej pa jo v némar spustil, bi Bogá zaničeval, ker bi ne porajtal, kar mu je obljubil; torej je treba prej dobro prevdariti, ali bo kdo vselej dopolnil, kar je obljubil, in če bo tudi zamogel, in de se ne bo nikoli kesal, ampak z veseljem dopolnil. Obljubiti, kar sam do-

bro vé, de ne bo mogel dopolniti, se pravi Bogá skušati; s praznimi obljubami ga hoteti goljufati, kakor bi Bog ne bil vsigavéden, je preklinjevanje božje, in ne obljudba.

Tudi mora délo ali kaka reč, ki jo Bogú obljudi, Bogú dopadljiva biti, in ne smé biti drugimu k škodi, in tudi de sebe z obljudo v večí skušnjave ne spravi, in se v nevarnost ne podá greh storiti. Postavim: nekdo bi hotel obljudo storiti, svoje premoženje za uboge zapustiti, ali cerkvam, ali za svéte maše, ali za kako drugo naredbo dati; tega bi pa ne mogel drugači, kot otrokam k škodi storiti, bi njegova obljudba ne bila le nespametna, ampak tudi krivična, torej tudi Bogú ne dopadljiva. Obljube ne morejo storiti otroci, ki še niso per pravi pameti, in še ne morejo presoditi, kaj obljudijo, in tudi ne, ko so še pod oblastjo staršev ali oskerbnikov; pôsli tudi ne morejo obljuditi, kar bi bilo k škodi gospodarjev, ker so pod njih oblastjo; mož ne, kar bi bilo ženi ali otrokam k škodi, ravno takó žena ne. Obljudba otrok, pôslov, mož in žen pa veljá, kader kaj taciga Bogú obljudijo, kar ni zoper dolžno pokoršino, kakor je molitev, post, ali iz svojiga premoženja kaj dobriga storiti. Tudi veljá v družih domačih rečéh, če so kaj taciga obljudili, če vikši, pod kteriga oblastjo so, v to pervoli. Poglavitna misel mora per obljudah biti, Bogá bolj počastiti in po takim délu še svetejši postati.

Materi božji ali svetnikom se pa obljube ne smejo délati, ker obljube so posebno počešenje božje, ktero samo Bogú gré, ker le od njega vse dobro pride, od njega pride vsa pomoč in le v njega mora kristjan vse svoje zaúpanje postaviti; mater božjo in svetnike pa prositi, de bi za-nj Bogá prosili, de bi mu bila storjena obljudba prijetna, de bi po njih prošnji lažej zadobil, kar prosi, ali de bi mu bila hvala za prejete dobrote dopadljiva.

Ali je dolžnost storjene obljuje spolniti?

Dolžnost je, ker obljuje storiti je kristjanu na voljo spuščeno, ako je pa ktero storil, jo more dopolniti, in to storiti, kar je obljubil. Ko človeku kdo kaj obljubi, mora per besédi ostati, toliko bolj pa, ako Bogú obljubi. Sv. Duh pravi: »Če nočeš obljubiti, boš brez greha; kar si pa obljubil, moraš storiti.« 5. Moz. 23. 22. 23. »Ako si kaj Bogú obljubil, ne odlašaj dati, zakaj njemu je zoperna nezvesta in nespametna obljava; ampak daj karkoli si obljubil, veliko boljši je ne obljubiti, kakor storjeni obljubi obljuveniga ne dati.« Pridig. 5. 3. 4.

Ali je greh spolnjenje obljuje odlašati?

Greh je odlašati; ako je per obljubi čas postavil, mora ob namenjenim času spolniti, če ni nemogoče, scer pa berž ko more. In če je umerl, kateri je kako reč dati obljubil, morajo jérbi spolniti, ker tega niso jérbali, kar je že po obljubi pred oddal. »Nikar ne odlašaj obljuje spolniti; zakaj ako boš odlašal, ti bo greh.« 5. Moz. 23. 21.

Kaj mora človek storiti, prédén se s kako obljubo zaveže?

More: 1) Dobro premisliti sebe, svoj stan, svoje slabosti, svoje potrebe in okolišine, če bo to, kar Bogú k časti obljubiti misli, spolniti mogel.

2) Mora préd Bogá razsvetljenja prositi; in ravno takó dobro je tudi spovednika za svét vprašati.

Kdo ima oblast razodeti, če storjena obljava človeka zaveže ali ne?

Oblast to razsoditi ima cerkev. Zató naj tisti, kateri ne vé, če je njegova storjena obljava dobra ali ne; ali če mu je pretežka ali se mu clo nemogoča zdi zavoljo telesne slabosti ali družih okolišin, naj svojiga duhovniga pastirja vpraša. Človek naj v ti reči nikoli sam sebi sodbe ne déla.

Ali zamore obluba vzdignjena bití?

Vzdignjena bo, kader je nikakor ni mogoče več spolniti; ali zavoljo uboštva, bolezni, zavoljo pravičnih zadržkov, ali jo cerkvéna oblast vzdigne ali v kak drug dober dél spremeni. Pred pa, ko kristjan prosi, de bi mu jo cerkvéna oblast vzdignila, naj dobro premisli, ali je pa tudi res, de mu ni mogoče obljube spolniti, scer odvéza pred Bogam ne veljá.

Kakó tedej kristjan svéto božje imé posvečuje?

Posvečuje ga:

1) Če Bogá pred vsim svétam z besédo in djanjem na ravnost spozná.

2) Če od svéte vére, od Bogá, svetnikov in božjih rečí z veliko častjó govori.

3) Ako Bogá v vsih dušnih in telesnih potrebah pomoči prosi.

4) S pravično perségo, in če zvesto Bogú storjene obljube opravi.

5) Če božjo besédo zvesto posluša.

6) Ako svéto božje imé s spodobno častjó izrekuje in vse v božjim iménu storí in Bogú daruje.

14. Trétja božja zapoved, od posvečevanja nedelje.

Perva in druga božja zapoved učite dolžnosti Bogá znotraj in zunaj častiti, naj ga potlej človek posamim ali združen s svojimi domačimi, ali očitno s kristjani združen v cerkvi časti. Tretja božja zapoved pa čas zapové, kdaj de je posebna dolžnost ga znotraj in očitno častiti, ali službo božjo opravljati. K temu je Bog (saboto) nedeljo praznovati zapovédal. Še v raju (paradižu) je Bog sédmi dan v tédnu k počivanju in posvečevanju postavil v spomin stvarjenja njegovih dél, v hvaležni spomin njegove božje previdnosti, ktera vse svtarí ohra-

ni in vse víža; de bi se vse pametne stvari spomnile in spoznale, de on je Gospod, ki je vse vstvaril, njemu gré vsa čast, hvala in pokoršina; in de bi se tudi spomnile na večni praznik, kteriga bodo enkrat v nebesih per svojim stvarniku imele. In po Mozesu je Bog svojimu izvoljenimu ljudstvu še posebno zapoved dal, saboto praznovati in posvečevati, in jim pod štrafingo smerti prepovedal hlapčevske déla, de bi ne bili zmotení in razmišljeni v češenju svojiga ljubezniviga stvarnika.

Kristjani pa praznujejo prvi dan tédna, nedeljo namest sabote, kakor so aposteljní Jezusovi uterdili, zató, ker je Jezus prvi dan po saboti od smerti vstal; in zató so ga Jezusovi učenci Gospodov dan imenovali. De so prec nedeljo posvečevali, se vé po besedah svétiga Janeza, ko je rekel: Čez osem dni so bili njegovi učenci spet skup in Tomaž z njimi. Jan. 20. 26. Kader smo pa prvi dan po saboti skup prišli kruh lomit, jih je Pavel učil. Djanj. apost. 20. 7. In kolikorkrat je govorjenje v svétim pismu od lomljenja kruha, to je od svéte maše in od svétiga obhajila, vselej pravijo aposteljní prvi dan po saboti, tedej niso več sabote, ampak prvi dan po saboti, nedeljo posvečevali. Svéti Justin, mučenec lepó govórí od nedelje, ker pravi: V nedeljo vsi skup pridemo, ko je prvi dan, v kterim je Bog per stvarjenji svetá luč od temè ločil, in je Jezus Kristus naš Zveličar od smerti vstal. Posvečevali so pa tudi zató nedeljo, ker jim je Jezus v nedeljo svétiga Duha poslal. Po zapovedi aposteljnóv so se pa tudi kristjani od judov ločili, ko so namesto sabote nedeljo posvečevali.

Ob nedeljah obhajejo kristjani spomin tréh nar večih dobrot svéte Trojice; stvarjenje, odrešenje in posvečenje. Zató so nedelje in tudi drugi prazniki za dobre kristjane kaj družiga, kakor za posvétne ljudi, kteri pra-

vijo, de so nepotrebni, ker si ob téh svétih dnevih nič denárja ne zaslužijo. Kristjani ob nedeljah in praznikih očitno pričajo od svoje žive vére; de Kristus je prišel z nebes ljudi k zveličanju, k čiščenju božjemu napeljevat, je umerl za naše grehe, vstal od smerti, de bomo mi živeli; poterdil svoj evangéli; šel v nebésa, de tam tudi za nas govori. On je naš srédnik, ko naše slabosti pozná, on nas je s svétim Duham kerstil, posvétil in prerodil, on za nas sedí na desnici božji, od koder bo spet prišel, in nas peljal na mesto, ktero nam je v hiši svojiga Očeta perpravil, od vsiga tega očitno pričajo, de terdno vse vérjejo. Še več pričajo, de vérjejo, de jih je Kristus prerodil za novo večno življenje, de po njem so doségli veliko srečo, de smejo Bogú služiti, de smejo pred njegovo svéto obličje priti, mu svoje slabosti in nadloge potožiti, kot svojimu ljubimu Očetu, ker jih Jezus kliče, de naj pridejo k njemu, kateri so revni in obteženi, on jih bo razvesélil, ker njegov jarm je sladak in njegova butara je lahka; de po Kristusu bodo grehu odmerli, v novo svéto življenje vstali, in z njim bodo svoje nagnjenje do hudiga premagali, zmote, greh in dušno smert odgnali, in v Jezusu živeli.

Za dobre kristjane so nedelje in prazniki dnévi dušniga veselja, ker so jim podoba večniga praznika v nebesih, kjer bodo z Bogam večno sklenjeni, kar čez vsiga želé, in ga bodo častili; per njem bodo večni mir in pokoj vživali.

Ob nedeljah in praznikih dobri kristjani posebno razodevajo svojo živo véro v cerkvi per svéti maši, molitvi in pétji. Per svéti maši so dobri kristjani zbrani enih misel in željá Jezusa Bogú Očetu darovati, in z Jezusam sklenjeni ga darujejo in z njim sebe, svojo dušo in teló; obljubijo mu v vsim pokoršino, hvalijo ga v ponižnosti svojiga serca, s skesanim sercam ga prosijo odpušenja grehov in vsiga družiga jim potrebniga. Skle-

njeni so pa z mašnikom Gospodovim, kateri vidama vse opravljaja, kar Jezus nevidama za nas per nebeškim Očetu opravljaja.

K službi božji gré pa tudi poslušanje božje besede, po kateri zvemo, kaj Jezus hoče, de storimo, in kaj nam dobriga obljubi, de upamo zadobiti. Zató je tudi Bog nedeljo, in cerkev še druge praznike zraven postavila, de smo v zveličavnih resnicah podučeni; in po naménu, zakaj de so prazniki postavljeni, tudi vsak vé, kaj mora ob teh svétih dnévih storiti.

Pervi kristjani polni žive vére niso imeli nedelje le za dan počivanja, ampak za njih je bila dan veselja, zató so se praznično oblékli, in večidel so prišli v belim oblečeni v cerkev. Po belih oblačilih so pokazali, de kersanska véra hoče čistost v zaderžanji in v vérovanji brez vsih človeških zmot in perstavkov, kar se za dušo kristjanov spodobi, ko je tempelj živiga Bogá. Per njih je bila nedelja dan nar večiga veselja, celi téden so se veselili nedelje, kakor so nam cerkvéni očaki zapisano zapustili, in so že v saboto proti večeru večérnice molili, kakor sedanje dni litanije molimo; in so tudi délati préd néhali, kakor druge dni, de so se k prazniku perpravljali. Na to nas zvonjenje pred prazniki opomni, de jutri je dan dušniga veselja, dan Gospodov, de je čas délo pustiti, in k posvečevanji praznika se perpraviti. V nedeljo so tudi pušavniki iz pušav k fari prišli, gospóda iz grajšin, in so ostali celi dan per farni cerkvi, de je služba božja minula. Zderžali so se tudi od vsiga posvetniga veselja, in le v Bogú so se veselili. V pervih časih so premožni vsak praznik obilni dar za uboge odločili. Pobožni cesarji so terdo prepovedovali posvétne norčije in veselje ob praznikih vživati, de bi se Gospodov dan prav posvečeval.

Ljudjé sedanjiga časa pa vse narodnosti le na nedeljo odložé, de ob délovnikih per délu nič ne zamudé,

le za časno skerbé, za večno pa ne. Konstantin, prvi keršanski cesar, je svojim podložnim zapovedal ob nedeljah in praznikih se vsih svojih dél zderžati, in de nobeden ne smé podložniga zavoljo deželskih opravkov ali pravn pred se klicati; zato ker je tudi cerkev vse take déla oestro prepovedala, de niso kristjani službe božje mudili, ali od nje odvrčevani ne bili. Le ob času žétve ali tergatve per slabim vreménu je cerkev spreglédala zavoljo škode, če se je kristjanam godila. Prepovedano je ženskim šivati, nagovice plesti, prati, perilo likati, in vse druge déla délati so prepovedane, ki se dajo brez škode odločiti, de kristjani brez vse zmote posvečevati zamorejo Gospodov dan, in za svojo dušo prav skerbé.

Človeku je tudi potreben odločen čas, de ni s posvetnimi opravki zmoten, ker ga med tédnam motijo, de nimajo večkrat časa na božje resnice misliti; zato mu je pa Bog nedeljo praznovati in posvečevati zapovedal. De kristjani nedeljo in praznike posvečujejo, morajo per svéti maši biti, če kteriga kaka veči dolžnost ne zaderži, pridigo in popoldanšnji nauk slišati, moliti, božje dobrote in gnade preišljevati, svéte zakramente, svéto pokoro in svéto obhajilo prejemati, in per drugih duhovnih opravilih v cerkvi biti. Pravični in resnični zaderžki ga izgovoré od greha. Izpraševati svojo vést, kaj je med tednam grešil, ko ni storil, kar je Bog zapovedal, ali pa storil, kar storiti mu je Bog prepovedal, svoje grehe obžalovati, svoje dobre sklépe ponoviti; križev pot moliti, dobre bukve brati, de se v sercu dobre misli in želje proti Bogu obudé, in ako jih še ima, še bolj uterdijo, keršanske pogovore z drugimi iméti, posebno z otroci in pôsli čez slišane nauke, bolnike obiskovati, in druge dobre déla délati: sploh vse délati, kar ga k pobožnemu življenju napeljuje, ali ga v njem poterdi, de v prihodnjim tednu še pobožniši perhaja.

Nedelje in prazniki so za kristjane Bogu posvečeni dnevi; torej si perzadevajo znotraj in zunaj, sami in v družini, domá in v cerkvi Bogá častiti in sebe boljšati, de bi od dné do dné Bogú podobniši bili, ker to stori, de vedno bolj živo občutijo v svojim sercu véro, upanje, ljubezen, pokorsino in hvaležnost proti Bogu. Zderžé se pa vsiga, kar je Bog ob praznikih storiti prepovedal, kar jih od posvečevanja praznika, od ljubezni do Bogá, bližnjiga in od svétiga življenja odvrača ali v greh napeljuje. Varjejo se vživanja nezmérniga nedolžniga veselja, ktero bi jih od Bogá odvráčevalo, ogibljejo se vsih norost, ktere se s svetostjo dnéva in s pobožnim življenjem kristjana ne vjemajo. Zderžé se od hlapčevskega déla, od tacihi déli, s kterimi si svoj kruh služijo, ne déljajo na polji, ne v vinogradih, iz polja ne nosijo, ne vozijo, ne nosijo v malin, ne iz malna, i. t. d. Déla pa, ktere so potrebne ohraniti življenje, ali kar je per živíni treba, niso prepovedane, tode vse, kar se da, naj se pred praznikom perpravi. Déla zavoljo velike sile, ali nevarnosti, ali iz ljubezni do bližnjiga storjene, ko mu je sila, niso zoper trétjo božjo zapoved. V tem nam da Jezus izgled, ki je v saboto vodeníchniga ozdravil. Ko so se pa farizeji nad tem pohujšali, je rekel: „Komu zmed vas bo osel ali vol v kapnico padel, in ga ne bo izlékel precej sabotni dan?“ Luk. 14. 5. Eniga sabotniga dné je šel Jezus skozi sétve; njegovi učenci so bili lačni, in so začeli klasje smukati in jésti. Farizeji, ko so jih to délati vidili, so Jezusu rekli: Glej! tvoji učenci déljajo, kar se ne smé délati ob sabotah. On pa jim je rekel: Ali niste brali, kaj je storil David, kader je bil lačen, on in kteri so bili z njim? De je šel v božjo hišo in jédel posvečene kruhe, ktere so le duhovni smeli jésti. Ali niste brali v postavi, de duhovni ob sabotah v tempeljnu saboto prelomljujejo, in so vender brez greha? Mat. 12. 1—12.

Jezus jim je skozi to pokazal, de namen postave je znotranje posvečenje duše, zato je unanja služba božja zapovedana; de kdor ob nedeljah storí, kar je velika potreba, ne prelomi božje zapovedi, ko zraven želi božjo službo opraviti, če bi mogoče bilo, zato, ker délo usmiljenja bližnjimu storí, Bogú je pa milost ljubši kot dar.

Kaj pa je pôslam storiti, kateri ne morejo delj v cerkvi biti, kakor de svêto mašo slišijo?

Taki pôsli naj pred praznikom toliko dél storé, kolikor se da, de jih v praznik ne bodo toliko imeli; če jih gospodarji k pridigi ali k nauku ne pusté, naj se domá v duhu z vsimi vérnimi v cerkvi sklenejo, de bodo deležni njih molitev; če se pa večkrat ali po gostim to zgodi, naj si boljiga gospodarja preskerbé. V časih je potrebno, de se mora domá ostati, takrat je pôsel izgovorjen, ravno takó so potrebni varhi izgovorjeni.

Kdaj greši kristian zoper tretjo božjo zapoved?

Greši:

1) Kader kaj hlapčevskega déla, kar se brez škode lahko drugi dan storí, in z vsakim nesilnim opravkam, kateri ga od očitne službe božje odverne.

2) Če ob nedeljah in praznikih iz nemarnosti k svêti maši ne gré, ali jo zamudi, ali če je vès razmišljen per nji.

3) Če brez pravičniga izgovora k pridigi in k popoldanšnemu keršanskemu nauku ne gré, posebno kdor ni dobro v resnicah svête vére podučen.

4) Če domá, kolikor je moč, ob praznikih z molitvijo, s keršanskimi pogovori in drugimi dobrimi déli dnéva ne posvečuje.

5) Ako bi scer nedolžno veselje pa vender nezmérno vžival, in bi ne zamogel praznika prav posvečevati.

6) S pregrešnim veseljem, kteriga razujzdani kristjani navadno ob praznikih vživajo, s plésam, z opravlji-

vimi pogovori, norčijami, pijánčevanjem, igranjem, klanfanjem, vasovanjem, i. t. d.

Žalostno je viditi, kakó sploh kristjani praznike posvečujejo, in kateri so postavljeni drugim zapovedovati, pozabijo, kaj so ob praznikih storiti dolžni, in koliko bolj bi jih podložni častili, če bi jih vidili, kakó Bogá časté, terdno bi se zanesli na njih besedo, če bi jih za pravične imeli, zató, ker so Bogú zvesti. Res žalostno je, noben dan se toliko grehov ne stori, kot ob nedeljah in praznikih, oštarije so polne pijáncov, nezmérnost v jédi in pijáči se po cestah vidi; ob praznikih so ponočni pretepi, nečisti pogovori, in kar hudiga se med tédnam zgoditi ne more zavoljo pomanjkanja časa in perložnosti, se o praznikih stori; pogovori zoper gospóske, krivi sklepi; in kdo bo vse hudobije soštel, ktere se ob praznikih zgodé, ob dnevih Gospodovih, ob dnevih zveličenja, ktere nerodni ljudjé v dnéve službe hudičeve spreobernejo. Ljudjé so Bogá zapustili in Bog pa njih, in gorjé jim bo enkrat. Spomni naj se vsak, kaj je Bog govoril, ki je trétjo zapoved oznanil: »Šest dní déljaj, in vse svoje déla opravi. Ali sédmi dan je sabota Gospoda, tvojiga Bogá; tisti dan ne smeš nobeniga déla délati, ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hčí, ne tvoj hlapec, ne tvoja dékla, ne tvoja živína, ne ptuji, kateri se znotraj tvojih vrat znajde. Zakaj v šestih dnévih je Gospod nebesa in zemljo, in vse, kar je v njih storil, in sédmi dan je počival, zató je Gospod dan sabote požegnal, in ga je posvétíl.» 2. Moz. 20. 8—11. »Deržite mojo saboto, zakaj ona vam je svéta; kateri jo ne bo posvečeval, ta mora smerti umreti: kateri bo na ta dan délal, tega duša bo iz srede njegoviga ljudstva poginila. Šest dní déljajte, sédmi dan je sabota, Gospodu posvečeno počivanje. Vsak, kateri bo ta dan délal, bo umerl.» 2. Moz. 31. 14. 15.

NAUK OD UPANJA V BOGA.

15. Véra, upanje in ljubezen morajo sklenjene biti.

V prvi božji zapovedi je zapovedano le v eniga samiga Boga vérovati, va-nj upati, in ga čez vse ljubiti. Od vére je bil že spredej nauk; tukej bo od upanja, in potlej od ljubezni.

Vsi Jezusovi nauki nas na tri božje čednosti napeljujejo; de bi v Boga vérovali, va-nj upali, in ga čez vse ljubili. Te tri božje čednosti so takó močno med seboj zvezane, de ena brez druge v človeku ne obstane. Iz vére pride upanje, iz vére in upanja pride ljubezen in kdor vére nima, ni mogoče, de bi upanje imel; če pa upanja nima, tudi ljubezni ne more imeti. Véra je korenina, iz nje izvira keršansko življenje, in Bog nam jo je zató dal, de upamo zadobiti, kar nam je obljubil. Sv. Tomaž pravi: Véra je séme, kakor iz zerna drevó zraste, takó iz nje pride vse, kar je Bog obljubil. Zerno še ni drevó, ki se v zemljo vséje; pa vender v sémenovim zernu je celo drevó, ker bo iz njega zrastlo; in če bi zerna ne bilo, bi tudi drevó ne zrastlo. — Ravno takó nam je Bog z véro vse čednosti in večno življenje dal, desiravno jih še ne vidimo. Če bo pa véra v nas mertva, brez dél ostala, ne bo keršanskiga življenja in ne večniga zveličenja, kakor iz zerna ne drevésa, če ne bo ozelenélo in rastlo, ali pa če bo v rasti poškodovano in se posušilo. Zató pravi sv. Pavel: de, kateri hoče k Bogu priti, mora vérovati, de je, in de je tistim plačnik, ki ga išejo in ljubijo.

Tedej se ne smejo tri božje čednosti nikoli ločiti ena od druge, ker ena brez druge ne obstane. Zató ni zadosti le vérovati, de je en sam Bog; mi moramo tudi vérovati, de nas Bog ljubi, pa ne zató, ker ga ljubimo, ampak iz svoje milosti, nas ljubi, in nas je že pred lju-

bil, ko smo bili, in ga poznali. Iz nezmérne ljubezni do nas je poslal svojiga Sina na svét, de nas je odrešil in nas v svoje otroke prerodil, de nas bo tudi enkrat Jezusove časti v nebesih vdeležil. Zavoljo Jezusa in v njegovim iménu smémo vsaki čas in v vsaki potrebi pred sedež božje milosti stopiti.

Zató je vsak kristjan, kateri premišljuje te velike dobre božje lahko z zaupanjem v Bogá napolnjen, in ga bo ljubil, in mu bo iz serca hvaležen. Kdor se bo pa v dušnih in telesnih nadlogah nezmérno tresel, bo nemirniga sercá; bo pričal, de nima žive vére v Bogá, scer bi se terdno na-nj zanesel, bi mu svojo revšino, svoje nadloge, kot svojimu dobrimu Očetu potožil, od njega pomoči upal, de, ker ga je brez vsiga zasluženja zavoljo Jezusoviga neskončniga zasluženja v svétim kerstu k časti otroka božjiga povikšal, mu bo tudi zdej gotovo pomagal, de se bo za njegovo zveličenje vse prav izšlo, in ako mu terpljenja ne bo odvezal, mu bo tolažbo in serčnost dal, de ga bo lažej voljno preterpel. Tedej mora véra v sercu kristjana z upanjem sklenjena biti, ker nam jo je Bog zató razodel, de ga spoznamo, kakó dobrotljiv in usmiljen de je, de vémo terdno va-nj upati, in se na-nj zanesti. Sv. pismo pravi: »V tebe upajo, kateri tvoje imé spoznajo, zakaj ti o Gospod! ne zapustiš tistih, kateri te išejo.« Psl. 9. 11. Tudi pové, de je Bog zató velike čudeže délal, de bijih očetje svojim otrokam perpovedovali, in bi v Bogá upali. In le upanje loči véro kristjanov od vére hudobnih duhov, ti vérjejo v Bogá in se tresejo; kristjani tudi vérjejo, pa upajo v Bogá, kar oni ne storé. Jak. 2. 19.

16. Kakó se upanje v kristjanu začne.

Začne se iz občutenja in spoznanja dušne in telesne revšine, dušnih in telesnih potreb, ker si iz svoje lastne moči ne more pomagati, pride upanje v Bogá,

kteri vse zamore, ker je vsigamogočen; in dobrotljiv, tudi, hoče pomagati, kar je v sercu prepričan, ker mu je Bog že toliko dobriga storil, brez de bi ga bil še kaj prosil.

Ako bi človek svoje revšine ne spoznal, bi bil prevzet; ko bi pa le svojo revšino in nezmožnost si pomagati spoznal, Bogá pa ne, bi obupal. Napúh in obupanje bi ga storila veliciga grešnika in večno nesrečniga. De človek upanje zadobí, je potrebno, de spozná in obstojí, de je grešnik, in tedej štrafinge vreden. Véra ponižuje človeški napúh, ne skriva mu njegove revšine in slabosti, pové mu, de iz svoje lastne močí še kaj dobriga ne misliti in želeti ne zamore. Občutenje slabosti človeka ponižniga storí, in ponižnost je podstalo (grunt) praviga zaupanja. Če človek vé in občuti, de ne more, pa Bogá prosi, de mu da storiti, kar sam ne zamore.

Véra pové človeku, de je na umu oslepljen, in de se ne smé v božjih rečéh na svojo pamet zanesti, ampak le na božje nauke; pové mu pa tudi, de, če bi kdo še takó dobro vedil vse božje resnice, in vse svoje mnoge dolžnosti, bi vse to še ne bilo zadosti, ker smo vsi Adamovi otroci tudi na volji, še bolj popačeni, kot na pame-ti, in potrebujemo gnade božje, le z njo še le premagamo svojo k hudimu nagnjeno voljo. Potreba nam je gnade božje, dati je pa Bog ni dolžan; tedej ga moramo za njo prositi. Svetniki so spoznali svojo dušno revšino, svoje popačeno poželjenje, in so se tresli iz boječnosti, ko so vedili, de v tem najdejo svojo dušno smert, ako v to pervolijo, kar hudo poželjenje hoče; in ker so vedili, de v tem najdejo svojo dušno smert, ako v to pervolijo, kar hudo poželjenje hoče; in ker so vedili, de kakoršni greh kdo storí, ga tudi lahko drugi, če mu Bog ne pomaga. Kader človek svojo slabost spozná, se zbudi upanje v njem in prosi Bogá pomoči.

Zraven oslepljeniga uma in popačene volje imamo tudi še sovražnike zveličenja, kateri zamorejo nas skušati in nas skušajo, še v svetih krajih in per svetih délih nam ne prizanesó. Jezus pové od nečistiga duha, de, ko je iz človeka izgnan, iše pokoja, in ko ga ne najde, se vèrne v svojo prvo hišo, in ko jo najde pometeno, osnaženo in prazno, vzame sédem družih še hujših duhov seboj, in poslednja tega človeka je hujši, kot prva. Mat. 12. 43. Hudoben duh je v večnim terpljenji, in veselje le v tem najde, kader človeku škodje, in ga v greh zapelje, torej pravi Jezus, de gré v dušo, katero je zapustil, ker jo najde prazno brez gnade božje, kot pometeno hišo za-nj perpravljen. Ker smo slabi in sovražnikov svojige zveličenja premagati ne zamoremo iz svoje lastne moči, zaupanje v Boga vzamemo, in ga pomoči prosimo, sami se pa tudi varjemo, in nad seboj čujemo. Sv. Duh pravi: „Ako Gospod mesta ne varje, zastonj čuje, kdor varje.“ Psl. 126. 1.

K upanju obudi tudi človeka, ko spozná, de ni vreden božje milosti, de mu jo Bog da, in lahko vzame, kakor jo je odvezl hudobnim angeljem, prvim staršem pa dal. Judje so bili napúhneniga serca zavoljo očeta Abrahama, mislili so, de Bog jim je dolžan milost skazati, jih od družih ljudstev ločiti. Kristus jim je pa povédal, de Bog iz kamna lahko storí Abrahamove otroke; in zavoljo njih napúha jim je Bog milost odvezl, jih zavèrgel, nevérnike pa poklical v kraljestvo svojiga Sina. Sv. Pavel pravi, Bog je rekel Mozesu: „Usmilil se bom, čez kogar se usmilim, in milost bom skazal tistimu, kteriga se bom usmilil.“ Rimlj. 9. 15.

Bolj ko človek svojo nevrednost občuti in spozná, bolj goreče prosi, de bi se ga Bog usmilil, in bolj se vredniga storí božje milosti; in menj ko jo spozná, bolj merzlo moli, in menj je vreden božje gnade, menj perpravljen jo sprejeti. Zató se nobeden ne more hvaliti,

če le koliko spozná svojo slabost in nevrednost, de je sam iz sebe, kakor iz svoje lastne moči kaj dobriega storil, temuč le Bogu mora čast in hvalo dati, ker, kar je, je vse le iz milosti božje.

17. Zakaj kristjan v Bogá upa.

Véra kristjana uči, de je Bog vsigamogočen, do-brotljiv, proti nesrečnim usmiljen; de ima Jezusa Kri-stusa, srednika in besednika per Bogu, in to njegovo sercé z upanjem v Bogá napolni; uči ga pa tudi, de sam Bog zapové va-nj upati. »Véra je terdno čakanje reči, ktere upamo, gotovo prepričenje od teh, ktere se ne vidijo.» Hebr. 11. 1.

Kristjani upamo v Bogá, ker je vsigamogočen, vse lahko stori, kar hoče po svoji svéti volji. Ni bilo ne angeljev, ne zemlje, ne nebes, ne nobene stvari, in tudi človeka ne, le hotel je Bog, in vse je bilo tukej. Kakor lahko mu je bilo vse stvari vstvariti, takó lahko mu je tudi vse ohraniti, in v lepim redu obderžati, in tudi kar nič se ne zgodi, kar bi on ne hotel ali ne dopustil. Ka-kor mu je vse lahko storiti per telesnih rečéh, takó lahko mu je tudi per dušnih potrebah; lahko mu je duše spreobrniti, jih v življenje obuditi, in jih od vsih grehov in madežev očistiti. Jezus pravi: »Kakor Oče mertve obuduje in oživlja, takó tudi Sin oživlja, ktere hoče.» Jan. 5. 21. Ni je rane, ne na duši in ne na telesu, ktere bi Bog ne mogel zaceliti, in ni je potrebe, ne sile, de bi Bog ne mogel pomagati.

De lahko terdno v Bogá upamo, nas čudeži prepri-čajo, ktere je Bog délal zavoljo Izraelcov, ko jih je iz Egiptovske sužnosti po Mozesu speljal. Koliko čudežev je Bog storil v pričo kralja in ljudstva, in ko pridejo do rudečiga morja, se naglo razdeli, de so Izralci po suhim skozi šli, in ko so Egipčani za njimi hiteli, jih je morje zagernilo, in vsi so v morji konec vzeli, Izraelci

pa vsi srečno odšli. Na poti jih je oblak spremljal, podnévi jim je senco délal, de jih sonce ni peklo, ponoči jim pa svetil, de so vidili, kot po dnévi. Vode jim je zmanjkalo v pušavi, iz žive skale so studenci pertekli; ko jim je kruha zmanjkalo, so klicali v Bogá, dal jim je mane od nebes; mesá niso imeli, dal jim je Bog obilno prepelic. Kaznoval jih je z ognjenimi kačami, de so jih morale, zapovedal je Bog Mozesu, de naj postavi na visok kol iz rude vlito kačo, in kdor je bil od ognjene pičen, de je le pogledal na njo na kolu, prec je bil ozdravljen. Koliko kraljev in ljudstev je Bog končal, ki so se Izraelcam vstavljali, in jim niso dali v njih deželo iti, ali božja roka je bila z njimi, in niso jim mogli vbraniti. Réka Jordan je stala kot zid, de so šli v obljubljeno deželo, in sonce je na nebu stalo, dokler niso sovražnikov premagali. Kdo ne bo v Bogá zaupal, ako bo take velike reči premišljeval, ki jih je Bog svojimu ljudstvu storil!

Pa še véci so dušne dobrote, ktere nam je Jezus Kristus dodéлил, kterih so bile vse te telesne le podoba. 1. Kor. 10. Sužnost v Egiptu je bila podoba sužnosti hudičeve, v kateri je bil vès človeški rod, dokler nas Kristus ni odrešil; rudeče morje je bilo podoba Jezusove kervi in svétiga kersta, kjer smo svoje grehe utopili; morje je bilo podoba kerstne vode, iz ktere kristjan vès čist pride, kakor so Izraelci iz morja prišli, kjer so bili keršeni na duhovno vižo. Oblak, ki jih je spremljal, je bil podoba svétiga Duha, kteri kristjane skozi temni svét vodi, in jih s svojo gnado hladi v velicih skušnjavah. Mana je bila podoba zakramenta svétiga rešnjiga telesa, ki ga je Jezus našim dušam zapustil v jéd za večno življenje; voda, ki je iz skale pritekla, je podoba gnade Jezusa Kristusa, ktero nam je s svojimi ranami zaslužil. Kača je bila podoba Jezusa Kristusa na križu, kteri z véro in terdnim zaupanjem va-nj pogléda, temu

bodo rane na duši zaceljene, ki mu jih je greh storil. Obljubljena dežela je bila podoba nebeškiga kraljestva, v katero jih bo Jezus peljal, kateri va-nj vérjejo, in se dajo od njega voditi, de po zapovedih svétiga evangelija živé.

Velika se vidi božja vsigamogočnost v stvarjenih rečéh, pa tudi čudopolna se pokaže po gnadi, ki jo dušam deli, de svoje skušnjave premagajo. Kakó se je razodéla v tolikanj marternikih vsaciga spola in vsake starosti, ki so jih malikovavci neusmiljeno hudo in gerdo martrali, pa v poterpežljivosti, ponižnosti, krotkosti in iz ljubezni do Bogá so vse voljno preterpeli. Kdo jih je podpíral? Gnada božja, ker so v Bogá terdno upali. Kdo ne bo upal v Bogá, kdo se ne bo terdno zanesel na-nj, ko imamo tolikanj spričevanja od njegove moči, ktera nam od vsih strani govori, de v Bogu vse zamoremo, on nas močne stori. Res je, slabi smo, in še slabši, kakor mislimo; ali Bog naš Oče je močnejši, kakor naši nar hujši skušnjavci in skušnjave; torej lahko ravno toliko zamoremo, kolikor so svetniki in marterniki zamogli, ker naš Bog je nespremljiv in večno vsigamogočen. zato bi se tudi zoper véro va-nj hudo pregrešili, ko bi va-nj ne upali.

Bog je pa tudi previden, dobrotljiv in usmiljen, kteri hoče in zamore nam vselej potrebno pomoč dati, vse zadržke in ovínke našiga zveličenja odverniti. Očetje in matere ljubijo svoje otroke, in ni je večí in močnejši ljubezni na svétu, kakor ljubezen staršev; pa vender ni senca proti božji ljubezni in dobroti do nas. Jezus pravi: »Kteri človek med vami, kateri, ako ga njegov sin kruha prosi, bi mu kamen podal? Ali če ga ribe prosi, mu bo li kačo podal? Ako tedej vi, ki ste hudobni, véste dobre darove dajati svojim otrokam, koliko bolj bo vaš Oče, kateri je v nebesih, dobriga dal tem, kateri ga prosijo.« Mat. 7. 9—11. Ko starši, ki niso brez greha, svojim

otrokam potrebno dajo, ki jih prosijo, koliko več bo Bog dal potrebniga svojim otrokam, če ga bodo prosili; ker sam pravi, de, če bi tudi mati svojiga otroka pozabila, ga on nikoli pozabil ne bo. Iza. 49. 15.

De bi prav terdno v Bogá upali nas Jezus uči in zapové Bogá imenovati Očeta. S. Janez pravi: »Poglejte, kakó veliko ljubezen nam je Oče skazal, de smo otroci božji imenovani, in smo res.« 1. Jan. 3. 1. Torej v ponižnosti polni zaupanja kličemo v Bogá, kakor cerkev per svéti maši govori, ker pravi: Po zveličevnih zapovedih opominjani in po božjim nauku podučeni si upamo reči: »Oče naš, kateri si v nebesih.«

Še bolj poterjeni smo v upanji, ko se na Jezusovo neskončno zasluženje zanesemo, ker zavoljo njega vse gnade zadobimo, katerih nam je treba: razsvetljenje uma, moč, pobožnost, svetost in stanovitnost v dobrim, kakor svéti Pavel uči, de ko nam je svojiga Sina dal, nam bo z njim vse dal. In Bog ni mogel več storiti, naše upanje va-nj utrditi, kakor ker nam je svojiga Sina dal, zató de bi nas zveličal, in mi bi bili svoji nar veči sovražniki, ko bi va-nj ne upali in ga ne ljubili, ker za nas več stori, kakor bi misliti zamogli. Kdo bi se bil prederznil Bogá prositi, de naj da svojiga Sina za nas v terpljenje in smert, in Bog je iz svoje ljubezni do nas sam od sebe storil; in dal nam ga je, de mu ga darujemo, in po njem odpušenje grehov in vse potrebne gnade in dobrote zadobivamo.

Skesaniga grešnika strašijo préd storjeni grehi, in poln skerbí je zavoljo svojih sedanjih in prihodnjih skušnjav in slabost. Vse to ga pa ne smé plašiti in nezaupljiviga storiti, ker mu je Bog po Jezusu vse grehe odpustil, in mu Jezusa dal, de mu ga v dar pernesti zamore, in zavoljo njega mu hoče tudi gnado dati, de se bo milosti in odpušenja vdeležil, in svoje slabosti in skušnjave lahko premagal, če bo le sam hotel. V svoji

veliki žalosti nad grehi naj potolaži svojo dušo z zaupanjem v Boga, in pomisli naj, de ravno zató nam je Bog Jezusa dal, kér smo slabi in grešniki. Svéti Bernard piše, de kdor ni terden v zaupanji, vére nima, ako bi res véroval, de mu je Bog svojiga Sina in vse njegovo neskončno zasluženje dal, bi ne bil nikakor nezaupljiv, ampak poln zaupanja bi se na Jezusa zanesel, kar pretečeno, sedanje in prihodnje hudo zadene, bi se k Jezusu obrnil, kateri iše, kar je zgubljeniga, céli kar je ranjeniga, zveliča, kar je pogubljeniga, slabim moč dajè, in jih pred hudim varje.

Kolikanj čudežev je Jezus storil, bolnikov ozdravil, slepim dal pogled, gluhim slišati, matastim govoriti, lačne je nasitil, in nobeniga nesrečniga ni zaverigel, katerikoli je k njemu prišel z zanpanjem, de mu zamore pomagati, pomagal je vsakimu, de je zaupanje va-nj v sercih ljudi budil. Ko je pa Jezus na telesu pomagal nesrečnim in revnim, koliko bolj bo pomagal v dušnih potrebah, ko je le zató prišel na svét dušam pomagat, njih rane celit. Sleherni naj se k njemu oberne s takó močnim zaupanjem, kakor bi bil takrat na svétu, ko je Jezus čudeže délal; zakaj Jezus je zmirej tisti, kakor je bil, ko je po svétu hodil, on se ne spremeni; če pa v uekterih ni zaupanja, je le njih véra oslabéla, pa ne Jezusova moč in ljubezen do svojih. V izgledu Kana-nejske žene, ktere ni le precej uslišati hotel, temuč še le proč jo gonil, se učimo, de, če nas nekterikrat precej ne usliši, ne smemo nehati upati, z odlašenjem nas še bolj k upanju budí, in našo ponižnost viša, in po nji nas zmirej bolj vredne storí njegovih gnad, ki jih deli tistim, ki stanovitno upajo, kakor Kananejska žena, ki ni nehala prositi, dokler je ni uslišal in hčere ozdravil.

Kdo ne bo v Jezusa terdno upal? on je vedno brez vsiga greha živel; za se mu ni bilo treba terpeti, vse kar je storil in terpel, je le za nas grešnike storil in ter-

pel, nam je vse svoje zasluženje dal; in ker je v vsim zunaj greha skušan bil, vé z nami usmiljenje imeti. Zató piše sv. Pavel Hehrejcam in tudi nam, rekoč: Zavoljo tega, ko je sam terpel in skušan bil, tudi zamore tem pomagati, kateri so v skušnjavi; on je večni mašnik; zató zamore vekomaj zveličati tiste, kateri po njem k Bogu pridejo, ker vselej živí, de za nas prosi. Ker imamo taciga višjiga mašnika, kateri zamore z našimi slabostmi poterpeti, ki je bil ravno takó v vsih rečéh skušan, kakor mi, razun greha, takó se perbližajmo z zaupanjem sedežu milosti božje, de usmiljenje dosežemo in milost najdemo, kader nam bo pomoči treba.

De bi pa še bolj terdno v Bogá upali, je obljubil nam pomagati, in na njegove obljube se terdno zanesimo, ker on je resničen in zvest v svojih obljubah. Prvi starši so grešili; vedili so, de v grehu ne morejo k Bogu v nebesa priti; vedili so pa tudi, de greha sami zbrisati, in z nobenim pokorjenjem ga nestorjeniga storiti ne zamorejo; zató jim je Bog Odrešenika obljubil; terdno so v božjo obljubo upali in niso bili goljufani. Bog pa ni dal Odrešenika zavoljo zasluženja nesrečnih ljudi na zemlji, ampak iz ljubezni, in zató, ker ga je obljubil, in ker je bil svétu potreben. Bog pravi: »Ker je on v mene zaupal, ga hočem rešiti, ga hočem varovati, ker je moje imé spoznal. On me bo klical, in ga bom uslišal; jest sim per njem v nadlogi, hočem ga otéti, in častitljiviga storiti.« Psl. 90. 14. Bog obljubi nas uslišati brez našiga zasluženja, on ne pravi, te bom uslišal zavoljo tvojih dobrih del, ki si jih zavoljo mene storil, desiravno so človeku k zveličenju potrebne, ampak le pravi, zató ga bom uslišal, rešil in častitljiviga storil, ker je v mene zaupal.

Kdo ne bo upal v Bogá, ker nas sam k zaupanju takó močno in serčno vabi in opominja? in ker sv. Duh pravi: »Gospod ima nad temi svoje dopadenje, kateri se

ga bojé, in nad tistimi, kateri na njegovo usmiljenje upajo.» Psl. 146. 11. Tedej recimo v dušnih in telesnih potrebah z besedami kralja Davida: »Ohrani me o Gospod! zakaj v tebe upam.» Psl. 15. 1. »Usmili se me, zakaj moja duša se na te zanese.» Psl. 56. 1. »Daj mi hitro zaslišati tvoje usmiljenje, zakaj na te zaupam.» Psl. 142. 8.

De bi nas k terdnemu zaupanju na-nj Jezus obudil, je per perložnostih, kjer je nesrečnim pomagal, rekel: Tvoja véra, kar je zaupanje, ti je pomagala; zaupaj, tvoji grehi so ti odpušeni; tedej je zavoljo terdniga zaupanja va-nj jih uslišal. Kaj si je razbojnik na križu zaslužil, de ga je Jezus uslišal? Spoznal je, de je velik grešnik, obstal je, de je zavoljo svoje hudobije smerti vreden, prosil je Kristusa usmiljenja, in upal je ga najti per njem, ker ni bilo več časa pokore délati, ali z dobrimi déli nebeškiga zveličenja se vredniga storiti, voljan je bil smert prestati, na Jezusa je iz cele svoje duše zaupal, in de bo Jezus s svojim terpljenjem nadomestil, kar sam ne more, in Jezus mu je več obljubil dati, kar si sam prositi ni upal, ko mu je rekel: Še danes boš z mano v raji (paradižu).

Tudi dobrote, ktere nam Bog deli za dušo in teló, nas k zaupanju v Bogá napeljujejo, ker Bog brez prošnje svojim otrokam tolikanj dobrot deli, koliko raji bo še tistim dobro delil, ki va-nj zaupajo in ga prosijo, ker sam pravi: »Kličí me ob času nadloge, hočem te odrešiti, in ti me boš častil.» Psl. 49. 15.

Tedej kdor v Bogá upa, ga častí, kakor tisti, ki va-nj vérje. On spozná, de Bog je vsigamogočen, previden, dobrotljiv, usmiljen, resničen, zvest v svojih obljubah in vsigavédin, de le od njega vse pride, takó se terdno na-nj zanese, in ker spozná, de je nevreden uslišan biti, upa zavoljo Jezusoviga neskončniga zasluženja

od Bogá pomoči v svojih še takó velicih potrebah. S takim trdnim zaupanjem Bogá časti.

17. Z upanjem mora strah združen biti.

Bog nam je razodel tolažbe polne in strašne resnice, ki jih ne smemo ene od druge ločiti, de nesrečni ne postanemo. Nekteri kristjani le prijetne in tolažbe polne resnice svéte vére premišlujejo, in če ktero strašno slišijo ali berejo, ne porajajo, kakor bi jih ne zadela, živé v miru, si ne prizadevajo greha se varovati; ker se s takimi prijetnimi resnicami tolažijo, in v goljufnim miru živé. Tacih kristjanov je veliko na zemlji. Drugi si pa s premišljevanjem le bolj strašnih resnic svojo glavo bélijo in sercé nepokojno déljajo, kar prijetniga in tolažljiviga slišijo ali berejo, ne obernejo na se, ampak le na druge, ker pravijo, de oni so preveliki grešniki. Take skušnjave so hude, in napadajo le tiste kristjane, ki greh sovražijo, se ga varjejo, in si le po božjih zapovedih živeti prizadevajo. Ker je grozno navarno prijetne ali mehke resnice od ojsrih, ali ojstre od mehkih ločiti, je treba Bogá prositi, de bi nas pred tako zmoto obvaroval, de bi ne bili zapeljani. Torej če premišljujemo božje žuganje, premišljujemo zraven tudi božje obljube; če božjo pravico, takó tudi njegovo ljubezen in usmiljenje; če svoje grehe, takó tudi Jezusovo popolnoma zadostitev in neskončno zasluženje; če sodbo, ktero bo Jezus enkrat čez nas izrekel, takó tudi vselej zraven, kaj je za nas terpel. Ako se spomnimo na neskončno svetost Jezusovo, našiga sodnika, in nam sercé vpade, opomnimo se zraven tudi, de je Jezus naš srednik, besednik per Bogu, naš veliki mašnik in daritev za naše grehe, on sam sebe za nas daruje, on je naš brat in Oče, kateri nas takó močno ljubi, de se je za nas dal v terpljenje in smert. Tedej nikoli ne ločimo božjih razodetih resnic ene od druge, temuč le prizadevajmo si

vselej voljo božjo dopolniti, kakor sv. Duh zapové: „Nikar ne iší, kar je za te previsociga, in ne premišljuj kar tvojo moč preseže, ampak misli na to, kar je Bog zapovedal.“ Sir. 3. 22. Vse naše misli, želje in déla naj bodo po božji volji, bojmo se Bogá razžaliti, in upajmo v njegovo milost.

Strah je potreben, pomaga k terdnemu upanju v Bogá in k močnejši ljubezni božji. Veliko perpovedujejo Jezus in njegovi aposteljni od ojstre sodbe božje, od večniga ognja, s katerim bo Bog pogubljene v večnosti kaznoval; od ozkiga pota v nebesa, od majhniga števila izvoljenih; od široke poti v pogubljenje, in veliciga števila pogubljenih. Zakaj vse to? de bi se spomnili na te strašne resnice, in na štrafinge, ktere nespokorjeniga grešnika čakajo, jih premišljevali, se greha bali, v Bogá terdno upali, de bi nam pomoč dal, se ga varovati, in v ljubezni do njega rasti. K temu keršanski strah veliko pomaga.

Kdo bo rekel, de ni prav se bati, de morebiti nismo v gnadi božji, de Bogá še zadosti ne ljubimo, de nismo med številam izvoljenih, de smo otroci jeze božje, de pridemo v večno pogubljenje. Vsiga tega se bati, de bi per nas ne bilo, je prav, in še prav potrebno, in pregrešno bi bilo, ko bi se kdo ne bal, ker Bog strah zapové. Bati se, de bi božje ljubezni z grehi ne zgubili, v pekel ne prišli, je dar božje ljubezni, ker on nas pred greham varje, in zató nam ga Bog v serce vliva, de, ker nas je zató vstvaril in odrešil, de bi nas zveličal, in ne bil permoran, nas v večni ogenj vreči, nas ravno s straham od hudiga odvráčuje, upanje in ljubezen do njega pa viša v naših dušah, in takó svoj večni namén spelje nas v nebesa perpeljati.

Bog pa po svoji neskončni modrosti nobenimu ne razodene, ali bo gotovo zveličan ali ne; upa naj pa vsak, kteri po božjih zapovedih žíví, in večí veselje ko v duši

do **Bogá** zadobiva, in bolj popolnoma ko po volji božji živí; močnejše naj upa, de je med številam izvoljenih; in terdneje, ko bo upal, močnejše bo in lažej skušnjave premagal in voljo božjo dopolnil, in bolj gotovo bo zveličenje dosegel. **Sv. Duh** učí, de nobeden ne vé, ali je jeze ali ljubezni božje vreden. Ravno to tudi cerkev učí, ker pravi: **Kdor** govori, de bo gotovo dar stanovitnosti do konca ohranil, in mu tega **Bog** posebno ni razodel, ta je od cerkve zaveržen. **Trid. zbor. sej. 6.16.** **Bog** človeka nar bolj pozná, zató mu tega ni razodel. **Ko** bi kdo vedil, de bo zveličan, bi mu morebiti ravno to škodovalo, postal bi nemarin v molitvi, v čuvanju, in s tem bi zveličenje zapravlil; bi bil napúhnjen, živel bi brez strahú, brez vére; pravični pa po véri živí; véra ima pa vselej kaj nezapopadljiviga za človeško pamet; zató je negotovost potrebna, ktera v človeku strah obudi in ohrani. **Nar** bolj svéti ljudjé na zemlji so v strahu za svoje zveličenje živeli in délali, in ravno ta jih je v dobrim stanovitne ohranil.

Ljubi kristjan! imej z živo véro terdno upanje sklenjeno, in ne loči ene čednosti od druge, kar tvoje slabosti hočejo. V strahu premisli veliko število svojih grehov, in če tudi obmaguješ pod njih veliko težo, le ne zgubi sercá, ne bodi obupljiv, kar tvoj skušnjavec hoče, ampak reci s prerokam: »**Gospod!** zavoljo tvojiga iména boš ti mojim greham milostljiv; zakaj njih je veliko.» **Psl. 24. 11.** Ako gnjusobo svojih grehov občutiš, in spoznaš, kakó veliko de si jih storil, je to gnada božja; **Bog** ti je dal, zató de jih obžaljuješ, de ti jih bo odpustil, in bolj živo ko jih občutiš in žaljuješ nad njimi, bolj terdno na božjo milost upaj, ker ona se tam nar lepši pokaže, kjer je sila nar večí. Le vari se, de v upanji ne omagaš, de k svojim obilnim greham še nar večiga ne perložiš, namreč obupanje v božjo milost, **Bog** je obljubil te ravno zató uslišati, ker boš va-nj upal.

19. Iz pokoršine in ljubezni mora strah priti.

Voljo božjo dopolniti mora vse naše prizadevanje biti. Vsako nar manjši délo zató storjeno, ker nam ga je Bog storiti zapovedal, je Bogu dopadljivo in velike vrednosti; in veliko dobro délo zavoljo kakiga drugiga naména ne zavoljo Bogá storjeno, pred njim nič ne veljá. Bog zapové de v strahu živimo, zató tudi v božjim strahu živeti moramo, de njegovo voljo dopolnemo. In kakor dober kristjan veselje in mir v svojim sercu občuti, ako božjo zapoved dopolne, takó ga tudi občuti, ako je v strahu božjim, ker v tem tudi božjo zapoved dopolne.

Zveličavni strah se pa loči od hlapčevskega strahú. Hlapčevski strah v duši nemír, nepokoj in trepét napravi, de ima človek težko in nepokojno vést, in je poln obupljivosti. Zveličavni strah, kakoršniga Bog hoče, obudi v človeku le tanko vést, de se bojí zoper nar manjši zapoved božjo kaj storiti, se vsake nevarnosti bojí, in se je ogne, se bojí kako dolžnost zamuditi, in želi vse zvesti, kar mu je storiti, de bi se Bogú ne zaménil. Tak strah pa ne moti duše s praznimi strašili, de bi bila nemírna in polna dvomov, povsod nevarnost vidila, ker vse to bi jo odvráčevalo, de bi še svojih pravih dolžnost ne dopolnila, ktere bi zdej dopolniti mogla. Od zmotene vestí preplašen človek ni za nobeno délo perpraven, njega zmotnjave vsiga žalostniga in zmešniga napravijo. Taciga strahú Bog ne zapoveduje, on hoče, de naj se bojimo kjer in kar se je bati, hoče pa, de se moramo varovati, de se nam ne bo po glavi mešalo iz strahú, in de ne bo duša nemírna, nezaupljiva in vést nepokojna, ker vse to je nasproti upanju in ljubezni do Bogá, miru in veselji v svétim Duhu in prostosti božjih otrok, in ne bilo bi po volji božji, ako bi bil strah

močnejši, kot zaupanje in ljubezen do Bogá. Pravi kristjan se boji greha, če Bogá ljubi, greh ga pa od Bogá odloči in si z njim štrafinge zasluži; in če ga Bog kaznovati mora, ne more per Bogu biti, kteriga ljubi; on se ravno zató šrafiging boji; pa še bolj greha, s kterim si jih zasluži. On je Bogú v vsim pokoren, in zató se boji greha, de bi svojimu dobrotnimu Bogú nehvaležen in nepokorin ne bil, in ga ne žalil. Kdor tak strah v svojim sercu ima, Bogá s spoštljivim, svétim strahom časti, ga ljubi in va-nj zaupa; kdor se pa Bogá boji, brez upanja in ljubezni do njega, Bogá žali, ker si ga le pravičniga in ojstriga, pa ne tudi usmiljeniga in dobrotljiviga misli, ker ravno zavoljo njegove milosti je zapovedal va-nj upati.

Srečen je kristjan, ko se svojih grehov spomni, in je njegova duša z žalostjo napolnjena, se trése pred Bogam, ker vé, kaj si je zaslužil; pa ravno strah in trepet, žalost nad grehi in sovražstvo grehov je dar božje milosti, kteriga mu je Bog dal, in ta ga napolne z zaupanjem in ljubeznijo do Bogá, in ga žene, greha se še bolj varovati, de gotovo k Bogu pride, kteri ga takó močno ljubi.

20. Kaj kristjan upa?

Bog nas je vstvaril, de bi večno zveličani bili; zveličani bodo pa le tisti, kteri zvesto voljo božjo dopolnijo, si prizadevajo Bogú podobni biti s svétim življenjem. Tedej nam je med vsim drugim nar bolj potrebno svéto življenje in zveličenje. Grehi nas od svétiga življenja odvernejo in večno nesrečne storé. Kristjan tedej želi od grehov rešen in spet z Bogam spravljen biti, in v nebesa priti. Ker pa greha zapustiti, svéto živeti in v nebesa priti ni v njegovi moči, božje gnade k temu potrebuje, zató ker je po grehu popačen in oslavljen; takó se lahko vé, kaj de naj vsak kristjan od Bogá upa.

1) Upa naj odpušenje grehov zadobiti po zasluženju Jezusa Kristusa. De smé to upati, je že angelj Jožefu v spanji od Jezusa povedal, de bo odrešil svoje ljudstvo od grehov; in tudi Jezus sam je to poterdil, ko je rekel, de ni prišel iskat pravičnih, ampak grešnikov. In on je dal svoji cerkvi oblast grešnikom grehe odpušati. Tudi kar noben človek storiti ni mogel, je Jezus storil; on je zadostil s svojim terpljenjem in smertjo božji pravici za grehe celiga svetá. Zató pravi sv. Janez: »Če je kdo grešil, imamo besednika per Očetu, Jezusa Kristusa pravičniga. In on je sprava za naše grehe, ne pa samo za naše, ampak tudi za celiga svetá grehe.« 1. Jan. 2. 1—2.

2) Upa naj razsvetljenje uma, de bo prav spoznal, kaj je svéta volja božja, in posvečejoče gnade in pomoči božje, de bo zamogel božje zapovedi zvesto spolniti. Posvečejoča gnada ga opraviči, ga stori otroka in jérba božjiga, pomoč božja ga pa močniga déla, de živi po božjih zapovedih, ker tega mu je treba, de nebeško kraljestvo zadobi. To upati nam vsim Jezus serčnost dajé, ker nas vabi, rekoč: »Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, in vas bom poživil.« Mat. 11. 28. In sv. Pavel: »Stopimo tedej z zaupanjem k sedežu gnade, de usmiljenje dosežemo in milost najdemo, ob času potrebne pomoči.« Hebr. 4. 16.

3) Upa naj, de bo Bog vse dobro in hudo, kar se mu bo na svétu zgodilo, v njegovo dobro, k zveličanju njegove duše obrnil, in v tem upanji naj vse svoje skerbí Bogú izroči, in se vsim v božje roke vda, ker vé, de tistim, kateri Bogá ljubijo, vse k dobrimu perpomore.« Rimlj. 8. 28.

4) Upa naj večno zveličenje v nebesih doseči, ker ga véra uči, de mu bo Bog v nebesih vse obilno plačal, kar je iz ljubezni do njega storil ali preterpel, in če bi le kozarec merzle vode revežu dal iz ljubezni do

Bogá, bo obilno plačilo v nebesih najdel. Z veselim upanjem je sv. Pavel smert perčakoval, ker je rekel: »Čas moje razvéze nastaja, dobro sim se vojskoval, tek dokončal, véro ohranil. Zdaj mi je perhranjena krona pravíce, katero mi bo dal Gospod pravični sodnik tisti dan, ne pa samo meni, ampak tudi tistim, kateri ljubijo njegov prihod.« 2. Tim. 4. 6—8.

Kaj upanje nebeško kraljestvo zadobiti per kristjanih premore, nas izgledi marternikov učé, ki so stano vitno in veselo muke (martre) terpeli, ko so rekli, v nebesih bomo obilno vse povernjeno prejeli; in vse terpljenje celiga svetá ni permeriti prihodnjimu veselju, katero jih čaka v nebesih, ki Bogá ljubijo, déljajo in terpé zavoljo Bogá. Tudi mi si zamoremo za nebesa veliko perdobiti, če smo poterpežljivi v nadlogah, v svojih vsakdanjih opravkih, skušnjave serčno premagnjemo, večkrat čez dan k Bogu zdihujemo, molimo, v poterpežljivosti se vadimo, déla iz ljubezni do Bogá opravljamo, smo v vsim pokorni, kar ni čez božjo zapoved, se zatajujemo, bližnjimu radi dobro storimo, in kolikor zamoremo, ubogajme dajemo. Ako vse to storimo, bomo z vsimi ljudmi v miru živeli v veselim upanji, v kratkim času ugledati Kralja večne časti, in de bomo vživali veselje, katero še ni nobeno oko vidilo, nobeno uho še ni slišalo, in nobeno človeško sercé še ni občutilo, katero je Bog tem perpravil, ki ga ljubijo.

Ali smé kristjan tudi zemeljske dobrote ali časno blagó od Bogá upati?

Kristjan smé tudi zemeljske dobrote od Bogá upati; ko človek ima dušo in teló, morate obe ohranjene biti. Teló je iz zemlje, potrebuje tudi zemeljskih stvari, če ga hoče ohraniti, in več reči mu je treba k ohranjenju na zemlji, de v nedolžnim veselju živi, in tudi veliko dobriga storí. Vse zemeljske dobrote so tudi le dar božji;

le Bog je vse vstvaril, vse ohrani, in on je storil Joba, Abrahama, Izaka, Jakoba, bogate, i. v. d. Tudi Jezus uči telesnih dobrot Bogá prositi, ker pravi: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh.« Luk. 11. 3. »Ako bote Očeta kaj prosili v mojim iménu, vam bo dal.« Jan. 16. 23. »Išite tedej narpoprej božjiga kraljestva in njegove pravice, in vse to vam bo perverženo,« Mat. 6. 33. Jezus pravi, prizadevajte si, dobri kristjani biti, se od grehov očistiti in posvétiti, kakor vas učim, in zraven nebeškiga plačila, vam bo Bog tudi še to dal, kar je za ta svet, za sedanje življenje potrebno. Zató smemo upati tudi zemeljske dobrote, in rešenje iz nadlog.

Kakor je Jezus učil, de smemo od Bogá upati, kar nam je za teló potrebniga. in de kar bomo Bogá prosili, nam bo dal, takó nas tudi cerkev uči v svojih molitvah. Ona še posebne molitve per svéti maši moli za vsako človeško potrebo; za odvernjenje neznanih bolezin in vojská, za popotnike, za lepo vreme, za dež, procesje pelje v velicih potrebah; ravno takó prosi v litanijah za časne dobrote. Bog je že v stari zavezí, in Jezus, njegovi aposteljni in svetniki čudežé délali, de so z njimi telesno hudo od ljudi odvernili; vse to nas k terdnemu upanju v Bogá napeljuje, ker per njem je vsa pomoč dobiti, ker le on sam zamore vselej pomagati.

Res je, človek mora sam pridno délati, po pameti varovati, s svojim umam skerbeti, kakó bi po pravici si več perdobil ali zaslužil, in k pravimu pridú obernil; pa če si še toliko prizadeva, si per vsim trudu in per vsi svoji modrosti ne zamore vsiga hudiga, kar ga boli, peče ali skerbí in vse nesreče od sebe odverniti, le srečen ostati in zadobiti, kar mu je prijetniga, če mn Bog svojiga blagoslova ne da, vse je le v božjih rokah, on je Oče. Zató upajmo tudi zemeljske dobrote le od Bogá prejeti.

Ako pa ljudi na zemlji premislimo, kakor sploh mislijo in želé, vidimo, da jim je le zemeljsko per sercu, le zato se noč in dan trudijo, in zavoljo časniga dobička jim ni nič pretežko, jim ni mar za službo božjo, za kersansko življenje; in če tudi v cerkev gredo ali molijo, le za časno srečo Bogá prosijo, in pozabijo, zakaj so na svétu. To je pa zoper voljo božjo, torej pregrešno.

Človeku je le zato treba zemeljskih dobrot, da se in svoje po volji božji preživí, da z njimi zamore dobro delati, si nebesa služiti, svéto živeti. Da bi pa svéto živel in v nebesa prišel, mu ni obilnosti zemeljskih dobrot treba, ni potrebno, da bi mu vse po volji šlo, bi vedno srečen in nikoli nesrečen ne bil, ga nikoli nobena nadloga ne terla, in noben križ ga nikoli ne zadel. Velikokrat časna sreča, časno blagó še škodje, če ga človek po volji božji k dušnemu pridu ne obrača, ga lahko preveč ljubi, napuhnjen postane in Bogá pozabi. Uboštvo, pomanjkanje, nadloge, nesreča, bolezni, opravljanje hudobnih ljudi, i. t. d. pa večkrat človeka od ljubezni do svetá k Bogu obernejo, da začne le nebeškiga kraljestva želeči, in si za-nj prizadevati. Nadloge so pomagljive, da grešnik, če jih voljno terpi, z njimi svoje grehe kaznuje, in od novih ga odvräčujejo. Ko bi nadlog na svétu ne bilo, koliko grešnikov bi se svojih grehov ne spokorilo, in kolikanj dobriga bi se ne zgodilo. Bog stori tudi žalo človeku, ki prihodnje previdi, da ga v večnosti srečniga stori, ker, če bi mu zmirej dobro bilo, bi večno nesrečen postal, in takó ga s časnim hudim pred večnim hudim obvarije. Bolan človek zdravja prosi, kar je prav; če pa Bog previdi, da bi mu zdravje na duši škodovalo, ga ne da, ker Bog le za zveličenje duše skerbí. Nekteri želi obilnost blagá, ali kako drugo zemeljsko dobroto, Bog previdi, da bi mu k zveličenju ne pomagal, mu je ne da. Bog da in vzame človeku, kakor vidi, da mu k zveličenju bolj služi.

Torej ne smé kristjan brez razločka upati zemeljskih dobrot, ali de bi mu Bog vse časno hudo odverníl, ampak le s perstavkam, če je to volja božja in njegovi duši k zveličenju. Zató naj kristjan dobrote, ki mu jih Bog da, hvaležno vživa, po volji božji v dobro oberne, in varje naj se napúha; če mu pa nadloge pošlje, naj se Bogú na voljo da, naj jih voljno terpi v veselim upanju, de mu jih bo Bog v večnosti v dobro spreménil. Iše naj vsak kristjan po zapovedi Jezusovi nar préd božjiga kraljestva, in zanése naj se na božjo obljubo, de vse dobro mu bo perverženo, in spomni naj se tudi na Jezusove besede, ker pravi: »Kaj pomaga človeku, če vès svét perdobí, dušo pa pogubí,» Mat. 16. 26. »Poglejte ptice neba, ker ne sejejo in ne žanjejo, in ne spravljajo v žitnice, in vaš Oče nebeški jih žíví. In za obleko kaj skerbite? Poglejte limbarje na polji, kakó rastejo; ne déljajo in ne prédejo, pa vam povém, de še Salomon v vsi svoji časti ni bil takó obléčen, kakor njih eden. Če pa travo na polji, ktera danes stóji, in se jutri v peč verže, Bog takó oblači, koliko bolj bo vas, malovérni! Ne skerbite tedej, rekoč: Kaj bomo jédli, ali kaj bomo pili, ali s čem se bomo oblačili? Ker po vsim tem oprašujejo nevérniki. Sej vé vaš Oče nebeški, de vsiga tega potrebuje.» Mat. 6. 26—32.

21. Kakšno mora upanje biti?

Upanje kristjana mora biti stanovitno, in v njegovi duši takó močno uterjeno, de mu v nobenih še v takó hudih dušnih in telesnih nadlogah in v nobenim terpljenji serca ne zgubí, in vedno na božjo pomoč upa; in takó močno upa, de mu upanje še terpljenje prijetno storí, dušo z veseljem napolne in mirno storí.

Pravičen kristjan se celi čas svojiga življenja vadi v véri, upanji in ljubezni, in po svojim kersanskim za-deržanji kaže v délih, de vérje v Bogá, upa va-nj in ga

čez vse ljubi; in tak ima terdno upanje večno zveličenje doseči, kateri vérje in ljubi. Jezus zapové brez prenehanja moliti, kakor zapové brez prenehanja moliti, takó tudi zapové brez prenehanja upati, ker vsak le to Bogá prosi, kar upa zadobiti. In kaj želimo vsi od Bogá zadobiti? večno življenje, večno per Bogu v nebesih biti, ga od obličja do obličja glédati. Te želje so vsakimu dobrimu kristjanu lastne, in vedno v njegovi duši; takó je tudi upanje vedno v njem, in vse svoje déla iz ljubezni do Bogá opravlja, kakor ga véra uči, zató de bi zveličenje dosegel; in te želje so njegova vedna molitev, in nobeden ga ne bo dosegel, če ga želel ne bo, ker brez tacih resničnih željá tudi po zapovedih božjih živel ne bo. Te močne želje s terdnim upanjem sklenjene mu storé tudi težke, njegovinu nagnjenju in poželjenju zoperne déla lahko storiti, še prijetne mu jih upanje storí, ker vé, de bo zveličenje dosegel, ko bo storil, kar Bog zapové. Občuti scer tudi dober kristjan težave per premagovanji svojiga hudiga nagnjenja; pa upanje v večno življenje ga serčniga storí, de se vojskuje zoper nje, in z božjo pomočjo tudi vse hudo premaga.

Pomislimo, kaj otroci svetá terpé, de po svojim poželjenji živé, si bogastvo spravljajo, ali de si čast perdobé, koliko zopernost morajo premagati, koliko skerbí imajo ponoči in podnevi, kakó se uklanjati, koliko zopernih besed požreti, pa upanje jim vse to lahko storí, de bodo njih želje dopolnjene. Sram bi moglo kristjana biti, ko bi zavoljo nebeskih dobrot in zavoljo večne části ne hotel svojiga poželjenja premagati. Pomislimo, pravi sv. Bernard, délavce in kmete. Njih živež je slab, obléka revna, postelja terda, spanja imajo malo, pa vso težo, mraz, vročino in pót, in vse težke déla voljno preterpé, zakaj? zavoljo upanja plačila, ali de si bodo vina in žita perdélali, ga prodali, potlej davke pošteno odrajtali, se ohranili in oblekli, de bi zanaprej spet svoje déla

zdravi opravljali. Če že takó revno upanje délavcam in obdélovavcam zemlje tolikanj serčnosti da, de veseli in poterpežljivi délajo, koliko bolj bo upanje keršansko kristjana podpiralo in serčniga storilo v premagovanji skušnjav in spolnjenji božjih zapoved, ker vé, de mu je Bog nebeško veselje obljubil. Kakó hudoben in len bi bil tak kristjan, kateri bi se za nebesa toliko ne trudil, kakor se trudi za časne in posvetne dobre.

In desiravno nas Bog v svétim pismu in svéta cerkev Jezusova uči, de se nobeden ne more zanesti na zveličenje, kakor de bi ne mogel pogubljen biti, takó mora vender kristjan terdno stati v upanji, de ga Bog nikoli ne bo zapustil, če bo le storil, kar je v njegovi moči; scer ne bo nikoli imel mirniga serca. Sv. Jakob pravi, de kdor Bogá kake reči prosi, naj prosi z zaupanjem, brez vsiga pomišljevanja, zanese naj se na božjo moč in dobrotljivost; zakaj kdor si pomišlja, je enak morskemu valovju, katero veter goni, in sèm ter tjè meče, kmali upa, Bog mi zamore in hoče pomagati, mi dati, česar ga prosim; kmali pa spet misli, de ne; tak ne upa stanovitno, in ne bo uslišan. Jak. 1. In Jezus pravi: »Resnično, resnično vam povém: ako bote Očeta kaj prosili v mojim imenu, vam bo dal.« Jan. 16. 23. K pravi molitvi je treba, de kristjan terdno upa, ako ne bo upal, tudi molil ne bo.

Če je človek še v taki hudi nevarnosti, ne smé le ne omahniti v upanji, temuč še močnejši mora biti njegovo upanje, ker se na Bogá zanese, kteriga vsigamogočnost in usmiljenje se nikoli ne spremeni, in ne oslabi, le malóvéro bi tak razodel, kateri bi v hudih skušnjavah ali v veliki nevarnosti dvomil (cviblal). David je takó stanovitno v Bogá upal, de je rekel: »Ako bom tudi po senci smerti hodil, se ne bom nič hudiga bal, ker si ti z mano.« Psl. 22. 4. Manj ko je mogoče misliti, de bi si človek sam ali pa drugi mu zamogli pomagati, bolj

terdno naj upa v Bogá, kateri po svoji vsigamogočnosti in modrosti vé vse k zveličanju duše oberniti. In s takim stanovitnim upanjem Bogá prav počasti.

Svéto pismo hvali Abrahama zavoljo terdniga upanja v Bogá, ko že ni bilo več upati, de bo oče veliko narodov postal, de bo od njegoviga rodú toliko otrok, de jih ne bo sošteti, kakor zvezd na nebu ne. On star, Sara nerodovitna in čez devetdeset lét stara, ni bilo več misliti, de bi bilo mogoče še otrók imeti. In Bog ga zavoljo upanja pohvali, ker je zoper upanje upal. Rimlj. 4. Ravno takó je hvalil Jezus zaupanje Kananejske žene, ktera je terdno va-nj upala, desiravno je ni hotel poslušati in še od sebe jo je odpravljal, vender ni nehala prositi, dokler je ni uslišal.

Ko se je Jézus s svojimi učenci čez morje prepe-ljal, je na morji velik vihar vstal, tak, de so valovi čoln pokrivali; Jezus je pa spal. Njegovi učenci so ga budili in mu rekli: Gospod! reši nas, de ne poginemo. In Jezus jim je rekel: Kaj ste boječi, malovérni? Tedej je zapovedal vetrovam in morju, in tihota je postala. Mat. 8. Kristjan naj se nikoli ne boji, če v Bogá prav zaupa, če se tudi Bog takó zaderži, kakor bi mu za-nj nič mar ne bilo; zanesse naj se na Bogá, in vse se bo za-nj prav izšlo; in če ne bo na zemlji, bo gotovo v nebesih plačilo svojiga terdniga upanja prejel, ker s takim upanjem Bogá visoko počasti. Sv. Bernard od upanja prav lepo govori: Véra pravi v našem sercu: Bog je tistim velike dobrote perpravil, kateri so mu zvesti. Upanje govori: Meni jih je ohranil. In ljubezen pravi: Jest hočem na vso moč letéti k Bogu, de jih zadobim. (Serm. 10 in Psl. 90.)

Upanje mora pa tudi z lastnim perzadevanjem sklenjeno biti, vsak mora storiti, kar je v njegovi moči, in kar Bog zapové. Bog je zveličanje le tistim obljubil, kateri bodo njegove zapovedi spolnovali, pravično živeli;

ako bi pa kdo hudobno živel, in zraven svojiga pregrešnega življenja vender le upal zveličan biti, bi se goljufal; ali ko bi ne délal in varčen ne bil, bi se pa na božjo dobroto in milost zanašal, bi bilo njegovo upanje prazno. Bog ni le milostljiv in dober, je tudi svét in pravičen. »Preljubi! ako nam naše sercé nič ne očita, imamo zaupanje v Bogá, in karkoli bomo prosili, bomo od njega prejeli, ker njegove zapovedi spolnujemo, in storimo, kar je pred njim dopadljivo.

22. Kakó se kristjan zaderží, kateri v Bogá upa?

Ko je Bog dal kristjanu svojo guado, de va-nj upa, si prizadeva vse dolžnosti do Bogá dopolniti, in skerbi za svoje zveličenje, kakor mu je Bog zapovedal. Ker vé, de ni za ta svét, ampak za boljši in večno življenje vstvarjen, iše pred vsim drugim le, kar mu k večnemu življenju v nebesih pomaga, in če tudi za zemeljske potrebne reči prosi, in si tudi jih zadobiti prizadeva, takó stori vse zató, de bi si z njimi v nebesa pomagal, in Bogá bolj počastil, nikoli pa zató, de bi jih le imel, ali pa lažej po svojim spačenim poželjenji živel. Njegove pglavitne misli in želje so v nebesih per Jezusu; on vé, de vse, kar je Bog Oče, kar je Bog Sin storil, ali kar sv. Duh v Jezusovi cerkvi in v vsakim kristjanu déla, se vse le zató zgodi, de bi Bog češen in ljudje zveličani bili; takó tudi on po božjim naménu stori, de Bogá časti in svojo dušo zveliča, ker terdno upa v svojim sercu, de se bo tudi zveličal. Nikoli pa ne pervoli, de bi zavoljo kaciga dobička, blagá ali časti kaj taciga storil, kar bi ga od Bogá in zveličenja odvernilo in pogubilo.

Kristjan, kateri prav upa v Bogá, je zadovoljin s tem, kar mu Bog da; nikoli več ne želi, kot, kar mu je k zveličenju treba, vselej prosi Bogá, de bi se nje-

gova volja zgodila, in v vsih zgodbah in okolišinah svojiga življenja miren ostane, kakor sv. Pavel uči, rekoč: »Je pa velik dobiček pobožnost z zadovoljnostjo. Zakaj nič nismo na svét pernesli, je tedej očitno, de tudi nič odnesti ne moremo. Kader pa imamo živež in oblačilo, naj nam bo to zadosti. Zakaj, kateri hočejo obogateti, padejo v skušnjave in zaderge hudičeve, in v veliko nepridnih in škodljivih željá, ktere človeka potopé v pogubljenje in končanje. Zakaj korén vsiga hudiga je lakomnost, od ktere nekteri posédeni so od vére zašli, in se v velike nadloge zapleli.» 1. Tim. 6. 6—10. Kdor zadovoljin ni, in mnogih reči poželi, in če jih ne dobí, je émerin, nevoljin, tudi še v druge grehe pada in krivíce in goljufije dopernaša, de bi po grehu zadobil, kar želi.

Kristjan, kateri po keršansko upa, je poterpežljiv v terpljenji. Terpljenje je pa mnogo na svétu, je notranje na duši, ali pa unanje na telesu; nektero si človek sam napravi, nektero pa pride brez zadolženja človekoviga, de si ga človek sam ni kriv, ga le Bog pošlje iz dobrega namena.

Notranje terpljenje je, ktero le duša občuti; unanje pa na telesu. Zgubljeni sin je terpel na telesu, ki je bil raztergan in lačen, pa tudi na duši je terpel, ker se je vidil zdej nesrečniga, poprej pa srečniga v hiši svojiga dobrega očeta, njegova duša je žalovala, ker je rekel: Grešil sim, glej, kakó se ti zdej godí, kaj ti je bilo tega treba. Kakó so se tresli Jožefovi bratje pred njim: pa še huje jim je bilo na duši, ko so rekli: vsiga tega smo sami krivi, ker smo se nad bratom hudo pregrešili. Jožef v ječi je terpel na telesu, ko je bil zapert, duša pa ni terpela, ker je bil po nedolžnim zapert. Aposteljni in marterniki so na telesu veliko terpeli zavoljo Jezusa, pa le njih telesa so terpele, duše pa ne, ker so veseli bili, de so imeli perložnost za Jezusa terpeti, kteriga

so čez vse ljubili. Po teh izgledih se vidi, de znotranje terpljenje je vse huje, kot unanje; iz silno hudiga znotranjiga terpljenja se je Judež obesil, in od koliko tacihs nesrečnih se današnje dni sliši, ki si življenje vzamejo! Svét to strašno pregreho lepša, de vsaciga obsodi, de ni bil per pravi pameti, kar je tudi od ene strani res; gotovo pa je, de tak nima prave vére in ne upanja, torej tudi poterpežljivosti ne, scer bi take pregrehe ne storil. Vsak naj se varje greha, po njem pride nar huji žalost in nar občutljivši terpljenje; vsak grešnik naj greh zapusti, in veliko menj terpljenja bo imel. Telesno terpljenje je scer tudi čutljivo, če je pa duša nedolžna, se lahko preterpi.

Le žalostno je per veliko grešnikih, namest de bi svoje grehe spoznali in jih obžalovali, se le izgovarjajo, nad drugimi jezé, če od njih govoré; pa ne jezé se čez se, ki so s svojimi grehi pohujšanje in perložnost dali, veliko hudiga od njih govoriti. Greha ne stori, tudi svét od njega govoril ne bo; če si pa grešil, stori pokoro, in dobri kristjani bodo tudi dobro od tebe govorili, in pozabili tvoje prejšnje razujzdano življenje.

Kristjan mora pa tudi večkrat terpeti, brez de bi se bil kaj pregrešil, nekteri terpé zavoljo svojiga kersanskiga, pobožniga življenja, kakor sv. Janez, ki je dobro hotel in svaril nečisto življe je kralja Herodeža. Job, Tobija, i, t. d. Zakaj so ti kristjani toliko terpeli? Zató, ker jih je Bog ljubil. Ne smemo tedej misliti, de je vsako terpljenje kaznovanje grehov, ali znaminje jeze božje; ampak vediti de je večkrat le spričevanje božje ljubézni. Bog nas hoče s terpljenjem na duši bolj očistiti in svojimu Sinu podobne storiti. »Vsako pokorjenje pa, ko je pričijoče, se ne zdi veselo, ampak žalostno, potlej pa pernese skušenim po njem mirúpoln sad pravíce.» Hebr. 12. 11. Veliko več naj ima kristjan za slabo znaminje, če je brez vsiga terpljenja. Kakor oče

pokaže, ko svojiga nerodniga sina njegovi volji prepustí, de déla, kar hoče, de za-nj ne mara, takó bi se bilo tudi bati, de je Bog taciga zapustil, kteriga ne svari in terdo ne derži, ker sv. Duh pravi: »Moj sin! ne zaverzi Gospodoviga svarjenja, in ne zgubi serca, kader te svari; zakaj kteriga Gospod ljubi, tega tēpe, in ima dobro dopadenje, kakor oče v sinu.» Prip. 3. 11. 12. In to véрно resnico nam izgledi nar svetejših ljudi na zemlji poterdijo, ki so veliko za nebesa terpeti mogli, in za nebesa in za čast si deržali, ako so zavoljo Bogá kaj terpeli.

Po terpljenji bomo Jezusu podobni; on je terpel; če je pa on naš Gospod terpel, terpimo tudi mi, hlapec ni bolj od Gospoda, če je pa hlapec takó deržan, kot Gospod, naj bo zadovoljin in vesel, in kdor hoče z Jezusam se veseliti, nebesa zadobiti, mora tudi z njim terpeti. Rimlj. 8. 17. In Jezus sam pravi: »Ali ni bilo potrebno, de je Kristus to terpel, in takó v svojo čast šel?» Luk. 24. 26. Zlató in srebró se v ognji poskuša (čisti); ljudje pa, ktere bo Bog sprejel, v peči poniževanja.» Sir. 2 5. V križih in nadlogah se kristjan uterdi, in ne v mehkim življenji, in uterjen kristjan je močan vsako skušnjavo premagati, in za zveličenje vse storiti, kar mu je treba, in obvarje se dušne in telesne lenobe; s terplenjem tudi svoje grehe pokorí.

De pa človek terpljenje občuti, ne more drugačíte biti, ker je vsak iz mesá, in če bi ga ne občutil, bi terpljenje ne bilo, in mu v dobro njegove duše ne zaleglo, in Bog bi svojiga dobriga namena ne speljal, ker hoče, de naj s Kristusam tukej terpimo, de se bomo z njim tudi v večnosti veselili. Jezus sam je kot človek na svoji duši in na telesu terpljenje občutil, in zató je ker-vavi pot potil; milo se mu je storilo per grobu Lacarja, desiravno je vedil, de ga bo k življenju obudil. Bog nam tudi ne zapové, de terpljenja ne smemo občutiti, de

moramo do vsiga terpljenja merzli in nepočutni biti; še le slabo znamenje bi morebiti bilo per takim človeku, kteriga nobeno terpljenje več ne speče, in on ga ne porajta; morebiti je že v hudobii takó oterpnjen, de se ga nobeno svarjenje božje več ne prime. Bog le hoče, de naj terpljenje voljno v božjo voljo vdani prenesemo, in va-nj terdno upamo, de nas ne bo nikoli čez našo moč skušati pustil.

23. Hvaležnost proti Bogu.

Bog je naš nar večí dobrotnik, od njega vsak dober dar pride, njemu smo tudi nar večí hvaležnost dolžni. Jezus je to dolžnost do svojiga Očeta popolnoma dopolnil; kolikorkrat mu je Oče kaj dobriga storil, je njegovo ljubezen hvalil, in se mu za prejeto dobroto zahvalil. Očitno se je zahvalil Očetu, ko je Lacarja v življenje obudil; vselej po jédi, ravno takó, kader so ga ljudje radi poslušali, in per zadnji večerji je še le potlej šel na oljsko goro, ko so bili hvalno pesem speli. Jezusov izgled je nam zapoved, de tudi mi takó storimo.

Hvaležnost proti Bogu se že sama v človeškem sercu zbudi. Če človek premišluje, koliko dobriga mu je Bog že storil in še vsaki dan stori, in vse to iz ljubezni do njega, se duša vname iz hvaležnosti do Bogá; že precej zjutrej, ko se zbudi, ker vé, Bog me je per življenji ohranil, ali zvečer, ko spat gré, ko mu je délo čez dan po sreči od rok šlo, ko je imel lépo vreme; ali ko vidi, kako lepo vse stojí na polji, sercé se mu smeja od lepote in obilnosti božjih dobrot, on z Davidam sam per sebi reče: Kaj bom povernil Gospodu za vse, kar mi je dal? Hvalil bom njegovo imé, klical bom va-nj, in njegovo hvalo oznanoval. Ako premisli, de Bog mu je dal keršanske starše, de so ga v keršanski véri izredili, je v pravi Jezusovi cerkvi, de ima keršanske učnike, kteri ga pot v večno življenje učé, de Bog mu daje

svojo pomoč njegove zapovedi spolnovati, in de se za more zveličati, ako le sam hoče. Če ni v kakim velicim grehu, to premišljevanje njegovo dušo s hvaležnostjo napolne, in ne more drugač, de se njegovo sercé izlije v veselo hvaljenje nebeškiga Očeta, kateri mu je takó dober brez vsiga zasluženja. Lepih izgledov hvaležnosti ljudi najdemo v svétim pismu veliko. Noetova perva skerb je bila, ko je iz barke stopil, de je s svojo družino Bogá zahvalil, in ni mogel drugač bolj očitno Bogú pokazati, kakó vesel je velike dobrote, ko ga je pred potopam obvaroval in ohranil, de je živinče zaklal, in ga Bogú k časti zažgal, in pred altarjem, kjer je daritev gorela, Bogá hvalil. Kakó se je vnela duša Marije, ko se je spomnila velicih dobrot, ktere bo Bog po nji svojimu ljudstvu delil, ko jo je za mater božjo izvolil, kakor je obljubil Abrahamu in njegovimu rodu. Zató je rekla: Moja duša poveličuje Gospoda, in moj Duh se veseli v Bogu, mojim Zveličarji, ker se je ozerl na nizkost svoje dekle. Zakaj velike reči mi je storil, on, ki je vsigamogočen, in svéto njegovo imé. Mozes in Izraelci so hvaležno pesem peli, ko so srečno čez morje prešli in Egipčenam ubežali. Mladenci v peči so Bogá hvalili, ki jih je pred ognjem obvaroval. Ozdravljeni Samarijan je prišel se Jezusu za podeljeno zdravje zahvalit; in od Petra ozdravljen od rojstva hromi je šel Bogá zahvalit za zadobljene zdrave ude. Sv. Pavel posebno hvaležnost zapové, rekoč: »V vsih rečéh se zahvalite, zakaj to je volja božja v Kristusu Jezusu proti vam vsim.« 1. Tesal. 5. 18. »Dajte hvalo vselej Bogu in Očetu za vse, v imenu Gospoda našiga Jezusa Kristusa.« Efez. 5. 20. In sv. Avguštín pravi: Nič boljšiga ne moremo v sercu imeti in izreči, kakor: »Bogú bodi hvala.«

Kteri kristjan Bogá za vsak dar hvali, ki ga prejme, ali ker ga je Bog pred hudim obvaroval, ali iz nevarnosti rešil; ali mu kaj dobriega storil, ne dopolne le

dolžnosti proti Bogú, tudi v svojim sercu veselje občuti zavoljo božjih dobrot: njegova hvaležnost je nova prošnja za druge dobrote in kar mu je treba, in dober kristjan gleda, da vse dobrote po volji božji Bogú k časti in svoji duši k zveličanju obrača, in z njimi svojemu bližnjemu dobro stori. Hvaležen kristjan pa ne hvali Bogá le zavoljo sebe; on je vesel, če Bog tudi njegovemu bližnjemu kaj dobrega stori, ravno kakor bi bil njemu storil; zato ker ga ljubi, kakor sebe, in zato Bogá iz celiga serca hvali. Ko je bil Jezus slepiga človeka ozdravil, da je vidil, ni le ozdravljeni, ampak vse ljudstvo z njim vred Bogá hvalilo, ko je to storil. Luk. 18. 43.

Ker Bog hvaležnost proti njemu zapové, mora kristjan se varovati, da se ne pregreši; torej mora večkrat božje dobrote premišljevat, ktere mu je Bog na duši in na telesu dodelil, spoznati, da Bog mu je vse dal, in da on vsiga tega ni vreden, ker je večkrat Bogá žalil. Mozes je Izraelsko ljudstvo na hvaležnost opomnil, da naj večkrat pomisli, kaj dobrega je od Bogá prejelo, da na-nj ne pozabi, ker pravi: Kader se boš najédel in nasítil, kader boš lepe hiše sozidal, in v njih prebival, in čede goved in ovác, in obilno srebrá in zlatá in vsiga zadosti imel, vari se, da se tvoje sercé ne prevzame, in da bi se na Gospoda svojiga Bogá več ne spomnil, in da v svojim sercu ne rečeš: »Moje roké so vse to perdobile, ker ti je le Bog vse dal. 5. Moz. 8. 12—18. Ravno takó je zapovedal siromaku dobro storiti, kader ga Bog požegna, ker pravi: Kader boš žito žel, ne pobiraj popušenih klasov, ko boš v vinogradu grozdje tergal, ne paperkovaj, ampak ubogim pusti, da poberó. Jest sim Gospod vaš Bog. 3. Moz. 19. 9. In Jezus pravi: Bodite usmiljeni, kakor je vaš Oče usmiljen.

Dolžnost človekova je pa tudi tistim hvaležen biti, po kterih Bog dobrote deli, vselej naj na prvo Bogá,

in potlej svojiga dobrotnika zahvali, po katerim mu je Bog dobro storil, in naj reče: Hvala Bogú in tebi, ki si mi dobro storil, Bog ti plačaj in obilno poverni za vse dobro! —

Pregreši se pa kristjan zoper Bogá, če mu je nehvaležen, de božjih dobrot ne obrajša, ali jih sebi perlastí, kakor de bi mu jih Bog ne bil dal, ampak le sam s svojo močjó si jih perdobí, ali ko jih slabo zoper voljo božjo oberne. Greh nehvaležnosti se še naši popačeni natori studi, ker še ona zapoveduje dobrotnikom hvaležen biti. Še živina je hvaležna tistimu, kateri ji dobro storí. Kakó ostuden si pa ti nehvaležni človek! In po preroku Izaiju očita Bog nehvaležnost Izraelcam, rekoč: Vol pozná svojiga gospodarja, in osel jasli svojiga Gospoda; pa ti Izrael me ne poznaš. Iza. 1. 2.

Kogá nevolja ne obíde, ko se spomni na Judeža Iškarijota, kakó dober mu je bil Jezus, in on ga je prodal in izdal, de je bil križan in umorjen. Nehvaležen je ostuden Bogú in ljudém, nima vére in ne ljubezni, in je nevreden nebes, kjer se ljudje med seboj in Bogá ljubijo. S. Duh pravi: »Od hiše tega, kateri dobro s hudim vračuje, ne bo nesreča odšla.» Prip. 17. 13.

Zalostno je viditi kristjane, kateri dobrote božje takó malo obrajšajo; če jim Bog kaj posebniga da, še nekoliko na-nj mislijo; per vsakdanjih dobrotah pa ne porajajo, ki so še večí in potrebníši; pa zató ker so vsakdanje, so jim že v navadi, jim ni mar za nje, ko bi jim jih Bog ne bil dal. O kolika je milost božja, de te je Bog do zdey pred peklam obvaroval, pa vender ga zató ne hvalíš; o kakó bi ga pa hvalil pogubljen človek, kateri že več sto lét v njem gorí, ako bi mogoče bilo, iz njega rešen biti. Kolikrat te je Bog s svojo gnado obvaroval, storjene grehe ti odpustil, kakó ga hvalíš zató? Ali je menj ta gnada, de te Bog per zdravji ohrani, kakor, če te v nevarni smertni bolezni spet ozdravi? Rav-

no takó tudi grešé kristjani, če niso zadovoljni s tem, kar jim Bog da, in hočejo več od njega imeti, ker ne spoznajo, de so grešniki, in še tega nevredni; in še huje se pregrešé, če dobrote božje za greh délati obernejo, in si ne prizadevajo zmirej boljši, na duši svetejši perhajati.

Vadimo se za vse Bogá hvaliti; spoznajmo, de še kar nam ljudjé ali prijatli dobriga storé, je od Bogá, ker on je njih serca k ljubezni do nas naklonil, de nam so dobro storili, in on jim je dal, de so tudi zamogli storiti. Starši učite svoje otroke od mladosti za vsak dar Bogá zahvaliti, de jim bo lepa keršanska čednost hvaležnost proti Bogu in ljudém v navadi.

24. Potrébno in dolžnost je upanje obuditi.

Potrébno je kristjanu večkrat resníce premišljevati, ktere mu je Jezus razodel, de upanje v svoji duši obudi in ohrani, kakor je bilo že per nauku od vére povedano. Kristjan vé, de ga je Bog vstvaril, de bi po njegovih zapovedih živel in v nebesa prišel; takó pa tudi terdno upa, de mu bo dal dobre misli, želje in potrebno razsvetljenje dobro spoznati, storiti in v dobrim stanoviten ostati, kar iz svoje moči ne zamore. To upati smé vsak kristjan, če si tudi sam prizadeva storiti, kar Bog zapové. Ravno takó naj upa vse časno zadobiti, kolikor in kar mu je treba k češenju božjim in zveličanju njegove duše. Zató naj misli: Bog je neskončno dobrotljiv in usmiljen, njegovo usmiljenje seže čez vse njegove déla. Psl. 144. 9. On je moj stvarnik, déla svojih rok ne bo zaverigel. On je vstvaril lepe nebesa za me in za druge svoje otroke. On je moj Oče, na me ne bo pozabil, ker mi je po Jezusu rekel, de naj ga Očeta kličemo, de bi terdneji va-nj upali, kakor otroci v svoje starše zaupajo.

Jezus nas je odrešil, odkupil od pekla, močno nas ljubi; ako bi nas bil zavreči mislil, bi ne bil toliko terpel za nas; on želi našiga zveličenja, kar vsi njegovi nauki spričujejo; in v koliko prilikih se nam je v podobah pokazal, de le za naše zveličenje skerbí. Vse dati nam je obljubil, kar nam je k zveličenju treba, če ga bomo prosili, in zvest je v svojih obljubah, vsigamogóčen je, zamore vselej dati, nič ga ne more zmotiti, in nobena moč se mu vstaviti, de bi ne storil, kar je po njegovi modrosti nam potrebniga, in že prejete dobrote poterdijo kristjana v upanji. Pomisli naj kristjan, de Jezus, kar on ni vreden, s svojim neskončnim zaslužnjem pomaga; sej je le terpel za nas, njemu ni bilo treba za se, le nam je bilo potrebno njegovo terpljenje, in Bog nam je dal vse njegovo zasluženje, de je zdej naše, de mu ga darujemo, in ga z njim prav častimo. Poslal nam je svétiga Duha, kateri nam pomaga v vsih dušnih potrebah. Upanje v Bogá kristjana k pokori nagne, in potrebno mu je k odpušnju grehov per zakramentu svéte pokore. Take resnice premišljevatí se pravi upanje obuditi, in ko z besedami govori in pové, kaj de upa. In kdaj de naj upanje obudi, je bilo že zgorej povedano.

25. Grehi zoper upanje.

Kteri kristjan greší zoper upanje v Bogá?

Greší, kdor v Bogá in v njegovo pomoč ne upa, ko ga dušne in telesne nadloge zadenejo, zoper Bogá mermra, se v njegovo voljo ne vda, ali clo obupa. De človek svojo nevrednost spozná, de ni vreden, de bi ga Bog uslišal, je prav, vender ne smé nezaupljiv biti; Bog ne usliši človeka zavoljo vrednosti, ampak zató, ker je usmiljen, če svoje nevrednosti premisli, mora na božje usmiljenje še bolj misliti. — Greší, če se na se, na svojo moč ali pa na ljudi bolj zanese, kot na Bogá. Goli-jat se je na svojo moč, David pa na Bogá in na njego-

vo pomoč zanesel, in z božjo pomočjo je Golijata premagal in vojsko dobil. Bog napúhnenim ne da svoje pomoči, le ponižnimu jo daje, ker sam pravi: »Preklet je, kdor v človeka, in srečen, kdor v Bogá zaúpa.« Jer. 17. 5.

Greši, če tudi v Bogá upa, pa ne stori, kar je v njegovi moči, Bog da pomoč, pa človek mora z njo délati, bodisi v dušnih ali v telesnih potrebah. Ko bi se sam perložnosti greha ne varoval, pa bi na Bogá zaúpал, de ga bo pred greham obvaroval; ko bi ne hotel délati, ali bi svoje premoženje zapravljал, pa bi rekel: Bog me bo že preživil; tak bi upal, kar mu Bog obljubil ni. Ko bi bolnik v nevarni bolezni upal zdravja brez zdravil, bi rekel: Bog me bo že ozdravil; ali pa če bi le na zdravila upal, na Bogá pa ne, ker mora oboje skupaj biti. — Greši, če nezmérno skerbí za telesni živež, kakor de bi Bog ne vedil, kaj vsak potrebuje.

Greši, če zató greh déla, ker vé, de je Bog usmiljen, ali če na božji milosti obupa, de mu Bog v njegovi revšini ne more pomagati, ali de mu ne more grehov odpustiti, ali de se ne more več poboljšati, ker je prevelik grešnik. In to je greh zoper svétiga Duha.

Greši tudi, ko bi Bogá na pomoč klical k speljanju kaciga hudobniga déla; postavim, ko bi tat prosil, de bi mu Bog dal srečno speljati njegovo tatvino, ali če bi kakošen grešnik za svojo pregreho dopernesti božje pomoči prosil.

Greše vsi tisti hudo zoper Bogá, kateri mislijo, de hudobni ljudje slabo vreme ali točo napravijo, in mislijo, de mašniki Gospodovi jo pa zamorejo vstaviti, kar se vse le po volji božji zgodi, in tudi le Bog sam slabo vreme vstaviti zamore, nobeden drugi ne, in tudi svetniki v nebesih ne, veliko manj pa kak človek na zemlji, ker vse to se po volji božji zgodi. Svétí Duh pravi: »Hvalite Gospoda vse stvarí na zemlji: morski somi in

vse brezna, ogenj, toča, sneg, léd, piš, kateri njegovo povelje spolnijo.» Psl. 148. 7. 8.

Kaj se tedaj pravi keršansko upati?

Se pravi, vse zvesto perčakovati od Bogá, kar nam je po Jezusu Kristusu obljubil.

Kaj je keršansko upanje?

Keršansko upanje je posebni dar božji, in nadnatorna od Bogá vlita čednost, po kateri kristjan upa dobiti, kar mu je Bog po Jezusu Kristusu obljubil.

Zakaj pravimo: keršansko upanje je sosebni dar božji?

Zató, ker nam je Bog iz svoje milosti brez vsiga zasluženja véro dal, ktera naš um razsvetli, in voljo močno stori, de tudi upamo doseči, kar je Bog obljubil.

Zakaj pravimo: nadnatorna čednost?

Zató, ker bi človek po svoji natorni pameti, ki je po grehu popačena, nikoli ne bil spoznal, kaj de sme od Bogá upati, če bi mu Bog sam ne bil povedal.

Zakaj pravimo, de je od Bogá vlita čednost?

Zató, ker sv. Duh s svojo vsigamogočno gnado v duši kristjanovi stori, de upajo dobiti, kar jim je Bog po Jezusu Kristusu obljubil.

Kaj nam je Bog obljubil?

Bog je obljubil po Jezusu Kristusu odpušenje grehov, svojo gnado k dopolnjenju njegovih svétih zapoved in večno zveličenje v nebesih, in vse, česar mu je treba za dušo in teló.

Kaj pa moramo storiti, de vse zadobimo, kar nam je Bog po Jezusu Kristusu obljubil?

Bogá moramo za vse to prositi po Jezusu Kristu-

su, svojih grehov se spokoriti, z njegovo gnado délati in njegove svéte zapovedi deržati, ali svéto živeti.

Zakaj upamo v Bogá?

V Bogá upamo zató, ker je naš Oče, ker je vsigamogočen, vsigaveden, neskončno dobrotljiv, usmiljen, moder, nam obljubil dati, in ker je resničen v svojih obljubah; tudi zató, ker nam je že veliko dal, svojo dobroto s čudeži poterdil, ker je zapovedal va-nj upati, in zavoljo neskončniga zasluženja Jezusa Kristusa.

Po čem nar bolj kristjani razodevajo upanje v Bogá?

Z molitevjo, ker, če bi ne upali, bi ne prosili.

NAUK OD MOLITVE.

26. Izvir molitve.

Véra in upanje ste dar božji; véra se nar bolj skaže v délih, in upanje v Bogá v molitvi. Kakor ste obé božji čednosti od Bogá, takó je tudi prava molitev le od njega; ker sami iz sebe brez Bogá ne zamoremo še nič dobriga misliti, tedej tudi prav moliti ne. »Duh podpíra našo slabost; zakaj ne vémo, kaj bi prosili, kakor se spodobi, ampak sam Duh želi, ker po božji volji za svéte prosi.« Rimlj. 8. 26. 27. Sv. Duh pride naši slabosti k pomoči, de v nadlogah ne opešamo, in nam pové, kakó moliti; ali de prosimo, de naj nam Bog nadlogo odvzame, ali de naj nam pomaga jo voljno preterpeti. Sv. Duh nagne našo dušo k molitvi, takó on začne v nas prav moliti; pa brez nas ne moli, ampak le z nami, on storí, de serčno k Bogu zdihujemo, kar še z ustmi Bogú prav povedati ne zamoremo, in le globoko v svojim sercu občutimo. Tedej je Bog začetnik naše molitve.

Véra kristjana uči, de je Bog vsigaveden, vsigamogočen, usmiljen, dobrotljiv, moder, resničen in zvest

v svojih obljubah; pové mu, de njegova božja previdnost čuje nad ljudmi, in za vse njih potrebe skerbí. Véra ga pa tudi uči spoznati njegove dušne in telesne potrebe, in pové mu, kar tudi sam občuti, de si iz svoje moči pomagati ne zamore. Ko se spomni na Bogá, na njegove lastnosti in na njegovo dobro voljo, de je tudi perpravljen pomagati, de vselej lahko pomaga, se obudi upanje v sercu kristjana proti Bogú, upa pomoči od njega po Jezusu Kristusu zadobiti. Bolj ko je kristjan razsvetljen v véri, terdneji je tudi v upanji na Bogá, de mu bo v vsaki dušni in telesni potrebi pomagal, kakor bo za njegovo dušo nar bolj potrebno. Ob času taciga premišljevanja je njegova duša od zemeljskih reči odvernjena, njene misli in želje so takrat proti Bogu povzdignjene, in z Bogam sklenjene, to je, on moli. In dokler le v sercu Bogá premišljuje, svoje misli in želje v Bogu ima, znotraj ali v sercu moli; in molitev je le délo duše. Takó je eniga dné molila Ana, mati Samvelova v tempeljnu. Heli jo je vidil, pa le na njene usta gledal, ona je pa le v sercu molila; mislil je, de je pijana, Ana mu pa reče: Gospod, nisim pijana, le svoje sercé razlivam pred obličjem Gospodovim.

Ker pa Jezus pravi, de iz obilnosti serca usta govoré, ne bo tudi kristjan mogel svojih ust dolgo zderžati, de bi tudi z ustmi ne govoril, kar njegova duša takó močno občuti; de bi na svoje kolena ne padel, svojih oči in rok proti nebu ne povzdignil, in z ustmi svojiga Bogá in Gospoda ne častil, hvalil ali prosil, kakor se v okolišinah znajde. In taki molitvi pravimo unanja ali ustna molitev. Takó moliti vidimo Jezusa v vertu na oljski gori; padel je na kolena in z obrazam na zemljo, in z ustmi prosil svojiga Očeta, naj gré memo grenki kelih, de ga ne bo pil, pa vender naj se zgodi, kar Oče hoče, in ne, kar on. Ravno takó je per več družih perložnostih in tudi na križu z ustmi izrekel, kar je

v svoji duši občutil. Očitni grešnik je premišljeval svoje grehe, božjo milost in ljubezen, od velike serčne žalosti nad grehi in terdniga zaupanja v Bogá je od znotraj gnán z ustmi izrekel: Bog bodi meni velikimu grešniku milostljiv! Takó se začne molitev v sercu kristjana.

Kader kristjan premišljuje božje lastnosti, večnost, vsigamogočnost, dobroto, milost, svetost, pravíco, modrost, i. t. d., občuti v sebi nekakšno spremenjenje, veselje, ljubezen do Bogá, svét strah ga preletí, in veliko spoštovanje božje se v njegovim sercu obudí. Če pa še zraven premisli svoje slabosti, svoj nič, in vidi, de vsigamogočni Bog za-nj skerbí, se poniža pred veličastvam božjim, spozná, de on je njegov stvarnik in Gospod nebes in zemlje, kteriga vse stvari hvalijo, ki njegovo voljo dopolnujejo, ga tudi on hvali in častí v svojim sercu in z ustmi. Taka molitev se imenuje častitev. — To spremenjenje pride od Bogá, ker se v njegovim sercu razodene, zakaj kristjan v takim premišljevanji je vès odvernjen od zemeljskih rečí, Bog v njem prebiva in on je per Bogu; njegove želje so vse v nebesih, in te želje vse nagnjenja do zemeljsih rečí iz serca preženejo, dušo čistijo, de vedno bolj le nebeško lepoto pregleduje, in jo s čednostmi vedno bolj bogati; zató je Jezus takó močno molitev perporočal, in svetniki so vedno takó radi in veliko molili.

Občuti v sebi skušnjave, motijo ga tudi od zunaj, silno ga napeljujejo v greh, sam se jih ne more vbriniti; obišejo ga mnoge nadloge, in skusi si, de jih ne more sam premagati; kar mu je za teló treba, si ne more sam perdobiti, če mu Bog ne pomaga; pridejo čez-nj nesreče na polji, per blagu, bolezen per svojih ali tudi per živini, je žalosten, kliče v Bogá, kteri mu zamore pomagati, reče k njemu: Ti si moj stvarnik, in jest sim délo tvojih rok, ne zaverzi me v sedanji nevarnosti, ne zameri mi, ker s tabo govorim, moje nad-

loge me silijo tebe pomoči prositi, reven grešnik sim, v grehih rojen, v revšini živim, in ne vém, kaj bo še z mano, ker nobene stanovitnosti ni per meni. Pomagaj mi, o Gospod! de se ne pogubim, podpiraj me, ti si moja moč, s tabo vse zamorem, in ti mi zamoreš tudi vse dati, kar mi je treba. Ti si Oče vsiga usmiljenja, razsvetli moj um, daj moč moji volji, de tvojo sveto voljo dopolnem, tvojiga kraljestva išem, se svojimu napúhu odpovém in le tvoje časti išem.

Zavé se pa tudi svojih grehov, de je božje zapovedi prelomil, Bogá in zveličenje zgubil; vést mu očita njegovo nepokoršino, kaže mu rane na duši, ktere mu je greh storil. Vé, de Bog vse njegove grehe vé, ko je vsigaveden; vé, de jih sovraži, ker je svet, in de jih mora kaznovati, ker je pravičen. Močno občuti pa tudi svojo veliko slabost grehu se vstavljati, hudobne navade opustiti, skušnjave premagati, hudobniga svetá se ogibati, greh prav sovražiti, ker še večkrat dopadenje do njega v svojim sercu občuti. Zraven se pa tudi spomni na smert in na sodbo, groza ga obhaja, in se trese pred večnostjo, žalosten postane, in začne Bogá pomoči prositi, ker le on mu zamore pomagati v njegovih velicih britkostih; njegova gnada mu bo dala boljšimu perhajati, greh popolnoma zapustiti, in v dobrim stanoviten ostati. Upanje ga nagne Bogá prositi, ker vé, de je usmiljen in skesaniga grešnika zavoljo Jezusoviga zasluženja ne zaverže. Prosi Bogá odpušenja smertnih grehov, prosi ga pa tudi, de bi ga rešil od hudiga nagnjenja, od merzlotе k dobrimu, od nemarnosti v premagovanji; prosi ga ravno takó odpušenja malih grehov, ker se jih tudi boji, ker vé, de kolikor menj se bo malih ogibal in brez strahú v njih živel, toliko menj se bo tudi smertnih bal. Prosi pa tudi, de bi ga Bog zavoljo Jezusoviga neskončniga zasluženja očistil od vsiga, kar je greh v njem pokazil, de bi odvernili, kar bi ga spet v greh napeljati

zamoglo; de bi mu vstvaril novo sercé, v katerim bodo zanaprej nove misli, nove želje, in novo življenje, de bi zanaprej njega, svojiga Bogá in Gospoda popolnoma ljubil, in zmirej z njim sklenjen ostal. Takó izvira molitev, ki ji prositev pravimo.

Ko je kristjan od dušnih britkost ali od telesnih nadlog rešen, ali je prejel, kar je želel in prosil, ima mir v svojim sercu, je veselje duše; vé, de Bog mu je hudo odvern timeril in dobro dal, vzdigne svoje sercé prot nebesam, poklekne, vzdigne svoje roké proti Očetu vsi-ga usmiljenja, serčno se mu zahvali za vse dobro, kar mu je storil, desiravno vreden ni bil, ker je grešnik. Ti molitvi pravimo zahvala ali hvalitev.

Véra nam pové, de smo vsi bratje in sestre na zemlji, in Bog je nas vsih Oče, za vse skerbí in vse preživí, takó pravi kristjan po Jezusovi zapovedi vse ljudi ljubi, vsim dobro želi, zató za vse prosi, de bi praviga živiga Bogá spoznali in Jezusa Kristusa, kteri-ga je na svét poslal, de bi ga prav častili in ljubili, in v njegovo božje kraljestvo prišli.

Ko vidi svojiga bližnjiga v grehilih zakopaniga, ki ne misli ne na poboljšanje svojiga življenja, ne na po-koro, je še vès napúhnjen, v sé zaljubljen, ne misli na Bogá, ne na spolnjenje božje svéte volje, ne na smert, ne na sodbo, ne na pekel, ne na nebesa; vidi nekteriga, kakó v veliki revšini živí, je bolan ali nesrečen, smili se mu v sercu, ker je otrok božji, želi mu pomagati, in tudi pomaga mu, kolikor zamore, pa ker vselej ne more po-magati, kakor želi, Bogá prosi, kteri vselej pomagati zamore.

Prosi za vse svoje brate, de bi jih Bog obvaroval pred smertnim greham, pred zapeljivimi skušnjavami, pred kakim zalezovanjem hudobniga duha in perlizeva-njem goljufniga svetá; de bi jim odvzel napúh, in dal duha ponižnosti, razsvetlil njih um in preobernil voljo,

de bi vselej spolnili božje zapovedi. Prosi, de bi Bog dal grešnikom zveličavno grévengo, in ko bi zgrevanim grehi strah pred Bogom zbudili, se polni zaupanja na-nj spomnili, in v upanji ne omagovali, posebno tudi v smertnih težavah ga ne zgubili.

Prosi za vso katoliško cerkev, za vse kristjane po celim svétu, za vse duhovne, za deželske poglavarje in za vse, kateri si prizadevajo viksati božjo čast. Prosi Bogá po Jezusu Kristusu, de bi dal devicam čistost ohraniti, zakonskim svéto živeti, spokornikom odpušenje grehov, vdovam in zapušnim otrokam potreben živež, popotnikom srečen pot, žalostnim tolažbo, bolnikom voljno poterpljenje, polahkovanje ali pa zdravje, kar jim je bolj potrebniga k zveličenju. Za še slabe v poboljšnji prosi, de bi vsaki dan močnejši in serčnejši bili v vojskovanji in srečno speljali svoje spreobrnjenje, pobožni pa čedalje bolj svéti in Jezusu podobniši bili. Prosi pa tudi za hudobne, de bi se brez odlašanja poboljšali, in kateri še Bogá in Jezusa Kristusa ne poznajo, ga spoznali, in se k njemu spreobrnili. Posebno pa prosi za tiste, ki tudi za-nj molijo, ali ki so se v njegove prošnje perporočali, kateri so mu kaj dobrega storili, ali za njegovo dušo skerbé; za svoje starše, otroke, za vso svojo zlahto, ali naj so še na zemlji v življenji, ali pa so se že iz tega svetá ločili, de bi jih Bog po svoji milosti od časne in večne nesreče odvernili.

Kristjan pa ne ljubi le svojih živih bratov in sester, ampak tudi mertve, katerih duše se v vicah čistijo, želi tudi njim pomagati, ker pa ne more, Bogá prosi za nje, de bi jim z graham zasluženó terpljenje okrajšal, ali pa jih iz njega rešil, po svoji nepreseženi milosti in zavoljo neskončniga zasluženja Jezusoviga, in jih vzel v svoje nebeško kraljestvo, po katerim hrepené; tudi v njih iménu kakšno dobro délo stori.

Ker pa dober kristjan želi uslišan biti v svojih prošnjah, prosi Marijo, angelje, preroke, aposteljne, mučence (marternike), in vse svetnike in svetnice božje, de bi svojo prošnjo z njegovo sklenili in Bogá skoz Jezusa Kristusa prosili, de bi ga uslišal, kar prosi. To molitev imenujemo prositev.

Molitev tedej izvira iz želje sercá, iz občutenja dušne in telesne revšine, iz žive vére in terdniga upanja v Bogá, kateri vselej in v vsih okolišinah in potrebah pomagati zamore. Učili smo se tudi, de brez notranje molitve unanja ne veljá, brez unanje pa notranja pred Bogam veljá, ker, če v sercu pred ne misli in ne želi, tudi z ustmi resnično izrekel ne bo. Zató pravimo molitve grešnikove Bog ne usliši, ker hudoben človek, ki prostovoljno v grehah živi, na spreobrnjenje svojiga življenja ne misli, ga tudi ne želi, in zató tudi iz serca ne moli, on drugač govori z besedami molitvinimi, kakor v sercu misli. Grešniki pa, kateri želé in si prizadevajo se poboljšati, desiravno še nepopolnoma molijo, pa vender prav molijo, ker tega prosijo, po čimur v sercu k Bogu zdihujejo; namreč, de bi jim gnado dodelil greh zapustiti, svojo slabost premagati, ktera je takó velika, de nar manjši skušnjave iz svoje moči premagati, nar manjšiga dobriga déla storiti ali hudiga se ogniti ne morejo; zraven pa še svojo nevrednost premišlujejo, ktera ne zasluži gnade božje, ampak večno terpljenje, takó zdihujejo k Bogu, in njih zdihovanje je Bogú prijetno. Taka molitev tudi kristjana boljšiga stori, ker iz serca pride, ko je z zdihovanjem sklenjena; in vsak se nar bolj od svoje molitve prepriča, če je dobra ali ne, če vidi, de po molitvi vedno pobožniši perhaja; poboljšanje življenja je nar bolj gotovo znamenje, de dobro in prav moli.

27. Kristjan je dolžan moliti, in molitev mu je potrebna in koristna.

Jezus nam z besedo in s svojim izgledam zapové moliti. Rekel je svojim učencam: »Prosíte, in se vam bo dalo; išíte, in bote našli; terkajte, in se vam bo odperlo.» Mat. 7. 7. »Vselej molite, in ne jenjajte.» Luk. 18. 1. »Čujte in molite, de ne pridete v skušnjave.» Mat. 26. 41. Kakor je Jezus učil, de smo dolžni moliti, so tudi njegovi aposteljni od njega podučeni molitev za prvo dolžnost kristjana zapovedovali, de Bog hoče, de naj molimo. »Molite brez prenehanja. V vsih rečéh se zahvalite, zakaj to je volja božja v Kristusu Jezusu proti vam vsim. 1. Tesal. 5. 17. 18. Govorite med seboj s psalmi in hvaležnimi pesmi, in duhovnim pétjem, pojte in prepevajte Gospodu v svojih sercih, dajte hvalo vselej Bogú in Očetu za vse, v iménu Gospoda našiga Jezusa Kristusa.» Efez. 5. 19. 20.

Jezus je pa tudi sam veliko in pogostama molil, kar je namreč zapovedal, je préd sam storil; ko je nehal ljudi učiti, je molil, je dobro délal, bolnike zdravil, ko je nehal zdraviti, je molil, in po molitvi spet učil, in večkrat, ko ni imel časa moliti podnevi, je ponoči molil, ker molitev mu je bilo nar ljubši délo na zemlji; tako je bilo njegovo življenje na zemlji. Molil je pred jedjó, in zahvalil je Očeta po jédi; ko je kako posebno délo začel, je molil in Očeta hvalil, ko je hotel Lacarja v življenje obuditi, je na glas molil, in po storjeni molitvi ga je še le obudil; préd ko je čudež storil, je proti nebesam pogledal, in Očeta prosil. Molil je štirideset dni v pušavi, na oljski gôri, in z molitevjo na križu je sklenil svoje življenje. Tedej nas kristjane zaveže Jezusova zapoved in njegov izgled k molitvi.

Z molitvijo tudi dopolnemo to dolžnost proti Bogú, va-nj vérovati, va-nj upati, ga hvaliti in moliti. Dolžni

smo pa tudi moliti zavoljo našiga posebniga dobička; z molitvijo zadobimo vse, kar nam je za dušo in teló treba, in po molitvi bomo tudi od dné do dné boljši, Bogú prijetniši in njegove ljubezni vredniši. Kdor bi molitev opušal, bi pokazal, de nima vére ne upanja ne ljubezni do Bogá, in bi se pregrešil zoper Bogá. Bog nas je učil moliti in obljubil nas uslišati, kader ga bomo prosili, če bi pa ne molili, bi pa pokazali, de božji besedi ne vérjemo, v Bogá ne upamo in ga ne ljubimo, ker nočemo z njim govoriti, z njim se ne veseliti, ga ne hvaliti, ne moliti, kakor ga angelji in vsi pravični molijo.

Mi ne potrebujemo zató molitve, de bi Bogú še le povedali, kaj nam je treba; Bog vé naše potrebe, ker je vsigaveden, ampak zató, de se pred Bogam ponižamo, ga spoznamo za svojiga Gospoda in Očeta, od kteriga vsak dober dar pride, kateri nam ni nič dolžan, kateri naše molitve ne potrebuje, le mi njega in njegovih dobrot potrebujemo; torej smo dolžni ga hvaliti, moliti in prositi. In kdor ne moli, je slep na umu v božjih rečéh, in njegovo sercé je polno napúha, ker per Bogu pomoči ne iše. Nesrečen človek prec iše pomoči, bolnik zdravil, berač prosi kruha, le oslepljen in napúhnjen grešnik ne občuti svoje revšine, torej ne prosi. Tedej je človek, kateri ne moli, velik grešnik; on nima ne vére, ne upanja v Bogá, in ga ne ljubi.

Véra nas uči, de človek brez gnade božje nič dobrega storiti, ja še clo misliti ne more, de bi bilo za sluzljivo za večno življenje. Véra pa nam veliko prepové, kar se našim nagnjenjem perleže, kar imeti ali vživati želimo, in grozno težko se jim odpovemo. Véra prepoveduje preveliko ljubezen do zemeljskih reči v sercu imeti, zapoveduje jih le za potrebo vživati in jih le perdobivati, de bi več dobrega z njimi storili; prepové lakomnost, odertije, goljufijo, nesramno poželjenje, na-

púh, sovraštvo, maševanje in vse, kar Bog noče. Zapové ponižnost, krotkost, sramožljivost, čistost, zvestobo, pravíco, ljubezen, lastno zatajenje in vse, kar Bog hoče. Kakó hoče kristjan svoje spačeno nagnjenje in hude želje premagati, kader v tako perložnost pride, kjer bi lahko storil, kar storiti želi? Vès slab in popačen v svoji natori, se ne bo zderžal od hudiga drugači, če bo svoje oči in sercé proti Bogú povzdignil, na-nj mislil, ga vidil, kot svojiga dobriga Očeta, in kot svojiga svétiga in pravičniga sodnika, kateri ne bo nič spregledal, ampak vsacimu plačal po zasluženji v večnosti. Poln spoštovanja, poln vére in zaupanja bo svojiga Bogá pomoči prosil v sedanji skušnjavi, in rekel bo z Jožefam: Kakó hočem grešiti v pričo svojiga Bogá! Molitev ga močniga in serčniga storí v vsih skušnjavah pravo izvoliti in storiti; ker tisti, ki moli, ima Bogá vedno pred sabo, spomni se na božje zapovedi, in v nevarnih skušnjavah se Bogá derží in jih zmaga. Vsi pravični na zemlji v vsih časih so bili veliki prijatli molitve, zató so bili veliki prijatli molitve, zató so svéto živeli, Bog je bil z njimi in oni z njim.

Aposteljni in prvi kristjani so bili stanovitni v molitvi, kakor svéto pismo pové; marterniki v ječah so svéte pesmi prepevali in molili, in po molitvi serčni postali nar hujši martre terpeti. Aposteljni, de bi bili več časa imeli ljudi učiti in moliti, so izročili skerb za uboge drugim pravičnim možém. Vsi dobri in pobožni kristjani so vselej radi in veliko molili, in pravičniši ali svetjši, ko so perhajali, več in raji so molili. Zató so bili pa tudi otroci svojim staršem pokorni, pôsli pošteni in zvesti, možé in žene zakonsko zvestobo svéto deržali, mladenči in deklice so bili sramožljivi, zapeljivost, goljufije, tatvine in vsako krivíco za veliko pregreho deržali. Takó je molitev vsacimu potrebna in koristna, kateri hoče pravično živeti in v nebesa priti, in kateri molitev opuša,

tudi keršansko ne živi. Od tega nas pa vsakdanja skušnja prepriča. Ker kristjani menj molijo, kakor so nekdam molili, so pregrehe vso zemljo pokrile. Prazniki Gospodovi in svetnikov so bili za bogamoljne hiše dnevi narvečiga dušnega veselja; zdej so dnevi zemeljskiga in telesnega veselja; kristjani le na kratke čase mislijo, kakó bi praznike v večim posvètnim veselji preživeli, v cerkev ne gredó Bogá častit, ali gredó le zató, ker je že taka navada; rokodelci délajo, céste so polne vozov, pôsli skerbé, kakó bi se sprehajali, in več telesniga veselja vživali; to stori tudi samopašna mladost. Molatev zjutrej in zvečer, ali ko nas cerkev z zvonam opominja moliti, molatev pred jedjó in po jedi je med kristjani bolj redka postala; kolikor menj se molitve stori, toliko več je greha na zemlji, in ga bo čedalje več, dokler kristjani ne bodo začeli več moliti, na Bogá in večnost misliti. Kakor je olja svetivnici (lampi) treba, de gorí, takó je kristjanu treba molitve h keršanskimu življenju; kader olja zmanjka, luč vgasne; ravno takó neha kristjan keršansko živeti, ako neha moliti. O koliko kristjan zgubí, kateri molatev opustí, molatev oblake predere, ona je ključ od nebeških vrat! Grešnik, kateri ponižno in véрно moli, se bo kmalo spreobernal, pravični bo v pravičnosti do konca obstal, scer se pa eden kot drugi brez molitve zgubí. V molitvi nemarni kristjani so za objokovati, ko so Bogú takó močno pozabili in popustili, vsaki dan se z ljudmí pogovarjati dosti časa imajo, le z Bogam govoriti nimajo časa, še poznati ga nočejo.

Molatev nam je k velikimu pridu, ker s prošnjo od Bogá prejmemo, česar prosimo, če je le našim dušam k zveličenju; v terpljenji zadobimo veliko polahkanje, ker Bogú potožimo svojo revšino, svojo bolezen ali kakoršino nadlogo si bodi, ker vémo, de Bog da pomoč; on nas zamore rešiti, in če nas reši po svoji dobri volji, bo pa naše sercé potolažil, de bomo lažej terpeli k zve-

ličanju svoje duše. V molitvi je Jezus tolažbo najdel na oljski gôri, serčan je šel sovražnikom naproti.

28. Lastnost molitve.

Kakšna mora molitev biti, de bo Bogú prijetna in uslišana?

Mora biti: 1) v Jezusovim iménu storjeno, zakaj on je naš srednik in besednik per Bogu.

To nas Jezus uči, de mora naša molitev v njegovim iménu opravljena biti, per priložnosti, ko se je per svojih učencih poslovil, in jim pravil, de kmalo ga ne bodo vidili, ker bo svét zapustil, in pojde k Očetu nazaj, od koder je prišel, in od tistiga časa ga ne bodo mogli več ničesar vprašati, ker ne bo per njih. Ne mislite pa, je rekel, de vas zató zapustim, ker od vas grém; per ljudéh ljubezen ugasne, kader se ločijo, in se več ne vidijo, moja ljubezen do vas pa ostane vekomaj enaka, nespremljiva, božja. Res je, dokler sim per vas bil, ste me za vsako reč lahko vprašali, in če ste kaj potrebovali, vam ni bilo treba Očeta prositi, sim ga jest prosil, in dal vam je. Pa zavoljo mojiga odhoda se ne bo nič spremenilo, desiravno me ne bote vidili; jest vas ne zapustim ko siróte, poslal vam bom svétiga Duha, in potlej bote vidili, kader pride, kakó bo vaše sercé z veseljem napolnil, in bote vsi spremenjeni, prenovljeni; vprašati vam ne bo nič treba, vas bo vso resnico učil. Očeta dosihmal niste še poznali, in zató ga niste prosili, in ker sim jest za vas prosil. Ko svéti Duh pride, vas bo z Očetam in z mano sklenil, torej vam resnično povém, de karkoli bote v mojim iménu prosili, vas bo uslišal; zakaj jest in Oče sva eno, in jest bom vaš besednik per Očetu, in ostanem do končanja svetá per vas. Tode vaše prošnje morajo biti meni po mislih. Prosite Očeta po mojim zasluženji; kar sim storil, sim za vas storil, in vam dal,

ker vsiga tega ne potrebujem, ko sim v časti Očetovi od vekomaj.

Tedej v Jezusovim iménu molimo ali prosimo, kader takó molimo, kakor nas je on učil; za take reči prosimo, ktere so po njegovi volji, in terdno upajmo le zavoljo njegoviga zasluženja uslišani biti, in ne zavoljo nas, ki smo grešniki. Torej če skesan grešnik prosi gnade božje k poboljšanju svojiga življenja, k premagovanju svojih skušnjav; ali če prosi karkoli si bodi, de mu je k zveličanju potrebno ali pomagljivo, lahko prosi v Jezusovim iménu, in Bog ga bo uslišal, zató, ker je Jezusu obljubil. Zató tudi cerkev vse svoje molitve sklene z Jezusam, ko se na Jezusovo neskončno zasluženje zanese.

Ako pa kdo kaj taciga prosi, kar bi mu bilo škodljivo ali za-nj nevarno, ne prosi po Jezusovi volji; Bog ga ne usliši, ker previdi, človek pa ne, kaj bi se zgodilo, ko bi mu dal, in to je za-nj velika dobrota božja. Postavim nekdo prosi zdravja; Bog, ki je vsigaveden, previdi, de, če ga ozdravi, bo greh délal, in se večno nesrečniga storil, in ne da mu ga. Drugi prosi obilnosti blagá; Bog vé, de v revšini bo zveličan, v bogastvu bo napúhnjen, nečist, pijánek, bo na-nj pozabil, in se pogubil, ne da mu ga, i. t. d. Bog je dober, zató ga ne usliši; neusmiljen bi pa bil, ko bi ga uslišal. Zdravje, dolgo življenje, bogastvo, sreča so na sebi ne ravno dobre, in ne hude, in ne škodljive; le v kakoršniga človeka rokah de so, takošne so; kdor jih vé k dobrimu obrniti, tistimu so k pridu, kdor jih pa slabo oberne, zavoljo njih ali ž njimi greh déla, so za-nj hude in škodljive. Torej Bog človeka usliši in mu jih da, ali pa mu jih odreče, kakor previdi človeka, de bi z njimi obračal. Pobožno življenje pa vsaciga večno srečniga stori, torej prosimo vselej s terdnim zaupanjem za-nj, in za vse po-

moči, katerih nam je k temu treba, in gotovo nas bo Bog uslišal. »Resnično, resnično vam povém, ako bote Očeta v mojim iménu prosili, vam bo dal.« Jan. 16. 23.

2) Moramo pobožno moliti, to je, le na Bogá misliti, in v sercu občutiti, kar Bogú govorimo.

Molitev mora spremljana biti, de kristjan svoje želje od zemeljskih reči odverne, jih v Bogú ima, se z Jezusam sklene in serčno želi in prosi pomoči od Bogá; če le žnabli gibljejo, v sercu pa pravih željá ni, so le prazne besede, pa ne molitev. Zakaj molitev je skriven in ponižen pogovor z Bogam, duša pové Bogú, kaj ona občuti proti njemu, in tudi, kar ji je že storil. Per molitvi si spomni na svojo revšino in slabost, razodene mu svojo živo véro, terdno upanje in svojo otročjo ljubezen in veselje do njega. In ker pravična duša nar lažej od svetá ne more ločiti, se s sercam loči, kakor Jezus uči, rekoč: »Kader molite, ne bodite kakor hinavci, kateri radi v shodnicah in na voglih potov stojé in molijo, de bi jih ljudjé vidili. Resnično vam povém, prejeli so svoje plačilo. Ti pa, kader moliš, pojdi v svoj hram, zapri duri, in moli svojiga Očeta na skrivnim, in tvoj Oče, kateri na skrivnim vidi, ti bo povernil.« Mat. 6. 5. 6. Res je, kristjan tudi po svojim unanjim obnašanji pokaže, kaj njegova duša misli ali želi, ali to brez vse hinavšine; on ima Jezusa v vertu na oljski góri pred svojimi očmí, v duhu ga vidi na kolenih moliti, in njega posnemlje, in kakor se duša pred Bogam ponižuje, se tudi njegovo teló poniža. Ne gleda okoli sebe, varje se vsake zmote znotranje in unanje. On le moli zavoljo Bogá in zveličenja svoje duše, in nikoli zavoljo hvale in častí per ljudéh; zató pa zaprè duri svojiga serca, de ga pregrešni otroci svetá ne vidijo in ne hvalijo, de sebi ne dopade, in ne pozabi Bogá hvaliti. Pravični se tudi varje vsih posebnost pred ljudmí, in zaderži se kakor drugi dobri kristjani; če pa še kaj več posebniga opr-

viti hoče, de bi bolj razlil svoje sersé proti Bogú, skrivaje odločen od družih stori, ker vé, de svéti Duh pravi: »Gospodove oči so po vsih krajih, dobre in hude ogledujejo.« Prip. 15. 3.

3) Moramo s terdno véro, in serčnim zaupanjem moliti. Jezus pravi: »Vse, karkoli bote svojiga Očeta v molitvi prosili, bote prejeli, ako bote vérovali.« Mat. 21. 22. In svéti Jakob pravi: »Ako kdo izmed vas modrosti potrebuje, naj prosi Bogá, kateri vsim obilno da, in ne oponaša, in mu bo dana. Prosi naj pa z zaupanjem brez vsiga pomišljevanja; zakaj kdor se pomišlja, je enak morskemu valju, kteriga veter goni in sém ter tjè meče.« Jak. 1. 5. 6. Kdor prosi, naj se zanese na božjo vsigamogočnost in dobroto, ne, de bi kmali mislil, Bog me bo uslišal, kmali pa spet rekel, Bog me ne bo uslišal; per molitvi je vére in upanja treba.« Vse, kar koli v molitvi prosite, verujte, de bote prejeli, in se vam bo zgodilo.« Mark. 11. 24.

Kdor z živo véro, terdnim zaupanjem in gorečo ljubeznijo ponižno prosi, ga bo Bog zavoljo molitve gotovo plačal, desiravno ga ne bo vselej uslišal, ker ne prosi vselej za dobre in potrebne reči; človek je kratke pameti, njegove želje se ne vzamejo z voljo božjo, ne vé, kaj mu je prav potrebno; Bog pa vse vé, in ker ga Bog ne usliši, in mu ne da, česar prosi, mu bo pa v večnosti plačal, kar mu je tukej prideržal. Večkrat Bog prec usliši človeka, ko ga z zaupanjem prosi; da mu pa še le ob svojim od vekomaj odločenim času. Bog je slepiga Tobija prošnjo še takrat uslišal, ko je v Ninive mertve brate pokopoval, mu pové angelj Rafael, desiravno ga je še le on več lét pozneje ozdravil. Prava molitev je vselej zaslužljiva per Bogu, k velikimu dušnimu pridu, če nas Bog tudi ne usliši, on gotovo véro in upanje plača. Jajr je prosil Jezusa za svojo hčer, in zavoljo njegove vére jo je Jezus v življenje obudil.

Mark. 5. 36. Hlapca stojniga poglavarja je Jezus za-
voljo vére ozdravil. **Mat. 8. 5.** Ravno zató tudi hčer
Kananejske žene. Mat. 15. 22.

4) Moramo v ponižnosti in s skesanim sercam
moliti.

To lastnost molitve nas Jezus v priliki od farizeja
in colnarja uči, ki sta šla v tempelj molit. Farizej je
takó molil: Bog, zahvalim te, de nisim kakor drugi lju-
djé, razbojnik, krivičen, prešeštnik ali kakor ta colnar.
Colnar je pa od delječ stal, in še oči si ni upal proti
nebu povzdigniti, temuč se je terkal na svoje persi, re-
koč: Bog! bodi milostljiv ubogimu grešniku! Jezus je
rekel, molitev colnarja je Bogú dopadla, farizejevo je pa
zavergel. Očitni grešnik je spoznal svoj greh in svoje
slabosti, spoznal je, de mu Bog ni nič dolžan, in de si
pred njim nič zaslužiti ne zamore, je ponižno molil, in
zató je Bogú dopadla njegova molitev. Ako hočemo,
de bo naša molitev Bogú dopadla, spoznajmo svoje sla-
bosti, molitev ponižniga oblake predere. **Sir. 35. 21.**
Prevzetnimu se Bog vstavlja, ponižnimu pa svojo gnado
da. **Jak. 4. 6.**

5) V duhu in resnici moramo moliti, ker Jezus pravi:
»Bog je duh, torej, kateri ga molijo, naj ga v duhu
in v resnici molijo.« **Jan. 4. 24.**

Kteri Bogá prav moli, si ga misli povsod prič-
jočiga, vé, de ga povsod vidi in usliši; povsod ima svo-
jiga Duha z Bogam sklenjeniga, ko ga v duhu zmirej
zraven sebe vidi, in z mislimi in občutenjem serca moli,
in če tudi z ustmi govori, govori le to, kar misli in v
sercu občuti; in ker je z Bogam sklenjen, tudi vse sto-
rí, kar Bog zapové in opustí, kar prepové; božja volja
je per njem vselej tudi njegova volja. **Svéti Avguštín**
pravi: Tisti Bogá prav moli, kateri ga ljubi, ljubi ga pa
tisti, kateri njegove zapovedi spolnuje.

6) Moramo stanovitno moliti, in ne jenjati, če tudi nismo prec uslišani.

To potrebno lastnost molitve nam Jezus v perpovedovanji od prijatla pové, ki je šel ob polnoči svojiga prijatla treh hlepcov kruha prosit, kateri je zavoljo njegove nadležnosti vstal, in šel mu jih dat. Pové tudi od vdove, ktera je krivičniga sodnika takó dolgo nadleževala in prosila, de ji je rekel, zavoljo tvoje silne nadležnosti ti hočem sodbo storiti. Če je pa krivični sodnik pravico storil, veliko več bo Bog uslišal svoje izvoljene, kateri ga bodo prosili noč in dan. In ravno to uči sv. Pavel, rekoč: »Molite brez prenehanja.« 1. Tesal. 5. 17.

Nam je pa tudi resnično potrebno brez prenehanja moliti. Vsiga potrebujemo, kar nam je treba ohraniti svojo dušo pred greham in teló per življenji, in vse to le Bog da, tedej smo dolžni ga ravno takó vedno prositi, kakor tudi zmirej njegovih dobrot in gnad potrebujemo. Če delamo, potrebujemo blagoslova božjiga, de srečno svoje délo storimo; ko dar začnemo, je v božjih rokah, de ga bomo srečno in brez greha preživeli; če k počitku grémo, je v božjih rokah, de bi živi in zdravi vstali; ako nas lakomnost napeljuje druge goljufati, jeza nas grize druge razžaliti, se nečiste misli in želje v sercu vnemajo, ali lenôba nas nemarne déla dobro storiti, kdo nam dajè moč se hudimu vbraniti in dobro storiti? Bog sam. Ker tedej vsaki dan in vsaki čas in povsod božje pomoči potrebujemo, moramo tudi brez prenehanja moliti; in ker je Bog povsod, ga tudi lahko povsod prosimo, de bi naše déla požegnal in nas pred greham obvaroval. Ko bi kdo le v sili molil, bi pokazal, de mu za Bogá ni mar, kakor de bi mu pomagal, kader je sila; scer pa ne misli na-nj, tak bi tudi ne bil vreden božje milosti.

Koliko je Jezus molil, koliko noči prečul v molitvi, on, ki ni nič potreboval, ki vse gnade nam deli; on je

molil, de nas je učil, kakó potrebno nam je brez prenehanja moliti.

7) Uslišanje svojih molitev moramo božji volji prepustiti. Kader koli bomo Bogá kaj prosili, recimo z Jezusam: tvoja volja naj se zgodi, ne naša, ker mi smo prekratke pameti, de bi previdili, kaj nam k zveličenju nar bolj služi.

29. Od perpravljjanja k molitvi.

De naše molitve niso vselej uslišane, smo večkrat sami krivi, ali zató ker nismo vredni uslišani biti, ali ker za kej škodljiviga prosimo, pa prav ne previdimo; lé Bog po svoji vsigavednosti vé, de bi nam škodovalo, ako bi nas uslišal, ali pa tudi zató nismo uslišani, ker prav ne molimo. De bi Bog našo molitev uslišal, in če ravno tistiga bi nam ne dal, kar želimo in prosimo, pa saj naše zaupanje va-nj plačal, storimo, po opominjevanji svétiga Duhá, de se k molitvi prav perpravimo, kateri pravi: »Pred molitevjo perpravi svojo dušo, in ne bodi človeku enak, kateri Bogá skuša.« Sir. 18. 23.

Ker po véri podučeni vémo, de vsak dober dar od Bogá pride, de sami iz svoje lastne moči ne moremo dobriga misliti in ne želeti, tedej tudi prav moliti ne, če nam Bog svoje gnade ne da, torej je potrebno Bogá gnade prositi, de bi zamogli prav moliti. — Če pa délo ali opravik kristjana ob nekterih časih zaderžuje, de ne more toliko moliti, kolikor bi rad, naj ima dober namen per svojih délih, de jih zavoljo Bogá in zveličenja svoje duše déla, in naj ta namen med délam večkrat ponóví, in naj si saj toliko časa od déla perterga, de toliko moli, kolikor mu je mogoče, in ob drugim mu bolj perložnim času pa več, in skerbí naj vedno, de je njegova duša z Bogam sklenjena.

Premišljuje naj svoje dušne in telesne slabosti, svoje grehe in nevarnosti in svojo nevrednost, de ni vreden

z Bogam govoriti, de Bog mu ni nič dolžan, in zavoljo svojih grehov je le štrafinge in ne dobrot vreden, de se ponižuje in k Bogu zdihuje, ker molitev brez znotranjiga zdihovanja je le ustna, ktera pred Bogam ne veljá. Usliši jo pa Bog, brez de bi veliko besed govoril, pa v sercu občuti svojo revšino in nevrednost, in v ponižnosti svojiga serca k Bogu zdihuje. Samarjanka je le rekla: Daj mi te vode piti, in dal ji je Jezus gnado, in poboljšala se je. Očitni grešnik je v sercu žaloval nad svojimi grehi, po milosti božji zdihoval, in le govoril: Bog bodi meni milostljiv, in opravičen je bil. Razbojnik na križu je samo rekel: Gospod! spomni se me, kader prideš v svoje kraljestvo. In Jezus mu je rekel: Še danes boš z menoj v raji. Očitna grešnica je samo jokala pred Jezusovimi nogami, in Jezus je uslišal njene želje, ker je rekel: Tebi so tvoji grehi odpušeni. Po teh izgledih se učimo, de duša moli, ko se pred Bogam ponižuje, želi od Bogá zadobiti, kar ji je treba; in de Bog na znotranje želje sercá gleda, in ne na besede, desiravno tudi z besedami moliti je naša dolžnost.

Premisli naj, de Bog, ker je povsod, je tudi per njem, kakor je Jakob v pušavi rekel: Bog je resnično tudi tukej, in nisim vedil; in ni le per njem, tudi v njem je, ker v Bogu živimo, se gibljemo in smo, desiravno ga ne vidimo, pa njegove déla vidimo, in po modri vladbi vsih stvarjenih reči se prepričamo, de je povsod in tudi v nas; on je življenje duše, kakor duša življenje telesa. Torej naj se spomni, de Bog ga vidi in sliši njegovo zdihovanje; de Jezus je z njim sklenjen v molitvi, in z njim in za-nj moli, in takó se bo perpravil prav moliti; in bolj dobro, ko bo molil, bolj čisto bo Bogá spoznaval, in njegovo svéto voljo zvedil, in bolj na tanko bo dopolnil, kar mu je k zveličenju treba.

Prizadevati si je treba, svoje sercé, svojo dušo od vsih časnih zmot in opravil in skerbí zmirej bolj odvra-

čati, ljubezen do greha v sebi gasiti, jo zadušiti, de bo duša k Bogu obrnjena, po njem hrepenela, le z njim in ne s svétam deržala; odpustí naj svojim sovražnikom, de ga ne bodo take misli motile, in tudi, ker ne more prav moliti, dokler po Jezusovi zapovedi jim iz serca ne odpustí. Ko bo vse to storil, potlej bo tudi prav molil. Ako pa nas napadejo mnoge misli, našo dušo motijo, odvernimo se prec od njih, izbimo si jih iz glave, in obrnimo se k Bogu, in če nimamo radi ptujih misel per molitvi, nam ne le nič ne škodjejo, še le bolj višajo zasluženje per Bogu, ker se moramo vojskovati zoper nje; le nehati ne smemo moliti, če smo tudi zoper svojo voljo razmišljeni; skažimo Bogú dolžno češenje, najdlji bomo per Bogu milost, in kader bo hotel, nam bo tudi dal sladkosti občutiti per molitvi v naši duši. Še vselej je bolji razmišljena in suha molitev, kakor clo ne moliti; zakaj kdor moli, še zmirej kaže, de saj v sercu želi Bogá prav častiti, kdor pa clo ne moli, pokaže, de mu za Bogá mar ni, ne misli na svojo dolžnost proti Bogu, in ne mara, de bi jo spolnil.

30. Kdaj in kje moliti.

Jezus nam zapové vselej moliti in ne jenjati. Luk. 18. 1. Kteri kristjan po keršansko živi, ne jenja moliti, ker njegove misli in želje so vedno per Bogu, ker želi vselej voljo božjo spolniti, in ker vedno od Bogá vse potrebuje, je tudi vedno dolžan moliti. Kristjana pa délo in drugi opravki večkrat motijo, de ne more moliti, mu je treba večkrat si poseben čas k molitvi odločiti, de s spremiselkam k Bogu moli. To je treba, de moli zjutrej, ko vstane, zvečer, ko spat gré, pred jedjó in po jédi, kader cerkev z zvonam k molitvi opominja, kakor zjutrej ob sedmih, opoldan in zvečer, ko k angeljskimu češenju zvoní, ko kakimu kristjanu za zadnjo uro zvoní; kader mu kako dobroto da, ali pred kako nesrečo obvarje, ob

času nadlog, ktere vse ljudi stiskajo ali njega samiga, ob času vojske, človeške in živinske bolezni, ob času suše ali preobilne moče, kader slabo vreme žuga z nesrečo čez sad zemlje, de bi ga Bog odvernili, pred začetim in končanim délam, ko gré na pot, ali ko srečno od popotvanja damú pride; moli, de bi mu Bog požegnal polje, vinske goré, in mu srečo dal per živini in per vsim svojim gospodarstvu. Kristjan vé, de le Bog vse da, zató pa tudi vse z Bogam začnè in sklène. Posebno pa moli ob času skušnjav, de bi nikomur nobene krivice ne storil, v noben greh pervolil, in se z božjo pomočjo pred dušnim in telesnim hudim obvaroval, in de bi ga razsvetlil, de bi vselej le to izvolil, kar je Bogu k časti in njegovi duši k zveličenju.

Kakò mora kristjan zjutrej moliti?

1) Dolžan je Bogá zahvaliti, ker ga je čez noč ohranil, in mu dal srečno dan doživeti, de bo spet perložnost imel Bogá častiti, in za svoje zveličenje délati.

2) Dobre sklepe v sercu ponoviti, čez dan po volji božji živeti, se greha varovati, in svoje déla Bogú izročiti.

3) Bogá prositi gnade, de bi zamogel vse svoje dobre sklepe in dolžnosti svojiga stanú zvesto zavoljo Bogá dopolniti.

Vsak kristjan naj pa tudi še posebno zjutrej premisli, kakšne déla ali opravke bo čez dan imel, v kakšnih nevarnostih se znajdel, s kakšnimi ljudmi opraviti imel, de se bo vedil varovati, in že poprej se perpravil, de ga ne bo greh zmotil. Znano mu je, de bo z jeznim človekam opraviti imel, de že pred sklène, jeze se varovati in krotak ostati; vé, de bo po dolžnosti svojiga stanú mogel med opravljevci, preklinjavci, kvantači in nečistniki biti; že prec zjutrej sklène se jih ogibati, kar bo nar več moč njih govorjenja ne poslušati, se jim ne

posmehovati, jih svariti, če bo kaj zdalo; scer pa molčati, de se ne bo njih greha vdeležil, v sercu se pa vsim skušnjavam vstavljati. Premisli naj pa tudi, kakšne perložnosti bo imel dobro storiti svojimu bližnjimu, in k češenju božjimu sebi in drugim pomagati, i. t. d.

Kakó kristjan zvečer moli?

Kristjan zvečer preden gré počivat:

1) Bogá zahvali, de mu je dal dan preživeti, in za vse dobro, kar je čez dan od njega prejel.

2) Premišljuje svoje zaderžanje, kaj je čez dan dobriga ali hudiga storil, zraven pa tudi namen, iz kteriga je storil, in de, če per spraševanji svoje vesti vidi, de je kaj dobriga storil, se Bogu zahvali; ako pa vidi, de je z mislimi, besedami ali djanjem Bogá razžalil, grevengo obudi, sklene drugi dan se kaj taciga varovati, skesan prosi Bogá odpušenja, in sklene se per prvi perložnosti tega greha spovedati.

3) Prosi Bogá, de bi ga necojšnja noč pred vsim zlegam obvaroval, in v svoji gnadi ohranil. Prosi pa tudi za svoje starše, brate in sestre, za svoje dobrotnike, ki so mu na duši ali na telesu kaj dobriga storili, za prijatle, za znance, za vse vérne kristjane, žive in mertve; perporoči se svojimu angelju varhu, Marii devici in vsim svetnikom, in izroči svojo dušo Bogú. Ponoči, kader spati ne more, misli na Bogá, kakor podnevi, ko med svojimi opravki večkrat k Bogu zdihuje; zakaj dober kristjan ima vedno Bogá pred svojimi očmi.

Ker je Bog povsod, tedej kristjan tudi lahko moli, in Bog ga povsod usliši, nar raji pa tam moli, kjer z nar bolj zbranimi mislimi moliti zamore: postavim v cerkvi, ko je hiša molitve, in ga vse, kar notri vidi, na Bogá opominja, in njegovo dušo k Bogu povzdiguje, ali pa v samoti ali s svojo domačo družino; on vé, de je Bog povsod per njem, in povsod svoje perbežališe per njem najde.

Čemu so nam molitevske bukve?

Če prav véрно iz njih molimo, se zbudé v nas svéte misli in želje, katerih nam je per molitvi treba.

Kakó greši kristjan zoper zapoved božjo ki ukaže moliti?

Greši, če molitev opusti, slabo moli, ali če se k molitvi prav ne perpravi.

Kakó greši z opušenjem molitve?

Greši na več viž; posebno pa, če ob času skušnjav ne moli, od cerkve zapovedanih ali od spovednika naloženih molitev ne opravi, zjutrej in zvečer, pred jedjó in po jedi ne moli; posebno še huje gospodarji in starši grešé, ako ob tacih časih molitev opusté, ker zraven opušenja molitve še svojo družino in otroke pobujšajo, in bodo zavoljo nemarnosti družine Bogú odgovor dajali; če ne moli, ko je v kaki nevarnosti ali hudi perložnosti, sploh greši, če večkrat svojiga serca k Bogú ne povzdigne, in v pozabljivosti božji živí, ravno ko bi mu za Bogá mar ne bilo.

Kakó greši med molitvijo?

Greši, če je radovoljno razmišljen, hití moliti, de bi pred opravil, brez skerbí, ali prav moli ali ne; če se po unanjim prav ne zaderži med molitevjo, kakor se spodobi, kader se z Bogam govori; če govori besede, v sercu pa ne misli na to in ne želi tak biti, kakor z besedami govori; če kaj slabiga prosi, ali če nima upanja v Bogá, se na svojo moč zanese in pozabi, de vse dobiva le od Bogá zavoljo zasluženja Jezusoviga, i. t. d.

Kdaj greši s pomanjkanjem perpravljanja?

Greši, če svojih misel pred molitevjo skup ne spravi, si radovoljin le s praznimi in nepotrebnimi rečmi, déli in skerbmi svojo dušo moti, de je vsa razmišljena, kader je treba moliti, ima povsod svoje misli, le per molitvi

ne; noče dobrih bukev brati, de bi se po njih v njegovi duši dobre in svéte misli in želje obudile; ne odterga svojiga sercá od posvetnih opravíl od časa do časa, de bi se njegova duša z Bogam pogovarjala, kar se lahko zgodi, ker so vse déla le zunaj človeka, in je duša prosta, de se zamore na Bogá, na Jezusa in na njegovo terpljenje večkrat spomniti in k Bogu zdihovati, kar ga k molitvi perpravniga storí. Greší tudi z nezméro v jédi ali pijáci, de ni perpraven moliti.

31. Nauk od Očenaša.

Vsi nauki Jezusove vére napeljujejo, de bi terdno vérovali in upali v Bogá, ga iz celiga serca čez vse ljubili, in po tem življenji srečno v nebesa prišli. Ker je Jezus svojim učencam molitev perporočal, kakó potrebna de je k pravičnimu življenju in k zveličenju, in ker jim je rekel, karkoli bote v mojim iménu Očeta prosili, vam bo dal; in ker so ga vidili večkrat in dolgo moliti, so želeli zvediti, kakó bi prav molili. Stopil je učencov eden k Jezusu, in ga prosil, rekoč: Gospod! uči nas moliti, kakor je tudi Janez svoje učil. Luk. 11.1. In Jezus je rekel: Takó le molite:

Oče naš, kteri si v nebesih. Posvečeno bodi tvoje imé. Pridi k nam tvoje kraljestvo. Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, takó na zemlji. Daj nam danes naš vsakdanji kruh. In odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom. In ne upelji nas v skušnjavo. Temuč reši nas od zlega. Amen.

Ti molitvi pravimo tudi Gospodova molitev, ker jo je nas Jezus, naš Gospod učil.

Ta molitev je nar boljši, zató ker nas sam Bog uči, kakó in zakaj ga prositi, in de ga z njegovimi besedami prosimo. Ta molitev nas tudi uči, kakšno misel moremo imeti, kader molimo, in tudi kakšen mora kristjan biti. V prvih treh prošnjah nam Jezus pové, de

mora kristjan nar pred za božje čiščenje prositi, in si prizadevati, Bogá prav častiti; v drugih štirih pa, de mora za svoje in bližnjiga dobro dušno in telesno skrbeti; in Bogá prositi; in kdor vse to dopolne, je v resnici dober kristjan.

Očenaš ima en ogovor in sedem prošinj.

Kakšen je ogovor?

Oče naš, kateri si v nebesih.

Jezus je v molitvi vselej Bogá Očeta imenoval, in tudi nas učil vselej v molitvi z lepo besedo »Oče« ga ogovoriti, ker nas ta beseda z vsim zaupanjem napolni. On je res naš Oče, ki nas je vstvaril in nas ohrani. Vstvaril nas je iz ljubezni po svoji podobi, de, ker smo njemu podobni, bi kakor njegovi otroci po njegovih zapovedih živeli, in se perpravljali enkrat z dušo in telesom večno zveličenje z njim sedinjene uživati.

Človek je pa z graham svojo imenitnost zgubil, v kateri ga je Bog vstvaril, z graham je omadežal podobo božjo v sebi, se od svojiga Očeta ločil, se njegove ljubezni nevredniga, kaznovanja pa vredniga storil; je postal sužin svojiga popačeniga poželenja, de stori hudo, kar poželenje hoče, in ne dobriga, kar Bog hoče. Desiravno je človek takó nehvaležin bil, se ga je Bog usmilil, in poslal svojiga ljubiga Sina na svét, de nas je odrešil, in nas v svétim kerstu zavoljo Jezusoviga neskončniga zasluženja po svétim Duhu prerodil, de smo spet iz Bogá rojeni, in otroci božji, in de je Bog naš Oče, in je vsih Oče, kateri vérjejo, de so njih iména v bukve večniga življenja zapisane. Sv. Avguštin pravi: Velika je gnada, de smémo Bogá Očeta imenovati; beseda Oče napolni našo dušo z zaupanjem, de nam bo Bog dal, kar ga prosimo, ker nas je brez naše prošnje iz ljubezni za svoje otroke vzel; kakó nam ne bo manjših dobrot dal, ker nam ni takó velike brez prošnje od-

rekel. In sv. Krizostom pravi: Kdor Bogá Očeta imenuje, pokaže svoje upanje, de upa odpušenje grehov, gnado posvečenja gotovo zadobiti; de je otrok božji, jerbič nebeškiga kraljestva in brat Kristusov, kdor pa tega ne upa, ne more Bogá imenovati Očeta.

Pravi božji Sin je pa le Jezus Kristus, ker on sam je od Bogá Očeta od vekomaj rojen, in ima z njim enako božjo natoro, in je z njim in s svétim Duham le en sam Bog, mi smo pa le po njegovi gnadi postali otroci božji. Zató je Jezus vselej rekel: Moj Oče, kader je sam od sebe govoril; ko je pa od ljudi, je vselej rekel, vaš Oče. Rekel je; Jest grém k svojimu in k vašimu Očetu, in ni rekel, grém k našimu Očetu, de nas je podučil, de le njegov je pravi Oče, naš pa le po svoji neskončni milosti, po kateri je nas nevredne za svoje otroke storil.

Ko smo otroci božji, ljubimo Bogá po zapovedi Jezusovi iz celiga sercá, čez vse, in ker je naš vsih ljubi Oče, takó se ljubimo tudi med seboj, kot bratje in sestre, živimo med seboj v miru. Nikar se ne povišujemo pred bližnjim; pa tudi zametovati se ne dajmo. Pervi kristjani nam dajejo lep izgled, kakšni biti moramo, vsi so bili eniga duhá, vsi združeni so se po ljubezni radi imeli, živeli so v lepim miru, in ni jih ne napúh, ne lakomnost, ne nevošljivost motila, de bi se bili ljubili; svéti Duh je prebival v vsih, torej so vsi le eno mislili, Bogá častiti in za zveličenje eden družiga skerbili.

Ako hočemo Očenaš prav moliti, strebimo iz svojih serc napúh, nevošljivost in vse sovraštvo, de bo ljubezen do vsih ljudi v naših sercih prebivala, ker pred Bogam ni razločka, desiravno ga na svétu hoče imeti; pred njim so revež in bogat, hlapec in gospodar, podložen in Gospod, vsi le njegovi otroci, in on je nas vsih Oče; in le kdor bo bolj popolnoma ljubezen do njega in bližnjiga imel, ta bo višej v božjim kraljestvu.

Beseda na š O č e nas tudi uči, de vselej za vse ljudi molimo, ker smo vsi skupaj le eno keršansko ljudstvo, le eno teló, od kteriga je Jezus glava, kteri je tudi za vse terpel. In kdor bi le za se molil, bi ne molil po Jezusovim naménu, ko bi na druge pozabil, desiravno tudi vsak za se v lastnih potrebah moliti smé in je dolžan. Cerkev od Jezusa podučena v svojih molitvah tudi za vse moli. Litanije so ena nar starejših molitev v cerkvi, in ko jih molimo, ne rečemo prosi za me, ampak za nas Bogá prosi; nas se usmili; nas odreši; nas usliši. To nas prepriča, de ta nauk, za vse moliti, je bil vselej v cerkvi vérna resníca.

Mi pravimo: Kteri si v nebesih, de spoznamo, de vérjemo, de Bog, ki je scer povsod, je posebno v nebesih, kjer ga vsi angeli in svetniki bolj popolnoma spoznajo, ljubijo in časté. On gleda s svojih lepih nebes kot dober Oče vse naše misli, želje in déla, ktere bo enkrat, ko svét in pravičen sodnik sodil, ali smo jih po njegovih zapovedih in zavoljo njega storili ali pa ne; on bo naš plačnik in plačilo skozi vso večnost, če homo po njegovih zapovedih storili.

Torej kristjani, kader molimo, povzdignimo svoje duše proti svojimu Očetu v nebesih, kjer je od vekomaj bil, ko še ni bilo nič vstvarjeniga; tam je naše pravo stanovanje. Ne vežimo svojiga sercá na zemeljsko blagó, ki bo prešlo, ampak na svojiga dobriga Očeta in na nebesa, ktere doseči vsi dobri kristjani upajo; one ne bodo nikoli minule.

Ktera je prva prošnja v Očenašu?

Posvečeno bodi tvoje imé.

Svéto pismo nam pové, de Bog je vse sebi k časti vstvaril, in tudi človeka zato pametniga, de bi ga častil. Kristjan po véri spozná svojo dolžnost, de ga je zato Bog vstvaril, de bi častil in zveličan bil; zato ga je tudi

svéti Duh v svétim kerstu posvétil ali opravičil, in mu posvečejočo gnado dal, de bi zamogel vse žive dni z besedo in deli iz ljubezni do njega ga častiti. Nad resnično dobrim kristjanam, ki Bogá pozná in ljubi, se vidi, kakó je vès vnet in goreč za Bogá, ne le de bi ga sam prav častil in ljubil, ampak de bi vsi ljudjé na zemlji Bogá spoznali, ga častili in ljubili; na moč si prizadeva, in ne more sterpeti svojih želj tudi očitno razodevati; zató Bogá prosi, de bi jim dal gnado ga spoznati, ker vé, de kader ga bodo spoznali, ga bodo tudi gotovo serčno ljubili.

Jezus je v vsim svojim življenji za česenje božje skerbel, de bi ljudém Bogá znaniga storil; s svojim življenjem, terpljenjem, in smertjo je pokazal, de se Bog s svéto pokoršino prav častí, kakor mu je on do smerti pokoren bil. Angelji in svetniki ga v nebesih z dopolnjenjem njegove svéte volje časté. Aposteljni so bili vsi vneti od ljubezni božje, šli so po svétu brez vsiga strahú, kot jagnjeta med volkove, in serčno so oznanovali ljubezen božjo do nas ljudi, in učili so Bogá spoznati, in Jezusa Kristusa, kteriga je na svét poslal, in svétiga Duha, kteri nas vse posvečuje in gnado delí Bogá iz ljubezni častiti. Takó so tudi dobri kristjani vneti za česenje božje in serčno želé, de bi ljudjé vse zmote in vraže opustili, Bogá spoznali in s svétim življenjem ga častili, zató prosijo: posvečeno bodi tvoje imé; stori z gnado svojo, kar si perzadevamo, de boš od nas prav časten, in de bomo perpomogli, de te bodo vsi ljudjé z dopolnjenjem tvojih svétih zapoved prav častili.

Kaj tedej prosimo s pervo prošnjo?

Prosimo:

1) De bi mi Bogá zmirej bolj čisto spoznali, častili in ljubili, kakor ga angelji in svetniki v nebesih.

2) De bi vsi ljudjé na zemlji božje lastnosti prav spoznali, Bogá častili in vedno svetejši perhajali; kateri še niso v pravi véri, de bi k spoznanju božjimu prišli, in se k Bogu obrnili.

3) De bi krivovérstvo zaterto bilo, po katerim se Bogú velika nečast zgodi, ker krivovérce njegovim besedam ne verujejo.

4) De bi grešniki k pravi pokori perpeljani bili, se prav poboljšali, in ga z dobrimi déli častili.

5) De bi tudi sami nikoli kaj taciga ne govorili ali ne storili, kar se za otroke božje ne spodobi; de bi Bog v naših sencih vse spoštovanje do sebe obudil, in posvétel naše misli, besede in déla; de bi tudi drugim v lep izgled živeli, in bili po našim izgledu k pravimu božjimu česenju obujeni.

6) De bi vsi kristjani vsak dan svetejši perhajali in do konca življenja Bogá stanovitno častili.

Učimo se tedej po ti prošnji svétiga očenaša, de poglavitno kristjana je želeli, de bi bil Bog prav časten; in kdor tega ne želi, je slab kristjan, in ni prav perpravljen očenaša moliti; sovražimo greh, kateri Bogú veliko nečast storí, in je v naše pogubljenje.

Druga prošnja: Pridi k nam tvoje kraljestvo.

Ko je kristjan v prvi prošnji prosil, de bi Bog po svoji milosti storil, de bi ga vsi ljudjé na zemlji prav spoznali in častili, prosi potlej, de bi s pokoršino in ljubeznijo se z Bogam zedinili, zadobili mir in veselje v svétim Duhu in prišli v njegovo kraljestvo.

Zemlja in nebó ste božje kraljestvo, kjer Bog kraljuje, in vse stvari so mu pokorne, le človek ne. Jezus pa večkrat govori od nebeškiga kraljestva, in razloček storí, on pravi: Delajte pokoro, nebeško kraljestvo se je perbližalo; išite nar pred božjiga kraljestva in njegove pravice, vse drugo vam bo perverženo. In govori

od božjiga kraljestva v nebesih, kamor bo po končanji svetá svoje zveste služabnike peljal.

Bog je človeka vstvaril za nebeško kraljestvo; pa že prvi človek je po svoji prosti volji grešil, se od Bogá in od nebeškiga kraljestva ločil, in je padel v kraljestvo hudobniga duha, v kraljestvo temè; on je bil hudobnemu duhu pokoren, in je božje zapovedi prelomil, in od tistiga časa je v temi, ker se je od Očeta luči ločil, de ne spozná resnice, in ne vé, kaj je dobro ali hudo, in je pod oblastjo svojiga hudiga poželjenja, in živí po svoji spačeni natori.

Jezus se je usmilil nesrečniga človeka, in je prišel na svét kraljestvo temè razdjati, in je svoje svéte zapovedi oznanil, de, kateri jih bodo deržali, bodo spet v božjim kraljestvu, ker bodo njega kralja imeli. Njegovo videno duhovno kraljestvo na zemlji je svéta katoljška cerkev, kdor hoče v njegovo večno kraljestvo v nebesa priti, mora na zemlji v njegovim kraljestvu, v cerkvi biti, se dati od nje vižati, jo kot svojo mater častiti in ljubiti. In kdor je tak, ima tudi božje kraljestvo v sebi, ker v njem Jezus kraljuje, ko mu je v vsim pokorin; po milosti Jezusovi je božje kraljestvo va-nj prišlo, ta naj tudi upa, de pride v večno nebeško kraljestvo. Pa le v nebesih bo kraljestvo božje še le popolnoma, kjer bo sam Jezus Kristus kraljeval, vse mu bo popolnoma pokorno; tukej na zemlji se človeku še hudo poželjenje, greh in hudoben duh vstavlja, de takó natanko mu ni vselej pokorin, tam se mu pa nič ne bo vstavljajo; njegovo svéto voljo bodo vsi izvoljeni veselo dopolnili, in bodo z njim kraljevali, ker Jezus jim bo na sodnji dan rekel: »Pridite, blagoslovljeni mojiga Očeta! in prejmite kraljestvo, ktero vam je perpravljeno od začetka svetá.» Mat. 26. 34.

Ljubezen do Bogá in bližnjiga storí v kristjanu, de ne želi le sebi, ampak vsim ljudém, de bi Jezusov nauk,

njegove svéte zapovedi spoznali, de bi v vsih Jezus kraljeval, de bi bili radi vsim njegovim zapovedam pokorni, in enkrat prišli v nebeško kraljestvo, kteriga je Bog Oče obljubil in Jezus zaslužil. Zató prosimo v ti prošnji:

1) De bi se kraljestvo temè in hudobije zaterlo, nesrečni grešniki, nevérniki in terdovratni krivovérce po milosti božji se v otroke božje spreobernili.

2) De bi se prava véra in cerkev Jezusova vedno bolj in bolj po zemlji razširila in uterdila, in bi bil le en blev in en pastir, nevéra in krivovéra se pa zaterle.

3) De bi Jezus véro, upanje in ljubezen v nas ohranil in poterdil, v nas kraljeval, de bi po njegovih naukih in izgledih vselej storili, zmirej svetejši živeli, greh pa popolnoma zapustili.

4) De bi nas Jezus po smerti v nebeško kraljestvo vzel.

Ljubi kristjani! hvalimo Bogá za veliki nebeški dar svéte vére, ko nas je Bog poklical v Jezusovo kraljestvo na zemlji, in živimo z gnado božjo takó, de bomo ob uri smerti zamogli s svétim Pavlam reči: »Dobro vojskovanje sim vojskoval, tek dokončal, véro ohranil. Scer pa mi je perhranjena krona pravíce, katero mi bo dal Gospod, pravični sodnik tisti dan; ne pa samo meni, ampak tudi tistim, kateri njegov prihod ljubijo.« a. 2. Tim. 4. 7. 8.

Iz tega se pa tudi učimo, de kdor serčno ne želi, de bi Bog gospodoval v njegovi duši, si po moči ne prizadeva svoje hudo poželjenje in greh v sebi premagovati, se ne podverže božji volji, in ne želi zveličenja, še svét ljubi, čast in blagó, je lažnik, ker govori, pridi k nam tvoje kraljestvo, ker njegovo sercé želi le še tukej na zemlji ostati, on se boji umreti, ker ljubi svét in njegove dobre, in ne ljubi Bogá. De bo naša prošnja vselej resnična brez vse hinavšine, premišljujmo večkrat

nebeške dobrote in dobrotnika, našiga usmiljeniga Bogá, zraven pa naše nadloge na zemlji, nevarnosti, v katerih se znajdemo, ko se moramo vedno zoper hudo poželjenje, zoper lastno ljubezen vojskovati, de bi Bogá ne žalili in ne zgubili večniga zveličenja, katero je Bog le tištim obljubil, kateri bodo njegove zapovedi deržali.

Tretja prošnja: Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, takó na zemlji.

Ko je Kristjan Bogá prosil, de bi božje kraljestvo k nam prišlo, in mi va-nj prišli; de bi Bog s svojo gnado storil, de bi se svoji spačeni lastni volji odpovedali, in le on v nas zapovedoval, mi pa iz ljubezni mu v vsim pokorni bili, prosi potlej, de bi se njegova volja, kakor v nebesih, takó na zemlji zgodila. Božja volja pa je, de bi vsi njegove zapovedi deržali, in zveličani bili; zató nas je Bog Oče vstvaril, Bog Sin odrešil, in svéti Duh nas posvečuje. Nad angelji in izvoljenimi v nebesih se je že zgodila, ker so zveličani in Bogú v vsim pokorni, nad nami se pa še ni. De se bo tudi nad nami zgodila, moramo Bogú iz ljubezni v vsim pokorni biti, ker Jezus nam pové, de ne vsak, kateri bo rekel: Gospod, Gospod! pojde v nebeško kraljestvo, ampak kateri bo voljo nebeškiga Očeta dopolnil. Mi pa vsi skup spoznamo in občutimo svojo slabost, de iz svoje moči božje volje ne moremo dopolniti, ga s to prošnjo tudi prosimo, de bi nam svojo gnado dal, jo spolniti, kakor jo vsi izvoljeni duhovni v nebesih spolnujejo, ki so ž njim vsi zedinjeni, ker nas drugač ne more zveličati.

Bog pa hoče ne le, de bi na duši, ampak de bi tudi na telesu posveteni bili. Zató je Jezus tudi teló posvétil, ker je božjo natoro s človeško sklenil, posvétil s svétim mazilam v svétih zakramentih, po katerih svojo gnado deli, in posvetuje nas s svojim rešnjim telesam, ki ga vživamo. Bog tedej hoče, de bi bili na duši in

telesu posveteni, ker hoče, de bi tudi teló z dušo večni-ga zveličenja se vdeležilo.

Torej storimo vselej, kar Bog zapové, in ne vdaj-mo se storiti, kar spačena natora hoče, de bomo Bogú dopadli, naj nam lahko ali težko stane. S. Ciprijan pravi: Dokler smo še popotniki na zemlji, je med našim tele-sam in dušo vedna vojska; teló želi, kar je zemeljskiga, kar mu dopade, de precej vživa; duša pa le nebeških, božjih dobrot želi in jih iše, in zató se zgodí, de ne storimo, kar hočemo. Radi bi bili z Bogam zedinjeni, kakor so izvoljeni v nebesih; pa ne more se zgoditi, do-kler ni naša meséna natora popolnoma duhu pokorna. Zató prosimo s to prošnjo, de bi nam Bog svojo vsiga-mogočno pomoč dal, de bi mir storjen bil med dušo in telesam, de bi voljo božjo dopolnili in dušo ohranili. Zraven lastne spačene natore bomo tudi večkrat od hu-dobnih ljudi zmoteni, zaderžani, zapeljani in pohujšani; zató pa tudi prosimo, de bi Bog s svojo gnado odver-nil, kar bi nas po zunanjim v greh napeljalo, de bi v kakšni perložnosti v greh ne padli in nesrečni ne postali.

Ko je Bog nas vsih Oče, prosimo tudi za tiste, ki so še vsi v zemljo zamaknjeni, in nebeških dobrot še ne poželé, de bi se tudi nad njimi volja božja zgodila, se spreobrnili, prenovili svoje življenje, po božjih zapove-dih živeli in zveličani bili. Prosimo tudi za nevérnike, ki še Bogá ne spoznajo, de bi bili tudi prerojeni iz vode in svétiga Duha, in božjo voljo spoznali in dopolnili, ker drugači ne morejo v nebesa priti. Kakor hudobni an-gelji niso mogli v nebesih ostati, ker niso hotli božje volje spolniti, takó tudi tisti kristjani ne morejo v nebesa priti, kateri na zemlji nočejo po božjih zapovedih živeti. Tedej storimo vselej, kar Bog zapové, in opustimo, kar prepové, in ker sami iz lastne močí ne zamoremo, pro-simo Bogá, de nam da storiti.

Kaj prosimo v tretji prošnji?

Prosimo:

1) De bi se volja božja nad nami spolnila, de bi zveličani bili.

2) De bi nam Bog gnado dal, njegovo sveto voljo spoznati, in jo takó hitro in zvesto dopolniti, kakor jo angelji in svetniki v nebesih spolnijo, ker drugači ne moremo v nebesa priti, kot po svetim življenji.

3) De bi Bog vse od nas odverníl, kar nas zadržuje njegovo voljo spolniti.

4) De bi tudi v vsih nadlogah, ktere nam bo poslal, vselej mirni in voljni se v voljo božjo vdali, in spolnili, kar hoče.

Kdaj kristjan s to prošnjo hinavsko govori?

Kader prosi, de bi se božja volja zgodila, se ji pa z grehi vstavlja, noče Bogú pokoren biti, ali pa mermra in je nevoljin, ko mu Bog kaj zoperniga pošlje; on hoče, de bi Bog njegovo voljo spolnil, in ne on božje.

Četerta prošnja: Daj nam danes naš vsakdanji kruh.

V prvih treh prošnjah Gospodove molitve, pravi svéti Avgústin, prosimo, kar je k česénju božjimu, v zadnjih, kar je nam revnim in grešnim ljudém treba. Kar v prvih prošnjah prosimo, se na tem svétu ne more popolnoma zgoditi, se bo še le zgodilo, kader v nebesa pridemo, ko se bomo po otročje z Očeta^m sklenili, per njem prebivali, in ga od obličja v obličje gledali, in njegovo voljo prav spoznali. V zadnjih štirih prošnjah pa prosimo, česar nam je na zemlji treba, in se tudi tukej spolni naša prošnja. Človek ima dušo in teló, takó more oboje ohraniti. Druziga živeža potrebuje duša, druziga teló. De duša in teló skup ostanete, je človeku kruha treba. Z besedo kruh imenujemo vse,

česar nam je za ohranjenje telesa treba, tudi oblačilo in domovanje, in za bolno teló tudi zdravila.

V tej prošnji nas Jezus uči za vsakdanji kruh prositi, ne pa za bogastvo, ali obilnost, katerih človeku za ohranjenje zdravja in življenja ni treba, tedej prositi kakor je moder prosil, rekoč: »Ne daj mi uboštva, tudi ne bogastva; podéli mi le k mojimu živežu potrebno.» Prip. 30. 8. Sv. Ciprijan pravi: Kdor je Jezusov učenec, in se je po Jezusovim nauku svétu odpovedal, naj prosi le za vsakdanji kruh, in ne za obilnost ali bogastvo. Skerbí naj vsak za današnji dan, česar mu je treba, zakaj si bo glavo bélil za prihodnje čase, ker ne vé, če jih bo doživel, káder pridejo, bo že takrat skrbel. Tudi bi ne bilo modro obilnosti želeti, in bi se ne vjemalo s prošnjo, pridi k nam tvoje kraljestvo, de bi nas Bog skorej vzel v svoje nebeško kraljestvo, in ker ne vémo, koliko časa bomo še živeli. Od tacih željá nas tudi sv. Pavel odvrača, rekoč: »Zakaj nič nismo pernesli na svét, je tedej očitno, de tudi nič odnesti ne moremo. Káder pa živež in oblačilo imamo, naj bo to zadosti.» 1. Tim. 6. 7.

V tem nam je Jezus lép izgled dal. Izvolil si je nizik stan, za svojiga krušniga očeta svétiga Jožefa, in s svojimi rokami si je svoj potreben živež perdobil.

»Danes» pa pravimo v očenašu, de pokažemo, kakó terdno upamo v božjo previdnost, de le za danes prosimo. »Danes» bo per nas vsak dan, dokler živimo, kakor sv. Pavel sedanje življenje danes imenuje, de kdo izmed vas ne postane oterpnjen od greha zmoten.» Hebr. 3. 13.

Pravimo: »naš vsakdanji kruh» zató, ker je dar božji, kteriga nam Bog v last da, de ga za potrebo vživamo. Pravimo pa tudi »naš» zató, ker živež, ki ga Bog da, ni eniga samiga, ampak je naš; tedej tudi družih. Jezus nas z besedo, naš kruh, spomni na

ljubezen in milost, de bi ga tudi drugim delili; kdor pa le sam vse za se ohrani in vžije, ne jé le svojiga kruha, ampak tudi ptujiga, ko mu ga je Bog tudi za druge dal, zató ker tudi v prošnji nobeden le za se, ampak za vse prosi. »Vsakdanji» pa pravimo, de bi nam Bog dal, kar je res treba za vsaki dan, ne pa kar bi naša spačena natora pozelela; zakaj če imamo za vsaki dan potrebno, smo vedno preskerbljeni. Pravični kristjani pa tudi zató prosijo, in ker vedó, de kakor tje pridejo, ne bodo več telesniga živeža potrebovali.

Ali so pa tudi bogati dolžni Bogá prositi vsakdanjiga kruha, ki imajo vsiga zadosti, več ko jim je treba; ali ko imajo gotove prihodke za celo življenje? Dolžni so prositi, de vedno v sercu in z ustni spoznajo, de vse je v božjih rokah, de Bog lahko da in vzame, ker vsaki dar pride le od Bogá, in kjer blagoslova božjiga ni, tam tudi téka ni. Bog je Jobu dal in vzel, in ko je vedno va-nj zaupal, mu spet še obilniši dal. Dolžni so tudi moliti in prositi po nauku svétiga Pavla, de se ne zanašajo na nestanovitno bogastvo, ampak na živiga Bogá.

Ko le za vsakdanji kruh prosimo, ne smete misliti, de je pametna previdnost za prihodnje čase prepovedana, de bi se ne smelo nič perhraniti, še le prav in treba je, de si kaj perhrani; le zaupanje v Bogá mora takó močno biti, de se na-nj takó stanovitno zanesemo, de nam bo dal, kar potrebujemo, de le za en dan prosimo. Bog v svétim písmu človeka na mravljince opomni, in de naj gleda, kakó si spravljajo za zimo, ko ne bodo mogli brati, in kader je ura za nje, kakó hité eden pred drugim brati in skup nositi, de si veči zalogo napravijo, de bodo pozimi od nje živeli; od njih naj se uci po pameti in po pravici si perdobiti, in varčen biti. Nikoli pa naj človek Bogá ne pozabi, kateri mu vsaki dan tolikanj dobriga da, in prosi naj ga blagoslova, in

navadi naj se večkrat reči: Bodi Bog zahvaljen, ker si mi to ali to dobro storil.

Prederzno bi pa upal, ako bi se le na molitev zanesel, bi si sam za živež perdobiti ne prizadeval; vsaki človek je dolžan po svojim stanú délati. S. Pavel pravi: »Če kdo noče délati, naj tudi ne jé.« 2. Tesal. 3. 10. Bog je še nedolžnimu Adamu délati zapovedal; in ko je grešil, mu je težave per délu napovedal, in rekel: V potu svojiga obraza si boš kruh služil. In kdor déla, božjo voljo dopolne, se pred lenôbo obvarje, která je mati veliko grehov. Vsak naj stori, kar je v njegovi moči, in prosi naj Bogá blagoslova, in vse mu bo v dobro teknilo.

Pa ne le teló, ampak tudi duša potrebuje živeža, de se ohrani in živi za večno življenje. Njeni živež je božja beseda Jezus Kristus v zakramentu svétiga rešnjiga telesa, in gnada božja. Jezus uči, de človek ne živi le od kruha, ampak tudi od vsake besede, ki iz ust božjih pride. Duša ima lakoto in žejo, pa le po resnici in pravičnim življenji; de bi Bogá in njegovo svéto voljo prav spoznala in jo dopolnila. Jezus tudi take duše zveličane imenuje, ki so lačne in žejne pravíce, in obljubi jim, de bodo nasitene. Božja beseda, ki jo je Jezus z nebes pernesel, oživi človeka, de zvé in stori, kar je prav, ozdravi dušo, ki je v grehah, pokaže mu nevarnost, v kateri se znajde, dokler je v grehah; pové mu, kakó bi se grehov znebil, se jih v prihodnje varoval, de bi večni smerti odšel, in napeljuje ga v nebesa, ko je z nebes persla. Takó je beseda božja za dušo res potreben živež.

Kruh naše duše je tudi Jezus Kristus v zakramentu svétiga rešnjiga telesa. Od tega svétiga nebeškiga kruha Jezus veliko govori per sv. Janezu 6. On pravi: Ta je kruh, kteri z nebes pride, in kdor od njega jé, ne umerje. In jest sim živi kruh, ki sim z nebes

prišel, in kdor bo od tega kruha jedel, bo živel vekomaj. Jezus je v tem svétim zakramentu pričujoč; in kjer je Jezus, tam je večno življenje, in ker se Jezus v tem svétim zakramentu s kristjanam sklene, se tudi kristjan z Bogam, in takó ima večno življenje v sebi, in ga bo obudil poslednji dan. In to véno resnico tudi cerkev priča per svéti maši od svétiga rešnjiga telesa, ker moli: Prosimo te o Gospod! stori, de bomo po vednim vživanji tega svétiga zakramenta s tvojo božjo natoro napolnjeni, kar sedanji vžitek tvojiga draziga telesa in kerví pomeni,

Po vživanji svétiga rešnjiga telesa se sklenemo z Jezusam tukej na zemlji, in pomeni naše združenje z Bogam v večnosti. Torej nam je živeža za dušo ravno takó treba, kakor za teló; kakor bi ne bili brez Jezusa Kristusa od pekla odrešeni, takó bi tudi odrašen kristjan, ki se že svoje pameti dobro zavé, ne mogel zveličenja doseči, če bi se branil Jezusa v presvétim zakramentu vživati, ker pravi: Kdor bo jedel moje teló in pil mojo kri, bo večno živel; kdor pa ne bo jedel mojiga telesa in pil moje kerví, ne bo imel življenja v sebi. V tem svétim zakramentu nam Jezus delí svojo gnado in moč, ktere nam je k zveličenju treba, de z njo zamoremo božje zapovedi deržati, svéto živeti, in se zveličati.

Ljubi kristjani! ne prizadevajte si le za telesni kruh, kateri splesnije, ampak le za večni in nebeški kruh, kteriga vam bo Sin božji dal; njega vživajte, de hoste z gnado napolnjeni, zamogli svéto živeti, in se z Jezusam sklenjeni tudi njegove častí in zveličenja v nebesih vdeležili. Varite se greha, kateri bi vas zaderževal ga vživati, in de bi ne dobili sadú, kteriga prejmejo, ki ga vredno iz čiste ljubezni vživajo.

Kaj tedej prosimo s četerto prošnjo?

Prosimo: 1) de bi nam Bog vse dal, kar nam je treba dušno in telesno življenje ohraniti.

2) De bi tudi vse odvernili, kar bi našim dušam in telesam škodovalo; slabe létine, dragino, lakoto in greh, po katerim vse hudo za ta in drugi svét pride.

Péta prošnja: Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpušamo svojim dolžnikom.

V prejšnji prošnji prosimo Bogá za vsakdanji kruh, in spoznamo, de smo reveži; v ti prošnji pa spoznamo, de smo grešniki, kateri božje milosti potrebujemo. Mi prosimo, de bi nam Bog naše grehe odpustil, zató ker smo jih sami radovoljno storili, in jih vsaki dan storimo, in če tudi smertnih ne, pa male; in rečemo »naše«, ker so tudi naši bratje in sestre tudi revni grešniki kot mi, in nobeden ni brez greha; keršanska ljubezen nas pa žene, ravno takó kot sebi, odpušenja grehov jim per Bogu prositi.

De bi pa odpušenje grehov zadobili, ni zadosti le prositi. Jezus je svoji svéti cerkvi svojo božjo oblast dal, nam jih tudi odpustiti, tedej se jih mora grešnik tudi spovedati, in svéto odvezo prejeti, ker to je prava pót, katero nam je Jezus pokazal, po kateri pridemo k odpušenju grehov. Kolikorkrat prosimo, odpusti nam naše dolgé, se moramo tudi spolniti, de Bog hoče, de moramo greh zapustiti, se k Bogu obrniti in pred Kristusovim namestnikom, pred spovednikom obstati in povedati, kakor smo ga pred Bogam storili, kakor je tudi zgubljeni sin pred svojim očetam spoznal, de je grešil zoper Bogá in njega, in ni več vreden njegov sin imenovan biti.

Tudi ne mislimo, de je zadosti zdihovati čez grehe, odpušenja prositi, in se jih spovedati, treba je pravíci božji in pravícam bližnjiga zadosti storiti. Jezus nas od te dolžnosti ne odveže, kdor je bližnjiga poškodoval, ga ogoljufal ali okradel, ne more brez povračila pred Bogam opravičen biti, če mu je mogoče poverniti, in

škodo popraviti; če mu pa tega ni nikakor mogoče, mora pa saj resnično voljo imeti, vse poravnati; zakaj Jezus pové, de dokler do zadnjiga vinarja ne plača, ne bo spuščen spred sodbe; grešnik mora zraven molitve resnično in stanovitno voljo imeti vso škodo poravnati; sicer se goljufa v svojo večno nesrečo.

De bi lažej odpušenje grehov zadobili, nas Jezus uči, de moramo svojim sovražnikom odpustiti, in če jim bomo odpustili, bo tudi Bog perpravljen nam odpustiti. In kakor nas Jezus po dragih resnicah uči popolnomost, uči nas tudi v ti prošnji gledati na našiga Očeta v nebesih, kakó se zaderži proti grešnikom. Spomnimo se tedej, kader molimo: odpusti nam naše dolgé, na nebeškiga Očeta, de se ne bomo ogibali svojiga resničniga ali domišlovaniga sovražnika, temuč mu naproti šli, mu mir in spravo ponujali, in nikar ne mislimo, morebiti me še pogledal ne bo, mi odgovora ne dal, še le ozmirjal me bo, če k njemu grém. Poglejmo na Jezusa, on je dobro vedil, de ga bodo na križ perbili, vender je le prišel na svét sovražnike odrešit.

Kdor je taci misel in zadržanja, prav moli, je prištet med tiste, ki jim Jezus pravi: Blagor mirnim, otroci božji bodo imenovani. Taki so v resnici Bogú podobni, odpusté svojim sovražnikom, kot Bog; taki storé po volji božji in ne po svoji spačeni natori, takim bo tudi Bog odpustil, ker greh sovražijo, ko se bojé ga storiti, raji natori silo storé, de sovražnika ljubijo. Kdor ne odpusti, je poln napúha, ne spozná se grešnika, kateri je milosti božje potreben, zató ostane vedno v grehu sovrašstva in je kaznovanja vreden. Gorjé mu bo, ker prosi, de bi mu Bog ravno takó odpustil, kakor on odpusti; tedej prosi, de bi mu tudi Bog ne odpustil. Jezus pravi: »Kader se molit vstopite, odpustite, ako kaj čez koga imate, de tudi vaš Oče, kateri je v nebesih, vam odpusti vaše grehe.« Mark. 11. 25.

Ne sméte pa misliti, de Bog zapoveduje, de bi se ne smeli svojih pravic deržati, se za nje potegniti, svojiga blagá pred krivičnim človekam varovati, ali svojih dolgov ne tirjati, ali de bi mogli krivico terpeti, tega Bog ne zapoveduje, le jezo, sovraštvo, želje se maševati prepové, in zapové razžaljenje odpustiti in bližnjiga ljubiti. S hudobnim, jeznim človekam, ki nam nagaja, kljubuje, čez nas laže, nas opravlja, nas kolne, nam hudo voši brez prepíra v miru živeti, Bog zapové, in tacimu obljubi odpušenje grehov.

Kaj prosimo v péti prošnji?

Prosimo, de bi nam Bog naše grehe odpustil; ker jih pa nam ne odpustí brez praviga késa, ga tudi prosimo, de bi nam dal gnado praviga késa.

Kaj obljubimo v ti prošnji?

Obljubimo svojim sovražnikom iz serca odpustiti, de bi le Bog hotel nam grehe odpustiti.

Šesta prošnja. In nas ne vpelji v skušnjavao.

V péti prošnji prosimo, de bi se nas Bog usmilil in nam greh odpustil, v ti pa prosimo, de bi nam dal svojo gnado, kader bomo v skušnjavah, ko bo nas naše mesó, nagnjenje, oslABLJENA volja napeljevala greh storiti, ali ko nas bo svét ali hudič od Bogá odvráčeval, de bi v greh ne dovolili, ampak po njegovi svéti volji storili; in de bi tudi nikoli v take perložnosti ne prišli, kjer bi bile skušnjave za nas prehude, in Bog previdi, de bi se tam pred greham ne obvarovali. Ker smo pa vsaki dan v nevarnosti, moramo tudi vsaki dan Bogá prositi, de bi nam s svojo gnado na pomoč prišel, ker brez nje se ne bomo ohranili.

Kar je bilo od skušnjav že zgorej povedaniga, vémo, de pride človek na svétu v mnoge okolišine; od znotraj ga poželjenje, od zunaj pa ljudje s slabimi besedami, s pohujšljivimi

izgledi, in z božjim dopušenjem tudi hudoben duh od Bogá odvráčajó; sreča in nesreča ste za človeka silno nevarne, ga skušate. Sreča ga napeljuje k mehkimu življenju; nesreča lahko storí, de mu vse vpade, nevoljin postane, eno in drugo ga odvráča, de bi ne bil volji božji pokorin, ampak de bi po svoji volji živel, in vse to je za-nj skušnjava, ali bo po svoji volji storil, ali se bo Bogú podvergel, ali ne. Joba je satan skušal, tode Job je Bogú zvest ostal. In Jezus je tudi svétimu Petru rekel: Simon glej! satan vas je hotel imeti, de bi vas presejal kakor pšenico; jest sim pa prosil za te, de ne jeoja tvoja véra. Luk. 22. 31. Abraham je imel veliko skušnjavao premagati, de je mogel svojiga ljubiga sina Izaka na gôri Moríja Bogú darovati; premagal jo je, in šel je na gôro z njim, de bi bil voljo božjo dopolnil. V skušnji se človek spozná, kakšín de je, ali ljubi Bogá ali ne; in torej ne bo nobeden brez skušnjav; dokler žíví, bo občutil vojsko v sebi, de bo duh zoper mesó, in mesó zoper duha poželetó; tedej je treba vsaki dan spoznati svojo slabost, in Bogá prositi, de bi nam dal svojo gnado, de bi vselej v skušnjavah izvolili in storili, kar je po njegovih svétih zapovedih, in nikoli njemu nepokorni ne bili, greha ne storili, in s premagovanjem hudiga si nebesa služili. Takó je tudi Jezus za svoje aposteljne prosil nebeškiga Očeta, ne, de bi jih iz svetá vzel, de bi ne bili skušani, ko jih je veliko hudiga čakalo; temuč le, de bi jih varoval, de bi v skušnjavah v greh ne pervolili, od vére ne odstopili, ampak vselej le po njegovih zapovedih storili.

Ker so nam skušnjave zaslužljive, in k zveličenju pomagljive, in nam tudi našo revšino kažejo, v kateri smo, takó bodimo vselej varni, ne hodimo nalaž v nevarnost, varujmo se posebno hudobnih ljudi, de nas ne zapeljejo, čujmo sami nad seboj, in molimo; kdor molitev opuša, bo padel. Ljubimo Bogá, s stanovitno po-

koršino mu pokažimo ljubezen, in zaslužili bomo po Jezusu Kristusu krono večniga življenja.

Kaj prosimo s šesto prošnjo?

Prosimo, de bi nas Bog obvaroval pred tako perložnostjo, ko previdi, de bi v nji grešili; in de bi nam v skušnjavah svojo pomoč dal, jih serčno premagati, de bi se od njega ne ločili, in ga ne razžalili.

Kdo nas sosebno skuša?

Skuša nas hudoben svét, lastno mesó in hudič.

Ali tudi pravične Bog skuša?

Tudi jih skuša, pa le v dobro, de si še večí veselje za nebesa služijo s srečnim premagovanjem skušnjav; skuša jih pa tudi z boleznijo in z drugimi nadlogami. Sv. Jakob pravi: »Srečin je človek, kateri skušnjo preterpí; zakaj kader poskušen, bo prejel krono življenja, ktero je Bog obljubil tistim, kateri ga ljubijo.« Jak. 1.12.

Sedma prošnja: Temuč reši nas od zlega (hudiga). Amen.

Mi vémo, de dokler je človek v svetosti živel in vse storil, kar je Bog hotel, je bil vès z Bogam z nar večí dobroto sklenjen, je bilo tudi njemu vse pokorno, in ni nič hudiga, bolečiga občutil. Ali ko se je pregrešil, večno dobroto Bogá zapustil, hudobin postal, se je v njem vse spremenilo, vstal je v njem nepokoj, mesó se je začelo vojskovati zoper duha, ni mu hotlo pokorno biti, in vse stvari so mu bile nepokorne, vse hudo je čez-nj prišlo, Bog mu je dal svojo pravico občutiti, in pokazal mu je, de on je njegov Gospod. Takó je človek sam kriv hudiga, ki ga zadéva.

Človek od Bogá ločen, je v hudim zakopan; in ostane, dokler v grehu živi; zakaj greh je nar večí hudo na svétu, ki ga od Bogá, nar večí dobroto, pravi, in ga tudi večno nesrečniga storí. Od sklenitve

z Bogam človeka vse stvari zaderžujejo. Um je zmoten, poželenje ga v greh vleče, volja je hudimu poželenju vdana, zmotena pamet pomaga hudimu poželenju, de grehe izgovarja, manjša, ali clo hudo dobro, in dobro hudo imenuje. Oblaki, vetrovi, zveri so čez njega; do-brote božje, ki jih vživa, ga odpeljujejo od ljubezni do Bogá, de njih ljubi več, kot Bogá, in kar ga na telesu težkiga, bolečiga zadene, ga stori nevoljniga, de mer-mra zoper božjo previdnost, in je vès čmeren in nepo-terpežljiv. Prizadeva si hudobni duh, kateri je od začetka lažnik in nar. večí sovražnik človeškiga rodú, človeka od združenja z Bogam na moč odvracovati, in takó je člo-vek zares v hudim, pa vsiga tega sam kriv zavoljo svo-jiga greha. Kakó resnično potrebno je za človeka, de vedno Bogá prosi, de bi ga rešil od hudiga, od greha, kateri je samo edino hudo, in od pogubljenja, ktero je plačilo greha.

Zató svéta cerkev Jezusova vsaki dan per svéti maši, ko očenaš odmoli, še to molitev zraven moli: „Reši nas, prosimo o Gospod! od vsih zleg preteče-čenih, sedanjih in prihodnih, in na prošnjo svéte, častite vselej device in božje matere Marije, svojih svétih apo-steljnov Petra in Pavla, Andreja in vsih svetnikov, daj usmiljeno mir v naših dneh, de bomo s pomočjo tvoje milosti podpirani vselej brez greha, in vse zmote obva-rovani po Jezusu Kristusu tvojim Sinu.” On prosi reše-nja od pretečeniga hudiga, to je, od storjenih grehov, od sedanjiga hudiga, od časnih štrafing, ktere zavoljo grehov terpimo, in prihodnjiga hudiga, od večnih štra-fing, ki nas čakajo. Ker je pa vse to od greha, zató prosi, de bi bili vselej brez greha, in pred vso zmoto obvarovani. Ravno to prosi tudi v litanijah: „Reši nas od vsiga greha, od nagle in neprevidene smerti, od sku-šnjav hudičevih, od jeze, sovraštva in hude volje, od duha nečistosti, od večne smerti, in prosi tudi, de nas k

pravi pokori perpelješ», zató, ker le s pokoro se vsiga hudiga znebimo.

Pa tudi za teló je veliko hudiga na svétu, kar nas bolí, desiravno ni v resnici hudo, le hudo za nas postane; če po keršansko ne preterpimo, ker takrat greh storimo, potlej še le zares hudo za nas postane. Bolezen, zgubo časti alidobriga iména, izgubo staršev, otrok, prijatlov, dobrotnikov, premoženja, blagá, perdelkov zemlje; dragino, lakoto uboštvo, smert, i. t. d., vse to hudo imenujemo, kar za teló je hudo, ker duši ne škodje, še le v nebesa ji pomaga, če po Jezusovim nauku in izgledu vse voljno v voljo božjo vdani preterpimo. Bog take nadloge pošlje v dobro naših duš; nas kaznuje zavoljo naših grehov že na tem svétu, ponižuje naš napúh, nam da perložnost naše grehe spokoriti, nas k večí keršanski popolnomosti napeljuje, de bi si s poterpežljivostjo še večí krono zaslužili, svoje duše zveličali. Kdor zemeljsko hudo po nauku vére in cerkve premisli, bo spoznal, de za dušo je še le dobro. Zató pravi sv. Jakob: »Srečin je človek, kteri skušnjavo preterpí; zakaj kader bo poskušen, bo prejel krono življenja, ktero je Bog obljubil tistim, ki ga ljubijo.» Jak. 1. 12. Svétiga Pavla so vedno nadloge stiskale in je rekel: »Hvalimo se tudi z nadlogami, ker vémo, de nadloga poterpljenje pernese, poterpljenje pa skušnjo, skušnja pa upanje, upanje pa ne osramotí.» Rimlj. 5. 3. 4.

Noben človek na svétu ni brez terpljenja; pa nikoli nas Bog ne da skušati čez našo moč, in vé vselej ob pravim času nam terpljenje pomanjšati ali odvzeti, ali nas potolažiti, de lažej terpimo, ali jih nam z drugimi dobrotami nadomesti; po terpljenji je tudi Jezus šel v čast svojiga Očeta. Ako pa nam hudobni ljudjé naga-jajo, nas lažnivo opravljajo in mnogo ne zasluženiga terpljenja nam napravijo, prepustimo to Bogú, on bo ob svojim času njih hudobijo po pravíci pokazal, zakaj sv.

Pavel pravi: »Per Bogú je pravično nadlogo poverniti tistim, kateri vam nadloge nakladajo in vam, ki nadloge terpite.« 2. Tesal. 1. 6.

Zató ker prosimo, reši nas od hudiga, ne prosimo, de bi nas od vsiga telésniga hudiga rešil, ker nam na svétu ni mogoče popolnoma prostim biti od vsiga terpljenja, to bo še le v nebesih, ker greha ne bo več; na zemlji pa ne bo drugači, kjer je greh, in greh vse to stori; mi le prosimo, de bi nam Bog dal svojo gnado terpljenje voljno terpeti, de bi ne padli v greh nevolje, mermranja, ali clo ne obupali; temuč se volji božji popolnoma podvergli; naj z nami stori po svoji vsigavedni modrosti, kar vé, de nam k zveličenju nar bolj pomaga.

Kaj tedej prosimo s sédmo prošnjo?

Prosimo:

1) De bi nas Bog odrešil od dušnega hudiga, kar je greh, in pred časnimi in večnimi štrafingami greha obvaroval.

2) De bi nas rešil tudi od telésniga hudiga, če nam ni k zveličenju.

3) De bi nam Bog moč in gnado dodelil vse nadloge, ki nam jih pošilja, voljno in stanovitno preterpeti.

Kakor v začetku te svéte molitve svojo dušo k Bogú povzdignemo, in polni zaupanja rečemo: Oče naš, takó jo per končanju spet povzdignemo, in rečemo: Amen, to je, vse je res, kar smo prosili, zgodi naj se nam, kakor smo prosili, de bomo Bogá prav častili; de bo on v nas gospodoval, in mi vselej njegovo svéto voljo dopolnili; in de bi nam vse dal, kar smo ga zaupljivo prosili in terdno upamo tudi zadobiti po Jezusu Kristusu.

32. Od angeljeviga češenja.

Kristjani imajo zraven očenaša še druge molitve, ktere so po duhu te svéte molitve Gospodove zložene. Med drugimi molitvami navadno z očenašem sosebno češeno Marijo molijo. Po ti molitvi kristjani svoje veliko veselje razodevajo nad častjó Marije, ki jo je Bog takó visoko počastil, in za božjo mater izvolil; razodevajo svojo véro po nar večí skrivnosti božje vsigamogočnosti, ko je Jezus človeško natoro na se vzel, zraven pa tudi kažejo svoje zaupanje v prošnjo Marije per Bogu. Spodobi se pa tudi Marijo častiti, ki jo je še Bog počastil in ji angelja poslal, jo z vsimi gnadami napolnil; tudi zaupljivo jo prositi se spodobi in je koristno, ker vémo, de je Jezus na njeno prošnjo v Kani svojo božjo moč pokazal, se tudi mi lahko zanesemo, de jo bo Jezus tudi zde j v nebesih uslišal, če bo za nas grešnike prosila.

Kakšno je angeljevo češenje?

Angeljevo češenje je to: »Češena si Marija, gnade polna, Gospod je s teboj. Žegnana si med ženami, in žegnan je sad tvojiga telésa, Jezus. Svéta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike, zdaj, in našo smertno uro. Amen.»

Ko je čas prišel, de se je Bog usmiliti hotel človeškiga rodú v grehu in nevednosti zakopaniga, in svojiga Sina na svét poslati, de bi vse popravil, kar je greh pokazil, in vse ljudstvo spremenil v boljši ljudi, je angelja Gabrijela k Marii, čisti in nedolžni devici v Nacaret poslal oznanit, de božji Sin, Odrešenik svetá bo v nji človeško natoro na se vzel. Angelj, ko k Marii pride, ji reče: »Češena Marija, gnade polna, Gospod je s teboj, žegnana si med ženami!» Marija se prečudniga pozdravljenja angeljeviga prestraši. Prestraši se pa zavoljo svoje nedolžnosti in svéte ponižnosti, ker je védila,

kakó nevarno je za človeka, ki je povikšan, de bi nad sabo dopadajenja ne imel, in napúbnjen ne postal; premišljuje nebeško pozdravljenje, kaj pomeni. In angelj ji je rekel: »Ne boj se Marija! ker milost si našla per Bogu. Glej! spočela boš in rodila sina, imenuj ga Jezus. Ta bo velik, in Sin narvišiga se mu poreče.

Bog je izvolil Marijo med vsimi drugimi ženami, jo obvaroval s svojimi gnadami, ker je hotel v nji narveči čudež svoje vsigamogočnosti storiti. Ona je bila polna gnade, nikoli ni imela madeža greha nad seboj, in svojo svetost je stanovitno ohranila. Ni pa le prejela gnade svétiga Duhá v svojo dušo, ampak tudi samiga Bogá Jezusa Kristusa v njeno nedolžno teló, kateri tudi nam vsim gnade deli. Marija je bila z vsimi gnadami napolnjena, katerih je bilo treba materi božji; veči časti ne more nobena stvar imeti, kakor jo je Marija imela; ona je povišana čez vse stvari, čez angelje in svetnike. Zató ji angelj dalje pravi: »Gospod je s teboj» Bog je scer z vsimi stvarmi s svojo vsigamogočnostjo, pa drugači je s svetniki, z njimi je s svojo gnado in ljubeznijo; z Marijo pa ni bil le s svojo gnado in ljubeznijo, ampak Bog se je sklenil z njo, ker jo je po svoji vsigamogočnosti storil mater božjo, in jo ohranil v čistim in svétim devištvu. Bog Sin je bil z njo, kakor je otrok s svojo materjo, ker je od njeniga nedolzniga telesa vzel svoje mesó, in od nedolžne kervi svojo kri. Svétí Duh je bil z njo, ker je po njegovi moči spočela božjiga Sina. Kdo zamore bolj sklenjen biti z Bogam, kot Marija; ona je mati Jezusova, mati našiga družiga očeta, ki nas je odrešil od pogubljenja, in nam pernesel blagoslov božji, de v njem in po njem bodo vse ljudstva srečne in zveličane, ktere bodo va-nj vérovale, in po njegovih zapovedih živele. Zató ji pa tudi angelj pravi: Zegnana si med ženami, ker je ni bilo in je ne bo ženske na svétu Marii enake. Vse ženske so v grehu, le Ma-

rija je bila brez madeža greha; kakor je bila na duši s posebnimi gnadami obdarovana, takó tudi na telesu.

Kakor jo je angelj z besedami visoko počastil, ktere mu je Bog govoriti rekel, takó jo tudi vsi dobri kristjani po vsem svétu časté, in jo bodo častili, in se z njo veselé zavoljo velicij gnad, s kterimi jo je Bog med vsemi angeljmi, svetniki in ljudmi na zemlji obdaroval. Kdor se sramuje jo častiti, nima prave vére. Svéti očaki, vneti od velike časti do Marije, imenujejo Marijo drugo Evo, kakor Jezusa družiga Adama, in pravijo: Bog je perviga Adama vstvaril iz čiste zemlje, ktera še ni bila z nobenim greham omadežena, takó je tudi Jezus vzel svoje mesó in kri iz deviškiga telesa, ktero ni bilo z nobenim greham omadeženo. Z besedo je bila Eva zapeljana, in večna Beseda božja se je v Marii vélovečila; po Evi je greh, in po grehu smert na svét prišla; po Marii pa gnada, milost in življenje. Eva je grešila iz napúha in rodila je grešne otroke, Marija je iz ponižnosti vredna postala roditi Sina božjiga, kteri je s ponižnostjo ozdravil rane napúha, i. t. d.

Ko je Marija Jezusa od svétiga Duhá spočela, je šla kmali poté k svoji teti Elizabeti; ko je k nji prišla, je svéta Elizabeta od svétiga Duhá razsvetljena vsa v Bogá zamaknjena rekla: »Zegnana si med ženami in zegnana je sad tvojiga telésa. Od kod pride, de me mati mojiga Gospoda obiše?» Svéta Elizabeta se spomni, kakšna sreča bo zdej vsimu svétu došla, ker bo Jezus rojen, kteri bo vès svét s svojo božjo besedo razsvetlil, dal bo življenje vsim, ki bodo va-nj vérovali, perpeljal jih bo spet k Bogu, ko jih bo po svetim Duhu razsvetlil, v nove božje otroke spremenil, jih prerodil, jih deležne storil svojiga zaslužnja, jih iz kraljestva hudičeviga v kraljestvo božje prestavil, bo odvzel hudiču moč, in premagal bo smert, zató jo je takó visoko počastila.

Ko je Jezusova cerkev prečudne déla božjiga usmiljenja nad Marijo premišljevala, zraven pa tudi nje svetost, in globoko ponižnost, desiravno je bila do nebes povikšana, se le deklo Gospodovo imenuje, in sad, kteriga je rodila, je polna zaupanja v njeno prošnjo še te besede zraven perstavila: »Jezus. Svéta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike zdej in našo smertno uro. Amen.»

Imenujemo jo mater božjo, ker je Jezusa rodila, ki je resnično Bog in človek, in večno bo ostala mati božja, kakor tudi Jezus večno Bog in človek; ravno takó bo pa tudi večno devíca ostala, ker je brez možá od svétiga Duhá spočela. Kakor je pa Marija mati Jezusova, je tudi naša mati, ker je rodila njega, ki nam je dal življenje gnade, in se je ponižal, de nas svoje brate in sestre imenuje.

Polni zaupanja na njeno prošnjo, jo prosimo, de bi za nas grešnike prosila kakor naša usmiljena mati, ker vémo, de nič bolj ne želi, kot de bi bili vsi deležni neskončniga zasluženja njeniga božjiga Sina. Prosimo jo skesani svojih grehov. de bi prosila zdej, ko smo vsaki dan v velicih skušnjavah in v nevarnosti grešiti, polni slabosti in nadlog na duši in telesu, vsak čas božje pomoči potrebni, in mi pa nevredni uslišani biti. Prosimo jo pa tudi, de bi posebno ob naši smertni uri za nas prosila, ko bomo morebiti nevarno skušani, de bi bili stanovitni v véri in zaupanji v božjo milost in neskončno zasluženje Jezusa Kristusa, in v goreči ljubezni božji, ker tisti čas bo za nas grešnike nar strašnejši, ko pojdemo pred sodbo božjo, kjer bo sklenjeno za celo večnost, de bi nas Jezus vzel v svoje kraljestvo, kjer ga bomo z njo vred večno častili, in z njim se veselili.

Iz kolikih délov je angeljevo česenje?

Angeljevo česenje je iz treh délov: iz pozdravljenja

angelja Gabrijela, iz besed svéte Elizabete, in iz besed katoliške cerkve.

Ktere besede so angeljeve?

Češena si Marija, gnade polna, Gospod je s teboj. Žegnana si med ženami.

Ktere besede so svéte Elizabete?

Žegnana si med ženami, in žegnan je sad tvojiga telésa.

Ktere so besede katoliške cerkve?

Jezus. Svéta Marija, mati božja, prosi za nas grešnike, zdej in na našo smertno uro. Amen.

Kdaj posebno časti katoliška cerkev Marijo z angeljevim češenjem?

Vsaki dan, kader zvoní zjutrej, opoldne in zvečer k molitvi.

Kaj moramo sosebnó misliti ob tem zvonilu?

De je Sin božji za nas človek postal, de je nas odrešil od večniga pogubljenja.

Kaj molijo kristjani ob času tega zvonjenja?

Tri češene Marije; perstavijo pa pred prvo češena Marija besede: Angelj Gabrijel je Marii oznanilo pernesel, in je od svétiga Duhá spočela. Pred drugo rečejo: Marija je rekla: Jest sim dekla Gospodova, meni se zgódi po tvoji besedi; in pred tretjo: In beseda je mesó postala in med nami prebivala. Zvečer pa še z malim zvonam pozvoní, in to nas opominja, de molimo še en očenaš za duše v vicaš.

De bi kristjani z večí pobožnostjo angeljsko češenje molili, so papeži tistim, ki ga molijo, tudi odpustike delili. Lepo navado zvečer za duše v vicaš moliti en očenaš po angeljskim češenji je mali zbor v Kelnu 1627 in za njim veliko malih zborov zapovedalo.

Ljubi kristjani! molite vselej s hvaležnim sercam do Jezusa, ki je za nas človek postal in nas odrešil; molite spremišljeno, in častite Marijo, ki nam je Jezusa rodila. Naj vas ne bo sram med družino očitno po potih svojo véro pokazati in moliti angeljsko češenje, kader vas bo zvon na to molitev spomnil; ako se bote sramovali očitno pokazati, de v Jezusa vérjete, se bo vas tudi Jezus sramoval pred svojim nebeškim Očetam in njegovimi angeljji.

33. Od svétiga Roženkranca.

Molitev, ki ji pravimo roženkrac, je svéti Dominik zložil v létu 1210, in ga serčno kristjanam priporočal, de bi ga molili. Ob njegovim času so na Francoskim krivovérci, Albigen serji imenovani, s svojimi lažnjivimi nauki veliko kristjanov h krivi véri zapeljali. On si je veliko prizadjal jih od zmote odverniti, pridigoval in učil je pravo véro, in prepričeval, de le Jezusov nauk je pravi božji nauk, le v njegovi véri je upati zveličenja. In ker so pravovérni kristjani po njegovim učenji in perporočenji pobožno molili svéti roženkranc, je v Tulusu srečno premagal krivovéro, in zapeljani so se spet Jezusovi véri iz celiga serca podvergli. Kmaló se je ta molitev po vsi cerkvi razširila, in zbrale so se po vsih krajih bratovšine svétiga roženkranca, in so po ti molitvi večkrat uslišani bili. Zató so ga bogaboječi duhovni kristjanam perporočali, in papeži tudi tistim, ki so ga prav molili, odpustike delili. Ko so kristjani sédmi dan kozaperska 1571 na morji per Lepantu svojiga nar hujiga sovražnika Turka premagali, in v létu 1717 per Belin gradu pod vojskovodam Evgenam z majhnim številam vojšakov silno veliko armado Turkov popolnoma premagali in razpodili, so spoznali, de jim je Marija s svojo prošnjo per Bogu sprosila, de jih je rešil iz te strašne nevarnosti, zató ker so kristjani tisti

čas serčno svét roženkranc molili. Zató je papež Klemen enajsti tega iména po prvi vojski praznik Marije svétiga roženkranca postavil, in Gregor trinajsti na prvo nedeljo mesca kozoperska po vsi katolíjski cerkvi praznovati zapovedal, de bi se kristjani vsako léto posebno ob tem času hvaležno na Marijo, njih veliko pomočnico spomnili, jo častili in se v njene prošnje perporočali.

Kakò se svéti roženkranc moli?

Celi roženkranc ima tri déle, kateri so: veséli, žalostni in častitljivi dél. Veséli se takó moli: Stori svéti križ, in moli nar pred apostolíjsko véro; po véri se molijo tri česene Marije, in per prvi se med česeno Marijo po besedah »žegnan sad tvojiga telésa Jezus« perstavi: kateri nam oživi pravo véro; per drugi: kateri nam daj terdno upanje; in per tretji: kateri nam vžgi serčno ljubezen. Potém se moli očenaš in deset česena Marija, in per vsaki česena Marija, po besedah »sad tvojiga telésa Jezus«, se perstavi: kteriga si devíca spočela. Po tem se moli kratka molitvica: část bodi Očetu, Sinu in svétimu Duhu, kakor mu je bila od začetka, zdej in na vse večne čase. Po tem moli očenaš. Per družih deset česena Marija se perstavi: kteriga si devíca v obiskANJI Elizabete nosila, in vse drugo, kakor per prvih desetih, in se moli med vsakimi česena Marija. Per tretjih: kteriga si devíca rodila; per četertih: kteriga si devíca v tempeljnu darovala; per petih: kteriga si devíca v tempeljnu našla.

Žalostni dél se ravno takó moli, le per treh česena Marija po véri se perstavi, per prvi: kateri nam poterdí spomin; per drugi: kateri nam razsvetlí pamet; per tretji: kateri nam omečí voljo. Per deseterih česena Marija pa se perstavi: 1) kateri je za nas kervavi pot pil; 2) kateri je za nas gajžlan bil; 3) kateri je za nas

s ternjem kronan bil; 4) kateri si za nas težki križ nosel; 5) kateri si za nas križan bil.

Ravno takó se moli tudi častiti dél. Per treh češena Marija po véri se perstavi per prvi: kateri nam vodi naše misli; per drugi: kateri nam vodi naše besede; per tretji: kateri nam vodi naše djanje. Per deseterih češena Marija se perstavi, per prvih: kateri si častit v nebesa šel; per tretjih: kateri si svétiga Duha poslal; per četrtih: kateri si svojo mater v nebesa vzel; per petih: kateri si svojo mater v nebesih kronal. — Navada je na koncu vsaciga teh treh délov svétiga roženkranca deset »Češena si Marija» za duše v vicah moliti, kjer se po iménu: Jezus perstavi: Usmili se vérnih duš v vicah!

Na število očenaš moliti, je že stara navada v katoljški cerkvi. Zgodbe, ktere so nam cerkveni učeniki zapisane zapustili, govoré od te navade, de so menihi in pušavniki že v pétem stolétji navado imeli manj ali vec očenašev na dan zmoliti, Navada se je pa začela per kristjanib, ki brati ali psalmov iz glave vedili niso.

Mašniki Gospodovi molijo vsaki dan psalme in druge od cerkve zapovedane molitve, de Bogá počasté, ga pomoči, gnade in usmiljenja za se in za druge in za dobro cerkev prosijo; in bukvam, v kterih so te molitve spisane, pravimo brevir. V teh bukvah je 150 psalmov spisanih, ktere so David in drugi svéti preroki takó spisali, kakor jih je sv. Duh navdal. S temi svétimi molitvami je David in cerkev Kristusova vselej Bogá častila, svoje nadloge Bogú potožila, in ga odvernjenja hudiga in deljenja dobriga prosila. Kristjani in posebno pušavniki in menihi so hotli duhovne posnemati, tedej so molili 150 očenašev na dan ob razločenih časih dnéva. De so pa vedili, kolikokrat so jih molili, so per vsakim očenašu kamenček ali zerno péska na stran djali, in pozneje pa jagode iz kostí, lesá, glaža ali iz česar družili.

ga narejene na nit nabirali, kakor so naši paternoštri. De so pa jagode na nit nabrane imeli, kakor jih tudi mi še današnje dni imamo, je le k pomoči našimu spominu, de se med molitevjo ne motimo s štetjem, in lažej na skrivnosti našiga odrešenja mislimo, in ko je vsaka enajsta jagoda debela, se spomnimo, de zdej naj na drugo skrivnost mislimo.

Po tem namenu je tudi svéti roženkranc zložen, de z njim posebno očitno prepričamo našo svéto véro, in združeni častimo svéto Trojico, se spomnimo na vse skrivnosti našiga odrešenja, in Marijo častimo, ktera je vredna, de jo častimo, ker je mati našiga Odrešenika, in naša velika pomočnica per Bogu. V celim roženkrancu molimo petnajstkrat po deset češenih Marii, v enim délu petdeset, kakor so v prvih časih po 150 očenašev molili. De se v roženkrancu ravno tista molitev ponavlja, storimo, kar je Jezus zapovedal, de brez prenehanja molimo, kakor je tudi on sam na oljski góri ravno tisto molitev ponavljal; in svéti Janez pové, de je slišal angelje in svetnike v nebesih brez prenehanja péti svéto, de so božjo svetost hvalili. Prijatelj, kateri je svojiga prijatla ponoči prosil treh hlebov kruha, je tudi takó dolgo prosil, de ga je uslišal; takó tudi vdova krivičniga sodnika, dokler ji ni sodbe storil. Jezus je tudi le eno molitev učil, in v ti je vse zapopadeno, kar nam je treba za dušo in teló. In ali zamore kter človek kterikrat zadosti svojiga Bogá in Marijo prav počastiti; in ravno s ponavljenjem molitve se tudi naše želje še le prav vnamejo, de bi Bogá prav častili, in tudi po tem, kar prosimo, in potlej tolikanj bolj stanovitno prosimo, de zadobimo; in če smo kterikrat kaj razmišljeni, ko le ponavljamo, smo drugi krat bolj pobožni in v sercu bolj vneti. S ponavljenjem molitve tudi terdno upanje v Bogá razodevamo, ko ne nehamo prositi, desiravno prec ne prejmemo, in Bogú to dopade, in ne bomo osramoteni v

zaupanji, ob svojim času bomo prejeli, če ne na tem, pa na unim svétu, česar je našim dušam treba. Tedej ponavljanja molitve ni ovreči, še le je perporočati.

Roženkranc je lepa molitev cela po véri zložena. Roženkranc začnemo z véro. To nas spomni, de k pravi molitvi je vére in upanja treba, in de brez vére ne moremo Bogú dopasti, od njega ne uslišani biti, in ne k njemu priti. Če Marijo v ti molitvi častimo, častimo Jezusa v nji. Ne moremo misliti na Marijo, če v njeniga Sina Jezusa ne vérjemo, kateri jo je s takimi gnadami prečudno obdaroval in za svojo mater izvolil. Marija polna ljubezni, ima dopadajenje, ker vidi de vsigamogočniga stvarnika in njeniga Sina, našiga Odrešenika molimo. Kakó ne bo Marii ta molitev dopadla, ktera družiga ne želi, kakor de bi Bogá prav spoznali in njeniga Sina, ki ga je na svét poslal, ker to je večno življenje! Po tem molimo očenaš, nar lepši molitev, ktero nas je Gospod učil. Ktera molitev zamore v naših sercih véro, upanje in ljubezen bolj obuditi, kakor očenaš, če ga prav premislimo. Vsiga v očenašu prosimo, kar nam je treba za večno in sedanje življenje. Po tem še le Marijo častimo z besedami angeljevimi, ktere je na božje povelje Marii govoril; z besedami svéte Elizabete, ktere ji je sv. Duh dal govoriti, ker sama od sebe ni mogla vediti skrivnosti božje, ki se je nad Marijo zgodila, in z besedami katoliške cerkve, s kterimi jo prosimo, de naj za nas grešnike prosi, kateri se še na zemlji vojskujemo in trudimo za nebesa zoper skušnjave, de bi vselej v ljubezni in pokoršini proti Bogú ostali.

In kar je poglobitniga per ti molitvi, je, de imenujemo per vsakih deseterih česena Marija drugo skrivnost našiga odrešenja. Premišljevanje teh skrivnost vnema našo dušo k ljubezni Jezusovi; ker večkrat, ko se na-nj spomni, bolj bo Jezusu hvaležna in ga ljubila, in bolj zvesto v spominu ohranimo, kar se je Marii v

Jezusovim življenji veseliga, in v njegovim terpljenji žalostniga pergodilo. In vse to je iz evangelija vzeto. Kdor svéti roženkranc prav moli in premisli, najde, da je vse božje, in ker je vse od Bogá, nas ta molitev tudi k Bogu, k zveličenju napeljuje. Kdor takó moli, kakor je dolžnost, se vadi v notranji molitvi, ker premišljuje Jezusovo življenje, terpljenje in smert in njegovo čast in Mariino; on vidi nar lepši izgled resnične popolnosti, najde v tem premišljevanji nar boljši nauke in tolažbo za vse okoljšine življenja.

Roženkranc je tudi takó razdeljen, da se z molitvami cerkve zedini. Od adventa (prihoda Jezusoviga) do pepélnične srede molimo veséli dél; v tem času tudi cerkev v molitvah in per svéti maši posebno hvali in časti Jezusa, ki je za nas človek postal, se na svét rodil, in premišljuje njegovo življenje na zemlji. Od pepélnične srede do velike noči premišljuje cerkev Jezusovo terpljenje, prosi gnade prave pokore, da bi se s pokorjenjem vdeležili zaslužnja njegoviga terpljenja, in v tem času molimo žalostni dél roženkranca, in takó smo z duham cerkve sklenjeni. Od velike noči do adventa premišljuje in hvali Jezusa, in se v Jezusu veseli, ker je od smerti vstal, našo človeško natoro k božji časti povikšal, da sedi na desnici božji, da nam je svétiga Duhá poslal, kateri nam vse gnade deli, da zamoremo svéto živeti, in se njegoviga zveličenja vdeležiti, in da je svojo mater k sebi v nebesa vzel; in v tem času častiti dél roženkranca molimo, da ravno te svéte skrivnosti premišlujemo. Ker je ta molitev v resnici lépa, častimo z njo prečisto devíco mater božjo, in radi jo molimo, ker z njo tudi v resnici le Bogá častimo in hvalimo, ki je Marijo po svoji milosti k taki visoki časti povikšal.

NAUK OD LJUBEZNI BOŽJE.

34. Kakó se ljubezen božja v kristjanu začne.

Véra je začetek vsih keršanskih čednost, korenína, iz ktere vse druge zrastejo. Iz vére pride upanje, in iz upanja in vére pride ljubezen; in ona je nar večí med njima; ona je večna, in ravno takó dar božji, kakor ste véra in upanje. Sv. Pavel pravi: »Ljubezen božja je izlita v naše serca po svétim Duhu, kateri nam je dan.» Rimlj. 5. 5. Bog da od svoje ljubezni, s katero se od vekomaj ljubi, ker on sam je dober in vse ljubezni vredin, in po njegovi ljubezni ga ljubimo, in ljubezen stori déla po zapovedih božjih storjene še Bogú dopadljive in večniga življenja v nebesih vredne.

Ljubezen se ne da učiti; Bog, ki je ljubezen zapovedal, nas je že takó vstvaril, de ljubezen v svojim sercu občutimo, in ljubimo, kar nam dopade. Razloček je scer, de nekterimu ena, drugimu druga reč dopade, in se mu lepa in prijetna vidi, in po svojim nagnjenji le to želi, kar po svojim razsodku za dobro spozná; in kar mu ne dopade, ne želi zadobiti, in se še boji, de bi mu, kakor si bodi na versto ne prišlo. Postavim: kdo je učil nedolžniga otroka svojo mater ljubiti, in kakó serčno je objemlje, se k nji naslanja, in se za njo boji; ali kdo uči pošteno mater svoje déte ljubiti? Bog je že per vstvarjenji v sercé človekovo to nagnjenje položil. Še živina po svoji natori ljubi svojiga gospodarja, ki ji jedí poklada. Takó ima človek že od natore nagnjenje k ljubezni.

Véra človeka k ljubezni božji perpelje. Ona mu razsvetlí um; kaže mu veličastvo božje; uči ga Bogá poznati, kakoršin de je, de je svét, pravičen, vsigamočen, moder, dobrotljiv, usmiljen, resničen, zvest v svojih obljubah, de je v vsih dobrih lastnostih popolnoma. Véra mu pové, de Bog je ljubezen, vse dobro le od

njega imamo; per njem je vsa pomoč, vsa tolažba in pravo veselje za ta in uni svét. Ko po véri razsvetljeni kristjan božje lepe lastnosti spozná, se v njegovim sercu vname ljubezen do Bogá, želi ga viditi in prav spoznati; in ravno to, ko ga ne vidi, še močnejši želje budi v njegovi duši ga skorej viditi. In goreča ljubezen do Bogá stori tudi bolj živo véro in terdno upanje v sercu človeka; in bolj ko ga ljubi, bolj tudi božjemu razodenju vérje, in terdneji upa vse doseči, kar mu je Bog obljubil, in ljubezen ga žene, da tudi vse rad stori, kar mu Bog zapové. Takó so tri božje čednosti vedno sklenjene v kristjanu, takó de, če ene nima, tudi drugih ne.

Po nauku svétiga Pavla vlije svéti Duh svéto ljubezen v naše serca. Ona nam je tedej od Bogá dana, zato ji pravimo čeznatorna čednost. Sv. Duh je naši duši to, kar je duša telesu. Duša oživi naše teló; ona ni od telésa, ampak od Bogá dana; ravno takó oživi sv. Duh svéto ljubezen v naših dušah, da živé za večno življenje, ker vse dobro le iz ljubezni do Bogá storé, kar je potlej večniga življenja vredno. Tedej svéta ljubezen ni od duše, ampak od svétiga Duhá, ki jo v naše serca vliva, da Bogá ljubimo, ne le zato, ker je proti nam dobrotljiv, ampak ker ga po svéti véri spoznamo, da je sam na sebi večna dobrota in lepota. Zdej ljubezen prenagne našo voljo, ker občutimo v svojim sercu veselje do Bogá, mu dopasti želimo, ga prosimo, da bi ne več naše spačeno nagnjenje, ampak on kraljeval v naših sercih, se nikoli od nas ne ločil, in sklenemo iz ljubezni do njega njegovo svéto voljo dopolniti,* in se terdno zanesemo, da iz ljubezni do nas nam bo tudi svojo pomoč dal, jo tudi zvesto dopolniti.

Bogá ljubiti nas nagibajo njegove velike dobrote, ktere nam vsaki dan daje. Ne govorim tukej od brez številnih telésnih, ampak le od dušnih dobrot. Vstvaril nas je po svoji podobi, nam dal pamet in neumerljivo

dušo, postavil nas je gospodarje vsih njegovih stvari. In ko je prvi človek po kači zapeljan grešil, se v mnoge nadloge in križe in clo v smert zakopal, ga Bog ni zapustil, učil ga je; pozneje je spačenim ljudém preroke pošiljal, de so jih učili, svarili in jim terdo žugali, ako se ne poboljšajo; pa večkrat je bilo vse zastonj; ljudje so le hudobni ostali v svojo večno nesrečo. Pa vender vse hudobije ljudi niso božje ljubezni do nas pogasile, desiravno je bil Bog močno razžaljen, je še svojiga Sina na svét poslal. Jezus Kristus je vse naše slabosti, zunej greha, na se vzel, je ranjen bil, de bi s svojimi ranami naše dušne rane zacelil; odrešil nas je od pekla; zbrisal je naše dolgé per Bogu, in nar ostudniši smert na križu preterpel, de nas je spet k nar srečnejšimu večnimu življenju perpeljal; sklenil je s svojo božjo natoro našo človeško, in šel je nam perpravit nar prijetniši mir in veselje v svojim večnim kraljestvu. In kaj hoče za tolikanj neizrečeno veliko dobrot? Nič družiga, kakor de ga ljubimo.

Bog sam tudi grešnike k ljubezni do njega nagiblje, ker vé, de, kdor ne ljubi, je v smerti. Peter je Jezusa zatajil, in ni porajtal, ali po božji previdnosti je petelin zapel, Jezus ga je milo pogledal, in zdej se je domislil, kakó velik greh de je storil; uderle so se mu solzé, kakor studenec iz skale, ko je Mozes na njo vdaril. Ravno takó grešnik v grehu spi, je sužen hudiča, je vès miren, in ni mu mar misliti na spreobrnjenje in pokoro, pa glas z nebes ga zbudi, ki ga sliši v svojim sercu; prestraši se, spozná svoj greh, začne ljubiti Bogá, svojiga usmiljeniga Očeta, ki mu je toliko dober, de ga je s svojo gnado zbudil iz grešniga spanja, ga ni zapustil in večno zaverigel, česar je bil vreden. Zdej začne žalovati nad svojimi grehi, ogiblje se perložnosti, in skerbno se varje va-nje pasti. Če pa božjiga glasú v sercu ne posluša, se vstavlja gnadi božji, terdovratin ostane, ka-

kor so judje terdovratni ostali, desiravno je Jezus tolikanj čudežev storil, de bi bili va-nj vérovali.

De bi bil Jezus Bogá še bolj ljubezniviga pokazal, in ljudi k ljubezni božji še bolj nagnil, jim pové, de Bog nar manjši délo, ki ga kristjan iz ljubezni do Bogá stori, takó sprejme, kakor de bi bilo ujemu storjeno. Dosti malo je en kozarec merzle vode, ki jo kristjan svojimu žejnimu bližnjimu iz ljubezni do Bogá piti da, in to mu bo povernjeno, pravi Jezus, in de tudi vinar vdove ne bo pozabljen. Takó se začne ljubezen do Bogá tudi po majhnih dobrih délih v sercih kristjanov vnemati, in če dalje bolj goreča prihaja, ko vé, de je Bogú vsako dobro še takó majhno délo dopadljivo, de je le iz ljubezni do njega storjeno. Takó se perpravlja kristjan k popolnoma ljubezni v nebesih.

35. Dolžnost Bogá ljubiti.

Ljudjé na zemlji ljubijo, kar jim dopade. Vse je dobro na zemlji, kar je Bog vstvaril, ker na dan vstvarjenja je sam rekel, de je vse dobro. Pa vender vse stvari skupej in po samim niso takó dobre, ko Bog, ker le od njega vse dobro pride, mora tedej ljubezen do Bogá tudi močnejši biti, kakor do vsih stvari, mora čez vse biti. Več ko si kristjan prizadeva z dopolnjenjem božjih zapoved Bogú dopasti, bolj goreča je tudi ljubezen do njega, in bolj ko ga ljubi zavoljo njegovih lepih lastnost, čistejši je ljubezen do njega. Popolnoma je pa takrat, ko ga samo zató ljubi, ker je on sam edina dobrota in lepota. Nebeški duhovi in svetniki Bogá popolnoma ljubijo; ko ga popolnoma poznajo, kolikor pametna stvar stvarnika poznati zamore. Kristjani na zemlji ga pa še nepopolnoma ljubijo; smo še preslabi ga popolnoma ljubiti, perzadevati si pa vender moramo, ga popolnoma ljubiti. Tudi nepopolnoma ljubezen kristjanov Bogú dopade, zató, ker je Jezus tistim nebesa obljudil, ki

bodo Bogá ljubili, desiravno je vedil, de ga ne bodo popolnoma ljubili; on nas je tudi zató odrešil, de bi zamogli v nebesa priti, šel je v nebesa pred nami, nam mesto perpraviti, de kjer je on, tjè tudi njegovi učenci pridejo, in de jim tam ne bo nobeden veselja odvzel. Jezus je zlo žugal z večnimi štrafingami tistim, kateri ne bodo Bogá ljubili, tedej mu je tudi nepopolnoma ljubezen dopadljiva; to se vé, de popolnoma še le prav dopade. Tudi kdor se pekla boji, še zmirej nekoliko ljubi, ker se bojí od njega ločen biti, in kdor želí v nebesa priti, tudi ljubi Bogá, zató ker želí z njim večno sklenjen biti, tode slaba je še taka ljubezen, le sčasama zamore boljši biti. Kdor bi pa le zató božje zapovedi deržal, ali Bogá ljubil, de bi mu dal srečo v časnih opravkih, blagá, bogastva, čast in zdravje, bi ne ljubil Bogá, ampak le blagó, za Bogá bi mu ne bilo mar, kar se vidi per tacih, ki ne dobé, kar želé, pa zató mermrajo zoper božjo previdnost.

Vse nas napeljuje k ljubezni božji in nam govori: ljubite Bogá. Zakaj smo tedej dolžni Bogá ljubiti? Dolžni smo ga ljubiti: 1) Zató, ker je Bog ljubezen. 1. Janez. 4. 8. Sv. Janez je Bogá, svojiga in našiga Gospoda poznal, in kar govori, se je od Jezusa naučil, ker ga je med drugimi aposteljni nar bolj ljubil. Bog je zares ljubezen, ker iz ljubezni je vstvaril nebó in zemljo, čiste duhove v nebesih in človeka na zemlji. On skerbí iz ljubezni do nas tudi za naše večno zveličenje, ker želí in hoče, de bi vsi ljudjé zveličani bili; njegova vsigamogočnost in modrost služite njegovi ljubezni, de vse kar stori, ali dopustí, de se zgodi, de vse ljudém k zveličanju pomaga in služi. In vse, kar je stvaril, je le zató vstvaril, de bi ga ljudjé spoznali, njegovo ljubezen vidili, ga častili in se v njih sercih ljubezen do njega takó ljubezniviga Očeta vnéla, in ga čez vse lju-

bili. Tedej vse, kar vidimo, nam pravi, Bog je ljubezen, ljubite ga.

2) Dolžni smo Bogá ljubiti, ker nam je zapovedal ga ljubiti. Velika bi bila gnada božja, ko bi nam Bog le dopustil, da bi mi revne stvari ga smeli ljubiti. De bi nam pa serčnost dal, svojo veliko revšino spoznati, ga ljubiti, je iz ljubezni do nas ljubezen zapovedal. Še po Mozesu jo je Bog zapovedal, in Jezus jo je za prvo zapoved v postavi oznanil. Per perložnosti nekdo pisarjev vpraša: »Ktera je prva vsih zapoved? Jezus pa mu je odgovoril: Prva vsih zapoved je: Poslušaj Izrael! Gospod tvoj Bog je edini Bog. In ljubi Gospoda svojiga Bogá iz vsiga serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli, in iz vse svoje moči. To je prva zapoved. Druga pa je nji enaka: Ljubi svojiga bližnjiga, kakor samiga sebe. Vikši od teh druge zapovedi ni.» Mark. 12. 28—31. Per perložnosti, ko je Jezus svoje poslušavce srečne imenoval, zató ker ga vidijo in slišijo nebeške resnice učiti, ga neki Judovski učenik skuša, rekoč: »Učenik! kaj naj storim, da bom večno življenje zadobil? On pa mu reče: Ljubi Gospoda svojiga Bogá iz vsiga serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje moči, in iz vse svoje misli, in svojiga bližnjiga, kakor samiga sebe. In mu je rekel: Prav si odgovoril, to stori, in boš živel.» Luk. 10. 25—28. Mat. 22. 35—40.

Bogá ljubiti je tedej prva zapoved. Bog je le en sam, in je Gospod vsiga, njemu ga ni enakiga na dobroti in ljubezni, njemu gré nar večí čast in ljubezen memo vsih družih stvari, ker tudi njegova ljubezen in dobrota je neskončna; vse druge stvari so le toliko dobre, kolikor jim Bog da, dobre biti. Pravični kristjani tudi nič bolj ne želé, kakor Bogá čez vse ljubiti, in v tem so z božjimi željami sklenjeni, ker ravno to tudi Bog želi, da bi ga čez vse ljubili, kakor se tudi sam

sebe ljubi, in ker je to njih večno zveličenje. Zató se tudi vsim odpovedó, in vse zapusté, kar bi jih od ljubezni božje odvráčevalo, ali motilo, Jezus nam je dal pravi izgled, kakó se Bog ljubi. Nar večí veselje je bilo za-nj s svojim Očetam biti. Še kot otrok per dvanajstih létih se ni mogel od tempeljna ločiti; z Očetam v molitvi se pogovarjati je bilo njegovo serčno veselje, voljo božjo dopolniti, mu je bilo ljubši, kot jéd in pijáča, in iz ljubezni do Bogá svojiga Očeta, je bil pokorin do smerti na križu.

Resnično je, kdor prvo zapoved dopolne, in Bogá čez vse ljubi, ne bo grešil, bo vselej božje zapovedi rad in lahko deržal, njegova duša bo zmirej veséla in mirna, ko bo sladkost ljubezni božje vživala, in ljubezen mu moč in serčnost dajé, de vse lahko stori in terpi, in tega veselja bi za vés svét ne zamenil, ki mu ga ljubezen božja stori. To pričuje svéti Pavel, rekoč: »Kdo nas bo tedej od ljubezni Kristusove ločil? nadloga? ali britkost? ali lakota? ali nagota? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč? Kakor je pisano: Zavoljo tebe smo vsaki dan morjeni; imajo nas kakor ovce (odločene) za zaklanje. V vsim tem pa premagamo zavoljo njega, kateri nas je ljubil. Zakaj za terdno vé, de ne smert, ne življenje, ne angelji, ne poglavarstva, ne oblasti, ne sedanje, ne prihodnje, ne sila, ne visokost, ne globočina, ne druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni božje, ktera je v Kristusu Jezusu, Gospodu našim.» Rimlj. 8. 35—39. To priča brezštevilo veliko marternikov, ki so grozovitno hude muke (martre) terpeli, ko bi jih ne bili čutili, ker je bila ljubezen božja v njih silno močna; to pričajo svetniki vsake starosti, vsih rodov in stanov, ki so bili v mnogih hudih skušnjavah, boleznih, križih in nadlogah. Vsi ti so poterdili s svojim zaderžanjem, kar sv. Janez pravi: »Vse, kar je iz Bogá rojeno, svét premaga.» 1.

Jan. 5. 3. 4. Bog, kateri zapové ga ljubiti, tudi svojo pomoč da, de ga tudi zamoremo ljubiti.

Ta zapoved je tudi zares nar vikši, ona večna ostane, in vsaka čednost ali dobro délo mora iz nje priti, de je zaslužljivo per Bogu. Zakaj véra bo nehala, ker bomo Bogá gledali, upanje bo nehalo, ko bomo imeli, kar željno čakamo, ljubezen bo pa ostala, ona bo naše večno življenje, v ljubezni bo naša duša živela, ker bo vsak po svoji moči in vrednosti Bogá ljubil.

3) Smo dolžni Bogá ljubiti, ker ljubezen veliko šte vilo grehov pokrije. 1. Pet. 4. 8. Magdalena je Jezusa močno ljubila, in zavoljo njene ljubezni ji je veliko grehov odpustil, in zató, ker ji je grehe odpustil, ga je še močnejše ljubila. Bog grešniku iz ljubezni grehe odpusti, in to stori, de se v sercu grešnika ljubezen do usmiljeniga Bogá vname in ga zavoljo ljubezni ljubi. Grešniku je znano, de je zavoljo grehov pogubljenja vreden, in namest ga pogubiti, mu pa Bog grehe odpusti, in zraven pa še gnado da, de se jih v prihodnje varje; tedej ne more drugač, ko ljubiti usmiljeniga Bogá.

4) Zató, ker je ljubezen k zveličenju potrebna. Le tiste déla so dobre in večniga življenja v nebesih vredne, ki so po božjih zapovedih in iz ljubezni do Bogá opravljene, ktere pa niso iz ljubezni storjene, so brez vsiga zasluženja pred Bogam. To sv. Pavel uči, rekoč: »Ako bi vse svoje premoženje za živež ubogim razdelil, in ako bi svoje teló tjè dal, takó de bi gorel, ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.» 1. Kor. 13. 3. Déla brez ljubezni storjene, so po zunanjim ravno take, ko tiste, ki so iz svéte ljubezni storjene; pa ravno zató so pred Bogam brez zasluženja, ker niso iz ljubezni do njega storjene. Glejmo, kdo je več dél storil, molil, se postil, kot farizeji, in Jezus jih je vender zavgel, pa ne zató, kakor de bi bile njih daritve, molitve, posti, ubogajmedajanje zoper božjo zapoved, pregrešne; ampak le zató,

ker jih niso iz svéte, čiste ljubezni do Bogá storili, ampak so jih le storili iz napúha, de bi jih ljudjé obrajtali. Iz hude koreníne so zrastle, torej so zaveržene.

Pa tudi dobre déla, ktere kristjan storí, ki je v smertnim grehu, so brez zasluženja pred Bogam; on ga ne more zveličati, ker ga smertni greh zaderžuje, in mora grešnika po svoji pravíci kaznovati. Ko pravični kristjan v smertni greh pade, so tudi njegove dobre déla zastonj, ktere je pred v stanu gnade božje storil. Pre-rok Ecehijel pravi: Ko pravični od svoje pravíce odstopi in hudobijo déla, bodo vse njegove pravične déla pozabljene, ktere je storil; in zavoljo nezvestobe, ktere je kriv, in zavoljo pregrehe, ktero je storil, bo umerl. Njegove dobre déla niso scer zbrisane, ampak pozabljene, ravno ko bi jih ne bil storil, zakaj greh storí, de ne more zveličan biti, de mu jih Bog v nebesih ne more plačati.

Kristjan, kteri je pravično živel, pa v smertni greh pade, je podobin drevesu v jeséni, ko mu listje odpade; ono stoji, kakor bi bilo vsahnilo. Spomladi pa spet oživí, ko začnè gorko sonce sejati, zelení, cvetè in sad rodí. Ravno takó kristjan, ki je pred greham pobožno živel, pa čez svoj smertni greh pokoro storí, gnado božjo zadobí, spet oživí, ljubezen božja se obudí v njem, in z njo se obudé tudi vse pred greham storjene dobre déla, ki so bile do zdej mertve v njem. Bog mu po svoji milosti grehe zbríše, jih takó rekoč pozabi, kakor bi ne bili nikoli storjeni, se njegoviga prejšnjiga pravičniga življenja, njegovih prejšnjih dobrih dél spomni, ki jih je iz ljubezni do njega storil, in ga večniga življenja vredniga storí, in ga postavi v pravíce božjiga otroka. Bog storí z grešnikom, kar je oče s svojim zgubljenim sinom storil, ko je nazaj k njemu prišel. »Ako krivični čez vse svoje storjene grehe pokoro storí, in vse moje zapovedi dopolni, in prav in po pravíci déla, bo gotovo živel in ne bo umerl. Na nobeno njegovih hudobij se ne

bo spomnil; zavoljo svoje pravice, katero je délal, bo živel.» Eceh. 18. 21. 22.

Tedej nam je ljubezen božja k zveličenju potrebna, ona stori déla po božjih zapovedih storjene, če so tudi še takó majhne pred Bogam zaslužljive; kdor pa Bogá ne ljubi, niso njegove déla večniga zveličenja vredne, če so tudi po zunanjim po božjih zapovedih storjene. Kakó potrebno nam je svétiga Duhá prositi, de bi svéto ljubezen v naše serca vhl, de bi Bogá prav ljubili, ker vémo, de, kdor ne ljubi, je mertev.

Motiti se pa nobeden ne smé, ko je ljubezen k odpušnju grehov potrebna, de tistimu, ki Bogá popolnoma ljubi, iz popolnoma ljubezni grehe obžaljuje, spovedi in svéte odvéze ni treba. Jezus je spoved zapovedal, kdor pa Bogá popolnoma ljubi, vse njegove zapovedi derži; tedej bo tudi to dopolnil, de se bo čisto spovedal; ko bi te ne dopolnil, bi gotovo Bogá popolnoma ne ljubil. Sv. Tridentinski zbor uči, de skozi popolnoma ljubezen le tisti odpušenje grehov zadobé brez spovedi, ki želé se spovedati, pa perložnosti nimajo. Pa tudi skušnja nas uči, de pobožni kristjani, kateri Bogá po svoji slabosti popolnoma ljubijo, še le močno želé se večkrat spovedati, in se z Jezusam v zakramentu svétiga rešnjiga telesa skleniti, de bi v ljubezni še bolj popolnoma bili.

5) Dolžni smo Bogá ljubiti iz hvaležnosti, ker nam vse da, kar nam je za dušo in teló treba. Kteri po dobrotah božjih, ki nam jih je Bog za dušo dal od prvega greha naših staršev do Jezusoviga vnebohoda in do današnje ure, in tudi za teló od našiga rojstva do današnjiga dneva, ni k ljubezni božji obujen, ta je zares mertev za večno življenje. Še živína kaže po svoji naturi ljubezen in hvaležnost do tistiga, ki ji jedi poklada; le človek zamore takó hudoben biti, de svojimu Bogú ni hvaležin in ga ne ljubi; in človek, kateri ni v stanu božjih dobrot sošteti, katere vsaki dan iz božjih milostljivih

rok prejme. Pa še vse večí dobrote je Bog obljubil v nebesih dati tistim, kateri ga bodo prav ljubili. Ljubimo tedej Bogá, ker nas je pred ljubil. 1. Jan. 4. 19.

36. Kakó smo dolžni Bogá ljubiti.

Kakó Bogá ljubiti nas Jezus učí s svojim zadržanjem in zapovedmi.

1) Dolžni smo ga ljubiti iz vsiga sercá. Ljubimo ga iz vsiga sercá, kader občutimo nar večí veselje v sercu do njega, ediniga Bogá in Gospoda, se njegovi volji v vsim podveržemo, de nagibe našiga sercá le njegove zapovedi vížajo, in vse iz serca trebimo in odvrčujemo, kar bi nas v ljubezni motiti in slabiti zamoglo, de bi ga ne želeli zmirej bolj popolnoma ljubiti.

Ni pa zoper voljo božjo, tudi druge stvari ljubiti zraven Bogá; sej je Bog vse vstvaril, in kar je on storil, je dobro; vse reči nas na Bogá spomnijo, ker vémo, de vse je njegovo, in stvarjene reči tudi veselje do Bogá v naših sercih obudé. Le močno razločna je ljubezen do Bogá od ljubezni do ljudi ali družih stvari. Starši ljubijo svoje otroke, otroci svoje starše, možjé svoje žene, žene svoje možé, prijatli svoje prijatle; in ta ljubezen božji ljubezni ne škodje, desiravno se iz vsiga serca radi imajo, ker Bogá vender še bolj in čez vse ljubijo, ker nobeden ni takó dober in popolnoma, kot on. Bog tudi ni razžaljen, če bogaboječí kristjani druge stvari ljubijo, de le Bogá čez vse časté, in so njegovim zapovedim pokorni, in tacih reči ne ljubijo, ktere bi njih serca od Bogá odvernile, in svéto ljubezen v sercih zadušile.

De je Adam svojo ženo Evo serčno ljubil, ni bilo zoper božjo zapoved, ampak po božji volji; de je pa Evo poslušal in prepovedani sad jédel, je grešil, ker bi bil Evo zmirej lahko ljubil, in božje zapovedi ne prelomil; takó jo je pa preveč ljubil, ker je njeno voljo

dopolnil, je božjo zapoved prelomil; tedej jo je več kot Bogá ljubil, in to je Bog prepovedal. Egipčovski Jožef je ljubil svojiga gospoda in gospodinjo, juna bil zvest in pokorin. Pokazal je, de Bogá še bolj ljubi, ker, ko ga je gospodinja v greh napeljevala in silila, je v silno nevarni skušnjavi rekel: Kakó hočem pred očmi svojiga Bogá kaj takó hudiga storiti? Zvesto je služil svojimu Gospodu; pa še zvestejši svojimu Bogu, kterimu ni hotel nepokorin, in raji v ječi zapert biti, kakor zoper njegovo svéto voljo storiti. Mladeneč, ki je Jezusa vprašal, kaj naj storí, de večno življenje zadobi, je ljubil blagó, kar Bog ni prepovedal; le preveč ga je ljubil, de zraven blagá ni ljubil Bogá, ampak blagó iz celiga serca; zató je raji Bogá, kot blagó zapustil.

Pa tudi v ljubezni je razloček per bogaboječih kristjanih; vsi scer Bogá ljubijo iz celiga serca; pa vendar nekteri menj, nekteri bolj popolnoma. De bi bolj popolnoma ljubezen Bogu skazali, si nekteri še kake posebne dobre déla izvolijo; nekteri si izvolijo vedno devišstvo, nekteri radovoljno uboštvo, drugi tak stan, v kterim veliko premišlujejo in molijo; nekteri si radovoljno terpljenje náloží, i. t. d.; pa vsi le zató, de bolj ljubezen Bogú skažejo. Vse déla, ktere človek storí, le namen posvečuje ali zaslužljive storí, kar je bilo že pred povedano; bolj čist, ko je namen, iz kteriga božje zapovedi dopolnimo, ali kako posebno délo storimo ali terpimo, večí je tudi zasluženje per Bogu.

Desiravno je ljubezen grešnikov, ki so začeli pokoro délati, še slaba, je vendar Bogú dopadljiva; slaba je še, ko je v njih sercih še veliko hudiga nagnjenja, ktero so jim grehi in njih grešne navade popustile; pa vendar še Bogá ljubijo, scer bi ne bili grehov zapustili, tolikanj dobrija še ne storé, kakor bi bili storili, ko bi bile njih serca očišene od hudih nagnjenj, in bi Bogá popolnoma ljubili. Enaki so mladimu drevesu, ktero že sad rodi,

pa malo, zato, ker je še majhno, kader je pa veliko zrastlo, obilno sadú pernese; ravno takó oni, dokler je ljubezen v njih sercih še slaba, ni zadosti ukoreninjena, še malo dobrih del storé; pa vender jih storé; ko se je pa že v sercu močno uterdila, razširila in močna postala, hude nagnjenja v dobre spremenila, pa veliko dobrih dél storé, ker si prizadevajo v vsih keršanskih čednostih rasti, in vse božje zapovedi na tanko dopolniti.

Kteri tedej Bogá iz celiga serca ljubijo, ljubijo tudi druge stvari zavoljo Bogá, ker v vsih stvareh Bogá vidijo, kateri jim jih je dal, tudi jih veselé; pa vse drugačno veselje občutijo v svojih sercih do Bogá, kakor do njegovih dobrot. Ljubijo ga, naj se jim dobro ali hudo godi; ljubijo ga v dopušenim veselji, per gostarijah, kakor v bolezni, v nadlogah, v britkostih, v preganjanji, zato ker vselej le voljo božjo dopolniti hočejo. Ljubijo ga tedej vselej stanovitno v dobrih in hudih okolišinah, zato ker Bog je nespremenljiv, zmirej ostane ravno tista večna dobrota in lepota, vedno vse ljubezni vredin, naj se človeku dobro ali hudo godí, in kdor ga iz celiga serca ljubi, ga ljubi tudi v ljubezni.

Tako popolnomo ljubezen do Bogá imeti, si moramo vsi prizadevati. Redki so scer taki kristjani, kateri bi Bogá takó popolnoma ljubili, ker so po znotranjih in unanjih skušnjavah zmoteni, de včasih pešajo, serčnost jim vpade, de v kak majhin greh padejo; ali zato vender ne nehajo Bogá ljubiti iz celiga serca, ker njih sercé je le per Bogu, in so žalostni svojih slabost. Na žlahtni jablani žlahtna jabelka rastejo, pa vender niso vse ravno takó dobre; nektre so červive, nektre zgnjijejo, nektre majhne ostanejo, nektre niso takó lepe viditi; ali zato deblo ne neha žlahtno biti, zmirej dobro ostane; ravno taka je tudi per pravičnih kristjanih, de nekterikrat kaj brez pomiselka, neprevidama ali iz naglosti, ali tudi kaj brez vsiga prida storé, tode nobeniga smertniga

greha ne, in zató vender le zmirej pravični, dobri ostanejo, Bogá iz celiga serca ljubijo in za nebesa živé, in nimajo večniga veselja na zemlji, kakor si prizadevati, voljo božjo dopolniti in Bogu dopasti. Prosimo svétiga Duhá, de nam vsim da Bogá iz celiga serca ljubiti, ker brez te ljubezni ne pridemo v kraljestvo večne ljubezni.

2) Bogá moramo iz vse duše ljubiti. Iz vse duše ljubi Bogá, kateri vso moč duše v dopolnjenje volje božje obrača. S svojim umam si prizadeva Bogá spoznati, njegove svéte zapovedi zvediti, de bi vse dopolnil, svojo voljo obrača le v to, de bi se z božjo voljo zedinila, le to želela, kar je volja božja, svoji volji pa, ktera je volja skaženiga človeka, se popolnoma odpovedal in ji odmerl, ker le božja volja je svéta. Spomin mu služi, de ohrani vse, kar zvé od Bogá, de se ob pravim času vsiga spomni, kar je storiti, de Bogá prav počastí.

Ljubijo se med seboj, kateri so enacih misel, in ljubezen zedini tudi misli tistih, kateri se ljubijo. Po véri spozná kristjan božje lepe lastnosti, duša jih premišluje, in bolj ko na Bogá misli, lepši se ji zdí, in bolj ko ji dopade, močnejši so želje po njem, in želi z njim in per njemu biti; zató si prizadeva vse storiti, karkoli zvé, de Bog hoče, in mu želi dopasti. K temu ji pa ni nobene zapovedi treba; do Bogá ima čedalje večí veselje, svéto nagnjenje se budi v nji proti Bogu; njegove zapovedi ji zmirej bolj dopadejo, in želi se božji volji v vsim podvreči. Zató pa tudi prosi, de bi jo Bog sam vižal z svojo gnado, de bi mu bila vselej pokorna, ker vé, de le tisti pridejo v nebesa, ki njegovo svéto voljo dopolnejo. Močnejši želje pa nima, kakor z Bogam in per Bogu večno biti.

Kristjan, kateri Bogá iz cele svoje duše ljubi, ne dopolni le tistih božjih zapoved z veseljem, ki se mu bolj perležejo, temuč težje déla, ko mu zapovedó, raji jih storí, ker vé, de z njih dopolnjenjem Bogá še bolj po-

časti; Bogú v vsim pokorin biti, je njegovo edino veselje. Njemu so božje zapovedi lahka butara in sladak jarm, ljubezen mu vse lahko stori. Kar kristjanam težko stane storiti, ki Bogá ne ljubijo, to storiti je veliko veselje v Bogá zaljubljenim dušam; in si še več naložé, kakor je zapovedaniga.

Per dobrih v svétim evangeliu le svetovanih délih mora vender kristjan na moč svojiga telésa in na okoljšine gledati, kaj de je boljši storiti. Ko bi si nekter preojstre poste ali preojstro pokorjenje naložil, kteriga teló ne zmaga brez škode zdravja in življenja, bi to bilo zoper ljubezen božjo. Svetovano je uboštvo; ko bi kak oče ali mati za bolj popolnomo ljubezen Bogu skazati vse svoje premoženje med uboge razdélil, bi zoper ljubezen božjo grešil; zakaj ona hoče in mu zapové varčnemu in skerbniemu biti, in si še več perdobiti, de svoje ohrani in tudi v prihodnje, kar je moč, preskerbí, i. t. d. Svéta ljubezen vsaciga pravičniga kristjana viža, de se v nobeni okoljšini zoper njo ne pregreši.

Kristjan, ki Bogá iz vse svoje duše ljubi, tudi križe voljno preterpí, in v popolnoma ljubezni jih je še vesel, de v njih Jezusa posnemlje. Vsako terpljenje je scer meseni človeški natori zoperno in grenko; ko se pa spomni, de mu ga je Bog poslal, mu je pa prijetno. Sv. Andrej je križ kuševal, na kteriga je imel obešen in tam umorjen biti; on ga je, kot od Bogá poslaniga, veselo sprejel, desiravno so mu ga sovražniki svéte vére napravili. Abraham bi ne bil berž perpravljen svojiga sina Izaka Bogú zaklati in darovati, če bi ne bil Bogá iz cele svoje duše ljubil, tedej bolj, kot svojiga sina. Kakó bi bili mučenci v nar hujših mukah in plaménu ognja svéte pesme peli, ko bi ne bili Jezusa iz cele svoje duše ljubili.

Kazin in križev človek ne ljubi, le bojí se jih, ker so meseni natori zoperni; ko se pa pravičin kristjan do-

misli, de so od Bogá, jih pa ljubi, ker želi z voljo božjo vselej sklenjen biti. Vsak raji živi, kot umerje; pa ko se spomni, Bog hoče, de zdej umerjem, voljno se v voljo božjo vda in umerje. On tudi želi, de bi Bog hotel, de bi še ne umerl, de bi ga še več let na zemlji živeti pustil, ker umreti je nagnjenju zoper, pa vender voljno umerje, ker je volja božja. De človek Bogá ljubi, ko mu vse po volji gré, se mu dobro godí, je dobro, ali popolnoma ljubezen ima tisti, kateri Bogá v stiskah in nadlogah stanovitno ljubi.

Tedej tisti Bogá ljubi iz vse svoje duše, ki je v vsih prijetnih in zopernih okolišinah svojiga življenja božji volji vdan in pokorin, in zraven vedno miren in pokojin ostane. Tak kristjan je odmerl svoji volji, le božjo pozná in ljubi, in ji je iz vse svoje duše vdan; tak biti si mora vsak prizadevati.

3) Iz vsih svojih misel. Ljubezen víža v kristjanu vse misli, želje, nagnjenja, veselje, žalost, upanje, strah, jezo, vojskovanje in premagovanje, in daje mu moč in serčnost k dobrimu. Ona storí, de s pomočjó gnade svétiga Duha grehu odmerjemo, in se svoji volji odpovemo; in bolj ko grehu odmerjemo, bolj nam Bog dopade in mi Bogú, zató, ker ga ljubimo. In boljši voljo ko imamo, vse svoje misli, želje, besede in déla po njegovi svéti volji vselej obračati, svetejši smo tudi pred Bogam. Vzemimo si izgled nad nečistim človekam, kateri drugi spol pregrešno ljubi, je blagá ali časti lakomnim, ali nad sovražnim; koliko taki terpé, de bi svojimu nagnjenju in željem zadosti storili; njih misli so le v drugim spolu, v blagu, v časti in v maševanji. Kteri pa Bogá ljubi, njemu so vse take misli in želje zoperne, zató, ker od njegoviga hudiga poželjenja pridejo; njegova volja jih božji zapovedi podverže, de nič več kaj taciga ne misli in ne želi, ampak kar je božjiga. Tako vojskovanje ima vsak kristjan v sebi, ker človeško natoro ljubi, kar že-

ljem telesa dopade, in se vojskuje zoper svéto ljubezen, ktera pa le to ljubi, kar Bogú dopade, in ker se boji, de bi se Bogú zameril. Pravičín kristjan zdihuje v ti vojski s svétim Pavlam, rekoč: Kdo me bo rešil iz te vojske, de se teló ne bo vzdigovalo zoper duha, temuč de bo vselej duhu pokorno, de bo svéta ljubezen gospodovala v človeku, gnada Jezusa Kristusa, Gospoda našiga.

Božja ljubezen upanje v kristjanu viža, on upa tudi v človeka, ne zanese se pa na nobeniga, vé, de ga danes rad ima, jutri ga zna pa kdo spodriniti; božja ljubezen mu pravi: Bog je zapovedal va-nj upati, in obljudil ti je dati, česar ti bo treba. Ljubezen božja oberne misli in želje po telésnim, zemeljskim veselju in po blagu v ljubezen do nebeškiga veselja in boljših nebeških in večnih dobrot; človeški strah oberne v božji, v svéti strah, de se ne boji bolj tistih, ki teló umoriti zamorejo, kakor Bogá, ki dušo in teló v večni ogenj vreči zamore. De bi se nad praznimi rečmi preveč ne veselili, ga božja ljubezen spomni na nauk Jezusov, ki pravi: Gorjé vam, ki se veselite in smejate; vaše veselje bo v žalost, in vaš smeh v jok spremenjen. Božja ljubezen vé v kristjanu vsako nar manji reč k češenju božjimu obrniti. Teló želi jedi in pijáče, in to je prav; pa božja ljubezen pravi: ne jēj zató, ker teló jedi in pijáče poželi, temuč jēj in pij zató, de po božji zapovedi svoje teló per življenji in zdravji ohraniš. Človek potrebuje pomoči svojiga bližnjiga, želi, de bi mu pomagal, in zanese se na prijatla, de mu bo tudi pomagal; ljubezen božja vé njegovo upanje v prijatlu posvétiti, ker mu pravi: Bog hoče, de eden druginu pomagamo; zató ga grem prosit. Nekteri se kake nesreče boji; božja ljubezen mu pravi: Bog hoče de se bojiš, pa je tudi njegova volja, de si sam vse prizadeneš jo odverniti. Na to reče sam per sebi: Bogá bom prosil, de bi mi jo od-

vern timer, in ker Bog hoče, de si tudi prizadenem se pred njo obvarovati, si hočem tudi prizadjati; po tem je pa s tem zadovoljin, kar se mu zgodi, ker spozná, de to je zdey volja božja.

Nekteri je močno žalosten, poln obupljivih misel. Taka žalost mu zamore veliko škodovati ali pa k veliko dobrimu služiti, kakor jo viža ali božja ali človeška ljubezen. Sv. Pavel govori od dvojne žalosti; kot človek žaljuje zavoljo Bogá, mu taka žalost služi k zveličenju, ali pa žaljuje zavoljo svetá, in taka mu smert pernese. Žalost nad grehi, ki jo ljubezen božja viža, grešnika k pokori napelje, in ga stori usmiljeniga proti revnimu bližnjimu. Tako žalost so imeli David, Peter, Magdalena nad svojimi grehi. Jeremija se je iz usmiljenja jokál nad Jeruzalemam, ko je vedil, kakó bo razdjan, in ljudstvo v sužnost odpeljano. Ako pa te žalosti ljubezen božja ne viža, je nezmérna, grešniku upanje v Bogá vzame, ga napolni z nezmérnim straham, mu um oslepí, de se ne da več potolažiti, in postane pregrešna, njegove misli niso v Bogu. Nekteri človek je že po svoji natori bolj žalosti podveržen; taka žalost ni greh, pa ga vender sčasama v greh perpelje, če božja ljubezen njegovih misel ne viža; postane čmerin, siten, nadležin, sovražin, in ne ljubi se mu kaj dobriga storiti. Nekteri so pa tudi žalostni zavoljo križev in nadlog, ki ih terpé. Slepi Tobija je rekel: Kakó hočem vesel biti, ko beliga dné ne vidim. Jakob je močno žaloval po Jožefu, ker je mislil, de ga je divja zvér požerla. Tako žalost občuti pravični in hudobni človek; razločik je pa vender med njima; pravični scer žaljuje, pa svéta ljubezen mu pravi zató, ko povsod za Bogá govori: To je volja božja, in voljan je v terpljenji, kot Job; hudobni se pa jezí, je sovražin, nevoljin, se spozabi, mermra in kolne. Kdor tedej Bogá prav ljubi, v njem božja ljubezen viža vse njegove misli, želje in nagnjenja, de so vselej na

Bogá obernjene, in vselej in povsod le voljo božjo dopolne.

4) Iz vse moči. Ko kristjan Bogá iz vsiga svojiga serca, iz vse svoje duše in iz vsih svojih misel ljubi, ima tudi močno in stanovitno voljo po unanjih délih pokazati, de svojiga Bogá zares čez vse ljubi. Ko bi kristjan veselje, sladkost do Bogá v svojim sercu občutil, bi ga zató še prav ne ljubil; on mora tudi vse storiti, kar Bog zapové, in po tacih délih še le ljubezen do Bogá prav pokaže. To nas Jezus uči, ker pravi: »Ako me ljubite, spolnovajte moje zapovedi. Kdor moje zapovedi ima, in jih spolne, tisti je, ki me ljubi. Kdor me ne ljubi, ne spolnuje mojih besed.« Jan. 14. 15. »Zakaj to je ljubezen božja, de njegove zapovedi deržimo, in njegove zapovedi niso težke.« 1. Jan. 5, 3.

Ljubezen božja je stanovitna volja vselej božje zapovedi zvesto spolniti. De kristjan voljo božjo dopolne, vse svoje dušne in telésne moči v to obrača, in vse raji terpi, kakor de bi smertni greh storil. Božja ljubezen víza njegov jezik, de z njim Bogá hvali in části, ali drugim božjo hvalo in njegove dobrote perpoveduje, jih od hudiga k dobrimu kersánskimu življenju napeljuje. Če mu Bog tudi nadloge ali nesrečo pošlje, ga vender nespremljivo ljubi, se mu zahvali, in svoje terdno upanje va-nj razodene, de ga ne bo čez moč skušal. Svoje oči in roké proti nebu povzdiguje, in Bogá moli, njegove nogé mu morajo služiti Bogá částiti, de gré v cerkev, kjer Bog gnade deli, in de ga nikoli v take kraje ne nesó, kjer bi ljubezen do Bogá slabela. Ljubezen božja je v kristjanu, kot ogenj, več, ko se naloží, več tudi zgorí; več dobriga, ko stori, raji déla; več, ko terpi, raji terpi, ker poglavitna želja v njem je Bogú dopasti, in zató ga nič težko ne stane, trud in vojskovanje je za-nj veselje, ker v tem pokaže, kakó Bogá ljubi. Od take ljubezni sv. Pavel govori, rekoč: »Ljubezen

Kristusova nas žene, ker menimo, de, če je eden za nas umerl, so tedej vsi umerli, in za vse je Kristus umerl, de tudi, kateri živé, ne živé več sebi, ampak njemu, ki je za nje umerl, in spet vstal.» 2. Kor. 5. 14. 15.

Sv. Pavel pa tudi od lastnost svéte ljubezni govori, ktera od svétiga Duha pride. On pravi: »Ljubezen je poterpežljiva, je dobrotljiva; ljubezen ni nevošljiva, ne ravna napačno, se ne napihuje, ni časti lakomna, ne iše svojiga, se ne da razdražiti, ne misli hudo, se ne veseli nad krivico, ampak se veseli nad resnico, vse preterpi, vse vérje, vse upa, vse prenese.» 1. Kor. 13. 4. 7. Ljubezen je scer le ena v sercu človeka, pa déla, ki jih stori po perložnosti in okolišinah, so razločene, po katerih ljubezen do Bogá razodeva; zdej pokaže, de je poterpežljiv, ko ga nadloge in zopernosti zadenejo; zdej pokaže, de je perzanesljiv, zdej usmiljen proti revežem; zdej de je ponižen, krotak, i. t. d., kakor perložnost nanese, de se vidi, de vselej po božjih zapovedih stori.

Ljubi kristjani! prizadevajte si s pomočjó gnade božje vselej božje zapovedi dopolniti, ker to je pravo znamenje ljubezni božje, in nič ne ljubite na svétu, kar vas od Bogá odpeljuje. Ljubite ga bolj, kakor vse, kar je na svétu; bolj, kakor sebe, in nikoli ne vprašajte, kdaj ga zadosti ljubite; nikoli ga ne bote zadosti ljubili, nikoli za-nj preveč storili; vse naše življenje naj bo vedno spričevanje goreče ljubezni do Bogá; posnemajte Jezusa, ker on je Bogá prav ljubil, ki mu je bil pokorin do smerti; napeljujte druge k češenju božjemu, skerbite za čast Jezusove svéte cerkve, poslušajte z veseljem oznanilo njegove svéte volje, in hrepenite po nebeškim. Ni išite goljufniga veselja, ktero le kratek čas terpi, duši pa gnado božjo odvzame, išite ga le v Bogu imeti; to bo preseglo vaše želje, in bo večno, kot Bog.

37. Dolžnost ljubezen obuditi.

Kdor hoče v ljubezni do Bogá močnejši perhajati in jo ohraniti, jo mora večkrat obuditi. Budí jo pa v sebi z déli, ktere iz ljubezni do Bogá stori, in bolj ko se bo vadal v dobrih délih, bolj bo poželjenje do hudiga slabil, ker mu dobro délati, ali voljo božjo dopolniti, zmirej bolj dopade. Hudo poželjenje je človeku v natori, ljubezen božjo pa sv. Duh dá; hudiga poželjenja ne bomo zgubili; svéto ljubezen pa lahko zgubimo, ker nam je dana. Svéta ljubezen premaga poželjenje, de greha in zapeljivih reči ne ljubi, pa s korenino je do smerti človek ne bo izruval. Ako se mu hoče vstavljati, ga premagati, mora le déla opravljati, ktere so mu nasproti, ki so iz ljubezni božje storjene, in takó se vadi v ljubezni božji, de je zmirej močnejši, poželjenje do hudiga pa slabejši.

Desiravno je življenje pravičniga kristjana vedno obudjenje ljubezni božje, ker z déli priča, de Bogá ljubi in vse iz ljubezni do Bogá stori, je vender tudi potrebno z besedami obuditi božjo čednost ljubezni, kakor je bilo že od vére in upanja povedano, in se ta molitev v kersanskim nauku najde, kakó de se tri božje čednosti z besedo obudé.

Kristjani! molite večkrat tri božje čednosti, in prejemajte svéte zakramente, de po njih moč zadobite, Bogá čez vse ljubiti, v vsim mu pokorni biti, in raji umreti, kakor s smertnim greham ga razžaliti, malih grehov se varovati, in vse hudo voljno preterpeti, ker le s takim življenjem upajte se z njim večno skleniti.

38. Od ljubezni bližnjiga sploh.

Ko je Jezus od zapovedi, »ljubiti Bogá čez vse« govoril, je rekel: »Druga zapoved je ti enaka: ljubi svojiga bližnjiga, kakor samiga sebe.« Ti dvé zapovedi ste takó

zvezane, de ene brez druge se ne more dopolniti;» če Bogá ljubi, tudi bližnjiga ljubi, ker Bog zapové ga ljubiti; kdor Bogá ljubi, vse njegove zapovedi, tedej tudi to dopolne; če pa bližnjiga ne ljubi, pa tudi Bogá ne ljubi, ker te njegove zapovedi ne dopolne; zató jo Jezus drugo zapoved imenuje, in pravi, de je prvi enaka, in de, kdor ti dvé zapovedi dopolne, vso postavo dopolne. Zató je Jezus tako močno ljubezen zapovedoval, rekoč: »Novo zapoved vam dam: de se ljubite med seboj, kakor sim jest vas ljubil, de se tudi vi med seboj ljubite. V tem bodo vsi spoznali, de ste moji učenci, ako bote ljubezen imeli med seboj.» Jan. 13. 34. 35.

Bog je že per vstvarjenji v človeško sercé ljubezen zasadil, ker tudi ni le eniga človeka, ampak brez števila veliko ljudi vstvaril, kateri na zemlji eden z drugim živé, in eden družiga potrebujejo; Mozes je ljubezen do bližnjiga zapovedoval, de naj vsaciga ljubijo, naj je ptujic ali domač, prijatel, ali sovražnik, rekel je: »Ptujimu ne bodi nadležin. Zakaj vi véste, kaj je življenje ptujih, ker ste sami v Egiptovski deželi ptuji bili.» 2. Moz. 23. 9. in 5. Moz. 10. 18. »Ako bo tvoj sovražnik lačen, nasiti ga; ako bo žejin, daj mu piti, zakaj ti boš žerjavico na njegovo glavo spravljal, in Gospod ti bo povernil.»

Desiravno je Bog takó očitno oznanil svojo voljo, de hoče, de moramo eden družiga ljubiti, kakor sebe, so vender farizeji z napúham hudobije svojiga serca to božjo zapoved s svojim zlaganjem popačili, in so učili, de Bog zapové, svoje dobre rojake ljubiti, ptujih pa ne, in tudi Izraelca ne, če ga sovraži. Jezus je krivi nauk farizejev zaverigel, ker Bog tega nikoli učil ni, in je rekel: »Slišali ste, de je rečeno: Ljubi svojiga bližnjiga, in sovraži svojiga sovražnika. Jest pa vam povém: »Ljubite svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas sovražijo, in molite za nje, ki vas preganjajo in obrekujejo, de bote otroci svojiga Očeta, ki je v nebesih, kateri da

svojemu soncu sijati na dobre in hudobne, in da dežiti na pravične in krivične. Zakaj ako le tiste ljubite, kateri vas ljubijo, kakšno plačilo bote imeli? Ali ne déljajo tega tudi colnarji? In ako pozdravljate le svoje brate, kaj storite več? Ali ne déljajo tega tudi malikovavci? Bodate tedej popolnoma, kakor je vaš Oče nebeški popolnoma.» Mat. 5. 43—48. Prijatle ljubiti, pravi Jezus, ni nič posebniga, tudi nevérniki jih po svoji natori iz človeškiga nagnjenja ljubijo, ki Bogá ne poznajo; Oče nebeški hoče, da tudi tiste ljubite, ki vas ne ljubijo, ki vas clo sovražijo. Zakaj ljubezen v človeku je dvojna, človeška ali natorna, in svéta, keršanska, ali nadnatorna.

Jezus govori, da novo zapoved, ne kakor farizeji učé, to je, ne nova, kakor de bi Bog že v stari za-vezi ne bil zapovedoval bližnjiga ljubiti; nova je, ker farizeji drugači učé, kakor je Bog zapovedal, in ljudi motijo, in Jezus jo je v svoji čistosti povedal. Nova je pa le v tem, da se takó serčno ljubite, kakor sim jest vas ljubil, pravi Jezus, in le po taki ljubezni vas bodo spoznali, da ste moji učenci, moji prijatli in bratje. Po ljubezni se tedej spoznajo božji izvoljeni, otroci božji in otroci hudičevi; zakaj, kateri ne ljubi brata svojiga, ni iz Bogá. 1. Jan. 3. Ravno to tudi sv. Avgústin govori: Ljubezen loči otroke božje od otrok hudičevih. Vsi drugi imajo tako natoro, življenje, pamet, tak jezik govoré, imajo svéte zakramente, véro; ker pa ljubezni nimajo, so nič. Če se tudi s svétim križem pokrižajo, so keršeni, z drugimi v cerkev hodijo, takó se vender pravi božji otroci le po ljubezni od hudičevih ločijo; zato kar Bog ljubi, hudič pa sovraži, kjer je ljubezen, tam je božji Duh, tode kjer je sovraštvo, tam je hudič. To poterdi tudi sv. Janez, ker nas serčno k ljubezni božji opominja, rekoč: »Preljubi! ljubimo se eden družiga, zakaj ljubezen je iz Bogá. In slednji, kateri ljubi, je iz Bogá rojen, in Bogá pozná. Kdor ne ljubi, Bogá ne

pozná; zakaj Bog je ljubezen. Ako se med seboj ljubimo, Bog v nas ostane, in njegova ljubezen je v nas popolnoma. Iz tega spoznamo, de v njem ostanemo, in on v nas; ker nam je od svojiga duha dal.» 1. Jan. 4. 7—13.

S. Duh kristjane z obilnostjo svoje gnade napolne; kakor so kristjani po njem močnejši in bolj popolnoma, takó mora tudi ljubezen do bližnjiga popolnoma biti, de so Bogú podobni, kateri jim moč daje popolnoma ljubiti, in na to vižo je Jezusova zapoved nova, kakor tudi ljubezen, ko je nadnaturna, ko jo sv. Duh v serca kristjanov vlíje, de bližnjiga zavoljo Bogá ljubijo. Le po natori ali po svojim nagnjenji ljubi človek svojiga bližnjiga, ki se zná dobro obnašati, lepo, perljudno govoriti, ali kakor si hodi se perkupiti. Pa taka ljubezen, de si je na sebi tudi lahko nedolžna, nima per Bogu nobeniga zasluženja; in je tudi spremenljiva, ker že njegov bližnji nima na sebi več taciga, kar mu dopade, ljubezen omerzne in kmal za-nj ne mara. Takó ljubijo tudi nevérniki.

Ako pa bližnjiga ljubi, ko ga vidi bogaboječe živeti, kaže, de ima veselje do bogaboječnosti; tedej tudi do Bogá; če ga ljubi, ker mu je kaj dobriga storil, ljubi hvaležnost, katero Bog zapové, takó je njegova ljubezen boljši, pa tudi taka je le bolj prijaznost.

De bo ljubezen do bližnjiga zaslužljiva per Bogu, ga mora:

1) Ljubiti zavoljo Bogá, ker Bog zapové. On ga ne ljubi iz natorniga nagnjenja, ki se spreminuje, ampak zavoljo Bogá, in tak kristjan ljubi vsaciga človeka znaniga in neznaniga, ker hoče vselej in povsod božjo zapoved dopolniti; in ljubezen božja vname sercé tudi do ljubezni bližnjiga.

2) Ljubi bližnjiga zató, ker je Bogu podobin, v njem Bogá vidi, in po ljubezni bližnjiga pokaže od zunaj,

de Bogá ljubi, kteriga ne vidi. Sv. Janez pravi: »Kdor svojiga brata ne ljubi, kteriga vidi, kakó zamore Bogá ljubiti, kteriga ne vidi?» 1. Jan. 4. 20.

Ko je mladi Tobija od angelja spremljen v hišo Ragvela stopil, pa se nista poznala, ker se nikoli vidila nista, je precej Ragvel svoji ženi rekel: Glej, kakó močno je ta mladeneč mojimu stricu podobin. Potlej jih vpraša: Od kod prideta mladenčá? Odgovorita mu: Mi dva sva iz rodú Nestali, in sva med vjétimi v Ninive. Vpraša ju: Ali poznata Tobija? Poznava ga, mu odgovorita. Ragvel je začel hvaliti Tobija, kaj za en dober, pravičen in bogamolin mož de je. Angelj mu pravi: Glej, ta je njegov sin. Od veliciga veselja, desiravno ga ni nikoli vidil, mu reče: Srečin bodi, ga objame, kušuje in od veselja joka. Ravno takó jokate tudi njegova žena Ana in hči Sara. Od kod se je ljubezen do mladiga Tobija takó naglo vnéla v sercu vsih treh, ko ga niso nikoli vidili, in niso vedili, ali je dober mladeneč ali ne? Od ljubezni do njegoviga očeta, stariga Tobija, kteriga je Ragvel perserčno ljubil, in mu sin podobin bil. Takó pravičen kristjan svojiga bližnjiga ljubi, kteri svojiga Bogá čez vse ljubi; ljubi ga, ko je otrok božji, za Bogá častiti in za nebesa vstvarjen, stori mu dobro, kdor zamore, in želi mu vse dobro. Kteri Bogá prav ljubi, je nemiren v svojim sercu: vedno misli, de bližnji ga le še premalo ljubi, ker vidi, kakó Bog nas svoje otroke ljubi, on pa želi v vsim svojiga Bogá posnemati; to pa vé, de le tisti ga posnemlje, ki je usmiljen in dobrotljiv proti svojimu bližnjimu.

3) Smo dolžni bližnjiga ljubiti, ker ga Bog ljubi, in prizadevati si moramo, ga takó ljubiti, kakor ga Bog ljubi, ker je njegov otrok. Zató je kristjan, kteri v resnici ljubi, usmiljeniga in dobrotljiviga serca, vselej perpravljen, dobro storiti. Sv. Duh pravi: »Pravični so usmiljeni, in usmiljenje skažejo.» Prip. 13. 13. Usmiljen

človek je prava podoba božja na zemlji, ker nesrečnemu je namesti Bogá na zemlji.

4) Dolžni smo ga ljubiti, kakor je tudi Jezus vse ljubil, za vse je na svét prišel, in za vse umerl, de bi bil vse odrešil. Pravičen kristjan si prizadeva Jezusa v vsim, tedaj tudi v ljubezni do bližnjiga posnemati, ker Jezus nam vsim pravi: Izgled sim vam dal, de tudi vi drugim storite, kakor sim jest vam storil. In Jezus je na zemlji le dobro délal, svojo božjo milost v délih kazal. Pravični, ki Jezusa ljubi, tudi svojiga bližnjiga, priyatla in nepriyatla ljubi, ker vé, de so vsi udje njegoviga telésa, in de je Jezus vse ljudi ljubil, svoje priyatle in sovražnike.

5) Dolžni smo se pa tudi med seboj ljubiti, ker smo vsi otroci nebeškiga Očeta, bratje in sestre med seboj, in vsi eno upanje imamo, enkrat v božjim kraljestvu v nebesih skupej biti per svojim nebeškim Očetu.

Ko bi se takó ljubili, kakor Bog hoče, bi že na tem svétu okusili dobroto nebeškiga življenja. Ali žalostno je viditi, de tudi med kristjani je malo prave ljubezni, desiravno brez nje ni zveličenja. Nekteri po zunanjim kaže pobožno življenje, hodi rad v cerkev, rad molli, po gostim svéte zakramente prejemlje, čisto živi; ali v njegovim sercu ljubezni do bližnjiga ni; ni prijazin z bližnjim, se terdo vede proti njemu, je pust, zabavljiv, nepostrežljiv, nevoljin, kader že po sili mora bližnjimu kaj storiti; druge vedno slabo sodi, hudo od njih misli, grešnike pogubljuje, pa se ne spomni, de, ko je brez ljubezni, je večí gnjusoba pred božjimi očmi, kakor nekteri veliki grešnik, kteri pa še močno ljubezen do bližnjiga v sercu ima. Per tacim je več upanja, de se bo spreobernal, kakor tak, ki meni, de po keršansko živi; pa je vès merzel do bližnjiga. Če je tudi res, de je naš bližnji v velicih grehah, naj premisli vsak, de ima sam morebiti še večí grehe nad sabo, pa jih ne spozná,

in Bog zapové ga ljubiti, če je tudi grešnik, zakaj, ko bi kteriga smeli zavoljo grehov sovražiti, bi vse ljudi sovražili, ker nobeden ni brez greha. Greh moramo sovražiti, ki ga je človek storil, človeka pa ljubiti, ker ga je Bog vstvaril; molimo za grešnika, ki je nesrečen, in pomagajmo mu iz grehov vstati, pa ne njegovih grehov perpovedovati.

Dolžni smo sicer vse ljudi ljubiti, ker so otroci božji in njegova podoba, pa vender smemo starše, prijatle, brate, sestre, domače, dušne in telésne dobrotnike bolj, kot druge ljubiti. Ravno takó se tudi smé razloček per enaki potrebi storiti, kader se dobro stori bližnjimu. Pomagati smo dolžni nar pred tistim, ki so v nar veči sili; ako so pa vsi v potrebi, takó smo pred vsimi drugimi dolžni staršem pomagati, žlahti, domačim pred, kakor ptujim; pred pobožnim, kakor nepobožnim, pred tistim, ki so po nesreči obožali, postavim: če so pogoreli, okradeni, ako jim je slabo vreme živež vzelo, kakor unim, ki so po nemarnosti zapravili in reveži postali.

Zapoved bližnjiga ljubiti je takó močna, de nas še od službe božje izgovori, postavim: ako bi bilo čas v cerkev iti, pa bližnji nevarno zbolí, takrat je treba cerkev popustiti in bližnjimu postreči. Bog mu hoče dolžno službo njemu v cerkvi opraviti zapovedano spregledati, de njegovimu bolnimu otroku streže.

Ljubimo tedej svojiga bližnjiga, kakor Bog zapové, želimo mu vse dobro, veselimo se njegove sreče, posnemajmo nebeškiga Očeta, ki nas je gospodarje na zemlji postavil; gospodarimo z njegovimi dobrotami, de mu bomo zmirej podobniši. Odpovejmo se lakomnosti, nevošljivosti in jezi; manjšajmo bližnjimu žalost in terpljenje, storimo mu vesele dni; nobeniga dneva ne zgubimo, de bi nič dobriga ne storili. Naj svetijo naše dobre déla iz ljubezni do Bogá bližnjimu storjene, de jih bodo vidili, kateri so bližej nas, in našiga Očeta v nebesih ljubili in

častili, kateri je naše serca s svojo gnado k usmiljenju nagnil in omečil, in de nas bodo drugi posnemali, in vredni homo postali, de nas bo Bog ljubil. Kar ubogim damo, bo naše, homo v nebesih najdlji; kar ubogim ne damo, bodo pa drugi imeli, mi pa prazni v večnost pridemo, v našo pravo deželo, če smo vse na zemlji popustili, in ne v nebesih per Bogu naložili. Kdor pa v delih ne more dobro storiti, naj moli, in z molitevjo bo svojimu bližnjimu morebiti še več pomagal, kakor z daromi, če bi mu jih zamogel deliti.

39. Kakošna mora keršanska ljubezen do bližnjiga biti?

Ker nam je ljubezen k zveličenju potrebna, nas sv. Pavel uči, kakošna de mora biti, de bo Bogú dopadla in k zveličenju pomagljiva. On pravi: „Ljubezen je poterpežljiva, ne ravna napčno, se ne napihuje, ni časti lakomna, ne iše svojiga, se ne da razdražiti, ne misli hudo, se ne veseli nad krivico, ampak se veseli nad resnico; vse preterpi, vse vére, vse upa, vse prenese.“ 1. Kor. 13. 4—7.

Sv. Pavel pravi, de keršanska ljubezen je poterpežljiva in dobrotljiva. Kristjan, kateri Bogá in bližnjiga v resnici ljubi, je poterpežljiv s slabostmi svojiga bližnjiga, z njimi, ki so pod njegovo oblastjo, krotko, dobro ravna; otroci in posli véjo, de imajo dobriga očeta, dobriga gospodarja; žena, de ima dobriga možá; sosedje, de imajo dobriga soseda. Če se kdo kaj pregreši, vselej razloči, ali je iz hudobije ali iz nemarnosti, ali pa neprevieno ali iz slabosti se pregrešil; in če vidi, de je iz hudobije ali iz nemarnosti kdo hudo storil, ga vé s krotkostjo oestro posvariti, nikoli pa iz togote, in vé ob pravim času človeški slabosti tudi prizanesti; kletve ali rotenja nikoli iz svojih ust slišati ni. V odpušanji in v darovanji bližnjiga svoje nar véči veselje najde, ker vé,

de v tem Bogá nar bolj posnemlje, kateri je vedno perpravljén odpustiti in dobrote deliti, brez de bi mu kdo kaj povernil, ker ničesar ne potrebuje.

Ljubezen ni nevošljiva. Kristjan, kateri po volji božji ljubi, se veseli, ker vidi, de se njegovimu bližnjimu dobro godí; in nar bolj je pa njegova duša vesela, ker vidi bližnjiga po keršansko živeti, in vé, de bo delež imel med božjimi otroci v nebesih.

Ljubezen ne ravná napčno. Kristjan je perljudin v zaderžanji s svojim bližnjim, vsake besede in vsaciga zunanjiga obnašanja se varje, kakoršno bi bilo njegovimu bližnjimu zoperno, ali bi ga znalo razžaliti; je ponižin, postrežljiv, pohlevin, dobrotljiv proti njemu, ogiblje se neperljudnosti. Pravo keršansko življenje stori človeka Bogú in ljudém dopadljiviga, ker ljubezen je vsakimu prijetna. Varje se vsiga nesramniga govorjenja in zaderžanja, kar bi zamoglo bližnjiga pohujšati ali pogubiti, zató ker ga res po keršansko ljubi.

Ljubezen se ne napihuje, in ni častí lakomna. Kristjan se ne povišuje nad drugimi, ne daje jim občutiti, de je bolj, kot drugi znajden, svojo umnost vé takó k pridu drugim obračati, de clo ne občutijo, in ne déla z njimi terdo. Iz prave ponižnosti, in ne iz hinavšine se ne misli bolj popolnoma od družih, ker obstoji, de, kar ima dobriga, je vse božji dar. Ne govori od ljubezni, pa v délih jo kaže, in njegova desna roka ne vé, kaj leva stori; od sebe le po sili kaj govori, od družih pa vé dosti dobriga povedati.

Ljubezen ne iše svojiga. Kristjan, kteriga božja ljubezen vlada, ne skerbí le za se, de bi le njemu prav bilo; bolj skerbí, de bi bližnjimu dobro in prav bilo. Ako komu kaj dobriga stori, ne stori zató, de bi mu kaj družiga dobriga nasproti storil, ker on ne tirja ne hvale in ne hvaležnosti: če pa njemu kdo kaj dobriga stori, precej gleda, kakó bi mu povernil; ne želi, de bi drugi

njemu stregli; ampak le on drugim. On vse zavoljo Bogá storí, tedaj tudi le od Bogá povernila čaka, ktero bo večno; in zato še perložnosti iše, svojimu bližnjimu v kaki reči služiti.

Ljubezen se ne da razdražiti, in ne misli hudiga. Ako se pa pripetí, de bo kterikrat razžaljen, ker ne bodo njegove dobre želje in déla spoznane, nič obrajtane; ali de bo poškodovan, ni scer v njegovi moči, de bi nič ne občutil v svojim sercu; pa občutiti krivíco, ali pa hud biti, je razloček; zato se pa ne jezí, ne misli, kakó bi svojiga bližnjiga nasproti vsekali z besedo, ali kakó ga poškodoval; ne prenašli se, ostane mirin, ne vračuje hudiga s hudim, ampak z dobrim. Svojiga bližnjiga izgovarja, de je iz človeške slabosti in ne iz hudobije storil ali hudo govoril. Ne gleda na grehe drugih, ne oprahuje po njih zaderžanji, ker nobeniga hudo ne sodi; še le boji se, kaj hudiga zvediti, de bi se v ljubezni do njega ne motil, in v njem ne slabela in merzla postala.

Se ne veseli nad krivíco; ampak veseli se nad resnico. Kteriga božja ljubezen vlada, žaljuje nad bližnjim, kterimu se krivíca godí, iz serca želi, de bi mu krivíca v dobro duše zalegla, in moli za-nj. Veseli se pa, kader vidi, de je resnica laži, obrekovanje hudobnih jezikov zmagala, in nedolžnost bližnjiga se skazala; ponižno hvali previdnost božjo, zato ker je obrnila, de je pravični za dobriga spoznan.

Ljubezen vse preterpí, vse vérje, vse upa, vse prenese. Kteri ljubi Bogá in bližnjiga, pokrije vse slabosti svojiga bližnjiga, ne perpoveduje njegovih grehov, če ni velika sila; sam je dobriga serca; pa tudi druge takó sodi, in rad vérje vse dobro od bližnjiga; vselej le dobro od njega upa, in zato je vselej veseliga obličja proti njem. Če je njegov bližnji neprijazin proti njemu, ali ga žali, se zato ne jezí, ne mermrá, ne toži drugim, vse zopernosti preterpí, de Jezusa posnemlje, ki je toli-

kanj hudiga voljno preterpel. Ker so pa nekteri tudi taki, de, ako kdo hoče z njimi v miru živeti, mora le dalje bolj od njih biti, ga tudi keršanska ljubezen modrost uči, bolj proč od njih biti; tode ne iz sovraštva, ampak iz božjiga strahú pred greham. Nobeden ne sovraži kužniga bolnika, le milva ga vsak; pa vender se ga vsak ogiblje, zató ker se boji, de bi se bolezen tudi njega ne perjela; ravno takó storí pravičín kristjan per takim človeku; le varovati se mora, de bi ga kako skrito sovraštvo ne slepilo, in si ga za modrost mislil.

Keršanska ljubezen mora tudi stanovitna biti, kakor je zapoved božja nespremenljiva. Kristjan ljubi svojiga bližnjiga zató, ker Bog zapové, in ker je vsak človek otrok božji in Bogú podeben; to pa ostane vedno, takó ga mora tudi vedno ljubiti.

Ko je bil sv. Pavel po božjim razodenji prepričan, kakó silno potrebna je ljubezen vsakimu, kateri hoče zveličan biti, je bil vès vnet od nje, in poslušajmo ga kaj govori: »Ako bi jest vse človeške jezike in angeljske govoril, ljubezni pa bi ne imel, bi bil, kakor bučeči bron, ali zvoneči zvon; in ako bi prerokovati znal, in vse skrivnosti vedil, in vso učenost imel; in ako bi vso véro imel, takó de bi góre prestavljal, ljubezni pa bi ne imel, nič nisim. In ako bi vse svoje premoženje za živež ubogim razdélil, in ako bi svoje teló tjè dal, takó, de bi gorél, ljubezni pa bi ne imel, mi nič ne pomaga.« 1. Kor. 13. 1—3. Sv. Pavel uči, de ljubezen več veljá pred Bogam, kakor vsa učenost, ki jo človek ima; če bi tudi nar bolji učenik bil, pa bi v sercu ljubezni ne imel, pred Bogam nič ne veljá; če bi tudi dar od Bogá prejel, čudeže délati, bi pred Bogam vender nobeniga zasluženja ne imel, če bi ljubezni ne imel; zakaj dar čudeže délati bi mu Bog le zavoljo nevérníkov dal, de bi véрни postali; le ljubezen je pravo znamenje — pravi Jezus — de le nad tem vas bodo spoznali, de ste moji učenci, ko

se bote takó ljubili med seboj, kakor sim jest vas ljubil. Ko bi kdo tudi vse svoje premoženje med uboge razdélil, in dal svoje teló, de bi zgorelo, bi bilo vse nič, če bi iz ljubezni božje in bližnjiga ne storil, ampak iz kakiga družiga namena.

Ljubi kristjani! ko nam je ljubezen k zveličanju takó močno potrebna, in ker je ravno takó dar božji, kot véra in upanje, prosimo v ponižnosti svojiga serca Bogá za ta nebeški dar, in z božjo pomočjo si tudi prizadevajmo svojiga bližnjiga ljubiti; precej zjutrej sklenimo, in večkrat čez dan ponovimo svoj sklep, de hočemo iz serca zavoljo Bogá svojimu bližnjimu dobri biti, in nobeniga dné ne zgubimo, de bi ne storili svojimu bližnjimu kaj dobriga, bodi si na duši ali na telesu, de bomo vedno nosili nad sabo znamenje Jezusovih učencov, in Bog ljubezni bo per nas, in mi per njem.

Kakó se kristjan pregreši zóper Bogá v ljubezni bližnjiga?

Greši, kdor je merzel, terd, neprijazin, neusmiljen proti njemu, neobčutljiv, če je srečen ali nesrečen, mu dobriga ne stori, hinavsko z njim ravná, ga žali, mu je nevošljiv, ga zaničuje, opravlja, preganja, sovraži, se nad njim mašuje, mu hudo voši, ga pred nesrečo ne varje, mu k sreči ne pomaga, ako bi ravno zamogel.

40. Od keršanske ljubezni do sovražnikov.

Za sovražnika imajo ljudjé vsaciga, kateri jim kaj nasproti stori, kar jim ni všeč. Ako si kdo prizadeva tisto službo dobiti, ktere sam želi, ga že sodi, de je njegov sovražnik; če ga kdo svari, ga ima za sovražnika; če se pravda, pa uni po pravici pravdo dóbi, ima sodnika in njega za svojiga sovražnika. Nekteri ima svojiga bližnjiga za sovražnika, kterimu bi bil še hvalo dolžan;

nekteriga kaka beseda razžali, ker bližnji še takó mislil ni, kakor mu persodi, de ga je hotel nalaš žaliti. — Sovražnika prav imenujemo tistiga, kateri nam hudo želi in stori. Za kristjana je pa le tisti pravi sovražnik, kateri ga v greh napeljuje in zapeljuje. Nečistniki so si nar veči sovražniki, ki si v večno pogubljenje pomagajo, desiravno si veliko od ljubezni pripovedujejo. Keršanska ljubezen ne pozná sovražnikov, ljubi vse ljudi, kakor Bog, naj bodo prijatli ali sovražniki, vse vidi, de so po božji podobi vstvarjeni, naši bratje in sestre, odrešeni po Jezusu Kristusu, namenjeni za nebesa.

Zakaj smo dolžni sovražnike ljubiti?

Dolžni smo jih ljubiti:

1) Ker Bog zapové. Jezus pravi: »Ljubite svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas sovražijo, in molite za nje, kateri vas preganjajo in obrekujejo, de bote otroci svojiga Očeta, ki je v nebesih, kateri da svojimu soncu sijati na dobre in hudobne, in da dež iti pravičnim in krivičnim.» Mat. 5. 44. 45.

Jezus nas uči postavo popolnomosti, zató uči nar pervo krotkost in mirno življenje, de nobeuiga ne razžalimo, storjene krivice pozabimo, in hudiga s hudim ne povračujemo, tiste, ki so nas razžalili, nam hudo storili, ne sovražimo, in potlej, de jih ljubimo, jim dobro storimo in za nje molimo. Tedej Jezus na ravnost zapové sovražnike ljubiti, ako hočemo otroci božji biti in v nebesa priti. Torej če nas kdo razžali, ali nam hudo stori, in v sebi jezo nad njim občutimo, ne dajmo ji prostora; ona pride od hudiga poželenja, ktero zopernika sovraži, ali naša duša naj ga ljubi, in dobro mu storimo. Prizadevajmo si svojiga sovražnika poboljšati, ga v prijatla spremeniti; mi ga bomo s poboljšanjem od pogubljenja rešili, kamor bi ga sovraštvo do nas gotovo perpeljalo. Po natori se nam nemogoče zdi sovražnika ljubiti; pa

že bi ga po svojim nagnjenji ljubili, bi naša ljubezen pred Bogom nobeniga zaslužnja ne imela; Bog s svojo gnado stori, kar je naši pokaženi natori nemogoče, de ga ljubimo zavoljo Bogá, in taka ljubezen je per Bogu veliko zaslužljiva. Storimo, pravi sv. Krizostom, kar zdravniki z bolniki, ki so v hudi bolezni obnoreli; zmoten na pameti zdravnika gerdo zmirjajo, od sebe podé, zdravnik pa vsiga tega nič ne porajta, še le bolj si prizadeva jim iz te hude bolezni pomagati. Sv. Duh zapové, kaj nam je storiti. »Ako bo tvoj sovražnik lačin, nasiti ga, ako bo žejin, daj mu vode piti, zakaj ti boš žerjavico na njegovo glavo spravljal, in Gospod ti bo povernil.« Prip. 25. 21. Takó storimo svojim sovražnikom, še več, kot drugim, de jih sebi in Bogu v prijatle spreobrnemo, in od pogubljenja rešimo.

2) Smo jih dolžni ljubiti, ker jih tudi Bog ljubi in jim svoje dobrote deli. Bog sovraži grešnika v človeku in ne človeka; sovražimo tudi mi le greh v človeku, in ljubimo po izgledu nebeškiga Očeta svojiga sovražnika, ki je naš brat.

3) Dolžni smo jih ljubiti, de Jezusa posnemljemo, ki je svoje sovražnike po božje ljubil, proti njim je bil krotak, pohleven in ponižen.

Zavoljo grešnikov, božjih nar večih sovražnikov je prišel Jezus na svét, de jih je odrešil od greha, hudiča in smerti, jih pot v nebesa učil in de bi jih zveličal; in kakó so mu vračevali za njegovo božjo ljubezen? sovražili, obrekovali in vse lažnjivo zoper njega govorili, preganjali, zasramovali in na križu umorili. Lahko bi jih bil v hipu na dno pekla pogreznil, pa ni hotel.

Torej ljubi kristjan! ki želiš se nad svojim sovražnikom maševati, poglej Jezusa na križu, in lahko ti bo odpustiti. Res je, boli te, ko te tvoj bližnji, tvoj sosed, tvoj žlahtnik ali tvoj gospod sovraži, obrekuje, ti v tvojih pravicah škodije, poštenje jemlje, v sreči ti nagaja,

pa spomni se, kaj so judje čez Jezusa hudiga lagali, kakó ga farizeji sovražili, in ljudstvo vpilo „na križ z njim“. Vès ranjen, z žeblji na križ perbiti Jezus kliče na glas proti svojimu nebeškemu Očetu, naj jim zavoljo njega milost dodeli, kateri z njim takó hudo délajo. V Jezusu najdeš izgled, kaj ti je storiti, če sovražnike imaš; odpusti jim, kot Jezus, de mu boš v resnici podobin na zemlji in večne časti v nebesih deležin.

4) Smo jih dolžni ljubiti, ker smo grešniki, in tudi milosti božje potrebujemo, in če svojim sovražnikom ne bomo odpustili, nam tudi Bog naših grehov ne bo odpustil, kakor v očenašu prosimo.

Per perložnosti, ko je sv. Peter Jezusa vprašal, kolikokrat naj svojimu sovražniku odpusti, je Jezus priliko povedal od hudobniga hlapca, de bi se učili, kakó mora kristjan perpravljen biti vselej odpustiti. Bil je nek gospod, pravi Jezus, ki je s svojimi hlapci rajtingo délal, kakó so gospodarili. Perpeljali so mu eniga, kateri mu je bil dolžan deset tavžent talentov. Krivica je bila velika, obstal jo je, pa tudi povedal, de je vse zapravil in nima s čem verniti. Gospod zapové prodati njega, njegovo ženo, in njegove otroke, in vse, kar je imel, in poplačati. Hlapec se je vstrašil, je padel na kolena in ga prosil, rekoč: Poterpi z menoj, in vse ti bom povernil. In Gospod se je usmilil, ga spustil, in mu je dolg odpustil. Spred njega gredé pa narajma eniga svojih hlapcov, kateri mu je bil dolžan sto denárjev, in ga je zgrabil in davil, rekoč: Plačaj, kar si dolžan. On je padel pred-nj, in ga je prosil, rekoč: Poterpi z menoj, in vse ti bom povernil. On pa ni hotel, je šel in ga je dal v ječo zapreti, dokler ne bo dolgá plačal. Drugi služniki, ki so vidili, kaj de déla, so bili žalostni, in so šli gospodu povedat. Nad tako hudobijo se je gospod močno zavzel, ukaže ga pred se perpeljati, in mu ojestro reče: Hudoben hlapec! vès dolg sim ti odpustil, ker si

me prosil, ali nisi bil torej tudi ti dolžan usmiliti se svojiga dolžnika, kakor sim se tudi jest tebe usmilil? Zapovedal je ga v ječo vreči, dokler ne bo vsiga dolgá poplačal. Takó, pravi Jezus, bo tudi moj nebeški Oče vam storil, ako ne odpustite vsakteri svojimu bratu iz svojih serc. Mat. 18.

Po ti priliki nam Jezus pokaže, kakó velik je naš dolg per Bogu, ker smo brez števila veliko grehov storili, kakó májhu je pa razžaljenje našiga bližnjiga, ki ga nam bližnji napravi. Kakšín strah mora vsaciga presuniti, ko se spomni na število in visokost svojih grehov, kader nas bo Bog k odgovoru poklical, in kdor taciga strahu še ni občutil v svojim sercu, tudi svojih grehov še ne spozná; kateri jih spozná, se trese pred božjo pravico, in želi in Bogá prosi usmiljenja in odpušenja. De bo skesan čez svoje grehe odpušenje per Bogu zadožil, mora drugim dober biti, in svojim sovražnikom iz serca odpustiti. Kdor pa ne bo odpustil, naj se trese pred ojstrim sodnikom, kateri ga bo zaverigel zavoljo njegove terdovratnosti.

5) Ljubimo sovražnike zavoljo lastniga dobička, ker s tem božjo voljo dopolnemo, in nas bo Bog zató zveličal; spravimo se s svojim zopernikom vselej pred, ko sonce za gôro gré. »Jezite se, in nikar ne grešite, vaša jeza naj mine pred sončnim zahodom.« Efež. 4.26.

41. Kakó se kristjan proti sovražnikom zaderži?

Vsak človek ima nektere, ki ga ne ljubijo, ki ga v kaki reči razžalijo, ali saj si misli, de so ga razžalili. Tedaj dober kristjan po volji božji take ljubi, prosi Bogá za nje, in voši jim iz serca vse dobro.

De pa dopolne božjo zapoved sovražnike ljubiti, se samiga sebe pregovarja, de njegov zopernik ga ni iz hudobniga serca hotel razžaliti, de je sam preobčutljiv;

de je ali iz nevednosti, slabosti, neprevidama, ali iz naglosti brez pomiselnosti to storil, in de ni mislil ga škodovati. Misli, moj sovražnik je v zmoti, méni, de sim jest njegov sovražnik. De bi nasprotno zmote nehale, se s svojim zopernikom pogovori, povesta si eden drugemu svoje znotranje misli in sodbe, in takó se spravita, ko se oba prepričata, de nista takó hudobna, kakor sta se pred sodila.

Dober kristjan se spraša, ali ni morebiti sam kriv, sam perložnosti dal, de ga drugi zavidiijo. Ako po vestnim spraševanji spozná, de je sam kriv, obstoji svoj greh pred Bogom in človekam, se poniža in poboljša, in vse sovraštvo neha.

Varje se, kar je nar več mogoče, de nobeniga ne razžali ne z besedo ne z djanjem. Le kader drugači svoje dolžnosti dopolniti ne more, de bi mogel ali bližnjiga ali pa Bogá razžaliti, raji bližnjiga razžali; taciga razžaljenja pa pravičen kristjan ne porajta; Bog mu je več, kot vès svét. Nekteri mora po dolžnosti svojiga bližnjiga svariti, ali pa kaznovati; hudoben svét pa resnico sovraži; zató pa tudi njega sovraži, ki ga je svaril, ali pa po postavah kaznoval. Takó je Jezus farizeje in pisarje razžalil, sv. Štefan jude i. t. d.

Pravičen kristjan krotko déla s svojim sovražnikom, posnemlje Jezusa, ki pravi: »Učíte se od mene, krotak sim in iz serca ponižen.« Ko ga je Malhus, veliciga duhovna hlapec po licih vdaril, ni družiga rekel: »Ako sim hudo govoril, pričaj od hudiga; če sim pa resnico govoril, kaj me biješ?« On ne kolne, ne zmirja gerdo, ampak molčé preterpi, dokler ni kaj čez čast božjo; scer se pa za žalost božjo potegne. Ako mu pa bližnji krivíco déla na pravicah, na blagu, na zdravji ali življenji, ali pa tudi na dobrim iménu, in ko bi to drugim škodovalo, kar se čez njegovo poštenje govori ali stori, postavim, ko bi bil v takim stanu, de bi zavoljo njemu

odvzetiga dobriga imena ne mogel več tolikanj dobriga storiti, ne molčí. Pa tudi v tacihi okolišinah si sam pravice ne dela, ampak gosposki prepusti, in zraven zmirej krotak ostane, in je perpravljen vselej odpustiti, in se spraviti. Sv. Duh pravi: »Človeka razumnost se iz njegove poterpežljivosti spozná, in njegova čast je krivíce spregledati.« Prip. 19. 11.

Pravičin kristjan moli za svoje sovražnike, de bi jim Bog dal boljši pamet in misli, de bi svoje zmote in krivíce spoznali, in se poboljšali. Kdor za svoje sovražnike moli, jih ne sovraži, in jim želi in stori dobro.

Ako prav premislimo, kar nam sovražniki žaliga storé, ni vselej hudo na sebi, postane še le hudo, kader z nevoljo terpimo, ko je našimu napúhu zoperno. Če pa voljno terpimo nam sovražnik, brez de bi na to mislil, perložnost da, naše grehe pokoriti, de se pred Bogam ponižujemo, ga prosimo usmiljenja, gnade stanovitosti, vse hudo voljno terpeti, in za pokoro svojih grehov Bogú darujemo. De pa hudo občutimo, katero nam sovražnik stori, ko smo po natori občutljivi, je res, in ni mogoče drugači; pa Jezus nas le uči in zapové v prid naše duše vse obrniti, pa ne de bi ne smeli občutiti, tode moramo tudi tako občutenje, žalost, britkost, težo zavolj kake nam storjene krivíce v sebi kolikor mogoče zatirati, ter ne smemo na krivíco misliti, de je ne bomo še bolj čutili, in de se potém jeza in sovraštvo v naših sercih ne vname.

Nekteri praznih izgovorov išejo, de bi storili, kar jim spačena natora govori, in se dopolnjenju božje zapovedi odtegnili. Nekter pravi: Jest sim perpravljen se spraviti, pa kdo bo prvi začel? Obá imata to dolžnost. Napúh vaju zaderžuje; ti hočeš, de bi uni, uni de bi ti začel govoriti in se sprijazniti. Ti stori, kar ti Bog zapové, drugi naj misli, kar hoče. Jezus ti zapové,

de, če veš kakó razpertje s svojim bližnjim, položi svoj dar na altar, pojdi z njim se spraviti in potlej pridi in daruj. Ne reci sim vikši, in imenitnišiga stanú, spomni se, de je tvoj brat; pred Bogam sta obá enake imenitosti, otroka božja. Jezus je vikši od nas vsih, in vendar je prišel na svét svojih sovražnikov iskat, de bi jih v prijatle spremenil. In ko je Bog perpravljen odpustiti, moramo tudi mi perpravljeni biti vselej odpustiti; ker vedno božjiga usmiljenja potrebujemo, moramo tudi proti svojimu bližnjimu usmiljeni biti. Ne reci kristjan, sej mu odpustim, pa njegove krivice nikoli pozabil ne bom. Če to storiš, tudi Bog tvojih grehov nikoli pozabil ne bo, kaj bo s teboj? Če ga viditi ne moreš, tudi Bog tebe s svojimi milostljivimi očmi pogledal ne bo. Le če je tvoj sovražnik tvoji duši nevaren, beži od njega, ogibaj se ga, ne sovraži ga, ampak ljubi Bogá v njegovi podobi. Ako si pa vikši od njega, posvari ga, stori mu občutiti svojo nevoljo nad njegovim hudim zaderžanjem, pa le zató, de bi ga poboljšal, ne pa iz jeze ali sovrašstva. Tudi se ne izgovarjaj: Sej bi rad govoril, pa moj sovražnik me ne pogleda in ne ogori. Poskusi pred; če je res, morebiti on še bolj želi s teboj govoriti kot ti. Morebiti si pa premerzel ali pa previsok proti njemu, de se ne prederzne te ogoriti. Nagovori kakiga svojiga in njegoviga prijatla, de mu pové tvoje želje, in se bota spravila. Tudi ne govori, sej mu odpustim, pa pustim ga, kakor je, de tudi tebe Bog ne bo pustil, kakor si, grešnika. Ljubi ga, in stori mu dobro, ne govori čez-nj, de še v družih nevoljo nad njim ne obudiš, in ne ostane serd v tvojim sercu, ker z njim ne boš prišel v kraj večne ljubezni.

Nikar pa tudi ušes ne zamašimo proti očitanju sovražnikov, dostikrat nam resnico povedó, ktero povedati se naši prijatli bojè, in to nam zná k spoznanju naših grehov in nagnjenja, in k poboljšenju življenja pomagati.

Varimo se greha sovraštva, ki je takó velik, varimo se pa tudi v zaderžanji, de nas ne bodo ljudjé sovražili. Ako je pa naše zaderžanje hudobno, ne jezimo se čez druge, de imajo z nami in našo hišo dosti opraviti, jezimo se čez se, ki s svojim življenjem drugim perložnost damo, od nas govoriti. Ne bodimo terdi, prevzetni, zabavljivi, nagajivi in zaderikasti proti drugim, de se nas ne bodo ljudjé ogibali; bodimo odkritiga serca brez vsih zvijač in goljufij, perljudni in postrežljivi, in svét ne bo čez nas. Če pa po svojim stanu, v kteriga ga je Bog postavil, mora kdo resnico govoriti, greh svariti, ali pa kaznovati, in ga zató svét zavidi, ne smé dolžnosti svojiga stanú opustiti, ker Jezus srečne imenuje tiste, kteri za resnice voljo preganjanje terpé.

Kakó se pregreši kristjan zoper Bogá v ljubezni sovražnikov?

Pregreši se zoper Bogá vsakter, ki svojimu sovražniku iz serca ne odpusti, in noče pozabiti, kakor bi se clo nič ne bilo zgodilo zoperniga, kakor bi se tudi ne bilo zgodilo, ako bi ne bil Bog po svojih nezvedljivih sklepih dopustil; ko se s sovražnikom ne spravi, z njim ni prijazin, si ne prizadeva ga v svojiga prijatla spreobniti, v svojim sercu nevoljo, jezo kuha, mu ni iz serca dober, mu dobriga ne voši in ne stori, zoper njega proti drugim govori, de bi ga počernil, za-nj ne moli, je napúhnjen proti njemu, in prvi roke k spravi ne podá.

NAUK OD DOLŽNOST KRISTJANA DO SAMI-GA SEBE.

42. Sebe ljubiti in spoštovati.

Človeku je že v natori, de sebe ljubi, zató Jezus zapové, de bližnjiga takó ljubimo, kakor sebe. K ljubezni do sebe ni nobene zapovedi treba; vsak želi sre-

čen biti, in vse prizadevanje in trud gré le na to, da bi človek srečen bil. Ljubezen do sebe je pa božja, keršanska ali pa človeška, kakor je bilo že per nauku od ljubezni do Boga povedano. Kdor Boga iz vsiga serca čez vse ljubi, tudi sebe prav ljubi; ljubezen božja ga vlada, da vselej in povsod stori, kar Bog zapové, ker le v Bogu svojo pravo srečo najde, in z njim in per njem večno biti so njegove nar perve in nar močnejši želje. Kakor dober kristjan vse stvari le zavoljo Boga, in v njih le Boga ljubi, takó tudi sebe le zavoljo Boga, in v sebi le Boga ljubi.

Kaj ima človek nad seboj, da se ljubi in v časti ima?

Visokost in imenitnost človekova se že vidi precej per vstvarjenji. Ko je Bog vse stvari vstvaril, je vidil, da so bile vse dobre, je rekel: Storimo človeka po svoji podobi, on bo gospodoval čez ribe morja in ptice pod nebam, in čez zveri in celo zemljo in čez vse lazijoče živali na zemlji. Človeku je tedej vse stvari vstvaril, da bi jih vžival. Desiravno teló je iz persti storil, je vendar nar lepši med vsimi stvarmi na zemlji; Bog mu je vstvaril tako teló, kakoršniga je hotel imeti, da ga bo njegov božji Sin na se vzel, ko bo na zemljo prišel. Kakó močno Bog človeka ljubi, ko ga je že po telesu takó lepiga vstvaril, in mu vse stvari pod oblast dal! Zató je prerok premišljoč božjo ljubezen do človeka v sercu vès ginjen in omečen rekel: „Kaj je človek, da se na-nj spomniš? ali kaj je Sin človeka, da ga obišes? Malo manj si ga storil, kot angelje, s častjó in hvalo si ga kronal, in ga čez dela svojih rok postavil. Vse si njegovim nogam podvergel, ovce in goveda vse sploh, zraven tega tudi zverine, ptice neba in ribe morja.“ Psl. 8. 5—9. Še angelje je človeku za varhe dal.

Še imenitniši je človek po svoji duši, ki mu jo je Bog po svoji podobi vstvaril; imenitnišiga ni mogel Bog človeku dati, kakor ko mu je dušo sebi podobno dal, da

ima pamet, prosto voljo, in bo večno živela, ker jo hoče k sebi v nebesa vzeti. Kakó najdena je človeška pamet, nam pokažejo tolikanj najdene reči. Nezmérjen je človek v svojih mislih in željah, ne gane se iz mesta, in vender v svojih mislih vës svét obhodi, do nebes jih povzdigne, in tudi na dno pekla gré z njimi, in nikjer ne miruje, dokler duša k Bogu ne pride, kateri jo je dal. Spomni se na pretečene zgodbe, ohrani v svojim spominu, kar se zdej godí, in po svoji modrosti se iz sedanjiga učí, kakó se v prihodnje zaderžati. Človek ima tako močno prosto voljo, de ga nobena človeška moč in oblast ne more vkreniti, de bi človek pervolil storiti, kar noče, ali ne storil kar hoče; teló zamorejo posiliti ali odverniti, volje pa nikoli ne; človek je gospodar svoje volje. Le nesrečen je, če svoje proste volje svéti volji božji ne podverže.

Visok in imeniten je človek v vstvarjenji iz rok božjih prišel, on je otrok božji in Bogu podoben, pa Jezus ga je po svojim odrešenji še bolj povikšal, ga z Bogam združil; ko je človeško natoro na se vzel, de je kristjan božje natore deležin. Zdej smo še bolj popolnoma otroci božji, ker smo po svétim Duhu prerojeni. In to imenitnost v nas, de smo otroci božji, je s. Jánež za nar veči znamenje božje ljubezni imel, ker je rekel: »Poglejte, kakó veliko ljubezen nam je Oče skazal, de smo otroci božji imenovani, in smo zares. Zavoljo tega nas svét ne pozná, ker njega ne pozná. Preljubi! zdej smo otroci božji, in ni še razodeto, kaj bomo. Vémo, de kader se bo pokazal, mu bomo podobni, ker ga bomo vidili, kakor je.» 1. Jan. 3. 1. 2.

Kakó imenitna in draga je človeška duša se prepričamo, ko je Bog svojiga ljubiga Sina na svét poslal zavoljo nje, de jo je odrešil, in de bi jo zveličal. Po Jezusovim odrešenji smo bratje Jezusovi in sestre, z njim jerbi nebeškiga kraljestva, stopili smo v njegove

pravíce, vse njegovo neskončno zasluženje je nam dal. Živi tempelj svetiga Duha smo zdej, udje Jezusoviga svetiga telesa, njegove svete cerkve. Poklicani smo sveto živeti, in enkrat Jezusove časti v nebesih deležni biti. O kakó visoko nas je Jezus povzdignil po svojim odrešenji, ko nam je zakrament svetiga rešnjiga telesa zapustil, de se z nami sklene, de on v nas ostane in mi v njem.

Premislite, ljubi kristjani! kakó imenitni in visoki smo, kakó vredni, de se ljubimo in častimo, in kader se prav ljubimo, le to ljubimo, kar je božjiga v nas, in vse to le po gnadi božji. In kdor Bogá čez vse ljubi, tudi sebe prav ljubi; hvaležin je Bogu, de ga je taciga vstvaril, Jezusu, de ga je odrešil, in svetimu Duhu, ki s svojo gnado v njem prebiva. Spomni se tedej vsak ob času skušnjav, kdo de je, de ga bo ta misel obvarovala pred greham, ker greh mu odvzame vso njegovo božjo lepoto, in ga večno od Bogá loči. Prizadeva naj si vsak na vso moč jo ohraniti, in s svetim življenjem še lepši perhajati.

Kakó se kristjan pregreší zoper Bogá v ljubežni do sebe?

Pregreší se, če le iše, kar je njegovimu telesu prijetniga, več zemeljsko kot za nebeško, več za teló, kot za dušo skerbí. Bogatin je skerbel le za dobro in mehko življenje. Luk. 16. 19. Apostelnj in mučenci so pa vse zemeljsko pozabili, in so le za zveličenje skerbeli. Greší, če kako stvar bolj, ko Bogá ljubi, ker takrat ne iše svojiga zveličenja in pade v nesrečo; in če ne spozná, de njegova visokost je od Bogá, in za njo ni Bogú hvaležin.

43. Od dolžnosti in potrebe se spoznati.

Kdor hoče dolžnosti do Bogá, do sebe in do bližnjiga dopolniti, kakor jih dopolniti Bog zapové, mora tudi sebe poznati, in vediti ali jih prav dopolne ali ne. Bolj ko si človek prizadeva sebe, svoje nagnjenja, slabosti in grehe spoznati, lažej se viža na poti zveličenja, lažej se greha varje, in bolj se ponižuje pred Bogam, zató ker nad seboj tolikanj slabosti in hudiga najde. Pa le rado se zgodi, de vse hočemo vediti, kar se okoli nas godí, kar pa v nas tečí, na to malokrat mislimo, in to je velika nesreča za tolikanj kristjanov, de, ko sebe ne premišlujejo, sebe in svojih grehov ne spoznajo. Potrebno je, de bi vsak le na se gledal, kakšen de je v resnici, kakó se zaderží proti Bogu, sam proti sebi in bližnjimu, de bi vedil, kaj je treba popraviti, ker sv. Duh pravi: „Gospod gleda na človekove poti, in vse njegove stopnje ogleduje.“ Prip. 5. 21. Treba mu je poznati svojo natoro, svoje nagnjenja, želje in tudi namene, ktere per vsih svojih délih ima; svoje slabosti in svojo moč, zaderžke in nevarnosti tudi, kakó delječ je že prišel na poti keršanskiga življenja, de tudi vé se v prihodnje greha varovati. Ako bo svoje hude nagnjenja in želje, svoje grehe dobro premislil brez zmote lastne ljubezni, ktera grešnika slepi, de hudo, kar je v njem za manj ali clo za greh ne spozná, bo le v sebi občutil ognjusenje nad graham, in ga bo začela vést peči, in bo skerbel popraviti. In ko bo spoznal, ktero nagnjenje mu je nar bolj nevarno, ga nar hitreje v greh zapelje, tistimu se bo tudi nar bolj vstavljal. Po svojim skerbnim premišljevanji bo tudi spoznal svoje zunanje sovražnike, kteri ga v greh napeljuje, de se jih bo vedil ogibati. Ker pa spozná svojo slabost, se vé skušnjavam braniti, per svojim serčnim vojskovanji prosi Bogá pomoči, in se zanese

na njo, ker vé, de se vojskuje le za dopolnjenje božjih zapoved.

Zdravnik mora bolezen poznati, ako se ji hoče s permerjenimi zdravili vstavljati, de bolnik ne umerje; ravno takó mora kristjan bolezen svoje duše poznati, de jo vé ozdraviti, in de večno v grehah ne zaspí. Še pre-rok je zdihoval čez težo spoznanja samiga sebe, ker pravi: »Kdo spozná pregrehe? očisti me od mojih skriv-nih grehov, in obvari svojiga hlapca pred ptujimi.« Psl. 18. 13.

Poslušaj kristjan svojo vést, ona prihod sodnika oznanuje; pa tudi perpoveduje, de imaš sovražnika v sebi, de nikar ga ne poslušaj, de te v greh ne zapelja; če pa vesti v sebi več ne čutiš, je žalostno znamenje, de si umerl za Bogá in za zveličenje. Vsa učenost nič ne pomaga, če kristjan dobre in tanke vesti nima. Ve-liko kristjanov se najde, ki resníce svéte vére dobro véjo, in jih tudi povedó, ko pa strahú božjiga nimajo, vender le v grehah živé. Prizadevajmo si sebe prav spo-znati, in ne verovajmo sebi, ko se boljši mislimo, kakor smo; le ko se bomo zares poznali, kakor smo pred Bo-gam, se bomo še le prav ljubili, in za srečno večnost skerbeli.

44. Od zatajenja samiga sebe.

Kdor hoče po keršansko živeti, greha se varovati in vse storiti, kar Bog zapové, občuti vojsko v sebi; hude nagnjenja in hude želje se mu vstavljajo, ktere so kazin izvirniga greha, in so po svétim kerstu še ostale; vedno se mora vojskovati zoper nje, de bi jih zmagal, in bi bile duši pokorne. Teló hoče vživati, kar mu do-pade, ne porajta ali je dopušeno ali ne, pred Bogam do-bro ali hudo. Nektera reč, jéd, pijáča ali veselje je za zdej človeku prav prijetno, ki pozneje njen vžitek obža-ljuje. Vžitek prepovedaniga sadú se je pervim staršem

dobro perlegel, ali koliko hudiga je peršlo na svét po njih nepokorsini. Od te znotranje vojske sv. Pavel govori, ktero kristjan v sebi občuti, ki se za nebesa vojskuje, on pravi: »Najdem v sebi postavo, kader hočem dobro storiti, de hudo v meni prebiva. Zakaj nad božjo postavo imam dopadajenje po znotranjim človeku; čutim pa drugo postavo v svojih udih, ktera je postavi mojiga duha nasproti, in me vjetiga derži v postavi greha, kteri je v mojih udih. Jest nesrečin človek, kdo me bo rešil od telesa smerti? Gnada božja po Jezusu Kristusu Gospodu našim.« Rimlj. 7. 21—25. Tedej mora kristjan, kteri za nebesa živeti hoče, se svojimu nagnjenju in željem po prepovedanih rečeh vstavljati, se jim mora odpovedati, to je, on se mora zatajevati, kar Jezus vsacimu zapové, rekoč: »Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji samiga sebe, in naj vzame svoj križ, in naj hodi za menoj.« Mat. 16. 24.

Kdor sebe zatajuje, stori s seboj kakor moder in skerben strežnik z bolnikam. Veliko reči bolniku ne da, zato ker vé, de bi mu škodovala, desiravno jih hoče imeti, in več mu jih posíli, ker vé, de mu bodo dobro storile. Ravno takó déla za zveličenje skerben kristjan; veliko reči ne pervoli svojimu telesu, svojimu hudimu nagnjenju, ker vé po Jezusovim nauku in njegovih zapovedih, de bi duši škodovala, če jih tudi teló in hudo poželjenje še takó močno želi in imeti hoče. Ko to stori, se zataji, ne pervoli svoji natori, de duša Bogu zvesta ostane. On vé, de zavoljo telesa se veliko grehov stori, zato njegovih želja, kader so zoper božje zapovedi, nikoli ne poslušá. Zakaj nečistnik nečisto živi, zakaj tat krade, pijánc pijáncije, zapravljivec zapravlja? Zató de svojimu telesu, svojim hudim željem streže, in vse to duši škodje. Kdor pa za svoje večno življenje skerbí, sebe po kersánsko ljubi, mu pa ne pervoli, to je, zataji samiga sebe, ne poslušá hudiga poželjenja, kakor de bi

mu ne bilo mar zató, kakor de bi ne vedil, kaj hoče, ker le misli, kaj božja zapoved zapové ali prepové. Jéd in pijáča ste potrebne za človeško teló; pa zmernost in pokorjenje mu ne smete vsiga pervoliti, de bi dobro napášeno v greh ne napeljevalo. Dobrimu kristjanu so posti svéti dnevi, dnevi zveličenja, in spokornik si še sam nektore naloží zraven od cerkve zapovedanih, ker se spomni na besede svétiga Pavla, ki pravi: **Kteri so Kristusovi, so svoje mesó z grehi in hudim poželjenjem vred križali.**

Kdor sebe zatajuje, čuje čez vse svoje počutke. Varje svoje oči, de nič ne vidijo, kar bi zamoglo hudo nagnjenje obuditi; nar raji pogleda križaniga Jezusa in malane podobe Marije in družih svetnikov, de ga opomnijo na njih svéto življenje, in zdihuje proti nebesam, de bi tudi sam takó svéto živel. Čuje čez svoje ušesa, in žalostin je, ko sliši nesramne pogovore, ko se Bog žali. Le za kratek čas družine iše, zató od délajenja, de se duh in teló počijeta, in potlej še bolj serčno in vesélo s pridam déla, nikoli pa zató, ko bi mu bil dolg čas, ker délavni in skerbni kristjan se nikoli čez dolgi čas ne pertóži; ampak le de prehitro mine. Čuje čez svoj jezik in vselej raji z Bogam, kakor z drugimi govori, ker vé, de ga molčanje pred nekterim graham obvarje, in zató je le rad per domu. Varje se radovednosti, ker vé, de želje veliko vediti niso vselej nedolžne, in če se veliko pečá za zaderžanje družih, sam per sebi veliko zamudi. Spat gré zató, ker je volja božja, de se njegovo teló počije, in če iz lenobe nikoli več ne spi, kakor je prav za potrebo. Spomni si na Jezusa, ki je večkrat vès dan délal, učil, ponoči pa molil. Če spati ne more, moli in svoje grehe obžaluje, de vsak čas le za čast božjo in za zveličenje svoje duše oberne. Kdor takó živi, živi v zatajenji samiga sebe.

Komu je zatajenje samiga sebe potrebno?

Vsacimu kristjanu, naj je nedolžen, pravičen ali grešnik.

Pravičen kristjan mora sebe zatajevati, scer bo kmali gnado božjo zgubil, želje spačene nature ga bodo naglo premotile, in kakor jim bo kaj maliga dovolil, bodo precej več tirjale. Ena iskra velik ogenj napravi, hišo in vās požgè, majhna špranja v čolnu, če jo ne zadelā, čoln potopí; ravno takó nagnjenje v človeku stori, če mu prec v začetku ne odvoli, kar pregrešniga hoče. Kakó naglo clo v nečistost pade po spervim nedolžnim pogovoru, pa ko večkrat skupej prideta, se podomačita, nagnjenje se zbudi, in zapravljenā je duša. Kaj malo vredniga je vpervič ukradel, in ne čez dolgo bo tudi več. Malo je per barantí pergoljufal, nagnjenje do pergoljufaniga se naglo vname, in per drugi barantí že več dobička želi, in na zadnje se nobene krivíce več ne bojí, de mu le premoženje raste. Človek dereče nature, če se ne bo sperviga majhni jezi vstavljal, ko bo v perložnosti se jeziti, ne bo po zapovedi Jezusovi krotak in poterpežljiv, kmali bo vès obdivjal, sovražil ljudi, živino, in vse preklinjal, kar mu ne bo po volji, in klical bo hudiče iz pekla in strele spod neba. Takó se zgodi, če človek samiga sebe ne zatajuje. Kajn, David, Salomon, Samson, Judež Iškarjot in več družih so nam žalostne priče k poterjenju te resnice.

Tedej mora nedolžni in spokorjeni kristjan samiga sebe zatajevati, scer bo kmali v greh padel in gnado božjo zgubil, z zatajenjem se bo pa greha obvaroval in v gnadi božji ostal, bo Bogá stanovitno ljubil, in sebe, kakor Bog zapové. Če se pa ne bo prec v začetku majhnih, njegovi pobožnosti škodljivih reči bal, na svojo moč in pamet se zanašal, je že nesrečin; ljubezen do Bogá bo oslabela, in padel bo iz eniga greha v družiga;

ako se bo pa s pomočjó gnade božje zatajeval, bo v ljubezni božji ostal.

Še bolj potrebno je grešniku se zatajevati, de greh zapusti, se poboljša in pokoro stori, in kar se nedolžni in spokorjeni varvati mora, de v greh ne pade, in gnade božje ne zgubi, vse to mora tudi grešnik storiti, de neha grešiti. Od tega je bil že spredej nauk.

Zatajenje samiga sebe je tedej vsakimu potrebno, kateri hoče zveličan biti, ker vsak se mora greha varovati, božje zapovedi deržati in po svojim stanu dobro storiti. To dolžnost svéti Pavel terdo zapové, rekoč: »Mertvite tedej svoje zemeljske ude, kurbanje, nečistost, nesramnost, hudo poželjenje in lakomnost, ktera je malikovanje. — Zapustite zdej pa tudi vi vse: jezo, nevoljo, hudobnost, kletev, gerdo govorjenje vaših ust, ne lagajte eden druginu; slecite stariga človeka z njegovimi déli, in oblecite noviga, kateri se ponovi v spoznanji po podobi tega, kateri je njega vstvaril.» Kolos. 3. 5—10. Treba je stariga človeka sleči in noviga obleči; misli, želje in déla, ktere iz naše po grehu skažene nature pridejo, prenoviti v misli in želje, ktere po Jezusu v nas pridejo, de bodo tudi déla po njegovi volji; zató se je pa treba zatajevati, de ne stori le tega, kar je prepovedaniga, ampak de se večkrat tudi perpušeniga zderží, zakaj, ko bi si vse dopušeno perpustil, bi mu sčasama tudi tega premalo bilo, in bi prepovedano požel. »

Ko nam Jezus zatajenje samiga sebe zapové, de nam je takó potrebno, ne mislite, de nam kaj posebniga ojstriga zapoveduje, ampak le, de lažej in z veči zvestobo zapovedi božje dopolnemo. Kristusovi vojšaki smo, kakor se deželni vojšaki vedno vadijo s svojim orožjem, de véjo, kakó se z njim sovražniku braniti in ga premagati, takó se moramo tudi mi vaditi, perpušenimu se odpovedati, de, kader nas hude skušnjave nadležjejo, se lahko prepovedanimu odpovemo; zakaj ker se še perpu-

šenimu večkrat odpovémo, nam je že v navadi ne si vsi-
ga dovoliti, tedaj nam je lahko tudi prepovedanemu se
odpovedati. Postavim: kristjan si en dan več posta na-
loži, kakor cerkev zapoveduje, ko se ta dan lahko posti,
ki si ga je sam naložil, se bo še lažej tisti dan postil,
kteriga mu cerkev v to zapové. V vsakim stanu so kake
posebne zopernosti, voljno jih terpeti, je zatajenje sami-
ga sebe, in to ni nobena posebnost. Nobeden ne tirja
od posvetniga človeka, de bi živel po kloštersko, ker
njegov stan ima druge opravke; od délavca, ki si z dé-
lam svojih rok kruh služi, ne, de bi celi dan bil v cer-
kvi; od človeka slabiga zdravja, de bi se vedno terdo
postil. »Vsak naj ostane v tem poklicu, h katerimu je po-
klican bil.« 1. Kor. 7. 20. Če si oče, dopolni popolno-
ma dolžnosti očetove; če si gospodar, dopolni popolnoma
dolžnosti keršanskiga gospodarja; ako si služnik, dolž-
nosti služnika, otrok, otročje, podložin, podložniga, sod-
nik, sodnikove, i. t. d., in kar bi te zaderževalo, de bi
jih popolnoma ne dopolnil, to opusti, in dopolni voljo bož-
jo, in ko storiš, takrat sam sebe zatajiš. Vsak naj si
pa prizadeva, de njegova duša spremení svoje misli, želje
in nagnjenja, ko bodo te spremenjene in vse po volji
božji, bo tudi njegovo zunanje življenje spremenjeno, kar
Bog hoče; ker pa sam iz svoje moči tega ne zamoreš,
prosi Bogá in dal ti bo, de boš zamogel. Jezus pravi:
»Ako te tvoja roka, ali noga pohujša, odsekaj jo, in
verzi jo od sebe; bolje ti je hromimu ali kruljevimu iti
v življenje, kakor dvě roki ali dvě nogi imeti, pa veržen
biti v večni ogenj. In ako te tvoje okó pohujša, izderi
ga in verzi od sebe; bolje ti je z enim očesam iti v
življenje, kakor dvě očesi imeti, pa veržen biti v peklen-
ski ogenj.« Mat. 18. 8.

Izgledov zatajenja samiga sebe najdemo v svétim
pismu obilno. Bog je hotel, de naj gré Abraham iz
svoje dežele, naj zapustí vse svoje; šel je, kakor mu je

Bog zapovedal. Ljubil je svoje in deželo, pa Bogá še bolj, ker mu je bil precej pokorin. Ljubil je svojiga edniga sina Izaka bolj, ko vse drugo na svétu. Bog mu zapové, ga zaklati, zatajil je svojo očetovo ljubezen do otroka, in storil je, kakor de bi ga ne ljubil; hotel ga je zaklati, zató ker mu je Bog zapovedal, desiravno mu je bilo silno težko.

45. Dolžni smo za svoje zveličenje skerbeti.

Kdor sebe po keršansko ljubi, si na vso moč prizadeva svojo dušo zveličati; in to je njegov edini in prvi opravk, ker zató ga je Bog vstvaril.» S. Duh pravi: »Boj se Bogá, in derži njegove zapovedi; zakaj to je vès človek.» Pridig. 12. 13. In Jezus uči, de eno samo je potrebno, zató išite nar pred božje kraljestvo. Tudi vse, kar je že Bog od začetka svetá storil, je le zató storil, de bi človek Bogá častil, ljubil in zveličan bil. Jezus je zató na svét prišel, učil ljudi, kaj morajo vérovati in storiti, terpel in umerl zató, de bi zamogli zveličani biti, in v to je svétiga Duhá poslal, de ljudém s svojo gnado pomaga v délu njih zveličenja. Zató je pa tudi v nas vsih nar potrebniši opravik na zemlji za zveličenje svojih duš skerbeti, in takó živeti, de ga nam bo Bog dati zamogel. In za človeka je zares lastno njegovo délo, le on bo srečin, če bo zveličan, in le za-nj bo večna nesreča če se pogubi. Vse perdobí, če se zveliča, vse zgubi, vse je za-nj zastonj, če se pogubi. Vsako délo se da še popraviti, če je pa zveličenje zgubljeno, se škoda nikakor več popraviti ne da, ker zgubil je Bogá in dušo vekomaj, ker pogubljeni v pekli nič več popraviti ne morejo; kakor so sejali, takó žanjejo, in drevó, kamor pade, tam obleží. Tega déla tudi nobeden namest nas opraviti ne more; vsak ga mora sam za se opraviti; otrok zamore za očeta, prijatelj

za prijetla délo opraviti, tudi za-nj umreti, de prijatelj še per življenji ostane; zveličenja za-nj zadobiti pa ne more. Pobožni kristjani molijo za nas, pa, ko bi za nas hotli celo večnost pokoro délati, nas vsi skupej ne morejo rešiti, če smo se pogubili. In kaj bi nam pomagalo, ko bi nas po naši smerti zavoljo naših družih posebnih dél vès svét hvalil, in bi bili do konca svetá v spominu, naša duša pa pogubljena, vse bi nam nič ne zdalo; torej si za zveličenje svoje duše med vsim nar več prizadevajmo, in vse druge déla le iz tega namena in takó storimo, de bodo v dobro našim dušam zalegle. Bog sam je začel délo našiga zveličenja v nas, podpira nas s svojo gnado, budi v nas dobre, svéte misli in želje, očita nam po vésti naše grehe; tedej déljajmo z njim, de bo svoje délo z nami tudi končal, in nas s sabo zedinil. Jezus pravi: »Kaj namreč pomaga človeku, če vès svét perdobí, svojo dušo pa pogubi? Ali kakošno menjšino bo človek dal za svojo dušo?» Mat. 16. 26. In zares, kaj je pomagalo bogatimu možu, kateri se je oblačil v škerlat in v tančico, in se je vsaki dan imenitno gostil, pa je le za teló skerb, za dušo pa ne; ko je umerl, je bil v pekel pokopan. Luk. 16. Per Bogú le svéto življenje veljá; le tisti pride k Bogu, ki je z njim edinih misel, edine svéte volje.

Kaj je tedej treba storiti, de svojo dušo prav preskerbimo?

Vse božje zapovedi deržati, po volji božji živeti, je vsacimu treba. Treba je svoj um razsvetliti po resnicah svétiga evangelija, de dobro prav spoznamo, ljubimo in storimo. Oboje, um in volja, mora v pravim redu biti; če um ni razsvetljen, ne vé kristjan, kaj je prava in resnična volja božja; njegova glava je polna zmot. Če je pa tudi razsvetljen in učen, pa dobriga ne ljubi, je pa njegovo sercé napúhnjeno; iz napúha pa izvira ne-

véra, zató mora pa tudi volja dobra in z božjo v vsim zedinjena biti. Če pa um ni razsvetljen po keršanskih resnicah, voljo pa dobro ima, in ljubi in stori, kar za dobro spozná, nektero neumno reč ali délo za božjo čenjenje derži, ki ni družiga, kot kaka vraža. Jezus človeški um permerja očesu, ker pravi: »Svetilo tvojiga telesa je tvoje okó. Ako je tedej tvoje okó čisto, bo tvoje teló svetlo. Ako je pa tvoje okó hudobno, bo tvoje teló temno. Če je tedej luč, která je v tebi temà, kakó velika bo temà.» Mat. 6. 22. 23. Tedej si mora kristjan prizadevati, svoj um z resnicami svéte vére razsvetliti, de Bogá, svojiga Očeta in Jezusa Kristusa prav spozná, ker to je večno življenje, in de zvé, kaj Jezusa svéta cerkev uči in zapové; in posebno, de tudi sebe in svoje dolžnosti spozná, ktere mu je Bog po njegovim stanu naložil. Ta učenost je nar potrebniši in vsim koristna, ona človeka ne napihuje, ampak ga le poniža, in kteri je v resnicah svéte vére prav podučen, je z vsim zadovoljin in mirniga sercá.

Ko pa kristjan resnice svéte vére dobro spozná, jih mora tudi ljubiti, voljo imeti živeti po njih, scer vsa učnost nič ne pomaga; zakaj, kdor je umen, prebrisane glave, pa v sercu hudoben, bo veliko hudiga storil; torej si mora prizadevati, dobro voljo zadobiti. Angelji so per Jezusovim rojstvu le tistim mir oznanovali, ki so dobre, svéte z Bogam sklenjene volje, kteri ljubijo, kar Bog ljubi, in sovražijo, kar Bog sovraži; ki si prizadevajo svoje želje in nagnjenja le na božje reči obračati, in od greha odvrčati; veselje do vérnih resnic, do molitve, do Bogá, do nebes v svojim sercu uterditi, in več dobrega bližnjimu storiti.

De bi čedalje boljši voljo kristjan zadobil, mu je treba Bogá gnade prositi, in z njo se vedno boljšati; kakor hitro bi pa odjenjal vsaki dan boljši biti, bo slabjši na volji, nagnjenje do hudiga pa močnejši; ljubezen

do Bogá in svétiga življenja bo omerznila, in na zadnje ugasnila. »Živalinski človek ne ume tega, kar je božjiga Duhá.» 1. Kor. 2. 14.

Kakó se kristjan pregreší zoper Bogá v ti dolžnosti?

Pregreší se, če ne premišljuje, kar je Bog za zveličenje njegove duše storil, si serca ne vnéma, de bi si tudi on vse za njo prizadjal; če božje besede ne posluša, de bi bolj popolnoma zvedil, kaj mora storiti; če svojiga serca ne boljša, de bi dobro ljubil in storil, se greha ne varje, pokoro odlaša; iz strahú pred ljudmi, ali de bi jim dopadel raji dušo pozabi, in po volji svetá greh stori; svojih grehov ne sovraži, vès razmišljen tje v en dan živi, ne moli, svétih zakramentov ne prejeme in več za zemeljsko, ko za nebeško skerbí.

46. Keršansko zadržanje proti telésu.

V péti božji zapovedi: »Ne ubijaj» Bog prepové sebi ali drugimu življenje vzéti, tedej je njegova svéta volja, de vsak skerbí, si ga obvarovati, vsiga se varovati, kar ga na zdravji poškodje, ali mu življenje prikrajša.

Perva skerb vsaciga človeka je dušo zveličati; duša pa je s telesam sklenjena, in telesa potrebuje, de z njim na zemlji voljo božjo dopolne, in jo tudi v tem dopolne, de za zdravje in ohranjenje svojiga telesa skerbí. Naše teló je dar božji, vsak dar božji moramo po volji božji v dobro, k časti božji in duši k zveličanju obrniti, in nikoli ne smemo z darmí božjimi délati, kakor bi se nam zdélo, ampak vselej jih v to obrniti, za kar nam jih Bog da, ker bomo od vsiga tega enkrat Bogú odgovor dajali, in vsako prostovoljno ali nemarno poškodovanje telesa, zdravja in življenja je greh. Kakó hočemo božje zapovedi spolniti in nebesa si služiti, če bi si življenje telesa vzéli, ali po nemarnosti si ga perkrajšali, ali na zdravju se poškodovali? Kakó hoče oče

svoje kersšanske dolžnosti proti svojim otrokam dopolniti, kateri po nemarnosti, po svojih lahkinih mislih, ali z grehom svoje teló poškodje, svoje zdravje zapravi, ali si je pred časom smerti kriv? Ali kakó bo pred Bogom obstal, kateri si je teló pohabil po svoji hudobii, de si več živeža služiti ne zamore?

De svoje teló per življenji in zdravji ohrani, potrebuje človek živeža, in tega si mora z délam pridobiti. Délo pa tudi stori človeka zdraviga in močniga na telesu, in vsaka jéd mu v dobro tékne. To nas skušnja uči, ker vidimo, de délavni ljudjé so močnejši in zdraviši, kakor nemarni.

Mora zmérin biti v jédi in pijáči; jésti in piti le za potrebo, zmérin biti tudi v délu, telesa nikoli preobložiti, kar storiti ne more, de se ne pretégne, de se v njem kaj ne vterga. Tudi v vživanji dopušeniga veselja mora zmérin ostati, ravno takó se mora prevelicih skerbí varovati, ker one človeka pred časom starajo in oslabé. Jezus pravi: »Varujte se pa, de vaše serca ne bodo preobložene v požrešnosti in pijánosti in časnih skerbéh.« Luk. 21. 34.

Varovati se mora nevošljivosti, jeze, nečistosti, nezmérniga veselja, žalosti, strahú in vsiga, kar spozná, de mu na zdravji škodje, bodi si jéd ali karkoli družiga. Tudi ne smé brez velike potrebe svojiga življenja v nevarnost postaviti. »Serca zdravje je telésno življenje, nevošljivost pa je kostí gnjiloba.« Prip. 14. 30. »Vsak greh, kteriga človek stori, je zunaj telésa; kdor pa nečistost déla, se nad svojim telesam pregreši.« 1. Kor. 6. 18. »Kdor se z nečistnico skléne, bo nesramin, bo delež strohljivosti in červov, bo k velikimu izgledu postavljen, in njegova duša bo iz števila živih potrebljena.« Sir. 19. 3.

K ohranjenju zdravja in življenja je tudi oblačilo potrebno. Oblačimo se, de svojo nagoto pokrivamo, se

pred mrazam varjemo, in de nas sonce ne žgè. **Kakó** pa de mora obléka vrezana biti, nimamo nobene zapovedi, ne od Jezusa in ne od cerkve, ali po novi ali po stari šegi, je vse eno, de le šega pohujšljiva ni, kar je zdej staro, je bilo nekdej novo, in kar je zdej nova šega, bo enkrat stara, in kar je zdej v navadi, je pred več časam tudi že bilo. Pametin kristjan se vselej takó oblači, kakor se pametni njegoviga stanú nosijo, in oblačila več ne porajta, kakor za potrebo, ker vé, de človeka le keršansko življenje, nedolžnost in svétost Bogú podobniga in dopadljiviga storí, ne pa oblačilo. Od lepiga oblačila le tistimu gré hvala, ki ga je narédil, ne pa njemu, ki ga nosi.

Pameten kristjan se v obléki nečimernosti varje, in jo ima zavoljo telésne potrebe, skerbí bolj za lepoto duše, de s svétim življenjem bolj Bogú dopade, kakor svétu z lepimi oblačili. Posebno se pa tudi varje v svojim oblačilu nesramin in pohujšljiv biti, de se ptujih grehov ne vdeleží, in de po njih ne razodeva svoje nečiste duše. Sv. Pavel zapové, kakó naj se keršanske žene nosijo: »Žene naj se v pošteno oblačilo, sramožljivo in čedno opravljajo, in ne s krišpanimi lasmi ali z zlatam ali z žlahtnimi kamni ali z dragim oblačilam, ampak kakor se ženam spodobi, ktere pobožnost v dobrih délih kažejo.« 1. Tim. 2. 9. 1. Petr. 3. 3.

Kakó se kristjan pregreší zoper dolžnost skerbeti za svoje teló?

Pregreší se, ako sam sebi življenje vzame, ali pa če se na životu, na zdravji poškode, si kak ud nalaš spri-di, odseka, de bi v soldaški stan ne prišel; za ohranjenje zdravja ne skerbí, če je bolan, po zdravnika ne pošlje, nezmérno jéjin pije, se nezmérno jezí ali žaljuje, v jezí ali pa vroč naglo merzlo vodo pije; greší tudi, če brez potrebe svoje življenje v nevarnost postavi, kader

ga ne véže, ne ljubezen do Bogá, ne do bližnjiga in ne do njegoviga zveličenja.

47. Od greha ubijanja samiga sebe.

V péti božji zapovedi Bog prepové sebi ali drugimu življenje vzeti. Kdor sebe umorí, nar. strašnejši greh storí. Bog mu je dal življenje, in on je Gospod življenja; dal mu ga je pa zató, de bi se pripravljaj za srečno večno življenje. Kdor si ga sam vzame, gorjé mu je, on pade v roke pravičniga Bogá. Groza objide človeka pred takim grešnikom, ker tak se popolnoma Bogú odpové, le Bog ima pravíco z našim življenjem storiti po svoji volji, kar hoče. Ubijávec si moč in perložnost za vselej vzame si nebesa zaslužiti, nikoli več ne more čez svoje grehe pokore storiti, in večno je pogubljen.

Hudobija tega strašniga greha je pa še večí, in še hujših štrafing v peklu vredna; če se oče umorí, kateri ima ženo in otroke, ko ne more več za nje skrbeti, vse v strah in sramoto pripravi, in jim za vselej mirsercá odvzame, ker vedno čez tako nesrečo žaljujejo; ali ko bi se tak umoril, ki bi lahko veliko dobriga ljudém storil; on se nad vsimi pregreši.

Tak grešnik obupa nad božjo milostjo, ktera mu v terpljenju perložnost da, si nebesa služiti; obupa nad božjo vsigamogočnostjo, kakor de hi mu Bog ne mogel, nad dobroto božjo, kakor de bi mu Bog ne hotel pomagati. Namest de bi pomislil, de ga pravíca božja po zasluženji zavoljo njegovih velicah grehov na tem svétu pokorí, in bi zató voljno terpel, de bi v večnosti za terpljenje veselje prejel, storí konec svojimu časnimu terpljenju, in pade v večno terpljenje; tukej je še upanje imel, če bo že terpeti mogel, bo le do smerti terpel; v večnosti pa ni več upanja kterikrat rešen biti; on je sam sebi nar. večí sovražnik, ker samiga sebe večno pogubí. On pohujša svoje bližnje, in veliko pregrešniga natolce-

vanja in sodbe napravi. In ako je v dolgéh bil, jih nikoli več plačati ne more, večno na njegovi duši ostanejo, i. t. d. Svéta Jezusova cerkev je ta greh vselej za strašin greh imela, ko je takim pokop na pokopališu prepovedala; ker so se sami ločili od družbe pravovérnih kristjanov, niso hotli več med njimi biti v življenji, jih tudi cerkev loči po smerti.

Greh samomorstva storí človek, ali ko si ob enim naravnost življenje vzame, postavim: ker zató v vodo skoči, de mora utoniti, se obési, vstrelí ali kakor si bo di s silo življenje vzame; ali pa kaj taciga spi je, de sčasama hira in mora umreti; je nezméren v jédi in pijáci, se noče varovati per težkim délu, de se z njimi nalaš poškodje, de mora umreti in z vsim, kar mu življenje prikrajša, in ga k takimu délu dolžnost ali božja zapoved ne veže.

Od kod izvira radovoljni svojmor?

Veči dél iz nevére, pozabljenja Bogá, in iz hudobniga življenja, v kar tudi hudobni duh, nar hujši sovražnik človeškiga rodú pomaga, de hudobni človek raji svojo kot božjo voljo spolne. Izvira iz razžaljeniga napúha, iz nezvestobe v službi, iz velikih dolgov, ki jih plačati ne more, iz skritih pregreh, de bi pred svétam znane ne bile; iz igre, ako igravec vse zapravi, sebe in svoje na beraško palico perpravi, tudi iz obupanja, ki je po svojih pregrehah véro in upanje zgubil, in misli, de ni več milosti za-nj per Bogu, i. t. d. Nekteri se umorí, ko se mu pamet zmeša, če so njegovi grehi krivi tega, de se je zmešal, je kriv greha samomorstva, ker je per zdravi pameti samiga sebe v take žalostne okolišine perpravil, desiravno zde j ni vedil, kaj je storil. Če je pa brez lastniga zadolženja v tako bolezen padel, de ni vedil, kaj je délal, in si življenje vzel, je scer milovanja vredin zavoljo njegove nesreče, pa greha samomorstva ni kriv.

Ali smemo vsaciga pogubljeniga misliti, kateri se je sam ob življenje pripravil?

Ne smémo, ker ne vémo, koliko je njegova prosta volja nad to pregreho deleža imela; le Bog sam zamore ga po pravici obsoditi; nesrečniga obmilujmo vsaciga tacciga, ker je naš brat, in gorjé mu ga je, če je iz hudobije to storil, kar pa ne vémo. Varujmo se taccih grehov, po kterih bi bili takó zmoteni, in tudi nevérnih ljudi, ki so se takó poživinili, de Bogá več ne poznajo, va-nj ne vérjejo in ne na večnost, in govoré, kakor jim hudoba govoriti dajé, de padejo v nezmérno žalost, ktera človekovo sercé s tako grenkostjo napolne, de nevoljni obupajo in strašni sklep storé, sebe končati. Premislimo večkrat, kakó velika dobrota božja je naše življenje, in če je še tolikanj terpljenja, ubožstvo še takó veliko, nesreče ali bolezni še takó hude, preganjanje in kar si bodi še takó hudo, de vse zamoremo z božjo pomočjó prenesti; zaupajmo stanovitno v Bogá, on nas ne bo pustil brez pomoči; in kar bomo po njegovi volji voljno terpeli, nam bo vse z večnim veseljem plačal, ktero preseže vse terpljenje celiga svetá. Nesrečin pa, kdor sebe umori, de kratkimu terpljenju na zemlji konec stori, bo večno terpel v peklú. Prosimo tedaj ponižno Bogá, de bi nas obvaroval pred tako hudo miseljo.

48. Kdaj smé kristjan po dolžnosti življenje v nevarnost postaviti?

Bog nam je dal časno življenje, de bi si z njim večno v nebesih pridobili; in kdor časno zgubi, ne zgubi še zató večniga. Ker včasih se zgodi, de mora kristjan v kakih okolišinah svoje življenje v nevarnost postaviti. In zares srečna in svéta je smert, ktero kristjan stori zavoljo Bogá ali iz ljubezni do bližnjiga; ali zavoljo zvestiga dopolnjenja dolžnosti svojiga stanú, ker je

Jezus obljubil, de, kdor bo zavaljo njega svoje telésno življenje zgubil, bo zató večno dobil.

Mi nismo scer v takih žalostnih deželah, kakor so bili naši prvi bratje, de bi bili zavaljo Jezusove svéte vére preganjani in morjeni, vender pridejo nekteri kristjani v take kraje in med take ljudi, kjer morajo svojo čast, blagó in življenje v nevarnost postaviti. In kdor ne more drugač ljubezni do Bogá in bližnjiga razodeti, kakor de svoje življenje v nevarnost postavi, de svoje zveličenje ohrani in dolžnosti svojiga stanú dopolne, ga mora v nevarnost postaviti in dati, ker takrat srečno namembo storí, da časno življenje za večno.

Zgodí se pa tudi, de v današnjih nevérnih in razuzdanih časih kristjan med take pride, kateri zoper véro in kar je svétiga svoje jezike brusijo, de njih hudobno govorjenje in nesramno življenje svariti mora; de Bogú nezvest ne postane, ga ljubezen do Bogá žene, se za božjo čast potegniti, in vsi zató na-nj planejo, in ga kot neumneža zaničujejo; dolžan je v taki okolišini svojo čast v nevarnost postaviti in zaničevanje terpeti.

Kolikokrat pride kristjan med take, ki ga v greh napeljujejo in morajo na mnoge viže; zdej mu srečo, čast, blagó obetajo, kakor skušnjavec Jezusu; zdej žugajo z zaméro, kakor judje Pilatužu; zdej mu žugajo z zaničevanjem, kot starca Suzani, zdej mu silo prizadenejo, kot putifarjeva žena Jožefu; včasih se prijatli perdružijo, ga napeljujejo iz goljufniga usmiljenja, de ni greh, če bi tudi kako božjo zapoved prelomil, kakor so Elejazarja pregovarjali, de bi k videzu dopušeno mesó jédel.

Kolikokrat se mora Kristusov namestnik ali Bogú ali pa ljudém zameriti, če resníci zvest ostane, se ljudém zaméri, katerih misli so božji volji nasprotne. Koliko kersanske devíce preterpé, ktere hočejo svoje devištvo brez madeža ohraniti. Kmali se jim svét prilizuje, jih hvali,

jim obljube déla, pa kmali jih zaničuje, hudo zoper njih govori, zdej jim žuga, zdej jih straši, in kolikokrat jim tudi silo stori. Srečin je tisti kristjan, kateri vsiga tega ne porajta, in če je treba, ne le čast in premoženje, ampak tudi življenje v nevarnost postavi raji, kakor de bi božjo zapoved prelomil, ali véro zatajil, ker sebe prav ljubi, in le za božjo čast in zveličenje svoje duše skerbí.

Kristjan pa tudi naravnost v take okolišine pride, kjer mora svoje življenje v nevarnost postaviti. Duhovin, zdravnik ob času nevarnih bolezin mora iti k bolnikom, vojšak v vojsko, očetje per služenji kruha, matere na porodih. Včasih se perméri, de bi življenje bližnjiga ohranil, mora svoje v nevarnost postaviti. Nekdo gré po pôti, vidi svojiga bližnjiga v rokah razbojnika, kateri mu hoče življenje vzeti; keršanska ljubezen ga zaveže, mu hití k pomoči in ga brani; on ne smé zbežati in ne občutljiv proti nesreči svojiga brata biti; če vidi, de bi njegov brat imel utoniti, in on plavati zna, je dolžan po njega v vodo skočiti; ob času ognja jih iz hiše rešiti, če si sami pomagati ne morejo, de ne zgoré; in to se mora v vsaki nevarnosti zgoditi, ako po pameti previdi, de bo morebiti pomagal.

Ali je dopušeno človeka umoriti, kateri nas umoriti hoče?

Ni perpušeno razbojnika precej in naravnost umoriti, kateri nas umoriti hoče, ampak treba je, se pred družih mečjih perpomočkov poslužiti, s kterimi se razbojnik odžene, ali pa takó rani, de nam po tem življenja vzeti ne more, postavim: če je mogoče pred njim bežati, d. uge na pomoč klicati, mu orožje iz rok vzeti, ga takó na kakim udu poškodvati, de nas umoriti ne more. Če pa med tem, ko človek samiga sebe brani, — nima pa misli, namena in želje razbojnika umoriti, ampak le samo svoje življenje po dolžnosti ohraniti, — če med tem branje-

njem samiga sebe, razbojnik kako smertno rano dobí, ali če tudi na mestu obleží in umerje, je sam svoje nesrečne smerti kriv, ne pa uni, ki je le samo svoje življenje branil in varoval, ter je razbojnika od sebe odbijal. Misel, namen, željo imeti, razbojnika umoriti, je zoper keršansko ljubezen, in je velik greh; samiga sebe varovati, svoje življenje ohraniti, je pa dolžnost.

Bolj popolnoma stori, pravijo nekteri svéti očaki, kateri se v taki sili raji da umoriti, kakor si s človeško kervjó roke omadeževati, ker je to posebno veliko délo ljubezni, ako da svoje življenje za sovražnika, stori, kar Jezus govori, de večí ljubezni nobeden nima, kakor tisti, kateri svoje življenje za svojiga brata postavi.

49. Kakó se mora kristjan v bolezní zadržati, de voljo božjo spolne?

Božja volja je, de človek skerbí za ohranjenje svojiga življenja, de si z češenjem božjim zveličenje zasluži; ravno takó je volja božja, de, če zbolí, skerbí zdravlje zadobiti, svojo bolezen svoji duši v dobro in k češenju božjemu obrniti.

Ko bi bil človek v srečnim stanu ostal, kakor ga je bil Bog močniga in zdraviga na telesu in svétiga na duši vstvaril, bi ne bil nič vedil od bolezní, ali po storjenim grehu se je v njem vse na slabši obrnilo, in nepokoren človek mora terpeti, ker je Bog pravičin. Zató kristjan po božjim razodenji podučen bolezen spozná za kazin izvirniga greha, za kazin lastnih grehov, in jo tudi spozná za dar božjiga usmiljenja za grešnike, in za božje obiskanje pravičnih, in zató si prizadeva tudi v bolezní Bogú svojo ljubezen razodeti. Job je bil velik prijatelj božji, in v kake nadloge in v neznano hudo bolezen ga je Bog pasti pustil! Tobija je bil svét mož in je oslepil, in angelj božji mu je povedal, de mu je Bog zató slepoto poslal, ker mu je prijetin. Per perložnosti,

ko so Jezusu od rojstva slepiga perpeljali, in ga prosili ga ozdraviti, so aposteljni Jezusa vprašali, kakó se je to zgodilo, de je bil ta človek slep rojen, ali se je on ali so se starši pregrešili, de je takó hudo kaznovan? In Jezus jim je odgovoril, de ne on in ne starši, ampak, de je zató slep rojen, de se bo čast božja nad njim razodela. Bog tedej človeka z boleznijo tudi zató obiše, de nad njim délo svoje gnade, usmiljenja in vsigamogočnosti razodene, in ga k sebi oberne, ker kristjan vse telésne bolečine vé duši v dobro obrniti in voljo božjo dopolniti; zató je bolezen za-nj koristna, k zveličanju veliko pomagljiva.

1) Bolezen ga uči spoznati, de je grešnik kaznovanja vredin. Zató je bolezen za-nj nar bolji perpomoček se pokoriti; bolezen ga vstavi na poti greha, krotí hudobno poželjenje, vzame mu perložnost grešiti, loči ga od slabih tovaršev, od posvetnih opravil, da mu čas premišljevatí svoje grehe in hudo, kar je z njimi sebi in drugim storil, da mu perložnost z voljnim poterpljenjem za nje božji pravici, kolikor je mogoče zadosti storiti. Zató pa tudi vse bolečine na svojim telesu duši v dobro obrniti. Ko ga oči bolé, reče: Naj bodo te bolečine za kazin mojih grehov, ker sim z njimi svojiga Bogá razžalil, ko sim večkrat gledal, kar bi ne bil smél. Takó misli per bolečinah ušés, ko je s poslušanjem grešil, ko je poslušal govorjenje zoper Bogá in njegovo božjo previdnost, zaničevanje, opravljanje bližnjiga in pohujšljivo kvantanje. V bolečinah ust in jezika skesan misli in reče: Naj bodo vse bolečine za pokoro grehov, ktere sim z ustmi storil, s kletevjo, kvantanjem, opravljanjem, zapeljivimi pohujšljivimi besedami, z nezméro v jédi in pijáci. Ko v glavi hude spečenine terpí, nikjer z njo merovati ne more, se sém ter tjè preklada, reče v svojim sercu: O Bog! vsiga tega sim vredin, kakó je bila moja glava polna prevzetnih, časti željnih in nečimernih

misel; kolikokrat sim se nečimerno oblačil le zato, de bi bil drugim dopadel; prav je, de me tukej kaznuješ in mi boš na unim svétu zanesel. Takó misli kristjan per vsih udnih bolečinah v svoji bolezni; vse ga h kesu nad grehi opominja in napeljuje, in iz ljubezni do Bogá vse voljno terpi, de bi se zavoljo grehov spokoril, in govori s svétim Avguštinam k Bogu: Gospod! tukej reši, tukej žgi, de mi boš v večnosti prizanesel.

2) Človek po bolezni Bogá še bolj spozná, in se z njim še bolj sklene, ker po bolezni primoran zaupljivo in ponižno začne Bogá pomoči prositi, in ako ozdravi, Bogá za veliko dobroto zdravja hvali.

Koliko ljudi bi ne bilo Jezusa spoznalo, in bi bili v nevednosti božjih zveličavnih resnic ostali, in ne bili bi k njemu prišli, ko bi jih bolezen ne bila morala; takó so pa prišli k njemu zdravja iskat, in ga zadobili na telésu in tudi na duši, ker so va-nj vérovali. Kraljič iz Kaparnavna je prišel svojimu sinu zdravja prosit, in ko ga je Jezus ozdravil, je on in njegova družina va-nj vérovala. Takó se večkrat zgodi, de Bog človeku nadloge pošlje, de ga z njimi pripravniga stori njegovo gnado sprejeti, ktero mu Bog hoče dati.

3) Druge nadloge, ki jih človek terpi, nikoli takó na Bogá ne spomnijo, kakor bolezen, ker jih le rad na druge zverže in se čez nje huđuje, de so mu jih krivi; postavim: de je preganjen, sovražen, obgovarjan, ubog; desiravno jih Bog po svojih nezapopadljivih sklepih dopusti; per bolezni pa očitno vidi in čuti, de ga božja roka tepe. Še bolj pa je prepričan, de mu je Bog bolezen poslal, ker ga noben zdravnik ozdraviti ne more; takrat spozná, de le sam Bog mu zamore pomagati.

4) Bolezen človeka k molitvi oberne in ga poniža. Druge nadloge veliko mogočnih in bogatih na zemlji takó ne zadenejo, ker si z oblastjo in ne z denárjem pomagajo; ali bolezen se ne da z oblastjo in ne z de-

nárjem odpraviti; v bolezni so primorani se ponižati pod vsigamogočno roko božjo, in morajo spoznati, de so v božjih rokah oni, njih zdravje, življenje in smert.

5) Bolezen uči kristjana svét spoznati in vse njegove dobrote, de vse mu zdej nič ne more pomagati, odverne svoje serecé od ljubezni do njih, in oberne ga k Bogu, ki je nespremljiv in večén; on krotí svoje poželjenje po nečimernosti svetá, ker vidi, de vse ni družiga kot blato.

6) Skoz bolezen Bog kristjana pred greham obvarje, v nedolžnosti in pokorjenji ohrani. Spačeno poželjenje je korenína naših grehov, z boleznijo je pa zamorjeno; ne poljubi se nobenimu greha želeti in storiti; vsak je boljših misel na svoji bolniški postelji. Koliko jih je, ki so od mladih nog bolehní, in ravno s tem so obvarovani pred hudobnim svétam in greham; in ko morebiti zdej žaljujejo zavoljo svojiga bolehniga telésa, bodo enkrat Bogá ravno zató hvalili, ki jih bo med število svojih izvoljenih v nebesa vzel, ker, ko bi ne bili bolehní, bi bili morebiti v grehih živeli in večno pogubljeni, takó jih je pa Bog po bolezni obvaroval.

7) Bolezen bolnika na smert spomni. Sv. Duh nas scer uči, rekoč: »Spomni se per vsih svojih délih na svoje poslednje reči, in nikdar ne boš grešil.« Sir. 7. 40. In Jezus nam zapové: »Čujte tedej, ker ne véste ne dneva ne ure.« Mat. 25. 13. Ali kdo se zmeni zató, dokler je zdrav in mu je dobro. Grešnik greh déla, ne spomni se na smert, ne na sodbo; greši svojo pot naprej, kakor bi ne bilo ne pekla, ne nebes, in smert še dalječ proč. Vse okoli njega ga opominja na gotovo smert; kmali zvé, de je ta ali uni njegovih znancov, prijatlov ali od žlahte umerl; še hiša mu na glas pripoveduje, v kateri prebiva, de so pomerli, kateri so pred njim v nji prebivali, in de kmali bo mogel tudi on drugim prostor storiti. Če mu je tudi žal bilo nektère dní po svojim prijatlu,

ki ga je h grobu spremenil, pa prec spet pozabi. Ali bolezen človeka odkrito na smert spomni; ona mu kaže prihodnjiga sodnika, in govori mu: Umerl boš, in ne boš živel, perpravi se za večnost. In kakó zaljubljen v svét je nekter človek; dolga bolezen ga preoberne, de se ga naveliča, želi rešen biti, in k Bogu priti; to stori, de se s skerbjó pripravlja k dobri smerti.

Od te strani gleda dobri po véri Jezusovi razsvetljeni kristjan svojo bolezen, in si jo duši v dobro obrača, in tudi v nje Bogá časti. Njegovo teló je nevoljno nad bolečini, ali duša je z božjo voljo sklenjena, jih radovoljno preterpi.

Desiravno ima bolezen veliko dobriga za dušo, je vender tudi volja božja, de vsak skerbí se spet ozdraviti, de bi več dobriga storil, in kdor Bogá in sebe prav ljubi, tudi v tem voljo božjo zvesto dopolne. De smo dolžni skerbeti zdravje zadobiti, nam sv. Duh pové, rekoč: „Spoštuj zdravnika zavoljo potrebe, zakaj Narvikši ga je vstvaril. Zakaj vsako zdravilo je od Bogá, in kralji za tisto darujejo. — Narvikši je iz zemlje zdravila vstvaril, in razumen človek se jih ne bo branil. — Njih moč je ljudém znana postala, in Narvikši je ljudém znanje dal, de bi ga v njegovih čuda polnih délih častili. On z njimi zdraví in bolečine pomajša.“ Sir. 38. Tode de odlašati ne smé zdravnika klicati, de bolezen nevarna ne bo, in bi ne bilo več mogoče pomagati; zraven mora pa zdravniku pokorin biti, in ne po svoji glavi délati, de nič na svoji vésti nima, de bi zató mogel umreti, ko se je sam pregrešil. Uživa naj zdravila v zaupanji na Bogá, de ga bo Bog po njih ozdravil; prosi naj ga zdravja, in naj se mu v voljo da z njim storiti, kar vé, de je za njegovo dušo nar bolj potrebno. Ko pa bolezen nevarna prihaja, naj se kristjan spové, svéto obhajilo in svéto poslednje volje prejme, de nepreviden ne umerje; ker cerkev vedno prosi: Od nagle in neprevidene smerti,

reši nas, o Gospod! nam naznanje da, kakó potrebno je kristjanu, de je previden v bolezní.

Vsi smo grešniki in potrebujemo božje milosti, in še bolj ob času ločitve iz svetá, ko imamo pred sodnika stopiti. Naj se tedaj nevarni bolnik oistro sodi, naj natanko svojo vést izpraša, kakor bi jo zadnjič v svojim življenji izprašati mogel, pokliče naj namestnika Jezusoviga po zapovedi cerkve, in spové naj se vsih svojih grehov, kakor de bi pred pravičnim božjim sodnikom stal, kateri v njegovo sercé bolj, kot sam vidi, in obstane naj svoje grehe, in njegova duša bo s tolažbo napolnjena, ko bo slišal iz ust božjiga namestnika: Pojdi v miru, tebi so tvoji grehi odpušeni. Res je, pokora ni délo eniga dneva, tudi ni za čas bolezní, ali vender je Jezus zakrament svéte pokore zató postavil, de pogubljenju odidemo, ako ga skesani prejmemo.

Stori kristjan v svoji bolezní, kar zamoreš, in upaj v neskončno usmiljeniga Bogá, kateri noče smerti grešnika, ampak de živi, in ponižniga in skesaniga serca ne zaverže, kateri zamore po svojih nezapopadljivih sklepih svojiga usmiljenja in zavoljo neskončniga zasluženja Jezusoviga s svojo gnado nadomestiti, kar sam ne zamoreš, in ne gleda na čas pokore, ampak na resnični kestvojiga sercá.

Velika potreba za nevarniga bolnika je zakrament svétiga rešnjiga telésa prejeti, ker ta svéti zakrament je popotnica v večnost. Od te potrebe je bila mati katoljška cerkev od začetka sém vedno prepričana, de je očitne grešnike na smertni postelji obhajala, če tudi še niso bili pokore dostali; mučencam ga je v ječo pošiljala, in kristjanam ob času preganjanja na dom dajala, ker je vedila, kako moč po tem svétim zakramentu zadobé, muke (martre) prestati. To tudi zdej hoče, de bi nevarni bolniki na zadnje Jezusovo rešnje teló vživali, de bi sovražnika zveličenja lažej premagali, de bi per njih nič ne imel, ko bi bili z Jezusam sklenjeni, bi ve-

seli šli iz doline solz v obljubljeni kraljestvo božje; in ker gredo v zemljo, vzamejo seboj zastavo častitljivega od smerti vstajenja, kar je Jezus obljubil, da kdor jé njegovo mesó in pije njegovo kri, ima večno življenje v sebi, in da ga bo obudil na poslednji dan. S terdnim zaupanjem napolne ta svéti zakrament kristjana ob smertni uri, ko ima Jezusa svojiga sodnika, vse ima; prežene mu strah pred smertjo in sodbo, stori ga močniga v premagovanji skušnjav; svojo smert daruje nebeškemu Očetu, in zaúpljivo v neskončno zasluženje Jezusa Kristusa izroči svojo dušo Bogú, kakor jo je Jezus izročil na križu.

Jezus je še posebin zakrament za navarno bolne kristjane postavil, to je, svéto poslednje olje. Tudi tega želi kristjan prejeti, ker vé, da ta zakrament z molitevjo mašnikovo združen bolniku še zdravje dodeli, če Bog za njegovo zveličenje to potrebno najde. On vé, da ta svéti zakrament mu zbriše nevedne in pozabljivne grehe in ostanjke grehov. Ta ima moč od Jezusa očistiti naše počutke od madežev greha, ker smo z njimi greh stori-li, zato jih mašnik s svétim oljem mazali, in Bogá prosi, da bi po tem svétim mazilu, in po svoji nezmérni milosti bolniku vse odpustil, kar je s počutki svojiga života grešil. In med maziljenjem s svétim oljem in molitevjo mašnikovo sv. Duh svojo gnado v sercé bolnika vlje, ktera v njem stori, da težave voljno terpi; duša še bolj mirna postane, in ima moč se do zadnjiga stanovitno vojskovati.

Ko je bolnik že vse storil, kar je bilo mogoče, svéte zakramente vredno prejeti, in je ž njimi previden bil, naj svoje premoženje izroči, skerbí naj pa, da vse po zapovedih keršanske ljubezni stori, in ničesar samo po nagnjenji. Ako pa vé, da je med njegovim premoženjem kaj krivičniga blagá, naj ga izroči tistimu, čigar je, ker njegova poglavitna skerb naj bo zveličanimu biti, in ker

lahko vé, de, če sam ne bo vse préd zravnal, drugi po njegovi smerti ne bodo, in njegovi nasledniki ga ne bodo iz pogubljenja rešili, če se ga sam obvaroval ne bo. Ako je bolnik bogat, naj ubozih ne pozabi. Jezus pravi: »Dajte ubogajme od tega, kar imate, in vse vam bo čisto.« Luk. 11. 41. »Delajte si prijatle s krivičnim mamonom, de, kader obnemagate, vas vzamejo v večne prebivališa.« Luk. 16. 9. Ubogi bodo Bogá za-nj prosili, in Bog bo vse takó sprejel, kakor bi se njemu dalo, in zató, ker bo usmiljen, bo tudi usmiljenje dosegel.

Kakó se kristjan pregreši zoper božjo zapoved v bolezni?

Pregreši se, če ne skerbí zdravja zadobiti, iz voher-nije zdravnika ne pokliče, ako je mogoče ga dobiti; s kakimi vražami bolezen odpraviti hoče, po ukazi zdravnika ne stori, ampak po svoji glavi, če je nevoljin nad boleznijo, ki mu jo je Bog poslal, mermra čez terpljenje, čez postrežbo, in se v voljo božjo ne vda, bolezní za pokoro svojih grehov ne obrača, in dokler je še per popolnoma zdravi pameti svétih zakramentov ne prejme in do zadnjiga odlaša, i. t. d.

50. Kaj je dolžnost kristjana proti Bogú po bolezni.

Per perložnosti, ko je bil Jezus osem in trideset lét bolniga človeka ozdravil, je povedal, kaj naj ozdravljeni kristjan stori, ker mu je rekel: Glej, ozdravljen si! nikar več greha ne stori, de se ti kaj huššiga ne zgodi. Ko je Jezus deset gobovih mož ozdravil, je le eden prišel se Jezusu zahvalit, in ta je bil Samarjan, in Jezus mu je rekel: Ali vas ni bilo deset očišenih; kje je pa unih devét? Iz tega se učimo, kaj naj kristjan stori po zadobljenim zdravji, de naj se greha varje, in Bogá za velik dar zdravja hvali; ker Bog ga je peljal do groba,

ga je pustil smertne težave terpeti, pa ga je spet od groba odpeljal, in mu zdravje dal, de bi se greha in vsiga znaprej bolj varoval, kar ga v greh napeljuje, in svoje življenje k božjemu čenju in duši k zveličenju in k pridu bližnjiga obrnil.

Zató pa tudi dober kristjan, ki ga je Bog ozdravil od smertne bolezni, vse drugač misli in živi. Svoje zdravje za nar večí dobroto ima, in se ga veseli, ko ga pred ni porajtal, ni vedil kaj dobriga je imel; kakor se sploh med ljudmi godi, dokler dobrote imajo, in jih vživajo, ne vedó, kaj imajo, ali kader jih zgubé, potlej še le vedó, kaj so imeli. Zdej si še le prav prizadeva svoje dolžnosti dopolniti, svojiga Bogá prav serčno ljubiti, v vsim vselej voljo božjo dopolniti in se zveličati; zató tudi gleda bližnjimu tolikanj dobriga storiti, kolikor mu je nar več mogoče, de nad njim pokaže svojo ljubezen do Bogá.

Véra pové človeku, de vse je nečimernost, kar je pod soncam, de človeku nič ne pomaga, ko bi vès svét dobil, na duši pa škodo terpel; ali kaj porajta človek, dokler je zdrav! lepota svetá ga oslepí, de ga bolj ljubi, kot Bogá, in zemeljske dobrote bolj, kot nebeške. Po bolezni pa vse drugači vidi in misli. Nekteri je veliko mislil do sebe zavoljo lepote svojiga obraza, telésa, ga je nečimerno oblačil in mehko deržal; ali zdej vidi, kakó ga je bolezen zdélala, de je vès gerbast, bléd, suh, de komej hodi, je kakor bi bil iz groba vstal, si misli, kakó slab je vender človek! vsaka sapa ga podere; pred je bil lakomen častí, bolj časten ko je bil, bolj ga je veselilo; zdej vidi, de mu vse to v bolezni ni nič pomagalo. Blagó ga je čez vse veselilo, zdej vidi, de mu vse to v bolezni ni nič pomagalo, le Bog sam mu je pomagal, zató si zdej z njim prijatlov íše, de bi Bogá za-nj prosili, de bi ga enkrat v nebesa vzel.

Po bolezni ne hrepení več po posvétnim veselji, ko se spomni, kakó zoperno mu je bilo v bolezni. Nad greham se mu gnjusi, in sovraži ga, ker vé, de iz nje-ga tudi bolezni pridejo. V časne opravke je bil pred vès zamišljen, de ni imel časa na Bogá in na svojo du-šo misliti, ne časa v cerkev hoditi, ne moliti; ali v bo-lezni odločen od časnih opravkov je premišljeval sam per sebi, kakó lahko bi bil vse lepó zverstil, de bi bil eno in drugo storil. V bolezni je slišal glas pridejoči-ga sodnika: daj rajtingo od svojiga hišovanja, in ta glas ga še zdaj v zdravji spomni, de je bil že pred vratmi večnosti, de bi bil mogel pred sodnika iti, in od svojiga življenja odgovor dajati; zdej se še vse bolj skerbno varje, in si prizadeva dobre déla storiti, ker vé, de pri-de čas, ko ne bo mogel več délati. Spozná, de mu je Bog še prizanesel, kakor gospod nerodovitnemu drevesu v vertu, de bi mu ta kratek čas še služil, si za nebesa še več dobrih dél pridobiti, in čez grehe pravo pokoro storiti.

Bolezen ga je prepričala, kakó slab de je, de no-beden mu ni mogel pomagati; le Bog sam mu je poma-gal, zadobljena božja pomoč ga je z zaupanjem v Bogá napolnila in k molitvi zbudila; z veseljem zdej svoje ro-ke proti nebesam povzdiguje, ktere so bile že od smert-niga mraza oterpnile, in Bogá hvali in časti. Zdej ga veseli v cerkev hodit, Bogú tam britkosti svojiga serca potožit, in z njim se pogovorit. Solze ga polijejo, ko pride v Gospodovo hišo, za ktero mu pred boleznijo ni bilo mar.

Spomni si, s kakó veliko tolažbo in veseljem je bi-la njegova duša napolnjena, in kakó mirna je postala nje-gova vést, ko je v bolezni prejel svéte zakramente, in se z Jezusam sklenil. To veselje še zdej občuti v svoji duši; zato pa tudi pogostim prejemlje svéte zakramente, de bi vedno Jezus v njem in on z Jezusam sklenjen bil.

Po bolezni tudi poravná, če je préd kako krivíco storil, ker to je njegovo dušo v bolezni tudi težalo, de kader se spet čas smerti perbliža, bo vse do zadnjiga vinarja povernjeno.

Ker smo vsi na tem poti, čujmo in molimo, de v v greh ne pademo, storimo vse po volji božji, de kader Gospod pride, nas perpravljene najde.

51. Kakó se zaderží kristjan per svojim gospodarstvu, de voljo božjo dopolne?

Bog je človeka postavil za gospodarja stvarjenih reči na zemlji, de jih smé v svoj prid obračati. Človek jih pa tudi potrebuje k ohranjenju svojiga telésa, treba mu je živeža, obleke in mnogih drugih reči. Vse pa je božje; nebó in zemlja in vse kar je vstvaril je njegova lastina, ker Bog sam pravi: »Moj je vès svét in vse, kar je v njem.« Psl. 49. 12. In prerok pravi: »Gospodova je zemlja, in kar je v nji, vès svét, in vsi, kateri na njem prebivajo.« Psal. 23. 1. Zató kristjan smé stvarjene reči k svojimu pridu obračati, pa vselej le po volji božji, de se nikoli zoper voljo božjo ne pregreši. On ljubi časne dobróte božje, pa nikoli več, kot Bogá, ker vé, de, če bi vès svét imel, bi vender še zveličan, v resnici srečen ne bil; le lažej bi živel, družiga pa nič. Vse zemeljsko blagó je nestanovitno, spremenljivo, tat ga ukrade, molji ga snedó, ogenj ga požgè, voda vzame, splesnije, sognjije, in ko človek umerje, vse zapustí, in drugi ga razvzemó, in kakor ni nič na svét prinesel, tudi nič iz svetá ne odnese, in z vsim svojim blagam ne more ene minute svojiga življenja podaljšati. Le kdor per Bogu svoje zaloge nabira, je zares srečen; on svoje blagó dobro naloží. Jezus, ki je svoje učence učil, se lakomnosti varovati, je rekel: »Nihče ne žíví od obilnosti svojiga premoženja.« Luk. 12. 15. Tudi jim je

priliko povedal od bogatiga možá, ki ni vedil, kam svojih pridelkov in blagá spraviti, toliko je imel. Rekel je svoji duši: „Veliko blagá imaš spravljeniga za prav veliko lét: počivaj, jēj, pij in bodi dobre volje. Bog mu je pa rekel: Neumnež! to noč bodo tvojo dušo od tebe térjali; kar si pa spravil, čigavo bo? Ta je s tistim, kateri si blagó nabira, in ni bogat v Bogu.“ Luk. 12.

Bogastvo tudi ne storí človeka na zemlji srečniga, kar se vidi nad veliko bogatimi; oni niso zadovoljni, tedaj tudi srečni ne. Tudi ne storí človeka zares častiljiviga, kakor tudi uboštvo ne zaničljiviga, in bogatínu ne da nobene vrednosti, če ima tudi polne skrinje denárja, pa je duša lačna in potrebna gnade božje, ima le skrinja vrednost, v kateri je denár spravljen, tat bo le skrinje iskal in ne bogatina.

Ko bi tudi človek vès čas svojiga življenja po bogastvu zares srečin bil, ali bo tudi na smertni postelji, ali bo tudi v večnosti? Kakó mu bo per sercu ob zadnji uri, ko se bo mogel od vsiga na vekomaj ločiti, ko je njegovo sercé vedno na blagó perklenjeno bilo. Prerok pravi: „Vsi, ki so neumni, so se prestrašili, so zapali, in vsi bogati možje niso nič v svojih rokah našli.“ Psl. 75. 6. On vé, de zdej bo vse zapustil; ta svét ga več ne veseli, na unim svétu pa nima nič upati, le bati se mora, blagó je nezmérno ljubil, na Bogá in na njegove zapovedi ni porajtal; zdej ga vidi pred sabo pravičniga sodnika, sliši ga govoriti, daj rajtingo od svojiga gospodarstva; poberi se nesrečin v večni ogenj. De je človek nespametin, kateri le v blagu in ne v Bogu svojiga zveličenja iše, zamore le tisti človek razumeti, kateri je zdrave pameti in dobre vesti, ne pa lakomnik.

Zató pa kristjan vse, kar mu je Bog dal, za posojeni dar, zaupan talent ima, in misli, de mu ga je Bog le zató dal, de bi zamogel veliko dobriga storiti, ž njim

Bogá častiti, sebe in svoje pošteno preskerbeti, bližnjemu pomagati in se zveličati.

Bogá častí s svojim blagam, ko Bogá hvali za pre-jete dobrote; božje dobrote drugim perpoveduje, in le govori in spozná, de mu jih je Bog dal. Za se skerbí, de vživa, kar mu je treba, in ravno takó svojim pervoši in da. Bog je zató tolikanj rečí vstvaril, de človeka veselé, in ko jih vživa, se v Bogu veselí, kateri mu je toliko dober. Po svojim vstvarjenji je Bog svojo voljo razodel, de vémo; jésti in piti je človeku dopušeno, kar je prav, in tudi boljih jedí ni prepovedal, ako si jih človek po svojim stanu in premoženji omisliti zamore.

Kristjan pa ne žíví sam za se, zató mora tudi drugim dobro storiti, de z dopolnjenjem božje volje svojo dušo bogatí na dobrih délih, ker vé, de te so večno blagó, ktero bo sábo nesel; vse drugo, kar je imel, ni njegovo, je že družih. On si misli: meni se dobro godí, z vsim me je Bog obilno požegnal, imam lepo stanje, dobro oblačílo, de se lahko varjem na zdravji poškodovati, pozimi je moja hiša gorka, dobro jém in pijem, in lahko zložno živím, kakor hočem; koliko je pa družih božjih otrok na svétu, ki ne vedó kaj in kje bodo danes jédili, kje se ogreli, ali kje spali, kakó se pred mrazam obvarovali, ali s čem pokrili. Ko to misli, se mu mílo storí v sercu, želi jim pomagati, kolikor je moč, de Bogú razodene, kakó ga ljubi, zató, ko Bogu nič storiti ne more, pa njegovim otrokam dobro storí.

Ko so nam telésne dobrote potrebne, kakó si jih mora kristjan perdobiti?

Z délam si jih mora kristjan perdobiti. Bog je že Adamu rekel, ko ga je v lep vert postavil, de naj ga obdeluje in varje; potém, ko je grešil, mu je tudi povedal, de si bo v potu svojiga obraza kruh služil, in toliko časa zemljo obdélaval, de se spet v zemljo poverne,

iz ktere je prišel. Tedej je volja božja, de si z délam vsaki človek svojo potrebno hrano perdobí. In sv. Pavel pravi: Kdor noče délati, naj tudi ne jēj.

Bog je pa tudi razodel svojo voljo, de si z délam mora vsakteri svojo hrano in vse drugo perdobiti, ko nam je dal teló, zdrave ude in moč, um in pamet; vsiga tega ni dal zastonj nam, temuč de bi jih za délo imeli. — Délo je pa tudi dobro za človeka, ga pred veliko grehi obvarje, ker v lenobi bi si mnoge reči domišljeval, ko bi ne vedil, kaj početi. Délo ga varje pred revšino in pred beračijo in tudi pred tatvino. Svéto pismo pravi: „Lenúh! kakó dolgo boš spal? kdaj boš iz svojiga spanja vstal? Malo boš spal, malo dremal, malo roké k spanju križem djál, tedaj bo pomanjkanje čez te kakor razbojnik perteklo, in revšina, kakor mož z orožjem. Ako pa ne boš lén, bo tvoja žetev kakor studenec prišla, in revšina bo dalječ proč od tebe bežala.» Prip. 6. 9.

Kristjan pa tudi z délam Jezusa posnemlje, ki si je s svojimi rokami živeža služil. Sv. Pavel se je z délam svojih rok preživil. Vse živali na zemlji si živeža išejo, in živina mora délati; mravlja in bečela si brez prenehanja živež skup nosite; zató reče, Bog hoče, de tudi jest pridno délam, ne postavam in Bogú časa ne kradem.

Prosi pa Bogá, de bi mu njegovo délo blagoslovil, ker brez božjiga blagoslova bi bilo vse njegovo prizadevanje brez sadú. De bi mu za večnost vse njegovo délo zaleglo, pa le iz tega namena déla, ker Bog hoče in mu ga daruje. Zakaj, ako bi kdo le zavoljo časniga dobička délal, bi bil že na tem svétu z dobičkam plačan, kakor uni, ki bi le zató ubogajme dajal, de bi ga ljudjé hvalili; ljudjé ga hvalijo zató, in s hvalo je plačan, za večno zveličenje si pa s tem ni nič zaslužil. Kdor pa gré z mislijo k délu, de bo délal, ker mu Bog zapové, med délam se večkrat na Bogá spomni, délo

Bogú daruje, tudi za nebesa déla, in njegove déla so dobre déla in večniga plačila vredne, ker so iz ljubezni do Bogá storjene.

Kteri z tacimi mislimi k délu gré, se per délu tudi greha varje, z Bogam délo začnè, zato ne bo nikoli bližnjiga poškodoval; če je najet délavec, bo svoje plačilo pošteno zaslužil z pridnim délam, ne bo nobeniga déla iz nemarnosti skazil, ker ima Bogá vedno pred svojimi očmi, sovražil bo vso krivico, goljufijo in lenobo, ker želi v vsim Bogú popolnoma dopasti. Tak človek ne bo per délu klev, ne živine ne orodja, ne ljudi, ki mu pomagajo, ne vremena; on bo krotak in poterpežljiv, ker vé, de Bog ga hoče taciga imeti. Ljubezen do Bogá bo njegovo délo svéto in Bogú dopadljivo storila, in si bo tudi potrebin živež gotovo perdobil. Obilnosti ali bogastva pa Bog nikjer ni obljubil, in Jezus nas tudi uči v očenašu le za vsakdanji kruh prositi.

Kar pa Bog človeku da, in si z božjo pomočjo sam perdobí, mora pa tudi varčín biti, zakaj, ako bi z eno roko služil, z drugo pa zametoval, ne bo nikoli gotoviga živeža imel. Sv. Duh pravi: »Délavec, ki popíva, ne bo obogatil, in kdor maliga ne čísla, bo padel.« Sir. 19. 1. Jezus je varčnost učil per dvéh perložnostih, ko je kruhe požegnal, je po tem, ko so jédli, zapovedal ostanjke pobrati in spraviti. Jožef v Egiptu je ob času sedmih rodovitnih létin spravljal žito za sedmére nerodovitne léta, ki so po rodovitnih nastopile, takó stori tudi vsak pametin in previdin gospodar. Délavec, kteri kar je med tednam zaslužil, v nedeljo zajé in zapije, in kmet, kteri v gostivnico znese, kar perdéla, ne bota nikoli nič imela, stergana reveža bosta ostala, sebi in drugim za nepokoj.

Vsaki pametin in previdin gospodar prerajta svoje prihodke in stroške in potrebne kupila, zakaj za nepotrebne reči, brez kterih se lahko opravi, nikoli denárja

ne zametuje; on vé, de je vse božji dar, in de mora voljo božjo z njimi dopolniti. Takó varje vsak dober kristjan svojiga premoženja, de ga ima za svojo potrebo, in tudi drugim z njim pomaga, in je z vsim zadovoljin, kar mu Bog da.

Kakó se kristjan pregreši v svojim gospodarstvu zoper voljo óožjo?

Pregreši se z voherníjo, zapravljivostjo, lenobo in postavanjem.

Lakomnik nezmérno želi in hrepení po zemeljskim blagu, in ga nikoli sit ni, in tudi ne ostane pravičín; perpravin je goljufati, neusmiljen je do ubozih in pozabi Bogá in dušo.

Greši z zapravljivostjo, kdor svoj denár in blagó zametuje, ga po volji božji v dobro ne oberne, sebe in svoje v revšino pripravi. Sv. Duh nas vse opomina, rekoč: »Spomni se ob času obilnosti na uboštvo, in per bogastvu na potrebe uboštva.« Sir. 18. 25. Izgled zapravljevca nam Jezus v zgubljenim sinu pokaže.

Pregreši se z lenobo in postopanjem, ker nóče délati, si nobeniga stanú ne izvoli, v katerim bi si pošteno kruh služil, tjè v en dan živí, in če bi ga kdo vprašal, kaj de je, mu ne more odgovoriti. Kdor pridno ne déla, nad délam mermra in je nevoljin. Grešé pôsli in najemniki, kateri le k videzu délajo, ako jih gospodar ne vidi, pa postavajo. Greši tudi tisti, ki dolžnost svojiga stanú ne dopolne, desiravno vès dan déla, pa tega ne, kar mu je treba; kateri ne déla iz namena, de bi božjo voljo z délam dopolnil, ker Bog hoče, de naj vsak po svojim stanu déla.

Tudi greši, kdor preveč skerbí za svoj živež, ali pa premalo. Preveč skerbí, kdor per skerbi za časno, svojo dušo pozabi, za njo ne skerbí, ne moli, v cerkev ne hodi, ne prejemlje svétih zakramentov, slabí na ker-

šanskim življenji, ljubezen do Bogá v njem vgasne. Nezmérno skrbeti za živež je nespametno, ko nam ga je Bog dati obljubil, in nad njegovo obljubo dvomiti, je velik greh. Jezus sam to prepové, rekoč: »Ne skerbite tedej, rekoč: Kaj homo jédli, ali kaj homo pili, ali z čem se homo oblačili? Ker po tem oprašujejo nevérniki. Sej vé vaš Oče nebeški, de vsiga tega potrebuje.« Mat. 5. 31. 32.

Greši pa tudi, kateri premalo skerbí, de noče délati, in si sam kruh služiti. Bog zavoljo lenobe ne bo čudežev délal; ali ko bi ubogajme prosil, ki še lahko déla, on bi v resnici ubogim kruh kradel, ker bi več dobili, če bi toliko lénih in zapravljivih beračov ne bilo.

52. Kakó kristjan v sreči in bogastvu voljo božjo dopolne?

Bog je vstvaril bogatiga in uboziga. Dobrote in nadloge, življenje in smert, uboštvo in bogastvo, vse pride od Bogá. Gospod je zaupal enimu pét talentov, enimu dva, nekterimu pa le eniga; on je Gospod in stori s svojim, kar hoče, vselej pa le to, kar je naši duši k zveličanju.

Razloček je pa Bog storil po svoji modrosti, de eden družiga potrebujemo. Ko bi bili vsi bogati, kdo bi hotel délati? Premožin človek ne more vsiga sam storiti, kdo bi mu pomagal délati, ko bi siromakov ne bilo? Kakó bi bogat človek zamogel ljubezen do Bogá in bližnjiga pokazati, ako bi ubogih ne bilo.

Bogastvo in uboštvo na sebi ni nič škodljiviga, nima nič pregrešniga nad seboj; le na človeka pride, kakó bogastvo oberne in uboštvo preterpí. Bogastvo ima svojo nevarnost, in lahko se zgubi bogat človek na poti svojiga zveličanja, in srečin je tisti, ki se ne. Od te nevarnosti Bog v svétim pismu veliko govori. »Blagor bogatimu, kateri je brez madeža najden, kateri ni za zla-

tam tekal, tudi ni na denár in na zaloge svojiga upanja postavil. Kdo je tisti, in ga hočemo hvaliti? zakaj on je čudapolne reči v svojim življenji storil." Sir. 31. 8. Jezus pravi: „Resnično vam povém, de bogat pojde težko v nebeško kraljestvo. In spet vam povém: lažej je kameli iti skoz šivankino uhó, kakor bogatimu priti v božje kraljestvo." Mat. 19. 24. S. Pavel pravi: „Kteri hočejo obogatiti, padejo v skušnjava in zadergo hudičevó, in veliko nekoristnih in škodljivih željá, ktere človeka potopé v pogubljenje in končanje. 1. Tim. 6. 9. — Zdej tedej vi bogati jokajte in tulite zavoljo svojih nadlog, ktere čez vas pridejo. Vaše bogastvo je sognjilo, in vaše oblačila so od moljev snedene. Vaše zlató in srebró je zarijevelo, in njegova rija bo k spričevanju zoper vas, in bo vaše mesó, kakor ogenj jédla. Na kup ste vlekli sebi jezo za poslednje dni." Jak. 5. 1—3.

Ravno to nas tudi vsakdanja skušnja uči. Kdor si v glavo vzame obogatiti, se ne obvarje lahko pred enim ali drugim greham, mnoge skušnjave ima tak človek. Ako z zvijáčami svojiga bližnjiga ne premoti in ne ogo-tlufá, ali ga ne dere, kakor si bodi, pa preveč skerbí, in zavoljo presilnih skerbí Bogá pozabi, v denár več za-upa, kakor v Bogá; ali je napúhnjen in neusmiljen proti ubogim, kakor bogatin proti Lacaru. Ali je zapravljev, le skerbí za dobre jedi in obilno pijáčo, ali nečisto živi, kakor zgubljeni sin, dokler kaj ima. Nekteri je krivičin kakor služabnik, ki je le skerbel, de je jédil in pil, in zapravljal gospodovo blagó, in gospodove pòsle pretepal, in jih stradati pustil; ali pa je lén; le skerbí, kakó bi si shrambe napravil, in vse svoje žito spravil, de bo v miru dobro jédil in pil, kakor bogatin v evangeljski pri-liki, in ne bo mislil, de še to noč ga bo Bog iz svetá poklical.

Ali ni morebiti mogoče v bogastvu Bogú služiti?

Za kristjana bi bilo grozno žalostno, ko bi mu Bog obilnost zemeljskih dobrot, bogastva dal, in bi ne mogel potlej zveličan biti, per Bogu je vse mogoče; z božjo pomočjó se vse lahko zgodi. Če bogat človek moli, v strahu božjim živí in ne pozabi, de božje je vse, in de vsi smo služabniki božji, mu je mogoče zveličenimu biti. Spomni naj se, de Bog mu je dal več kot drugim zató, de je dobrotnik drugim, ki nimajo; naj Bogá hvali, ki mu je več zaupal; naj misli v ponižnosti svojiga serca, de bo Bogú odgovor dal od več talentov, ki mu jih je zaupal, naj jih ne zapravlja po svoji volji, ampak obračá naj jih k večjemu česčenju božjemu. Ta nauk je sv. Pavel dal rekoč: „Bogatim tega svetá zapovej, de ne smejo visokih misel biti, tudi ne upanja staviti na živiga Bogá, kateri nam vsiga obilno k vživanju da; de naj dobro storé, bogaté na dobrih délih, radi podajo, z drugimi delé, in sebi skup spravljajo stanovitno zalogo za prihod, de dosežejo večno življenje.“ 1. Tim. 6. 17—19. Bogat ima perložnost veliko dobriga revežem storiti, in kdor to stori, je za-nj bogastvo velika dobrota; on je tudi per Bogu bogat; je ubog v duhu, desiravno je bogat v blagu, njegove misli in želje so per Bogu in ne per denárjih. Sv. Franc Salezi pravi, de je velik razloček strup imeti, ali pa s trupam zavdan biti. Kdor strup le hrani, mu ne škodje, le kdor ga vžije mu škodje. Ravno taka je z bogastvam, kdor ga le ima, mu ne škodje; kdor ga pa v sercu ima in ljubi, njemu škodje; zató je zares zveličan imenovan, kdor je takó srečín, de bogastvo poséde, pa serca nima na-nj navezaniga.

Kdor Bogá ljubi, je skerban obvarovati in poviksati svoje premoženje kakor evangeljski hlapec, kterimu je Gospod pét talentov zaupal, in je ž njimi pét družih pridobil, in Gospod ga je pohvalil, de je bil zvest, in

njegovo voljo spolnil. Razloček per pridobljenju bogastva med posvétnimi ljudmi in dobrimi kristjani je, de posvétni ga skup spravljajo, ker ga ljubijo; dobri kristjani pa zató, de več dobriga storé in voljo božjo dopolnejo, in če jih kaka nesreča zadéne, so mirniga sercá vsi v voljo božjo vdani, kot Job.

Jezus zapové bogatim si prijatle délati s krivičnim blagam*), de jih, kader obnemagajo, vzamejo v večne prebivališa. On pravi: Bog vas je bolj preskerbel s premoženjem, kakor druge vaše brate; vživajte ga, pa vender ne sami, podelite tudi svojim ubogim bratom, oni in Bog bodo vaši prijatli, in vas bodo vzeli vživat nebeške dobrote. Ubogi vidijo nektere svojih bratov v obilnosti, sebe pa v pomanjkanji; morebiti bi bili v skušnjavah zoper Bogá mermrali; ko jim pa usmiljen bogat človek v revšini pomaga, jih razveselí in Bogá hvalijo zató, in skušnjave minejo. Bog, ki ljubezen zapoveduje, ima veselje nad tacim usmiljenim človekam, obdarovan revež pa tudi Bogá prosi za svojiga dobrotnika, in Bog usliši njegovo prošnjo. Kakó mora človeka veseliti, ki ima s čem pomagati in mu pomaga, on namest Bogá stori, ker ga je Bog zató z obilnostjo obdaroval.

Modri Salomon ni želel, ne bogastva ne uboštvá; prosil je Bogá le modrosti, ravno takó storimo tudi mi kristjani. Bogastva nikar ne želimo, mi najdemo več revnih ljudi na zemlji, ki so mirni, veséli in zadovoljni kakor pa bogatih, kateri niso nikoli nasiteni, zmirej več želé, torej nikoli mirniga serca nimajo. Veliko bogastvo človeka ne stori veseliga, veliko terpí, ko si ga vkup spravlja, in kader ga ima, ni nikoli brez strahú; dušo mu od Bogá odverne, ako ga ljubi, in žalostin in nepokojin je v sercu, če ga zgubí. Kdor je ubog, naj ne

*) Blagó se imenuje krivično zató, ker ni naše, ampak božje, in ker veliko krat v krivico zapelje.

želi bogastva, ampak le, kar je za potrebo; kdor je pa bogat, naj ljubi uboge, stori naj jim dobro, več dobriga, ko bo kdo storil, več bo v nebesih najdel, in s tem bo sebi nar več pomagal.

53. Kakó kristjan v boštvu voljo božjo dopolne?

Ubog je tisti človek, ki nima nar potrebnjšga za ohraniti svoje življenje in teló per zdravji, in si tudi živeža nikakor zaslužiti ne more. Tak je bil Lacar, kakor Jezus pové, ki ni imel še krušnih drobtinc, de bi jih jédel, in ko je bil bolan, si tudi živeža zaslužiti ni mogel.

Uboštva si je nekteri sam kriv, nekterimu ga pa Bog pošlje po svojih nam neznamnih sklepih. Kdor si ga je sam kriv, naj sebe dolží in naj ga voljno nosi za kazin svojih grehov, Bogá naj pa prosi darú poterpežljivosti, in naj bo voljan, naj uboštvo takó ljubi, kakor bi si ga sam naložil, zató, de bi svoje grehe spokoril, se zavoljo njih kaznoval. Ako ga pa Bog pošlje, je še boljši zató, ker ni po njegovi volji, se pa volji božji vda, in se svoji odpové iz ljubezni do Bogá, se ne pertoži čez pomanjkanje, je s svéto voljo božjo sklenjen, ne žaljuje, ampak le pravi: kar Bog stori, vse prav stori. Tedaj stan ubozih ni zaničljiv in ni brez tolažbe, de je še svojiga stanú vesel, ker mu pové, de Bog se Očeta ubozih imenuje.

Bog je dal že po Mozesu veliko zapoved; kakó morajo judje uboge preskerbeti. Med drugimi zapovedmi je Bog rekel: »V deželi tvojiga prebivanja ubozih ne bo manjkalo. Zató ti zapovém, de svojo roko odpreš proti svojimu potrebnimu in ubogimu bratu, kteri v deželi s tabo prebiva.« 5. Moz. 15. 11. Jezus kralj nebes in zemlje si je uboštvo izvolil, in sv. Pavel pravi: »Véste milost Gospoda našiga Jezusa Kristusa, de je, ker

je bil bogat zavoljo nas ubog postal, de bi po njegovim uboštvu vi bogati bili.» 2. Kor. 8. 9.

Jezus nam je v vsim izgled dal, takó tudi v uboštvu. Izvolil si je ubogo devíco za svojo mater, uboziga Jožefa za svojiga krušniga očeta, hlev za svoje prvo prebivanje, jasli za posteljo; tri in trideset lét je revno živel na zemlji, nič svojiga ni imel, še toliko ne, kamor bi bil svojo svéto glavo položil. Kdo se bo sramoval svojiga uboštvá, če se spomni na svojiga božjiga takó uboziga Odrešenika? Sramuje naj se uboštvá, kateri si ga je sam kriv s svojim grešnim življenjem; sramuje naj se léni in nemarni postopač, de je berač; pravdavec, ker je zavoljo nepotrebnih pravyd na beraško palíco prišel, ali kateri je vse zaigral, pijánec, ki je vse zapíl, in vse svoje reveže storil; taki naj se sramujejo, pa ne, ktere je Bog v revni stan postavil po svojih svétih sklepih. Koliko svétih mož in zén, mladenčev in devíc so vse svoje premoženje med uboge razdelili, de niso nič imeli, de so Jezusa v uboštvu posnemali. Tedaj stan ubozih ni zaničljiv, kakor si nekter napúhnjen človek misli. Jezus se je ubogim pastirjem najpervo razodel po angelju, de je rojen, in svoje perve aposteljne si je zmed ubozih ljudi zbral. In kateri so prvi v Jezusa vérovali? nbogi, kar je Jezus sam rekel: Povej Janezu, ubogim bo evangéli oznanovan. Ubogi človek nima toliko napotljejev in zaderžkov na poti v večnost, kakor bogat; zraven ima pa tudi tolažbo, de, če je še takó ubog in revin, bo enkrat vse minulo; v nebesih ne bo več ubozih, bodo vsi bogati, in Jezus pravi: Ubogih je nebeško kraljestvo. De bo pa ubozih nebeško kraljestvo, morajo biti zadovoljni z uboštvam, ker véjo, de Bog hoče uboge na zemlji imeti, in vsak naj si misli, in me hoče med njimi imeti.

Ubogi naj na Bogá vse svoje zaupanje postavijo, per njem naj pomoči íšejo, njega naj za vsakdanji kruh

prosijo; Bog jim bo pomagal, če jim ne bo dal, kar prosijo, jim bo pa svojo gnado dal, svoje uboštvo voljno terpeti, dokler pridejo v kraj, kjer se vse uboštvo v nebeško bogastvo spremeni. Ubogi ne smejo bogatim ali premožnim ljudem nevošljivi biti, nad njih srečo se ne pohujšati; jih ne goljufati, ne okrasti, z lažmi jih ne mečiti k usmiljenju; jih svoje dobrotnike častiti; nikoli nič hudiga storiti, de bi kaj dobili; poštenje, pravica in pobožnost jim mora ljubši biti, kot blagó vsiga svetá, ker se mora za božje česenje in zveličenje duše bolj, kakor za teló, za nebesa bolj, kot za svét skerbeti.

Kakor zavoljo bogastva človek pred Bogom ni še dober, ampak le če božjo voljo z njim spolne, tudi zavoljo uboštva ne, ampak je še le dober in pred Bogom veljá, če ga v voljo božjo vdan voljno terpi. Tedaj tudi ubogi niso brez greha. Veliko beračov ni v resnicah svéte vére podučenih, ne poznajo in ne ljubijo Bogá, nevedni beraški starši svoje otroke v nevednosti svéte vére izredé, družiga jih ne učé, kakor beračiti. Berači ne posvečujejo Gospodovih praznikov, ne hodijo v cerkev k božjemu podučanju, le malo jih je, de bi dopolnili to keršansko dolžnost. Le zunaj svoje fare in vaší radi prosijo, kjer jih nihče ne pozná, de niso takó potrebni. Nekteri so léni, ogibljejo se déla, ker jih beraška palica lažej stane, kakor z délam svojih rok si živež pridobiti. Večkrat so berači nevošljivi, lakomni, nekteri zapravljivi, goljufni, opravljivi, pohujšljivi, lažnivi, nesramni, k vsaki hudobii pripravi, de le kaj dobé; so le malo kterikrat brez hinavšine, se hlinijo, de so bolni, se v cunje oblačijo, de bi se ljudem bolj usmiliti, in bi več dobili. Le ljubezen božja bogatiga kot uboziga prav vlada, kjer té ni, je vse napak.

Greh pa tudi storé vsi tisti, ki se med uboge štejejo in ubogajme prosijo, ki niso, in veliko je tacih. Sv. Pavel vsim takim prepové ubogajme prositi, kteri še za-

morejo délati, in če tudi ne zamorejo vsiga délati, so dolžni toliko, kolikor in kar zamorejo délati, in si živež sami perdobiti; le kar si ne zamorejo perdobiti, naj še le dobrih ljudi prosijo; scer so tatje družih resnično ubozih. Dobri kristjani bi več zares ubogim dajali, ko bi tolikanj nevrednih beračev ne bilo, kateri le iz navade in lenobe prosijo. Greh storé tisti, kateri kar sprosijo nezmérno zajedó in zapíjejo, si nečimerne oblačila sebi ali drugim kupujejo, ali pa si na kup spravljajo, de se še le po smerti zvé, de so bili lakomni pa ne potrebni. Ubogih darovi se smejo le za silno potrebne reči oberniti, ker od njih bo pred Bogam težak odgovor.

Kdor je res potreben, de si upa pred Bogam svoje uboštvo obstati, kateri naše potrebe nar bolj pozná, naj prosi, naj bo zadovoljin z vsacim darom, zahvali naj nar prvič Bogá, ki je sercé dobrotnika omečil, de je proti njemu usmiljen, in potlej dobrotnika; naj ne mermra, če mora kake zoperne besede slišati; spomni naj se na Lacarja, ki je pred vratmi bogatína prosil, kateri mu še krušnih drobtinic poberati ni dal, in naj se v voljo božjo vda. Bog že vé, zakaj ga hoče uboziga imeti, živí naj po kersansko, in bogat bo na duši per svoji telésni revšini.

54. Od dolžnosti za svoje dobro imé skerbeti?

Kristjan, kateri sebe prav ljubi, tudi skerbí, de si dobro imé pridobí in ohrani, to je, de se takó zaderží, de drugi od njega dobro mislijo, ga spoštujejo in mu zaupajo. In to je vsak dolžan, de lažej več dobriga storiti zamore sebi in drugim; zakaj če ga spoštujejo, mu tudi vérjejo, veliko hudiga lahko odverne, se bojí sam hudiga, in takó se Bog bolj časti. »Dobro imé je boljši, kakor veliko bogastvo; prijetnost je boljši, kakor srebró in zlató.« Prip. 22. 1. Pa le zavoljo pobežniga

življenja v dobrim spominu biti, veljá pred Bogam in svétam, in tako življenje je boljši, kakor veliko bogastvo. Dober kristjan pa vender ne živi le samo zavoljo veljave pred svétam po božjih zapovedih, ampak zavoljo Bogá. Sv. Duh zapové, rekoč: »Skerbi za dobro imé; zakaj to ti bo bolj terduo ostalo, kakor tavžent družih in velicih zalog. Dobro življenje ima odštete dni, dobro imé pa vekomaj ostane.» Sir. 41. 15. 16. In sv. Pavel pravi: »Bratje! karkoli je resnično, karkoli je sramožljivo, karkoli je pravično, karkoli je svéto, karkoli je ljubeznivo, karkoli je dobriga iména, kar k čednosti, kar k hvali vrednemu podučanju pelje, to mislite.» Filip. 4. 8. — »Zakaj boljši bi meni bilo umreti, kakor de kdo mojo čast k nič stori.» 1. Kor. 9. 15.

Torej mora kristjan takó živeti, de mu vést nič hudega ne očita, ampak vse njegove déla za dobre spozná. Skerbeti mora, de ga Bog ljubi kot svojiga dobriga otroka. Bog sodi naše misli, želje, besede in déla, in po njih spozná, ali je časti vreden ali ne. Bog je hvalil Joba, Abrahama in druge svoje prijatle zato, ker je njih življenje bilo po njegovi volji. Mora pa tudi skerbeti, de ga ljudjé spoštujejo, ker, če ga svét dobriga ne spozná, tudi ne misli dobro od njega; kaj hoče potlej tak človek dobriga storiti, svojo in družih srečo vikšati. Ker mu je dobro imé potrebno, ga mora le v pravičnim življenji iskati, in z njim ga ohraniti; ker le taka čast obstane pred Bogam in svétam.

Kdor bi pa mislil, de je zato v dobrim iménu, ko si misli, de je lép, ko je zlahtniga stanú, ker se lepó in v drage oblačila oblači, ker ima lépih in drazih reči obilno v svoji hiši, veliko živine in njiv, ker je bogat, tak se goljufá, vse to ne stori, de bi ga ljudjé v sercu obrahtali. Ce je pa zraven vsiga tega tudi ponižen, svojim vikšim pokoren in po kersansko živi, je še le časti vreden. Kaj pomaga, če je jabelko še takó lepó in ru-

deče, znotraj pa gnjilo; ravno takó vse zunanje per človeku nič ne zdá, če hudobna duša v njem prebiva. Bog in svét se ne da s tem slepiti; zató dober kristjan le s pobožnim življenjem časti iše. Pa tudi ne živi zató pobožno, de bi ga ljudjé častili, ampak le, de bi voljo božjo dopolnil in ljubezni do Bogá, in dobro imé samo pride, brez de bi ga nalaš iskal. Čast je, ko senca, kdor pred njo leti, za njim hiti, kdor pa za njo leti, pa pred njim beži.

Mozes je že Izraelcam zapovedal, kakó naj si dobro imé zadobé, de naj božje zapovedi in pravice deržé in v djanji spolnujejo, in ko bodo ljudstva to vidile, porekó: Glejte, to je mirno in umno ljudstvo, velik narod je. 5. Moz. 4. 5. 6. In sv. Pavel pravi: »Ne bodite željni prazne časti, de bi eden drugiga dražili, eden drugimu nevošljivi bili.« Galač. 5. 26.

Ali je skerb svoje dobro imé ohraniti in lakomnost časti vse eno?

Ni, je razloček; kdor skerbí svoje dobro imé ohraniti per tistih, s kterimi živi, si prizadeva po keršansko živeti; lakomni časti in hvale pa le hoče visoko časten in hvaljen biti, in hvalo ljudi za veliko srečo ima, je nevoljin in jezen, če ga kdo ne hvali. Jezus je rekel: »Jest ne išem svoje časti, je, kdor je iše in sodi. — Če jest sam sebe častim, moja čast nič ni, moj Oče je, kteri me časti, od kteriga vi pravite, de je vaš Bog.« Jan. 8. 50—54.

Kaj je kristjanu storiti, če mu opravljevci na dobrim iménu škodjejo?

Dolžan se je za-nj potegniti, kakor za druge pravice. Ako je sam kriv, s svojim slabim zaderžanjem, de je dobro imé zgubil, de zdej ljudjé od njega hudo mislijo in govore, naj spozná svoj greh, in naj se poboljša, in si bo spet svoje dobro imé pridobil. Magdalena je

bila znana v mestu kot velika grešnica, žalostna in skesana je klečala pred Jezusovimi nogami, objokovala svoje grehe, in popravila je, kar je z nečistimi grehi in nesramno nošo pokazila, s svojim spremenjenim pobožnim zadržanjem, in ljudje so spet dobro mislili od nje.

Ako pa opravljivi jeziki po krivici čez dobro ime človekovo govore, ga opravljajo, zoper njega lažejo in ga hudo sodijo, naj se vsak brez vse hinavšine in zmote vpraša, če ni kaj tacige na njegovi vesti, kar drugi od njega govore; morebiti ga bolj poznajo, kakor se sam pozná. Potrebno je, de se tudi sence hudiga ogne, de sovražnike osramoti, ker sovražniki podobe hudiga od praviga hudiga ne ločijo, ker so po grehu sovraštva oslepljeni. Nekteri, ki se sami za se stavijo, za svojo čast potegujejo, pripovedujejo drugih slabosti; resnične ali pa zmišljene, slabe dela, de sebe s tem čistiti hočejo; ali take orožja so slabe, le sami sebi škodjejo, ker ne morejo s svojo pravico izhajati, hočejo, de bi jim krivica pomagala, in ravno zato se jim ne more verjeti, kar govore. Jezus je svojim sovražnikom rekel: »Če sim hudo govoril, spričaj od hudiga, ako pa prav govorim, zakaj me biješ?« Jan. 18. 23. Ana, Samvelova mati, je velikimu duhovnu Heli rekla: Nisim pijána, kakor ti praviš, jest le rezlivam svoje žalostno sercé pred Bogam, de bi me uslišal.

Če mu kdo po krivici dobro ime odvzame, se sme po pameti brez jeze in sovraštva za-nj potegniti, prepriča naj hudobne jezike s svojo nedolžnostjo; zraven naj pa tudi misli, Bog me je hotel ponižati, zato je dopustil to hudo govorjenje, zahvali naj se Bogu, ker to, kar mu je Bog poslal, mu bo za večno življenje v dobro zaleгло. Krivico naj zavoljo Bogá voljno terpi; če zmotenih opravljivcov ne more na boljši misel od sebe preobrniti, naj se spomni na dobre ljudi, kateri ga poznajo, in véjo njegovo nedolžnost; tolaži naj se z Bogam,

kteri je njegov pravičen sodnik; on bo enkrat njegovo nedolžnost pred vsim svétam razodel, in naj v dobrih délih zvest ostane, de opravlјivce osramati. Smé se pa še posebno za svoje dobro imé potegniti, kteri je v takim stanu, de bi ne mogel dobriga délati, ko bi ljudjé hudo od njega mislili; tode nikoli iz sovraštva, ampak iz ljubezni do dobriga, de bi več dobriga v dobrim iménu storiti zamogel. Če je pa zató obrekovan, ko svoje dolžnosti dopolne, po božјih zapovedih stori, naj se tak veseli, ker Jezus pravi, de blagor je tistim, kteri krivico voljno terpé. »Zakaj to je prijetno, ako kdo zavoljo Bogá, kterimu je znano, žalost prenese in po krivici terpi. Zakaj kakošna čast bi bila, ko bi zavoljo pregrešenja tepéni terpeli? Le, če prav délate, in voljno terpite, je to prijetno per Bogu.» 1. Petr. 2. 19. 20.

Kdo greší zoper to dolžnost za svoje dobro imé skrbeti?

Greší, kdor ne skerbí za svoje dobro imé, in se ne sramuje hudo storiti. Greší, kdor zavoljo Bogá dobriga ne stori, ampak le zavoljo ljudí, de bi ga hvalili, ker ga ta namen večniga zveličenja nevredniga stori; Bog le take déla plačuje, ki so zavoljo njega storjene. Greší tudi če od sebe visoko misli in se hvali, in se z dobrim, kar mu je Bog dal, bahá, kakor bi mu ne bil Bog dal, in ne da Bogú časti in hvale. Greší tudi, če zasluženje bližnjiga, ali kar dobriga ima, manjša, de sebe bolj povikša, i. t. d.

55. Ali smé kristjan veselje vživati?

Kristjanu je treba počitka in veselja; kakor struna počí, če je vedno napéta, takó tudi človek obnemaga, če je vedno perprežen k délu, in nima počitka in veselja. Pa tudi koliko zopernosti in britkosti ga zadene; kaj bi počel, ako bi nikoli nobene perložnosti ne imel, svojiga

sercá razveseliti. Kristjan smé nedolžno veselje vživati, v vesélo družino iti. Bog je scer svaril Izraelce večkrat zavoljo vživanja veselja, pa le zató, ker so ga nezmérno vživali, in svoje duše v nevarnost pripravili, ne pa, kakor de bi ga ne smeli vživati. Bog je še veliko reči vstvaril človeku k veselju, sam jih ne potrebuje; tudi več reči, kakor nam jih je prav za silo k ohranjenju življenja in zdravja treba; tedaj jih tudi smemo več vživati in se svojiga stvarnika veseliti, tode le takó se veseliti, kakor Bog hoče. Svéto pismo pravi: »Jokati se ima svoj čas, in smejati se svoj čas. Žalovati svoj čas, in od veselja poskakovati svoj čas.« Pridig. 3. 4. »To sim tedaj dobro najdel, de človek jēj in pije, in veselje vživa od svojiga déla, s katerim se je trudil pod soncam svoje žive dní, ktere mu je Bog dal.« Pridig. 5. 17. Pojdi tedej in jēj z veseljem svoj kruh, in pij vesel svoje vino, zakaj tvoje déla Bogú dopadejo.« Pridig. 9. 7.

Veselja tudi Jezus ni prepovedal, ako ga človek zmérno v strahu božjim vživa. On je šel na ženitnino, kjer so gotovo več jedili in pili, kakor je po navadi treba se nasititi, in tudi veselili se. On je nebeško kraljestvo v podobi velike gostarije oznanoval; v gostariji se ljudjé veselé in ne žaljujejo. Jezus je šel v gostje k Caheju, Šimnu farizeju, k Matevžu, ker so ga povabili. V priliki od zgubljeniga sina je Jezus povedal, de je oče velike gosti napravil. Ko bi bil Bog veselje prepovedal, ne bil bi Jezus pod takimi podobami svojiga božjiga nauka oznanoval. Sv. Pavel pravi: »Veselite se z veselimi, in žalujte z žalostnimi. Bodite vselej veseli.« 1. Tesal. 5. 16.

Bog po svoji modrosti dopustí svojim otrokam veselje vživati, de spoznajo njegovo ljubezen, ga hvalijo in sklenejo njegovo svéto voljo dopolniti, ker jim je takó dober. V veselji pozabi človek svoje nadloge, in jih

potlej lažej terpi, ko se malo zmoti, in ne misli zmirej na njo. Tudi duša se pokrepča, de potlej z novo močjo dobro dela. Dobro je tudi, de ljudje skup pridejo v gostéh, se zgovoré, in sovražniki, ki se dogovoré, prijatli postanejo. To tedaj ne more zoper voljo božjo biti, ker se duša in teló odpočijete in novo moč spet zadobite, spet lažej po volji božji dobro delati, in hudo voljno terpeti.

Vesolja so pa mnoge, in svéto pismo pravi: „Ni veselja, čez veselje sercé.” Sir. 30. 16. Veselje duše je vikši od vsiga telésniga, posvétniga veselja, ker svét, preide in njegovo veselje, kdor pa voljo božjo stori ostane vekomaj. 1. Jan. 2. 17. Pravo veselje pride le iz vére, ko človek Bogá spozná, resnice svéte vére ume, in ako kaj dobriga stori, je veseliga sercé; posebno pa véra človeka v nesreči ali družih nadlogah obilno potolaži in dušo veselo stori. Veselje občuti v sebi, če mu vést ničesar ne očita, če se spomni, de je božje zapovedi deržal, in de mu je Bog prijatelj. Zaupanje v Bogá, premišljevanje božje ljubezni, molitev, prejmljenje svétih zakramentov, upanje večniga življenja v nebesih napolne človeško sercé z nar večim veseljem. K takimu veselju je Jezus svoje aposteljne opominjal, rekoč: Ne veselite se tega, de so vam duhovni pokorni, veselite se pa, de so vaše iména zapisane v nebesih.” Luk. 10. 20. In sv. Pavel pravi: „Veselite se vselej v Gospodu, še enkrat rečem, veselite se.” Filip. 4. 4. Kakošno znotranje veselje je Samarijanka v svoji duši občutila, ko je resnico in Mesija spoznala.

Kakošno more biti naše veselje, de bo po volji božji?

Bog hoče, de bi naše veselje nedolžno bilo, de bi ga zmérno vživali, in z zahvaljenjem proti Bogú. Kdor hoče veselje vživati, mora premisliti svoje okolišine, svoj stan, in svoje prihodke, de zavoljo vživanja njegoviga

veselja nobeden perkrajsšan, poškodovan ne bo; de ne terpi ne žena in ne otroci. Premisli naj, če ne zapravlja ubogim, katerim je ubogajme dolžan; de nobeniga ne pohujša, nobene božje in cerkvene zapovedi ne prelomi. Vselej mora gledati, de v vživanji veselja ne svoje, ne družiga duše ne poškodje, nobene duše v greh ne zapele, pa tudi de svojiga zdravja ne poškodje. Tedaj ne smé nikoli svojiga veselja v grehu iskati. Kakošno bi bilo tako veselje, dobriga Bogá in ljubezniviga Očeta razžaliti? Nehvaležen in zaničljiv bi bil tak človek, kateri bi v razžaljenji božjim svoje veselje iskal in vžival. Kristjan naj nikoli ne meša nedolžniga veselja z graham, temuč vživa naj ga tudi nedolžno. Nekteri menijo, de ne morejo drugači veseli biti, če ne kvantajo, nesramnih pésem ne pojejo, de v sebi in družih slabe misli in želje budé, druge zapeljujejo, bližnjiga opravljajo; in to storí, de so gosti pregrešne, ki so scer na sebi nedolžne. Zató pravi s. Duh: »Vabi pravične možé v gostje, in strah božji naj bo tvoja čast.« Sir. 9. 22. De vaše veselje in gosti nedolžne ostanejo, naj bo Bog vselej prvi per vas; hvalite ga, de vam je dal veselje vživati, in med svojim nar večim veseljem mislite na-nj, de bo tudi duša vesela v svojim Bogú, kader se telesu dobro godí.

Zavoljo vživanja veselja ne smé nihče svojih dolžnost zamuditi, de ga zató ob pravim času in predolgo ne vživa in tudi siromakov ne pozabi, de se tudi oni z njim veselé božjih dobrot, in Bogá v nebesih hvalijo. Ob nedeljah in praznikih se varje nepokojniga veselja, de svéte dneve, svéto obhaja, službe božje zavoljo vživanja nikoli ne zamudí, pred končano službo božjo ne igrá, ne sedí v gostivnici, še manj pa, dokler božja služba terpi. Gledati pa tudi mora na dneve pokore, žalosti in posta, ali če je kdo od njegove zlahte umerl. Advent in veliki post mu morata biti dnevi zveličenja, svéti dne-

vi, in se mora po duhu cerkve od vsiga šumečiga veselja zderžati; ne smé se dati pohujšati od posvetnih ljudi, ki so Boga pozabili, in časa od časa ne ločijo, in ob svetih dnevih nar veči norije vganjajo, in na zapovedi svéte cerkve ne porajtajo.

Kaj pa je od igre misliti?

Dopušene igre ob pravim času in le za kratki čas tudi kristjanu niso prepovedane, in so mu le zdravilo duše ali telesa. Ako pa kdo veliko časa per igri zgubi, ni več za kratki čas, ali če za visok denár igrá, ker se nagnjenje do igre v njem obudí, ljubezen do nje dobí, in se ne more več ločiti od nje, in več ur dneva per nji zgubi, je pa že pregrešno; le po storjenim délu je dopušen počitek in vžitek nedolžniga veselja, nikoli pa z zamudo déla, ali z zapravljanjem déla. Igre za visok denár se kristjanu clo ne spodobijo, ker ali sebe, ali pa bližnjiga poškodje, kar pa ni po keršanski ljubezni; zakaj, kakó se more veliciga dobička veseliti, ker vidi svojiga bližnjiga nevoljniga, žalostniga ali jezniga, in visoke igre so že nekteriga ob premoženje, um in življenje perpravile; kakó mora kristjan potlej igrati za visok denár? Vsaka igra le zavoljo dobička ni več za krateč čas, in ni po ljubezni do bližnjiga, ker, kdor dobiti želi, bližnjimu škodo želi, scer ne more dobiti, če bližnji ne zgubi.

NAUK OD KERŠANSKIGA ZADERŽANJA DO BLIŽNJIGA.

56. Kakó se po volji božji kristjan zaderží proti tistim, ki skupej stanujejo, in proti vsakimu človeku?

Bog je hotel, de človek ni sam na svétu, ampak de v družini živi, zató je toliko ljudi vstvaril. Bog pa tudi hoče, de se med seboj ljubimo, eden družimu k do-

brimu služimo, s tistimi, ki pod eno streho prebivamo, z njimi kaj opraviti imamo, ali kjer si bodi skup pride-mo, sprejmimo se ljubeznjivo in v miru živimo. Bog nam je svojo voljo razodel, kakó de naj se proti vsim ljudém brez razločka, in kakó proti tistim zaderžimo, s kterimi smo še v kaki posebni zavezi, postavim: kakó naj se zakonski med seboj, otroci proti staršem, podložni proti gospôski i. t. d. zaderžati morajo. Za vse okolišine in zaveze, v ktere slehern človek s svojim bližnjim priti zamore, nam je Jezus to zapoved dal: „Vse tedaj, kar koli hočete, de vam ljudjé storé, jim tudi vi storite.“ Mat. 7. 12. In kar hočete, de bi vam ljudjé ne storili, tudi vi jim tega ne storite.“ Tob. 4. 10. Po ti božji zapovedi vsak umin človek lahko razsodi, kakšin mora proti bližnjimu biti.

Mora bližnjiga spoštovati, zató, ker je otrok božji, po božji podobi vstvarjen, ko Bog za-nj skerbí in ga takó močno ljubi, de je svojiga Sina za-nj, kakor za nas, dal. Lepó nam sv. Pavel voljo božjo pové, kakšni de bodimo: „Z vso ponižnostjo in krotkostjo, s poterpljenjem eden družiga v ljubezni prenesite, skerbite in ohraniti edinost duhá v zavezi mirú. Eno teló in en duh bodite, kakor ste poklicani k enimu upanju svojiga poklica. En Gospod, ena véra, en kerst, en Bog in Oče je vsih, kteri je čez vse in po vsim in v nas vsih.“ Efež. 4. 4—6. Tedaj imenitnost vsaciga človeka, božja zapoved in ljubezen in Jezusov izgled nas mora perganjati vsaciga človeka spoštovati, zakaj če ga ne spoštuje, ga tudi ljubiti ne more.

Res, med ljudmí je veliko goljufov, kterim ni upati; so nehvaležni, nezvesti, nevredni, de bi se jim kaj dobriga storilo, hudobni in škodljivi, ki družiga ne želé, kot bližnjimu škodovati, pijanci, nečistniki v mnogih hudobijah zakopani, tatje in razbojniki, ko bi se lahko reklo, de bi bilo boljši, de bi jih na svétu ne bilo, ki so

le za škodo ljudém. Kakó hoče kdo take ljudi spoštovati, če se na njih dela gleda, če se pa spomnimo, ljudje so, otroci božji, kot mi, takó jih spoštujmo, po božji podobi so stvarjeni, skerbimo za nje, in ne obupajmo nad njih zveličanjem.

Moramo svojimu bližnjimu dobro želeťi. Kdor bližnjiga ljubi, mu tudi dobro želi, ne iz hinavšine kot perliznjenic; ampak iz ljubezni do Bogá, in kdor mu dobro želi iz ljubezni do Bogá, je vsakimu človeku iz serca dober. Bog v serce vidi, in gleda na voljo človekovo, iz kakošne volje de kaj stori ali opusti. »Kdor naravnost hodi, hodi brez skerbí, kdor pa svoje póti zavija, bo očiten postal.« Prip. 10. 9. »Ljubite brez hinavšine. — Z bratovsko ljubeznijo se med seboj ljubite.« Rimlj. 12. 9.

Perliznjen človek je nevarin; kaže se prijatla, in takiga, kakor de bi bil perpravljen za-nj živeti in umreti, dokler kaj upa od njega; kader je pa dosegel, kar je želel, se več ne ozrè na-nj. Judež je pod podobo prijaznosti Jezusa kušnil in ga sovražnikam izdal, takó je perliznjen človek tudi večkrat izdajavec svojiga zgoljufaniga prijatla. Perliznjen hinavec je človeku tudi zató nevarin, ker mu škodje, de se prav ne spozná, kakšín de je. Še lastna ljubezen vsaciga slepi, de se boljšiga in bolj nedolžniga misli, kakor je; če pa perliznjenec pride, temò luč, in luč temò imenuje; vse kar stori, dobro imenuje, ga hvali, povišuje, kakó se hoče potlej prav spoznati, ko takó hudo ogoljufá. Tak človek ne ljubi sebe in ne bližnjiga; ko bi sebe ljubil, bi ne bil hinavec, in ko bi bližnjiga ljubil, bi ga ne goljufal pod podobo prijaznosti. Bodimo eden proti drugimu brez goljufije in zvijač odkriti, kar je po keršanski modrosti odkrit biti.

Storimo vsakimu, kar mu gré, in pustimo na miru, kar ni našiga. Ne poškodovajmo nobeni-

ga, ne na življenji, ne na zdravji, ne na časti, ne na dobrim iménu, ne na sreči, ne na blagu, nar manj pa na nedolžnosti. Storimo pa tudi brez besed, kar naš bližnji po pravici od nas hoče, in nikoli od nobeniga ne tirjemo kaj taciga, de bi nam storil ali dal, do česar pravice nimamo, de bomo pravični proti njemu. Ljudje ne morejo eden z drugim živeti, če vsaciga v njegovih pravicah in lastinah v miru ne pusté, če ne dopolnijo, kar so si nasproti obljubili, in ne dajo, kar je po pravici njih. Nekter človek hoče, de bi mu drugi vse storili in dali, kar bi se mu poljubilo, on pa nič nasproti ne stori. Sv. Pavel zapové, rekoč: »Dajte tedaj vsim, kar jim gré, komur davk, davk; komur col, col; komur strah, strah; komur čast, čast. Ne bodite nikomu nič dolžni, zunaj tega, de se med seboj ljubite.« Rimlj. 13.7.8. Ne silimo družih, de bi storili, kar zmagati ne morejo, de njih ljubezni ne zgubimo, in de jim ne damo perložnosti nas oblagati ali pa ogoljufati.

Bodimo dobrotljivi proti ljudém. Storimo jim dobro, kjer in kolikor zamoremo; prizadevajmo si njih življenje vesélo storiti, jim k sreči, k premoženju in k dobremu iménu pomagati, jih v nedolžnosti ohraniti, v pobožnim življenji jih utrditi, in to ne le takrat, če lahko, ampak tudi takrat, če težko storimo, in tudi še, če jim moremo s svojim premoženjem ali z nevarnostjo svojiga življenja pomagati, če gré bližnjiga iz nevarnosti rešiti. Bodimo usmiljeni kakor je naš oče nebeški usmiljen. Bogú ne moremo nič storiti, ker nam sam vse da, storimo pa njegovim otrokam, in Bog bo to takó sprejel, kakor bi bili njemu storili. Sv. Pavel še dalej pové, kakšni moramo eden z drugim biti v vsakdanjim življenji, ker pravi: »Oblecite tedej kakor izvoljeni svéti in ljubi božji preserčno usmiljenje, dobrotljivost, ponižnost, pohlevnost, poterpežljivost; prenesite eden družiga, in odpustite si med seboj; če se kdo ima čez koga per-

tožiti, ravno kakor je Gospod vam odpustil, takó tudi vi. Verh vsiga tega pa imejte ljubezen, která je zveza popolnomosti, in naj gospoduje v vaših sercih Kristusov mir, h kterimu ste poklicani v eno teló, in bodite hvalježni.» Kolos. 3. 12—15.

Moramo ponižni biti. Dajmo vsacimu čast, kakor se mu spodobi, ne povišujmo se, ne prilastujmo si, kar je dobriga v nas, ampak Bogá hvalimo zató, kteri nam je dal. Kdor dobro sebi perlásti, je napúhnjen proti svojimu bližnjimu, se ne bo ozèrl na-nj, posebno če je nižji od njega. Napúhnen ni prijetin ljudém. Ne čakajmo, de bi nas drugi pozdravljali, in ne deržimo se terdo, ko bi nas drugi pozdravljali, de bi se jim nasproti prijazno ne zahvalili. Spomnimo se, de so vsi ljudjé otroci božji, z Jezusam eno teló; po samim pa vsak en ud njegoviga telesa, in če se ne zahvalimo, le svoj napúh razodenemo; véra pa terdo zaderžanje proti bližnjimu zaverže, ker s. Pavel pravi: »S počastenjem eden drugiga prehitite.« Rimlj. 12. 10. Naj bo proti vsacimu naše obnašanje čestno, in nobenimu ne pokažimo, kakor de bi nam nič ne bilo nad njim, zakaj tudi ne vémo, de nam utegne biti ravno tisti človek še potreben, ki ga zdej še ne pogledamo. Nobeniga unanjiga znaminja ali déla ne opustimo, ktere so med svétam v navadi, po kterih naznanje dajemo, de vsaciga človeka obrajtamo, in nobeniga ne zaničujemo, še takó ubožin in reven ko je. Vsak je svojiga stvarnika vredin, njegovo podobo nosi, takó je tudi človek človeka vredin. Bodimo z vsacim prijazni in perljudni, pa ne hinavski in čmerni, varimo še vsaciga govorjenja, ktero bi bilo bližnjimu zoperno; storimo, kar vémo de mu je prijetno, de bo naše življenje prijetno na zemlji. Kdor zares dobro misli od bližnjiga, in mu v sercu dobro želi, bo tudi prijazin in perljudin.

Bodimo postrežljivi eden proti drugimu, kjer koli zamoremo, ali ker vémo, de želi ali nas bližnji prosí, če tudi nas težko stane, keršanska ljubezen vse lahko stori. Ako pa ljudje vidijo, de želimo, de bi se le nam streglo, le po naši volji se godilo, de le svojiga išemo, smo že ljubezen zgubili. Pravični kristjan vsacimu rad dobro stori, kolikor zamore, in božja zapoved in vést dopusti, ker si za greh zarajta, ko bi dobro ne storil, ko zamore. Jak. 4. 17. Odreči pa vselej moramo kaj taciga storiti, kar bi bilo zoper božjo zapoved; mehke serca se bojé odreči, pa to ni prav; tako sercé ni dobro, kakor svét pravi, ampak le slabo je, se da od telésne počutnosti, in ne od božje zapovedi vladati. Postrezimo pa vselej z veseljem, de bližnji spozná našo dobro voljo, kdor z očitanjem, nevoljin dobro stori, stori bolj hudo, kot dobro bližnjimu, in tudi pred Bogam njegovo dobro délo ne veljá. Jezus sam nam da izgled v tem, ki je rekel, de ni prišel, de bi mu stregli, ampak de bi on drugim stregel.

Ne tirjemo preveliciga častenja od družih, scer nas še po vrednosti častili ne bodo. Ljubezen se ne napihuje. »V ponižnosti imejte eden družiga za višji, kot sebe.« Filip. 2. 3.

Bodimo mirni, prejenljivi in perzanesljivi in vsak čas perpravni se s svojim razžaljivcam spraviti; zakaj če prejenjamo, ne bo prepíra konca; mislimo, de tudi naš bližnji naše slabosti občuti in z nami poterpi. Sv. Duh pravi: »Togotin človek bôje napravi, poterpežljiv napravljen potolaži.« Prip. 15. 18.

Od vsaciga dobro mislimo in govorimo. V nobeni reči se človek takó močno ne goljufá, kakor v sodbah čez bližnjiga, le Bog vidi človeku v serce, zagovarjemo ga, ne verjemimo prec hudiga čez-nj, in ko bo zvedil, nas bo ljubil. Pa tudi prec ne verjemimo, de drugi zoper nas govore, in ako nam vést dobro priča,

tudi nikar ne porajtajmo, če tudi res govoré. Varimo se podpihovavcov, in kar v eni hiši slišimo, ne perpovedujmo drugod. »Kader derv več ni, ogenj ugasne, in kader bo podpihovavec proč, krég neha.» Prip. 26. 20.

Govorimo resnico z bližnjim, in varimo se laži, lažnjivcu ni verjeti, in kam bi prišlo, ko bi edin družimu ne mogli verjeti, eden na družiga besede se ne zanesti? De pa vselej resnico govoriti moramo, ni takó vzeti, de bi mogli vsacimu vse povedati, kar vémo; večkrat je treba tudi resnične reči zamolčati, postavim: prijatelj prijatlu kako skrivnost razodene, mora molčati; in ko bi se mu prijatelj zameril, pa jih povedal, kakó hudoben je tak človek, vsak bi se ga mogel varovati. Sodniki, zdravniki, duhovni, možje v visocih službah morajo molčati, kar jim je na serce zaúpaniga. Kdo bi jim več zaúpal? Vsak bi se jih bal. Svéti Pavel pravi: »Nikar ne pravi, ne prijatlu ne sovražniku, kar misliš, (kar ti je zaúpaniga) in ako tak greh imaš, ne razodeni ga. Zakaj poslušal te bo, ravno v tebe gledal, in kader bo govoril, kakor de bi greh izgovarjal, te bo sovražil, in takšin bo vselej poleg tebe. Si kako besedo zoper svojiga bližnjiga slišal, naj umerje v tebi, in zanesi se, de te ne bo razgnala.» Sir. 19. 8—11.

Kdor brez sile svoj greh razodene, zgubi na spoštovanji in zaupanji per bližnjimu. Jezičnik pa ne more molčati, nima počitka dokler vsiga ne pové, kar od bližnjiga vé. »Norci imajo svoje serca na jeziku, modri pa svoj jezik v sercu.» Sir. 21. 29. Norci imajo svoje serca na jeziku, ker govoré brez pomiselka; modri pa prevdarijo préd v svojim sercu, kaj de je govoriti, in zató nič ne govoré, préd ko so dobro premislili; zató imajo jezik v sercu. Neprevidno govorjenje veliko hudiga napravi med ljudmi; človek s svojim dolzim jezikom sebi in družim veliko škodje.

Ne smemo nobeniga zasmehovati. Nekterim je v navadi se iz vsiga norca delati, kar nad bližnjim vidijo, ga zasmehujejo, svojo umnost hočejo v tem kazati, ko se jim vse smešno zdi, dajejo mu primke, njegove besede prežvekujejo, bližnjiga s tem osramoté, in mu hudo storé; tacih se vsak bojí, ker nobeden ni rad drugim za norca; zasmehovavci kažejo po svoji hudobni ljubezni bližnjiga prazno sercé.

Vselej deržimo besedo, kar bližjemu obljubimo, in nikoli ne obljubimo iz naglosti, kar bi ne mogli zvesto dopolniti. Scer moramo pa storiti, kar obljubimo, če bi nas tudi težko stalo spolniti, naša beseda mora svéta ostati, de se vsak lahko na nas zanese. Ako bi pa kaj taciga brez premiselka obljubili, kar bi bilo zoper božjo zapoved, ne smemo storiti. Vselej se spominimo na Jezusov nauk, vse storiti drugim, kar želimo, de bi tudi nam storili; vse pa zató, de bi bližjemu k pobožnemu življenju pomagali, in ga pred greham obvarovali.

57. Keršansko zaderžanje kristjana do prijatlov.

Kristjan ljubi svojiga bližnjiga, ker Bog zapové; pa zató še ni njegov prijatel, ker ga bližnji morebiti ne ljubi; pravi prijatel pa ljubi vselej svojiga prijatla, in obá vésta, de se ljubita, sta v mislih zedinjena, kar je eden, to je drugi, perpravljen eden za družiga vse storiti, in eden za družiga prid skerbita.

Prijateljstvo iz meseniga nagnjenja je pa goljufno, in nevredno tega lepiga iména. Pravi prijatli so si iz ljubezni do Bogá dobri, in želé, de bi si eden družimu h keršanski pobožnosti pomagali. Bog je per njih prvi, zató si k češenju božjemu pomagajo, in ker jih ljubezen do Bogá veže, tudi prijatli ostanejo. Srečin je človek, kteri dobriga prijatla najde, de se mu smé zaupati, de ga vse-

lej na dobro obrača. Sv. Duh sam pové, kakó srečin je tisti, kateri ga najde, in da nauk kakšniga si izbrati, ker pravi: »Ako si hočeš eniga za prijatla izbrati, vzemi ga po tem, ko si ga v nadlogi poskusil, in nikar se mu tje v en dan ne zaúpaj. Zakaj, nekteri je prijatel do svojiga časa, ob času nadloge pa ne bo obstal. Tudi je prijatel, kateri se v sovražnika spremeni, in drugi prijatel je, kateri bo serd, prepíranje in očítanje razglasil. Nekteri je prijatel, dokler per mizi sedi, in na dan potrebe ne bo obstal. — Zvest prijatel je močna bramba, kateri ga je našel, je bogato zalogo našel. Zvestimu prijatlu ni ničemur permerjati; zlató in srebró ni vredno z njegovo dobro zvestobo na vago položeno biti. Zvest prijatel je zdravilo življenja in neumerjočnosti, in kateri se Bogá bojé, ga bodo našli.» Sir. 6. 7—16.

Torej naj bo vsak varin per voljenji prijatla, in ko ga je v nadlogi skusil, potlej naj mu še le zaúpa. Gle-da naj, če je bogaboječ, če ni, ne bo pravi prijatel; kdor ni božji prijatel, tudi človekov ne bo. Dober kri-stjan Bogá prosi, de bi ga obvaroval pred goljufnim, zapeljivim in sovražnim človekam; ako pa je dobil dobrega prijatla, Bogá za ta dar hvali, in ga čez vse druge darí obrajta in varje. Zakaj prijatel svojiga prijatla močno ljubi, več kot vse druge ljubi; varje ga pa tudi pred nesrečo na duši in telesu, kolikor zamore, in pomaga mu v vsih potrebah.

Taka dva resnična prijatla sta bila Jonata, sin kralja Savla, in David. Ko je Jonata zvedil, de njegov oče Davida umoriti hoče, ni od velike žalosti in skerbí mogel jésti, ne piti, in ne spati, ker se je bal, de bi se mu kaj hudiga ne zgodilo. Kolikorkrat je zvedil, de je David v nevarnosti življenje zgubiti, mu je vselej vediti dal, de je zbežal; in kakó nevarno je bilo to za-nj, ko bi bil kralj zvedil, ali Jonata bi bil svoje

življenje za-nj dal. In to je znamenje praviga prijateljstva, pravi Jezus, če kdo svoje življenje za svojiga prijatla da.

Prav prijatelj se ne napihuje, če je njegov prijatelj tudi ubog in niskiga stanu, ker ne gleda na zunanje življenje človekovo. Jonata je bil kraljev sin, David pa pastir. Kakó dober in resničen prijatelj Davidov je Jonata bil, se še bolj prepričamo: Jonata je vedil, da njegov oče Davida zató sovraži, ker se je bal, da bi David namesto njega kralj ne bil; on, kraljevi sin mu ni bil pa nič nevošljiv, pa tudi napúhnjen ne. Napúhnjen, lakomin in nevošljiv človek ni nikoli prav prijatelj družiga človeka, kakor tudi on nobeniga praviga nima.

Prijatelj je odkritiga serca proti svojimu prijatelju, nič ne perkriva pred njim; brez odkrite serčnosti ni praviga prijateljstva; to ohladi sercé in ga s tolažbo napolne, ker smé svoje sercé pred njim odkrito razodeti. Zató je pa tudi prijatelj molčeč, kar si eden družimu na serce zaúpata, nobeden ne zvé. Kdor pa skrivnosti razodene, prijatla zgubi, in ga ne bo več najdel. Kolikor zamore škodovati prijatelj prijatelju, če razglasi zaúpane skrivnosti, tak ni vredin prijatelj imenovan biti.

Kršanski prijatelj želi svojimu prijatelju vse dobro, zató mu pa tudi njegovih slabost ne zamolčí. Človek večkrat ne spozná svojih slabost, prijatelj jih vidi, in ga opomni, in hvaležen mu je zató, ker želi vselej to storiti, kar je volja božja. Jezus nam da lep izgled, kakó prijatelj za prijatla skerbí, pregreške, ki jih je vidil nad svojimi apostelji, je perložno svaril. Sveto pismo pravi: »Boljši so rane tistiga, ki nas ljubi, kakor zapeljivo kuševanje taciga, ki nas sovraži.« Prip. 27. 6.

Kršanski prijatelj za svojiga prijatla moli, ker vé, da mu sam toliko dobrega storiti ne more, kakor mu iz serca želi; Bog pa vse zamore, zató pa Bogá za-nj prosi. Jezus je tudi za svoje prijatle, aposteljne molil:

Oče! prosim te, ohrani jih v svojim iménu, ktere si mi dal, de bodo eno, kakor sva mi dva eden; ne prosim te, de bi jih od svetá vzel, temuč, de jih pred hudim varješ.

Keršansk prijatelj tudi svojiga prijatla nikoli ne zapustí, in v nadlogah se še le prav pokaže, de je resničen prijatelj njegov, ker takrat prijatelj prijatla še le prav potrebuje. Pravo prijateljstvo, ki je v strahu božjim in iz keršanske ljubezni storjeno, tudi v večnosti ne mine; če tudi prijatla smert loči, ljubezen ne vgasne, tudi po smerti se prijatelj svojiga prijatla spomni, od njega govori in za-nj moli. Srečin je človek, kateri dobriga prijatla najde, varje naj ga, de ga ne zgubi, on je velik dar božji, bolji je kot zlató in srebró; prosi pa naj Bogá, de bi ga pred goljufnim človekam obvaroval, de ga ne bo izdal, kot Judež Iškarjot Jezusa. Zakaj, ako ljudje niso enacih dobrih misel, želja in lastnost, ne morejo resnični prijatli biti.

58. Dolžnosti kristjana do duše bližnjiga.

Kristjan, kateri Bogá čez vse ljubi, ljubi tudi sebe in bližnjiga, in kakor za zveličenje svoje duše skerbí pred vsimi drugimi opravki nar bolj, skerbí tudi za zveličenje duše svojiga bližnjiga. On vidi de nebeški Oče, Jezus Kristus, svéti Duh in mati katoljška cerkev skerbí za nas vsih zveličenje, tudi on skerbí, de bi Bogú, angeljem in nebeškim svetnikom veselje storil, ko bi bližnjiga duši pomagal, de bi enkrat v njih veselo družbo, v nebesa prišla; torej bližnjiga opominja, odvráča ga od hudiga in k dobremu obrača, dáje mu lep izgled s svojim keršanskim življenjem, in varje se vsiga, kar bi bližnjimu na duši škodovalo.

Poglavitnih déel keršanske ljubezni do bližnjiga, po kterih njemu k zveličenju pomagamo, in kterim duhovne déla milosti pravimo, je teh sedem:

- 1) Grešnike svariti;
- 2) neumne podučiti;
- 3) tem, ki dvomijo (cvibljajo), dober svèt dati;
- 4) žalostne tolažiti;
- 5) krivíco voljno terpeti;
- 6) tem, ki nas žalijo, iz serca odpustiti;
- 7) za žive in mertve Bogá prositi.

Kdor po teh délih duši bližnjiga k zveličenju pomaga, je zares usmiljen, pokaže, de bližnjiga po Kristusovi zapovedi, zraven pa tudi sebe prav ljubi, ker vse te déla njemu še nar bolj pomagajo k zveličenju, in če eno ali drugo od teh dél opustí, ko perložnost ima ga storiti, sebi na duši škodje, ko božjo zapoved prelomi.

Kakó zamoremo grešnike k zveličenju napeljevati?

Z lepim izgledam, keršanskim podučanjem in posvarjenjem pomagamo grešnikom, de se spreobernejo, k Bogu nazaj vernejo, in se večniga zveličenje vredni storé. Z zasmehovanjem in zasmehovanjem ali z grenkim očitanjem in zbadanjem ne bodo grešniki poboljšani, kdor jih na tako vižo poboljšati hoče, sebe in bližnjiga ne pozná, on jih le razžali, ali pa clo razdraži. Lep izgled jim dajati je Jezus sam učil, rekoč: »Naj svéti vaša luč pred ljudmi, de vidijo vaše dobre déla, in časté vašiga Očeta, kateri je v nebesih.« Mat. 5. 16. Vsi se moramo vojskovati za nebesa, takó eden družiga spodbadamo k posnemanju. S. Pavel pravi: »Glejmo eden na družiga, de se k ljubezni in dobrim délam vnemamo.« Hebr. 10. 24. Res je, de noben človek ni takó popolnoma svét, de bi se v kaki reči ne pregrešil, de bi ga teló v kaki reči ne zapeljalo per nar boljši volji, ker skušnjave ne mirujejo. To tudi svéto pismo pravi: »Zakaj ni nobeniga pravičniga človeka na svétu, kateri bi dobro délal, in nič ne grešil?« Pridig. 7. 21. Jezus pravi, de še pravični greši; in sv. Pavel perpoveduje, de dobro mu dopade in hoče in ne storí, ampak hudo, kar noče.

Hudobni ljudjé radi vidijo pezdír v očéh bogaboje-čiga kristjana, bruna v svojih lastnih pa ne vidijo, ga razglasé hudobniga, posebno tistiga, ki je svaril, pa na vse to ne gleda kristjan; on ne žíví pravično, de bi ga ljudjé gledali, ampak le, de bi Bogu dopadel; in desiravno se ne skazuje nalaš ljudém, ga vender le vidijo, kakó zvesto Bogú služi, ne scer vsi, pa ga vender vidijo njegovi domači, s kterimi žíví in opraviti ima. Vidijo, kakó vestno božjo voljo spolnuje, vnema se v njih sercih želja takim biti; ker so po njegovim zaderžanji prepričani, de mu je resnica pravično živeti. S svojim življenjem ome-tuje nevéro sedanjiga spačeniga svetá, kteri govori: de od pravičniga življenja se le da lepo govoriti, ne žíví pa nobeden takó; on kaže lažnivim zapeljivcam, de je mogoče tistimu, kteri Bogá ljubi. Zató je tudi sv. Pa-vel Titu zapovedal lep izgled dajati. »V vsih rečeh ska-ži sebe v izgled dobrih dél, v nauku, v čistosti, v res-nobnim obnašanji. Tvoj nauk bodi zdrav, nesvarljiv, de se bo nasprotnik sramoval, ker ne bo imel nič hudiga od nas govoriti.« Tit. 2. 7. 8.

Izgledi svétiga življenja vnemajo eden družiga, za-kaj Bog je že pri stvarjenji človeku v sercé nagnjenje dal, ktero ga žene posnemati druge. Ko kristjan bere popis življenja kteriga svetnika, je vès ginjen tak biti, še bolj ga pa želje vnamejo, če ga vidi pred seboj, kakó po božje de žíví. Kdor tedej svojimu bližnjimu izgled své-tiga življenja da, je njegov velik dobrotnik, on ga je lepo posvaril, in mu v nebesa pomagal. Kakšin lep izgled nedolžniga, ojstriga in svétiga življenja je sv. Janez v pušavi dajal; nobeniga čudeža ni storil, pa vender, koli-ko se jih je spreobrnilo, koliko jih je Bogu nazaj do-bil. Kraljič v Kaparnavmu je véroval v Kristusa, in njegov izgled je storil, de so vsi v njegovi hiši vérovali. Sv. Štefen, ogerski kralj, je véroval v Jezusa, in ljudjé v njegovimu kraljestvu, ki so ajdje bili, so se po njego-

vim izgledu k Jezusovi véri spreobrnjevali. Koliko za-
more izgled poglavarjev! In zakaj tudi cerkev malane
ali izdolbljene podobe svetnikov v hiše Gospodove postav-
lja? Le zató, de bi se kristjani spomnili na njih življenje,
in si prizadevali jih posnemati. Takó je tedej izgled
pobožniga življenja nar lepši in boljši svarjenje grešni-
kov in nauk, kakó živeti, de bodo zveličani. Zató so
dolžni lep izgled dajati, posebno starši, gospodarji, go-
spodinje, učeniki, duhovni in gospóske.

Ako je kdo z graham druge pohujšal, svojiga da-
niga pohujšenja nikakor ne more takó naglo popraviti,
kakor z lepim izgledam in molitevjo; ne z besedami, am-
pak z déli; po délih pokaže, de greh sovraži, ko ga
več ne stori, ampak le kar Bog zapové.

Ljubezen do duše bližnjiga se pokaže tudi po pod-
učenji. Nevédnost v božjih resnícah je studenec, iz kte-
riga vse hudo pride, in kdor svojiga bližnjiga v resnici
ljubi, mu ljubezen ne dopusti, de bi svojiga nevedniga
brata ne učil, ali mu ne povedal, kaj je greh, in kaj Bog
hoče, de mora storiti, ako hoče zveličan biti, zató ker
mu zveličenje iz serca želi. Podučí se pa bližnji ali z
besedo ali pa, ko se mu kake dobre bukve brati dajo.
Učiti so pa dolžni vsi kristjani eden družiga, in ne le
duhovni, ljubezen do bližnjiga vsaciga k temu délu veže.
Domá otroke učiti je poglobitna dolžnost staršev, in če
sami ne morejo, naj prosijo bogaboječe ljudi, de jih uče,
pošiljajo naj jih v šolo, ob nedeljah v cerkev, de v re-
snícah svéte vére nevedni ne ostanejo. Ravno takó sker-
bé keršanski gospodarji in gospodinje za svojo družino,
in jim dajo perložnost v cerkev hoditi, in domá lahko
dobre bukve berejo ob praznikih.

Kristjani uče svojiga bližnjiga po izgledu Jezuso-
vim per vsaki lepi perložnosti, ko se radi pogovarjajo
od Jezusovih nauk, zató, de bi v njegovim sercu do-
bre misli in želje do Bogá obudili. Takó je Jezus per

perložnosti, ko je žena rekla: Srečno teló, ki te je nosilo, in blagor persim, ki si jih sesal! lepó povedal, kakó potrebno de je božjo besedo poslušati, ko je rekel: Veliko bolj blagor jim je, kateri božjo besedo poslušajo, in jo ohranijo. Per farizeji, ki ga je bil k jédi povabil, pa je vidil, kakó si perve sedeže zbirajo, mu je bilo perložno povedati od ponižnosti, de naj se na zadnje mesto vsede, i. t. d. Drugimu je rekel, kader kake gosti napravi, ne vabi le bogatih, ampak tudi revne, slepe in kruljeve, ki ti ne morejo verniti, de ti bo Bog na dan vstajenja povernil. Takó tudi moder kristjan vé per vsaki lepi perložnosti permerjen nauk dati, in tak več zaleže, kakor bi ga nalaš učil, ker noben človek ne misli, de je hotel ravno njega podučiti, de je le govoril, zató, ker je pobožin, rad od svétih reči govori, in vender si ga v sercu ohrani. Torej moder kristjan le ob pravim času iz serčne ljubezni uči, de je bližnji prepričan, de vse to le iz ljubezni stori, in ne kakor, de bi mu hotel zapovedovati.

Ravno takó stori s posvarjenjem bližnjiga, de ga spravi iz pota pogubljenja na pot zveličenja, vse le iz serčne ljubezni, in če ga bo modro in krotko posvaril, in ob perložnim času, ne bo zastonj, sčasama bo vidil sad njegoviga svarjenja. De si pa nekter kristjan ne prizadeva bližnjiga svariti ali ga boljšati, je pomanjkanje goreče ljubezni do zveličenja bližnjiga, in prevelika ljubezen do zlozniga življenja, ne déla rad, se mu kmali stoži, ali je pa prazne glave, de ne vé, kakó bi ga na pravi pot spravil, ali ima slabo sercé, de bližnjiga ne porajta.

Jezus, ki je prišel na svét grešnikov iskat, nam vsim zapové ga posnemati, in ljubezen v kristjanu stori, de zgubljeniga brata tudi iše. To tudi sv. Pavel zapové, rekoč: »Bratje! ako bo kdo od kakiga greha pre-nagljen, taciga vi, ki ste duhovni, podučite v duhu krot-

kosti, in premisli sam sebe, de tudi ti ne boš skušan.» Galač. 6. 1. In sv. Jakob: »Bratje moji! ako bo kdo od vas od resnice zašel, in ga bo kdo zavernil, naj vé, kdor grešnika verne od njegove krive poti, reši njegovo dušo od smerti, in pokrije veliko število grehov.» Jak. 5. 19. 20. Aposteljna nas uči, naj bo posvarjenje kakoršno si bodi, mora le iz ljubezni do bližnjiga priti, de bi ga od greha k Bogu zavernil; in kdor ga iz ljubezni svarí, ga bo vselej po modrosti ob pravim času, v pravim kraji in na pravo vižo svaril, in ne bo nikoli tjè v en dan govoril. Kader iz nevednosti, naglosti ali iz prelahke volje napak stori, ga bo drugač svaril, kakor če iz hudobije greši; ker prvi imajo še voljo dobri biti, ker spoznajo greh, hudobni pa ne. De bi grešnika ne razžalil, in morebiti še hudobnišiga in terdovratnišiga ne napravil, nam da prerok Natan lep izgled, kakó ga svariti. Svaril je Davida v priliki od ovcé, takó de je David sam čez se sodbo izrekel, brez de bi bil vedil, in potlej mu je še le rekel: kralj, ti si tisti. Kakor skerbín zdravnik z bolnikam krotko, lepo in usmiljeno ravna, takó mora tudi kristjan s svojim grešnim bratom ravnati, tode zaupanje mora grešnik va-nj imeti, in mora sam pravično živeti, de mu ne more očitati, sej si sam tak, kaj me boš svaril. Kdor pa po keršansko ne živi, naj se sam préd od greha očisti, de bo potlej zamogel svariti, kakor Bog zapové.

Ne svariti, ko je grešnik še od greha vès zmoten, postavim: pijánca v pijánosti, serditiga v nar hujši jezi; ne v pričo družih razun velike sile, ko bi drugi po njem imeli pohujšani biti; pohujšanje mora vstaviti brez de bi gledal na zamero. Večkrat ga je treba posvariti z molčanjem, ko mu ne poterdi, kar govori; ali ko se kaka slaba družina zapusti. Posvari se po drugim, kader si sam ne upa, tode le v velicih rečeh; ali de se pové staršem, gospodarjem ali fajmoštru. Ko bi se pa imela kaka

nesreča zgoditi, se mora hudobnež razodeti; kakor če kak hudobnež kaj hudiga čez deželo ali gospósko speljati misli, in ko bi tudi z njim zastopljen bil, kakor spozná svojo zmoto.

Posebno dobro je grešnika prec v začetku od greha odvracati. Noben človek ni na enkrat hudobin, večkrat postane hudobin, de ne vé kdaj; iz eniga greha pade v družiga, nobeniga ni, de bi ga vstavljaj, navada močna postane, in velik grešnik je. Nekteri gospodar bi ne bil igravec, pijanec, zapravljujec, goljuf, tat, ako bi ga bil kdo v začetku dobro posvaril, učil, opominjal in prosil. Gorjé jim, kateri bi mu bili dušo lahko rešili od pogubljenja, ako bi bili kej keršanske ljubezni do njega imeli!

Koristno je grešnikom perložnost greh délati odvzeti, jim opraviiti dati, de nimajo časa na greh misliti, in nehajo postopati. Potrebno je grešnika od zapeljive tovaršije odločiti, zakaj če grešnik tudi svojo nesrečo spozná, če ima še tako voljo greha ne več storiti, ga bo vender le storil, de le v prejšnjo družino pride. Zasmehovali in zasramovali ga bodo, in spet se bo ž njimi sklenil, in bo hudo storil, kakor préd. Dobro ga je med boljši ljudi perpraviti, ako je mogoče kraj spremeniti, pozabil bo med boljšimi ljudmi svojo prejšnjo tovaršijo, in kar zdej zavoljo pomanjkanja slabe perložnosti persiljen dobriga storí, se bo v dobrim pervadil, in bo iz ljubezni do Bogá storil. Tudi je dobro grešnika pred svojimi očmi imeti, de si ne upa v pričo nič storiti. Keršanska ljubezen dajé kristjanu modrost po okolišinah grešnika svariti in od hudiga ga odvracevati, in ga tudi strahovati, kader ni drugači mogoče.

Skerbi za dušo svojiga bližnjiga tudi z dobrim svetam, naj bližnji za-nj vpraša, ali pa ne. Z dobrim svetam se lahko veliko nadlog in grehov odverne. Ako mu pa sam prav svetovati ne more, naj ga pa na dru-

ziga bolj modriga človeka naviza, de mu sam napak ne svetje, in se ptujiga greha ne vdeleži.

Keršanska ljubezen tudi žalostniga tolaži, ker nezmerna žalost človeka hudo zmoti, de še lahko obupa, in se večno pogubi. Od ljubezni do bližnjiga vnet kristjan si vse prizadene, de bi ga potolažil, in njegovo dušo z zaupanjem v Bogá podperl in močno storil. In kakó se žalostnemu sercé ohladi, ko takšne usmiljene tolažbe najde. Glejmo Jezusa, kakó je tolažil Lacarjevi sestri, Marto in Marijo, in kakó ljubeznivo žalostno očitno grešnico, ko ji je povedal: Zaupaj, tvoji grehi so ti odpušeni. Sv. Pavel pravi: „Hvaljen bodi Bog in Oče Gospoda našiga Jezusa Kristusa, Oče usmiljenja, in Bog vsiga povesejenja, kateri nas povesei v slednji naši nadlogi, de tudi mi zamoremo tiste, ki so v mnogih stiskah, poveseiti s povesejenjem, s katerim smo tudi mi od Bogá povesejeni.“ 2. Kor. 1. 3. 4. Večkrat je pa tudi žalost zavoljo pomanjkanja telesnih dobrot, dober kristjan iz ljubezni tudi svojiga brata z dobrotami potolaži, in ž njimi zaupanje v Bogá spet oživi, ki mu je po dobrim človeku v veliki nadlogi pomagal.

Kristjan pomaga svojimu bližnjimu iz greha, ki ga je razžalil, krivico mu storil, mu pa iz serca odpusti in se z njim spravi; ko bi se z njim ne spravi, in mu ne odpustil, z njim spet dober ne bil, bi sovraštvo v bližnjiga sercu ostalo, se vedno nad njim vjedal, in takó v grehah živel, ko se pa spravi, greh sovraštva mine, in sovražnik spet za Bogá oživi.

De bo pa prizadevanje grešnike boljšati tudi jim pomagalo, je treba Bogá gnade prositi; Bog zamore serca grešnikov v dobro prenagniti, in tudi storil bo, če bomo iz keršanske ljubezni in s terdnim zaupanjem za grešnike prosili.

59. Od greha pohujšanja.

Zoper zapoved božjo za dušo bližnjiga skerbeti se pregreši, kdor svojiga bližnjiga pohujša. Kakó velik greh je pohujšanje, in koliko hudiga pohujšljivec napravi, nobeden ne spozná. Ali strašna sodba, katero Jezus nad pohujšljivcem izreče, mora vsaciga prestrašiti, ker pravi: »Kdor pa pohujša kteriga teh malih, ki v mene vérjejo, bi mu bilo bolje, de bi se ru obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morjá. Gorjé svétu zavoljo pohujšanja! Pohujšanje scer mora priti; ali vender gorjé tistimu človeku, po katerim pohujšanje pride.» Mat. 18. 6. 7. Bolje bi bilo za-nj, de bi umerl, preden koga pohujša, ker bi le teló umerlo; po danim pohujšanji pa njegova duša, in morebiti tudi duša pohujšaniga za večno umerje. Gorjé svétu zavoljo pohujšanja, ker vsi ljudjé so k hudimu nagnjeni; torej ne more drugači biti, de jih je veliko pohujšanih, ko jih veliko pregrešno govori in stori, kar nedolžni slišijo in vidijo, in te bo Bog hudo kaznoval, ker on vse stori, kar je treba, de bi ljudí zveličal, oni mu pa nasproti déljajo.

Pohujšljivci so v kraljestvu hudiča, in njegove déla déljajo, de nedolžne iz božjiga kraljestva v njegovo speljujejo. In clo lahko je nar nedolžnišiga in pravičniga človeka naglo zmotiti, de bo vès spriden, ko je vsak v natori popačen, in nagnjenje do prepovedaniga ima. Vést in véra ga opominjate: nikar greha storiti; véra mu per-poveduje prihodnjo žalost in nesrečo v večnosti, ktera ga bo gotovo zadela; natora ga moti s prijetnostjo, mika ga greh storiti, pa vender se ga boji. Ko sliši hudo govoriti in vidi storiti per družih, naglo se oberne za njimi, misli si: sej morebiti vender ni tak greh, drugi ga storé, morajo že vediti, de ni takó hudo, véra in vést morate molčati spačeni natori, in greh stori. In tacih žalostnih skušinj je današnje dni svét poln; vsakdanja skušnja nas to uči, kamor pogledamo.

Pohujšanje se daje z besedami. Glejmo ob nedeljah in praznikih mladost; kakó se ne bo nedolžni pohujšal, če sliši kakšne pogovore imajo, de si veselje in kratek čas délajo. Poglejmo oboji spol na cestah, in na polji, ali per kakšnim délu, kaj njih usta govore, kaj njih miganje z očmi pomeni? norčujejo se nesramno, gerdó govore, kmali preklinjajo in se roté, če se vse po njih volji ne godí. Še neprevidena beseda, ki se iz naglosti izreče, otroka in odrašeniga pohujša; začne jo premišljevatí, nagnjenje do greha se zbudi. Poslušajmo délavce, kakó kvantajo, ali druge, kakó čez véro govore, pobožne kristjane zasmehujejo, de si z graham kratek čas délajo. In pojmo v družino ljudi, kaj bomo slišali? pregrešne pogovore; eden bo čez pravico govoril, de ni treba takó véstin biti, vsak mora gledati na svoj dobiček. Drugi bo rekel: za svoje vsak píje, kolikor hoče, komu je mar zató, če vse zapíje? Kakó govore od Bogá, od Kristusa, in njegovih svétih nauk in zapoved, od večnosti, kakó greh zagovarjajo, posebno nečistost, de človek ne more živeti, kot angeljci.

De se bolj v grehah vterjujejo, govore od sodbe v večnosti, de je še dalječ proč, pa kakor bo drugim, bo nam, povsod bomo tovaršev najdlí, zastonj pa tudi ni Bog nebes vstvaril. Tako hudobno govorjenje vse dobre misli in želje v sercu človekovim slabí, zamorí, in ljudi v greh zapelje, in v grehu poterdí. Zató je rekel Jezus: Nesrečin človek, po katerim pohujšanje pride!

Pohujšanje se daje z déli, z nesramno nošo, z malanimi podobami, s slabimi bukvami, in z vsim, kar družiga v greh napelje; s prelomljenjem božje zapovedi v pričo družih, ali pa, ko se greh zvé, bodo ljudje pohujšani. Take déla so nečistost in prešeštvo, in koliko je tacih med nami! Ali niso otroci priče hudobniga zadržanja staršev, priče njih prepíra, klétve in boja? Koliko hudobíj morajo otroci v soséski viditi? Kdo pogle-

da na nedolžnost, ktera vidi in sliši, kar Bog oestro prepové; večkrat kaj vidi, kar bi si ne upal svojimu nar ljubšimu prijatlu povedati. Po krivicah, goljufijah, tatvinah in po požrešnostih v jédi in pijáci, koliko jih je pohujšanih! Kaj se vidi ob nedeljah in praznikih po gostivnicah? Koliko sinov in hčer vidimo, kakó gerdó s svojimi starši déljajo? Kaj bo iz otrok, ki tolikanj hudi-ga slišijo in vidijo, ko bodo odrastli? Strah pred graham bo že zgínil iz njih sere, preden ga še storiti zamorejo, in nemarnost do dobriga se bo že ukoreninila, preden bodo še ljubezen božjo do človeka spoznali; kaj družiga bo iz njih? še večí grešniki bodo, kot vi. Jezus je vse to previdil, zató je rekel: Nesrečin svét zavoljo pohujšanja!

Pohujšanje se storí z opušenjem dobriga, kar Bog zapové. Dober kristjan se bojí še kaj taciga storiti, ker ne vé prav, ali je dopušeno ali ne, ker se boji koga pohujšati. Zaderžanje svétiga Pavla bo ta nauk razsvetlilo. V Korintu so bili nekteri kristjani takó tanke vesti, de so za greh imeli, če bi bil kristjan jédil od tistiga mesá, ki so ga malikovavci svojim malikam darovali. Tega mesá se je veliko nabralo, de ga niso mogli vsiga pojésti, in so ga prodajali. Mislili so tedej nekteri kristjani, če bi kdo od tega mesá kupil in jédil, bi se greha malikovanja vdeležil. Sv. Pavel je vedil, de ni greh, če kdo kupi in jé, pa vender se je bal koga pohujšati, in zató je rekel Korinčenam, kteri so z njim prav mislili, de nikar naj ne jedó, desiravno bi ne grešili, de ne bo njih prostost k pohujšanju tistim, ki še ne morejo takó razumeti, in pravi: Ako jéd mojiga brata pohujša, ne bom mesá jédil vekomaj, de svojiga brata ne pohujšam. 1. Kor. 8. Tudi v manjih in dopušenih rečéh se kristjan varje koga pohujšati; zakaj, če njegov brat za greh ima, kar ni greh, mu bo greh, ko bi zoper svojo vést storil, zató ker vidi, de uni storí; v tem bi ga po-

hujšal, ako bi ne hotel opustiti zavoljo njegoviga še slabiga brata.

Kakšno je še le pohujšanje, ki ga starši in gospodarji svojim otrokam in družini dajejo, ko svoje dolžnosti opušajo, in jim vse dopusté storiti in iti, kamor hočejo, jih brez vsiga strahú pusté živeti. Gospóske, ki se za pravi prid podložnih ne pečajo, de bi Bogá prav častili. Očetje in hišni gospodarji, ki celo léto ali še po več lét ne gredó k spovedi in k svétimu obhajilu; otroci to viditi, si mislijo, to mora le za nas biti, dobrot pa že živo ne spoznajo, ktere jim svéti zakramenti dodelé, de bi iz serca želeli jih zadobiti; postanejo nemarni, in ko odrastejo, so ravno takó revni očetje svojih otrok, in takó se nevéra séje od roda do roda.

Opušajo službo božjo, se po gostivnicah klatijo, med službo božjo pijančijejo; fantje z nesramnimi dekletí, možje z zaverženimi družiga spola tam zapravljejo, tam plešejo, igrajo tisti čas, ko pametni kristjani Bogá molijo in za grešnike prosijo. Takó se pohujšanje déla, in pohujšljivci v pohujšanih še živé, ko so njih kosti v grobu že kdaj zgnjile, njih greh v pohujšanih še ostane. To se vidi med nami; sin živí kakor njegov oče, hči, kakor njena mati, takó oče in mati še živita v hudobíi svojih otrok. Takó pohujšljivci pekel polnijo, nedolžnim gnado božjo odjemljejo, jih od Bogá ločijo, Jezusu duše iz rok tergajo, za ktere je svojo svéto kri prelil, takó sebe in druge večno nesrečne storé. Zakaj od kod pride, de otroci rečí véjo, od kterih se še odrašen pameten kristjan sramuje? Od pohujšanja. Torej premisli in žaluj pohujšlivec; kam se boš pred svétim in pravičnim Bogam djal, ki bo svoje otroke od tebe tirjal. Učite raji hudobne pravo pôt, de se bodo grešniki k Bogu obernili.

Ljubi kristjani! ko že ne more drugači biti na svétu, de pohujšanje mora priti, kakor sam Jezus, večna re-

sníca pové, nikar se ne dajte pohujšati. Vi boste slišali veliko hudiga govoriti in tudi dosti vidili, v greh od hudiga poželjenja boste nagibani; ali nikar ne zapustite svojiga ljubiga Bogá in Zveličerja Jezusa Kristusa. Vi bote naleteli na take, ki se bodo s svojimi grehi hvalili in perpovedovali, kolikanj hudiga so že storili, pobožne kristjane zasmehovali, jih bebaste imenovali, jih v greh nečistosti zapeljevali, druge oblagali, ogoljufali, jih bote slišali strašno preklinjati, čez véro, duhovne in gospóske vse govoriti, le tega ne, kar je res; ki bodo nečistost za potrebno in nič pregrešno délo oznanovali, Bogú šesto in devéto zapoved overgli, zató tolikanj nečistih hčer, in nezvestih zakonskih mož in žen; potuhnjencov, kateri bodo véro in vse, kar je božjiga, za prazne marne oznanovali, i. t. d. Ne dajte se od tacih hudobnežev, hlapcov hudobniga duha zmotiti; bežite iz take hudobne družine, če le morete, de se sčasama njih hudobniga duha ne navzamete; ako se pa ne morete ločiti od njih, se jih pa varite in nikar ne posnemajte, kar je greh, véčno greh ostane, ko bi ga tudi nar bolj učeni in še takó imenitni ljudjé délali.

Nikar se tudi ne pohujšajte nad dobrim bližnjiga ali dopušenim délam, kakor so se farizeji nad Jezusam, ki je o prazniku bolnika ozdravil. Varovati se je vselej treba pohujšanje dajati, če se pa kdo na tem pohujša, ko njegov bližnji po svoji dolžnosti storí, ne smé takrat na vzeto pohujšanje gledati, ampak dolžnost dopolniti. Nekteri se jezé, ko gospóska svojo dolžnost dopolne in nepokoršino kaznuje; nad duhovnam, ki pregreho ojestro svari; nad učeniki, ki razujzdane otroke strahujejo, jezé se sosédje nad pametnim sosédam, ko noče ž njimi potegniti, ali njih narodnosti svari, puntarski kmetje nad pametnim, ker se noče z njimi zoper gospóske vzdigovati, raji vikši gospóske razsoditi prepustí, i. t. d. V tacih okolišinah mora kristjan le na bežjo zapoved gle-

dati, de jo dopolne, in ne jezikov hinavskih in hudobnih ljudi poslušati, de svojo dušo ohrani, če bližnjiga duše ne more rešiti. Ljudje bodo imeli vselej dosti govoriti, naj kdo stori, kakor hoče. Jezus je sam to poudaril, rekoč: „Janez kerstnik je namreč prišel, in ni kruha jedil, ne vina pil, in pravite: hudiča ima. Sin človekov je prišel, in je in pije, in pravite: glejte človeka požrešnika in pijanca, prijatla colnarjev in grešnikov.“ Luk. 7. 33.

Kaj mora pohujšljivec storiti zavoljo daniga pohujšanja?

Ako hoče zveličan biti, mora pohujšanje vzdigniti, zato more:

1) Vse opustiti, se od vsiga tistiga ločiti, nad čemur so se ljudje pohujšali; more z vsim svojim djanjem in nehanjem pokazati, de ni več tak, kakor je bil, in de mu je zavoljo storjeniga pohujšanja močno žal.

2) Mora pohujšane podučiti, de naj nikar takó ne živé, kakor so préd nad njim vidili.

3) Mora tudi Bogá prositi, de bi vsim tistim, kateri so se nad njim pohujšali, gnado spreobrnjenja dodétil. S. Peter, s. Pavel in očitna grešnica so nam lep izgled zapustili, kakó se pohujšanje z lepim zadržanjem popravi.

60. Kristjan tudi za teló bližnjiga skerbí.

Kdor bližnjiga po keršansko ljubi, je proti njemu dobrotljiv in usmiljen, in to stori tudi iz ljubezni do sebe, ker vé, de z déli usmiljenja ljubezen do Bogá pokaže, in njegovo zapoved, bližnjiga ljubiti dopolne, in ker vé, de vsako nar manjši dobro délo, ki ga iz ljubezni do Bogá bližnjimu stori, Bog takó ljubeznivo sprejme, kakor bi bilo njemu storjeno, in de mu ga bo v

nebesih povernil. On vé, de Bog je siromaka in bogatína vstvaril, in de obá si jih morata zaslužiti; zató je pa tudi revežu treba, de si življenje in zdravje ohrani; in če mu k temu živeža, oblačila, stanja in družiga potrebniga manjka, mu mora pa tisti dobro storiti, kateri zamore, pa vender le toliko, de sam po drugim siromak ne postane. In to storiti so vsi dolžni, kateri so premožni, de bližnjiga razveselé, mu njegov stan prijetin storé, ga pred terpljenjem obvarjejo, in Bogú hvaležniga storé.

Déla usmiljenja proti telesu bližnjiga so pa té: 1) Lačne nasiti, 2) žejne napojiti, 3) popotne pod streho vzeti, 4) nage obleči, 5) bolnike obiskati, 6) jetnike rešiti, 7) merliče pokopati.

Kdor svojimu bližnjimu, ki je siromak in ubog, te déla storí, dopolne zapovedane dolžnosti do njegoviga telesa, in kolikor naše teló duši h keršanskimu življenju pomaga, tudi duši bližnjiga pomaga. Kteri svojiga bližnjiga zavoljo Bogá ljubi, siromaka ne zaničuje, ker je po božji podobi vstvarjen. Sv. Duh pravi: »Kdor uboziga zaničuje, očita njegovimu stvarniku.» Prip. 17. 5. Tudi ne očita uboštva, ker vé, de bi se nad Bogam in revežem hudo pregrešil, ko bi ga zató žalil. Sv. Duh pravi: »Ne žali serca revniga, in ne odlašaj potrebnimu darú dati. Ne zaverzi prošnje tistiga, kateri je v stiskah, in ne odverni svojiga obraza od potrebniga; ne odverni svojih očí od reveža, de se ne bo jezil; in tistim, ki te prosijo, ne daj perloznosti, de bi za tabo hudo govorili; zakaj prošnja tega, kateri v britkosti svoje duše tebi hudo voši, bo uslišana, njega bo pa njegov stvarnik uslišal.» Sir. 4. 3—6.

On je z reveži prijazin, de je revež vesel, ker si misli: moj brat je, nesrečin je, ker mora prositi; pred Bogam je pa morebiti bolji človek, kot jest, ki sim srečen in s potrebnim preskerbljen, in mu z veseljem dar

da, in kolikor zamore mu k sreči pomaga, zato ker vé, de Bog zapové ubogajme dajati.

Bog zapové ubogajme dajati že po zapovedi bližnjiga takó ljubiti, kot sebe, in usmiljenje vedno zapoveduje. On pa tudi po pravici zapové, ko je obilnost nekterim le zato dal, de bi revežem pomagali, sicer bi bila nepotrebna. Dobé se pa med kristjani taki, kateri mislijo, ubogajme dajati ali revežem pomagati je dobro délo, kdor ga stori; pa ni takó zapovedano, de bi greh storil, kdor bi ne dal; božjo zapoved le za dober svét vzamejo, kakor za zapoved, in zato jim je le na voljo spušeno, dati ali pa opustiti. Ali dobri sveti, ki jih je Jezus v svétim evangélju dajal, se ločijo od zapoved. Kdor ne stori, kar je Jezus le svetoval, ne bo zato kaznovan, kdor pa stori, je njegovo življenje bolj popolnoma, in ima v nebesih obilnišiga plačila perčakovati. Kdor pa tega ne stori, kar Bog zapové, bo pa kaznovan. Jezus je svetoval svojim učencam vse zapustiti, očeta, mater, brate, sestre, hišo in njive, in za njim hoditi; svetoval je vedno devištvo, de se kdo svoji volji odpové, in stopi pod pokoršino človeka, brez kteriga nikoli nič po svoji volji ne stori, to so le sveti. De bi pa vsak kristjan vse svoje premoženje oddal, nobeden se ne ženil, in nobena se ne možila, in vsi menihi biti mogli, se že po pameti razsodi, de to ni zapoved za vsaciga, in cerkev to tudi uči.

Ubogajme dajati, usmiljen, dobrotljiv biti je oestro zapovedano pod žuganjem večniga pogubljenja, in Jezus bo sodnji dan vsaciga po délih usmiljenja sodil. Tistim, ki ne bodo dobrotljivi proti revnima bližnjima, bo rekel: Poberite se vi prekleti v večni ogenj, kateri je hudiču in njegovim angeljem perpravljen; zakaj jest sim bil lačen, žejin, nag, bolan, popotnik, in mi niste dali, česar mi je bilo treba. Kaj družiga hoče sodnik s temi besedami reči, kakor zapovedati, dobrotljiv biti, ubogajme dajati.

Kakor ni mogoče v nebesa priti, če Bogá ne ljubimo, takó tudi ne, če nismo usmiljeni in revežem ne pomagamo. Sv. Janez pravi: »Ako bi kdo premoženje tega svetá imel, in bi vidil svojiga brata, de je v potrebi, in bi svoje sercé pred njim zaperl, kakó prebiva ljubezen božja v njem.« 1. Jan. 3. 17. Tedej, ako bi kdo v dopolnjenji vsih družih keršanskih dolžnost zvest bil, bi pa poglavitne ne dopolnil, bi mu vse zastonj bilo; ako bi se postil, veliko molil, pogostim v cerkev hodil, svéte zakramente prejemal, bi bilo, desiravno je vse dobro, za-nj nič družiga, kot hlinjenje in laž, ako bi zraven proti ubogim usmiljen ne bil. On ni Bogú podobin, Bog vse svoje otroke ljubi; tak jih pa ne ljubi, scer bi se mu smilili; on svojim siromakam svoje vrata zapera, Bog mu bo pa nebeške zaperl.

Bog je svét za vse ljudi vstvaril, vsi imamo pravico do božjih dobrot. Ker je pa zdej po božji modri previdnosti zemlja razdeljena, in vsak svoje po pravici poséde, in je po postavah v svojih pravicah obvarovan, kaj bi bilo siromaku storiti, ko bi mu ti, ki veliko premoženja imajo, ne pomagali? Nekteri je od ubozih staršev rojen, nima nič svojiga, nekterim ogenj, voda vzame, nekterimu toča vse razbije, ali ga kaka druga nesreča ob vse pripravi; ali pridejo slabe létine, kaj bi siromaki počeli, ako bi usmiljenih ljudi ne bilo na svétu? Lakota, nadloge in revšina do konca bi jih morale, de bi mogli krasti, de bi si življenje ohranili. Na koga bi kazali taki? Na nas, njih neusmiljene brate, ki bi jim bili lahko dali kosec kruha, kak denár, kako cujno, de bi se bili pokrili, kako poléno derv, de bi se bili ogreli. Takó je dolžnost bližnjimu v sili pomagati, kolikor in kakor se zamore, ga ne zapustiti in za menj deržati, kakor denár ali drugo blagó, s katerim bi se mu pomagalo.

Mislimo se v taci nadlogah in pomanjkanji, kakor reveža vidimo, kakó bi bilo nam per sercu, ko bi mogli

na njegovim mestu pred vratmi stati, in ubogajme prositi, lačni, stergani, in vsi zmerznjeni, pa bi še domá lačne otroke imeli, ki bi nas težko čakali, de bi jim kej domú pernesli, de bi svojo hudo lakoto potolažili, pa bi nas premožni z besedami odpravili, pojdi z Bogam, in bi nam nič ne dali; ali bi nas solzé ne zalile? Komu je pa permiriti veselje, kteriga usmiljeni kristjan v svojim sercu občuti, ko resničnemu revežu pomaga, zapušeniga otroka preskerbí, de mu je v vsim oče, se za zapušeno vdovo potegne, ko se ji krivíca déla, žalostniga z besedo in dobroto razveseli, to je pravo veselje, ki ga seboj v večnost nese, blagó pa na zemlji popusti. Kako veselo spričevanje je dala vést pravičnemu Jobu v njegovi neznani bolezni, ker je rekel: Nobeniga ptujiga nisim pustil na cesti prenočiti, vsacimu popotniku je bila moja hiša odperta. Obvaroval sim zapušene vdove, in s tolažbo sim napolnil njih serca, bil sim oče ubogih.

Lep izgled vidimo nad usmiljeno Tabito. Ona je umerla, vsi siromaki so žalovali in jokali za njo. Ko so zvedili reveži, de je sv. Peter v Lidi, ne dalječ od Jope, kjer je bila mertva gospá, so poslali dva moža do svétiga Petra, ga prosit, de bi k njim prišel, ker so terdno upali, de jo bo v življenje obudil. Ko je svéti Peter prišel, so ga vdove obstopile, jokale in mu kazale oblačila, ktere jim je Tabita storila. Sv. Peter gré do nje, moli, in reče: Tabita, vstani! Djanj. apost. 9. 40. Komu ne bo tako usmiljeno sercé dopadlo, in kdo se ne bo zavzel nad neusmiljenim bogatínam, ki Lacarju drobnic poberati ni pustil?

Martin, vojšakov sin, rojen na Ogerskim v Sabari, v létu 316, se je per desetim létu začel učiti keršanskiga nauka. Ker je bil njegov oče vojšak, je mogel iti na vojsko, preden je svét kerst prejel. Med razujzdanimi vojšaki je vedno pobožno živel, in kar si je od plačila prihranil, je ubogim razdal. Eniga dné, ko je bil

siliu mraz, jaha s svojimi tovarši v Ambijani na Francoskim. Per mestnih vratih jih prosi vès stergan berač ubogajme, pa nobeden se ni ozerl na-nj. Martin ga viditi se od mraza tresti, de mu zobje klepetajo, pa mu pomagati ne more, ker denárja ni imel, potegne svoj meč in prereže svoj plajš čez sredo, in da polovico beraču, de se je zagernil. Tovarši so se mu posmehovali, ki je v polovici plajša jezdil. Ali kmali ponoči je prejel plačo svojiga dobriga déla. Kristus se mu je prikazal s polovico njegoviga plajša ogernjen, katero je bil beraču dal, in je rekel svojim angeljem: Glejte, Martin učenec me je ogernil s tem oblačilam. To ga je takó močno ginilo v sercu, de se je dal prec kerstiti, ki je bil osemnajst lét star. On je bil pozneje mašnik in škof v Turu. In koliko lepih izgledov beremo v popisovanji življenja svetnikov, kaj so vse storili siromakam pomagati, de so clo sebe pozabili, de je bilo le siromakam pomagamo.

Déla milosti smo dolžni tudi zavoljo samih sebe opravljati, nobeniga denárja bolje ne naložimo, kakor če ga ubogajme damo, ker Bog nar bolj bogato plačuje, in ker ne vémo, ali tudi mi ne bomo obožali; in de tudi ojstri sodbi odídemo. Svéti Jakob pravi: »Tisti bo sodbo brez usmiljenja imel, kateri ni usmiljenja skazal; usmisljenje pa storí lahkejši sodbo. Kaj vam bo pomagalo, bratje moji, če kdo reče, de véro ima, ko pa dél nima? Ga bo mar zamogla véra zveličati? Ako sta pa brat in sestra naga, in vsakdanjiga živeža potrebujeta, jima pa kdo zmed vas reče: Pojdita v miru, ogrejeta in nasitita se: vi bi pa njima ne dali, kar jima je za teló treba, kaj jim bo to pomagalo? — Takó tudi véra, ako nima dél, je mervta, sama na sebi.» Jak. 2. 13—17.

Ubogajmedajanje nam odpušenje grehov zadobi. S. Duh pravi: »Voda goreč ogenj pogasi, in ubogajmeda-

jenje greham zoperstoji, in Bog skerbí za tega, kateri usmiljenje skaže, in se na-nj za prihod spomni.» Sir. 3. 33. In Jezus pravi: Vender pa dajte ubogajme od tega, kar imate, in glejte! vse vam je čisto.» Luk. 11.41. Ko grešnik svoje življenje poboljša, mu Bog grehe odpusti zavoljo del milosti, ki mu jih ni dolžan odpustiti.

Ubogajmedajenje nam v nebesa in k srečni smerti pomaga. Star Tobija svojimu sinu priporoča ubogajme dajati, rekoč: »Ubogajmedajenje od smerti reši, in grehe zbríše, in pomaga najti milost in večno življenje.» Tob. 12. 9. »Blagor temu, kateri se uboziga in siromaka usmili, Gospod ga bo ob hudim dnevu obvaroval, in ga bo na zemlji srečniga storil.» Psl. 4. 1—2. Bog blagoslovi usmiljene že na tem svétu; ali kaj je vés svét proti nebesam, ktere dobrotljiviga človeka čakajo. Blagor usmiljenim strašni dan sodbe, ko bo Jezus vsacimu po njegovih dobrih delih plačeval, ker jim bo v pričo vsiga svetá rekel: Pridite izvoljeni mojiga Očeta! posedite kraljestvo, ktero vam je pripravljeno od začetka svetá. Zakaj lačen sim bil, in ste mi dali jésti; žejin sim bil, in ste mi dali piti; ptujic sim bil, in ste me pod streho vzeli; nag sim bil, in ste me oblekli; bolan sim bil, in ste me obiskali; v ječi sim bil, in ste k meni prišli. Resnično vam povém, kar ste storili kterimu teh mojih nar manjših bratov, ste meni storili.» Mat. 25. 34—40. Po božjim podučnji se prepričamo, de ni le nič zgubljeniga, kar revnimu bližnjimu iz ljubezni do Bogá radi in z veseljem storimo, temuč k našimu velikimu in večnimu dobičku; torej nikar se ne utrudimo dobro storiti, kolikor zamoremo, in Bog nam bo vse obilno povernil, in kdor bo obilno sejál, bo tudi obilno žel; kdor bo skopo sejál, bo pa tudi malo žel.

Kdor tedej svojiga bližnjiga zavoljo Bogá ljubi, kakor sebe, tega ljubezen žene, ker vidi revniga slabiga na telesu in zdravji, ki si ne more več kruha služiti,

de mu ga da; usmili se zapušenih otrok, da jih učiti, de si zamorejo sami kruh služiti; vidi starše z veliko otroci, pa kruha malo, ali ko dragína vstane, ali ko ga kaka druga nesreča zadene in v revšino pripravi, se ga usmili, in mu pomaga po svoji moči. Posebno pa za bolniga reveža skerbí po izgledu Jezusovim, ki je duše in telesa zdravil.

Storí tudi z veseljem siromakam dobro, de se Bogú hvalezniga skaže, ki mu je dober, de ga je v tak srečín stan postavil, de zamore drugim njegovim otrokam pomagati, in se s tem božje ljubezni vredniga storiti.

61. Kakó kristjan božjo zapoved proti bolnikom dopolne?

Kdor bližnjiga zavoljo Bogá ljubi, revnimu rad pomaga, in če je bolan pa še raji zató, ker je še večíga usmiljenja vredin in potrebin. Bog je že per vstvarjenji človeka vsacimu to nagnjenje dal, de se mu revež smili, in Jezus ga je s svojo svéto zapovedjo še bolj obudil, ker je rekel: Kar želite, de bi vam drugi storili, storite jim to tudi vi. De bi bil Jezus svoje učence še bolj obudil, de bi bolnikom radi stregli, jim k zdravju telesa in duše pomagali, jim je obljubil vso postrežbo bolnikom storjeno takó plačati v večnosti, kakor de bi bili njemu stregli.

Vsak bolnik želí v svoji bolezni prijatla imeti, kateri bi ga obiskal, mu pomagal, postregel in ga potolažil v njegovih težavah, in koliko bolj še revež, ki je od vsih zapušen, kakor bi človek ne bil. Lep izgled nam dajejo štirje možje ob času Jezusovim; kako ljubezen do bližnjiga v njegovi bolezni storí. Bil je en mertvouden človek, smilit se jim je, želeli so, de bi ga Jezus ozdravil. Ko je Jezus v Kafarnavm prišel, so zadeli njega in posteljo na ramo, in so ga nesli k Jezusu. Bilo je pa per Jezusu toliko ljudstva, de niso mogli do njega z bolnikom;

nesejo ga verh hiše, odkrili so streho, in so posteljo z bolnikom vred z nje pred Jezusa spustili, in Jezus ga je ozdravil zavoľo njih vére ali zaúpanja va-nj. Mark. 2. Nasproti pa najdemo žalostin izgled neusmiljenih ljudi per osem in trideset lét bolnim človeku, ki ni imel nobeniga, de bi ga bil v kopev djal, kader je angelj vodo plikoval, de bi bil ozdravil. Kakó žalostno je za revniga bolnika, ki nima nobeniga usmiljeniga človeka v postrežbo; in kdor neobčutljiv bolnika gleda, se ga ne usmili, nima človeškiga serca, zato pa tudi Jezus tacim poreče: Poberite se prekleti v večni ogenj, ker me niste obiskali, ko sim bolan bil.

Lé obiskati bolnika, še ni zadosti; keršanska ljubezen je tudi perpravljena mu pomagati; z bolnikom usmiljeni terpi, ker je ud ravno tistiga telesa. Kaj naj kristjan iz ljubezni svojimu bolnimu bratu stori, nam Jezus v perpovedovanji od usmiljeniga Samarijana pokaže, ker pravi: Nek človek je šel od Jeruzalema v Jeriho, in pride med razbojnike, in ti so ga obropali, hudo ranili, in na pol mertviga pustili. Permerilo se je, de pride po tistim potu en duhoven, vidil ga je ranjeniga ležati, in je memo šel; ravno to je storil en levit. Pride pa tudi po tistim potu nek popoten Samarijan do njega, in ko ga je vidil, se mu je v sercu usmilil. Stopil je k njemu, mu rane obezal, in olja va-nje vlil, in z vinam jih spral, ga posadil na svoje živinče, ga peljal v bližnjo gostivnico in ga s potrebnim preskerbel. Drugi dan, predin je naprej šel, je dal gostinčarju dva denárja, rekoč: Skerbi za-nj, in kolikor več še bo treba, ti bom nazaj gredé povernil. Luk. 10. Po ti povesti nas Jezus uči, kaj so zdravi bolnikom storiti dolžni; in kateri kristjan za svoje zveličenje skerbí, bo ravno takó storil, kot usmiljeni Samarijan.

Postregel bo svojimu bolnimu bratu s serčno ljubeznijo in vso poterpežljivostjo, vse bo storil, kar bolnik

storiti ne more, in z veseljem bo storil, ker bolniku sercé v terpljenji veliko polajša, ko vidi, de mu radi postrežejo, in z nevoljo streči bolniku večkrat huje storí, kot bolezen, in nevolja tudi Bogú ne dopade. V postrežbi se dober kristjan tudi ne vtrudi, če je bolezen tudi dolga, ker vé, de Bog da in vzame bolezen, kakor je njegova svéta volja, in de si v postrežbi bolnika veliko dobriga za nebesa persluži, ker v bolniku Jezusu streže. Ravno zató ga pa tudi nevolja ne obíde, ko ima z nepoterpežljivim in nehvaležnim bolnikom opraviti, ker po milosti sodi, de bolezen je vsih teh sitnost kriva, in ker vé, de težje ko je kako zapovedano délo storiti, pa ga vender iz ljubezni do Bogá storí, večí je zasluženje per Bogu, zató ne porajta na sitnosti bolnikove, ampak le na božjo zapoved, de jo zvesto in z veseljem dopolne.

Pervi so domači dolžni bolniku streči, če ti zamudé, pa sosédje; ker smo vsi bratje in sestre med seboj, kteri smo dolžni eden družimu milost skazati, in dober kristjan je željin več dobriga storiti, se še ponudi za postrežbo, storí kakor je Samarijan storil.

Ako je pa bolnik ubog, pa ni s samo telesno postrežbo opravljeno. On potrebuje morebiti postelje, odeje, jedi, pijáče, zdravil in denárja. Bolnik ne smé vsiga od kraja jésti, potrebniga si ne more zaslužiti, in ne sprostiti, takó morajo drugi po božji zapovedi za-nj skrbeti, in mu v nadlogi pomagati z vsim, kar bi želéli, de bi jim drugi storili, ako bi v tacih nadlogah in stiskah bili. Bog to zapové, in mi mu moramo pokorni biti. Tudi za zdravnika in zdravila je treba skrbeti, če nam je mogoče, in de bolnik po zapovedi zdravnika storí.

Zgodí se pa tudi, de bolniki želé jedil in pijáče, ktere bi jim škodovalé, strežniki jim jih ne smejo dovoliti, de bi jim k smerti ne pomagali. Samarijan nam da izgled, kakó je preskerbel obropaniga in ranjeniga, in kdor bo to storil zavoljo Bogá, kar on, se bo po délih

prepričal, de Bogá in bližnjiga za res ljubi; kdor pa zamore storiti, in ne stori, naj vé, de zapoved ljubezni ne dopolne, in de ravno zato nima pravice do božjiga kraljestva.

Dober kristjan pa tudi za dušo bolniga brata in še bolj kot za teló skerbí, ktera v bolezni tudi peša, in če ni tolažen, lahko v zaúpanji v Bogá slabí. Če je tudi v véri še takó dobro podučen, od bolečin nadleževan, se vsih resnic ne spomni, ktere bi ga potolažile, de bi svoje težave in britkosti voljno terpel in z božjo voljo sklenjen ostal. Kakó potrebin in prijetin je bolniku tak prijatelj, de ga pride obiskat, ki ga vé potolažiti, mirniga in veseliga storiti, koliko lažej potlej terpí; on mu olje vlije v rane, de ga hladi, tudi k zdravju mu pomaga, ko je bolj potolažen, zdravi mu bolj pomagajo, in prava tolažba večkrat več k zdravju pomaga, kot vse zdravi. In nobena stvar na zemlji ne zamore bolnika takó potolažiti, kot véra. Véra mu pokaže vsigamogočniga in usmiljeniga Bogá, kteri svojiga otroka tpe, de ga poboljša, ga do groba pelje, in ko nobeden več pomagati ne more, ga on spet od groba odpelje, ga ozdravi. Ker dober kristjan bolniku iz serca želi, de bi vse po volji božji storil, in terpel, de bi si v bolezni nebesa služil, tudi družiga pogovora per bolniku nima, kakor od resnic svete vére, in kar je družiga prav potrebniga. Kteri pa nima prave keršanske ljubezni do bolnika, prazne reči govori, ali kake novice pripoveduje, de je ali bolniku težak, ali ga pa vsiga razmišljeniga stori in od Bogá odverne. Posebno treba se je varovati, de bolnika nobeden ne razžali.

Desiravno je vès čas našiga življenja čas perpravljanja k smerti, in de bi nas neperpravnih ne najdla, še Bogá prosimo, de bi nas rešil nagle in neprevidene smerti; takó je tolikanj bolj potrebno se pripraviti, ko nas Bog z boleznijo na njo opominja. Vès čas našiga

življenja je vedna vojska za nebesa, in v bolezní ona ne neha, le bližej konca je, ali zato sovražnik našiga zveličenja in skušnjave od našiga mesá so večkrat takrat še hujši. Bližej groba ko smo, bolj se bojimo ločitve od svetá in od svojih, bolj se bojimo prihodnje sodbe, in manjši je upanje. Vojska je nevarna, pa Bog jo dopusti, in gnado daje srečno končati, in kdor z gnado božje dela, jo tudi srečno končá. Méro nespameti pa napolne, kateri je ne íše, in tudi hudo se pregreše, kateri bolnika ne spomnijo, de naj svéte zakramente prejme, po katerih jo zadobí.

Nekteri nespametno mislijo, če duhovna pokličemo, potlej bo gotovo umerl. Neusmiljeni so, ko bolnika na to ne spomnijo, ker le za teló skerbé, de bi se bolnik ne prestrašil, kar bi mu morebiti škodovalo, teló več, kot dušo obrajtajo. Glejte! Bog sam bolnika po bolezní na smert domišljuje, in vi ga hočete zmotiti, de bi glasú Gospodoviga ne slišal; kdo zmed vas mu bo podaljšal njegovo življenje za en komólc, vi mu hočete narboljši zdravilo za dušo odvzeti, katero ga bo ozdravilo za večno življenje, in svéto poslednje olje mu bo še k zveličanju, in na vsako vižo bo bolnik bolj miren.

Bolnik po véri svojo bolezen za obiskanje božje ima, po kateri ga Bog h pokori vabi, zato skerbí poravnati, kar je še kaj treba. Smerti se takó hudo ne boji, ker upa v bolji življenje priti in rešen biti od hudiga na zemlji, posebno od perložnosti grešiti, in ni goljufan v upanji. Skerben kristjan še v zdravji prosi svojiga prijatla, de naj za-nj skerbí v bolezní, de bo ob času previden, dokler se bo še dobro zavedil. Pa to še ni zadosti, bolnik potrebuje, de se mu večkrat kaj božjiga pové, posebno kateri več tednov ali mescov bolan leží; koristno jim je iz bukev kaj dobriga brati, de je njih duša bolj z Bogam sklenjena, ker je dolga bolezen gotova smert. Bolje je za bolnika, de na Bogá misli,

kakor na druge reči, ko bi mu jih pripovedovali. Večkrat lepe molitve z njim moliti; če je v zdravih dneh rad molil, bo zdej v bolezni še raji, če pa pred ni, je pa zdej še toliko bolj potrebno, de bolj na Boga misli, in se iz vse duše k Bogu oberne, naj že potlej ozdravi ali umerje; poboljšano in pobožno življenje je edino potrebno za vsaciga človeka.

Kristjani tudi molijo za bolnike, de bi jim Bog dal zdravje duše in telesa; posebno dobro je takrat, ko ga mašnik previdi s svétimi zakramenti, de ga spremijo k bolniku, ker združena molitev z mašnikom po nauku svétiga Jakoba per Bogu veliko zamore. Kdor pa ne more spremiti Gospodoviga mašnika, ko z svétimi zakramenti k bolniku gré, naj pa moli očenaš in češena Marija za dušno in telesno zdravje bolnika, kader sliši k obhajilu pozvoniti.

Treba je bolnika spomniti, de naj svoje časno premoženje po keršanski ljubezni v lep red spravi, de ga ne bo nič skerbalo, in za njim prepír ne vstane, de bo potlej brez vsih skerbí le za dušo skerbel. Takó se je po keršansko zadržati proti bolnikom, kakor je bilo že povedano; za bolj nevedne v ti veliki keršanski dolžnosti, de bi vsakter po svoji moči vedil božjo voljo dopolniti z gnado Jezusa Kristusa. »Ne bodi len bolnika obiskati; zakaj po tem boš v ljubezni poterjen.« Sir. 7. 39.

62. Kakó umirajočim bolnikom zadnjo pomoč skazati?

Ko se vidi, de se je perbližal čas bolniku, de se bo duša ločila od telesa, se mašnik pokliče ako je blizo, in če mu je mogoče priti, de še za-nj s pričujočimi moli.

Dolžnost zdravih je, skerbno vse opustiti in iz pòti spraviti, kar bi utegnilo umirajočiga v njegovim zadnjim smertnim vojskovanji motiti, in mu nepokoj délati. In

kdor se joka zderžati ne more, naj raji od bolnika gré, de mu teže ne déla. Vsiga nepotrebniga govorjenja se zderžati, bolnik želi mir, ker gré v večni mir. V zadnji uri je bolnik vse bolj počutljiv, vse na tanko sliši; torej se more le tiho biti, in nič govoriti, kar bi mu znalo težko sercé storiti; postavim: ko bi kdo govoril, zdej bo sklenil, ubog revež, koliko terpi, de bi že skorej prestal, i. t. d.

Ko je umirajoč v medlevicah, ali ga božjast tare, mislijo nekteri, de veliko terpi; ali po božji previdnosti večidel nič ne terpi, ker se ne zavé, ker taki povedó, ko se spet zavedó, de niso nič občutili; torej nikar jim nadležni biti s krolepjem. Nikar preglasno moliti, in le kratke molitvice; umirajoč naj jih pa le v mislih moli, ne pa na glas izrekuje, in slaběji ko prihaja, krajši naj bodo molitve. Če se pa bolnik ne zavé, naj pričijoči za-nj molijo. Kakošna tolažba za bolnika je molitev kristjanov, ko sam ne more več moliti, pa vidi kakó drugi za-nj molijo, in njegovo dušo Bogú priporočajo, kateri jo bo zdaj sodil.

Navada kristjanov je umirajočim svečo v roke dajati, v spomin, de je pripravljen, kot pét pametnih devic z lučjo nebeskimu ženinu naproti iti, in ga sprejeti, kader pride. Pomeni pa tudi Jezusa, ki je prava nebeška luč, ktera kristjanam svéti na poti v nebesa. Tudi je navada mu podobo Jezusovo na križu v roko dati, de je bolnik v upanji va-nj bolj poterjen, ker se spomni, kakó močno ga Oče nebeški ljubi, ki je svojiga Sina za-nj dal; in de bolj ga ni mogel Jezus ljubiti, ko je za-nj umerl. Bolji pa je, de se sveča goreča na stran umirajočiga postavi, namest de bi se mu v roko dala, de se uuu teža z njo ne stori. Ko je kristjan svojo dušo Bogu izročil in svét zapustil, naj pokleknejo pričijoči, in naj za-nj molijo, de bi ga Bog po svoji nepreseženi mi-

losti sodil, in ga vzel v svoje večno kraljestvo, kjer ga bo večno hvalil.

Kristjani po svojih mertvih nezmérno ne žaljujejo, in véjo svojo počutljivost tolažiti, ker jih véra uči, de so le zaspali; imajo terdno upanje, de, kakor je Jezus glava kristjanov od smerti vstal, bodo tudi udje njegovi vstali. Sv. Pavel opominja kristjane, naj se s tem upanjem per smerti svojih povesele. 1. Tesal. 4. 12. Z očaki tudi od smerti govoré, de je bila pred prihodom Jezusovim na svét strašna, zató, ker je po izvérnim grehu na svét prišla, in strašna, zavoljo hudobniga življenja ljudi. Jezus je pa svét odrešil, in smerti odvzel strašno stran s svojim od smerti vstajenjem, in jo je le spanje imenoval. Zdej je smert za dobriga kristjana le ločitev od zemlje in sklenitev z Bogam. Kristjan gré le počivat, in zató mu tudi vošimo, de bi v miru počival, ker vstajenje vérjemo. Vémo, de se duše dobrih kristjanov v Bogu veselé, de se jim ni treba več vojskovati, in niso več v skerbéh, de bi Bogá razžalili. In ravno to vošenje nas uči, ne nezmérno žalovati per smerti svojih, ampak le za nje moliti, de bi bolj gotovo duša v miru počivala. Sv. Ciprijan še uči, de naj se kristjan veseli, kader kter njegovih umerje, ker je smert za kristjana dobiček, je rešen od svetá, od grehov mesá, od skušnjav, od preganjenja, vsih nadlog in vsiga terpljenja, od zalezovanja hudiča, on je zdej gotov svojiga zveličenja, ko ga je Jezus vzel v svoje večno veselje. Sv. Hijeronim pravi: Ne žalujmo zató, ker smo jih zgubili, ampak veselimo se, ker smo jih imeli. S. Krizostom pravi: Žaluj, pa ne kakor ajd, ki od vstajenja nič ne vé, in večniga življenja ne perčakuje. Zakaj žaluješ zavoljo mertviga? Če je bil hudoben, bodi hvaležin, de je njegove hudobije konec. Če je bil pravičen in dober, veseli se, de ga je Bog takó hitro vzel, préd ko je hudobija njegovo sercé popačila, de je zdej tam kjer se ni več bati

za-nj, de bi se spreménil. Praviš, je mlad, ravno zató Bogá zahvali, de ga je že v mladosti v bolji življenje poklical. Če je bil star, pa tudi zató Bogá zahvali, de ga je k sebi poklical. Če je kot grešnik umerl, ga je zdej saj vstavil na poti hudobije. Ako bi bil Bog pre-vidil, de se bo poboljšal, bi mu bil dal čas se spokoriti. Če je bil pravičen, blagor mu je. Ako cesar eniga naših v svojo hišo k sebi pokliče, gotovo ne bomo žalovali in jokali. Kralj nebes in zemlje pošlje svoje ange-lje po nas, de nas vzame v svoje večno prebivališe, jokajmo iz ljubezni do tistiga, ki ga je Bog k sebi vzel.

63. Kakó se kristjan proti mertvim zaderží?

Od začetka katoliške cerkve je v navadi bilo, ko je kristjan umerl, de so oznanili drugim kristjanam, de se je eden njih bratov ali sester ločil od svetá; od sed-miga stoletja keršanstva, kar so zvonovi znajdeni, so pa s posebnim zvonam v cerkvi oznanili smert kristjana. V navadi je bilo v začetku, de so razločili, kdo je umerl; če je ženska umerla, de so enkrat prejenjali z zvonam, per moškemu pa dvakrat; per duhovnih je bilo pa v navadi tolikokrat prejenjati z zvonam, kolikor žegnov je imel, in per mašniku sedemkrat, na zadnje pa z vsimi zvonovi. Zdej pa v večih krajih per ženski dvakrat, per moškemu trikrat, per mašniku pa štirikrat odzvoní. Zvoní pa zató, de kristjani Bogá za-nj prosijo, de kar je iz slabosti grešil, mu po svoji milosti odpustí.

Kristjani so pa v vsih časih do mertvih trupel kristjanov veliko spoštovanje in skerb imeli, de bi ne bile nič poškodovane. Varovali so jih pa zató, ker jih sv. Pavel imenuje ude Kristusove, in tempelj svétiga Duha, in so imele delež nad vsimi dobrotami, ktere je Bog po svoji milosti ljudém dajal. Bile so tudi per svétim kerstu s svétim oljem maziljene. Sv. Avguštin pravi: Te-

lesa so služile dušam s pomočjó gnade svétiga Duha nar svetejši déla opravljati. Dalje pravi: „Kristus je imel človeško dušo in teló, ako bi bil le človeško dušo imel, bi bile le naše duše njegovi udje, takó so pa tudi naše telesa udje Kristusovi. Zavaljo Jezusoviga telesa so naše telesa udje Kristusovi, zavaljo svétiga Duha, ki v nas prebiva, so pa tudi tempeljni svétiga Duha. Koga zaničuješ, če teló zaničuješ? Kristusa, kteriga ud si, svétiga Duha, kteriga tempelj si. Naše telesa so pa tudi s kervjo Jezusa Kristusa drago odkupljene, torej tudi posebniga spoštovanja vredne, ker bodo spet vstale in se z dušami sklenile, in kdor jih ne spoštuje, razodeva svojo slabo véro v vstajenji od mrtvih.

Pervo délo, ki ga mrtvimu storé, je, de mu oči zatisnejo, v spomin, de smert je le spanje, in de naj jih ima zatisnjene, dokler jih bo Bog na dan od mrtvih vstajenja spet odperl, kader bo trobenta zabučala, in se bodo vsi mrtvi v grobéh zbudili.

Zatisnejo se mu pa tudi oči v spomin, de je odmerl svétu, in svét za-nj nima več oči, de bi svét in kar je na svétu gledal, njegova duša zdej Bogá gleda, in njega gledati ne potrebuje več telesnih oči. Kristjani odvernimo svoje oči od reči, kterih gledati nam je nevarno in škodljivo, de nas ne bo enkrat to peklo, pa prepozno.

Ko so merliču oblačilo slekli, je bilo od perviga časa v cerkvi v navadi, de so truplo z vso sramožljivostjo z vodó umili, kar se še zdej v večih krajih zgodi, de saj nektore ude umijejo. Moški so moške umivali in ženske pa ženske; zapovedano pa ni bilo nikoli. Poméni pa umivanje trupla, de kakor je duša po kèsu in čisti spovedi s solzami pokore od grehov umita, očišena, takó tudi teló skozi vodo, ker bote obé skupej na dan vstajenja večno čistost in večno čast od Bogá prejele; in tudi v spomin, de kdor v Gospodu umerje, je zares čist, in gré brez madeža v božje kraljestvo. Spomnijo

naj se pa tudi, kateri so per umivanji merliča, kakó si morajo prizadevati s solzami pokore svojo dušo od grehov očistiti, de kader se bodo ločili od telesa, jih ne bodo grehi odvernili od gledanja obličja božjiga, ker nič omadeževaniga ne pojde v nebeško kraljestvo.

Oblačili so mervto teló skozi več časa v belo pertnéno oblačilo, zató, ker je bilo tudi Jezusovo teló v belo tančico zavito. Bére se, de so nekteri pobožni kristjani iz posebne ljubezni, in ker so za imenitno dobro délo šteli nalaš za merliče oblačila délali, de so merliče vanje oblekli. Nekteri so si ga v zdravih dneih za se napravili, de so jih v tisto oblačilo oblekli in v grob položili. Oblekli so jih pa tudi v bele oblačila v spomin, de morajo na duši in telesu čisti brez madeža biti, ako hočejo Bogá gledati. Imenitne so pa tudi po stanu oblekli, kakor tudi še današnje čase. Kraljem so dali krono in meč, vojšakam meč, mašnike so v mašno oblačilo oblekli, devícam so dali vence na glavo in na trugo, de bi bili drugi na čistost opominjani.

De bodo trupla mertnih kristjanov v oblačila po njih stanú oblečene, nam da naznanje, de pred Bogam bo vsak odgovor dajal, kakó je dolžnosti svojiga stanú dopolnil, v kteriga ga je bil Bog na tem svétu postavil.

Potlej merliča položé na kake dilje ali pa mu napravijo posteljo, de pridejo sosedje, prijatli in dragi kristjani ga pokropit, in za njegovo dušo Bogá prosit; pa tudi, de bi se nad njimi učili, de ravno taka njih čaka, naj je človek mlad ali star, zlahtniga ali kmetiškiga stanú, bogat ali siromak, s smertjo vse mine, in smert vse enake stori. Merlič scer nič ne govori, vender nas uči, »danes meni, jutri tebi.« Zraven merliča postavijo eno ali več luč, Jezusovo podobo na križu in blagoslovljeno vodo v kaki posodi; in to je v navadi od pervih časov kersanstva. Luč nas spomni, de v človeku ni vse umerlo, le teló je umerlo, duša pa še živi; torej

ne žalujte, ker ga bote še vidili v boljšim kraju, kot je zdej bil, ker je v pravi véri umerl. Spomni nas pa tudi luč, de prosimo Bogá, de bi mu nebeška luč, Jezus Kristus svetil, ker on je prava luč, ki vsaciga človeka razsvetlí, kateri pride na svét, ali gré iz tega svetá.

Kropé ga z blagoslovljeno vodó in Bogá prosijo, de bi ga z gnado svojiga usmiljenja in zavoljo neskončniga zaslužnja Jezusoviga očistil vsih madežev greha, če se v vicah znajde.

Cerkev Jezusova je vselej per smerti kristjanov posebno skerbela, de je bila dušam z molitevjo prec na pomoč prišla, ker imamo združbo med seboj, in zató so dobri kristjani po apostoljskih postavah (*libr. 6. c. 29*) precej skerbeli, de je bila svéta maša brana za dušo mertviga. To je sv. Avguštin per smerti svoje matere prec storil, de so bile svéte maše za njo brane. Molili so psalme v iménu mertviga, posebno 50. in 129. psalm, in so čuli per merliču in Bogá milosti prosili. V navadi je bilo velike bilje imeti po vsakim odrašenim merliču; današnje dni je pa navada na dan pokopa ali pa osmi dan, za umerliga posebne molitve opravljati.

V navadi je tudi zvoniti merličem. Cerkev pa to storí, kot skerbna mati, de oznani svojim otrokam, kristjanam, de eden njih bratov je umerl; in z glasam zvonov vse opominja, de naj za-nj ali za njo molijo, in z dobrimi déli na pomoč pridejo, de bi se Bog ne spomnil grehov njegove mladosti, in ponovil v njegovi duši, kar je po človeški duši razdjano, ali po goljufnim satanu poškodovaniga; in ker je tudi on ud Jezusoviga telesa, ga perdružil med število svojih svetuikov.

Ko pride čas pokopovanja, denejo mervto truplo v trugo, štiri žagance so njegova hiša; v nji bo prebival, v nji ležal, naj je bogat ali reven, imenitniga ali pa niskiga stanú; za to hišo se ne bo nihče pravdal, in ga

iz nje preganjal. To bomo nesli v grob od vsiga, kar smo skup spravili.

Teló ali saj obraz pokrijejo z belim platnam, in to je bilo vedno v navadi; ko so mučence v grobéh najdlji, so bili z belimi rutami pokriti ali pa celo teló va-nje zavito. Per svétim kerstu so nam na glavo položili belo rutico v spomin nedolžnosti, katero nam je Bog v svétim kerstu dal, in tudi zdej nas spomni, de človek mora brez madeža biti, ako hoče k Bogu priti.

Izprašaj kristjan svojo vést, ko vidiš z belo ruto merliča pokritiga, ali si še takó srečin, de si kerstno nedolžnost ohranil? Blagor ti je, če si v gnadi božji, lahko ti bo per sodbi božji, gorjé pa ti je, če si jo zapravil; kaj bi bilo, ako bi tebe zdej versta zadela umreti, ko še pripravljen nisi. Zató nikar ne odlašaj se k Gospodu, svojimu Bogu obrniti in pokoro délati. Gospod je tvoje dni soštel, morebiti boš še jutri na parah ležal, in kaj ti bo pomagalo, če bo tvoje blede teló z belim platnam pokrito, tvoja dušo pa černa pred Bogam? Nikar ne omadežuj svoje duše in telesa z grehi, de se boš na dan vstajenja svetile, kot sonce.

Potlej trugo zabijejo, de je popolnoma od tega svetá ločen, in nima nobeniga opravka več na tem svétu. Pokrijejo jo s črnim pertam. Nedolžnih truge so z belim pertam pogrinjali. To je v znamenje, de človek nič svojiga blagá sabo ne ponese, le dobre ali hude déla gredó z njim. Nobeden kosec kruha, ki ga je lačnimu dal za voljo Bogá; nobena kaplja vina, s katero je žejniga okrepčal; nobena cunja, s katero je naziga oblekel; noben denár, ko je ž njim bližnjimu pomagal; nobeno dobro délo iz ljubezni do Bogá in bližnjiga storjeno ne bo pozabljeno, vse pojde ž njim. Ravno takó pa tudi pojdejo ž njim vse hude déla, vsaka krivíca in goljufija, katero je storil, vse kar je dobriga opustil, i. t. d. Ker nas bodo dobre déla v večnost spremenile, storimo, kar Bog hoče,

zapustimo, kar prepové, de z veseljem pojdemo pred njega, ki nas bo sodil.

Kader so ure stekle, de ima merlič pokopan biti, pride mašnik, njegov zadnji tovarš, de spremi ostanjke strohljivosti v grob, in z ljudstvam za dušo mertviga moli. Mašnik ga je sprejel per svétim kerstu, in po gnadi svétiga Duha prerodil za Jezusa Kristusa, in on ga na zadnje previdi z vsimi svétimi zakramenti, de bi v gnadi božji se ločil od svetá, in šel k Bogu. Ko pride k merliču, ga pokropí z blagoslovljeno vodó, in pokadí s kadilam, ker prosi, de bi Bog očistil njegovo dušo od grehov, in jo z nebeškim duham razveselil. In ko vzdignejo trugo, in ga nesó k grobu, takrat tudi kristjani vošijo mertvimu bratu, de bi ravno takó angelji njegovo dušo nesli v nebeški raj.

Pred mašnikam in merličam se križ nese v spomin, de bo kristjan pokopan, kateri je v Jezusa Kristusa véroval, in je zdej svoje vojskovanje končal. Spomnimo se kristjani, de kakor zdej vidimo pred merličam križ nesti, ga bomo tudi sodni dan vidili, ko bo prišel Jezus vesoljni svét sodit, de bi ga vidili z veseljem, po tem, ko bi po njem premagali sovražnike svojiga zveličenja. O de bi vi, kateri večkrat merliča k grobu spremljate bolj na to mislili in molili za dušo rajnciga, scer je vaše spremljenje za merliča zastonj!

Spomnite se kristjani, kakó vas bodo enkrat nesli iz vaše hiše, in nikdar vas ne bo nazaj. Prec per smerti še jokajo tvoji otroci, bratje in sestre; pa kakó kmali te bodo pozabili; tvoje premoženje bodo v nevošljivosti delili, za te pa malo ali clo nič molili. Poglej spremljavcov tvojiga brata; ravno taki bodo tvoji brez vsiga duha keršanske ljubezni. Morebiti te bodo spremili tovarši tvojiga greha, zavoljo kteriga bo tvoja duša večno terpela. O svét, kakó nič je tvoja sreča, kakó goljufna tvoja prijaznost! —

Ko je v navadi bilo in je še zdej po večih krajih keršanstva, de le zjutrej pokopujejo z mašo, takó merliča pred cerkvene vrata pernesó, tam molijo in ga tudi v cerkev postavijo med mašo ali biljami. Pred svétim kerstam je otrok tudi pred cerkvenimi vratmi, dokler ni keršen, ker še nima pravíce do nebes; takó tudi duše mertviga ne, če ni očišena od madežev greha po pokori; zató prosijo Bogá po Jezusovim daru na križu, de bi mu Bog odpustil, kar ni s pokoro še zadostil. Desiravno pa mašnik in ljudstvo prosijo za dušo vsaciga mertviga, de bi jo Bog v nebesa vzel, se vender ne more zgoditi per vsakim, ker niso vsi v Bogu umerli, kakor nam Jezus pové, de Lacar in bogatín sta umerla; Lacarjevo dušo so angelji v nebesa nesli, bogatína duša je bila pa v pekel pokopana; komur kristjan služi, tisti ga pa plača!

Nesejo ga k grobu, to je, zadnje prebivanje človeškiga telesa, ktero mu je stvarnik prec po storjenim grehu odkazal, ko mu je rekel, de je prah in de bo spet prah. Zemlja je nas vsih mati, in zató je nas vsih dolžnost mertve pokopati, jih materi nazaj dati, in to je délo ljubezni do bližnjiga, ki ga nam Bog zapové. V tem nam je Tobija lep izgled dal, ki je mertve v Nini ve pokopoval, kjer je kako mertvo truplo najdel, in Bog ga je zató blagoslovil. Mašnik še enkrat pokropí in blagoslovi merliča in grob, in pogrebci ga položé v grob takó, de njegov obraz in nogé so proti jutranjim soncu obrnjeni, kakor je tudi Jezus v grobu ležal. Zagernejo ga s perstjo, de bo čakal dneva vstajenja. Zakrit je našim očém za ta svét, in vsi ga zapusté v temnim grobu in prosijo Bogá, de bi mirno počival in mu večna uč svetila.

Spodoben pogreb smo vsacimu človeku dolžni, to je zadnja část, ki jo človeku skažemo, ko ga k grobu spremimo, tode uboziga, kakor bogatiga. Po smerti so

vsi enaki, nobeden ni več ubog in ne bogat; tam v večnosti le svéto življenje veljá.

Kakó se pregreší kristjan per mertvih?

Pregreší se, ako njih trupel v časti nima, od mertvih slabo govórí, jih spodobno ne spravi; za nje ne moli in svétih maš za njimi ne opravi, ktere je opraviiti dolžan.

Keršanska ljubezen tudi jetnikov ne pozabi, tudi njih se usmili, če so po nedolžnim v ječi. Ob času preganjanja vére so kristjane po nedolžnim zapirali v ječe; drugi kristjani so za nje prosili, denárje per kristjanih brali, in jih iz ječ odkupovali, bratovšine postavljali, de so dolžnosti na se vzeli, tudi jetnikom v ptujih deželah iz ječe pomagati, ker so nevérci z njimi baratali, jih v sužnost prodajali. Taki so vredni, de se jih kristjani usmilijo. Kteri so pa po pravíci v ječo obsojeni, prejemljejo plačo svojih dél; ali vender so potrebni, de se jih drugi usmilijo, de jih učé, svaré, opominjajo in k poboljšanju njih življenja in h pokori napeljujejo, de bi jim zaslužena kazin k zveličenju duš zalegla.

64. Ne ubijaj.

Ni večí pregrehe zoper teló in življenje bližnjiga, kot ubijanje. Ta greh svéto pismo v nebovpijoči greh imenuje, ker vpíje v nebesa po kazin. Bog je dal človeku življenje, de bi na zemlji Bogá častil in k svojimu in bližnjiga pridu délal, in si zveličenje zaslužil; zató se tisti, ki bližnjimu življenje krajša, hudo zoper Bogá pregreší, in nar hujši, kdor ga umorí. Bog je dal človeku življenje, in le on mu ga smé vzeti. Kdor bližnjimu življenje vzame, ga prípravi ob perložnost, si večno zaslužiti. Nar večí dobrota je življenje, in kdor mu ga vzame, mu vzame, kar ima nar boljšiga na svétu, in te krivíce ne more več poravnati, življenja mu ne več dati.

Pregreši se ubijavec nad njegovo žlahto, in nad vsimi, katerim je ubiti k pridu bil; in tudi vse je na njegovi vésti, kar bi bil še dobriša drugim storil, ko bi bil še živel. Če je ubiti v smertnim grehu, se ne more več skesati, in nima več perložnosti pokore storiti, takó mu tudi večno življenje vzame. Zató je Bog to hudobijo oestro prepovedal. Rekel je Kajnu, ki je svojiga brata Abeljna umoril: »Kaj si storil? Glas kervi tvojiga brata vpije k meni od zemlje. Zdej boš tedaj preklet na zemlji.« 1. Moz. 4. 10. »Od taciga, ki je kriv prelite kervi, ne smete nobene odkupe vzeti, ampak mora precej umreti, de ne bote dežele vašiga prebivanja ognjusili, ktera bo s kervjo nedolžnih omadežana, in ne more drugač očišena biti, kakor po kervi tistiga, kateri je kri družiga prelil.« 4. Moz. 35. 31. »Kteri koli bo človeško kri prelil, tistiga kri bo prelita; zakaj človek je po božji podobi vstvarjen.« 1. Moz. 9. 6. Nad to strašno pregreho mora vsaciga človeka groza in strah preleteti, ako le misli na njo.

Greha ubijanja je kriv, kateri bližnjimu življenje naravnost vzame, postavim: ko ga vstreli, zadavi, zabode, s kakim drugim orodjem do mertviga vdari, v vodo verže, ali s kake visočine pahne, de se ubije, i. t. d. Tudi storí greh ubijanja, če človeku jesti in piti ne da, kar mu je treba, ali bolniku potrebnih in zdravih jedí ali zdrave pijáče, ali potrebne postrežbe, ali zdravil ne da iz hudiga namena, de bi zavoljo pomanjkanja pred mogel umreti; ali če bi koga iz smertne nevarnosti ne hotel rešiti, ko bi zamogel. Ubije ga z zapovedjo, de ga drugi umoré, kakor David Urija, ki je Joabu zapovedal, ga na nar bolj navarni kraj v vojski postaviti, de ga bodo sovražniki gotovo ubili. David ga ni umoril s svojo roko, pa s svojo voljo, ker je zapovedal ga tje postaviti, de je bil pred umorjen. Umorí ga z besedo, kakor judje Jezusa. Niso ga umorili s svojimi rokami, pa z

besedo, ker so Pilatuža silili, de naj ga da umoriti, in ker so vpili, križaj ga, križaj ga. Ubije bližnjiga, če svetuje, kakor Kajfež, i. t. d.

Greha ubijanja je človek kriv, desiravno ga ob enim ne umori, če bližnjimu take dela naklada, ki njegovo moč presežejo, de se mora spriditi, in pred umreti, kakor bi bil umerl, ako bi se per delu spridil ne bil; ali če ga vedno grize, žali in preteplje, de zdravje in življenje zgubi. Per tacih okolišinah bližnji še več terpi, ko le počasi uméra. Res je, svét na to ne porajta, ali greh le velik ostane, pretegnjen človek vender le umreti mora.

Tudi tisti ni vès greha moritve prost, desiravno ne misli bližnjiga umoriti, ki z orodjem varno ne ravná, postavim z nabito pušo, ko se sproži, in bližnjiga vstreli; ali s strupam in drugimi škodljivimi rečmi. Res je, de se po nesreči zgodi, de je bližnji poškodovan; vender le je kriv, ker ni bil varin. Ako bi zdravila svetoval, bolezni bi pa ne poznal, in v tem učen ne bil. Ako bi oblačila prodajal od bolnikov, kateri so v taki bolezni umerli, ki se človek po njih nevarne bolezni naléze. Bolj premišljeno, ko svojimu bližnjimu kaj taciga stori, kar mu življenje, bodisi ob enim, ali počasi vzame, večí je greh in imenitniši, ko je poškodovan, večí je tudi greh.

Hudo se pregrešé zoper péto zapoved nečiste ženske, ktere zavoljo poštenja pred svétam se ob sad telesa pripravijo, otroku časno in večno življenje vzamejo, ko ni svétiga kersta prejel. Ž njimi grešé tudi vsi tisti, ki k speljanju te strašne pregrehe kakor si bodi pomagajo. Grešé možjé, kateri svoje žene v drugim stanu hudo imajo, jih pretepljejo ali sujejo, de ob sad pridejo. Tudi grešé take žene, ktere se zadosti ne varjejo škodljivih jedí in pijác, vzdigovanja, padca, plesa, jeze in vsiga, kar jim škodje, de mervto porodé. Takó tudi

starši greše, ki majhne otrok e k sebi v posteljo devajo in jih v nevarnost postavijo, jih zadušiti.

Vsak prelomi péto božjo zapoved, kateri svojiga bližnjiga na enim ali večih udih telesa poškodje, kar se v bojih per samopašnih ljudéh, in per pijáncih zgodí, de se kregajo, pretepajo in eden družiga ranijo. Večkrat tudi boj vstane iz pregrešne nečiste ljubezni med nečistimi ponočnjaki. Hudobni ljudjé, tatjé, razbojniki in nečistniki le noč izvolijo, svojo hudobijo dopernašati.

Ubijanje po nesreči ali nepremišljeno je od premišljeniga razločeno. Bog sam razloček stori, ker pravi: „Kdor nevedama svojiga bližnjiga vdari, in se skaže, de poprej ni imel nobeniga sovraštva do njega, temuč, de je le z njim v gojzd šel derva sekati, med sekanjem pa mu je sekira iz rok ušla, in železo iz toporišča odletelo, priyatla zadélo in ubilo, ta naj pribeží v eno zgorej imenovanih mest, in naj per življenji ostane.“ 5. Moz. 19.4. Pa le takrat je brez greha, če je kako potrebno délo prevideno in varno délal, takó, de od svoje strani clo nič kriv ni; če je pa neprevideno tjè v en dan délal brez skerbí, ali kako nepotrebno délo, ni brez greha pred Bogam.

Neznano, strašno pregreho ubijanja Bog večkrat na tem svétu hudo kaznuje z nemírno vestjó, vedno ubijavca grize in peče; in nobenimu živimu človeku si ne upa svojih britkost potožiti, in ko bi jih tudi potožil, mirú vender le ne najde; ubitiga človeka vidi vedno pred svojimi očmi; rad bi svojo hudobijo iz spomina spravil, ponoči in podnevi ga peče, kakor Kajn se vsaciga bojí, de bi ne bil ubit. Zgodí se tudi večkrat, de bo ubijavec tudi ubit, in večí dél hud konec stori. Večkrat se zgodí, kakor skozi čudež, de neznan ubijavec kervavi pravici v roke pride, ko nihče ne misli. In na zadnje je pogubljen, če posebno ojstre pokore ne stori, kar sv. Pavel

pravi: De ubijavci ne bo bodo božjiga kraljestva dosegli. Gal. 5. 21.

In Jezus ni le péte božje zapovedi poterdil, še le bolj popolnoma ubijanje prepové, ker še jezo in zaničljive besede prepové, po katerih bo človek razdražen in razserden, ker pravi: »Slišali ste, de je starim rečeno: Ne ubijaj; kdor pa ubija, bo sodbe kriv. Jest pa vam povém, de vsak, kateri se jezi nad svojim bratom, bo kriv sodbe, kdor pa svojimu bratu reče raka, bo kriv zbora, kdor mu pa reče norec, bo kriv peklenškiga ognja.» Mat. 5. 21. Zakaj, kdor se bo varoval vsiga, kar k ubijanju napeljuje, kakor Jezus zapové, nikoli te strašne pregrehe storil ne bo. Vsak naj bo počasen v govorjenji in v jezi, ker jeza ne stori, kar je pravično pred Bogam. Vsak naj se varje pijánosti, ker v pijánosti se veliko hudiga stori; boji in morija pridejo iz pijánosti; varje naj se slabih tovaršev, med njimi se veliko hudobij zgodi, in marsikteri je že svoje življenje zgubil, posebno pa ponočevanja.

Ali ne gré nikdar bližnjimu življenja vzeti?

Gospóske imajo oblast od Bogá hudodelnikom življenje vzeti. Sv. Pavel pravi: »Oblastnik je namesto Bogá tebi k dobrimu. Ako boš pa hudo délal, boj se, zakaj on ne nosi zastonj meča; božji hlapec je maševavec k strahovanju tega, kateri hudo stori.» Rimlj. 13. 4. Ravno takó imajo poglavarji oblast in dolžnost takim hudobnim ljudém življenje vzeti, kateri so družbinim udam k veliki škodi, in zemeljski oblastniki se hudo pregrešé, ako hudodelnikov po postavah ne kaznujejo. Bog pravi po preroku Jeremiju: »Preklet je, kateri ne da svojimu meču kervi prelivati.» Jerem. 48. 10. Oblastnik, kateri zamore hudobijo kaznovati, in je ne kaznuje, se pred Bogam ravno takó pregreši, kakor bi jo bil sam storil.

V potrebni in pravični vojski smejo vojšaki tudi sovražnikom življenje vzeti, de jih od dežele odpodé, in pravíci obvarjejo. Kralji so scer dolžni na mogočne viže vojske odverniti, in kader svojih dežel drugači obvarovati ne morejo, smejo z vojsko se krivíce obvarovati. Pa tudi v vojski se ne smejo sovražniki iz jeze, maševanja in sovraštva moriti, ampak le zató, de se od dežele odženejo. Bog obvari kakiga vojšaka umoriti ali raniti, kateri se sam podverže in perzanašanja življenja prosi, on se vojskuje in brani po svoji dolžnosti iz pokoršine in iz ljubezni do kralja in dežele. Drugim, kot vojšakam pa ni perpušeno sovražnikov moriti, drugač če morajo svoje življenje braniti. Mirnim prebivavcam po deželi ne smejo pa tudi vojšaki nadlege in krivíce délati, jim ne krasti in jih ne ropati. Ko so vojšaki svétiga Janeza kerstnika vprašali, kaj jim je storiti, de bodo zveličani, jim je rekel: »Nikogar ne tepite, nikomur krivíce ne délajte, in zadovoljni bodite s svojo plačo.« Luk. 3. 14.

65. Kakó dopolne kristjan voljo božjo, kar premoženje bližnjiga zadeva?

Voljo božjo dopolne, če vsacimu pustí, kar je njegoviga, če mu k sreči, k množenju in ohranjenju premoženja pomaga, kolikor zamore, ga pred škodo in nesrečo varje, vsakimu da, kar mu po pravíci gré, in se veseli, če vidi svojiga bližnjiga srečniga in veseliga. Bližnji potrebuje premoženja, de se preživí, in ž njim dobro stori, in si nebesa služi.

Jezusova zapoved tudi tukej kristjana vlada, de rad pomaga bližnjimu k sreči, de se lažej preživí, ker tudi sam želi, de bi mu drugi pomagali, kader bi bil v tacihi okolišinah, in če bi pomoči potreboval. On spozná bližnjiga premoženje za dar božji, zató se varje bližnjiga poškodovati nad tem, kar mu je Bog dal, se ne prederzne v

pravice božje ségati, in bližnjiga škodovati; ni nevošljiv, če je Bog drugim več dal, kot njemu, ker Bog s svojim stori, kar hoče. Pomaga mu h kruhu, ako mu je mogoče, če ga nima, in si sam ne more pomagati; posebno so mu zapušeni otroci per sercu, da jih kako délo učiti, de bi si danes ali jutri sami zamogli svoj kruh pošteno služiti.

Kristjan rad vsacimu odrajta, kar mu gré, in mu je dolžan, ker vé, de kar je bližnjimu dolžan, ni njegovo, in ko bi ne odrajtal, bi bil krivičin, in greh bi storil. Sv. Pavel zapové, rekoč: »Dajte tedaj vsim kar jim gré; komur davk, davk; komur col, col; komur strah, strah; komur část, část. Ne bodite nikomur nič dolžni, razun tega, de se med seboj ljubite; zakaj kdor bližnjiga ljubi, je postavo dopolnil.» Rimlj. 13. 7. Po božji zapovedi odrajta vsacimu, kar je dolžan: gospóski davk, in vse, kar ji po pravici gré, odrajta pošteno; ob pravim času čimže plačuje od posojenih denárjev, in plača dolg. Vse na tanko dopolne brez vsih zvijač in ovinkov, kakor se je zavezal svojimu bližnjimu; zavezal naj se je le z besedo ali s pismam, pred pričami, ali brez prič, vselej ostane mož beseda. Kar najde, skerbí zvediti, kdo je zgubil, de mu da brez vsiga plačila nazaj, ker vé, de ni njegovo. Da bližnjimu, kar je njegoviga, če je tudi pojérbal, pa potlej zvé, de ni bilo po pravici uniga, ki mu je zapustil, ali če je tudi kupil, ali kakor si bodi po kaki zmoti, in ne po pravici v njegove roké prišlo. Da bližnjimu nazaj, naj ga je z lažmi, z goljufijo ali tatvino ob kaj perpravil, in to takó hitro ko za more stori, ker vsako odlašanje je greh, in če dalje odlašá, večí greh ima. In ker Bog v deséti zapovedi še želeti prepové ptujiga blagá, vé, de še večí greh stori, ko bi kaj ptujiga za se ohranil.

Délavcam pošteno odrajta, kar jim gré. Zapravljivec in lenúhe svari, jih k délu napeljuje, de bi jih od

mnogih nerodnost in grehov odvernili. Ako vidi, da je bližnji na njegovih lastinah, na blagu poškodovan, bodisi po zvijačini, ali s silo, ga brani, se za njegove pravice ravno takó poteguje, kakor za svoje, in mu pomaga k svojemu priti. Hití mu pomagati, če je poškodovan po ognji, vodi, slabim vremenu, ali po kaki drugi nesreči. Želi in si prizadeva bližnjimu pomagati, da se mu boljši godí. Kdor vse takó stori, dopolne voljo božjo in Jezusa posnemlje, ki je vse ljudi za otroke božje spoznal, jim dober in proti nesrečnim usmiljen bil; in njegovo zadržanje je kristjanu izgled, kakšni mora biti, ker je otrok božji.

66. Ne krasti.

Bog hoče, da naj vsak človek lastine in pravice svojiga bližnjiga vestno spoštuje, ga v nobeni reči ne poškodje, in mu nič ne vzame; zató je v sèdmi zapovedi prepovedal krasti. In po preroku Habakuku Bog takó govori: »Gorjé tistimu, kteri ptuje blagó na kup spravljaja, kakó dolgo bo sam zoper sebe gosto blato vkup grabil.« Habak. 2. 6. In sv. Pavel pravi: »Ne véste, da krivični ne bodo kraljestva božjiga posedli? Ne tatje, ne lakomniki, ne pijanci, ne opravičljivi, ne odertniki ne bodo kraljestva božjiga posedli.« 1. Kor. 6. 9. In kaj bi bilo na zemlji, ko bi Bog ne bil prepovedal eden družimu škode délati na blagu in družih pravicah; pridni bi bili nar bolj nesrečni, močni na telesu bi bili leni, zapravljivi, nemarni, hudobni in srečni, ko bi od tatvin in ropanja živeli; vedni boj, vedna vojska bi bila med ljudmi, in bolj bi nam bilo v gojzdihi med zverí živeti, kot med takimi hudobnimi ljudmi.

Kakó se človek pregreši zoper sèdmo božjo zapoved?

Pregreši se, če krade, to je, bližnjimu skrivej zoper njegovo voljo in brez njegoviga vedenja kaj vzame. Ve-

likost greha tatvine se pa sodi po vzeti reči in po škodi, ktero tat bližnjimu stori, po okolišinah, v katerih je tat bil, in po hudobii njegove volje, ktero je per tatvini imel in jo razodel. Grozno hudoben je tat v svoji volji, kateri ubogim, zapušenim otrokam in vdovam, pôslam ali ob nesreči ognja krađe, če zaperte reči na skrivim jemlje, hiše in hrame razbija, kdor vzame, kar mu je na zveste roké daniga, postavim pôsli ali tudi cesarski služabniki, ki so še posebno zvestobo s persego obljubili; če kdo cerkvi kaj vzame, ker pregovor je: cerkveno je ognjeno; tak še posebno svojo veliko hudobijo pokaže, ker na svétim mestu krađe, in svétih k službi božji odločenih reči ne spoštuje, i. t. d.

Ker tatje po božjim razodenji nebeškiga kraljestva ne bodo posédli, takó se mora vsak tega greha varovati, kateri hoče k Bogu priti; tedej je treba vediti, kakó se stori. Storé ga pôsli; domačimu tatu ni nikoli dosti zaperto, če jedila svojim gospodarjem jemljejo, ali pa tudi denár, de se lepši oblačijo, lažej veselje vživajo; ti so tolikanj hudobniši pred Bogam, ker se gospodarji na nje zanesó, in jim ne zapirajo, kot ptujim; in kakó hudo je to, če se na domače zanesti ne smé. Domači tatje so otroci, če staršem krađejo. Sv. Duh pravi: „Kdor kaj svojimu očetu ali materi vzame in reče, de ni greh, je ubijavcov tovarš.“ Prip. 28. 24. Domači tatje pa tudi še poseben greh storé, ker dajo perložnost, de starši ali gospodarji nedolžne dolžé, če otroci vzamejo, pôsle po krivim sodijo, ali pa druge, ki v hišo hodijo, in po krivih sodbah se zoper ljubezen bližnjiga pregrešé; tega ptujiga greha se domači tatje vdeležijo. In ko domači véjo, de so drugi dolženi, so še bolj prederzni v tatvini, in težje jo opusté.

Velik greh storé, kateri v vinogradih grozdje ali perdelke na polji krađejo, ker polje in vinogradi se ne dajo zapreti. Kam bi prišlo, ako bi mogli pridni kmetje

noč in dan čuti, in dobrote božje pred tatmi varovati, kateri so leni délati, in z délam se preživiti, kakor pridni kmet. Kdor noče délati, naj tudi ne jé, pravi sv. Pavel. Kdor je pa v resnici ubog, naj prosi, usmiljene ljudi bo vselej najdel, de se bo pošteno preživil.

Še večí greh storé, kateri bližnjiga obropajo, mu s silo vzamejo, ker se lahko zgodi, de je eden zraven mertev, ker se obropan brani. Tega greha so tudi krivi oblastniki in sodniki, kateri podložne derejo, od njih več terjajo, kakor jim gré, zató ker imajo oblast v rokah, in se podložni ne more in ne smé braniti s silo, in njih greh je tolikanj večí, ker jim je Bog oblast dal podložnim pravico, pa ne krivíce délati, še le jih pred krivíco varovati, de jim jo hudobni ljudjé ne storé. Tudi vojšaki ta greh storé, če mirne deželjane tarejo, jim po sili jemljejo, kar jim ne gré; tudi njih višji se pregrešé, če jim dopusté, ako ropanje ni potrebno po postavah vojske.

Greha tatvine so pa tudi deležni, kateri tatém pomagajo, de lažej kradejo, jim svetjejo, jim kako potrebno orodje dajo, de tatvino lažej speljajo; na straži stojé, de, ako bi kdo prišel, prec znaminje tatém dajo, de véjo zbežati.

Deležin je tatvine, kateri ukradeno blagó pod svojo streho vzame, ko si ga tatjé ne upajo v svoji hiši imeti, ko se bojé, de bi ga per njih ne iskali in najdli, in od tatvine prepričani ne bili. Deležin je tatvine, kateri vedama ukradeno blagó prodaja, kteriga si tat prodajati ne upa, de bi se ne zvedilo. Tudi je greha tatvine deležen, če od tatú ukradeno blagó kupi, ker vé, ali se saj močno zazdeva, de mora ukradeno biti; in če skrivej gosposki ne pové, de tat časa nima ga prodati. Spozná se pa nekoliko, če je ukradeno ali ne, tat drage reči pod ceno ali skrivej ponoči prodaja, lastnih reči prodajati ni treba skrivaje, razun če se človek pozná, de je v taki sili, de mora, pa noče svoje sile očitno razodeti.

Ali ko bi kak človek imenitne zlate in sreberne reči prodajal, ko se lahko vé, de jih po njegovim stanu in okolišinah ne more imeti, če jih ni pojérbal. Gotovo se scer po tih znamenjih ne more vediti, le natolcovati se lažej zamore, ker je mogoče, de jih je po nevédama od tatú kupil.

Poškodova se bližnji na blagu tudi z goljufijo. Ta greh storí, kdor ima pičlo méro in vago; ali če take reči, ki jih prodaja, z vodó namoči, de so težji, postavim senó, predivo ali prejo, i. t. d. Ali če slabo, preležano blagó za dobro prodajo; vodó med vino, žganje, mleko in druge pijáče meša, de več skupi. Če v vreče (žaklje) na verhu lepo, spodej pa slabo žito deva, in prodaja. Greh goljufije storé rokodélci, če slabo blagó vzamejo, kovači slabo železo, čevljarji slabo usinje, in si ga dajo dobro plačati, ali pa, ko svoje délo slabo napravijo. Prodajavci, ki per svojim blagu preveliciga dobička išejo, ali ga takim, kateri blagá ne poznajo in ne véjo koliko je vredno, predrago prodajo. Bog zapové, rekoč: »Ne storite kaj krivičniga per sodbi, per vatali, per vagi, per méri. Vaga naj bo pravična, pravičin mer-nik in pravičin šestak. 3. Moz. 19. 35. »Kader boš so-sédu kaj prodal, ali od njega kupil, ga ne smeš golju-fati.« 3. Moz. 25. 14. Sv. Pavel, ko zapoveduje, de naj vsak takó živí, de Bogu dopade, pravi: »In de kdo pre-delječ ne stopi, in svojiga brata v nobeni reči ne golju-fá, zakaj Gospod je maševavec.« 1. Tesal. 4. 6.

Zoper sedmo božjo zapoved se pregrešé tudi pôsli, če tudi nič ne ukradejo, pa nemarno délajo, za prid hi-še ne skerbé, orodja in družih jim zaúpanih reči, škode na polji, domá in per živíni ne varjejo, le na videz dé-lajo, in ne po vésti iz ljubezni do Bogá, de bi njegovo zapoved dopolnili. Vsak pôsel greh storí, kateri v svoji službi dolžnosti stanú zvesto ne dopolne, in v imenit-niši službi ko je, večí greh storí, če je ne dopolne, ker

je zató plačan; vselej škodje ali svojimu gospodu ali pa družim, in vselej Bogá razžali.

Goljufa, kateri slab denár za dobriga zamenja, kateri ga prevotli, obreže, de potlej menj veljá. Kteri kako reč zastavi za več, kakor je vredna. Greh goljufije storé tisti, ki pred sodniki ali gospósko resnico zamolcé, de se nedolžnemu škoda in krivíca zgodi, in gospóska od goljufnih prič zapeljana, po krivíci razsodi. Bog pravi: »Preklet bodi, kateri prestavi mejnike svojiga bližnjiga, in vse ljudstvo poreče: Amen.» 5. Moz. 27. 17. »Ne prestopi starih mejnikov, ktere so tvoji očetje postavili.» Prip. 22. 28.

Greh goljufije storé, kateri so bili priče per izročilih zadnje volje, ali per kaki drugi zavezi, pa potlej po pravíci ne govoré; kateri hišne, zemeljske ali dolžne in druge pisma, po kterih kdo priča, de je dolg plačal, skrijejo ali zatajé. To veljá tudi per pismih, v kterih se piše od zaderžanja, če ni po pravíci pisano, ampak boljši povédano, kakor je.

Greh goljufije storí, kateri komu kaj obljubi, kar ne misli storiti, ali ker vé, de ne bo mogel storiti, bližnji se pa zanese na obljubo, in bo poškodovan, ker ne doseže obljubljeniga. Kteri si dajo oblačila ali druge reči délati, in ko jih prejmejo, jih ne plačajo. Kteri denár na posodo íšejo, zastavijo svojo zemljo, ktera je že višej zastavljena, kot je vredna, in véjo, de, če bo tudi vse prodano, kar imajo, ne bo uni za svoj posojeni denár nič dobil. Taki so hudobni goljufi. Kteri svoje žene premotijo, de jim pervolijo, kar so k hiši pernesle, po svoji volji oberniti, in jim in njih otrokam vse zapravijo v pijánosti in pregrešnim veselji. Kteri krivíčne pravde začnejo, sodnike podmotajo, de jim sodbo storé zoper nedolžniga; besedniki, ki se za krivíčne reči poganjajo, de le kaj zaslužijo, ker véjo, de pravde po pravíci ne morejo dobiti. Oskerniki (jerasi), če ne skerbé za otroke,

kot za svoje, in jih v rajtingah goljufajo. Žene, če skri-
vej od hiše dajejo; pòsli, ki po malim jemljejo, in se
vender veliko nabere, in njih volja zmirej hudobna ostan-
ne. Kdor koli svojiga bližnjiga vedama, kakor si bodi,
na blagu poškodje, sedmo božjo zapoved prelomi.

Greši zoper sedmo božjo zapoved, kdor ptuje blagó
ali zasluženó plačilo zaderžuje, ali clo obderži; to je pa
eno, naj ga je pojérbal, ukradel, prigoljufal, kupil ali pa
najdel, krivično je, in dati se mora tistimu, čigar je.
Kteri je ptuje blagó kupil, ima pravico terjati tistiga,
ki mu ga je prodal, ker ni bilo njegovo.

Kdor kaj najde, in ne vé čigavo je, naj spravi, de
kak krivičin človek v roke ne dobi, in več nazaj ne da,
in naj skerbí, de ga zvé, kdor je zgubil, naj da na ozna-
nilo v cerkvi, če je najdena reč kaj vredna, ko se zvé
čigava je, naj mu jo da brez plačila nazaj, ker božja
zapoved ga zaveže to storiti. Če bi mu pa gospodar
najdene reči, ktera je velike vrednosti, radovoljno za-njo
kaj dal, smé vzeti, pa vender še boljši stori, če nič ne
vzame; če je pa ubog, pa ne smé vzeti, ako bi mu tudi
kaj ponudil. Veseli naj se, de je ravno on najdel, ki je
poštene vesti, in de da svétu v tem lep izgled. Če je
pa z najdeno rečjó kako škodo imel, mu mora škodo in
zamudo poverniti, postavim, če je kako zgubljeno živinče
najdel, ga je mogel rediti. Če je pa najdena reč večí
vrednosti, in se gospodar ne zvé, naj svojiga fajmoštra
ali pa spovednika vpraša, kaj je storiti; sam naj ne sodi,
de ga v sodbi poželenje ne zmoti. Kdor pa tako reč
pobere, ktero je gospodar zaverigel, in se dobro vé, de
je ne bo vzел, je njegova.

Pòslam in délavcam zaslužka ali storjenih dolgov
ob pravim času ne plačati, je tudi greh zoper sédmo
zapoved, in če zraven silo in pomanjkanje terpi, ako mu
ne plača, je velika krivica, in v nebovpijoč greh. Dru-
gač je, če pòsel ali délavec sam hoče, de naj mu go-

spodar hrani, de se več nabere; ali ko bi pôsel varčini ne bil, denár za nepotrebne reči razmetal, in bi na zadnje nič ne imel, v starosti pa berač bil; če bi mu zatô gospodar perderžal, bi ne grešil, zakaj stare léta mlade vprašajo, kaj so délale.

Grešé zoper sédmo zapoved, kateri krivične dobičke délajo per žitu in per denárjih, ko žito po majhni ceni skupujejo, ga hranijo, in ob času dragíne in lakote revežem drago prodajajo, kateri se raji vsiga znebé, kakor de bi lakote pomerli; ali pa svoje žito hranijo, de dragíne čakajo, in ga še le v prodaj postavijo, kader vidi jo siromake silo terpeti. Taki imajo hudobno in neusmiljeno sercé brez vse ljubezni do bližnjiga. »Kteri žito perkriva, bo od ljudstva klet, čez tiste pa, kateri prodajajo, pride blagoslov.« Prip. 11. 26.

Per posodilu denárjev greši, če si krivične obresti ali činže izgovori. Po deželskih postavah smé štiri ali pét goldinarjev od sto vzeti. Vsak je dolžan z zaúpanim talentam dobička iskati, in nobeden ga ne smé zakopati, kakor leni hlapec. Če se posodi denár bližnjimu, kateri ž njim dobičke délá, se spodobi, de tudi njemu, ki posodi, od dobička kaj dá, kar se po postavah spodobi. Ali zgodí se tudi, de kdor denár posodi, sam sebi škodo storí, ker bi lahko tudi sam ž njim dobiček délal; takó ni zoper božjo zapoved, če mu bližnji od denárja kaj plača. Drugači bi pa bilo, ko bi se siromaku v sili, v nesreči in nadlogi posodilo za kak čas, de bi si iz nadloge pomagal, namest, de bi mu denár mertev ležal; od taci obrest tirjati, bi bilo zoper božjo zapoved, zoper keršansko ljubezen. Jezus pravi: »Kakor hočete, de vam ljudjé storé, ravno takó tudi vi njim storite. — In če tistim dobro storite, kateri vam dobro storé, kakošno zasluženje imate? To namreč tudi grešniki délajo. In če tem posodite, od katerih upate nazaj dobiti, kakošno zasluženje imate? Zakaj tudi grešniki grešnikom posoju-

jejo, de enako prejmejo. Ampak ljubite svoje neprijatelje, dobro storite in posodite, de si nič od tega ne upate, in vaše plačilo bo veliko, in bote otroci Narvikšiga; zakaj on je dobrotljiv nehvaležnim in hudobnim." Luk. 6. 31—35. Keršanska ljubezen se veseli, ko je siromaku pomagano v veliki sili, in ne tirja, ker ne more plačati.

Pijáncam, zapravljivcam, igravcam, lenim in nemarnim posojevati, bi bilo keršanski ljubezni nasproti, ker bi se jim še le v greh pomagalo, perložnost k goljufii in zapravljivosti dala; tak bi se pa tudi nad svojimi pregrešil, katerim je dolžan kaj perhraniti; in če pa nobeniga svojiga nima, naj raji revežem pomaga, kakor bi zapravljivcam zapravljeti dajal, ker tako dobro délo bo Jezus plačal.

Skopi ljudjé naj se pa ne izgovarjajo per posodilu denárjev s tem, ko so jih siromaku v sili posodili in od njih velike obresti (činže) tirjajo, de jih je sam obljubil; tudi popotnik, ko ga na poti razbojnik zgrabi, raji vse da, kar ima, kakor de bi življenje zgubil; velika sila ga v to mora, de raji velike obresti obljudi, de bi si le iz velike sile pomagal. Skop človek nima keršanske ljubezni, tedej tudi otrok božji ni, ne posnemlje svojiga nebeškiga Očeta; torej tudi k njemu priti ne more.

Hudo grešé, kateri dolgove déljajo, ker véjo, de jih ne bodo mogli plačati; kateri so se močno zadolžili, pa pod roko svoje blagó prodajajo, de bi njih posojevavci nič ne dobili; ali dajo svoje hiše na žene prepisati, de jim jih gospóske ne morejo prodati in dolgov plačati. Koliko jeze in kletve iz tacih hudobij pride! Če taki goljufi tudi pred svétam opravijo, pred Bogam ne bodo opravili brez povračila, njih velike hudobije jih bodo pogubile.

Tudi velik greh storé, kateri usmiljenih ljudí pomoči prosijo, ki je ne potrebujejo; taki družim res potrebnim pomoč odjedó. Več takšnih se tudi med berači dóbi.

Grešé, kateri pod roko délo prevzamejo, jih spodrinejo, délavce, pôsle, rokodélce grajajo, de délo ali službo zgubé, ali pa, de je ne morejo dobiti, ko jim dobro imé vzamejo. Grešé, kateri druge k igri napravljajo ali silijo, de zapravljajo. Kteri si sami pravico skrivej storé, ker lahko očitno svoje tirjajo. Vsako poškodovanje na premoženji bližnjiga je greh, če se ni po nesreči zoper njegovo voljo zgodilo, naj bližnjimu popase, odvorje, obžanje, mlade drevesa spridi, plot podere, ali kakor si bodi škodo storí.

Greši, kdor bližnjiga v starih pravicah poškodje, postavim: nekteri ima staro pravico po nekdanji zdej pozabljeni zavezi, po košeníci ali po njivi sosedovi svojo mervo ali žito voziti, ko bi mu sosed zdej branil, bi ga v starih pravicah poškodoval, ali pa ko bi hotel voziti, pa bi pravíce ne imel; ko bi hotel kak studenec s sosedoviga travnika odverniti, ki je vselej po njem tekkel; ko bi stare pravíce gospóskam odrekel, in se vstavljaj dati, kar jim gré. Ko gré v ptuj lov (jago) zver streljat, ali ji nastavlja, de jo vjame, ali gré v ptujo vodo ribe lovit, ker lov in ribštvo je nekđaj kupljeno; in le kdor ga je kupil, ima pravico loviti ali streljati zver. Nevéstni kristjani si te krivíce, ki jo storé, v greh ne štejejo, desiravno je čez pravico in ljubezen, ker vsakimu moramo njegovo per miru pustiti. Per lovu je pa še nevarno, ako se lovski tatje v bran postavijo, je eden ali drugi lahko mertev ali pa ranjen. Zraven se pa še zgodí, de taki tatje ob nedeljah in praznikih službo božjo opusté, in se po hosti za zverjo klatijo.

Greh storé, kateri prepovedano blagó iz ptujih dežel skrivaje v domačo deželo prinesejo ali pripeljajo, in ga prodajajo, kar je po cesarskih postavah prepovedano, ker cola ne plačajo; pregrešé se pa tudi nad domačo deželo, ko ji škodjejo, de domačiga blagá ne prodajo, ker jo s ptujim zakladajo, in denár iz dežele spravljajo. In kakó

nepošteni so tudi taki ljudje, ki z lažmi in goljufijami barantajo, zraven svoje življenje v nevarnost postavijo, varhe postavljene večkrat z denárji zmotijo, de v svoji službi nezvesti postanejo, desiravno so zvestobo persegli. Pa tudi taki v resnici srečni niso, ker blagoslova božjiga ni per krivičnim denárju.

67. Dolžnost ptuje blagó poverniti.

Bog je zapovedal, de, kdor je svojiga bližnjiga, kakor si bodi, na blagu poškodoval, mora storjeno škodo popraviti, in vse poverniti, kar mu je vzel. »Človek, kateri se je po tem pregrešil, de z zaničevanjem Gospoda svojimu bližnjimu hranjeno vtaji, kar je bilo njegovi zvestobi zaúpaniga, ali mu po sili kaj vzame, ali ga scer ogoljufá, ali zgubljeno reč najde, in s krivo persego še zraven vtaji, ali karkoli družiga več taciga stori, v čimur se ljudje pregreše, če bo pregrehe prepričan, takó naj vse, kar je hotel z goljufijo obderžati, celo in verh tega še péti dél gospodarju, kterimu je škodo storil, poverne.« 3. Moz. 6. 2. In Jezus pravi: »Povém ti, ne pojdeš od ondod, dokler tudi nar zadnjiga vinarja ne plačaš.« Luk. 13. 59. In v priliki od neusmiljeniga služabnika pové Jezus, de se je gospod nad njim razserdil, in ga trinogam izdal, dokler ne bo plačal vsiga dolgá. Mat. 18. 24.

Poverniti je dolžan vsak storjeno škodo pod zgubo večniga življenja, in spovednik ga ne more veljavno odvezati, dokler ne poverne in je ne popravi; ali saj prav resnične volje nima, vsiga do zadnjiga vinarja poverniti, kar pa grešnik mora z déli prepričati, in ne le z goli mi besedami; zakaj spovednik nima nobene pravíce per ptujim blagu spregledati in odpustiti. Sv. Avgústin pravi: Kdor ptujiga blagá ne poverne, zavaljo kteriga je greh storil, in ga zamore poverniti, nobene pokore ne déla, le

blini se, če pa resnično pokoro déla, bo pa greh le takrat odpušen, kader bo ukradeno blagó vernil.

In kdor sebe prav ljubi, bo že zavoljo svojiga zveličenja si prizadjal vse poverniti, ker vé, de je božjo zapoved prelomil, sercé bližnjiga hudo razžalil, s storjeno škodo se tudi tolikanj ptujih grehov vdeležil, kateri na njegovi duši kot ptuje blagó ležé; vse to ga močno peče, zato tudi skerbí takó hitro, ko je moč, vso škodo poravnati. Takó je bil Cahej omečen po Jezusovim nauku, in iz prave ljubezni do bližnjiga in do sebe, in zavoljo svojiga zveličenja je rekel, de mu hoče čvetero poverniti, kogar je poškodoval, in polovico svojiga premoženja med uboge razdeliti, de le Jezusa zadobí.

Kdo tedaj, komu, kaj, koliko in kakó se mora ptuje blagó poverniti in storjeno škodo popraviti?

Poverniti mora, kdor kaj ukradeniga ima, naj je kupil, podedoval (pojérbal) ali pa zastonj dobil, de le vé, de je ukradeno. Le ko bi kako živíno kupil, ima pravíco toliko terjati od okradeniga, kolikor je potroška ž njo imel, ko jo je ohranil. Poverniti morajo vsi, kateri so kradili, ali jim pomagali k tatvíni, svétovali, ali čuli, de so tatje bolj brez straha kradili, vsakteri po méridobička tatvinskiga. Če tisti ne more poverniti, ki je kradel, morajo pa njegovi pomagači, in ko bi vsi skupej ne mogli, mora tisti med njimi za vse storjeno škodo poravnati, kateri zamore, potlej pa per unih iskati; nedolžni ne smé nobene škode terpeti. Tudi tisti so dolžni poverniti, ki so s tatmí ukradeno jédli ali pili, kolikor so vžili. Ako tat ali goljuf umerje, morajo jerbi verniti in vso storjeno škodo poravnati, kakor zvéjo, de je med njih jerbšino krivično blagó, in v krivičnika hišo revšino pošlje, in tudi krivično blagó ne pride do družiga ali tretjiga rodú. David pravi: »Vidil sim, de je bil hudobni povikšan in povzdignjen, kakor cedri na góri Liba-

non; ali komej sim memo šel, in ni ga bilo več; iskal sim ga, in njegoviga mesta nisim našel. Ohrani nedolžnost in glej na pravico. — Krivični bodo vsi skupej konec vzeli, in hudobni bodo na zadnje pogubljeni.» Psl. 36—38. »Ne bodite krivičnemu človeku nevošljivi in ne posnemajte njegove poti. — V hudobniga hišo Gospod revšino pošlje, ali pravičnih prebivališče bo blagoslovljeno.» Prip. 3. 31—33.

Verniti morajo tudi tisti dolžniki, kakor hitro si kaj perdobé, katerim je gospóska vse prodala zavoljo dolgov, pa vse blagó ni toliko verglo, kar dolgovi znesó; in če so se tudi pred gospósko zastopili, de vsak od svojiga posojeniga denárja kaj zgubi, so pa le zató pervolili, ker so vidili, de nikjer ni toliko zadeti, de bi vsi dolgovi poplačani bili, pa raji vzamejo nekoliko, kakor de bi bili ob vse. Ako bi si sčasama spet premoženje pridobili, in ne plačevali, vedno goljufi ostanejo.

Poverniti mora, kateri je védama po krivici pravdo dobil, ker je bil bolj zvit, kot njegov zopernik, in je vedil z lažmi, goljufijami in krivičnimi pričami sodnika premotiti, ki v serce ne vidi, in je le po njegovih besedah in po pričanji njegovih prič sodbo storil. Pred vsigavédnim in pravičnim Bogam zvijače in krive priče nič ne veljajo; tudi pred sodnikom bi ne bile veljale, če bi jim bil v serce vidil, kakor Bog vidi. Zató je tak dolžan poverniti po vésti, de pogubljenju odíde.

Tudi zadnjo voljo naših dobrotnikov moramo na tanko spolniti, de le vémo, kaj hočejo, de se zgoditi mora; naj izročé na samim, ali pred tremi pričami. Tri priče deželska postava vzeti zapové k zadnjimu izročilu, de po smerti bi ne bilo goljufij in pravd; pravični kristjan pa vse spolne po vésti, ali so priče ali pa ne.

Vsak je dolžan poverniti, kar je škode storil, naj je pôsel, délavec, rokodelec, podložin ali gospod. Nihče naj se ne izgovarja z drugimi, ki tega ne storé, grehi

vsiga svetá božjih zapoved ne overžejo, božja beseda večno res ostane; torej če so drugi krivični, njegov greh zató vender manjši ni, zmirej enako velik ostane, če škode ne poravná.

Kteri je svojiga bližnjiga na duši ali na telesu poškodoval, je tudi dolžan škodo poravnati, ktera se mu je po grehu zgodila. Če mu je življenje po krivici vzel, mu ga scer več dati ne more, škodo pa, ktera je ubiti-ga otroka ali družino zadela, mora poravnati, otrokam mora oče biti. Ako ga je pa védama ali z zadolženjem na telesu ranil, mu mora zdravnika in zdravila preskerbeti in plačati, in poverniti, kolikor bi bil tisti čas zaslužil, ko zavoljo njega leží; tudi zavoljo bolečin se mora ž njim zastopiti, ktere po nedolžnim terpi, koliko mu bo plačal. Ako ga je pa takó močno ranil, de je celo njegovo življenje pohabljen, mora pa vès čas njegoviga življenja za-nj skerbeti.

Poverniti mora tistimu, kterimu je vzeto, ravno tisto reč, ki je bila vzeta ali pa najdena, in takó dobro, kakor je bila vzeta, če jo je pa pokazil, pa v denárjih škodo poravnati. Če je ukradena ali najdena reč prodana, in se ne more zvediti, kdo je kupil, mora v denárjih plačati po vésti, kolikor je vredna, ne za kolikor jo je prodal, ker jo je morebiti ceneje dal; poškodovani ne smé škode terpeti. Če je tat z ukradenim blagam dobičke délal, mora tudi dobiček okradenimu dati; tat ne smé clo nobeniga dobička imeti od ptujiga blagá. Če pa okradeni ali ogoljufani človek več ne živí, naj verne njegovim jerbam, kteri bi bili več pojérbali, ako bi jih ne bil poškodoval.

Če je več časa škodo délal, postavim v malnu, de je imel preveliko mérico, per vinski desetini veči vedro ali mernik, per barantii, de je imel pičlo vago, méro ali vatal, ne more vsim poverniti, ker ne vé, koga in koliko ga je poškodoval; Bog pa zapové povračilo do zad-

njiga vinarja odrajtati; zató mora goljuf skerbno pre-
rajtati, koliko je vsim skupej škode storil; potlej naj da
toliko revežem, ubogim, bolnikom ali pa cerkvi, kolikor
je prigoljufal, in vsak poškodovan bo raji v to dovolil,
kakor de bi goljuf sam za se ohranil.

Povračila pa ne smé odlašati, in če ima pravo gre-
vengo tega ne bo dolgo odlašal, ker se boji svojo dušo
pogubiti, in ker vé, de, dokler ne poverne tat ali goljuf
ostane. Povračilo na smertno posteljo odlašati, ker kri-
vičniga blagá seboj nesti ne more, priča od hudobne
volje. Potrebno pa ni, de bi tat sam nesel poškodova-
nimu; on smé po družih, nar lažej pa po spovedniku po-
slati, de se ne razglasi, de je tat. Spovednik od vsiga
tega molčí, in si da spisano spričevanje dati od poško-
dovaniga, de krivičniga prepriča, de mu je odrajtal.

Krivični bo pa odvezan od dolžnosti poverniti, če
mu bližnji dolg odpustí na prošnjo; tode ne smé s hi-
navsko prošnjo, de ne more verniti, ali jo s kako zvi-
jačo spet takó zviti, de mu spregleda, scer ni pred Bo-
gam prost greha; njegova volja bi bila hudobna, ker v
taci okolišinah bi ne mislil in ne želel verniti, ampak z
zvijačami bližnjiga v novič ogoljufati. Kdor ob enim
vsiga ne more verniti, naj si prizadeva sčasoma kolikor
nar več zamore; naj si perterguje na jédi, pijáci, obla-
čilu in per družih potroških; scer vedno v krivici živi,
in pred Bogam svoje nepokoršine ne bo popravil.

Ako je pa v resnici takó ubog, de ne more pover-
niti, zraven ima pa serčno žalost, ker je Bogá razžalil
in bližnjiga poškodoval, in bi rad povernil, ako bi mogel;
naj pa v milostljiviga Bogá zaúpa, ki je Gospod in Oče
vsiga, in s svojim stori kar hoče, de mu bo odpustil;
prosi naj ga pa tudi, de bi poškodovanimu nadomestil,
kar sam mu per svojí dobri volji nadomestiti ne zamore.
Kdor je pa nalaš zapravlil, de ne more verniti, naj se
pa ne zanaša na božjo milost; Bog ne déla čudežev,

de bi hudobneže v hudobíi podpiral; in če bi tak hudoben človek pravo grevengo nad svojimi hudobijami imel, bi bil zares čudež božje milosti nad njim storjen, na kar naj se pa nobeden ne zanaša.

68. Kristjan je dolžan skrbeti za dobro imé bližnjiga.

Vsak želi, de bi ga ljudjé v dobrim spominu imeli, kakor vsak sam za se, takó tudi drugi. Sv. Duh pravi: »Dobro imé je boljši, kakor veliko bogastvo; prijetnost je boljši, kakor srebró in zlató.« Prip. 22. 1. In svéti Pavel zapové vsacimu dati, kar smo dolžni, in čast, komur čast gré. Pred vsim drugim smo dolžni Bogá čez vse častiti, ker on ima vse popolnomosti. Kdor pa Bogá prav časti, časti tudi vsaciga bližnjiga, ker v vsakim vidi božjo podobo, in Bogá v bližnjimu časti. Pa to bi še ne bilo zadosti, ako bi le v sercu mislili in častili bližnjiga zató, ker je po božji podobi vstvarjen; čast se mora tudi po zunanjim razodeti, per vsaki perložnosti s prijetnim perljudnim obnašanjem bližnjimu pokazati, de ga kot otroka božjiga častimo.

Čast in dobro imé je človeku takó potrebno, kot blagó, de zamore dobro storiti. Če ljudjé od eniga dobro mislijo, ga spoštujejo, mu veliko zaúpajo, in on zamore veliko dobriga sebi in drugim storiti, in namen božji, za kar ga je Bog vstvaril, srečno speljati. Njegova beseda povsod veliko veljá in veliko zaleže; če ga pa nimajo v dobrim iménu, mu pa še nasproti délajo. Še modri nevérniki so per luči pameti govorili, de življenje in čast ste ene cene. Ker je dobro imé vsacimu potrebno, takó smo dolžni svojiga bližnjiga spoštovati, njegove dobre lastnosti drugim perpovedovati brez silne potrebe, če drugi zoper njega govoré, se za-nj potegniti; posebno kader ga ni zraven, in se sam braniti ne more, opravljivcam in podpihovavcam ne perpustiti, hudo

govoriti zoper njega, ampak njegove dobre lastnosti naravnost perpovedovati, de bodo opravljevci osramoteni. Dobriga človeka, kateri je perporočenja vreden, dobri ljudje tudi ne pozabijo; tode perporočenje mora vselej pravično in resnično, nikoli pa zlagano biti. Vselej dajmo vsacimu kar mu gré, hvalo in čast; naj nam bo v žlahti ali ne, prijatel ali neprijatel; po keršanski pravici storimo vselej kar je prav.

Keršanska ljubezen hoče, de se od bližnjiga dobro misli in po pravici dobro govori, in ne iz hinavšine. Sv. Peter pravi: »Popustite tedej vso hudobo in vso goljufijo, hlinjenje, nevošljivost in vse opravljanje.« 1. Petr. 2. 1. V obraz pa le počasi in po malim hvaliti bližnjiga, de ne bomo modrim zoperni ali pa hvaljeniga ne zapeljemo v napúh. Opominjati take, ki so v nevarnosti s slabimi déli svoje dobro imé zgubiti, in jim, ki so dobro imé zgubili, pomagati, de bodo spet pred ljudmi veljali. Vsak naj premisli, kako hudo mu je per sercu, ako sliši de drugi od njega slabo govore, kar je njemu neprijetniga, to je tudi drugim. Vse se lažej pogreši, denár in blagó, in se tudi lažej pridobi, kakor zgubljeno dobro imé, kteriga mu hudoben človek po svojih krivih sodbah vzame. Egiptovskiga Jožefa je hudobna žena hotla v greh zapeljati, in ker se je Bogá bal, ni hotel v greh dovoliti, ga je zató slabo razglasila, de je on hotel hudoben biti. Kakó britko mu je bilo! vsi po hiši so ga hudobniga sodili, on je pa nedolžen bil. Takiga greha Bog brez hude kazni ne pusti. Tedaj varje naj se vsak govoriti hudo zoper bližnjiga; škodovati je lahko, ali storjeno škodo popraviti je težko in večkrat celó nemogoče.

Z svojim jezikam naj bo vsak varin, sv. Duh pravi: »Smert in življenje je v jezиковi oblasti, kateri ga ljubijo, bodo njegov sad jedli.« Prip. 18. 21. Kteri radi govore, bodo za svoje govorjenje sad, to je, plačilo do-

bro ali hudo, življenje ali pa smert prejeli, kakor bodo govorili. Sv. Jakob nas vse opominja, rekoč: „Glejte, konjem berzde v gobec devamo, de so nam pokorni, in vès njih život vodimo. Glejte tudi barke, desiravno so velike, in od močnih vetrov gnane, se z majhnim kormilam obračajo, kamor jih kormilec oaerniti hoče. Takó je tudi jezik scer majhin ud in velike reči napravi. Glejte kakó majhin ogenj velik gojzd zažgè? Tudi jezik je našim udam, kar celo teló ognjusi, in vès tek našiga življenja zažgè, vnet od pekla. Zakaj vsako štato zverí, in ptic, in kač in družih žival ukrotí, in je ukrotil človek; jezika pa ne more noben človek ukrotiti, to nepokojno hudobo, poln smertniga strupa.” Jak. 3. 3—8. Jezik je majhin ud, pa lahko veliko dobriga ali hudiga storí, je kakor ogenj, ki veliko požgè. Jezik zapelje in pohujša ljudi, jih pregovori hudo storiti, če je hudobi pokorin. Naj ga vsak varje, naj prevdari pred ko govori, kaj je govoriti ali kaj ne, kakó in kdaj je govoriti, in zakaj de govori. In sv. Pavel pravi: „Nobeno hudo govorjenje naj iz vaših ust ne pride, temuč tako, kakoršno je dobro k množenju vére, in je poslušavcam k pridu” Efež. 4. 29. Le to govoriti, kar je Bogu k časti in bližnjimu potrebno vediti, ali pa de mu je k pridu. Človek pa le rad govori, kakoršin je, in po njegovih besedah bo tudi sôjen; in ker Jezus pravi, de bo tudi od praznih besedí odgovor pred Bogam, koliko huje od hudih, torej se je skerbno varovati vsih slabih besedí, in ravno takó se skerbno varovati, de nobenih skrivnost ne razodenemo, ki se nam zaúpajo, ostanimo s tistimi prijatli ali neprijatli; kdor bi jih razodel, bi pokazal kakó hudoben de je.

Nobeden naj tjè v en dan ne govori, ampak vselej po modrosti in s krotkostjo. Nobeden naj se ne poganja, de bi mogla njegova veljati, de poterpežljivosti ne zgubi, in v ljubezni in prijaznosti ne oslabí. Večkrat

je bolje molčati, kot govoriti. Světi Duh pravi: »Per dosti rečéh se derži, kot nevédin; poslušaj in zraven molči ali vprašaj. V sredi mogočnih ne bodi prederzin, in pričo starih ne govori veliko.« Sir. 32. 12. 13. »Nespametnih žnablji norske reči pravijo, besede razumnih pa bodo na vagi vagane. Norci imajo svoje sercé na jeziku, modri pa svoj jezik v sercu. Sir. 21. 28. Per govorjenji je treba tudi pomisliti, kdaj je čas govoriti, in kdaj ne. »Pregovor iz ust norca ne bo zaveržen, zakaj on ga ne pové ob pravim času.« Sir. 20. 22.

Skušnja nas uči, koliko hudiga pride po jeziku na svét, koliko žalosti, razžaljenja, nemira, razpertja, prepíra, persegovanja, kletve, perdušanja, perlizevanja, sramotenja, opravljanja, zapeljevanja, pohujšanja i. t. d. takó de se je David že ob svojim času hudih jezikov bal, in Bogá prosil, de bi ga rešil od krivičnih žnabljev in goljufniga jezika. Psl. 119. 2. Po božjim povelji naj vsak derži svoj jezik za zobmi, in naj ga ne brusi nad bližnjim, de se hudo ne pregreší, in naj nihče ne misli, de je dober kristjan, če ima hud jezik.

69. Kakó se kristjan pregreší zoper ljubezen bližnjiga, kar njegovo dobro imé ali čast vtiče?

Bog je v osmi zapovedi prepovedal po krivim pričati zoper svojiga bližnjiga, in govoriti in storiti, kar bi bližjemu na dobrim iménu per družih škodovalo. In Jezus, ki popolnomost uči pa še zaničljive besede govoriti in vse sodbe zoper bližnjiga prepové, in ravno takó njegovi apostelnji. Sv. Peter pravi: »Ne povernite hudiga za hudo, ne kletve za kletvo; ampak nasproti dobro vošite, zakaj k temu ste poklicani, de bi blagoslov za delež posedli. Zakaj kdor hoče življenje veselo imeti in dobre dni viditi, naj derži svoj jezik od hudiga, in njegovi žnablji naj ne govore goljufije.« 1. Petr. 3. 9.

In sv. Pavel: „Zdej pa zapustite tudi vi vse: jezo, nevoljo, hudobnost, kletev, gerdo govorjenje svojih ust; ne lagajte eden družimu.“ Kolos. 3. 8. 9.

Bog hoče, de naj govorimo vselej, kakor mislimo, in ne drugači, kakor vémo. Torej se pregreši zoper ljubezen bližnjiga, ali zoper osmo božjo zapoved s krivim pričevanjem, z lažní, perlizevanjem, obrekovanjem, opravljanjem, krivim natolcevanjem, krivimi sodbami, podpihovanjem in z nepotrebno radovednostjo.

Pričati se pravi: poterditi ali povedati, kar smo sami vidili, ali pa po družih zvedili. Po pravici priča tisti, kateri poterdi, de je res to vidil ali slišal, kar pové. Krivo priča tisti, ki dobro vé, de ni res to, kar priča, de je. Pa tudi bi bilo krivo pričevanje, ko bi kdo kaj za terdno poterdil, de je res, kar za gotovo ne vé, ali je res, ali ne; ali ako bi dvomil (cviblal), če je res, ali ne, ko bi tudi res bilo; on po svoji volji greši. V taci okolišinah bi mogel govoriti, de prav ne vé.

Resnico pričati pred gospósko ali sodniki je vsak dolžan, kader bo vprašan, naj mu je na persego dano, ali pa ne, ker vsak je dolžan skrbeti za prid bližnjiga. Svéto pismo pravi: »Persodite pravíco potrebnimu in zapušenimu; pomagajte stiskanimu in ubogimu k pravíci. Rešite reveža in iztergajte siromaka iz rok hudobneža.« Psl. 81. 3. Tudi pravi: De Bog šest reči sovraži, in nad sédmo se mu gnjusi, ta je goljufna priča, ktera laže in tega, kateri med brati razpertje trosi. Prip. 6. 19. In še zraven pristavi: »Lažniva priča bo poginila.« Prip. 21. 28. Kriva priča velik greh storí, ko se zlaže in bližnjiga poškodje. Tak grešnik tudi kazni ne bo odšel, ker Bog pravi: »Kriva priča ne bo brez kazni, in kdor laži govori, ne bo sodbi odšel.« Prip. 19. 5. Nesrečni so taki ljudjé, ki zavoljo kakiga dobička, zavoljo kakiga prijatla, ali pa iz človeškiga strahú tak velik greh storé, in po krivim pričajo. Pozabijo Bogá, kateri

jim hoče nebesa dati, če bodo vselej po njegovih zapovedih storili, in ko ga ni boljšiga prijatla, kot je Bog, in le njega razžaliti bi se mogli bati, in raji njega zapusté in večno zveličenje zgubé, kakor de bi se kakimu človeku po pravici zamerili, in nedolžnemu po pravici pričali. Tudi tisti je kriv goljufniga pričevanja, kateri koga napravi, mu svetuje ali plačilo obeta ali žuga, de potlej po krivim priča.

Dva nesramna sodnika sta po krivim pričala zoper nedolžno Suzano, in pravični kazni nista odšla, ker sta bila s kamnjem pobita. Danijel 12. Jecabel, žena kralja Ahaba, de je Ahab vinograd Nabotov v last dobil, ki ga je želel imeti, je dvoje prič z denárji podkupila, de ste po krivim pričale, de je Nabot kralja klél, Nabot je bil po postavah s kamnjem posut, in vinograd je kralju v last padel. Prerok Elija je pa kralju oznanil, de ravno na tem mestu, kteriga je po krivici dobila, jo bodo psi raztergali in požerli, kar se je tudi nekej lét pozneje zgodilo. Še zoper Jezusa so se krive priče za denár dobile, de so po krivim pričale, de je bil Jezus k smerti obsojen.

Kder je po krivim pričal in svojiga bližnjiga v škodo pripravil, mora svojo laž preklicati in bližnjimu škodo poverniti, če hoče k Bogu priti, kateri je večna resnica. Kar je per krivim pričevanju hudiga, je tudi per krivi tožbi, ko nedolžniga v škodo perpravi, torej mu mora tudi škodo poravnati.

Vsak naj se varje, de po tanki vésti resnico govori, de nič ne pristavi, in de huje ne pové, kakor je res; pa tudi nikar naj se ne vstavlja resnico tam govoriti, kjer je treba; nikar naj ne govori, de je vidil, kar je le praviti slišal, in naj ne govori, de je od tacihi ljudí slišal, na ktere se je zanesti, de so resnico govorili, kterim morebiti véra ne gré. Nikar se nobeden ne daj zmotiti s prijaznostjo ali clo z denárjem, de bi zoper nedolžniga

pričal, ali de bi mu clo ne hotel pričati resnične reči iz strahú pred krivičnim. Ako bi bil pozabil, ali se zmotil, kako okolišino povedati, in bi se pozneje spomnil, in bi imelo to nedolžnemu škodovati, naj berž popravi, de ne bo imel nič na svoji vésti. Ako je pa od sodnika zoper taciga hudodélnika vprašan, kterimu za glavo gré, naj le toliko govori, kolikor je vprašan.

70. Od laži.

Laž stori človek, kader drugač govori, kakor misli, zató de bi človeka premotil ali ogoljufal. Ko bi pa kdo v pomoti bil in mislil, de je to res, kar pové, in bi ne bilo res, bi scer laž pripovedoval, pa vender ne lagal. Laže tudi, kdor k resnici kaj perstavi, kar ni res. Laže, kdor z glavo zmajè in poterdi, kar ni res, ali pa de ni res, kar je; tak laže, brez de bi govoril, ali pa tudi z ramama zgane in laž poterdi. Laže, kdor se hlini, je vès prijazin in poln spoštovanja, de njegov bližnji misli, de mu je prav dober prijatelj, in v sercu ga pa nič ne obraja. Hinavec tudi v cerkvi laže, ko se hlini, de bi ga ljudjé bogaboječiga spoštovali, v sercu mu pa ni resnice. Takó so se farizeji hlinili, Judež Iškarjot, ki je Jezusa, kakor prijatla, kušnil, s kuševanjem ga je pa le sovražnikom pokazal, de so vedili, kteriga prijeti, je drugač v sercu mislil, kakor je po zunanjim storil.

Perlizovanje ni družiga, kot laž. Perliznjenec hvali v bližnjim kaj dobriga, kar nima, ali pa njegovo hudo, ki je storil, gladi, kakor de bi bilo prav. Perliznjenci so nar navarniši sovražniki človekovi, spredej ga gladijo, zadej praskajo, ali kakor je pregovor, spréd liže, zad grize. V obraz človeka hvalijo, se okoli obernejo, ga pa grajajo, se mu posmehujejo in norca iz njega délajo. Navadnih pozdravljenj med svétam pa ne smemo za prilizovanje imeti, ker se spodobi, de z vsacim, posebno z višjimi spoštljivo govorimo.

Lažejo pa ljudje iz mnogih namenov, ali zato, ker hočeje komu kaj vstreči, ali za kratki čas delati v norčijah, ali pa tudi iz hudobije. Nekteri laže, de bi kaj dobriga dosegel, ali pa kaj hudiga odvernili, sebi ali drugim k pridui. Ubogi človek prosi bogatiga denarja na posodo, bogatin se boji, de bi mu ne vernil, se zlaže, de nima denarjev; pride kdo kteriga obiskat, ko za-nj ne mara, ga domači zatajé, de ga ni domá, se zlažejo. Nekteri vé veliko govoriti, in zraven veliko laže zato, de bi drugi visoko mislili od njega, kako je moder in razumin. Nekteri laže brez vse škode samo zato, de se drugi smejejo in jim kratki čas dela. Lažejo pa tudi iz hudobije in bližnjiga poškodjejo, kakor so Jožefovi bratje očetu lagali, de je divja zver Jožefa raztergala in požerla.

Ali laže naj človek iz kokoršnega namena kolikor hoče, vselej greh stori, z razločkam, de nektera laž je manji, nektera pa večí greh, in kdor z lažjo bližnjiga poškodje, mora storjeno škodo poravnati. Bog je večna resnica, in vsako laž sovraži, in človeka od Bogá odverne, ker z lažmi hudiča posnemlje, od kteriga Jezus pravi, de ni resnice v njem, in le kader laž govori, iz lastniga govori, ker je lažnik in oče laži. Jan. 8. 44. In sv. Pavel zapové, zato ker smo udje Kristusovi, de vsako laž opustimo, ker pravi: »Zavoljo tega opustite laž; vsak naj govori resnico s svojim bližnjim, ker smo udje med seboj.« Efež. 4. 25. Lažniki sami sebe zaveržejo, ki po namenu hudobe delajo. Desiravno ni vsaka laž smertni greh in človeka večno ne pogubi, se jo vender mora kristjan sramovati, ko je ud Kristusov, kteri je pot, življenje in resnica, in le po njem se pride k Očetu.

Lažnik se pregreši zoper človeško družbo, v kteri smo dolžni eden drugiga spoštovati in resnični biti v govorjenji. Kam bi prišli, ako bi eden drugimu ne mogli

verjeti, in na njegovo zvestobo in obljubo se ne zanesli, ker bi ne mogli vediti, če nas ni ogoljufal, ali bo mož beseda ostal. Lažniv človek se pa tudi sam poškodova na svoji časti, ker ga vsak zaničuje in nihče mu ne vére, če tudi dobro misli in govori. On je kakor pokazena ura, ki drugači bije, kot kaže. Sveto pismo pravi: »Laž je človeku gerd madež, in je po gostim v ustih razujzdanih. Gorši je tat, kakor na laži navajen človek; oba bota pogubljenje za delež prejela.« Sir. 20. 26. Pošten kristjan vsako zasramovanje lažej preterpi, kakor če mu kdo pravi, de je lažnik.

Lažnivec si škodje na blagu, ker nobeden noče z njim opraviti imeti, vsak se boji, de bi ga ne ogoljufal. Bog ga tudi večkrat z nadlogami obiše, de po nadlogah več zgubi, kakor si je v več létih z lažmi pridobil, desiravno se tega ne domisli. Ananija in Zafiro je Bog zavoljo laži s smertjo kaznoval. Djanj. apost. 5.

Na duši si nar več škodje, ker je Bogú nepokorin, ga žali, in njegovo gnado in prijaznost zgubi, za ktero mu mora več žal biti, kakor za vse blagó in prijaznost svetá, ktero bo minulo; Bog pa ostane vekomaj. In kdor se je navadil lagati in tajiti, tudi veliko drugih grehov in krivic stori. Pregovor je: Kdor laže, tudi krade.

Človeško poželjenje do hudiga iše izgovora svoje laži lepšati, in svojo vést potolažiti, de bi mu jih ne očitala. Kupec pravi, moram lagati, scer nič ne prodam; ravno takó govore rakodélci, de scer dela ne dobé. Prazni so izgovori, če Bog svojiga blagoslova ne da. In če bi po lažéh tudi res kdo srečin bil, bo srečo le kratek čas vžival, kaj bo pa za dušo, ker Jezus pravi: Kaj pomaga človeku, če vès svét dobí, na duši pa škodo terpi?

Nekteri se izgovarjajo, de morajo lagati, zavoljo hišniga mirú, de koga ne razžalijo, ako bi mu takó povedali, kakor je; očetje in matere otrokam lažejo, pôsli

gospodarjem, de bi se ne jezili, i t. d. Vsi izgovori nič ne veljajo, laž vender le greh ostane.

Nekteri lažejo zató, de niso zmirjani ali kaznovani. Taki se več človeka bojé, kot Bogá; človeka razžaliti se bojé, Bogá pa ne, in ravno to Bogá še bolj razžali, ker taki sebe in človeka več, kot Bogá obrajtajo. Po zapovedi svétiga Pavla ne smemo nikoli kaj hudiga storiti, de bi potlej kaj dobrega iz tega prišlo. — Nekteri pravijo: Sej je majhna laž, majhin greh. Če je tudi majhin, je vender le greh, je razžaljenje božje; nobeden noče svojiga telesa radovoljno tudi majhno raniti, vsak se boji tudi majhne rane, ker tudi mala rana bolí. Ravno taka je tudi na duši, tudi majhin greh škodje, in sčasoma tudi v večiga pade. Tat, če tudi le po malim kra-de, je vedno večí grešnik pred Bogam, ker njegova volja je hudobna; ravno takó lažnik, ki se je navadil lagati, ima vedno hudo voljo, in če dalje bolj Bogá razžali; in če se lažniku laž tudi majhna zdi, je pred božjimi očmi velika, ker mu je nepokorin. — Nekteri pravi: Sej moja laž nobenimu ne škodje. Če drugimu ne, pa njemu, ki laže, ker je Bogu nepokorin, in Bog mora po svoji pravíci vsako nepokorsíno zoper njega kaznovati. Vsi izgovori so prazni, zakaj, če bi bilo kterikrat dopušeno lagati, bi nikoli gotovo ne vedili, de je to res, kar nam bližnji pripoveduje, ako bi bili vselej lahko v taci mislih, de je morebiti zdej v taci okolišinah, de je mogel lagati. Kristjan se mora vsih zvijačin varovati v svojim sercu in resnici zvest ostati.

K grehu lagati starši veliko perpomorejo, ako od mladosti otrokam lagati dopusté, in jih zató ne strahujejo; otroci se navadijo, de ne véjo kdaj, in navada jih tudi v starosti ne zapusti. Preojstro zaderžanje proti otrokam stori, de se lagati navadijo, ker si z lažjo v marsikteri reči pomagajo. Nekteri starši za nar manj škodo, ki jo otrok ali pôsel po nesreči stori, vpijejo,

razgrajajo, kolnejo, in ga tepejo, s tem dajo perložnost otrokam in pošlam se z lažmi izgovarjati. Spreglejte jim, če so vas, pa nespreglejte jim, če so Bogá razžalili; ne kaznujte jih zavoljo déla, ki so ga napak, in ne po vaši volji storili, ampak kaznujte jih zató, ker so se zlagali, in pred lažmi jih boste obvarovali in od njih odvadili.

Če bi pa kdo iz norčije kaj smešniga povédal, kar ni res, in ni mislil jih ogoljufati, de bi za res vzeli, in kateri ga slišijo, tudi véjo, de ni res, bi tako govorjenje ne bila laž.

Desiravno ne smé nobeden lagati, se vender zgodí, de človek v take okolišine pride, de ne smé resníce povedati, ker drugim ni mar za to, in jim ni treba vediti, in ko bi resnico govoril, bi morebiti še komu škodoval, če bi povédal; v tacih okolišinah naj po modrosti govorí, de resníce ne pové in se ne zlaže. Nekter radoveden človek hoče vse vediti, taciga je dobro vprašati, zakaj to vpraša, de se mu vé potlej moder odgovor dati, ali pa tudi, de ne smé povédati, ali kaj družiga začeti govoriti.

Vsak naj se varje laží, in kateri je v tem grehu, naj si prizadeva se odvaditi, de ne bo hudobniga duha posnemal; prosi naj Bogá pomoči, de bo z njegovo pomočjo vselej resníci zvest ostal, in naj čuje čez svoj jezik. Nikar naj se ne da motiti z dobičkam, de bi zató lagal, ker ga večí dobiček v nebesih čaka, ako po volji božji stori.

71. Od obrekovanja in opravljanja.

Obrekovanje in opravljanje sta dva velika greha zoper božjo zapoved: bližnjiga ljubiti, kakor samiga sebe. Zakaj nobeden ne želi, de bi ga drugi obrekovali, zoper njegovo dobro imé lagali, zató tudi nobeden ne smé zoper svojiga bližnjiga hudo in lažnivo govoriti. Ta velik

greh je takó v navadi med ljudmi, de ne vedó družiga govoriti, kakor od zaderžanja bližnjiga. Nekteri si veliko prizadevajo zvediti, kakó njih bližnji živí, pa le zvediti njegove slabosti in grehe, ali pomanjkljivost v njegovim dobrim zaderžanji; za njegove dobre lastnosti in déla se ne pečajo. Pa tudi ta greh ni sam v človeku, korenína njegova je nevošljivost, napúh in sovražno sercé do bližnjiga, iz tega izvira obrekovanje.

Greh obrekovanja storí tisti, ki od svojiga bližnjiga kaj hudiga pové, kar ni storil, lažnivo govore zoper njegovo dobro imé. Grešijo tedej, kateri kako pregreho bližnjimu prilažejo, ktere ni storil, ko se dobro vé, de je ni kriv, kakor je bila hudobna žena Jožefu prilagala, česar on še mislil ni storiti. Tega greha je kriv, kdor grehe in slabosti bližnjiga veči in hujši perpoveduje, kakor so, de bližnjiga prav počerni. Če je kdo bolj prijazin in veseliga sercá, ga obdolže, de ni čistiga življenja; če bolj na tanko gospodari, de ne raztresa, pravijo de je skop. Če je kako majhno reč vzel, mu prilažejo, de je tudi vse drugo vzel, kar jim je ukradeniga.

Greha obrekovanja je kriv, kateri dobro tají, kar je bližnji storil, de ni storil, kateri dobrim délam bližnjiga slabe namene podtikuje, ki jih bližnji nima. Farizeji so Jezusa takó hudo obrekovali, de z Beljcebubam hudiče preganja. Obrekovavci tudi zdej takó délajo. Ako kdo bolj po gostama v cerkev hodi, večkrat svéte zakramente prejema, rad moli, govore, de se hlíni, de hoče časten biti; če rad ubogajme dajè, de lastne hvale íše, ali de morebiti kaj krivičniga blagá ima, in povračuje, i. t. d.

Obrekovanja je kriv tudi z molčanjem, kader kdo drugi láže zoper dobro imé bližnjiga, ker vé, de tega ni storil, pa molčí, se posmehuje, z ramama majè; ali pa tudi če reče, od tega bi bilo še več govoriti, pa nar bolj je molčati, drugi, ko to slišijo, si vsak še več hudiga lahko misli, kar obrekovavec se govoriti ni preder-

znil. Nekteri sliši bližnjiga, poslušá, na zadnje pa reče, res je vse to, pa ne véste vsiga, kakošno de je. Hudobni spet raji hudo, kot dobro od bližnjiga verjame, prec si misli, more že še kaj slabiga od njega vediti, pa noče zdej povedati; tak je tudi obrekovanja kriv. Nekteri obrekovavec veliko dobriga pripoveduje od bližnjiga, de bi mu bolj verjeli, ko potlej hudo od njega pripoveduje, de ga bolj gotovo počerni. — Greha obrekovanja so krivi tudi tisti, kateri drugim pripovedujejo hudo od bližnjiga, kar so slišali, in vedó, de ni res, ker tudi to pripovedovati je zoper ljubezen bližnjiga, zopervoljo božjo.

Obrekovanje je velik greh; pa če večí grehe bližnjimu prilaga, in pred več ljudmi ko govori, večí je tudi greh, in hujši namen ko ima, zakaj de laže, večí je hudobija obrekovavca. Tudi večí je greh, če duhovne, stariše, deželske oblastnike obrekuje, kakor druge, ker jih podložni potlej takó ne spoštujejo, kakor Bog zapové, in to stori veliko škodo, ker njih beseda potlej toliko ne zda, se veliko dobriga odverne, ker so potlej večkrat zaničevani, ko s svojimi otroci in podložnimi prav dobro mislijo. Če podložniga pred njegovimi višjimi obrekuje, mu tudi večí škodo stori, kakor pred družimi, ki se za-nj ne pečajo, tedej je tudi greh večí.

Obrekovavec se močno pregreší zoper božjo zapoved: ljubi bližnjiga. On mu veliko škodje na duši, na dobrim iménu in na sreči. Kakó hudo je obrekovanimu človeku per sercu, on ne more sterpeti, de bi svojim prijatlam, svoji domači družini svoje serčne britkosti ne razodel, ne povedal, kaj hudiga lažnivi ljudje od njega lažejo, vsi domači ž njim žaljujejo, in vsi so zoper hudobniga obrekovavca, Bogu svojo žalost potožijo, in Bog ga ne bo pustil brez kazni. Svéto pismo pravi: »Bog bo lažnjiviga opravljevca ponižal.« Psl. 71. 4. »Tvoje usta so bile polne hudobije, in tvoj jezik je go-ljufijo pledel. Prav z naprejvzetjem si čez svojiga brata

govoril, in sinu svoje matere spodtikljej nastavlil, to si storil, in sim molčal. Ti si po krivim mislil, de bom tak, ko ti, hočem te štrafati.» Psl. 49. 19.

Obrekovavec ne odvzame le mirú bližnjimu, mu tudi na sreči veliko škodo napravi. Postavim: bogaboječa hči dobrih staršev bi imela k dobrimu kruhu priti; pride hudobin obrekovavec, laže čez njo, zaveržena je. Dober pôsel bi dobro službo dobil, ali pa jo že ima, obrekovavec mu jo odjé, i. t. d. Absolon je obrekoval svojiga očeta Davida, in ljudstvo se je čez-nj spuntalo, mogel je zbežati. — Obrekovavec pa tudi sebi škodje; kader ga ljudje spoznajo, se ga vsak boji zavoljo njegoviga hudiga jezika. Obrekovavec se želi povikšati, ker je poln napúha; zató je tudi poln nevošljivosti in sovraštva. Greh obrekovanja ni nikoli sam, vselej so ž njim še druge velike pregrehe v takim hudobnim človeku.

Opravljanje je govorjenje, po katerim se res storjeni greh bližnjiga, kateri je pa še neznan med ljudmi iz slabiga namena brez potrebe razodene. Greh opravljanja se loči od greha obrekovanja, de opravljipec pripoveduje grehe, ktere je bližnji zares storil; obrekovavec jih pa bližnjimu prilaga, de jih je storil, ki jih ni storil. Opravljipec kaže, de ima hudobno sercé, in ne ljubi svojiga bližnjiga, kakor Bog zapové, ker razglasi kar slabiga od bližnjiga vé, kar drugi ne véjo, in jim tudi ni potrebno vediti; še hudobniši se razodene, če od vikših in imenitniših ljudi grehe pripoveduje, kakor od duhovnov, gospóske, kateri drugim k dušnimu in telesnimu pridu délajo, ker po razodetim grehu njih beseda nič več, ali saj toliko ne veljá, kot préd.

Greha opravljanja je kriv, kdor v drugim kraji pripoveduje grehe in slabosti bližnjiga, kjer še nič ne vedó, desiravno je tam, kjer je bližnji grešil, vsim znano, ker ljubezen zapové, prikrivati bližnjiga. Tudi ne smé nobeden precej hudo misliti od bližnjiga, postavim, enkrat

ga je vidil pijániga, pa ga je precej pijánca raznašal. Noe je bil enkrat vinjen, Lot ravno takó, tode zató še nista bila pijánca. In če je kdo tudi hudo storil, se ne more reči, de je zmirej hudobin, sej se je tudi lahko poboljšal. Simon farizej je Magdaleno grešnico imenoval, ali Jezus, ki je njeno sercé vidil, jo je zagovarjal, de je spokorjena, in ji je grehe odpustil. Luk. 7. 37. Nobeden ne imenuj bližnjiga hudobniga, ker ne vé, če ni že poboljšán; sej nobeden ne vé, če mu ni Bog že milosti dodelil, in ga na pravi pot pripeljal. Le varovati se mora vsak, de ne bo greha zagovarjal, med tem, ko človeka izgovarja; poterdti se mora, de je greh, kar je res greh, in zavreči nad bližnjim, kar je hudobniga. Dober kristjan skerbí vselej naj prvič za vikšanje božje časti, in nikoli ne reče, de bližnji prav stori, če greši, ker je Bog greh prepovedal, in grešnik se z nepokoršino do Bogá vselej na duši poškodje. In ko bi se smejal, grešniku poterdil, kar je hudiga storil, bi še bolj prederzno grešil. Nikoli hvaliti, kar ni hvale vredniga, vselej pa kazati ljubezen in milost do nesrečnih; če se pa govori od grehov, so vsim znani, nikoli iz napúha veselje kazati, kakor de bi se mu dobro zdelo, de je bližnji nesrečin. de je grešil, ker to bi pričalo, kakó hudoben je tak človek.

Ako se govori od grehov bližnjiga, se smé le govoriti, de bi koga družiga pred takim graham, ali nedolžniga pred družino hudobniga obvarovali; tukej bi bil namen dober. Ko bi pa hudobije bližnjiga le zató pripovedoval, de bi si sercé polajšal in britkosti pomanjšal, ni namen prav čist, je z lastno ljubeznijo, morebiti pa tudi s sovraštvam ali z nevoljo zmešan. Nar bolje je take britkosti po izgledu Jezusovim nebeškemu Očetu potožiti.

Opravljevosti bi bil tudi deležin, kdor bi bil v taki družini, kjer se bližnji opravlja, pa bi molčal, de bi lahko

opravljivci mislili, de rad sliši hudo od bližnjiga pripovedovati, in ko bi bil v takim stanu, de se mu spodobi svariti, pa bi jih ne posvaril. Ko pa vidi, de iz sovraštva bližnjiga opravljajo, in je on nižjiga stanú, kakor so opravljivci, naj se varje, de zmirej per tanki pravici ostane, ker se jih ne upa svariti ali v govorjenji vstavljati, de kaj ne poterdi, kar bi res ne bilo, in nar bolj bi bilo v tacih okolišinah molčati, po zunanjim obnašanji pa pokazati, de mu tako govorjenje ne dopade; naj pokaže, de dvomi nad tem, de bi bilo res, naj ga izgovarja in naj reče, de je usmiljenja vredin, in kdor ni tak grešnik, se mora le Bogú zahvaliti za to gnado; naj pové, kar dobriga od bližnjiga vé, de se bodo opravljivci zdramili in na se pogledali. Ko bi pa iz radovednosti in z veseljem poslušal, kar hudobni jeziki od bližnjiga hudiga pripovedujejo, bi se vdeležil njih greha; zakaj če bi nobeden ne hotel poslušati, bi tudi opravljivec ne govoril. Sv. Duh pravi: „Moj sin! boj se Gospoda in kralja, in ne perdruži se k njih zaničevavcam; zakaj njih pogubljenje pride naglo » Prip. 24. 21. „Sever dež razžene, in žalostin obraz opravljiv jezik.“ Prip. 25.23.

Še huje greše tisti, kateri druge v govorjenje napeljejo, de jim od slabiga zaderžanja bližnjiga bolj na tanko razodenejo, se nevedne kažejo, kakor bi nič ne vedili, jih skerbno oprašujejo, se hlinijo, kakor de bi ne verjeli, se stavijo, de ne more res biti, de jim opravljivec vse okolišine bolj popolnoma razloži, desiravno jim ni nič mar za to. Le staršem ali drugim višjim gré zvediti, kakó podložni živé, de véjo hudo odverniti, in po svoji oblasti jim prepovedati.

Ali se vender smé kterikrat greh bližnjiga povédati?

Smé se in dolžnost je, kar je resničniga tistim povédati, kterim gré vediti, de jih posvaré in hudo vstavijo, drugim pa ne, kterim ni mar za to, tode nikoli iz

jeze, ampak vselej le iz ljubezni, de bi se bližnji poboljšal. Starši, gospodarji, duhovni in gospóske so po božji zapovedi zavezani svariti in hudo zatirati, kolikor narveč zamorejo, de njih podložni v grehah ne živé. Tudi se mora povedati, de se nedolžni reši, ali ko bi kdo kaj hudiga speljati hotel čez deželo ali kraljestvo, ali kako hišo, ali človeka, ga požgati, okrasti ali clo umoriti, pa vselej le njemu razodeti, kteriga zadene.

Obrekovavec in opravljivec sta velika grešnika, ker veliko hudiga storita. Kaj je boljšiga na svétu, kot dobro imé, blagó si človek pridobi, ali ga pojérba; dobro imé si pa le z lepim zaderžanjem zasluži, in obrekovavec mu ga na enkrat vzame, in mu huje storí, kot tat, ki mu blagó vzame, kteriga še dobiti ali perdelati zamore, dobriga iména pa ne, svét zmirej le hudo misli, kar vé, de je bližnji storil. Zató pravi s. Duh: »Opravljivec je pred ljudmi gnjusoba.» Prip. 24. 9. In svéti Pavel naravnost pové, de opravljevci ne bodo kraljestva božjiga posédli. 1. Kor. 6. 10. In David pravi: Celi dan pléte tvoj jezik krivíco, ti z goljufijo okoli hodiš, kakor ojstra britev. Bolj ljubiš hudo, kot dobro, govoriš rajši krivíco, kot pravíco. Ti rad govoriš vse, kar k pogubljenju služi, o ti goljufni jezik! Zató te bo Bog vekomaj pokončal. Psl. 51.

Obrekovanje in opravljanje je med veliko drugimi grehi nar škodljiviši med ljudmi, véra ga oestro prepoveduje, sovraži in pogubljuje, svét ga pa ne porajta, kakor bi greh ne bil. In kakó težko ga je popraviti. Obrekovavec mora preklicati svojo laž, in kaj hoče opravljivec storiti, ker je njegov bližnji zares ta greh storil, ki ga je on razglasil? Če je tudi obrekovavec povédal, de je lagal zoper svojiga bližnjiga, povédal, de bližnji je nedolžen, in če opravljivec potlej še toliko dobriga od njega pripoveduje, kakó pa hoče vse drugo hudo poravnati, kar je iz tega greha prišlo? Kteri sliši oprav-

ljati, še kaj zraven pristavi, ali ravno takó ne pové, kar se mu na tihim pové, ali razglasi, de kmali vsi vedó po vasi, po fari ali po méstu. Koliko sovraštva napravi opravljivec ali obrekovavec in koliko pohujšanja; on razdvoji možá in ženo, otroke in stariše, prijatle in soséde, in ker bližnji ne vé, kaj zoper njega govori, tudi od svoje nedolžnosti pričati, se odgovoriti ne more, in takó gré od ust do ust, še zraven kaj pristavijo, in takó je bližinj če dalje bolj počernjen in zasramovan, ki še za to ne vé. Bog mu je morebiti kdaj že greh odpustil, in ljudjé še od njega govoré. Opravljivec tudi pobožnosti škodje, ker ima veselje pobožne ljudi opravljati, jih za hinavce razglasiti, de nekteri pravijo, vender ni nobenimu verjeti, mislili smo, de je ta človek zares dober, pa je tak in tak, kdo bi si bil mislil? i. t. d. Kakó bosta obrekovavec ali opravljivec vse hudo popravila, kar sta s svojim jezikam storila? In vender popraviti morata pod zgubo svojiga zveličenja, kar nar več zamoreta. Naj tedaj obrekovavec svojo laž prekličé pred vsimi, pred kterimi je govoril, opravljivec pa naj lepó govori od bližnjiga, ki ga je opravljal, izgovarja naj njegove slabosti in grehe, stori naj mu dobriga, kar zamore, Bogá naj prosi, de bi ljudjé pozabili njegovo opravljanje, nič več od tega ne govorili.

Grešna lastna ljubezen vé vsak greh izgovarjati, takó tudi tega, de se človek samiga sebe goljufá in vsak lasten greh nad seboj manjša. Nekteri pravi: Sej si nisim sam zmislil, sej je res, kar govorim, ali pa, sej mi je bilo takó povedano, kakor sim kupil, takó prodam. Naj je res, ali naj je zlagano, na božjo zapoved naj se spomni, ktera ljubezen vsacimu zapoveduje, kjer ljubezni ni, ni tudi Bogá, in ne zveličenja. Nekteri pravi: Sej zná molčati tisti, komur sim povédal, in sim mu tudi rekel, de naj molčí. Če ti ne molčíš, ne zanesi se na družiga, de bi molčal, kar sam ne zamoreš, ne tirjaj

od družiga; molči ti poprej, in ti ni treba drugim molčanja perporočati.

Ljubi kristjani! varovajte se obrekovanja in opravljanja, ker velik je ta greh in težko ga je popraviti, kar hudiga po njem pride, in kar je žalostniga zraven, je, da ga ljudje takó malo poznajo, in skorej med grehe ne štejejo; tedej se tudi ne poboljšajo. Čujte čez svoj jezik, skerbite za svoje boljšanje, imejte z lastnim boljšanjem več opraviti, namest z grehi bližnjiga, da lepiga časa za svoje zveličenje délati ne zgubite; ne glejte smeti v očéh svojiga bližnjiga, ampak bruno v lastnih očéh. Bežite iz opravljivih družin, da ne boste Bogá žalili, in sebi in drugim na duši škodovali.

Kakó se kristjan zaderži, ko je obrekovan ali opravljan?

Tolaži se z izgledam Jezusovim. Jezusove déla so bile vse po volji božji, vse popolnoma, in hudobni svét je veliko lagal zoper njega, takó tudi kristjan; da ga svét ne bo per miru pustil, ki je poln slabost, in njegove déla, če so še takó dobre, vender le popolnoma niso; zató posnemlje Jezusovo ponižnost in krotkost, in čaka v upanji plačila v nebesih, in ne gleda na hvalo svetá. Tomaž Kempčian pravi, da tisti na svétu velik mir vživa, kateri si ne prizadeva ljudém dopasti, in se ne boji zató, če jim ne dopade. Tacih misel je dober kristjan. Če je pa res storil, kar ljudje od njega govoré, vzame za pokoro svojih grehov, in s pobožnim življenjem popravi, kar je v njem hudiga.

72. Od kriviga natolcevanja in krivih sodbá.

Krivo natolcevanje je iz praznih dozdevkov od bližnjiga hudo misliti. Kriva sodba je, ko za terdno kako pregreho bližnjimu persodi po kakih majhnih dozdevkih, desiravno ni prepričan, da jo je storil.

Ko bi kdo vidil bližnjiga v kako nepošteno hišo iti, ako ne vé njegoviga opravka, zakaj de gré, pa bi si kaj slabiga od njega mislil. Jezus je šel v Cahejevo hišo, je z grešniki jédel, in farizeji so precej mislili, de mora grešnik biti, desiravno je šel le grešnike učít, in jih na pravi pot zveličenja napeljat. Farizeji so sodili Jezusa za preklinjevalca božjiga, ko je mervoudnimu grehe odpustil. Aposteljne so na binkuštno nedeljo obsodili, de so pijáni, ko so bili svétiga Duha prejeli, in goreče označovali Jezusa Kristusa, de je od smerti vstal.

Kakó oistro Bog ta greh prepoveduje, se prepričamo po njegovih besedah. Jezus pravi: »Ne sodite, in ne bote sojeni, ne pogublujte, in ne bote pogubljeni.« Luk. 6. 37. »Ne sodite, de ne bote sojeni. Zakaj s kakoršno sodbo sodite, s takšno bote sojeni, s kakoršno méro mérite, s takšno se vam bo nazaj mérilo. Zakaj pa vidiš pezdér v očesu svojiga brata, bruna pa v svojim očesu ne čutiš. Ali kakó praviš svojimu bratu: pusti, de izderem pezdér iz tvojiga očesa, in glej! bruno je v tvojim očesu: Hinavec! izdéri poprej bruno iz svojiga očesa, in potlej glej izdréti pezdér iz očesa svojiga brata.« Mat. 7. 1—5. Sv. Pavel pravi: »Kdo si ti, ki sodiš ptujiga hlapca? Svojimu Gospodu stoji ali pade, bo pa stal; zakaj Bog zamore storiti, de bo stal.« Rimlj. 14. 4. Zató nimaš izgovora o človek! kdor si, kateri sodiš. Zakaj v komur družiga sodiš, v tem sebe obsodiš, ker ravno to délaš, kar sodiš. Zakaj vémo, de je božja sodba čez tiste, kateri takó délajo.« Rimlj. 2. 1—2. »Ne sodite tedej pred časam, dokler Gospod pride, kateri bo razsvetlil, kar je v temi skritiga, in bo misli serc razodel, in takrat bo vsak hvalo od Bogá imel.« 1. Kor. 4. 5.

Takó Bog prepové bližnjiga soditi, ker bo sam vsačiga sodil; nobeden naj se ne prederzne v božje pravíce segati, družim kazni ali plačilo naklanjati; ker, kdor greši, Gospodu greši. In kdo vé, kakó močno se je bližnji

pred Bogam pregrešil, ker znotranje njegove volje in naména ne vidi, po katerim se velikost greha prav razsoditi zamore, to le Bog vidi. Nespametno je družiga soditi, ker ima vsak s seboj dosti opraviti in sebe soditi, de bi po besedah svétiga Pavla ne bili sojeni, ako bi sebe sodili. Pa človek per sodbah bližnjiga ravno to stori, kar mu Bog prepové, de sodi družiga, in ne stori, kar mu Bog zapové, de naj sebe sodi.

In kakó lahko se človek tudi goljufá nad zunanjim bližnjiga, ko znotranjiga ne vidi, nas zgodbe v svétim pismu prepričajo. Judit, lepa ženska, je šla lepó oblečena v šotor vojvoda sovražnikov. Ko bi jo bil hudoben človek vidil k Holofernu iti, bi jo bil lahko hudo sodil. Pa zakaj je šla, de mu je glavo odsekala, in božje ljudstvo od sovražnikov otéla. Absolon je zgodej vstajal in hodil pred duri kraljeviga dvora stat, in vsaciga spraševal, kakošno pretežnigo de ima, jih objemal, kuševal in vsacimu rekel, če bi on kralj bil, bi že védil vsacimu prav storiti, takó, de je podložne svojiga očeta Davida za se premotil, de bi bil očeta odvergel, in on kralj bil. Ako bi bil kdo po zunanjim sodil, bi bil lahko Judito hudo in Absolona dobro obsodil. Take so sodbe ljudi, kateri v božje pravice segajo. Pravičin kristjan vsaciga človeka za dobriga ima, dokler ni na vse strani prepričan od njegove hudobije, in še potlej si iz glave izbija take skušnjave in ga zagovarja, ne greha, ampak bližnjiga, kakor je Jezus svoje sovražnike izgovarjal, de ne vedó, kaj déljajo.

De so sodbe ljudi krivične, ko sercá ne vidijo, nas tudi vsakdanja skušnja prepriča. Kolikokrat hvalijo ljudje bližnjiga, dokler jim daje; kader noče ali ne more več dajati in jim postrežljiv biti po njih volji, véjo vse hudo od njega povédati; danes ga hvalijo, jutri ga zaničujejo. Prepustimo Bogú sodbo, in ne delajmo greha, on je vsigavédin, in bo po pravici razsodil. Kakó težak

in zopern je tudi tak človek, v kteriga sercu se je krivo natolcevanje ukoreninilo, kakó sam sebe in druge muči, ki ž njim živé, vsi so v vednim strahu, de bi jih kaj ne obdolžil. Žena, otroci in pôsli zraven taciga narveč terpé, zraven pa tudi sam, ker ga vedno hude misli nadleževajo. Vedno misli, de ga vsi čertijo, mu škodo želé; če jih vidi na samim govoriti, že misli, čez me govoré, nikoli nima veseliga dné, nikoli ni zadovoljin, povsod vidi le goljufije, i. t. d.

Greha natolcevanja ali krive sodbe pa ni le takrat kriv, ko misli de je bližnji greh storil, ampak tudi, če ga preojstro sodi. Ko je vidil bližnjiga pijániga, ne more reči, de je trezin, pa tudi ne more reči, de je pijánec, ko ga préd še nikoli pijániga ni vidil, ker se to nar bolj zmérnimu človeku lahko priméri, de se spozabi, ali de ima kako telesno slabost, de mu zdej škodje, ali de ga morebiti ni vaje, de ga malo kterikrat vino doletí, zató se ga je préd prijelo. Vsak naj se varje svojiga bližnjiga slabo soditi, dokler ni od vsih strani prepričan od njegoviga hudobniga življenja, ko je pa prepričan, naj se mu smili, ker ga nesrečniga v grehah vidi, in naj Bogá prosi, de bi mu gnado dal, se poboljšati.

Le per neznanim človeku se smé razloček storiti, kader ima kdo ž njim opraviti, brez de bi smel misliti, de ni pošten, ker je že nekteri od neznaniga človeka ogoljufan bil, ki ga je dober kristjan po sebi sodil, in mislil, de je vsak tak, kakor on. In vse to se lahko zgodi, brez slabiga natolcevanja po keršanski modrosti, de sebe pred škodo varje.

Greha natolcevanja in prederzne sodbe izvira per nekterih iz take nature, ktera storí, de je človek bolj terd, čmerin in ojster, de bližnjiga le ojstro sodi. Taki so v veliki nevarnosti, de bi svoje volje spačeni natori ne podvergli in bližnjiga zoper voljo božjo terdó ne sodili in obrekovali in se hudo pregrešili. Ta greh pride tudi

iz skušnje, ker ga je že kdo ogoljufal, de potlej od družih tudi hudo misli, desiravno še nikoli ž njim opraviti ni imel. Izvira iz napúha, ker od sebe bolj misli, kot od družih, sebe povikšuje v svojih mislih, potlej pa bližnjiga niskiga in hudobniga vidi, kakor farizej grešnika za durmi v tempeljnu, po tem zadobé skrito dopadajenje do sebe, in toliko ojestrejši potlej bližnjiga sodijo. Ta greh izvira tudi iz praznih dozdevkov, iz sovraštva in iz nevošljivosti do bližnjiga, in večkrat tudi iz lastnih grehov, ker grešnik druge po sebi méri, kakoršen je sam, misli de mora tudi drug biti. Ako bi sami nad seboj manj grehov in slabost imeli, bi jih gotovo nad drugimi tolikanj ne vidili, in ko bi sami bolj popolnoma po kersanskih zapovedih živeli, bi s slabostmi človekovimi večí usmiljenje imeli, in ne vedili tolikanj od bližnjiga govoriti, in čez-nj se pertožiti, in bi tudi še zraven pomislili, morebiti bo ta, kteriga hudo sodim, pred menoj v nebesih.

73. Od podpihovanja.

Greh podpihovanja storí tisti, ki svojimu bližnjimu na tihim ali skrivaj pové, kar je bližnji čez-nj govoril, de ga razdraži, de bi bližnjiga sovražil. Tak se hudo pregreši zoper Bogá, ki zapové bližnjiga ljubiti, kakor sebe, in pokaže svoje hudobno sercé, ko skrivaj pové, de zdražbe in sovraštva napravi; koliko mirnih ljudi prijatlov, sosedov in zakonskih razdvoji podpihovavec, de se nikoli več ne spravijo, in ne ljubijo, kakor Bog zapové. Podpihovavci se dajo tudi plačati, de pazijo zdej eniga zdej družiga, de véjo obema povédati, kaj sta storila, ali eden čez družiga govorila. Tacih ljudi se je varovati, kakor kužnih, nič pred njimi govoriti, in nar bolj je, jim hišo zapreti; zakaj, dokler bodo v hišo hodili, ne bo mirú. Podpihovavce Bog sam prekolne, rekoč: »Preklét je podpihovavec in dvoježičnik; zakaj on

bo njih veliko med sabo mirnih zdražil.» Sir. 28. 15. Podpihovavec bo svojo dušo omadežal in bo povsod čerten, in kdor bo z njim ostal, bo sovražen.» Sir. 21. 31. Podpihovavci so služabniki hudiča, on jih ima, de zdražbe in sovraštva napravljajo, ker njegova volja je to.

Ako hoče podpihovavec odpušenje grehov in milost božjo še kterikrat zadobiti, si mora vse prizadjeti razdvojene ljudi v mir spraviti in sovraštva pogasiti. Ker je želja vse zvediti, kaj se tù ali tam godi, kaj ta ali uni déla, kakó živí, perložnost k tem greham zoper čast bližnjiga da, ti svetijem, bodi vsak rad domá, in ne pečaj se za druge, kar ti mar ni, in ti ne bo treba pred Bogom odgovora dajati. Če te moti tvoja nespametna radovednost, si razmišljen, délaj, de se zmotiš in moli, v molitvi boš več veselja najdel, kakor v spraševanji po zaderžanji svojiga bližnjiga. Vari se opravljivih jezikov, in ne imej posebne prijaznosti s takimi, ki v strahu božjim ne živé.

74. Od klétve in hudiga vošenja.

Zoper božjo zapoved se pregreši, kdor bližnjimu slabo želi ali voši, ali ga kolne; še večí je greh klétve, če Bogá ali kako skrivnost svéte vére zraven imenuje. Preklinjevavec prelomi prvo božjo zapoved ljubezni: Ljubi Bogá čez vse, ker ga ne časti, in drugo: Ljubi bližnjiga, kakor samiga sebe, ker bližnjimu hudo voši. Sv. Jakob pravi: »Ž njim (jezikam) hvalimo Bogá in Očeta; in ž njim kolnemo ljudi, kateri so po božji podobi stvarjeni. Iz enih ust pride hvala in klétev. To se nima, bratje moji, takó zgoditi.» Jak. 3.9. in sv. Pavel pravi: »Dobro vošite tem, ki vas preganjajo; dobro vošite in nikar ne kolnite.» Rimlj. 12. 14.

Greh klétve se današnje dni povsod sliši; pač žalostno je slišati, kakó ljudje sebe in druge kolnejo, sebi, ljudém in drugim stvarém vse hudo vošijo. Kolnejo, de

bi jih strela ubila, de bi v nebesa ne prišli, de bi Bogá ne glédali, de bi jih hudič vzel, de bi okamneli, če ni to res, kar govore, ali ko bi ne storili, kar obljubijo, ali s čimur žugajo. Nekteri kolnejo sonce, vročino, mráz, sušo, dež, sapo, slabo vreme, orodje, živíno, otroke, pôsle, druge, ki jih jezé, délo, pot, i. t. d. Vse to je Bog vstvaril k pridu človeka. **Kakó mora človek svojo ali družiga dušo hudiču izdajati, ki jo je Bog po svoji podobi vstvaril, Kristus odrešil, de bi zveličana bila, in preklinjevalec se zveličanju odpové. Ali more kaj hujšiga sam sebi želeti? In kaj bi bilo iz ljudi, ako bi jih Bog precej po svoji pravíci kaznoval, ko jamejo kléti? Veči greh stori, kdor človeka kolne, ki je po božji podobi stvarjen, kakor, če bi kako drugo reč klél; vselej pa le preklinjevalcu greh škodje. Jezus nam zapové, de »Vaše govorjenje bodi: Je, je; ne, ne; kar pa je več, kakor to, je od hudiga.« Mat. 5. 37. Svéti Duh pravi: »On je klétev ljubil, zató ga bo tudi zadéla, blagoslova ni hotel, ta bo tudi delječ od njega.« Psl. 108. 18. Kader hudoben hudiča kolne, sam svojo dušo kolne.» Sir. 21. 30.**

Sv. Tomaž Akvin pravi: Klétev je vselej smertni greh, razun, če kaj maliga hudiga voši, in ne želí, de bi bližnjiga zadelo, ali ko iz norčije izreče, ali pa iz naglosti brez premislika. Preklinjevalec vselej sebi škodje, ker greh stori. Kakó nespametno za se déla, kdor kolne; včasih prosi Bogá, de bi ga obvaroval pred streló, pred točo, pred hudobnim duham, pa ravno vse to hudo v klétvi sebi in svojim pervoši, de bi ga zadelo. Kliče hudiča, kateri je naš nar večí sovražnik, kterimu se je odpovédal per svétim kerstu. Njegova nespamet se še bolj očitno pokaže, ko si z vso svojo klétevjo nič per boljšim ni, vreme ni nič lepši, délo mu nič srečnejši od rok ne gré, živína nič bolj umna ni, njiva ni bolj

radovitna, veliko več se še blagoslova božjiga nevredniga stori.

Preklinjevalec se izgovarja in pravi: Ko me je razjezil, sim klél, sej drugač bi ne bil. Ali kdo je kriv, ne drug, kot on, ki svoje jeze ni premagal, tedej je jeza korenina, iz ktere klétev izvira, in jeza je poglavitni greh.

Jezus zapové ravno takrat se ne jeziti, kader ga drug dražijo, sicer bi ne mogel pokazati, de jezo premaga zavoljo Bogá, ako bi ga drugi ne jezili. In Jezus tudi zapové tistim, ki so ga razžalili, iz serca odpustiti, in jim dobro storiti, ne pa kléti. — Nekteri se izgovarja, de ima hudobne otroke. Hudobni otroci se s klétevjo ne bodo poboljšali, le z lepimi izgledi in dobrimi nauki, s klétevjo se bodo le pohujšali, in na zadnje še tebe kléli, ki si jih naučil. — Nekteri pravi, sim le iz navade klél, sej nisim nič hudiga mislil, in ne želim hudiga bližnjimu. Če ti je klétev že v navadi, si toliko hudobniši pred Bogam, ker hude navade ne opustiš. Ko bo tat rekel, sim iz navade kradel, ali ga bo tak izgovor dobriga storil pred sodnikom? — Nekteri pravi: sej sim se prec kesal, kakor sim zaklél. Greh je vendar le storjen. Kaj bi pomagalo ubijavcu reči, se kesam, de sim to storil, jezin sim bil, uni je le mertev, in on ubijavec ostane.

Kdor je v ti navadi, naj jo opustí, pogleda naj na Jezusa, ki so ga kléli, in jih ni zató klél, jim ni žugal s hudim povračilam, še le dobro jim je storil svojim sovražnikom. Prosi naj Bogá pomoči, de bi se je odvadil, pokoro storil, in ne prišel v kraj večne klétve.

NAUK OD ZADERŽANJA KRISTJANOV V MNOGOTERIH OKOLIŠINAH IN STANOVH.

75. Od zvestiga dopolnjenja dolžnost v vsakim stanu sploh.

Bog je po svoji modri previdnosti mnogotere stanove na zemlji postavil. Vsi stanovi, kateri so na svétu, so za ta svét potrebni, eden brez družiga ne more biti. Vsi ljudje na zemlji so zvezani med seboj, kakor udje telesa, takó de eden družimu ne more reči, tebe ni treba. Kakor so stanovi razločeni, takó so tudi dolžnosti; druge dolžnosti so gospodarjev, druge pòslov, drugačne zdravnikov, in drugačne vojšakov, drugačne duhovnov, in spet drugačne kmetov, i. t. d. Vsi skupej so pa potrebni v človeški družbi. Zató mora vsak mladeneč skerbeti, de si tak stan izvoli, v katerim si upa dolžnosti nar bolj popolnoma dopolniti, in za dušo in teló sebi in družim dobro storiti; in k temu se mora prav pripraviti, in se vsiga naučiti, kar mu je za njegov izvoljeni stan potrebna vediti in znati. De bi pa tisti stan nastopil, v katerim ga Bog imeti in zveličati hoče, naj préd sebe dobro poskusi, če je za-nj, kteriga si izvoliti hoče; naj ponižno in stanovitno Bogá prosi razsvetljenja. Potlej naj se pa tudi posvetije s svojimi starši, s spovednikom, z dobrimi in pametnimi prijatli. Naj premisli svoje dušne in telesne moči, in vse okolišine, v ktere ga bo njegov stan postavil, ali bo zamogel v njem pobožno živeti in več dobriga storiti, kakor v kakim drugim, ko bi si ga izvolil. Nar lažej se človek v svoji mladosti za prihodnji stan perpravlja, ko se lahko uči, in kar se v mladosti navadi, tudi v starosti ne opusti. Ko je pa v svoj izvoljeni stan stopil, naj ga bo vesel, ker nič ni takó žalostniga na svétu za človeka, kakor če ni svojiga stanú vesel in v njem ni zadovoljin, tak ni nikoli mirniga in veseliga sêrcá, vse, kar déla, z nevoljo stori,

vse ga težko stane, je sebi in drugim težak. Bog pa hoče, da bi mu z veseljem služili.

Torej de po volji božji dolžnosti svojiga stanú dopolne, naj z véstno skerbjó zvesto vse stori, kar je po svojim stanu storiti dolžan.

Sv. Peter pravi: »Ako kdo streže, naj streže z močjó, katero Bog dajè, da bo Bog časten v vsih rečéh po Jezusu Kristusu, kterimu je čast in gospostvo od vekomaj do vekomaj.« 1. Petr. 4. 11. Naj z veseljem stori, kar storiti mora, da bo od Gospoda plačilo prejel. Dopolne naj vse dolžnosti v iménu Jezusa s terdnim zápanjem v Bogá in vès vdan v voljo božjo. Misli naj, da vsak stan ima svoje dobro in zoperno, da vsak stan je butara, katero nam je Bog naložil. Bogá naj prosi pomoči, začne naj svoje délo z Bogam, in sklene naj ga z Bogam, in Bog mu ne bo odrekel pomoči, ako bo zavoljo njega délal. Bog ne gléda, ali je kristjan niskiga, ali zaničevaniga, ali visociga stanú; le gléda, kakó dolžnosti dopolne. Kdor je visociga stanú, ima večí in težji dolžnosti; tedej tudi težji odgovor pred Bogam. Kar je danes moč storiti, ne odlašati za jutri.

76. Dolžnosti keršanske matere.

Svét namen je, kteriga keršanski moški in ženske imajo, ko v zakonski stan stopijo, da bi otroke imeli, ktere bi Bogú k časti redili, da bi zemljo z dobrimi ljudmi, cerkev z dobrimi kristjani, in nebesa s svetimi otroci polnili. Da bi se pa v zakonu vse po Jezusovih svétih zapovedih zgodilo, mora žena svoje posebne in mož svoje posebne dolžnosti dopolniti, in si obá vse prizadajati, če jima Bog otroke da, vse dolžnosti staršev dopolniti, da sebe in svoje otroke zveličata.

Keršanska žena si prizadeva še bolj, kot préd, resnice svéte vére, nauke Jezusove zvediti, da vé v mnogih okolišinah sebe tolažiti in vse keršanske dolžnosti

zvesto dopolniti; de vé s svojim možem po keršansko živeti, sebe in njega posvetiti; de vé svojo družino h keršanskemu življenju napeljevati in svoje otroke Bogú zrediti, in v hiši svét izgled dajati. Zató pa tudi rada moli, dobre bukve bere, se s pobožnimi ženskimi rada pogovarja. Njene želje so, Bogú in možu s keršanskim življenjem dopasti.

Žene v drugim stanu morajo skerbeti, svoje zdravje ohraniti, in vse odverniti, kar bi sadu njih telesa škodovalo, de bo otrok srečno rojen, svéti kerst prejel, ud Jezusoviga svétiga telesa, otrok božji in jérb nebeškiga kraljestva postal. Zató je Bog staršem otroka zaúpal. Torej se morajo varovati vsiga, kar bi življenju škodovalo, de z lastnim zadolženjem ne bodo krivi smerti otroka, še préd, ko bi dan vidil in svét kerst prejel. Varje naj se žena jeze in vsake perložnosti se jezite, naj odpusti iz serca svojim zopernikam, de ne bo mislila na to, kar jo je razžalilo, in jeze kuhala v svojim sercu. Varje naj se strahu, de, če se ji kaj taciga žalostniga pergodi ali pové, kar ni previdila, se ne prestraši in ne žaljuje, ker se mora spomniti, de vse se le po volji božji zgodi. V vsih rečéh, délih in vživanji veselja naj bo zmérna, ne presilna, de se ne prevzdigne; varje naj se žalosti, padca, naj ne pleše, kaj taciga naj ne jé, kar bi škodovalo; varje naj se škodljivih zdravíl, ki jih ne pozná, in skerbí naj svoje sercé veselo in mírno vedno ohraniti. De bo pa mírniga sercá in v manjših skerbéh, naj moli in Bogá prosi srečniga poroda, naj želi in prosi, de bi otrok srečno svéti kerst prejél; per svéti maši naj sebe in svojiga otroka Bogú po Jezusu Kristusu daruje. Večkrat naj gré k spovedi in svétimu obhajilu, božje čednosti obudí in kès, in Bogú naj se izročí, de bi jo pred vso nesrečo obvaroval. Težave svojiga stanú naj voljno preterpí in Bogú daruje, in bolj poterpežljiva ko bo, in v voljo božjo vdana, več si bo za ne-

besa zaslužila in svoje grehe spokorila. Ravno tacih misel naj bo v porodnih bolečinah; spomni naj se, kaj je Bog Evi in vsim njenim hčeram rekel, de bodo veliko terpele, in v bolečinah svoje otroke rodile; vse to naj pa za pokoro svojih grehov in k zveličanju svoje duše voljno terpé. Sv. Pavel pové, de si žene s porodi zveličenje služijo, če Bogú zveste ostanejo in vse storé, de bi otroke le za Bogá zredile. „Žena bo pa zveličana po porodu otrok, ako bo ostala v véri, ljubezni, svetosti in čednosti.“ 1. Tim. 2. 15.

Po porodu je prva skerb keršanske matere, de bi otrok prec svéti kerst prejel, in v kraljestvo Jezusovo vzet bil. Ko je otrok keršen, naj Bogá za njegovo veliko milost v svojim in otrokovim iménu zahvali, in ga prosi, de bi otrok gnado svétiga kersta do smerti čisto brez madeža ohranil; kar naj si pa tudi potlej skerbno prizadeva, de bo otroka le na božje obračala, de bi zveličan bil, in ga pred vsim pohujšenjem obvarovala.

Ko ozdravi keršanska mati, je njena prva hôja v cerkev. Po lepi navadi kristjanov posnemlje izgled devíce Marije, ki je svojiga božjiga Sina v tempelj pernesla, in ga Bogú darovala, ter naj tudi pernese svojiga otroka v cerkev. Tam Bogá zahvali, de ji ga je dal, in ga je svét Duh prerodil v svétim kerstu za nebesa, in ga prosi, de bi ji dal moč in gnado ga v božjim strahu rediti in ga zveličati, in Bogu darovati, in obljubi, ga takó rediti in učiti, de bo le za-nj živel, ker ga je za svojiga otroka vzel.

Keršanske matere tudi svoje otroke same dojé, in le če jim hrane zmanjka, ali če zbolé, jih drugim ženskim v réjo dajo. In ako ta nadloga nektero zadene, de sama ne more ali ne smé otroka dojit, naj skerbí za pobožno, pametno in krotko žensko, ker se je bati, de bi otrok po kaki nerodni ženski spriden ne bil;

zató naj ne gleda tolikanj na unanje telesno take ženske, kakor na njeno dobro keršansko zaderžanje.

77. Dolžnost staršev skerbeti za telesne potrebe svojih otrok.

Vsak človek je dolžan po božji zapovedi, kolikor je mogoče, za časno in večno srečo svojiga bližnjiga skerbeti, takó ga mora, kakor samiga sebe ljubiti; koliko bolj morajo pa še starši za svoje otroke skerbeti? Od te dolžnosti tudi nezakonski starši niso odvezani, in če jo opusté, vedno v grehu ostanejo, ker otrok ni kriv njih pregrešenja; pravico ima pa tirjati od njih vse potrebno. Bog je že per vstvarjenji v serce staršev posebno nagnjenje do njih otrok vtisnil, de jih ljubijo, če niso že posebno razujzdaniga in samopašniga zaderžanja, ker v njih sebe vidijo, in v njih živé. »Ako ravno je njegov oče umerl, vender je takó, kakor de bi ne bil umerl; ker je za seboj sebi enakiga pustil.« Sir. 30. 4. Keršanski starši pa ne ljubijo svojih otrok le iz natorniga nagnjenja, ampak bolj še zavoljo Bogá, ker v njih vidijo podobo božjo in otroke nebeškiga Očeta; zató pa tudi skerbé za nje, de bi voljo božjo dopolnili, de bi se jim nič hudiga ne godilo, in vedno na nje mislijo.

Starši so dolžni skerbeti za teló svojih otrok, ktero je dar božji, de si bodo z njim svoj živež služili, in k zveličenju pomagali; skerbeti morajo, de si telesa, ali kakiga uda na njem ne poškodovajo, de bi si ne mogli z njim takó lahko kruha služiti, kakor z zdravim. Varovati se pa vender morajo, de otrok zavoljo njih lepiga obličja ne hvalijo, in jim korenine napúha v njih serca ne zasadé, kar bi jih nečimerne, v sebe zaljubljene storilo, in jim na duši škodovalo.

Starši morajo varovati svoje otroke pred vsako nevarnostjo, kjer bi lahko svoje življenje zgubili; ker otroci so še neumni, ne poznajo nevarnosti, in ko bi otrok

po nemarnosti staršev svoje življenje zgubil, postavim utonil, ali od kod padel, in se ubil, bi bili starši krivi njegove smerti, in ojster odgovor bi jih čakal pred Bogom, ki jim je otroka zaupal in jim ga izročil.

Skerbeti morajo za zdravje otrok, in nikoli jim škodljiviga dovoliti, ko bi otroci še takó silno želeli imeti ali uživati.

Varovati jih morajo pred jezo, ktera zdravju veliko škodje, jih od nje odvracevati; varovati jih pred nezméro v jedi in pijáci; pred mehkim življenjem, de se sčasama uterdijo, in jim ne bo vsaka sapa škodovala. Ako zbolé, naj jim z zdravili pomagajo, de spet ozdravijo.

Starši morajo po božji zapovedi svoje otroke s potrebnim živežem in oblačilam po njih stanu preskerbeti, varovati jih pa vselej pred nečimernostjo v oblačilih. Greh imajo starši, če ne déljajo in svojih otrok ne preskerbé, ali jim pa še to zapravijo, kar imajo. Dolžni so jih pa tudi učiti, de jih v kak stan pripravijo, de si bodo zamogli sami svoj kruh pošteno zaslužiti. Zató naj jih od mladosti vadijo délati, pa vselej njih moči primérjene déla jim ukazovati. V kak stan jih pa siliti, starši nimajo pravíce; ker ni vsak stan za vsaciga.

Vse to so dolžni storiti svojim otrokam tudi nezakonski starši, oče in mati, otroka rediti in oblačiti, dokler si otrok sam kruha služiti ne more; otroci imajo pravíco to od njih tirjati; in tudi morajo skerbeti, de jih v kak stan spravijo, de se bodo sami preživili.

78. Keršanski starši so dolžni pa posebno za dušo svojih otrok skerbeti.

Ko bi otrok še takó lepo in zdravo teló imel, bi nič ne zdalo za večnost, če bi v njem nevédna ali hudobna duša prebivala. Zató morajo starši za dušo svojih otrok še več, kot za teló skerbeti, de v Bogá verjejo, upajo in ga ljubijo, kakor nas je Jezus učil. Otroci

so v mladosti kakor mlade drevesa, de jih človek obrača, kakor hoče; ali kakor vosek, v kteriga se da vsaka podoba vtisniti, in kakor se va-nj vtisne, ostane, dokler človek ne razdere; če pa v vosek nič ne vtisne, le gruča ostane. Ravno taka je tudi per otrocih: starši storé iz njih, kar hočejo, če jih pa tjè v en dan pusté, pa ni nič iz njih.

Starši so namest Bogá vidni varhi in dobrotniki; otrok; po starših jih Bog redi in preskerbí, in starši otrokam od Bogá dani, jih imajo v skerbi, de bi jih učili Bogá prav spoznati in njegovo svéto voljo dopolniti, de bi k Bogu svojimu pravimu Očetu v nebesa prišli. Torej morajo skerbeti, de so otroci v véri dobro podučeni, ker véra je prva in poglavitna čednost, in brez vére ne more nobeden Bogú dopasti. Tudi je otrok per svétim kerstu se grehu odpovedal, in obljubil le Bogú služiti, kakó bo pa dopolnil svojo obljubo, če ne bo vedil, kaj Bog človeku k dobremu zapové. Otrok potrebuje gnade božje, ker brez tiste ne more nobeniga dobriga zveličenja vredniga déla storiti; véra pa ga uči, kakó si mora za njo prizadevati in Bogá prositi. Če se otrok od mladosti ne bo vadal po zapovedih božjih živeti, bo iz greha v greh padel, in v starosti še zmirej velik grešnik ostal. In tudi za zemeljsko življenje je véra silno potrebna; kje bo iskal kristjan tolažbe v mnogih zopernostih in nadlogah na zemlji, če vére nima?

Starši morajo otroke učiti spoznati Bogá, svojiga stvarnika, Gospoda in Očeta, kterimu smo vsi dolžni popolnoma pokoršino, de začnejo že v otročjih létih Bogá ljubiti, povédati jim pa tudi, kaj je Bog obljubil tistim, ki so mu pokorni in ga ljubijo, de jih bo k sebi v nebesa vzel, de se bojé ga razžaliti, ker je dober, svét in pravičín, kteri vse vidi in vé, kar dobriga ali hudiga mislimo, želimo ali storimo, in de tudi vidi, če otroci staršem niso pokorni. Učiti jih je treba Jezusa poznati;

torej jim od njegove ljubezni do nas, od njegoviga terpljenja in njegove smerti zavoljo nas večkrat pripovedovati; posebno pa tudi, kakó je Jezus otroke rad imel, jih k sebi klical in blagoslovil, in de dobre otroke še zmirej rad ima, in v nebesih se jih veseli. Učé naj jih moliti; peljajo naj jih s seboj v cerkev, in povejo naj jim, de Bog je posebno v cerkvi milostljiv, in ljudi tukaj usliši, če ga prosijo. Opomnijo naj jih: glejte! kakó ljudje roké proti nebesam povzdigujejo, Boga hvalijo, ki jim je tolikanj dobroga dal, in se v Bogu veselé. Ko bo otrok vse to ohranil v svojim spominu, se bo vselej na to spomnil, kader bo slišal od cerkve govoriti, ali bo memo kakšne cerkve šel. Starši naj z otrokam molijo kratke molitve, de bo otrok zraven védil, kaj govori. Učiti je treba otroke zjutrej moliti, de ne bodo nikoli préd kam šli, dokler ne odmolijo; ravno takó zvečer, pred jedjó in po jedi; učiti jih, de se vsaki dan materi božji, svojimu patronu in angelju varhu v prošnjo perporoči. Večkrat naj starši otroku od gnade svétiga kersta, od zadobljene nedolžnosti pripovedujejo, in naj mu obudé skerb in strah se varovati, de je ne zgubi. Kakor pa otrok starji perhaja, mu morajo starši več resnic od svéte vére pripovedovati, tudi od svétih zakramentov, od greha in od čednost, ktere so težji, si jih perdobiti, ko se morajo že močnejši vstavljati svoji spáčeni natori, de jo premagajo; prizadevajo naj si z dobrimi nauki želje obuditi v sercih otrok svéte zakramente prejemati. Sprašujejo naj svoje otroke nauke, ki so jih v cerkvi ali v šoli slišali, in kar otroci prav niso umeli ali ohranili v spominu, naj jim sami še bolj razložé. Ako pa starši tega ne storé, in le duhovnam ali pa učenkam v šolah prepusté, ne dopolnejo svoje dolžnosti; otroci ne bodo skerbno ali clo nič poslušali, ali pa le iz glave se kaj naučili in vedili povedati, sercé pa ne bo nič občutilo; združeni morajo délati, starši z

duhovni, in si prizadevati, serca otrok k Bogú nagibati.

Ucé naj jih Bogá čez vse ljubiti, misli in želje k Bogu obrniti, in bližnjiga le zavoljo Bogá ljubiti; tudi če bodo druge stvari le zavoljo Bogá radi imeli, in nikoli nobene reči toliko ne ljubili, kakor Bogá, in de so pripravljeni raji vsiga se znebiti, kakor Bogá razžaliti. Zakaj če bodo otroci bližnjiga le zavoljo Bogá ljubili, ga bodo zmirej ljubili in mu vselej dobro želeli, in kolikor bo moč, tudi storili, hudiga pa nikoli. Varovali se bodo kteriga v greh zapeljati, ker se bodo vselej spomnili, de greh je nar huji, kar bližnjimu storiti zamorejo, če bi ga va-nj zapeljali, ker bi sebi in bližnjimu ž njim nebesa odvzeli. Zapoved bližnjiga ljubiti je lahko vsacimu otroku razumeti, ker vé, de kar on sebi želi, ravno to tudi bližnji za se želi; in če to zapoved dopolne, ker Bog to zapové, tudi pervo dopolne. In greh storé starši, kateri otrok na zvesto dopolnjenje teh dvéh zapoved v mladosti ne napeljujejo.

Ucé naj otroke za vsako dobroto, ki jo prejmejo ali uživajo, Bogá zahvaliti, de se bodo vadili vedno na Bogá misliti; posebno pa kader jih bo kaka reč posebno veselila. Po svoji ljubezni naj kažejo matere, kakó še vse bolj jih Bog rad ima, kakor one, desiravno jih ljubijo. Vadijo naj jih k usmiljenju do bližnjiga in k mirnimu zaderžanju s svojimi brati, sestrami in z vsimi domačimi in ptujimi ljudmi, de ne bodo zamirljivi ampak krotki, de bo njih sercé vedno boljši.

Skerbé naj svoje otroke sramožljive zrediti in ohraniti, naj jih v nedolžnosti in devištvu ohranijo; zakaj če jo zgubé, je vekomaj zgubljena. Sovražnikov nedolžnosti in zapeljivcov je vedno več na svétu, in nobeden ne zamore otrok takó lahko pred zgubo nedolžnosti obvarovati, kot starši. Zató dobri starši ne spusté svojih otrok nikoli spred oči, jih nikoli v take kraje ne spuša-

jo, kjer bi njih nedolžnost v nevarnosti bila, de bi je ne zgubili, in ž njo tudi gnade božje. Ker je sramožljivost velika in močna bramba in močin varh pred zapeljivostjo, zato naj si prizadevajo, otroke sramožljive zrediti. Starši naj svoje in svojih otrok telésa spoštujejo, kot tempelj svétiga Duhá, ktere so namenjene enkrat Bogá glédeti, in za take naj jih otrokam pred oči stavijo, de jih spoštujejo in se vsaciga nesramniga vedenja varjejo. Kdor sramožljivost zgubí, je za vsak greh pripravin. Naj jim večkrat k sercu govoré, de jih Bog vidi, in de njih angelj varh je vselej per njih, kakor bi se ne prederznili v pričo svojih staršev se nesramno vesti, se še manj smejo v pričo Bogá in angelja varha. Če so otroci še majhni, naj jih same matere slačijo in preoblačijo, vadijo naj jih sramožljivi biti, ko spat grejo in vstajejo. Vadijo naj jih povsod se sramožljivo zaderžati, bodi si na cesti, med domačimi ali ptujimi, med otroci ali odraslenimi, posebno pa v cerkvi, i. t. d.

Keršanski starši, kateri želé svojim otrokam zveličenje, molijo za nje, in prosijo Bogá, de bi jim svojo gnado dal, jih po keršansko za-nj zrediti; de bi jih otroci ubogali, in se zaderžali, kakor jih učé; de bi jih pred greham in zapeljivim svétam obvarovali; v nedolžnosti ohranili, in če so grešili, jim milostljivo odpustil. Job je vsaki dan za svoje otroke molil, in darí daroval, ker je rekel: Moji sinovi so morebiti grešili, in Bogá v svojih sercih razžalili. Jajir je prosil za svojo hčer, in Jezus mu jo je oživel. Svéta Monika je prosila Bogá za gnado spreobrnjenja svojiga sina Avgušтина, in uslišana je bila.

Starši morajo otrokam dober izgled dati, in prizadevajo naj si tudi ga v resnici jim dati, če sebe in svoje otroke zares ljubijo, in jim zveličenje želé; torej ne smejo pred otroci nič hudiga govoriti in ne storiti, nad vsim hudim svojo nevoljo pokazati, in tudi drugim ne

ne smejo dopustiti, hudo govoriti, in tudi ne, de bi otroci kaj hudiga pripovedovali, kar so druge slišali govoriti ali vidili storiti, de se véjo vsiga varovati, kar ni po volji božji. Starši morajo takó pobožno živeti, de zamorejo reči, kakor nas vidite storiti, storite tudi vi, de boste služabniki Kristusovi. Starši morajo svoje otroke spoštovati, se v pričo njih zadržati, kakor pred kakim mogočnim gospodam, de si ne upajo nič storiti, kar bi zamoglo otrokam škodljivo biti, ker njih angelji gledajo obličje božje, de jih ne bodo tožili. Otroci posnemljejo starše, in kar per starših vidijo, menijo, de je vse prav; zató gorjé staršem, kateri svoje otroke pohujšajo, ker Jezus že družim hudo žuga, de bi holj za-nj bilo, de bi se mu mlinski kamen na vrat navezal, in v globočino morja veržen bil, kakor bi eniga otroka pohujšal. Zató naj se oče in mati v vsim lepó zastopita; naj eden družiga ne zmerjata, gerdih imén si ne dajeta, scer bodo otroci nehali ju spoštovati, vse nju govorjenje naj bo nedolžno, in naj ne mislita, de otroci ne umejo, če zdej ne, si bodo pa sčasama domislili, ali pa bodo druge vprašali. Vse nju déla naj bodo takó svéte, kakor želita, de bi jih nju otroci storili, scer jima otroci ne bodo verjeli, če bi jih učila po volji božji živeti, sama bi pa hotla nasproti délati. De je mladost takó spridena, se lahko vé, de so starši kriví; ako bi starši Bogá čez vse ljubili, bi tudi svoje otroke vedili prav voditi; ker so pa starši za Bogá mertvi, ne morejo otrok za-nj rediti. Tudi zadržanje do ptujih ljudí se morajo otroci od staršev učiti; zató naj starši vsaciga spoštujejo, ki k njim pride, naj bodo prijazni in priljudni ž njim, kakor tudi proti pôslam; naj mislijo, de Bog takó hoče, ker so vsi njegovi otroci. Pa tudi oče in mati morata eden družiga spoštovati, de se otroci od nju učé, jih prav spoštovati, kakor jim Bog zapové.

Starši naj učé svoje otroke vsakimu človeku v sercu dobri biti, in mu dobro storiti, če le zamorejo; ako jih kdo razžali mu odpustiti in ga ljubiti. Učé naj jih stare ljudi spoštovati, de jih bo Bog ljubil in blagoslovil, in tudi ljudje bodo take otroke ljubili. Vadijo naj jih svojim dobrotnikam se za vsako dobroto zahvaliti, in jim vselej radi postreči, za nje moliti, in jih, kakor svoje dobrotnike per vsaki priložnosti hvaliti. Ako starši svojih otrok hvaležnosti ne bodo učili, tudi njim ne bodo hvaležni, in ni gerjiga človeka, kakor nehvaležnež.

Učé naj jih mirne in prejenljive biti, ker Jezus le mirne otroke božje imenuje, in če se otroci med seboj skavsajo, naj skerbé, de se prec spravijo. Tistiga otroka, ki nemir déla, naj takó dolgo od družih ločijo, de se poboljša. Učiti morajo otroke tudi krivico voljno terpeti, de bodo vselej raji v miru živeli, kakor de bi hotli zmirej prav imeti, in vsak bo prejenljivimu človeku več verjel, de ima prav, kakor termastimu, ki hoče, de bi vselej njegova veljala. In kakó potrebna je človeku ta čednost, in kakó lahko mu je med ljudmi živeti, če se je je že od mladosti privadil.

Vadijo naj jih vsacimu z veseljem postreči, kakor je Jezus storil, ki je rekel, de ni prišel na svét, de bi mu ljudje stregli, ampak de jim on streže. Učé in morajo naj jih, de bodo radi eden namest družiga kako délo opravili, namest družiga kam šli, če tudi nič zató ne dobé, ker kristjan ne le za se, ampak tudi za bližnjiga skerbeti mora.

Učé naj jih usmiljenje do revnih, bolnih in zapuščenih ljudi, de se jih bodo usmilili, in jim bodo v nadlogah radi pomagali, jim radi dali, kar bodo zamogli, in tudi sebi od ust in per blagu pritergali, in revežem dali. Učé naj jih, vselej resnico govoriti, in če so tudi kaj hudiga storili, de obstojé, kaj so storili, in de bodo tudi vselej pravico in zvestobo ljubili. Nikoli dopustiti, de

bi komu kaj vzeli, koga ogoljufali ali poškodovali, in ko bi kaj taciga storili, jih oestro kaznovali, de si ne bodo nikoli več upali, kaj ukrasti.

Nikar naj ne pripusté, de bi s pôsli gerdó déla-li, jih zmerjali ali zaničevali. Ucé naj jih, de služabniki so otroci božji, za ktere je Jezus svojo kri prelil in umerl, kakor za nje, in nebesa so za njih ravno takó pripravljene; de so vredni, de jih ljubijo, ker veliko težkih in zopernih dél namest njih opravijo, ktere bi sami mogli storiti, ko bi jih ne imeli. Naj za to dokroto Bogá hvalijo, in pôsle radi imajo, in krotko usmiljeno ž njimi ravnajo, de bodo radi per hiši in veselo in zvesto svoje dolžnosti opravljali.

Vadijo naj otroke vsaciga človeka spoštovati in z vsacim prijazni biti. Kteri starši otrok od mladosti ne učé čestno s svojim bližnjim se vselej obnašati, bodo terdi ostali, ne bodo prijetlov imeli, in si večkrat tudi na kruhu škodovali, ako ne bodo obrajtani.

Ucé naj otroke molčeči biti, de ne bodo vsiga drugod pravili, kar domá ali drugod vidijo ali slišijo; zraven jih pa vender varovati, de potúhnjeni ne bodo. Če bodo otroci odkritiga sercá, in staršem povédali, kakó mislijo, jim bodo vedili starši nauk dati, kaj govoriti in kaj zamolčati, in takó se bodo od mladosti modrosti učili. Če bodo starši svoje otroke po keršansko svéto živeti učili, bodo še družim h keršanskimu življenju pomagali, ker nad njimi bodo otroci in odrašeni lep izgled vidili. Jezus je še aposteljnám otroka za izgled postavil, rekoč: Ako ne bote, kot ta otrok, ne pojdete v nebeško kraljestvo. Sv. Duh pravi: »Ne bodi vesel, ako veliko hudobnih otrok imaš, tudi se ne veseli, ako strahú božjiga ni v njih. — In boljši je brez otrok umreti, kakor hudobne otroke zapustiti.« Sir. 16. 4. Moder sin razveseli očeta; nespametni pa je žalost svoje matere.» Prip. 10. 1.

79. Starši morajo svoje otroke tudi od hudiga odvračati.

Keršanski starši si ne prizadevajo otrok le k čednostim, k temu napeljevati, kar Bog zapové de storé, temuč jih tudi varovati, de ne storé, kar Bog prepové, pred vsimi nerodnostmi, de se jih ne navadijo, ker jih ljubijo in želé, de bi popolnoma kristjani bili, in enkrat v nebesa prišli. Varjejo jih pred nečimernostjo v oblačilu, de bi ne želeli ljudém dopasti, kar bi jim moč gna-de božje slabilo, in jih sčasama od Bogá odvernilo. Varjejo jih pred samoglavnostjo, ko jim vsiga ne dovolijo, kar otroci imeti hočejo, posebno tega ne, kar s silo imeti hočejo, de se morajo svoji volji odpovedati, ker večkrat tudi škodljive reči tirjajo. Ucé jih spoznati njih slabosti, de ni vse prav in dobro za njih, če tudi želé, in ko bi tudi dobro bilo, pa že zató ni prav, ker starši nočejo; staršem pa morajo pokorni biti, in to Bog hoče.

Ne dopusté otrokam se jeziti ali maševati; zató jim nikoli tega ne storé, kar z jezo silijo, de bi jim storili, jih zató svaré, in če ne marajo, jih tudi kaznujejo; pa jih sami ne dražijo nespametno, de bi se otroci jezili. Ako vidijo, de je kateri otrok svojim bratom ali sestram nevošljiv, ako so katerimu boljši zmed njih, tode zavoljo lepšiga zaderžanja, naj povéjo otroku, de so mu boljši, ker se bolj zaderži od njega, če se bo pa tudi on boljši zaderžal, mu bodo pa tudi ravno takó dobri, kot drugim, kakor je Bog Kajnu rekel. Vadijo naj svoje otroke, kader enimu kaj dajo, de od tega tudi svojim bratom ali sestram kaj podeli, de se ljubezni privadijo, ker ona je kristjanu k zveličenju potrebna.

Nikoli se ne smejo dati oblagati ali ogoljufati od svojih otrok; otroci tudi niso brez zvijač, in niso takó nedolžni, kakor se vidijo; in ko bi jim enkrat veljala, bodo potlej večkrat lagali. Kader jih pa na laži naj-

dejo, naj jih osramoté, in tudi kaznujejo, de se tega ger-diga greha ne navadijo. Varovati jih morajo pred lenobo, de ne bodo postopali brez déla, in pred slabimi tovaršijami, jih ne pustiti po hišah in v družino otrok hoditi, ker se ne vé, kakošni so, ne jim dopustiti po skrivnih krajih se potikati. Gorjé človeku, ki je v mladosti pohujšan bil!

Ne smejo jim dopustiti, de bi si med seboj naga-jali ali se prepirali, ali take norčije uganjali, kjer bi se lahko poškodovali, si kaj podstavljali ali zmikali, de bi lahko padli, koga prestrašili, ker se lahko nesreča zgo-di. Tudi jim ne smejo dopustiti jezičnim biti, de bi sercé na jeziku imeli. Otroci radi povéjo, kar vidijo ali slišijo; dobé se pa taki slabi ljudjé, de otroke vse sprašajo, kakó se domá ali pa drugod godi, kjer so otroci bili, in otroci vse povedó, ker še nič hudiga ne mislijo; in koliko hudiga po otrocih pride, če ne véjo molčati. Torej se jim mora tudi prepovedati iz družih hiš domá pripovedovati in tudi drugod ne, kar so vidili ali slišali, ko bi jim tudi kdo kaj dati hotel ali dati obljubil, de bi povédali. Pa tudi starši naj v pričo otrok nič ne govoré, in tudi pôslam naj govoriti prepovejo, kar otrokam vediti ni treba; opravljati svojiga bližnjiga pa clo nikoli ne. Tudi nikoli naj ne dopusté, de kar bi mati otroku skrivaj povedala, de bi očetu, in kar mu oče, de bi materi povedal, de se greha podpihovanja in izdajanja ne navadijo, ker taki ljudjé so kot kuga v soséski, in veliko hudiga napravijo. Kteri starši svoje otroke po keršansko ljubijo, in sami pravično živé, jih bodo tudi za Bogá zredili, in taki bodo tudi drugim kristjanam v izgled, kakó de božji otroci živé.

80. Starši so dolžni hudobne otroke kaznovati.

Bog je staršem otroke izročil, de bi jih za nebesa zredili; zató, če otroci po volji božji ne storé, imajo pravico jih tudi kaznovati, de jih od hudiga odvernejo, jih poboljšajo, de zanaprej storé dobro, kar jih k Bogu perpelje. Dokler otroci še niso per pameti, jih morajo z občutljivimi kaznimi na telesu kaznovati, de, če se kazni bojé, se raji hudimu odpovéjo. Če pa ojstra beseda pomaga, naj per nji ostanejo; le, če nič ne marajo, ne za lépo in ne za ojstro besedo, potlej naj jih še le občutljivo kaznujejo. Naj ne bodo starši s hudobnimi otroci takó dobri, kakor z dobrimi, bogaboječimi; ko pa otroci spoznajo in obstojé, de so grešili, starše odpušenje prosijo, in se poboljšajo, naj jim bodo pa spet dobri, kot préd, kakor oče zgubljenimu sinu. S. Duh pravi: »Komur se šibe škoda zdi, sovraži svojiga sina, kateri ga pa ljubi, ga vedno strahuje.« Prip. 13. 24. »Gladi sina, in te bo strahoval, igraj se ž njim, in te bo žalil. Nikar ga v mladosti svoji volji ne prepusti, in nikar v nemar ne pusti, kar si umišlja. Pripoguj njegov vrat v mladosti, in tepi ga s šibo, dokler je otrok, de ne postane terdovratin in tebi nepokorin, in de te ne bo sercé bolelo.« Sir. 30. 4—11. »Nikar otroku tepenja ne odtegni; zakaj ako ga boš s šibo udaril, ne bo umerl. Ti boš njega s šibo udaril, in njegovo dušo od pekla rešil.« Prip. 23. 13. 14. Otroka pa po glavi biti, ga suvati, se morajo starsi vselej varovati; kdor bi takó délal, bi ne kaznoval otroka, ampak bi le svojo jezo nad njim razlival, in bi ne želel otroka poboljšati, ker bi ga le v jezo in togoto spravil. Sv. Pavel pravi: »Očetje nikar ne dražite svojih otrok k serdu, de jim sercé ne upade.« Kolos. 3. 21. Ako morajo starši otroke s kaznimi od hudiga odvračevati, jih ne smejo v jezi kaznovati, nikoli

jih gerdó zmerjati ali kléti; s tem bi otroka še le pohujšali, in bi morebiti hotli kak majhin greh per otrocih odverniti, bi jih pa veliciga naučili. Svéti Duh pravi: »Očetov blagoslov otrokam hiše uterdi; materna klétev jih pa do tal podére.« Sir. 3. 11. In ko otrok vidi, de ga starši v jezi kaznujejo, ne obžaljuje svojiga greha, ker je z njim Bogá razžalil, ker morebiti še tega za greh nima; on si misli, oče me tepe zató, ker je jezin, in če takrat vbeži, ko je oče jezin, vé, de potlej ne bo kaznovan.

Pred ko starši otroka kaznujejo, morajo prevdariti kakšin je greh, in kakšna kazin je otroku primerjena; ali de ga z osramotenjem ali s postam kaznujejo, ali s tem, de mu ne pusté v drušino otrok iti, mu kakiga veselja ne dovoliti, ali kar si bodi taciga, ali tudi s šibo. Zakaj starši tudi nimajo pravíce otrok kaznovati, kakor bi se jim ljubilo; otroci so božji. Tudi naj pred premislijo, ali je otrok le iz nerodnosti, ali spervič, ali zoper staršev, ali zoper božjo zapoved grešil; ali je iz neumnosti, nevédnosti ali iz hudobije ali pa iz navade grešil. Če je otrok kako reč ubil ali zlomil, ali ko bi rad prav storil, pa je napak ali nerodno, naj ga le podučé, kakó mora drugikrat storiti. Ako se je pa pregrešil zoper božjo zapoved, postavim: je lagal, goljufal, s svojim bližnjim gerdó délal, se z brati in sestrami tepel, jih gerdó zmirjal, v cerkvi se nespodobno vedel, kaj ukradel, staršem nepokerin bil, klél, ga ne smejo brez kazni pustiti, in če je še večkrat tisti greh storil, ga pa tudi ojestrejši kaznovati. Pred pa, kot ga kaznujejo, morajo otroku živo k sercu govoriti, kakó se je zoper Bogá pregrešil, gnado božjo zgubil, in si kazin per Bogú zaslužil, de ga napeljejo h kesu, de obžaljuje svoj greh, ker je Bogá razžalil. Potlej naj mu povedó, de ga morajo kaznovati, de jih zató sercé bolí, pa če ga oni ne, ga bo Bog še huje, in če bi ga ne, bi Bog pa tudi njih kaznoval,

in bi se njegoviga greha vdeležili, ako bi nepokoršine do Bogá ne kaznovali. Otroka pa naj tudi še zraven podučé, de naj kazin za pokoro svojih grehov vzame, naj jo zató voljno terpi, in naj se poboljša, de ne bodo nikoli več permorani ga kaznovati, ker to bi bilo za-nj žalostno, in za ta in uni svét k neizrečeno veliki nesreči. Če bodo starši po tem nauku vselej storili, jim ne bo treba svojih otrok veliko kaznovati, gotovo se bodo poboljšali; če jih bodo pa iz jeze kaznovali, in vedno nad njimi vpili, se jim bodo ušesa vgladile, in ne za besedo in ne za kazin ne bodo več marali, ampak poredni ostali, kakor bi se zgodilo, ako bi očetje zoper matere, ali pa matere zoper očete otrokam potuho dajali.

Starši se pa tudi morajo proti dobrim otrokam dobrotljive skazati, in kateri je kaj taciga dobriga storil, de je mogel svoje nagnjenje premagati in je zavoljo Bogá storil, tistimu naj starši kaj veseliga storé, de bo spodboden raji dobro stanovitno délati; tode se morajo varovati, de otrok ne bo dobriga zavoljo časniga plačila, ampak zavoljo Bogá storil, in tudi takrat, ko ga nobeden ne bo vidil, in nobeniga plačila prejel ne bo; de bo še takrat rad storil, kar je po volji božji, ako bi ga tudi drugi zaničevali, ali zató še kako škodo terpel. Pa tudi ne smejo preveč po gostama za dobre déla jim kaj dobriga storiti, de se sčasama pervadijo, le iz ljubezni do Bogá dobro storiti, kateri jih bo v večnosti obilno plačal. Varovati se morajo, de, ako bodo otroka zavoljo keršanskiga zaderžanja hvalili, ne bo napúhnjen ali hvalé lakomen, in de mu bratje ali sestre zató nevošljivi ne bodo. Zató naj povedó dobrimu otroku, de je prav storil, zató so ga obdarovali, družih pa ne, pa de naj misli, de mu je Bog s svojo gnado pomagal dobro storiti; naj Bogá za to dobroto zahvali, in naj ga prosi, de bi mu še zanaprej dal zmirej bolj na tanko po njegovi volji živeti; in naj misli, de bodo njegovi bratje ali sestre

drugikrat še bolje to storili, kakor je zdej on storil. Druge otroke naj zraven opominjajo, de jim hočejo ravno takó dobri biti, če se bodo po volji božji dobro zadržali, kakor se njih brat ali sestra zadrží. Nikoli pa otrokam taci reči dajati, po katerih bi se nečimernosti vadili in jo ljubili, ampak le take, ki ga še bolj k pobožnemu življenju nagibljejo.

81. Kakó se starši pregrešé v dolžnostih do svojih otrok.

Starši grešé, če svojih otrok ne ljubijo, kakor božjih otrok, jih po keršansko ne redé za nebesa; ali če jih le po človeško ljubijo, in iz slepe ljubezni jim vse spregledajo, ali nekteriga posebno ljubijo, za druge pa ne marajo, jih čertijo in svojiga ljubčika vsiga spridijo. Grešé hudo zoper Bogá, ker svoje otroke kolnejo, jim pripusté storiti, kar hočejo, se za njih srečo ne pečajo, jih s potrebnim živežem in oblačilam ne preskerbé, ali pa čez stan oblačijo in jih nečimerne in napúhnjene storé. Ko otroci zbolé, jim k zdravju ne pomagajo, in jih Bogú na milo pusté terpeti; ali ko jih na mehko življenje vadijo, jih ne vadijo délati po njih stanu, jih pusté postopati, de ni nikoli nič prida iz njih.

Grešé, ko svojih otrok prec od mladiga keršanskiga nauka ne učé, in kar sami zadosti ne zamorejo, družih pobožnih ljudi ne prosijo, de bi jih učili; ali če jih pusté hoditi v družino hudobnih otrok in ljudi, ki so polni le posvétniga duhá, de se ga navzamejo, in s tem vse božje zgubé. Grešé, ki otrokam vse perпустé in pravi-jo, so še otroci; kaj hočemo, po otročje storé; per tem se slabe nagnjenja v njih ukoreninijo, katerih potlej ne premagajo. Ravno takó grešé, kateri svoje otroke preterdó imajo, jih nikoli z lepim očesam ne pogledajo, jim nobene lepe besede ne pervošijo, če so per dobri volji, je vse prav, kar storé; če so pa čmerni, pa nič ni prav;

nad njimi ravsaajo, jih od hiše do hiše podé, neusmiljeno bijejo, sujejo, ranijo, jim še kak ud spridijo; taki so ubijavci svojih otrok; pred takimi se otroci vedno tresejo, in vse sercé jim vpade, in ljubezen ugasne v njih sercih. Grešé, kateri pusté svoje otroke hoditi, koder hočejo, jim dopusté ponoči se potepati, pijánčevati, igrati in druge nerodnosti vganjati; jim ni mar če gredó v cerkev k pridigam, k naukam, k spovedi, ali če molijo ali ne. Taki slabi starši so krivi grehov, ktere otroci storé, in se jih vdeležijo; kakó hočejo taki starši pred Bogam obstati, de bi ne bili z otrocmi vred pogubljeni? Taki ne ljubijo ne Bogá, ne bližnjiga, ker še svojim otrokam v nebesa ne pomagajo, pa kakó jim hočejo pomagati, ker še sami za se ne skerbé. Starši grešé, kateri svojim otrokam izgleda keršanskiga zadržanja ne dajo, če vsak dan za nje ne molijo. Grešé, če zapravljajo, zaigrajo ali zapijejo svoje premoženje, de otrokam družiga ne zapusté, kot beraško palico. Grešé tudi nezakonski očetje, ki svojiga postranskiga otroka za lastniga ne spoznajo, z njegovo materjo za njegov živež in za drugo potrebo ne skerbé, dokler si sami kruha služiti ne morejo, ga ne učé keršansko živeti; se za-nj ne pečajo, ker otrok je nedolžin, in ni kriv njih greha; če ne skerbé otroka učiti ali učiti dati, de bi si sam svoj kruh služil. Grešili bi pa tudi, ako bi svojim zakonskim otrokam premoženje jemali, in ga postranskimu otroku dajali, ker le od tega jim smejo pomagati, kar sami sebi pertergajo.

82. Kakó se imajo stari očetje in matere, očmi in mačahé do otrok zadržati?

Stari starši morajo otrokam vse to storiti, kar so jim pravi starši storiti dolžni bili, ki so odmerli. Dolžni so jih ljubiti, učiti, za njih dušo in teló skrbeti, kakor

pravi starši; prizadjati si, kolikor je nar več mogoče, jim za ta svét in za srečno večnost pomagati, jim lepe izgleds dajati, in za nje moliti. Če pa starši, to je, njih sinovi ali hčere živé, jim pa pomagati otroke keršansko po volji božji rediti in učiti, in starše opominjati, če so zanikerni, de dolžnost do svojih otrok zvesto dopolnijo, kakor Bog hoče; in če vidijo kaj napačniga, hudiga nad otroci, tudi staršem povédati, de ga prec v začetku vedó odverniti.

Očmi in mačahe so očetje in matere svojih pasterkov, tedej morajo tudi storiti zavoljo Bogá vse, kar so dobri starši svojim otrokam dolžni. Kdor ne misli tega storiti, naj se ne poročí s takim, ki ima otroke. Res je, de take nasprotné natorne ljubezni nimajo pasterki in ne očmi in mačahe med seboj, kakor pravi starši in otroci; pa Bog keršansko ljubezen zapové, ktera je več kot natorna. Zató naj se ljubeznivo zaderzé, de otroci svoje starše lažej pogrešé. Med svojimi otroci in med pasterki naj nobenige razločka ne délajo, skerbé naj oboje v božjim strahu zrediti, de bodo Bogú služili in v nebésa prišli. To želi vsak dober kristjan svojimu bližnjimu, koliko več še svojim otrokam, ki so jim nar bližej sercá. Pomislijo naj, kakó žalostno je za pasterke že to, ker so svoje starše zgubili, in kakó se jim sercé od žalosti topí, če jih očém ali mačaha terdó ima, jim ljubezni in milosti ne skaže, ali jih morebiti v kak stan ne sili, kateri jih ne veseli, pa storé, de le od hiše pridejo, in se za časno in večno življenje nesrečne storé. Pred vsim hudim jih morajo varovati; sploh so dolžni vse storiti, kar dober oče in dobra mati za svoje otroke stori, de jih Bog ne bo zaverigel, ker njegovih otrok ne ljubijo, in za nje ne skerbé.

83. Dolžnosti otrok do svojih staršev.

Keršanski otroci želé Jezusa v vsim posnemati, takó tudi v spoštovanji in ljubezni do svojih staršev, in na to jih tudi dobri starši od perve mladosti napeljujejo, de bi se proti njim takó zaderžali, kakor Bog zapové. Od staršev podučeni otroci véjo, de Jezus nikjer ni večiga veselja vžival, kakor v hiši svojiga Očeta, v cerkvi, in njegovo voljo dopolniti mu je bilo ljubši, kakor jéd in pijáca; de je bil Jezus Marii in svétimu Jožefu pokorin, jima je délati pomagal; de je v hiši svojih staršev odločen od družih otrok svoje otročje in mlade léta preživel, dokler je začel učiti. Ljubil in spoštoval je svoje starše, in še umirajoč na križu je za svojo ljubo mater skerbél, in jo svétimu Janezu izročil, de naj za njo skerbí.

Bog v četerti zapovedi zapové, starše spoštovati, jim pokorin biti, in jim vse storiti, kar jim gré. Te velike dolžnosti dopolniti pa niso od Bogá zavezani le majhni otroci, ampak vsi mladi in odraseni; sami naj bodo ali v zakonu, ker, dokler starši, starši ostanejó, ostanejo tudi otroci, njih otroci. Ko se otrok v svoji mladosti pobožniga življenja navadi, ga lahko stane tudi v mladih in starih létih, ne odstopi od keršanskiga življenja, in zvesto dopolni vse dolžnosti do svojih staršev, ker vselej želi le to storiti, kar Bog zapové, in ko bi ne dopolnil, vé, de bi Bogá razžalil, kar storiti se pa vselej bojí.

Keršanski otroci starše spoštujejo, zató, ker Bog zapové. Sv. Duh pravi: »Bog je otrokam zapovedal očeta spoštovati, in ker hoče, de mati oblast ima, ji je otroke podvergel.» Sir. 3. 3.

Otroci vidijo v svojih starših namestnike božje, kterim jih je Bog izročil, de jih po njih živi; dal jim je oblast čez nje, in zató jih v sercu in z unanjim zader-

žanjem spoštujejo. Otroci ne gledajo nikoli slabosti svojih staršev, ampak le njih, kdo de so, in v njih Bogá časté, ker vse dopolnijo, kar jim Bog zapové, in slabosti staršev s kersánsko poterpežljivostjo prenesejo. Kakor visoko otroci v svojim sercu svoje starše spoštujejo, takó razodevajo svoje notranje spoštovanje po unanjim zaderžanji. Dobri otroci s starši čestno, ponižno in vselej krotko govoré, nikoli neotesano ali terdó, nikoli jih ne žalijo ne z besedo ne z zaderžanjem; kar jim je treba, starše lepó prosijo, de bi jim dali, kar potrebujejo. Ko jim kaj kažejo, ali jih opominjajo, jih poslušajo in storé, če jim pa krivíco storé, jim je ne očitajo, molčé preterpé, ali pa s spoštovanjem jih krotko prepričajo, de se jim je krivíca zgodila; ne terdijo svoje, ampak staršem prejenjajo. Dobri otroci svoje spoštovanje do staršev per vsaki perložnosti pokažejo, de tudi drugi spoznajo v kaki časti jih imajo; ne perpusté drugim zaničljivo od njih govoriti, se prec za nje potegnejo, kakor Sem in Jafet, ki nista pustila svojimu bratu Kamu očeta zaničevati in zasramovati. Tudi sin, gospodar hiše, kterimu so starši gospodarstvo izročili, hoče, de jih mora žena, otroci in pôsli spoštovati.

Otroci se ne smejo svojih staršev sramovati, če jih je Bog v višji stan postavil, ne smejo pozabiti, de so bili préd otroci, kakor k ti časti povišani; de sedanja visokost ne razveže zaveze, s ktero je Bog otroke s starši zvezal, in ne vzdigne dolžnosti do staršev. Egipťovski Jožef da v tem lep izgled, kakó je svojiga ljubi-ga očeta sprejel. Spoštovanje do staršev skažejo otroci tudi v tem, ako jih pri vsim za svét poprašajo, in se dajo od staršev vladati, ker vedó, de se od njih modrost učé, kakor sv. Duh zapové: »Poslušajte otroci podučenje svojiga očeta, in glejte de razumnost zvéste.» Prip. 4. 1. »Kteri svojo mater spoštuje, je kakor ta, kteri zaloge vkup spravlja. Kdor svojiga očeta spoštuje, bo

nad svojimi otroci veselje doživel, in na dan svoje molitve uslišan. Kdor svojiga očeta spoštuje, bo daljši življenje imel, in kateri svojiga očeta uboga, bo mater razveselil. Spoštuj svojiga očeta z djanjem, z besedo in z vso poterpežljivostjo, de njegov blagoslov čez te pride in njegov blagoslov do zadnjiga pri tebi ostane. Očetov blagoslov otrokam hiše uterdi, materna klétev pa jih do tal podere. — Moj sin! podpéraj svojiga očeta v njegovi starosti, in ne žali ga, dokler živi; perzanesi mu, ako mu pameti zmanjkuje, in ne zaničuj ga per svoji moči, zakaj usmiljenje, ktero se očetu skaže, ne bo pozabljeno. In za perzanesene prestopke tvoje matere bo tebi dobro vernjeno, in ti boš v pravíci poterjen, tudi na dan nadloge se bo na te spomin imel, in tvoji grehi se bodo stopili, kakor léd na soncu.» Sir. 3. 5—17. In sv. Pavel zapové, rekoč: »Spoštuj svojiga očeta in svojo mater, ta je prva zapoved, ktera obljubo ima, de ti dobro pojde, in de boš dolgo živel na zemlji.» Efež. 6. 2. 3.

Otroci svoje starše ljubijo, ker jim je Bog zapovedal. Ljubezen do staršev pride iz ljubezni do Bogá; ljubezen do Bogá je korenína v sercu keršanskiga otroka, iz ktere vse čednosti do staršev zrastejo. Ko nam Jezus ljubezen do bližnjiga, ja clo do sovražnikov zapové, koliko več do staršev, in kateri otrok Bogá ljubi, ljubi za Bogam svoje starše nar bolj in jim je hvaležin. In ljubezen do staršev je že od natore v sercu otrok in staršev; nobeden ne uči staršev otroke ljubiti, pa od natore imajo vse drugačno dopadajenje do svojih otrok, kakor do družih ljudi, in ravno takó tudi otroci do njih, brez de bi jih kdo učil. Ko se pa pameti zavedó, tudi ljubezen in hvaležnost do staršev v njih sereih raste. Spomnijo se otroci ljubezni in skerbí staršev do njih, koliko je mati za nje terpela, s kakó velikim serčnim veseljem jih je pestovala, kakó serčno objemala in kuševala; ko so bolni bili, kaj je ž njimi terpela, kakó gren-

ke solzé je točila, ker so se ji smilili, sama bi bila raji terpela, de bi le otroci zdravi bili; koliko noči je reva prečula, iz ljubezni do njih. Spomnijo se, koliko je oče za nje skerbél, v potu svojiga obraza se trudil za njih živež, sebi jéd, pijáčo, oblačilo in spanje pritergal, de jih je preživil in preskerbel, in le takrat je bil prav vesel, ko je vidil, de so bili otroci preskerbljeni. Nezapopadljiva ljubezen staršev do njih, jih k vedno močnejši ljubezni do ljubih staršev žene, in z veseljem zvesto dopolnijo, kar jim Bog zapové, rekoč: »Spoštuj svojiga očeta, in ne pozabi bolečin svoje matere: spomni se, de bi brez njih ne bil rojen, in poverni jim po tem, kakor so oni tebi storili.« Sir. 7. 29. In le Bogá več ljubijo dobri otroci, kakor starše, ker jih Jezus uči, rekoč: »Kdor ljubi očeta in mater bolj kot mene, ni mene vredin.« Mat. 10. 37. Kakó lepó je Tobija svojiga sina učil, kaj naj stori, rekoč: »Moj sin! poslušaj besede mojih ust, in ohrani jih terdno v svojim sercu. Kader bo Bog mojo dušo vzel, pokoplji moje truplo, in spoštuj svojo mater vse dni njeniga življenja.« 4. 2—5.

Zató so pa dobri otroci tudi vedno radi per starših domá, ki jih ljubijo, in če jih kolikej časa ne vidijo, jim je dolg čas po njih, ž njimi se radi pogovarjajo, vse jim zaúpajo, vedno so veseliga obraza in sereá proti njim, vse storé, kar staršem veselje stori, vse odvernejo, kar bi jih žalilo; in kar jim v očéh vidijo, de bi radi imeli, brez ukaza berž storé, de so le starši ž njimi zadovoljni. Otroci vedó, kar Bog pravi, de dober sin očeta razveseli, in nespameten sin je žalost svoje matere; vedó, de žalost življenje prikrajša, veselje ga pa do sive starosti podaljša.

Otroci morajo iz ljubezni do Bogá staršem pokorni biti. Sv. Duh pravi: »Kdor se Gospoda bojí, spoštuje starše, in svojim porodnikom kakor svojim gospodam služi.« Sir. 3. 8. Sv. Pavel zapové, rekoč: »Otroci,

bodite pokorni staršem v vsih rečéh; zakaj to je dopadljivo pred Gospodam » Kolos. 3. 20. »Otroci, bodite pokorni svojim staršem v Gospodu; zakaj to je pravično.» Efez. 6. 1. Otroci so pa dolžni pokorni biti, in vse storiti, kar starši hočejo, in opustiti, kar starši prepo-vejo. Pokorni so pa staršem zavoljo Bogá; oni ljubijo starše kot namestnike božje, zato jim pa vse radi storé, ker si mislijo, Bog nam po starših ukazuje, in ker smo staršem pokorni, smo Bogú pokorni, božjo voljo dopol-nemo. Izak da lep izgled pokoršine do staršev; oče ga je hotel Bogú v dar dati, in Izak mu je bil pokorin, ker je védil, Bog mi je po očetu to storiti zapovedal, in po-korin hočem biti, in se dati zaklati. Keršanski otroci so pokorni svojim staršem v vsim, kar je Bogú k časti in njih dušam k zveličanju. Ko jim velé moliti, v cerkev hoditi, v cerkvi spodobno se zadržati, k spovedi iti, domá biti in brez potrebe po hišah ne hoditi, zderžati se od igre, od plesa, gostivnic, v slabe hiše ne hoditi, ponoči počivati, z drugim spolam nobene posebne pri-jaznosti ne imeti; in vse to radi storé, ker véjo, de Bog to hoče. Pa tudi so jim pokorni, kar je za časno živ-ljenje treba, de dobro gospodarijo, premoženja varjejo, radi délajo, ne postopajo, denárja za nepotrebne reči ne trosijo, i. t. d.

Ko bi pa starši kaj pregrešniga zapovedali, ne sme-jo otroci storiti, postavim: ko bi ukazali lagati, krasti, bližnjiga poškodovati, ž njim se kregati, ga sovražiti, tepsti, in karkoli Bog prepové, ne smejo storiti; temuč krotko po modrosti jim povédati, de Bog to prepové; Bogú moramo pa bolj, kot staršem pokorni biti; in ko bi jih tudi strahovali, ne smemo božje zapovedi prelo-miti. Otroci morajo per voljenju svojiga stanú starše za svét prositi, in brez njih sveta naj v nobeni stan ne stopijo, in naj se z nobenim družetam v zakon ne za-vežejo. Starši otroke gotovo nar bolj ljubijo, in za njih

srečo skerbé, tudi so si več skusili, kakor otroci, in iz skušnje bolj presoditi zamorejo, kaj je otrokam bolj koristno. Le poseben poklic božji v kak stan stopiti, de otroci sami prav prevdarijo, de bodo v njem zveličani, jih izgovori od te dolžnosti, de ga smejo izvoliti, če tudi starši ne pervolijo, ker starši otrok v kak stan siliti ne morejo in ne smejo, in otroci imajo pravico po svoji vésti in po božji zapovedi si tisti stan izvoliti, v katerim si nar lažej zveličani biti upajo. Pokorni morajo biti pa tudi oženjeni sinovi in omožene hčere.

Otroci so dolžni staršem pomagati, in če jih je treba z živežem in vsim drugim potrebnim preskerbeti. Kakor so starši za dušo in teló svojih otrok skerbeli, takó skerbé otroci za dušo in teló svojih staršev, kader so obnemagali. Starši so otroke z délam svojih rok preživili, in vse to so z veseljem storili, in to so po zapovedi božji in po ojstri pravici tudi otroci svojim staršem storiti dolžni, in keršanski otroci tudi z veseljem storé; oprosté svoje stare starše vsih skerbí in vsiga déla, iz serca jim želé počitik v njih starih dneh. Če starši zbolé, skerbé za njih zdravje, de bi si jih še ohranili, in veselje vživali, jim iz hvaležnosti še kaj poverniti za njih veliko ljubezen. Zató jim tudi noč in dan strežejo, vse zopernosti bolnika vesélo preterpé, in vse odvrčajo, kar bi jih žalilo. Prav lepo spričevanje od dobrega otroka je Tobijeva mati dala, rekoč: »On je svitloba naju oči, palica naju starosti, veselje naju življenja, upanje naju zaróda.» Tob. 10. 4. Srečin tak otrok, kterimu starši takó dobro spričevanje dajo; Bog in dobri ljudjé ga ljubijo, in blagoslov bo prejel od svojiga Bogá.

Dober otrok tudi na zadnje svojih staršev ne zapusti, če pred njimi umerje, kolikor zamore, jih po smerti preskerbí, de pomanjkanja ne terpé, ker vidi, kakó je Jezus za svojo ljubo mater še na križu skerbel, in jo svétimu Janezu perporočil, de naj za njo skerbí. Ako

pa starši préd umerjejo, kot on, njih voljo ali izročilo popolnoma dopolne, kakor so mu izročili, naj so bile priče zraven ali pa ne, njemu je vést zadosti. Pa tudi ne odlaša dopolniti; berž ko berž, posebno če vé, de so komu kako krivico storili, berž poravná, de bi ne bili zavoljo nje od glédanja obličja božjiga zaderžani.

Keršanski otroci skerbé za dušo svojih staršev. Vsaki dan molijo za nje, de bi jih Bog zdrave in srečne ohranil, in jih dolgo živeti pustil; takó še bolj za njih dušo prosijo, de bi jih Bog v svoji gnadi ohranil, jim dal svéto živeti in jih enkrat zveličal. Tudi skerbé, če jih vidijo, de se po keršansko ne zaderzé, de bi jih z lepimi in krotkimi besedami in z vsim spoštovanjem odvernili; jih prosijo, de bi greh in hude navade opustili, in nehali Bogá žaliti, ker jih ljubijo in se za nje bojé, de bi v smertnih grehilih ne živeli, v njih ne umerli in pogubljeni ne bili. Zató prosijo Bogá, de bi jih s svojo gnado od grehov odvernili, in k svétimu življenju napeľjal. V boleznih jih tolažijo, jim z veseljem radi strežejo, jih pred vso nevoljo in mermranjem v poterpeľljivosti ohranijo, skerbé, de so s svétimi zakramenti prevideni, de bi v gnadi božji umerli. Molijo za nje, ko so v boleznih, in ko umerjejo, dobre déla za nje opravljajo. Varjejo se prepíra in pravd po njih smerti zavoljo časniga blagá, de bi njih greh tudi staršem ne škodoval v večnosti.

Kar Bog otrokam v četerti zapovedi zopové do staršev, ravno tako zaderžanje zapové proti starim staršem, očmam in mačaham, kateri namest staršev, ko so odmerli, za nje skerbé. Otroci so dolžni vse stare ljudi spoštovati; dolžni so tudi spoštovati svoje botre in jerafe, in jim v pravičnih rečéh pokorni biti. To sv. Pavel zapové, rekoč: »Staršiga ne zmerjaj, ampak prosi ga kakor očeta, mlajši kakor brate; stare žene, kakor matere, mlade, kakor sestre v vsi čistosti.» 1. Tim. 5. 1. 2.

Kakó se pregrešé otroci zoper četerto božjo zapoved?

Pregrešé se, če starše zaničujejo, se jim posmehujejo, jim gerdó ali terdó odgovarjajo, jih pisano pogledujejo, od njih hudo mislijo, jih kolnejo, niso s tem zadovoljni, kar jim starši dajo; če se jih sramujejo, ker so v imenitnišim stanu ali službi, kot starši, v pričo družih spodobno od njih ne govoré, se za nje ne potegnejo, ko druge slišijo od njih hudobno govoriti. Sv. Duh od greha, ako otroci svojih staršev ne spoštujejo, strašno govori, ker pravi: »Okó tistiga, kateri očeta zasramuje, in porod svoje matere zaničuje, naj od potokov krokarji izkljujejo, in mlade postojne snedó.» Prip. 30. 17. »Kdor svojiga očeta ali mater kolne, mora smerti umreti.» 3. Moz. 20. 9. »Preklét bodi, kateri ne spoštuje svojiga očeta in svoje matere, in vse ljudstvo poreče: Amen.» 5. Moz. 27. 16. »Spoštuj očeta in mater; in kdor kolne očeta ali mater, naj umerje.» Mat. 15. 4.

Grešé, če slabosti in zmote svojih staršev voljno ne preterpé, so jim nehvaležni, jim smerti želé, jih žalijo, dražijo, jezé, jim v dušnih in telésnih potrebah ne pomagajo, za nje ne molijo, naj so še živi, ali že mrtvi, jim s hudobnim življenjem žalost in sramoto napravijo in življenje prikrajšajo; jim kradejo ali jih goljufajo, ali, kar ni za izreči, sujejo, iz hiše preganjajo ali clo vdarijo. Sv. Duh pravi: »Kteri svojimu očetu ali materi kaj vzame, in pravi, de to ni greh, je tovarš ubijavcov.» Prip. 28. 24. »Neumni sin je očetova žalost.» Prip. 19. 13. »Kteri svojiga očeta in mater kolne, tega število bo v sredi teme ugasnilo.» Prip. 20. 20. »Kakó huda slova je tega, kateri očeta zapusti; preklét je pa od Bogá, kateri mater razserdí.» Sir. 3. 18. »Kdor bo svojiga očeta ali mater udaril, ima smerti umreti.» 2. Moz. 21. 15.

Grešé, če staršev ne ubogajo, kar jim zapovedó, ali ko prec ne storé, ali pa z mermranjem, in ne takó,

kakor storiti ukažejo. Zató naj si starši globoko v svoje serca utisnejo, kar jim sv. Duh pravi: »Sinu in ženi, bratu in prijatlu ne daj, dokler živiš, oblast čez se, ne daj tudi drugimu svojiga blagá, de se ne boš kesal, in de ne boš mogel za tisto prositi, dokler živiš in sopeš, ne pusti se od nobeniga človeka pregovoriti. Zakaj boljši je, de te tvoji otroci prosijo, kakor de bi mogel ti svojim otrokam v roké gledati.» Sir. 33. 20—22.

Kakó morajo bratje, in sestre, in žlahta med seboj živeti?

Ljubiti se morajo med seboj, v miru živeti, eden družimu dobro želeti in storiti, kar je treba, k sreči pomagati, eden drugimu postreči, posebno v bolezni, eden za družiga délati, nevošljivosti se varovati, edin družimu z lepim zaderžanjem izgled dajati, eden za družiga moliti, se ne žaliti, dražiti, ne zamerljivi biti, eden družiga pred graham varovati, in k bogaboječimu življenju nagibati in opominjati. Sv. Duh pravi: »Poglej! kakó dobro in vesélo je, kader bratje zastopno vkupej prebivajo.» Psl. 132. 1. »Tri reči moji duši dopadejo, ktere so od Bogá in ljudi poterjene: »Enovoljnost med brati, ljubezen med sosédi, mož in žena, kader se dobro med seboj zastopita.» Sir. 25. 1. Tak lep izgled nam da Abraham v zaderžanji do Lota, svojiga strica, in Jožef do svojih bratov.

84. Kakó kersanski gospodar božjo voljo do svojih služabnikov dopolne?

Božja zapoved zaveže gospodarja in gospodinjo od svojih služabnikov dobro misliti, jim dobro želeti in storiti; za njih dušo in teló po očetovo skerbeti, jih za svoje brate in sestre imeti, ker so otroci nebeškiga Očeta, kakor ona dva in domači otroci; vstvarjeni in odrešeni za nebesa, vsi služabniki božji, med kterimi je gospodar

pervi. On je od Bogá postavljen, de se v hiši vse po lepim redu godí, in de skerbí, de se čast božja vikša, in vsa njegova družina zveliča. Bog po svétim Pavlu zapové, kakošni de morajo gospodarji do svojih služabnikov biti, rekoč: »Gospodje storite hlapcam, kar je pravično in prav; in véдите, de tudi vi imate Gospoda v nebesih.« Kolos. 4. 1. »Gospodarji storite jim ravno tisto, opustite žuganje, in véдите, de je takó njih, kakor vaš Gospod v nebesih, in ne gléda na stan ljudi.« Efež. 6. 9. »Ako pa kdo za svoje, in zlasti domače skerbí nima, je véro zatajil, in je hujši, kot nevérniki.« 1. Tim. 5. 8.

De bo pa gospodar lahko svoje dolžnosti dopolnil, ktere mu je Bog naložil do njegovih služabnikov, mora gledati, de si dobre pôsle ali služabnike izvoli, kateri so skerbni Bogú služiti, so krotki, se radi dajo učiti, in so pokorni. En sam hudobin pôsel per hiši, veliko hudiga napravi in pohujša, in gospodarju težko rajtingo pred Bogam napravi; in če je nerodin, len, veliko spridi, in per hiši veliko škode napravi.

Gospodarji naj dajo svojim služabnikom take déla délati, ki jih zamorejo opraviti, in ki niso čez njih moč, pa jih tudi pred lenobo morajo varovati, de ne postopajo, ker postopanje je že veliko hudiga naučilo. Sir. 33. 29. Kakor imajo gospodarji pravico svojim pôslam délo nakladati, imajo tudi dolžnost jim potrebni živež in plačilo pošteno in ob pravim času odrajtati. Ravno to so dolžni tudi najemnikom storiti. Plačilo pa naj dajo pôslam tako, de bo njih délu primerjeno. Greh bi bilo, ako bi pôslam težke in velike déla nakladali, plačilo pa majhno dajali, zató ker bi lahko pôsle dobivali za majhno plačilo. Res je, kdor služiti mora, gleda de le službo dobí, de se preživi; kaj pa hoée družiga storiti v sili? Gospodarji naj déla prevdarijo, in naj jim primérjeno plačilo odločijo; dobrim in zvestim pôslam naj pa še kaj

poverhi dajo; zakaj Bog pravi, de se jim mora dati, kar je po pravici in prav. S slabim plačilam in pomanjkljivim živežem dajo pôslam perložnost, de si sami pravico délajo in krađejo, goljufajo in lažejo, kar Bog prepové, in gospodarji so krivi greha. Zató je veliko nezvestih pôslov.

Ako pôsel zbolí, je dolžnost gospodarjeva, mu k zdravju pomagati, skrbeti za njegovo potrebno postrežbo iz zdravila, ker takrat pôsel še več, kot drugikrat usmiljenja potrebuje. Stotnik v svétim evangéliju, ki je nevérník bil, pokaže keršanskim gospodarjem, kaj naj storé, kader kak pôsel per hiši zbolí, kakó je on skerbél, in Jezusa prišel prosit, de bi mu hlapca ozdravil. Samarjan se je še ptujiga neznaniga človeka usmilil, mu usekane rane z vinam izpral, olja va-nje vlil, na svojo živino posadil in ga gostinčarju izročil, de naj mu dobro postreže, in bo za-nj vse lepó povernil.

Ako je pôsel od mladosti zvesto služil, svojo moč per hiši pustil, ga ne smejo v starosti zavreči, de bi ubogajme prosil. Ljudjé terdiga in neusmiljeniga sercá mislijo, de smejo svojiga podložniga iz službe spoditi, kader hočejo, ker družiga ne vedó govoriti, kot od svojih visocih pravíc, nikoli pa ne mislijo, Bog hoče ljubezen in milost. S. Duh pravi: „Nikar hudo ne ravnaj s hlapcam, kateri zvesto déla, tudi ne z najemnikom, kateri se tebi vès podverže. Zastopniga hlapca, kot svojo dušo za ljubo imej, ne krati mu prostosti, tudi ga ubožiga od sebe ne spusti.“ Sir. 7. 22.

Dolžni so skrbeti svojim dobrim in zvestim pôslam k sreči pomagati, de, če je mogoče, jih v stan spravijo, de si sami kruh pridobé. Morajo pa tudi za dušo svojih pôslov skrbeti, jih ne smejo od službe božje zadrževati, gledati morajo, de kader je čas v cerkev iti, tudi res gredó, in se drugod ne potikajo ali vlačijo, in de iz cerkve ob pravim času pridejo; de večkrat med létam

k spovedi gredó; de zjutrej in zvečer, pred jedjó in pojédí, in če k angeljskemu česenu zvoní, molijo, gledati na nje, kakšno družino de ljubijo. Kader so vredni, jih svariti z ljubeznijo in krotkostjo, nobene nezvestobe jim pregledati, de se ne navadijo zmikati. Hudobnih, razuzdanih in pohujšljivih pôslov pa ne terpeti per hiši, če so še takó pridni per delu; ker po njih pride veliko hudiga k hiši. Gospodarji morajo véditi, de, dokler je pôsel per hiši, jim je na dušo dan, in naj mislijo, de njih hiša mora biti božja, pa ne zbirališe hudobnih ljudi.

Skerbeti morajo, de so pôsli v véri dobro podučeni, in še préd, ko ga v službo vzamejo, naj skerbé zvediti, ali so, ali ne. Ko so že v službi, naj jim dajo prilóžnost k nauku hoditi, in naj jih domá sprašujejo, de véjo, ali so se v cerkvi kaj naučili. Nad pomanjkanjem dobrih pôslov je nemarnost gospodarjev veliko kriva, ker ne skerbé, de bi bili pôsli v véri dobro podučeni.

Kjer je več pôslov v hiši, morajo gospodarji skerbeti, de v miru med seboj živé, edin drugimu ne nagajajo, ne klubujejo, ali eden družiga ne černijo, in de se vse v božjim strahu godí. De se bo pa vse po volji božji v hiši godilo, morata gospodar in gospodinja družini lep izgled keršanskiga življenja dati, de lahko rečeta: Storite, kakor vidite naju storiti. Zaderžanje gospodarjev in gospodinj storí hiše dobre ali pa slabe; to poterdi izgled kraljičev v Kaparnavmu, ker je on v Jezusa veroval, so vsi v hiši za njim vérovali. Keršanskiga pobožniga gospodarja družina spoštuje in ga uboga. Dobri gospodarji v svojih hišah svéti roženkranc molijo z družino, de so vsi skupej zbrani per molitvi, ker véjo, de tam je tudi Jezus med njimi, kar je Jezus sam povédal.

Kar hišnim gospodarjem Bog storiti zapové, tudi gostinčarje zadene, tudi njih hiše so božja lastina; dolžni so skerbeti pod greham, de se v njih hišah nič ne-

sramniga in družiga hudiga ne godí, kar bi Bogá žalilo; vse hudo gré na njih rajtingo pred Bogam, kar niso hotli odverniti, in vsi izgovori so prazni. Skerbeti morajo, de se vse po božjih, cerkvenih in deželskih postavah godí; de se ljudje ne vpíjajo, de med službo božjo ne točíjo ob nedeljah in praznikih, nesramnih ljudi pod streho ne terpé in vsako nerodnost iz hiše odženejo. Gorjé enkrat tistim gostinčarjem, kateri zavoljo goljufniga dobička vse nerodnosti v hiši terpé; grehi ž njih védenjem v hiši storjeni so tudi njih grehi. Blagor gospodarjem, ki svojo družino v božjim strahu imajo, dobra družina jim bo srečo in blagoslov za ta in uni svét sprosila, in Bog jim bo skerb, ktero so za njegove otroke imeli, obilno v nebesih povernil.

Kakó se pregrešé gospodarji zoper božjo voljo zavoljo družine?

Pregrešé se:

1) Če pôslam ali drugim služabnikom potrebniga živeža in pravičniga plačila ne dajo, ž njimi terdó délajo, in jih nimajo za otroke božje.

2) Če jim čez moč težke déla nakladajo, de se na zdravji poškodjejo, ali pa če jih pusté postopati, de imajo čas, si hudo domišljevati.

3) Če za njih dušo ne skerbé, jih pred perložnostjo greha ne varjejo, k molitvi, k službi božji in k poslušanjí božje besede ne napeljujejo in ne pošiljajo.

4) Če jim s pobožnim življenjem lepiga izgleda ne dajejo.

85. Kakó pôsli v svojim stanu voljo božjo dopolnejo.

Keršansk služabnik po véri podučen spozná, de ga je Bog v ta stan postavil, de v tem si mora prizadjati, ljubezen do Bogá skazati in se zveličati, zató je svojiga

stanú vesel in Bogá hvali, ker vé, de je védno otrok božji, de Bog je njegov pravi Oče in Gospod. Njegov stan ni takó zaničljiv, kakor si ga svét misli. Sv. Pavel pravi, de naj se pôsli za hlapce Kristusove mislijo, de naj bodo svojim gospodarjem kakor Kristusu pokorni z dobro voljo, kakor Gospodu, ne pa kot človekam, ker bo tudi vsak od njega plačilo prejel, kar je v službi do-
briga storil. Zató si keršanski pôsel per svojim delu misli, zdej Bogú služim, ker njegovo voljo spolnujem, in vém, de Bog mi bo bolji plačilo dal, kakor moj go-
spodar. Pa tudi, kar mu gospodar da, za božji dar spozná, kteriga mu je treba za časno življenje. Kteri služabnik svoj stan takó premisli, ga ni žalosten, ampak vesel, ker vé, de v njem Bogú služi, če svoje dolžnosti dopolne. Sv. Pavel pové, kakošni morajo služabniki biti, de bodo po volji božji, ker pravi: »Hlapci bodite pokor-
ni svojim telésnim gospodarjem s strahom in trepetam v preprostosti svojiga serca, kakor Kristusu; in nikar ne služite na okó, kakor de bi hotli ljudém dopasti, ampak kakor hlapci Kristusovi storite voljo božjo iz serca ra-
di, in služite z dobro voljo, kakor Gospodu in ne kakor ljudém.» Efež. 6. 5—7. »In véste, de boste od Gospo-
da povračilo jerbšine prejéli. Služite Gospodu Kristusu.» Kolos. 3. 24.

De služabniki v svojim stanu voljo božjo dopolnejo:

- 1) Spoštujejo svoje gospodarje in gospodinje iz ljubezni do Bogá. Keršanski pôsel si misli svojiga gospodarja višjiga od sebe, kterimu je Bog oblast. čez-nj dal; on spozná, de mu je Bog spoštovanje zapovedal, in po vsim svojim unanjim zaderžanji kaže spoštovanje do nje-
ga, z njim vselej krotko in ponižno govori. On ne gléda, kdo de je njegov gospodar, ali kaj de je nekda bil, in tudi ne gléda na druge nerodne pôsle, kateri po zapovedi božji njega prav ne spoštujejo, ampak le na božjo zapoved misli in jo hoče dopolniti, in vse druge

misli na stran dene. Gospodarji imajo dolžnosti očetove do pôslov, in pôsli otročje do njih, in kar Bog v četrty zapovedi otrokam zapové, to tudi pôslam. Sv. Pavel zapové, rekoč: »Hlapci, kateri koli so pod jarmam, naj svoje gospodarje vse časti vredne čislajo, de se imé Gospodovo in nauk ne bo klél. Kteri pa vérne gospodarje imajo, jih ne smejo zató zaničevati, ker so bratje, temuč naj jim še bolj zató služijo, ker so vérni in ljubi in evangeljske dobrote deležni.» 1. Tim. 6. 1—2. »Hlapci bodite gospodarju z vsim straham podložni, ne samo dobrim in krotkim, temuč tudi čmernim. Zakaj to je prijetno, ako kdo zavoljo Bogá žalost prenese, in po krivici terpi. Zakaj kakošna čast je, če zavoljo pregrešenja tepeni terpite? Ako pa prav délate in voljno terpite, je to prijetno per Bogu.» 1. Petr. 2. 18. 20.

De bo keršanski pôsel po volji božji svojiga gospodarja in gospodinjo spoštoval, naj si prizadeva védno sebe in svoje slabosti spoznati, de bo v ponižnosti rastel; lepa čednost ponižnosti bo storila, de bo lažej spoštoval oblast v svojih višjih; varje naj se hudobnih, svojoglavnih sopôslov, naj njih neumniga govorjenja ne posluša, in se jim ne pridruži; odloži naj svoje srovo, terdo zaderžanje, kteriga se je morebiti od mladiga naučil, ker ga ni nobeden učil priljudin in nezamerljiv biti; tak sirov človek ne spoštuje družiga, kot sebe. Nikar naj ne gléda slabost svojih višjih, de bi jih zaničeval; vse ljudi moramo spoštovati, ker so vsi otroci božji, še več pa svoje višji, le sebe gerdí per pametnih ljudéh, kdor se zaničljivo zaderži do svojih gospodarjev.

2) Pôsli so dolžni svoje gospodarje in gospodinje po keršansko ljubiti, to je, jim dobro želeti in storiti, jih pred škodo varovati; če jim dobro gré, se njih sreče veseliti, k sreči pomagati, ako jim pa hudo gré, če jih kaka nesreča zadene, jim mora v sercu takó žal biti, kakor bi se bila njim zgodila. Bogaboječi pôsli so go-

spodarjem in gospodinjam, kot svojim staršem dobri, in ravno takó zaúpljivo ž njimi délajo, kot otroci s starši, ker dobri gospodarji tudi za svojo družino, kot starši za svoje otroke skerbé za zveličenje njih duše in prid telésa. Pobožin pôsel, ki Bogá ljubi in za zveličenje svoje duše skerbí, tudi čmerne gospodarje ljubi, on ne gléda, kakošni so, temuč le, kaj Bog hoče, de to stori, naj jih potlej višji ljubijo ali ne, ker si misli, sej Bogú služim, in on me bo boljši plačal v večnosti, kakor me vsi gospodarji skupej plačati zamorejo.

Pôslí morajo pa tudi v djanji pokazati, de svoje višji po keršansko ljubijo, de veselje do njih kažejo, jih vselej prijazno in nikoli pisano ne poglédajo, prijazno, odkrito in le, kar je res, govore, jim z besedo srečo vošijo, kakor jim jo v sercu želé; jih tolažijo, če se jim slabo godi; zoper njih in od njih nikoli nič slabiga ne govore.

Vse to se mora pa v strahu božjim zgoditi brez vse posebne prijaznosti, ktera nebеса zapíra in pekel odpíra. Morajo prejenljivi biti, in ko jih vidijo razdražene, molčati, ne mermrati čez nje, de so sitni, ali drugim to perpovedovati, in raji sami terpeti, kakor jim nasproti délati; njih slabosti in sitnosti zakrivati in izgovarjati, kar keršanska ljubezen zapové. Tudi ljubezen zapové, ako bi ne bilo mogoče svojih gospodarjev in gospodinj, če so v grehah, od grehov odverniti, jim k spoznanju resnic svéte vére pomagati, ravno takó tudi njih otrokam.

De bodo v keršanski ljubezni do svojih višjih rastli, morajo večkrat misliti na to veliko dolžnost kristjana, se večkrat izprašati, kakó jo dopolnijo; spomnijo naj se, de gospodarji bodo mogli za nje pred Bogam odgovor dajati. Prosijo naj Bogá gnade, de bi jih zamogli prav ljubiti, naj se svoje srovosti do njih odvadijo, de bodo vselej spoštljivo in krotko ž njimi govorili; naj se več-

krat svojih nerodnost spovedó, de se jih popolnoma odvadijo, in ne grešé v tem. Bogá naj imajo vselej pred očmí, in varjejo naj se prilizovanja, de se kaka mesena ljubezen ne vname v njih, in se večno ne pogubé; in kjer je njih duša v nevarnosti, naj hišo zapusté. Spomnijo naj se taki na Egiptovskega Jožefa.

3) Morajo v vsim pokorni biti: to je, prec, radovoljno in z veseljem storiti, kar jim je ukazaniga, ker Bog takó hoče imeti, kakor de bi jim Kristus zapovedal. Pokorni pa morajo biti ne zavoljo časniga dobička, ali iz želje ljudém dopasti, ampak iz ljubezni do Bogá, de Bogú pokažejo, kakó ga ljubijo, ko ljudém vse le zavoljo njega storé. Oni služijo Bogú in ljudém; zemeljski gospodarji jim dajo plačilo za ta, Bog jim ga bo dal pa za uni svét.

Kakó malo je per pôslíh praviga spoštovanja, prave ljubezni in radovoljne pokoršine? Koliko jih je, ki hočejo več biti, kakor njih gospodarji, nobene ne zamolcé, in le toliko in takrat ubogajo, kader se jim ljubi. Pokorni morajo vselej in naglo biti; tode le takrat, kader ne zapovedujejo kaj taciga, kar Bog prepové; ako bi pa kaj taciga zapovedali, kar je zoper božjo zapoved, naj pa z lépo povedó, de ne morejo storiti, ker morajo Bogá bolj, kot ljudi ubogati. Noben keršansk človek ne bo šel v tako službo, kjer bi svojo dušo pogubil, in tudi noben gospodar tega od otrok božjih tirjati ne smé, prostosti Bogú služiti ne smé noben pôsel zgubiti, in se mu ne smé odvzeti; ta bi bila nar večí krivíca, ktera bi se otrokam božjim storila, v ktero pa nikoli dovoliti ne smé; godí naj se mu hudo, kakor hoče. Spomni naj se, kaj ga v nebesih čaka, če Bogú zvest ostane.

Kaj naj pôsli večkrat premislijo, de bodo v vsim radi in z veseljem pokorni?

Mislijo naj, de volja božja je, de so v tem stanu,

in po božji naredbi dolžni, pokorni biti; spomnijo naj se na Jezusovo zaderžanje; on, Gospod nebes in zemlje, je postal postrežnik vsih; zatirajo naj napúh v svojim sercu, in spomnijo naj se, de pokorsina je Bogú ljubši, kot dar, in vadijo naj se v nar manjših rečéh na tanko pokorni biti, potlej jim bo tudi v težjih lahko stalo. Večkrat naj pogledajo proti nebesam, kjer jih obilno plačilo čaka.

4) Morajo zvesto služiti. Zvesto služijo, če na mogočne viže gospodarja pred škodo varjejo, in za njegov prid in dobiček skerbé. Zvesti pôsli varjejo gospodarja pred vso škodo na blagu, pred tatvíno, pred goljufijo, ne zapravljajo, nič ne zamudé, véstno in pridno déljajo, ali jih kdo vidi, ali ne; nič od hiše ne dajo, nobene reči v nemar ne pusté; kar jim je izročéniga, dobro varjejo; živíno dobro redé, sploh povsod le za prid hiše skerbé. Skerbé za část hiše, in za dušo hišnih otrok, de ni po njih nobeden pohujšan, in v greh zapeljan. Sv. Pavel zapové Titu učiti, rekoč: „Hlapcam reci, de imajo svojim gospodarjem podložni, v vsih rečéh dopadljivi biti, in ne zoper govoriti, ne goljufati, ampak povsod pravo zvestobo skazati, de část nauku Bogá Zveličarja per vsim déljajo.“ Tit. 2. 9. 10. Zvesto mora pôsel ostati v službi za kolikor časa se je s svojim gospodarjem pogodil, de bo per njem služil. Smé pa službo pustiti ob vsakim času, če je v nevarnosti svojo dušo pogubiti, ker bi prevedil, de bo gotovo v greh padel. *Kakó se bodo pôsli uterdili v zvestobi do svojih gospodarjev?*

Uterdili se bodo, če bodo resnice svéte vére večkrat premišljevali; le véra stori človeka zvestiga; človek brez vére ni zvest Bogú, in ne cerkvi, takó tudi človeku ne. Skerbé naj po zapovedi svéte vére vselej in povsod storiti, takó bodo tudi gospodarjem zvesti. Premislijo naj večkrat, de z nezvestobo svoje dobro imé zgubé, in nih-če jih ne bo hotel več v službi imeti? Ogibajo naj se

nezvestih pôslov in njih govorjenja, in posnemljejo naj dobre, véstne pôslje; in Bogá naj prosijo, de bi jih pred greham nezvestobe s svojo pomočjó obvaroval, de, ako bi jih skušnjave zoper zvestobo obhajale, bi va-nje ne pervolili.

5) Služabniki morajo tudi molčeči biti, hiše ne raznašati; kar mora na tihim ostati, ne smejo drugim pripovedovati.

Keršanska ljubezen in pravica zapovéste vsiga tega storiti, kar ne želimo, de bi nam drugi storili. Judež Iškarjot je bil izdajavec svojiga gospoda, ker je povédal, kje in kdaj bodo sovražniki Jezusa najdlji. Opravljiv in raznašljiv pôsel veliko hudiga v hiši napravi, sovražniki gospodarjevi vedó razodeti skrivnosti k speljanju svoje hudobije za se k pridu obrniti. In kakó hudo in zoperno je za gospodarja, če mora vsako besedo prevdariti, préden jo izreče, de bi ga pôsel né slišal in naprej ne pripovedoval. Posebno molčati mora pôsel vse, kar se mu na sercé zaúpa, ali je na skrivnim slišal, in tudi, če več v tisti službi ni; molčati, kar gospodar in gospodinja ali domači déljajo ali storiti mislijo; tudi med njima zdražb s podpihovanjem ne napravljati; ne smejo nju slabost ali grehov drugim pripovedovati, kakó de živita, ali kje kaj skritiga imata; sploh vse zamolčati, kar véjo, de gospodar hoče, de bi na tihim ostalo.

Ali se ne smé nikoli nobene skrivnosti povédati?

Ako pôsel vé, de njegov gospodar ali njegovi domači hočejo zoper gospósko kako hudobijo speljati, ktera bi deželi škodovala, ali zoper kakiga nedolžniga človeka, so dolžni povédati; pa le tistimu na tihim, kterimu je mar zató, drugim pa ne. Zakaj nobeden ne smé bližnjiga poškodovati; torej če ga misli, in pôsel vé, je dolžan odverniti krivíco nedolžnimu bližnjimu. Postavim: hlapec ali dekla sliši taté se pogovarjati, ki ga okra-
sti

hočejo, tega ni dolžan molčati; ljubezen do bližnjiga mu zapové, nedolžnemu na tihim povédati, drugim ne, de se vé škode obvarovati. To morajo vselej storiti, de greha niso deležni, ko bi mogli zavoljo molčanja drugi škodo terpeti. Pôsel je dolžan povédati, če vidi, de kdo per hiši gospodarju škodo dela, ali če imajo pôsli kako pregrešno zavézo med seboj, in pred gospodarjem in gospodinjo zakrivajo, de je ne moreta zvediti. Pa take mora na pervo sam svariti, in če ne marajo, potlej še le povédati ob pravim času in ne zamuditi, de se potlej morebiti več popraviti ne da.

Kakó se pôsel navadi molčečnosti?

Nar lažej se je bo navadil s tem, de ne bo radovedin; manj kot bo vedil, lažej bo molčal; nikoli naj se ne pečá, kar mu mar ni, naj ne oprášuje, naj ne želi vsiga vediti, vsiga slišati; naj ne posluša pred vratmi, naj ne stikuje vsih kotov, in vse naj pustí tam, kjer je najdel, vidil ali slišal. Vadi naj se tudi v nar manjših rečéh molčeč biti, in z blebetači naj se ne pečá. Naj večkrat misli, de to je greh, in kaj hudiga iz blebetanja pride, in de je dolžan vso škodo popraviti, ktera se je zavoljo njegoviga blebetanja per hiši zgodila; de ga mora vsak pameten človek zaničevati, in se ga varovati, in koliko si sam na svoji sreči škodje. De se bo tega varoval, naj večkrat čez dan ponóví svoj sklep molčati, in Bogá naj prosi gnade, de bi v svoji dobri volji stanovitin ostal, in vselej molčati, kar se ne smé govoriti.

6). Pôsli so dolžni dobre izglede dajati, in jih posnemati. Dober izgled dajo, ako v božjim strahu živé, radi v cerkev k službi božji in k spovedi hodijo, véstno svoje dolžnosti opravljajo, mirno, trezno živé, so potlepežljivi in v vsih zopernostih z voljo božjo sklenjeni. Če kaj nerodniga per svojih višjih vidijo, ne svaré z bodečimi in nepriljudnimi besedami, ampak bolj z nedolžnim

in svétim zaderžanjem, s tem pa brez prenehati svaré, desiravno so morebiti sperviga zaničevani, na zadnje bodo vender hvaljeni in spoštovani. V prvih časih keršanstva so večkrat pôsli s svojim svétim življenjem svoje nevérne gospodarje in gospodinje k Jezusovi vérispreobnili. Pôsli pa tudi morajo dobro posnemati, kakor sv. Pavel zapové, kaj de naj posnemljejo, rekoč: Vse, karkoli je resnično, sramožljivo, pravično, svéto, ljubeznivo, dobro imé pernese, kar k čednosti in hvale vrednmu podučanju pelje, vse to morajo posnemati, de bo Bog ž njimi. Filip. 8—9. Morajo slišati svoje višji, ki jih svaré in od nerodnih ljudi odvráčujejo.

Dober keršansk pôsel se nikoli nič ne pertoži, še svojimu prijatlu ne, vse mu je prav, če se mu tudi slabo godí; misli si sam per sebi, Bog hoče takó. Zmirej je veseliga sercá, Bogá hvali, de ga je ponižal, in gléda na Jezusa, kteri je podobo hlapca na se vzel, in prišel na svét drugim streči. Vročino, pot, mraz in težo déla lahko preterpí, ker se plačila v nebesih veselí. Takó živi svéto pred Bogam, desiravno ga svét ne pozná, ker v njegovo sercé ne vidi.

7) Pôsli morajo tudi varčni biti, de kar v mladosti zaslužijo za prihodnje čase pervarjejo, ker véjo, de v starosti in bolezni ne bodo mogli délati in ne služiti. Kakó nespametno in pregrešno nekteri hlapci délajo, ker vse na pijáči napravijo, nektere dékle pa za nečimerne oblačila vse razmečejo; veliko lét služijo, ako jih pa moč zapustí, nimajo kaj ne obleči, ne jésti. Taki prederzno upajo na božjo milost, zató je toliko pôslov beračev. Dobri pôsli pa skerbé za svoje stare dní, in precej v mladosti varjejo, in v starosti jim prav pride.

Kakó se morajo pôsli med seboj v službi zaderžati?

Radi se morajo imeti, ker so vsi skupej udje ene družine, edin drugimu pomagati, se med seboj k svétimu

življenju opaminjati, eden družiga slabosti nositi, de bodo vsi blapci Kristusovi, v miru živeti, se ne sovražiti, ne dražiti, nagajati, prepíratí ali eden družiga černiti per svojim gospodarji ali gospodinji.

86. Kakó grešé pôsli zoper božjo voljo?

Kdaj se pregresé zoper spoštovanje?

Pregresé se, kader od svojih gospodarjev ali gospodinj slabo mislijo, jih nič več ne obrajtajo, kot kako drugo družinče per hiši, ne spoznajo v njih božje oblasti, in jih ne časté, kakor svojih višjih, proti njim niso ponižni, njih svarjenja, njih naukov in zapoved ne poslušajo, jih po svoji glavi sodijo, in le po svoji glavi déljajo. Ako z njimi prijazno in priljudno ne govoré, jim odgovarjajo, se jim posmehujejo, jih dražijo, jim nagajajo, njih besede pregrizujejo, proti drugim slabo od njih govoré, druge pôsle zapeljujejo, ki še dobro od njih mislijo; ali se jim v obraz prilizujejo, za herbtam jih pa opravljajo, njih napčenosti drugim perpovedujejo.

Kdaj se pregresé zoper ljubezen?

Zoper ljubezen se pregresé, kader gospodarje in gospodinje v sercu sovražijo, jih nemorejo lepó pogledati, jim hudo vošijo, se veselé, če jih kaka nesreča zadene, jim sreče ne vošijo in ljubezni po zunanjim ne skažejo, jim zoperno in zabavljivo odgovarjajo, ali pa mutajo; jim v bolezní radi ne postrežejo, temuč vse kar morajo storiti, le nevoljni storé, če jih drugi žalijo, se za nje ne potegnejo, in jih ne zagovarjajo. Če se gospodar in gospodinja med seboj slabo zastopita, ju ne tolažijo; sploh če za nju dušni in telésni prid po svoji moči ne skerbé.

Kdaj storé pôsli greh nepokoršine?

Če prec ne storé, kar jim je zapovedaniga, ali si

zapovedovati ne dajo, kaj in kakó de morajo storiti, in ne storé po volji gospodarjevi, ampak po svoji glavi, ko per délu mermrajo, odgovora ne dajo, ali tje v en dan nemarno délajo, kar se jim zdi, naj je koristno, ali ne, de se mora za njimi še popravljati, ali pa clo ukazaniga déla délati ne gredó, ali če se gluhi in slepi storé, kader se jim kaj ukazuje, ali pa roté in kolnejo, kader se jim ukazuje. Tudi so greha nepokoršine krivi, ker se nočejo po hiši in po redi hiše ravnati, kakor gospodar hoče, in še druge pôsle motijo, nočejo domá biti, pohujšliva govorenja ne opustiti, zvečer z drugo družino svétiga roženkranca ne moliti kakor je v keršanskih hišah navada, ne hodijo v cerkev k svéti maši, pridigi in h keršanskimu nauku, kakor keršanski gospodar hoče, sploh vselej greh nepokoršine storé, če ne storé, kar jim je zapovedaniga, ali pa če storé, kar jim je prepovedaniga.

Kdaj storé pôsli greh nezvestobe?

Vselej ga storé, če svojiga gospodarja škode ne varjejo, ali pa za njegov in njegove hiše dobro ne skerbé. Greh je, če pôsli véjo, de drugi pôsli, ali ptuji ali domači otroci očeta goljufajo, mu kradejo, pa ne povéjo, tatú ne odpodé, ali mu clo priložnost ukrasti dajo; če sopôслов ne opominjajo, de bi škode varovali, orodja ne pokazili, posode ne pobili, ali škodljive pôsle še zagovarjajo; če gospodarjevo orodje, vozove ali kar si bodi brez njegoviga védenja posojujejo, dobro ne zapírajó, ali se dajo z denárjem preslepiti, de h krivicam molcé, ali če komu več dajo, kakor je gospodar ukazal, ali od gospodarjeviga ubogajme dajejo. Kjer koli bo gospodar po nemarnosti pôслов poškodovan, so pôsli greha nezvestobe krivi in dolžni poverniti, kar jim je vse na zveste roké zaúpaniga; le nesreča, ki se po nevédama zgodi gospodarju, škodje. Greh storé, če se ponoči okoli vlačijo, de podnevi ne morejo pridno délati. Če živino pre-

tepljejo, čez moč obkladajo, in ji s tem škodjejo; kar tudi priča, de imajo neusmiljeno sercé. Še hujši, če se pregrešno z gospodarjem ali gospodinjo zastopijo, i. t. d.

Kakó grešé pôsli zoper dolžnost molčečnosti?

Vselej grešé, kader hišo raznašajo. Če povedó, kar jim je skrivaj povedaniga, in če tudi le enimu samimu človeku, tudi le svojimu prijatlu, in za gotovo vedó, de ne bo drugod razglasil. S podpihovanjem in perlizovanjem, ko hoče kdo več veljati, pové gospodarju, kar je gospodinja govorila, in gospodinji, kar gospodar déla ali je govoril. Taki pôsli napravijo sovraštvo, kreg in nevošljivost med njima. Ravno takó taki podpihovavci grešé, če med brati in sestrami sovraštvo napravijo, de se večkrat nikoli več ne ljubijo in zmirej merzli ostanejo. Tudi med družino s podpihovanjem zdražbe napravljajo, tovarše ali tovaršice černijo, de gospodar in gospodinja za nje ne marata. Torej se je perliznjenih in potuhnjenih pôslov vselej varovati. Grešé, ko iz hiše drugod pripovedujejo, kakó se per hiši godí, kaj se govori ali déla, kar družim ne gré véditi. Drugači bi bilo, ko bi kaj hudiga bližnjimu storiti sklenili; takrat je pôsel dolžan povédati bližnjimu, kaj mu je nakanjeniga, de ga pred škodo obvarje, pa ne povédati, kdo ga misli poškodovati. Ni perpušeno slabost svojih višjih drugim razodevati, tudi ne od otrok in družih pôslov, ne kakó živé, ali kakó se obnašajo; vse to drugim nič marni, i. t. d. Koliko grehov storé pôsli z jezikam, ki se jih ne spovedó in jih ne obžaljujejo.

Kakó grešé zoper dolžnost dober izgled dajati?

Velik greh storé pôsli, kateri per dobrih keršanskih gospodarjih služijo, pa jih ne posnemljejo; pa še huje grešé, če druge in otroke per hiši pohujšajo. Pohujšajo pa, če kak greh v pričo družih storé, ali kaj dobriga opusté, kar so dolžni storiti, drugi vidijo, in se po njih

spridijo. Greše, če resnice svéte vére, pobožne ljudi, cerkvene zapovedi in ceremonije, duhovne i. t. d. zaničujejo; če se iz molitve in iz družih božjih reči norca déljajo. Če gospodarja in njegovo délo kolnejo, mu zoper govore; vse take hudobije drugi pôsli kmali povzamejo

87. Od keršanskih dolžnost gospóske.

Kristjani živé na zemlji v družbi; dolžni so skerbeti edin za družiga dobro, časno in večno. Deželske gospóske so za telesni in cerkev za dušni prid ljudi od Bogá postavljene; zató ima kristjan dolžnosti do deželske gospóske in do cerkve. Glava cele družbe so kralji ali cesarji, ali kakor naj jih že imenujemo, kateri imajo prvo in nar vikši oblast, in vsi drugi so njih podložni, kar zemeljsko in časno zadene, pa ravno tisti podložni so tudi otroci in udje cerkve, kateri so v njih dušnih rečéh pokoršino dolžni. Kralji imajo pa veliko dežel in ljudstev pod svojo oblastjo; ne morejo povsod biti, in za dobro svojih podložnih sami skerbeti, tedej svoje namestnike postavijo po deželah, kateri ljudstva po njih zapovedih vladajo, pred hudim varjejo in k dobrimu napeljujejo.

Ob vsih časih, kar svét stoji, so bile gospóske, in bodo do končanja svetá. V začetku so bili očetje in stari očetje od Bogá pooblasteni, da so vladali družino, in ker je ljudi zmirej več bilo, so tudi drugi postavljeni bili, ljudstva vladati. Bog je takó hotel, in to je še zdej njegova svéta volja, in to je potrebno in koristno; kaj bi bilo na zemlji, ako bi gospósk ne bilo? Veliko ljudi skupej živí, vsak človek ima svoje pravíce in zaveze, in edin mora družiga pravíce spoštovati, in svoje zaveze dopolniti, scer bi ne bilo za živeti na zemlji, in bolj bi bilo med zverinami, kakor med krivičnimi in razujzdanimi ljudmi biti. De vsak v svojih pravícah v miru ostane, in slehern storí, kar je

svojimu bližnjimu dolžan, je treba vikših, de jih varjejo, in k dopolnjenju nasprotnih zavez morajo, in vsi v miru in edinosti skupej živé. Ako bi gospósk ne bilo, kakšna zmotnjava bi bila na zemlji? zakaj kolikor glav toliko misel, vsak po svojim bi hotel imeti, nikoli bi ne bilo zastopnosti. To se že v malim vidi. V eni soséski, ko možjé skupej pridejo, de bi se kako reč zmenili, vsak svojo vé, nazadnje se skregajo, gredó jezni narazen, in nič ni sklenjeniga; in večkrat se zgodí, de en sam hudobnež nar boljši soseskin namen razdere; zakaj pametni se nočejo z napúhnenim hudobnežem prepírati; mir lju-bijo, gredó in vse na miru pusté, desiravno bi bilo to potrebno, za kar so skup prišli se pogovorit. Potrebno je gospóske, de zapové, kar je treba, in de se tu-di zgodi.

Če bi gospóske ne bilo, bi hudobni ljudjé délali, kar bi hotli; dobri, krotki in mirni deželjani bi pred njimi terpeli, in bi ne bili ne življenja ne blagá si svesti, ker še zde, ko so gospóske, dobri pred hudobnimi velike krivice terpé. Zemlja brez gospóske bi bila jama razboj-nikov. Tudi dobre in koristne naredbe bi ne ostale, če bi jih gospóska v redu ne ohranila. Kdo bi v sili, v nadlogah pomagal, ako bi gospóske ne bilo? Zató jih je Bog postavil, ker je védil, kakó potrebne so ljudém.

Bog vlada vés svét, pa mi ga ne vidimo, zató je postavil vikše, katerim je oblast dal, njegovo ljudstvo vla-dati v njegovim imenu in po njegovi volji. Sv. Duh pravi: »Oblast čez deželo je Bogú v rokah, in on bo pridniga oblastnika čez njo ob svojim času postavil.» Sir. 10. 4. Gospóske so služabniki božji, zató mora njih poglavitna skerb biti, Bogú služiti, povsod in vselej gledati, kaj Bog zapové, in se bati božji volji kaj na-sproti storiti. Ne sméjo biti, kakor sodnik, od kteriga Jezus pové, de ga je uboga žena prosila, de bi jo usli-šal, in njeno reč razsodil, pa je ni hotel uslišati, in ker

ga je vedno nadleževala, je rekel: »Ako se ravno Bogá ne bojim in za človeka ne maram, vendar jim bom pravíco storil, de zadnjič ne pride prav hudo me nadlegovat.« Luk. 18. 4. 5. Sv. Duh pravi: »Nastavite ušesa vi, kateri čez množice gospodujete, in si v čast štejete veliko ljudstva pod sabo imeti; zakaj oblast vam je od Gospoda dana, in moč od Narvišjiga, kateri bo čez vaše déla izpraševal, in vaše misli pregledoval, ker dokler ste oskerbniki njegoviga kraljestva bili, niste prav sodili, tudi niste postave pravíce dopolnili, in po božji volji ravnali. On se vam bo grozovitin in naglo perkazal; zakaj čez te, ki podložne imajo, bo nar ostrejši sodba.« Buk. modr. 6. 3—6. Torej je strah božji oblastnikom potreben, in jim je treba Bogá prositi modrosti, ker jih tudi ojster odgovor čaka; vsa učenost ne pomaga, če Bog svojiga Duha ne da; zató morajo vikši za-nj prositi, de bi po njem razsvetljeni ljudstvo po volji božji vladati zamogli, ker so namest Bogá postavljeni. Pobožni judovski kralj Jozatat je svojim podložnim sodnikom zapovedal, rekoč: »Glejte, kaj imate storiti; zakaj ne sklepate človekove sodbe, ampak Gospodovo, kakorkoli bote sodili, bo na vas nazaj padlo. Strah Gospodov bodi z vami, in storite vse skerbno, zakaj Gospod naš Bog ni krivičin; ne gléda na veljavo ljudi, in ne želi darov.« 2. Kron. 19. 6. 7. In sv. Pavel pravi: »Zakaj oblastniki niso k strahu dobriga, ampak hudiga déla. Hočes pa, de bi se oblasti ne bal, stori dobro, in boš hvalo od nje imel. Zakaj oblastnik je namesti Bogá tebi k dobrimu. Ako boš pa hudo délal, boj se; zakaj ne nosi zastonj meča, zakaj božji hlapec, maševavec k strahovanju tega, kateri hudo stori.« Rimlj. 13. 3. 4.

Bog hudo kaznuje in dobro plačuje; takó mora tudi gospóska dobriga varovati, hudobniga pa kaznovati, zató ji je Bog oblast dal. Tudi sodniki morajo po pravíci soditi, ne gledati koga sodijo, ampak le, de po pravíc

sodijo, naj je domač ali ptuj človek. Ne smejo nikogar se bati, ker vsim ne morejo vstreči; le Bogá, svojiga sodnika, naj se bojé. Ravno takó se gospóske ne smejo bati ljudi, nekteri bodo vselej vpili, naj storé, kakor hočejo; za vse ne bo nikoli prav.

Gospóska mora pravična biti, pa zató ne neusmiljena, de bi terdó s podložnimi ravnala. Zaterti, ubogi, vdove in zapušeni otroci jim morajo posebno pri sercu biti, de jih pred krivíco varjejo po izgledu božjim, ker se Bog sam Očeta ubozih imenuje. »Kader sodiš, bodi sirotam kakor usmiljeni oče, in njih materi, kakor njeni mož. In boš ubogljiv sin Narvišjiga, in on se bo čez te bolj, kot mati usmilil.« Sir. 4. 10. 11.

Kakšín namen mora gospóska vselej imeti per svojih délih in zapovedih?

Taciga, kot ga Bog ima. Bog hoče, de bi ljudjé poznali, častili in zveličani bili, zató kaznuje in dobro oje, svoje veličastvo razodeva, de bi ljudi srečne in zeličane storil; ta namen mora tudi gospóska imeti, čst božjo vikšati k sreči in zveličanju ljudém pomagati. Gospóska mora biti oče svojih podložnih; kakor oče za doro svoje družíne skerbí, takó tudi keršanska gospósk skerbí, de se vse v lépim redu godí, in ljudstvo v min živi. Zató so pa tudi vikši dolžni ljudstvu dober izgled pobožniga življenja dajati, skerbeti de ljudstvo v vér vedno močnejši, v zaderžanju zmirej pobožniši perhaje k temu pa njih dobri izgled veliko pomaga. Tudi ljudstvo take vérne gospóske časti, ko vidi njih keršansko aderžanje, de Bogú služijo in se na njih besedo zanes. Sv. Duh pravi: »Kakorsín je ljudstva sodnik, taki o tudi njegovi služabniki, in kakorsín je poglavar mesta taki so tudi prebivavci.« Sir. 10. 2.

Tžka je služba gospóskina, že Mozes je zdihoval pod tea vojvodstva; prosil je Bogá, de bi mu ga od-

vzel. Pa če ona po namenu božjim déla, in za dobro božjiga kraljestva na zemlji skerbí, jo bo Bog pa tudi čez veliko postavil, kakor uniga hlapca, kteriga je gospod čez deset mest postavil, ki je zvest bil v zaúpanih talentih. Ojstro jo bo Bog pa tudi kaznoval, če ne bo po njegovim svétim naménu ljudstva vladala, kakor je gospod nezvestiga hlapca. Luk. 19. 20.

88. Kakó kristjan voljo božjo dopolne do kralja ali cesarja, in do družih od njega postavljenih gospósk?

Kakó kristjan voljo božjo v tem dopolniti mora, nas Bog sam uči. Po svétim Petru nam zapové, rekoč: »Bodite vsaki človeški stvari podložni zavoljo Bogá, ali kralju, kot narvikšimu, ali vojvodom kakor od njega poslanim.« 1. Petr. 2. 13. Kristjan spoštuje svoje vikši, ker vé, de Bog to zapové, ker še druge spoštuje po zapovedi božji, koliko več svojiga cesarja. Kristjan víd v svojim cesarju božjo oblast, in de ga je Bog namese sebe postavil. Sv. Peter pravi: »Bojte se Bogá, kralji v časti imejte.« 1. Petr. 2. 17. In Jezus, ki je reke, de ni na svét prišel postave ovreč, ampak spolnit, e Pilatužu rekel: Ti bi nebene oblasti ne imel, ako bi ti od zgorej ne bila dana. On je v svojim krivičnim sdniku spoznal, de mu je Bog tako oblast dal. Človek je grešil v raj, se je Bogú vstavil, ni hotel njegovi zaovedi pokorin biti; napúh je njegove otroke posedel, de imajo od natore nagnjenje le po svoji in ne po druga volji storiti, in ko napúh v kteriga sercu gospoduje, zže se podverže družiga volji. Bog, ker je previdil, dčlovek k hudimu nagnjen ne more sam sebe gospoariti, de, ako bi vsak storil po svojim nagnjenju, bi na svétu hudo bilo, ker je že zdey tolikanj hudiga, česar so si ljudjé voči dél sami krivi, kaj bi še le bilo, če bi taljev, gospósk ne bilo, zató je Bog postavil kralje in gospóske,

in jim dal oblast, de vladajo njego ljudstvo. Od tega prepričani kristjan svojiga cesarja v sercu spoštuje, in v njem Bogá častí, ker vidi božjo oblast v njem, namestnika božjiga, in ga častí, kakor mu Bog zapové. Pa tudi po unanjim mu visoko čast skaže, se pred njim odkrije, se mu globoko perklone, v veliki ponižnosti svojiga serca z njim govori, vselej dobro misli in spoštljivo od njega govori, ker dober kristjan ne gléda le na njegovo teló, ki ga vidi, ampak po véri podučen vidi v njem svojiga od Bogá pooblasteniga gospoda, kterimu je Bog pravico do njega dal. Sv. Krizostom pravi: Kristus ni dal svojih postav, de bi kraljestva razderal, temuč de bi jih še bolj uterdil in v še boljši red postavil. In sv. Pavel pravi: »Ni je oblasti od drugod, kot od Bogá, ktera pa je, je od Bogá postavljena. Zakaj oblastnik je na mestu Bogá tebi k dobri. Ako boš pa hudo délal, boj se; zakaj ne nosi meča zastonj, zakaj božji hlapec je on; maševavec k strahovanju tega, ki hudo stori. Zavoljo tega morate podložni biti ne samo zavoljo strahovanja, ampak tudi zavoljo vésti. Zató tudi davke dajete; namreč hlapci božji so, in ravno to je njih služba. Dajte tedaj vsim, kar jim gré, komur davk, davk; komur col, col; komur strah, strah; komur čast, čast.» Rimlj. 13. 1—8. Ko sv. Avguštin te besede svétiga Pavla razlaga, pravi, de ne iz strahú pred kaznijo mora kristjan dolžnosti do oblastnikov dopolniti, ker kazni z hlinjenjem in tajejem odíde, ampak zató, de je v svoji vésti miren, in iz ljubezni do njih, de jim je na povelje Jezusovo pokorin. S perliznjenimi besedami se scer gosposka ogoljufá, ktera le zunanje vidi, ali Bogá ne more nobeden goljufati, ki misel sercá vidi. Zató Bog prepové, de se od kralja še v sercu hudo misliti ne smé. Pridig. 10. 20. Sv. Pavel je v tem lep izgled dal, kakó se morajo vikši spoštovati. Zgodilo se je, de je sv. Pavel pred sodbo stal, Ananija veliki duhoven ga je

ukazal po ustih udariti. Na to je rekel sv. Pavel: Bog bo tebe udaril, ti pobeljena stena; ti sediš, de bi me po postavi sodil, in zoper postavo velelaš me biti. In zraven stoječi so mu rekli: Veliciga duhovna božjiga kolneš. Sv. Pavel je prec obstal, de je napak storil, in je rekel: »Bratje! nisim védil, de je velik duhoven, zakaj pisano je: Višjiga svojiga ljudstva ne smeš kléti.» Djanj. apost. 23. 1. 5.

Kristjan je dolžan svojiga cesarja ljubiti. Jezus nas učí, de je dvojna velika oblast na zemlji, duhovska in deželjska, de obé ste od Bogá; tedaj smo dolžni eno in drugo spoštovati, in oblastnike ljubiti. Kakor so otroci dolžni zavoljo Bogá svoje starše, in služabniki svoje gospode in gospodarje iz serca ljubiti, jim dobro želeti, takó smo dolžni ljubiti tudi tiste, ki so namestniki božji na zemlji in v njegovim imenu nas vižajo. Jezus zapové Bogú dati, kar je božjiga, in cesarju, kar je cesarjeviga. Mat. 22. 21.

Kakor otroci svoje starše v sercu ljubijo, in po zunanjih délih svojo ljubezen do staršev kažejo, takó kersanski podložni svojimu cesarju storé, ker on za njih dobro skerbí, de v miru in v svojih pravicah ostanejo, in so préd sovražniki obvarovani. Pa nar boljši cesar, ki svoje podložne ljubi, kot svoje otroke, in želi vse srečne imeti, ne more per svoji nar boljši volji, in še takó veliki skerbí vsiga hudiga od njih odverniti, kakor oče od svojih otrok in družíne ne, se še zmirej kateri nezadovoljnji vmes dobí, de čez kako reč mermrá, desiravno je majhna družína; koliko menj zamore cesar vsim prav storiti. Tudi si morajo podložni misliti, če najdejo nad njim kake slabosti, de je človek, in de obrekovavci dostikrat še vse huje govore, kakor je res, in de tudi slabosti nad bližnjim nobeniga od dolžne ljubezni ne zgovore, ker kristjan svojiga kralja ne ljubi samo zavoljo dobrih lastnost, temuč zató, ker je namestnik božji.

Kristjani so dolžni svojimu cesarju pokoršino v vsih rečéh, kar ni zoper kako božjo ali cerkveno zapoved. On ima oblast zapovedovati od Bogá, in kdor jim ni pokorin, se Bogú zoperstavi. To sv. Pavel zapové Titu, rekoč: »Opominjaj jih, de naj bodo višjim in oblastnikom podložni, njih besedi pokorni, in k vsakimu dobrimu délu perpravljeni.« Tit. 3. 1. In pokoršino do gospóske je cerkev vselej med poglavitne dolžnosti kristjanov štela in učila, ker sv. Pavel pravi: »Kteri se tedaj oblasti zoperstavi, se božji volji zoperstavi. Kteri se pa zoperstavijo, sami sebi pogubljenje nakopavajo.« Rimlj. 13. 2. Sv. Krizostom, od božje volje prepričan, je rekel: Vsak naj bo gospósmini oblasti pokorin, naj je apostelj ali evangeljst, ali prerok, ali kdor koli naj je. Kdor je pokorin, je Bogú pokorin, ker po pokoršini gospóski voljo božjo spolne.

Pervi kristjani so za vse čase nam podložnim lép izgled zapustili, ki so bili svojim nevérnim cesarjem in kraljem v vsim pokorni, desiravno so terdó in neusmiljeno njimi délali, jih terli, mučili in morili. Pokorni pa jim niso bili, ker so jim zapovedovali malike moliti, kar jim je Bog prepovédal; pa pozabili niso tudi v tacih okolišinah, kdo so cesarji, in jih spoštovali z vso častjó. Po odgovoru svétiga Mavricija se prepričamo, kakó so mislili in se zaderžali. Cesar Maksimilijan je zapovédal svojim keršanskim vojšakam malike moliti. Sv. Mavrici je bil vojvoda Tebanskiga legijona, on in njegovi podložni vojšaki so cesarju odgovorili: Mi smo tvoji vojšaki, pa tudi služabniki praviga Bogá. Tebi smo dolžni pokorni biti, in v vojski ti služiti, pa svojiga stvarnika in Gospoda ne moremo zatajiti, zakaj on je tudi tvoj Gospod, desiravno ga še zde j zaveržeš. Prepričan si, de smo vselej perpravljeni bili, in smo tvoje povelja dopolnili, ktere niso zoper njegovo zapoved. Postavi nas kamor hočeš pred sovražnikom stati in se bojevati, mi smo

perpravljeni, pa z nedolžno kervjó svojih rok omadeževati, nam ni dopušeno. Préd smó Bogú, kakor tebi perségli; ali bi se mogel na našo zvestobo zànesti, ako bi pervo prelomili? Ti hočes, de bi mi kristjane kaznovali, ker smó kristjani. Mi vérujemo v Bogá Očeta, stvarnika vsih reči, in v Jezusa Kristusa, njegoviga Sina. Vidili smó, kakó so naše brate morili, in zató nismo žalovali, le veselili smó se, ko so zavoljo vére kri prelili. Hnje se nam ni moglo zgoditi, pa vender ne mislimo se zoperstaviti. Orožje nosimo, pa puntali se ne bomo, ker raji po nedolžnim umerjemo, kakor de bi kot grešniki živeli. Tacih misel so bili prvi kristjani, takó na tanko so bili pokorni božji oblasti per svojih cesarjih; če so pa kaj čez božjo zapoved zapovédali, so bili pa ravno takó Bogú pokorni, de se niso dali kar nič vkreniti, in so raji umerli. Dali so cesarju, kar je cesarjeviga, in Bogú, kar je božjiga. De bi bil pa kdo punt vzdignil, ni nobenimu na misel prišlo, če se jim je še takó hudo godilo.

Svétimu Petru je veliki zbor prepovédal od Jezusa pridigovati, ali on je zbor vprašal: Možjé sodite, kaj je bolj prav, ljudém ali Bogú pokorin biti! Dolžni smó vselej in v vsaki reči pokorni biti; kar je pa zoper božjo zapoved, pa ne smemo storiti, naj zapové kdor hoče. Kakor smó pa dolžni cesarju pokorsino, takó tudi od njega namesti sebe postavljenim. Sv. Peter nam zapové, rekoč: »Bodite tedaj vsaki človeški stvari podložni zavoljo Bogá; ali kralju, kakor narvišjimu, ali vojvodam, kakor od njega poslanim na maševanje nad hudodelniki, pohvaljenje pa dobrih.« 1. Petr. 2. 13. 14.

Ako pa gospóska svojim podložnim krivíce déla, stori velik greh, Bog jo bo sodil po svoji pravíci; pa zató kristjan ne smé nepokorin biti, ker tudi krivična gospóska ima oblast do Bogá. Pervi kristjani so bili nevérnim in ajdovskim cesarjem vselej pokorni, desiravno

so jih tërli, kar se per keršanskih kraljih védama ne zgodi. Če bi se pa tudi zgodilo, naj se takrat spomnijo na Jezusa, ki je bil krivičnemu sodniku pokorin do smerti na križu; kateri je Petra svaril, ko se je hotel z mečem braniti. Pervi kristjani niso nič védili od strupenih naukov sedanjih modrijanov, kateri mirne ljudstva podpihujejo, kakor de bi kralji od ljudstva oblast prejele, in de zató se smejo zoper njih zapoved puntati. Sveto pismo ne imenuje ljudstva božjiga, ampak kralja. Bog je Gospod ljudstva, in le on ima oblast čez-nj, in jo da, komur jo hoče dati namest sebe. Taki hudobni ljudjé, ki se oblasti vstavljajo, so tudi cerkev že zapustili, in kdor se od cerkve loči, se bo tudi, če se ni že, od kralja ločil; cerkev in kraljestvo je od Bogá; kdor cerkve ne posluša, tudi kralju pokorin ni. Zató se taki skriti sovražniki kraljestva najprej cerkvi vstavijo, in jo zaveržejo, in druge takó slabo napotujejo, ker véjo, de potlej jim je lahko kraljestvo podkopati. Bogá in njegovo sveto cerkev dobrim iz serc preženejo; potlej je lahko vsako hudobijo speljati. Kristjani! ne dajte se motiti od taciñ angeljev temè, ki bodo k vam prišli kot angeli luči, vse na vašo stran govorili; zraven pa vas ob Bogá in mir pripravili.

Podložni morajo svojimu cesarju zvesti biti, posebno tisti, ki so v njegovi službi; oni morajo na vso moč skerbeti za dobro cesarja in dežele, perpravljeni morajo biti tudi svoje življenje za-nj dati; spomniti se, de so še posebno perségli, zvesto svojo službo odpravljati, in postave na tanko dopolniti.

Podložni so dolžni na povelje cesarjevo na vojsko iti, v vojaštvo stopiti. Težko je za starše in za sinove to, pa volja božja je, in on vé vse k dobrimu obrniti, kdor se volji božji radovoljno podverže. Soldaški stan je potrebin, de so podložni pred unanjimi in notranjimi sovražniki obvarovani, in zapovedim nepokorni v strahu.

deržani, in k pokoršini permorani, de vse v lépim in pravim redu ostane. To je vselej bilo na svétu in bo. Kteri gré voljan v ta stan, naj misli, Bog hoče to, ima per Bogu veliko zaslug, in ob svojim času mu bo Bog vse plačal, če se bo po njegovi svéti volji zaderžal; za svoje brate življenje v nevarnost postaviti ali ga dati, kakor ga je Jezus dal, je posebno veliko délo keršanske ljubezni.

Starši se bojé za svoje sinove, de bi se ne spridili, nedolžnosti in vére ne zgubili. Res je, v veliki nevarnosti so; pa tudi pervi kristjani so še med ajdovskimi vojšaki služili, pa vender v véri in v keršanskim zaderžanji stanovitni ostali, in veliko število zmed njih so še svetniki postali. Torej učite take tolikanj bolj v strahu božjim živeti, de bodo tanke vesti, de kader v take nevarnosti pridejo, svojo véro in nedolžnost stanovitno ohranijo. Pa tudi ne zamudite tega per svojih hčerah, kterih, desiravno na vojsko ne gredó, jih je vender veliko razujzdanih, in nekteriga vojšaka zmotijo in v hudobijo zapeljejo, de zgubi Bogá in nedolžnost per njih.

Podložni so dolžni cesarju in svoji gospóski davke dajati. Sv. Pavel pravi: Dajte davk, kterimu davk; col, kterimu col gré. Jezus nam da tudi v tem izgled; on, božji Sin, Gospod gospodov, kralj kraljev, ni bil dolžan davkov dajati, kakor je sam svétimu Petru na znanje dal, de kralji od svojih otrok davkov ne tirjajo; pa vender, de bi se drugi nad njim ne pohujšali, in ker denárja ni imel, je zató čudež storil, in rekel Petru: „Pojdi k morju, in verzi ternik, in pervo ribo, ki se vjame, vzemi, in odpri ji usta, in boš našel stater (denár), tega vzemi, in jim ga daj za me in za se.” Mat. 17. 26. Jezus je imel za greh, ko bi bil druge pohujšal s tem, ako bi ne bil dal. Zató je tudi zapovedal: Dajte cesarju, kar je cesarjeviga.

Cesar ne mora ljudstva v božjim iménu vladati, in voljo božjo dopolniti brez davkov. Njegova dolžnost in skerb je svoje dežele v miru, v pravicah in lépim redu ohraniti, in za večno in časno srečo svojih podložnih skerbeti. On pa tudi sam ne more povsód biti; treba mu je veliko višjih in nižjih služabnikov; treba mu je veliko vojšakov; treba je veliko dobrih naredb po kraljestvu, de imajo podložni perložnost se učiti, in se v stan spraviti, si svoje sreče iskati, in Bogá častiti; treba je cest po deželah, i. t. d. Za vse to mu je denárja treba; zató moramo davke dajati. In komu spet denár v roké pride, kateri je za davke dan? Tistim, kateri davke dajejo. Cesarski služabniki kakor soldatje morajo živeti, si za denár živež, obléko, in vse potrebno kupiti; tedaj spet denár dajo nazaj tistim, ki zemljo obdelujejo. Takó je Bog ljudi na zemlji zvezal, kakor vse ude v telesu, de eden družiga potrebujemo; zató so bili vselej davki na zemlji, in bodo do končanja svetá. In pravičin kristjan jih brez mermranja iz pokoršine do Bogá pošteno odrajuje.

Kaj pa naj keršanski podložin misli, če se mu davki prehudi zdé?

Misli naj, de okolišine so take, ki cesarja morajo davke nakladati, de to tudi njemu ni prijetno; pa sila ga mora, Bog pa že vé, zakaj se mora zgoditi, in iz pokoršine do Bogá jih zvesto in radovoljno odrajta, in terdno upa v Bogá, de ga bo na drugo vižo blagoslovil, de ne bo v pomanjkanju živel, če bo le sam dobro gospodaril, in pridno délal.

Ravno takó so dolžni podložni svojim zemeljskim gospodam davke zvesto in pošteno odrajtovati; vsacimu dati, kar je po pravici njegoviga, in nič krivičniga od njih ne tirjajo. Ako bi več tirjali, kot jim gré, imajo pravico se per višji gospóski pertožiti; tode ne z goljufnimi

zvijačami, hlinjenjem in lažmi; sami se pa puntati in vstavljati nimajo pravice, in je tudi greh zoper Bogá.

Keršanski podložni so dolžni za cesarja moliti. Po Jezusovi in njegovih aposteljniov zapovedi so kristjani dolžni moliti za svojiga bližnjiga, in še za svoje sovražnike, in za vse ljudi; in koliko bolj še za svojiga cesarja in gospóske, de bi jim Bog dal moč in modrost, svoje podložne prav vladati, in zdravje in dolgo življenje. To dolžnost so že judje v stari zavezi spoznali in jo dopolnili, ker Bog jim je to zapovedal. Od tega prerok Baruh pové, de so Izraelci, ki so bili v Babilonski sužnosti, so veliko denárja skup nabrali in ga velicimu duhovnu Alcimu v Jeruzalem poslali, de bi nakupil darov, in jih na altarju za kralja Nabuhodonozarja in njegoviga sina Baltazarja daroval, in za nju molil, de bi bili nju dnevi, kakor dnevi v nebesih, to je, de bi dolgo in srečno živele. In kralj je bil malikovavec. Ezdra pové, de so Hebrejci za kralja Darija v tempeljnu darí darovali in za-nj molili. To so storili judje po zapovedi božji, de so take kralje molili, ki niso bili njih vére, in jih zraven še hudo tèrli; in očitno v tempeljnu so za nje molili in Bogú darovali.

Od te keršanske dolžnosti tudi sv. Pavel Timoteju piše, rekoč: »Prosim tedaj nar préd, de se storé prošnje, molitve, perporočenja, zahvale za vse ljudi: za kralja in vso gospóšino, de bi mirno in pokojno živeli v vsi pobožnosti in čistosti. Zakaj to je prav in prijetno préd Bogam, našim Zveličarjem, kateri hoče, de bi vsi ljudje zveličani bili, in k spoznanju resnice prišli.» 1. Tim. 2. 1—4. Sv. Pavel pové dolžnost moliti in tudi zakaj: De bi mirno in pokojno živeli. Keršanska ljubezen hoče, de moramo vsaciga človeka ljubiti, mu dobro vošiti; tedaj tudi za vse ljudi Bogá prositi, tedaj tudi za kralje, de bi jih Bog k dobrimu vladal, de bi pod njimi mirno in bogaboječe živeli, in svoje duše zveličali. In tudi

pravi: To je prav in prijetno pred Bogam našim Zveličarjem. De tudi zato za nje moliti, ker to Bogú dopade. Ob času svétiga Pavla so bili kralji malikovavci in preganjavci kristjanov, in vender Bog zapové, za nje moliti; in ne le po samim moliti za nje, ampak per službi božji v cerkvi per svéti maši, préd vsimi drugimi prošnjami. Takó razlagata sv. Avguštin in sv. Krizostom besede svétiga Pavla. S. Krizostom pravi: Ko je apostelj zapovedal za kralje moliti, ko so še udje bili, koliko več smo mi dolžni za nje moliti, ker so kristjani. Kralji se vojskujejo za svoje podložne, de oni domá v miru živé, in noč in dan skerbé za nje, kakor dober oče za svoje otroke; takó so tudi dolžni iz hvaležnosti za nje moliti. Pervi kristjani so molili, in Bog jih je uslišal, de so nevéni cesarji in kralji kristjani postali, in potlej za dobro cerkve božje in za pobožno življenje kristjanov pervo skerb imeli, in si prizadjali malikovanje zatreti, in véro v praviga Bogá in Kristusa po svojim kraljestvu razširiti.

De so kristjani svojim kraljem in gospóski dobro vošili in za nje Bogá prosili, pričajo cerkveni učeníki v vsih časih, cerkvene molitvine bukve in litanije od starih časov; torej ne smejo tudi sedANJI kristjani te velike dolžnosti opustiti, ker imajo keršanske in dobre kralje, kateri jih kakor svoje otroke ljubijo, in jih pred krivicó, kolikor je nar več mogoče, varjejo, in po dobro premišljenih postavah vladajo. Zató cerkev uči in moli za kralje in gospóske. Če kateri kralj po pravici ne ravná z ljudstvom, ga bo Bog sodil in kaznoval, in jih je tudi že kaznoval na zemlji; ako bi pa ljudstvo nepokojno bilo, in hotlo jarm otresti, ga bo Bog kaznoval, česar nas zgodbe prepričajo. Molimo tedaj vsaki dan in recimo z Davidam: »Gospod ohrani kralja, in usliši nas na dan, ob katerim bomo na te klicali.« Psl. 19. 10.

Kakó se pregrešé podložni zoper božjo voljo v dolžnostih do cesarja in gospóske?

1) Če jih iz serca ne spoštujejo in ne ljubijo, kakor namestnikov Narvišjiga. Od njih hudo misliti, jih hudo soditi, njih slabosti in pregreške oznanovati, jih opravlјati, zoper njih lagati, zaničljivo govoriti ali clo jih kléti, je greh. Kdor to déla, pokaže, de je véro zgubil, de ne živi v strahu božjim; mu ni več mar, de bi Bogú pokorin bil; za Bogá več ne mara. Kolikokrat se mora kak hudobnež slišati gospóske kléti; pa samo zató, ker ga je po postavah in ne po njegovi volji obsodila, ali ker njegovo hudobijo in nepokoršino kaznuje.

2) Z nepokoršino, ker se postavam ne podverže, ktere niso zoper božjo zapoved. Kdor po náuku svéte vére gospóske gléda, spozná, de je Bogú pokorin, ako njene zapovedi spolne, in kdor se vstavlja, se zoper Bogá vzdiguje, in Bog ga bo kaznoval ob svojim času.

3) Če davkov in kar je dolžan po pravíci ne odraјta, kako reč zataјi, ali gospóske ogoljufá, in

4) če za cesarja in gospóske ne moli.

89. Kakó se kristjan proti svoji deželi in soséski zaderži?

Dober kristjan ljubi svoje deželjane in soséde, in nikoli ne déla takó, kakor de bi sam na svétu bil, in kakor de bi hotel vse pod se spraviti. On vsaciga pustí per miru v njegovih pravícah, svojiga pa varje; s svojimi pravícami ni nikjer drugim nadležin, on vse ljubi, kot božje otroke. Ako se mu kaka krivíca storí, si nikoli sam pravíce ne déla; da gospóske razsoditi, ni zató serdit na svojiga bližnjiga, mu odpusti, mu dobro za hudo povračuje, gléda, kakó bi mu kaj dobriga ali prijetniga storil, de bi ne bilo sovraštva med njima.

Zató, 1) skerbí za svoje, svojih bližnjih in za dobro cele dežele, kolikor mu je le mogoče, in je per-

pravljen drugim k sreči pomagati, jih pred vso škodo varovati.

2) Si prizadeva, de bi k spoznanju božjemu in svéte vére pomagal, in svojimu bližnjimu lep izgled dajé, ker vé, de dober kristjan, kateri v božjim strahu žíví, je dober soséd in deželjan. Vstavlja se hudobii, uči nevédne, svarí hudobne in škodljive, zmotene napelje, de svoje zmote spoznajo, in svetuje jim, ki si ne véjo pomagati.

3) Derži vse postave in dobre navade dežele in soséske, in če je kaka skladinga za kako soséskino potrebo, se nikoli ne vstavlja, je prec pripravljen, in da, kar more.

4) Ob času lakote, dragíne in nesreče storí, kolikor zamore, in nikoli na druge ne kaže, če ni tudi sam v nadlogi. Smilijo se mu njegovi bratje in sestre, ki lakoto terpé; ni vesel dragíne, de bi večí dobičke délal, siromake terl, in revšino še večí délal.

5) Vse svoje deželjane in soséde ljubi; za nje Bogá prosi, de bi jim dobrote delil, njih grehe pozabil, jih ne kaznoval z nadlogami in križi. Bog pravi po Davidu, de naj ga kličemo v nadlogah, rekoč: „Kličí na me ob času nadloge; hočem te odrešiti, in me boš častil.“ Psl. 49. 15.

6) Varje se krega in sovraštva, in kjer ga najde, ne podpihuje, de bi še večíga napravil, ampak le spravo storiti, si prizadeva. Ljubezen božja in bližnjiga vlada vse njegove déla; zató je dober kristjan, pravičen in miren soséd, in dober za deželo vneti rojak.

90. Od dolžnost kristjanov do duhovnov Gospodovih.

Kakó se morajo kristjani proti duhovnam zaderžati?

Kristjani so dolžni duhovne spošтовati in ljubiti, zató,

ker so namestniki Jezusovi, jim od Bogá dani, jih k zveličenju napeljevati.

Jezus jim je dal svojo božjo oblast, in jih na svoje mesto v svojim kraljestvu na zemlji postavil; dal jim je tako oblast, ktere nimajo ne angelji v nebesih, ne kralji na zemlji, pravi sv. Krizostom. Dal jim je oblast grehe odpušati, ali zaderžati, kruh in vino v teló in kri Jezusa Kristusa spremenjati, per svéti maši Jezusa Bogú darovati, vérnim svéte zakramente deliti, kar nobeden ne zamore, kakor le Gospodovi mašniki. V njih je Jezusova božja oblast; oni so scer ljudém v vsim enaki; pa po njih imenitnim visokim stanu od vsih ločeni. Zató je Bog vselej oostro zapovedal, duhovne spoštovati. »Kdor se vas dotakne, se dotakne zerkala mojiga očesa.« Cahar. 2. 9. Tedaj kdor ne spoštuje od Bogá poslanih, Bogá razžali, in Bog ga bo zató kaznoval, ker je njega razžalil, nad njim se pregrešil. »Iz cele duše ljubi svojiga Bogá, in njegove duhovne spoštuj.« Sir. 7. 33. Takó Bog že v stari zavezi zapoveduje jih spoštovati, ko še posvečeni niso bili, in niso imeli take oblasti, kakor jo Jezusovi namestniki imajo, od kterih Jezus pravi: »Kdor vas posluša, mene posluša; in kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kteri me je poslal« Luk. 10. 16. »Mašniki, kteri so dobri predpostavljeni, naj se dvojne časti štejejo, zlasti kteri se trudijo v besedi in podučenji.« Tim. 5.17.

Od imenitnosti mašnikoviga stanú so bili svéti kristjani močno prepričani, in so ga po vsih časih keršanstva vselej visoko častili, ker so v njem božjo oblast vidili, in v njih Bogá častili. Sv. Ignaci škof in mučenec pravi v svojim listu do Smirjanov: Maštvo ima v sebi vso čast, ktera se per ljudéh najti, ali se ljudém skazati zamore. Sv. Ambrož pravi: Kolikor dražji je zlató od svinca, toliko častitljivši je mašnik od kraljeviga stanú. Torej se mora tudi nar manjši mašnik visoko

častiti, ker v njem je božja oblast. Sv. Francišk Serafin pravi: Ko bi me srečala mašnik Gospodov in angelj, takó bi préd pozdravil mašnika, potlej še le angelja. Takó so svéti in učeni možjé vsih časov mislili in še mislijo, in svoje visoko spoštovanje mašnikom v sercu in z unanjim zaderžanjem skazujejo, ker, ko mašnika vidijo, se prec na Kristusa spomnijo, in v mašniku svojiga Zveličarja in ne človeka časté. Še Jezus sam je judovske duhovne častil, ko je gobove ozdravil, jim je ukazal se duhovnam skazati.

Žalostno je viditi, kakó malo so mašniki Gospodovi spoštovani, ker to je spričevanje, kakó so kristjani ob pravo véro prišli. Desiravno vse storé, kar je vérnim k zveličanju treba; oznanujejo božjo besedo v pridigah in keršanskih naúkih, mašujejo, spovedujejo, bolnike pre-vidujejo s svétimi zakramenti v mrazu in vročini, v dežji in snegu, ponoči in podnevi, revnim pomagajo, žalostne tolažijo, in umirajočim zadnjo pomoč skazujejo; pa koliko spozná hudobni svét vse njih déla in terpljenje; godí se jim, kakor kmetu, ki z délam svojih rok vsim živež perdéla; pa je vender povsod zadnji in nar manj obrajtan.

Pravovérni kristjani spoštujejo mašnike Gospodove zavoljo Kristusa, kteriga čez vse ljubijo, in občutijo svojo slabost, de ga nikoli zadosti ne časté. Pred vsim drugim časté papeža, ker on je oče vsih vérnih, in so njegovim zapovedam pokorni; časté svojiga škofa, in po unanjim razodevajo svoje spoštovanje, ker pred njim poklekujejo, de jih blagoslovi, in časté vse druge duhovne.

Le nevéрни, ali za véro vsi merzli, in v hudobíi uterjeni ljudjé mašnikov ne spoštujejo; ker so se že takó dalječ zgubili, de véro zaničujejo, ali pa nečisto, ali kakor si bodi, pregrešno živé, de bodo tudi kmali Bogá zatajili. Vsi krivovérci so po tem začeli svojo

krivo véro kazati, de so bili čez papeža, škofe in druge duhovne. Pomislimo tudi, ktere duhovne svét nar hitreje v sovraštvo vzame? kateri nar bolj zvesto dolžnosti svojiga stanú opravijo, se hudobii vstavljaajo. V družinah, po gostivnicah se čez nje pogovarjajo, jih v slabim spominu imajo, čez nje mermrajo, in vse hudo jim na glavo obesijo, in kar iz človeške slabosti storé, jim za velik gréh zarajtajo, sebe pa ne vidijo, in njih nar boljši naméne na hudo obračajo, desiravno jim v sercé ne vidijo. In takó se zgodí, de bodo večkrat nedolžni od Bogá odpeljani, in v nar večí grehe zapeljani skozi to, ko zapeljivci čez duhovne govoré, in jih po svojim vatlju mérijo, in s takim govorjenjem bo nedolžin in nevédén lahko v nar večí gréhe zapeljan.

Bog take ljudi, ki duhovnov ne spoštujejo, jih hudo odgovarjejo in zaničujejo, že na tem svétu kaznuje s slepoto uma in terdovratnostjo njih sercá, jih pusti v hudobii, kakor Faraona v Egiptu; ali jih pusti brez svétih zakramentov umreti, ali pa de jih brez prave perprave prejmejo, in takó v svoji terdovratnosti umerjejo.

Ali so dolžni kristjani tudi tiste mašnike Gospodove častiti, kateri se prav ne zadržé?

Tudi, ker zmirej oblast od Jezusa jim dana v prid vérnih kristjanov v njih ostane, kakor v pobožnih. Bolnik se ne pečá s tem, kakó njegov zdravnik živi, ampak le, de bi mu v bolezni k zdravju pomagal; takó tudi verni le na to gléda, de bi mu duhovni v dušnih nadlogah pomagal po oblasti, ktero mu je Jezus zavoljo ljudi dal. Kdor bi hotel, de bi bili mašniki brez vsih človeških slabost, in brez vsiga gréha, bi hotel, de bi ljudjé ne bili zató, ako se kateri sgubi, ne smejo drugih zató pogubiti, ki po duhovsko živé. Kdo bo rekel, de, ako je eden sodnikov nezvést, de so zató vsi hudob-

ni, ali ko je Judež Iškarjot Jezusa izdal, de so vsi drugi aposteljni tudi takó hudobni. Ako se je eden v kaki večí reči pregrešil, naj pa poglédajo, koliko je pa družih dobrih; zakaj bi bili drugi zavoljo eniga zaničevani. In če si ti, ker vidiš slabosti ali gréhe nad duhovnam, takó popolnoma, kje je ljubesen bližnjiga v tebi? ali je perpušeno njega opravljati, ker te ljubezen uči, grehe svojiga bližnjiga zakrivati, ne pa raznašati, in jih perpovedovati, ker imaš svojih zadosti; déljaj pokoro, de sodbi odideš, ne bodi vesel njegove nesreče; sej je za-nj zadosti hudo, ako je v kak velik greh padel. Konštantin, prvi keršanski cesar, je rekel: Ako bi vidil božjiga namestnika grešiti, bi šel k njemu in bi ga hotel s svojim cesarskim plajšem pokriti. Zató pametni kristjani, ko véjo, koliko opravljanje duhovnov škodje, ne poslušajo opravljevcov, ker tudi véjo, de so slabi ljudje.

Kristjani! spoštujte namestnike božje, skažite jim vso čast per vsaki perložnosti z besedami in zunanjim zaderžanjem; govorite vselej ponižno in krotko, v pričo drugih jih s častjó v mislih imejte, pred zaničevavcam se za nje potegnite, in v miru z njimi živite; pa mislite de v njih Kristusa častite; zakaj tudi duhovni vedó, de njim skazana čast le Jezusu gré, kteriga namestniki so. Učite tudi svoje podložne jih spodobno častiti.

Kristjani so dolžni mašnike Gospodove ljubiti. Kteri kristjan Jezusa ljubi, bo tudi njegove namestnike ljubil, jim bo hvaležin, zató, ker za njegovo zveličenje skerbé, in si vedno prizadevajo, z nauki jih k Bogu obrniti, in k evangelijski popolnomosti pripeljati.

Kristjani so dolžni svoje duhovne pastirje poslušati. in jim v vsim pokorni biti, kar je k viksanju bózje časti in k zveličenju duše potrebno; zakaj kteri jih poslušajo in ubogajo, ker le njegove besede in zapovedi oznanu-

jejo in razlagajo, in kdor jih dopolne, bo večno srečn; kdor jih pa ne dopolne, bo pogubljen.

Ne mermrajte čez nje, kader se čez grehe in hudobije vzdigujejo, zakaj oni so namest Bogá, in dolžni svoje svéte dolžnosti zvesto dopolniti. Bog greh sovraži in duhoven ga mora tudi sovražiti, ker po njem se duše pogubé, in ko bi molčal, bi se hudo pregrešil zoper Bogá in njemu zaúpane kristjane; težak odgovor bi ga čakal pred Bogam. Svéti Pavel pravi: „Pokorni bodite svojim višjim, in bodite jim podložni; zakaj oni čujejo, kakor taki, kateri bodo za vaše duše odgovor dajali, de to z veseljem storé ne zdihovaje; zakaj to za vas ni dobro.“ Hebr. 13. 17. Bog bo kaznoval take kristjane, kateri zoper svarjenje duhovnov mermrajo.

Torej vi, kateri ste vedno zoper duhovne, ste oslepjeni in terdovratni, vam ni več mar za svoje zveličenje; skerbite saj zavoljo svojiga telesniga dobička, de boste nehali od hudiga opravljanja duhovnov; zakaj kakšni bodo vaši otroci, pôsli, žene in vaši délavci, in sosédje, ko jih boste ob vso véro perpravili? Skušnja nas uči, žene brez vére so nezvéste, otroci razujzdani, staršem oči pokrivajo, pôsli nemarni in nezvesti, ravno taki so vaši najemniki; noben dober kristjan vas ne obraja; sosédje so nemirni in vam škodljivi, kér beséda duhovna per tacih nič več ne zdá. In kdo drugi je kriv njih hudobije, kakor vi opravljevci duhovnov? vi ste hubobni, in po vas so tudi drugi vam enaki postali.

Kristjani so dolžni za duhovne moliti. Kteri želé Bogá prov častiti, in se zveličati, želé tudi prav podučeni biti, zató pa tudi za duhovne Bogá prosijo, de bi jih razsvetlil, de bi jih vselej prav učili, jim zamogli k sercu govoriti, jih od gréhov odvráčevati, de bi nikoli iz človeškiga strahú resnice ne zamolčali, ali iz kakih človeških slabost ne preglédali jim, temuč jih skerbno učili in svarili, de bi gotovo zveličani bili. Potrebo molitve je

že s. Pavel občutil, ko se je kristjanam perporočal, de bi za-nj molili, rékel je: »Prosim vas po Gospodu našim Jezusu Kristusu, in po ljubezni svetiga Duhá, de meni pomagate v svojih molitvah za me k Bogu.« Rimlj. 15. 30. Posebno so pa tudi dolžni Bogá prositi, de bi jim dobre pobožne duhovne dal, kateri bi jih serčno učili, in jim s svetim šivljenjem svetili.

Kristjani so dolžni svoje duhovne pastirje preživiti, jim dati kar jim gré brez vsiga mermranja in pertergovanja in goljufije. Še v stari zavezi ni dal Bog rodú Levi déla v obljubljeni deželi, ko je deželo med rodove razdelil, de bi ne bili duhovni moteni, s časnimi opravki in skerbmi, in lažej le skerbeli zató, kar je za službo božjo v tempeljnu in za duše ljudstva potrebniga, in je drugim rodovam zapovedal, ta rod rediti, ker iz njega so bili judovski duhovni. In Jezus pravi: Vsak délavec je svoje jedi vredin. Mat. 10. 10. Sv. Pavel pravi: »Ako smo vam duhovne reči sejali, je kaj veliciga, de vaše telesno žanjemo? Ne véste, de, kateri v svetišu službo opravljajo, tudi od tega, kar je od svetiša jedó, in kateri altarju služijo, se z altarjem delé? Takó je tudi Gospod tem, kateri evangeli oznanujejo, ukazal, od evangelija živeti.« 1. Kor. 6. 11—13. Volja božja je, in po pravici, de véрни kristjani preživé duhovne, kateri jim nebeške dari delé. Vsaka skerb dobrih duhovnov je le za dušno dobro vérnih kristjanov, noč in dan skerbé za zveličenje njih, ktere jim je Bog zaúpal, in jih bo iz njih rok terjal, kakor gospodar svoje ovce iz rok pastirja terja; čujejo, kakor pastir čez svojo čedo, ki jo pase. Kakor pastir ne molči, ko volk med čedo pride, ampak vpije, de ga odžene; to storí duhovni pastir, ko vidi, de se hudobneži vzdigujejo Jezusove odrešene zapeljevati. In ko svari svoje ovčice, storí svojo dolžnost. Ali ima kdo zató pravico mu odtegniti, kar mu po pravici gré? Le hudobni ljudjé, kateri se zavoljo vsaciga dajanja vzdigu-

jejo, hočejo tudi svojim duhovnam to malo utergati, in posebno zató, ker so svarjeni; in taki, kateri to za hudo vzamejo, pokažejo, de so sovražniki resnice. Taki obmermrajo vsaki vinar ali pest žita, ki ga po sili dadó, ali mu pa nar slabši dajo, kot Kajn, ki je nar slabši žito Bogú daroval. Res je, dober duhoven ne čaka plačila od ljudi, ampak le od Bogá; pa če hoče živeti in svoje dolžnosti opravljati, mora za teló vender tudi živeti imeti.

Kristjani! ne poslušajte tacih skopnežev; sej vidite, de zató niso nič bogatiši, kar duhovnam ne dajo, ali jim otegnejo, ali nar slabši odrajtajo, in vi tudi nič ubožniši, ki pešteno odrajtate, vi voljo božjo dopolnite, in Bog je védno vsigamogočin, in vam vé nadomestiti. Zraven pa tudi pomislite, de so svojiga plačila vredni; zakaj oni učé vas, vaše otroke v resnicah svétiga evangelija, varjejo jih pred pohujšanjem, učé jih bogaboječnost in pokoršino do vas; svoje življenje zavoljo bolnikov v nevarnost postavijo, in ko vedó, de bodo na dolgi poti v slabim vremenu svoje zdravje in tudi morebiti življenje zgubili, vender gréjo voljno, kakor bi nič za nje nevarniga ne bilo, ker jim Bog zapové, in Jezus jim izgleda, ko je za svoje ovčice življenje na križu dal.

Kakšne dolžnosti imajo farmani sosebno do svojih fajmoštrov?

Farmani morajo misliti, de fajmošter je namest Jezusa njih prvi dušni pastir, kateri per njih prebiva, de bi Jezusovo délo per njih naprej délal, njegov vinograd obdeloval; njemu je izročil njih duše še posebno bolj, kakor drugim gospodam, kateri so mu k pomoči dani. Zató ga morajo kristjani kakor svojiga duhovniga očeta spoštovati, in vse odverniti, kar bi bilo zoper njegovo čast, ga poslušati in ubogati, kakor dobri otroci svojiga očeta ubogajo; ga ljubiti, ker on je za vse v fari, vsim

dolžan postreči v rečéh, ktere so farmanam k zveličenju potrebne, in si morajo prizadevati z zvesto pokoršino mu veselje storiti. Ni ga večiga veselja za-nj, kakor viditi, de ima dobre farmane, kateri vsi z eno željo za nebesa délajo in Bogá časté, in mu pomagajo dolžnosti njegoviga stanú lažej dopolniti, ker tudi eden družiga z lepimi izgledi keršanskiga življenja in z besedami k svétimu življenju spodbadajo. Njegoviga svarjenja ne smejo zametovati; on mora svariti po božji zapovedi, in iz ljubezni do svojih farmanov, de bi jih pred greham obvaroval; če zamudí, mu ga bo gorjé, kakor tudi nepokornim farmanam; zakaj oni ne zaveržejo njega, ampak Kristusa, ker on mu zapové po svétim Pavlu svariti, naj mu bo perložno, ali ne.

Farmani morajo s svojim fajmoštram v miru in edinosti živeti; le tistimu bo zamogel pomagati na duši, ki ima zaúpanje va-nj, in se varje ga žaliti. Ako se pa od njega loči, z njim v zavezi noče živeti, se loči tudi od cerkve in Jezusa ne posluša. Le, če bi krivovérstvo učil, bi se mogel od njega ločiti. In dolžni so farmani za-nj Bogá prositi, de bi ga svéti Duh vladal, vse také voditi, de bi jih v nebesa pripeljal.

VII. POGLAVJE.

NAUK OD CERKVENIH ZAPOVED.

1. Dolžnost kristjanov do svéte cerkve.

Bog želi vse ljudi srečne in zveličane imeti; zato je Jezusa na svét poslal, da bi jih učil kaj verovati, upati in storiti, da bi se njegova svéta volja zgodila. Ko je pa Jezus v nebеса šel, je cerkev namest sebe postavil, poslal ji svétiga Duhá, kateri od Bogá Očeta in Sina od vekomaj izhaja, da z njegovo in Jezusovo pomočjo naprej délo déla, kteriga je on na zemlji začel, ljudi k zveličanju napeljuje. V nji je Jezus postavil papeža, škofe in druge duhovne pastirje, kakor sv. Pavel uči, rekoč: »On je ene postavil aposteljne, ene pa preroke, ene pa evangeljiste, ene pa pastirje in učenike v popolnomost svétih v opravljanje službe v razširjanje telesa Kristusoviga.» Efež. 4. 11.

Ker je cerkev naša svéta duhovna mati, ktera nas je v Jezusu Kristusu skozi svétiga Duhá po svétim kerstu prerodila, da smo otroci božji, takó smo dolžni jo spošтовati, jo visoko častiti, in za vikšanje njene časti na mogočne viže si prizadevati.

Ona skerbí, kakor dobra in usmiljena mati naših duš, vodi od svétiga Duhá razsvetljena svoje otroke, pravovérne kristjane po poti večniga življenja; uči jih po svétim evangeliju živeti, jih preobrača v dobre in svéte ljudi, kateri se večniga življenja vredni storé. Ona

vse storí, kar je za zveličenje kristjanam treba. Že otroke začne učiti resnice svéte vére, odrašene še bolj na tanko učí, delí jim svéte zakramente, po katerih jih sv. Duh posvečuje. Ako je kdo grešil, ga vabi k pokori, ker se boji, de bi pogubljen ne bil; tudi v bolezni in v smerti, in tudi po smerti ga ne zapustí; moli vsaki dan za-nj. Ona je zares za naše zveličenje skerbna mati. Tedaj je vsak kristjan v sercu gnánj jo v resnici častiti, in ji iz serca hvaležin biti. Zraven častenje cerkve pa dobri kristjani nobeniga ne sovražijo, ki ni prave vére, in ni v pravi Jezusovi cerkvi; veliko več se jim smili, de je takó nesrečin, ko ni v pravi cerkvi; in želé in Bogá prosijo za-nj, de bi se ga usmilil, in ga v svojo cerkev vzel, de bi ga prav častil in se zveličal.

Kristjani so dolžni ubogati cerkev v vsim, kar jim zapové, ali prepové. Jezus jo je že pooblastil, ko nam jo je za mater dal, de naj zapovedi dajè, kar previdi, de je po okolišinah in časih treba, de bodo kristjani bolj gotovo zveličani. Zapovedovati pa imajo v cerkvi papež in škofje, ker oni so poklicani cerkev božjo vladati, ker je Jezus na prvo svétimu Petru rekel: »In tebi bom dal ključe nebeškiga kraljestva, in karkoli boš zveval na zemlji, bo zvezano tudi v nebesih.« Mat. 16. 19. Ključe komu izročiti od svojiga pohištva, blagá in shramb je toliko, kakor mu oblast dati, varovati njegovo blagó, ga namesti sebe gospodarja postaviti, kateri ima oblast in pravico na njegovim mestu zapovedovati in soditi, kar je prav in koristno, ali kaj je potrebno, ali kaj škodljivo in ni prav. In potlej je Jezus tudi drugim aposteljnám rekel: »Resnično vam povém, karkoli bote zazezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli bote razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.« Mat. 18. 18.

Dolžni so kristjani cerkvi pokorni biti pod graham, ker Jezus pravi: »Če pa cerkve ne posluša, naj ti bo, kakor nevérník in colnar.« Mat. 18. 17. S temi bese-

dami reče: Ako kdo poglavarjev cerkve ne posluša, imej ga, kakor taciga, kateri ni v družbi cerkve, ki se je po svojim hudobnim življenji in terdovratnosti sam ločil od Jezusove cerkve, kateri noče pokore storiti; taciga naj duhovni pastir znaniga stori, de se ne bodo drugi nad njim pohujšali, ko bodo vedili, de ni več ud Jezusove cerkve. In sv. Ciprijan pravi: Kdor noče cerkve za mater imeti, ne bo imel Bogá za Očeta.

Cerkev ima dolžnost skrbeti za kristjane po Jezuvi zapovedi, de bi bili zveličani; tedaj ima pa tudi dolžnost in oblast zapovedovati, kar kristjanam k zveličanju služi, in prepovedovati, kar jim na duši škodje, jih od nebes odvráča in v pogubljenje napeljuje, ker Jezus je rekel: Kakor je mene moj Oče poslal, tudi jest vas pošljem. Kakoršno oblast je meni moj Oče dal, tako tudi jest vam dam. Vodite tedej vérne kristjane takó, de bodo zveličani; torej so kristjani tudi dolžni storiti, kar cerkev zapové, in ne storiti, kar prepové, če hočejo zveličani biti. In za svoje zveličenje skerbni kristjani radi in z veseljem storé, kar jim mati katoljška cerkev zapové, kakor bi jim Jezus sam zapovédal. Oni sebe po kersansko ljubijo; zató se pa greha bojé.

Po oblasti, katero je Jezus apostelnjam dal, so tudi zapovedi dajali. Od te resnice se prepričamo po prvim velikim zboru, ki so ga v Jeruzalemu imeli, kar je bilo že povédaniga. Tam so dali zapoved tistim, ki so ajdovsko véro zaverгли in v Jezusa vérovali, rekoč: „Zakaj svéti Duh in mi smo spoznali, vam nobene teže več naložiti, razun tega potrebniga: de se zderžite od zaklaniga malikam, od kervi, od zadavljeniga in od nečistosti, ako se tega zderžite, bote prav storili.“ Djanj. apost. 15. 28. 29. In ta sklep ali zapoved so sv. Pavel in drugi aposteljni povsod véstno dopolniti zapovédovali, koder so hodili. Zraven tega so aposteljni tudi druge zapovedi dajali, in naredbe storili v Jezusovi cerkvi; za

njimi tudi papeži in škofje po oblasti, ktero so od Jezusa prejeli; in te zapovedi so kristjani zvesto deržali, in tem zapovedam pravimo cerkvene zapovedi. In kateri kristjan se jim ni podvergel, so ga iz družbe kristjanov zbrisali, in ga krivovérca imenovali; in ni imel več deleža nad duhovnimi dobrotami Jezusove cerkve.

Žalostno je viditi, kakó so kristjani v sedanjih časih véro zgubili; cerkvenih zapoved ne deržé, jih clo zaničujejo, in vender se še med prave kristjane štejejo, desiravno nimajo družiga več, kot imé; keršanskiga zaderžanja nič več ne poznajo, le po svoji spačeni natori živé, in se z dobroto in milostjo božjo per svojim razujzdanim življenji tolažijo, kakor de bi Bog hudobijo in hudobneže ljubil, in pôť greha, pôť v nebesa bila k svétimu in pravičnemu Bogu!

Med božjimi in cerkvenimi zapovedi je tudi razloček; božje zapovedi mora vsak in vselej dopolniti, naj pade v kakoršno nadlogo si bodi, cerkvene pa kristjanov takó ne vežejo, ker mati katoljška cerkev pregléda, ko bi človek njenih zapoved ne mogel brez velike škode deržati, postavim: ako bi bil kristjan slabiga zdravja, in se brez škode ne mogel popolnoma postiti, mu zavoljo slabosti telesa, ali, če bi bolan bil, mu cerkev spregléda post; ali, ko bi ne mogel vsiga od kraja jesti, mu spregléda, de smé ob prepovedanih dnévih mesene jedi jesti; tode mora škofa za dopušenje prositi; sam se ne smé prederzniti, i. t. d. Tudi cerkvena zapoved kristjana ne veže, če jo cerkev sama vzdigne, ko previdi, de za kristjane ni več takó potrebna.

Ktere so cerkvene zapovedi?

Je teh pét:

- 1) Posvečuj zapovédane praznike.
- 2) V nedeljo in zapovédane praznike pobožno sliši svéto mašo.

3) Posti se zapovédane postne dní, namreč štiridesetdanski post, kvaterne in druge zapovédane postne dní, in v petek in saboto se mesnih jedí zderži.

4) Spovej se svojih grehov pooblastenimu spovedniku nar manj enkrat v létu, in o velikonočnim času prejmi svéto rešnje teló.

5) Ne obhajaj ženitovanja v prepovédanih časih.

2. Perva cerkvena zapoved.

Kakó se mora nedelja posvečevati, je bilo že povédano. Kakor se nedelja moro posvečevati, takó tudi prazniki, ktere je cerkev postavila; kar je v nedeljo zapovédano ali prepovédano, je tudi o praznikih.

Bog je že per judih zraven sabote še druge praznike postavil in jih praznovati zapovédal. Po praznikih jih je Bog vsako léto opomnil na velike in posebne dobrote, ktere jim je v nekdanjih časih delil, de bi ga bili za nje hvalili in ga častili; se po tem spominu z svojimi dušami bolj z njim sklenili, in ga bolj goreče ljubili. Jezus ni scer nobeniga praznika postavil, pa njegovo življenje je dalo cerkvi perložnost več praznikov v spomin skrivnost njegoviga odrešenja postaviti. Prazniki so tudi kristjanam potrebni, de imajo perložnost za duše skerbeti, ako jih po mislih cerkve posvečuje. Zató je tudi Jezus cerkvi dal oblast praznike postaviti. Po ti oblasti so aposteljni saboto na nedeljo prestavili; postavili so praznik velikenoči, Jezusoviga v nebohoda in binkuš, kakor nas ustno izročilo uči. V bukvah apostolskih postov so že večí dél vsi naši veliki prazniki imenovani. *Libr. 8. C. 33.*

Ustno izročilo nas uči, de le papeži in škofje so sploh praznike stavili; če je pa kdo drugi kteriga postavil, je bil še le zapovédan, kader ga je papež za vso cerkev ali škof za svojo škofijo postavil, in posvečevati zapovédal. Več praznikov si je tudi keršansko ljudstvo

po deželah izvolilo, kakor je bolj kakiga svetnika poznalo in častilo, ko je v tisti deželi v življenji več dobriga storil, ali pa je Bog po njem kak čudež storil, in ko je kak praznik že bolj v navadi bil, ga je škof ali kak zbor zapovedal posvečevati. In ko jih je sčasoma le od več bilo, jih ljudstvo ni več takó posvečevalo, in je za délo preveč dní zgubljenih bilo, so jih škofje s pervoljenjem papeža opustili in v delavnike spremenili. To je tudi storilo, da nimajo po vsih škofijah enaciga števila zapovedanih praznikov; in v nekterih škofijah in deželah imajo kakiga posebniga pomočnika, in dan njegoviga spomina je zapovedan praznik, ki v drugih krajih ni.

Cerkev je nekatere praznike postavila v spomin skrivnosti našiga odrešenja, ktere Gospodove praznike imenujemo; nekatere pa k časti Marije, matere božje in drugih svetnikov. V svétim pismu je povédana skrivnost našiga odrešenja, in kateri dan se je godila, kar sv. evangeli pové; praznik Gospodov pa to živo pokaže; kristjan se tisti dan spomni na skrivnost, in Bogá očitno za njo hvali in ga časti. Po praznikih tudi kristjani očitno pričajo svojo véro, da to skrivnost vérjejo, postavim, da je bil Jezus rojen svét odrešiti in zveličati, da je za grehe svetá umerl, da je tretji dan od smerti vstal, da je v nebesa šel, svétiga Duhá poslal, kar v apostoljski véri molijo; po prazniku očitno pričajo, in edin družiga v véri poterdijo, in sklenejo si prizadevati vse pregrešno zapustiti, grehu odmreti, se prenoviti za véčno življenje.

3. Praznik rojstva Jezusa Kristusa.

Na svéti božični dan premišlujejo kristjani veliko božjo dobroto, da nam je Bog Oče svojiga Sina na svét poslal, brez vsiga našiga zasluženja iz golj svoje milosti, da nas je odrešil in za to neizrečeno veliko dobroto ga hvalijo, in obhajajo spomin njegoviga rojstva; da se je tisti dan rodil na svét, in s praznikom, ki ga posvečujejo

pričajo očitno svojo véro, de se je Jezus na svét rodil, v odrešenje in zveličenje svetá.

Praznik spomin rojstva Jezusoviga obhajati je bil v katoliški cerkvi prec v začetku kershanstva v navadi, ker že sv. Krizostom od njega govori v pridigi, ktero je v létu 386 na svéti božíčni dan v Antijohii deržal, govori, de ta praznik po starim izročilu že dolgo časa posvečujejo. In tudi ni drugači misliti, de so prvi kristjani vneti od hvaležnosti in ljubezni do Jezusa s praznikom spomin njegoviga rojstva za njih čez vse srečni dan obhajali. In ob času svétiga Avguština so bile molitve vso noč, de bi ne bili kristjani zamudili ob tisti uri Bogá hvaliti, ko je Jezus rojen bil. In tudi je bil zapovedán post pred svétim dnevam ob času svétiga Avguština. Ta velik praznik ima tudi še to posebniga; če pa na pétek ali saboto pade, se smejo mesene jedi jesti, in de mašniki smejo tri svéte maše brati, in kakor nekteri cerkveni učeníki pravijo zató, de v prvi obhajajo spomin telésniga rojstva Jezusoviga na zemlji, v drugi spomin, ko se Jezus v naših dušah rodi; in v tretji v spomin večniga rojstva Jezusa Kristusa od Bogá Očeta.

Kaj posebniga naj kristjani premišljujejo na svétu dan, de ga bodo k pridu svoje duše obernili?

Premišljujejo naj, de dokler je človek nedolžin bil, se je le Bogá veselil, in je bil čez vse srečin; ko je pa grešil, se je od Bogá ločil, ni najdel več tistiga prejšnjiga veselja v svojim sercu, ker ni več Bogá ljubil. Prazno sercé pa iše drugih rečí, de jih ljubi, in takó se je nagnjenje do njih obernilo; ker Bogá ni več v sercu, iše pa zunaj sercá sreče in veselja. Od te ločitve od Bogá so žalostni nastopki, napúh, lakomnost in poželjéne mesá; iz teh tréh korenin izvírajo vsi grehi, kteri dušam zveličenje jemljejo. In Jezus se je rodil na svét zató, de nam je gnado zaslužil, s ktero zamoremo se

spet k Bogú obrniti, ponižno, ubožno, in v zatajenji samiga sebe živeti; zraven pa tudi Jezus s svojim svétim življenjem nas spodbada, da ga tudi posnemati si prizadevamo. Tedaj naj vsak kristjan ta dan svoj dobri sklep ponovi, se svojimu napúhu, lakomnosti po blagu in poželjenji mesá vstavljati. V tem je dal Jezus izgled prec per svojim rojstvu.

Premišljuje naj kristjan, kakó je Jezus naš napúh s svojo ponižnostjo premagal. Pokorin je bil volji svojiga Očeta, ker je prišel na svét, pokorin je bil cesarju že pred rojstvom, ko je šel v Betlehem k popisu. Rojen je bil v hlevu skrit in neznan pred svétam. Premisli naj vsak samiga sebe, kakó ga napúh moti in zapeljuje, in ga takó močno oslepí, da še takrat, ko svoj napúh premaguje, misli, da ga je premagal, in že ta misel je napúh. Bogá prosi, da bi napúh premagal, pa se že zavoljo svoje prošnje napihuje. Lastna ljubezen človeka slepí, da bolj od sebe misli, kakor pa je v božjih očéh. Kaj je hujšiga za človeka, kakor pokoršina; že naši prvi starši, zapeljani od napúhnjeniga duha, so se hotli Bogú odtegniti, da bi bili sami svoji, in ne več njemu pod pokoršino, in ta žalostna jérbsina je v sencih njih otrok ostala.

Jezus da izgled nar večí ponižnosti, ko se je v hlevu roditi dal. Zaničevan biti, je človeku hudo, ga boli; če pa Jezusa premisli, kralja nebes in zemlje, praviga Bogá, ga vidi že kot déteta zaničevaniga, od svetá zaverženiga v jaslih na slami ležati; obudí se v njem duh ponižnosti, in sklone sam per sebi vse zaničevanje svetá, posebno, kader ga bodo ljudjé zavoljo zvestiga dopolnjenja božjih zapoved zaničevali, voljno preterpeti, in za pokoro svojih grehov Bogú darovati, nikoli po prazni časti hrepeneti, vselej krotak in ponižin biti.

Premisli naj, da lakomnost je korenína veliko grehov; iz nje izvirajo krivíce, krég, sovraštvo, krive per-

sége, neusmiljenje do ubogih, sploh neusmiljeno terdo sercé do bližnjiga. De bi bil nas Jezus od te rane zacelil, in ljubezen do uboštva učil, si je izvolil uboštvo, in je hotel v hlevu rojen biti, kjer je bilo vsiga pomanjkanje. Tam je dal izgled, de stan ubogih ni zaničljiv, in de ubogi na blagu so Jezusu podobni, če so tudi ubogi v duhu. Bogat se zanaša na svoje premoženje, ubog pa na Bogá. Zató prosijo kristjani Bogá, de bi jim dal gnado uboštvo ljubiti, po bogastvu ne hrepeneti, in s svojim stanom zadovoljnim biti.

Kristjan naj tudi premisli, ko vidi Jezusa v uboštvu, kolikanj hudiga iz poželjenja mesá pride, kteriga Jezus križati zapové. Nezmérna ljubezen do veselja, do kratkih časov, nezméra v jédi in pijáči, v spanji, ljubezen do zlozniga življenja, lenobe, do postavanja, nečistosti in do vsiga, kar telesnim počutkam dopade; vse to hudo iz poželjenja mesá pride. Od te hudobije rešiti, nam Jezus že kot otrok v svojim zaderžanji kaže, de zatajenje samiga sebe in terpljenje nas od hudiga poželjenja reši, in ga v nas zamori. On si terpljenje na zemlji izvoli, in vse to terpi, kar si grešnik terpeti zasluži; on je naše grehe na se vzel, in nam pokazal, po katerim poti mora grešnik hoditi, če hoče iz terpljenja v večno veselje priti. Kteri kristjan bo na svéti božični dan vse to bolj na tanko premišljeval, dobre sklepe v svojim sercu ponavljal Jezusa posnemati, bo ta dan svéto obhajal, in nad njim se bo v délih kazalo Jezusovo življenje, in ker bo takej posnemal Jezusovo ponižnost, uboštvo in zatajenje, se bo tudi v nebesih njegove časti in veselja vdeležil.

4. Praznik obrezovanja Jezusoviga, ali novo léto.

Spomin obreze Jezusove obhajamo prvi dan léta, to je, osmi dan po prazniku rojstva Jezusa Kristusa.

Tudi ta praznik je star v cerkvi, že v četrtem stoléti se bere, de je Ceno, škof v Veroni na noviga léta dan dolgo pridigo imel.

Kakó praznujejo kristjani ta svéti praznik, de namen cerkve dopolnejo?

Premišlujejo Jezusovo pokoršino, de se je postavi obrezovanja podvergel, kteriga ni potreboval, ko je bil božji Sin brez vsiga madeža greha, de je pokazal, de je zares Abrahamove rodovine; de je že kot otrok začel kri prelivati v odrešenje svetá, in zadobil imé Jezus, in de je nas učil, se na duši in na telesu na duhovno vižo obrezovati. Obrezujejo se pa kristjani na duhovno vižo, ko svoje misli, želje, besede in déla opusté, ktere so zoper zapovedam svétiga evangelija, ker brez tega obrezovanja nimajo pravíce božjih otrok, ker dokler človek svét ljubi, ne ljubi Bogá, in svét le zavoljo Bogá ljubiti smé. Per takim premišljevanji se zbudé želje Jezusovo pokoršino posnemati, sklenejo božje, cerkvene in deželskih vikših zapovedi zvesto dopolniti v prihodnjim létu, sklenejo stariga človeka, ki je v grehah, sleči, in noviga obleči, kteri bo Jezusu podobin.

Kristjani naj premišlujejo sladko imé Jezus, kteriga je Jezus na dan obreze dobil, kakor je hotel nebeski Oče svojiga Sina imenovaniga imeti, zató ker je ljudstvo od grehov rešil. Hvaležno se spomnijo, de v nobenim drugim imenu ni zveličenja upati, kakor v imenu Jezusovim, ker on nas je odrešil od oblasti hudičeve, iz njegoviga kraljestva, od večniga terpljenja v pekli, od sužnosti greha; odvzel nam je strah pred smertjo, in dal upanje boljšiga življenja v nebesih, ker nas je v svoje kraljestvo vzel. Spomnijo naj se, de Jezus je prišel na svét iskat nas grešnikov, ne zató, de bi nas pogubil, ampak zveličal; de tudi zdej, ko sedí na desnici božji v nebesih, za nas skerbí, je naš srednik in besed-

nik per Bogu Očetu. Če kdo v tëmi hodi, je Jezus luč, ktera sveti, de vé vsak po pravim potu hoditi v večno živiljenje. Ako kdo péša na poti pravičniga ali spokorniga živiljenja, mu Jezus moč da, vse skušnjave premagati, de močan postane po zapovedih božjih storiti.

Ker je ta praznik tudi prvi dan začetiga noviga léta naj ga vsak kristjan Bogú daruje, naj sklene, de pretečeno léto je zadnje njegoviga lahkovoljniga živiljenja; naj se izpraša, kakó je živel, ali ga bo zadržanje v pretečenim létu na smertni postelji veselilo ali s strahom napolnilo; obudi naj serčno žalost nad vsimi v starim létu storjenimi grehi; hvali naj Bogá za tolikanj dobrot, ki jih je dosihmal prejel, in prosi naj ga za nove, ki jih bo spet v novim létu na duši in telésu potreboval. Premisli naj, morebiti ne bom več konca danes začetiga léta doživel; zató naj si prec prvi dan svoje živiljenje zversti, kakó bo po zapovedih svétiga evangelija živel in s keršanskim živiljenjem si nebesa služil, in naj Bogá pomoči prosi.

5. Razglasenje Jezusa, ali svéti trije kralji.

Praznik svétih tréh kraljev, kakor ga po navadi imenujemo, ali razglasenje Jezusa je v prvih časih keršanstva postavljen bil. Imenuje se razglasenje Jezusa, ker je bil Jezus nevérnikom razodet; svétih tréh kraljev pa zató, ker so kralji, kakor jih prerok ali modri, kakor jih svéti evangeli imenuje, od dalječ prišli Jezusa molit.

Kaj obhaja cerkev o tem velikim prazniku?

Obhaja spomin tréh kraljev, ki so prišli iz jutrove dežele, peljani od neznane in prečudne zvezde v Betlehem Jezusa molit, in mu Bogú, kralju in umerjočimu človeku darovat, kadilo, zlató in miro. Obhaja tudi spomin Jezusoviga kersta v reki Jordan, kjer ga je Bog

Oče za svojiga ljubiga Sina svétu oznanil, svéti Duh nad njegovo glavo prišel, in se takó svéta Trojica v prvič očitno pred svétam razodela. Obhaja pa tudi še spomin Jezusoviga perviga čudeža v Kani na Galilejskim, kjer je Jezus vodó v vino spremenil, in svojo božjo vsigamogočnost pokazal. Od tega cerkveniga naména nas prepričajo cerkvene molitve na svétih tréh kraljev dan. V starih časih je bil ta dan pred tem praznikom zapovedan post; v nekterih škofijah vse dni od božiča do svétih tréh kraljev, zdej pa ni več. V prvih časih katolíške cerkve so tudi ta dan očitno ljudi kerstili, ravno takó, kakor velko in binkuštno saboto, in so v to tudi vodó blagoslovili, kakor jo še zdej svétih tréh kraljev vodo imenujemo. *Tertul. libr. de bapt. c. 19.*

Kakó morajo kristjani po mislih cerkve god svétih tréh kraljev posvečevati?

Jezusa naj molijo in zahvalijo za dragi in veliki dar svéte vére, ki jim jo je po svoji veliki milosti dal, ker so nekdeji naši predniki nevérniki bili, in prosijo naj ga, de bi jih v nji ohranil, in bi z njegovo pomočjó resnico vedno bolj čisto spoznali, in ga močnejše ljubili. Premislijo naj, kaj bi bili brez vére, brez spoznanja Bogá in Jezusa Kristusa, in brez upanja večniga življenja? nič družiga, kot veliki grešniki, sovražniki božji in sužni hudobniga duha.

Časté naj svojiga kralja, in darujejo naj mu svojo voljo, de mu bodo vselej v vsim pokorni; darujejo naj mu svoje sercé, de ga bodo vselej čez vse ljubili, de bodo po smerti v nebeško kraljestvo prišli; darujejo naj mu svoj um in pamet, de bodo vedno skerbeli rasti v spoznanju resnic svéte vére, in darujejo naj mu svoje teló, de bodo z njim vselej voljo božjo storili. Zderžé naj se pa ta dan od vsiga posvetniga veselja, de bodo zamogli v sercu velike dobrote premiš-

ljevati, ktere so po Jezusovi véri celimu keršanskimu svétu došle.

6. Velikonočna nedelja.

Praznik velike noči, ko kristjani spomin Jezusoviga od smerti vstajenja obhajajo, so aposteljni postavili, in je bil vselej velik praznik v Jezusovi cerkvi; in svéti očaki ga imenujejo praznik veselja, praznik vsih svetnikov. In ta dan, pravi cerkev v svojih molitvah, je tisti dan, kteriga je Gospod naredil, veselimo se in od veselja poskakujmo. V spričevanje notranjiga veliciga veselja so kristjani ta dan cerkve nar lepši, kar so mogli, osnažili, cvetje, zelenje po tleh stlali, na altarji lepe cvetlice, po cerkvi bandera stavili, i. t. d. Ko so v cerkev stopili, so se pozdravljali z besedami: »Gospod je iz groba vstal!» Ko so v cerkev prišli, je bilo naj pervo blagoslov mesá, pirhov in družih jedil. In ta blagoslov se je ohranil do današnjiga dné, ker so bile prepovédane meséne jedi v postu jésti, in tudi jajca, in morebiti tudi od tod pride, de so pirhi v navadi, ker se o veliki noči spet jésti smejo. Pred svéto mašo je bila v več deželah navada s procesijo svéto rešnje teló iz groba na veliki altar prenesti.

Kakó posvečujejo kristjani po mislih cerkve praznik velike noči?

Kristjani se s svéto cerkevjo serčno veselé, Jezusa molijo in hvalijo, ko je premagal smert, greh in hudiča, in je njih odrešenje končal, in z njo veselo »aleluja» pojejo; pa tudi sebe premišlujejo, ali so tudi oni z Jezusam od smerti vstali.

Kdaj se pravi s Kristusam vstati?

Nič več grešiti in svéto živeti, se pravi s Kristusam vstati. Sv. Pavel pravi: »Jezus je bil izdan zavoljo naših grehov, in je vstal zavoljo našiga opravičenja.»

Rimlj. 4. 25. Mi moramo grehu odmreti, naše hudo poželjenje v sebi zamoriti, de ne bomo v grehih živel, ampak po Jezusovih zapovedih, de kakor Jezus več ne umerje, tudi mi na duši več ne umerjemo, nobeniga smertniga greha več ne storimo, ampak z Jezusam sklenjeni ostanemo. **Sv. Avguštin** pravi: Kristjan, ki ima pravo véro in resnično upanje, ne stori več greha, kateri bi mu dušo umoril. Zakaj prva stopnja pobožniga življenja je, nobeniga smertniga greha več ne storiti.

Tudi ni lahko mogoče, kdor **Bogá** čez vse ljubi, de bi smertin greh storil, zakaj njegove poglavitne misli, želje in veselje so le v Bogu, in greh mu ne more takó naglo dopasti, se vojskuje zoper hudo poželjenje in ga premaga z ljubeznijo božjo, ktero mu je s. Duh v serce vлил. In s. Duh to poterdí, ker pravi: „Svět člověk v modrosti ostane, kakor sonce, nespametin se pa kakor luna spremínja.“ **Sir. 27, 12.** Ravno to tudi **Caharija**, oče světiga **Janeza Kerstnika** v svoji hvalni pesmi govori, ktéro je per rojstvu svojiga sina vesélo pél: De nam je Bog obljubil po svojih světih prerokih milost dati, de kader bomo odrešeni od svojih sovražnikov, to je od hudiča, svetá in hudiga poželjenja, mu bomo brez strahú služili v svetosti in pravíci, ne le nektère dní ali kak kratek čas, ampak vse svoje dní céliga svojiga življenja. **Luk. 1.**

Kakor se je Jezus ločil od svetá po svojim vstajenji od mertvih, takó se tudi kristjan loči, ko je iz groba grehov vstal, svoje življenje spreobernil. Zdej on **Bogá** ljubi v svojim sercu, nima več veselja do svetá, do njegovih navad in njegoviga veselja, veselje ima le v Bogu in v nebesih; s světám ima le toliko opravi, de svoje dolžnosti in voljo božjo dopolne. Ko se spomni, de je med světám grešil, se ga boji, in se še ljudi ogiblje, ktéri nimajo božjiga duha, in le za potre-

bo z njimi opraviti ima. Prizadéva si vedno več dobri-
ga storiti, in Bog mu s svojo gnado pomaga, de véd-
no svetejši živí, in nič več ne greší.

7. Praznik vnebohoda Jezusoviga.

Cerkev obhaja spomin Jezusoviga vnebohoda štir-
deséti dan po njegovim od mertvih vstajenji. Pervi
učeniki cerkve govoré, de so aposteljni ta praznik po-
stavili. Med veliko mašo, bo vselej na ta dan podoba
Jezusova, ki je od smerti vstal, z altarja vzeta v spo-
min, de Jezus je v nebesa šel, ker je vse dopolnil,
kar je bilo potrebno k odrešenju svetá.

*Kakó morajo kristjani po mislih cerkve praznik Jezu-
soviga vnebohoda posvečevati?*

Kristjani naj molijo in hvalijo Jezusa, kakor so
aposteljni, ko ga jim je oblak zakril, so pokleknili in
ga molili, ker je šel v nebésa nam prostor perpraviti, in
se za nas Bogú Očetu vedno daruje v odpušanje naših gre-
hov. Naj svoje misli in želje od zemeljskih rečí odver-
nejo in do nebes povzdignejo; odpovejo naj se hudímu
poželjenju, de bodo duše proste po nebésih hrepenele in
le z Jezusam v nebésih prebivati želete, kjer je naše
večno prebivališe, kakor nas s. Péter uči, rekoč: »Pre-
ljubeznivi? prosim vas, zderžite se kakor ptuji in popotni
od mesénih željá, ktére se vojskujejo zoper dušo.« 1. Petr.
2, 11 S Pavel pravi: »Ako ste tedej s Kristusam o-
stali, išite kar je tam gori, kjer je Kristus, in sedi na
desnici božji: zastopite kar je zgorej, ne pa kar je na
zemlji. »Kolos. 3, 1.

Naj obudé terdno upanje v Jezusu, de kamor je on
glava šel, tjè tudi mi udje njegoviga telésa pridemo,
če bomo po tisti poti hodili, ktéro nam je pokazal, in je on
bodil, dokler je na zemlji bil. Premišlujejo naj beséde

angelja, ktere so aposteljnam govorili na oljski gôri, ko je bil Jezus v nebésa vzet, de bo spet prišel na svét, kakor so ga vidili v nebesa iti. Prišel bo sodit, vzel bo svoje izvoljene v nebésa, in zaverigel bo hudobne na vekomaj. Prizadévajo naj si po njegovim svétim evangeliju živeti, obudé naj dobre sklepe s keršanskim življenjem Jezusoviga odrešenja vdeležiti se, terdno naj upajo, de jim bodo gréhi odpušeni, ki so jih obžalovali, se spokorili za nje, in de pridejo v Jezusovo nebésko kraljestvo; in perpravljajo naj se z molitevjo in premišljevanjem božjih rečí na prihod svétiga Duhá.

8. Binkuštna nedelja.

Ta velik praznik so aposteljni v spomin veséliga prihoda svétiga Duhá, kteriga jim je Jezus ta dan poslal, postavili. Svéti očaki pravijo, de ta praznik je iz stare zavéze v novo prestavljen, de je spomin očitniga prihoda sv. Duhá v aposteljne, in de je pervo oznanílo svétiga evangelija, in začetik nove zavéze. Binkušti praznujemo pét-deseti dan po veliki noči, ko je Jezus pétdeséti dan po svojem od smerti vstajenji svetiga Duhá poslal.

Judje so tudi binkušti iméli, in jih vsako léto z posebnim veseljem obhajali pétdeséti dan po njih veliki noči. De bi kristjani veliko skrivnost svétiga binkuštniga praznika prav spoznali, je potrébno véditi, zakaj je Bog judam binkušti praznovati zapovédal. Od tega je bilo že poprej omenjeno, tukej hočemo pa bolj obilno omisliti.

Ko so Izraelci skozi rudeče morje v pušavo in že blizo hriba Sinaj prišli, pokliče Bog Mozes na hrib, in mu reče: To povej Jakobovi hiši in oznani Izraelskim otrokam: Vi ste sami vidili, kaj sim Egipčenam storil, in kakó sim vas, kakor na perutah postojne nosil, in vas za svoje sprejel. Ako bote moje besede poslušali, in mojo zavezo deržali, bote zmed vsih narodov

moja posebna lastina, zakaj moja je zemlja. Vi mi boste duhovsko kraljestvo in svéti narod. In te besede povéj Izraelskim otrokam. Mozes je šel z gôre, pokliče starašine ljudstva k sebi, in jim vse pové, kar mu je Bog naročil. Vse ljudstvo je odgovorilo: Vse bomo storili, kar je Gospod rekel. Mozes gré in vse pové Bogú, kar je ljudstvo govorilo. Gospod mu reče: Pojdi nazaj k ljudém, in očisti jih danes in jutri, in operó naj svoje oblačila. Perpravljeni naj bodo na trétji dan, zakaj trétji dan bo Gospod v pričo vse množice na gôro Sinaj stopil. Mozes je vse storil, kar mu je Bog zapovédal. In trétji dan zjutrej ob zarji so že slišali grometi in vidili se bliskati; gost oblak je pokril gôro, glas trobente je čedalje močnejše bučal, in ljudstvo se je halo. Mozes pelje ljudstvo iz šotorov, in ga vstavi pod gôro, in Gospod je v ognji oznanil svojih desét zapoved.

Vse ljudstvo je slišalo gromenje in glas trobente, in vidilo je blisk, z dimam pokrito gôro, in od veliciga strahú in trepetanja so vsi prepadeni od delječ stali, in Mozesu rekli: Govori ti z nami, in poslušali te bomo; nikar naj Gospod z nami ne govori, de ne pomerjemo. Mozes reče ljudstvu: Nikar se ne bojte, zakaj Bog je prišel vas skusit, de bi njegov strah per vas bil, in de bi ne grešili. Na to je ljudstvo odgovorilo: Raji ti tje pojdi, in poslušaj vse, kar bo Gospod naš Bog tebi rekel, in nam boš povédal, mi te bomo poslušali in tudi storili. In ko je Gospod slišal, je Mozesu rekel: Jest sim slišal besede ljudstva, ktere ti je govorilo; vse je prav govorilo. Kdo jim bo tako pamet dal, de bi se me bali, in vse moje zapovedi vselej deržali, de bi jim in njih otrokam vekomaj dobro bilo? Pojdi in reci jim: Vernite se v svoje šotore, ti pa ostani per meni, in ti bom povédal vse svoje zapovedi, šege in sodne postave, ktere jih boš učil. Mozes je šel na hrib, in tam je Bog z njim govoril, in ko je z gôre k ljudstvu prišel, jim je

vse povédal, kar je Bog z njim govoril. In vsi so z enim glasam odgovorili: Vse besede Gospodove hočemo deržati. Mozes je zapisal vse besede Gospodove; in ko je zjutrej vstal, je pod gôro altar naredil, in postavil dvanajst znamenj po številu dvanajsterih Izraelskih rodov. Zapovédal je darovati. Vzel je pa polovico kervi od zaklaniga živinčeta, drugo polovico je pa na altar izlil. Po tem je vzel bukve zaveze, je bral, de je ljudstvo slišalo, in je reklo: Vse, kar je Gospod govoril, hočemo storiti, in mu pokorni biti. Na to je vzel kri, ktera je v medenicah bila, je pokropil ljudstvo, rekoč: To je kri zaveze, ktero je Bog z vami storil. Ti zavezi, ktero je Bog Izraelcam postavil, pravimo stara zaveza; tukej je bil Mozes srednik med Bogam in ljudstvom. In tukej je bil binkušni praznik Izraelcam postavljen v spomin zaveze božje z ljudstvom, in s posebno častjó so ga vsako léto obhajali.

Desiravno je ljudstvo Gospodu obljubilo zvesto vse dopolniti, se je vender kmali pregrešilo, zlato tele moli-lo, in druge pregrehe dopernašalo, takó, de je zmirej le bolj terdiga sercá bilo. Takó se vidi, de postava stare zaveze človeka k popolnomosti ne perpelje, ga ne opraviči, svétiga in zveličaniga ne stori, de človek mora vérovati in upati, de po Kristusu bo odrešen, in k Bogu prišel, torej mora stara zaveza vzdignjena, in nova bolj popolnoma storjena biti, kakor sv. Pavel uči, rekoč: »Takó je prejšnja postava overžena, ker je bila preslabá, in ni veliko pomagala. Zakaj postava ni nič do popolnomosti perpeljala, ampak namestenje boljšiga upanja, s katerim se Bogú bližamo.« Hebr. 7. 18. 19.

Potrebna nam je nova zaveza, per kateri je Jezus edini božji Sin srednik, ktera ne pové le zapoved, ki smo jih dolžni deržati, temuč nam tudi obljubi in dá moč zapovedi deržati; de se človek ne le greha varovati zamore, temuč ga tudi oživí na duši, de grehu od-

merje, in v ljubezni božji živi. Staro zavezo je Mozes s kervjo zaklanih telét pokropil, novo pa Jezus s svojo kervjo. In to je nova zaveza, od ktere s. Pavel govori, ker pravi: »De postava ni s črniam pisana, ampak z duham živiga Bogá; ne na kamnitne table, ampak na meséne table sercá. 2. Kor. 3. Od te zaveze sta prerok Jeremija, 31. 31. in Ecehijel 36. 25. govorila. In ta božja obljuba se je na binkuštno nedeljo začela spolnovati, ko je s. Duh v aposteljne prišel, in se začela Jezusova cerkev. In to skrivnost obhajamo na binkuštno nedeljo.

Ko je sv. Peter k ljudstvu govoril, se jih je precisti dan dalo okoli tri tavežent kerstiti, in so se z aposteljni združili, z njimi molili, in kruh nebeski vživali. In vsaki dan je rastlo število kristjanov, in na njih zadržanji se je vidilo, de so bili vsi drugi ljudje, novih misel in želja, nagnjenja in življenja, vsi družiga duha in sercá. Kakó serčno, brez vsiga strahu so apostelni Jezusovi evangeli oznanovali, vsi vneti so bili za Jezusa, ki so pri njegovi smerti vsi zbežali, in ga popustili, so ga povsod pričali Odrešenika in Zveličarja svetá, in na vès glas judam očitali hudobijo, ker so ga umorili, in nič jih ni takó močno veselilo, kot zavoljo Jezusa terpeti, ker so za terpljenje Bogá hvalili. Po spremenjenji apostelnov in družih kristjanov se vidi velik razloček med novo in staro zavezo. Judje so prejeli od Bogá po Mozesu zapoved; pa so ostali krivični, Bogú nepokorni in nehvaležni, polni term, le zemeljskiga željni. Če so tudi kaj umeli in od volje božje védili, so bile njih serca in volja neobčutne. Ali gnada, ki jo je Jezus po svétim Duhu dal, je ljudi spremenila, iz grešnikov v pravične, ponižne, Bogú pokorne ljudi, napolnila jih je z ljubeznijo do Bogá in nebeskih dobrot, storila jih močne, de so se hudimu poželjenju odpovédali; spremenila jih v sercu in stvarila jim noviga duha. Kakó velik je

za kristjane binkuštni praznik, ki jih na prihod svétiga Duha spomni!

Zakaj so tedaj judje obhajali binkuštni praznik?

Obhajali so ga v spomin, ko jim je Bog pétdeséti dan po odhodu iz Egipta v ognji, gromu in blisku svoje zapovedi dal, ki so bile na kamnitnih tablah zapisane, ko je z njimi zavezo storil; in so tudi tisti dan kruh iz noviga žita Bogú v hvalo darovali.

Zakaj kristjani obhajajo binkuštni praznik?

V spomin, ker je Jezus na binkuštno nedeljo svétiga Duha poslal v aposteljne in druge svoje učence, katerim je postavil Gospodovo v serca zapisal, in jim božjo ljubezen v serca vlil, de so vsi drugi postali, kakor so pred bili. In v spomin, de se je tisti dan cerkev Jezusova očitno začela, ko je bilo tri tavžent ljudi keršenih; prvi perdelk pridig aposteljnov Bogú posvečevan.

Kaj morajo kristjani storiti ta velik praznik, de ga bodo po volji cerkve posvečevali?

Premišljujejo naj velike dobrote božjiga usmiljenja, ktere so po svétim Duhu prejéli, molijo in hvalijo naj svétiga Duhá, in prosijo naj ga, de bi njih serca in duše napolnil z ljubeznijo in gnado, kakor je aposteljne, de bodo Jezusove svéte zapovedi ljubili, in po njih živeli. Hvalijo naj pa tudi Kristusa, kateri je skončal njih odrešenje in svoji cerkvi svétiga Duhá dal, kateri jo s svojimi darmi napolne.

9. Praznik svétiga rešnjiga telésa.

Med Gospodovimi prazniki je ta praznik naj poznejše postavljen, v spomin in k posebnimu očitnemu čiščenju zakramenta svétiga rešnjiga telésa, kteriga je Jezus na velki četrtek per zadnji večerji postavil. Ta praznik scer cerkev vsaki dan obhaja, ker per svéti ma-

ši ravno to storí, kar je Jezus per zadnji večerji storil, ko spremeni kruh v pravo teló, in vino v pravo kri Jezusovo. Posebno bi bil véliki četrtek k obhajanju tega praznika nar bolj perpravin, pa zavoljo molitev in družih cerkvenih opravil, in ker cerkev žalostin spomin Jezusoviga terpljenja in smerti obhaja, se veselje tega praznika in žalost ne vzamete, s kterima je sercé vsa-ciga dobriga kristjana na véliki četrtek napolnjeno; zató ga je papež Urban IV. v létu 1264 postavil, in ga v četrtek po svéti Trojici praznovati zapovádal. Namén tega praznika je bil, de, ker so krivovérce temu svétimu zakramentu nasproti učili, je papež s tem praznikom perložnost dal, de so kristjani očitno pokazali, de vérje-jo to od tega svétiga zakramenta, kar so katoljški kristjani od začetka keršanstva zmirej vérovali, de Jezus je v njem pričjóč z dušo in telésum, s kervjó in mesam, Bog in človek skupej. Desiravno ga z očmi ne vidijo, ga vender pod podobo kruha molijo, in se v ljubezni do njega poterdijo, ko se spomnijo, de jih takó ljubi, de je za nje umerl, in se jim vživati da, de se z njimi sklene.

Procesija se je pa po pobožnosti kristjanov začela, in papež Janez XXII. je po misli več učenikov v létu 1317 po celi katoljški cerkvi jo zapovádal, in svéti Tridentiski zbor jo poterdil, de katoljški kristjani pred celim svétam očitno svojo véro pričajo, Jezusa hvalijo, in mu čast nadomestijo, ktero mu krivovérce in grešniki jemlje-jo, in Bogá prosijo gnade védno svetejši živeti, kakor vse cerkvene molitve pričajo, ki so ta praznik zložene.

Kakó morajo kristjani ta praznik po željah cerkve posvečevati?

Premišljujejo naj neskončno milost in ljubezen Jezusovo do nas, de se je dal umoriti iz ljubezni do nas, in de je nas še bolj prepričal, kakó de nas ljubi, je zapustil svoje rešnje teló našim dušam v jéd, po kterim

obilnost vsih gnad zadobimo, in ga tudi Bogú darujemo. Naj obudé gorečo ljubezen do njega, ker le, kdor ljubi, v Bogu ostane, in je deležin gnad tega presvétiga zakramenta. Ucé naj se od Jezusa svojiga bližnjiga ljubiti, za-nj storiti, kar je mogoče, de bodo z Jezusom enakih misel in željá. Ucé naj se od Jezusa potrebno čednost ponižnosti poznati; Jezus v zakramentu skrit, ne razodene nič od svoje božje časti in oblasti; varjejo naj se napúhnenih misel, de se ne bodo ljudém skazovali, zató de bi jih hvalili, posebno, kader k svétimu obhajilu gredó, ker le ponižnim Bog svoje gnade delí.

Premišlujejo naj Jezusovo krotkost, poterpežljivost, in pokoršino. Koliko nečasti storé grešniki v tem svétim zakramentu, in Jezus vse preterpí do svojiga časa; pokorin je mašniku per svéti maši, in pride na altar, de imajo kristjani jéd za dušo in dar za Bogá. Molimo in hvalimo Jezusa, prosimo ga odpušenja grehov, ako bi ga ne bili vselej prav častili v tem svétim zakramentu, ali ga clo nevredno prejéli. Po tacih mislih in premišljevanji bomo v véri, upanji in ljubezni do Jezusa poterjeni, in se vredne storili Jezusa v tem svétim zakramentu večkrat prejéti, in bomo vredni ga tudi za popotnico v večnost v naši smertni uri ga s posebno pobožnostjo prejéti.

10. Praznik spočetja devíce Marije.

K češenju devíce Marije je katoliška cerkev tudi nektare praznike postavila in posvečevati zapovedala, in so: Spočetje devíce Marije; očiševanje Marije, ali svečnica; oznanovanje včlovečenja Sina božjiga; vnebovzetje Marije, in rojstvo Marije.

Kdaj so kristjani ta praznik praznovati začeli, se prav ne vé. Sopraznik je bil po cerkvenih pisarjih že v létu 1110 v Litih. Na angleškem je ga škof Anselm v enajstim stolétji v svoji škofii prvi praznovati zapové-

dal, potlej so ga praznovali po vsim Angleškim, in je bil v létu 1287 zapovedan praznik, kakor pové mali zbor v Londonu v létu 1328 deržan. V tem času so ga tudi v Lijonu na Francoskim začeli praznovati, kar jim je sv. Bernard očital, zakaj de to storé brez papeževiga dovoljenja. Papež Sikst IV. ga je v létu 1483 po vsi katoljški cerkvi posvečevati zapovedal.

Kakošni spomin obhajajo katoljški kristjani v praznik spočetja devíce Marije?

Spomin, de je bila Marija od svéte Ane rojena.

Papež Klemen XI. pravi, de kristjani ta praznik z velikim veseljem obhajajo zató, ker: Spočetje Marije je vsimu svétu veselje oznanilo. Veselje zató, ker se je bil čas odrešenja že takó perbližal, de je bi'a mati Jezusova že rojena, od ktere je Jezus človeško natoro na se vzel.

Kaj naj storé ta dan?

Bogá naj hvalijo, ki je Marijo takó visoko povzdignil in jo s posebnimi gnadami obdaroval, de je vselej brez madeža greha ostala, in ucé naj se od nje gnado božjo takó zvesto ohraniti, ktero so v svétih zakramentih prejéli, in z njo svéto živeti, kakor je ona živela, de se bo nad njimi v délih vidilo, kar se od Marije perpoveduje.

11. Očiševanje Marije.

Cerkev obhaja ta praznik drugi dan svečana, ali štirideséti dan po Jezusovim rojstvu. Ta praznik ni bil prec v začetku Jezusove cerkve. Pervi so ga posvečevali kristjani v Jeruzalemu in Antijohii, in cesar Justinijan v Carigradu ga je ob času kuge v létu 542 po svojim cesarstvu praznovati zapovedal. Baroni pravi v cerkvenih zgodovinah, de je papež Gelazi v létu 496 ta

praznik postavil, in tudi procesijo peljati zapovedal. Imenujemo pa ta praznik svečnico, ker se ta dan sveče blagoslovijo.

Kakošni spomin obhaja cerkev v tem prazniku?

Obhaja spomin, ker je Marija Jezusa v tempeljnu darovala, desiravno nista bila ne Jezus ne Marija pod to postavo; in spomin očiševanja devíce Marije, ki se je Mozesovi postavi iz ponižnosti podvergla. Jezus se je daroval nebeškemu Očetu, kot sveta daritev, ktera sama zamore Bogú zadostiti za grehe svetá; razodel je pa tudi v tempeljnu Simejonu in Ani, ktera sta ga potlej tudi drugim pravičnim oznanovala.

Kakó morajo kristjani ta praznik po mislih cerkve posvečevati?

Po izgledu Jezusovim naj z njim sebe darujejo nebeškemu Očetu, ker jih je le za povikšanje svoje časti vstvaril, Jezus odrešil, in sv. Duh v svétim kerstu posvétil, kjer so obljubo storili le za-nj živeti; in prosijo naj ga, de bi jih Jezus, nebeška luč, zmirej bolj razsvetlil, de bi vedno bolj popolnoma živeli po božji svéti volji.

12. Včlovečenje Sina božjiga devíci Marii oznanjeno.

Ta praznik je Jezusova cerkev že ob času svétiga Krizostoma v pétim stolétji praznovala, ker Proklus, ki je bil za njim škof v Carigradu, je več pridig od tega praznika imel; in v Toledi v létu 656 so škofje v zboru zapovedali, de mašniki morajo ravno takó poklekniti med svéto mašo, kakor na svéti božični dan, kader se po evangeliju v véri besede govore: »In je po svétim Duhu iz Marije devíce mesó na se vzel, in človek postal.« Obhajamo ta praznik 25. dan sušca, devet mescov pred božičem.

Kakošnih skrivnost spomin obhaja cerkev v tem prazniku?

Spomin čez vse srečniga dneva, ker je Marija Jezusa od svétiga Duhá spočela; de je Jezus človek postal, dušo in teló na se vzel, kakor so naše telésa in duše, je človeško natoro s svojo božjo združil, kteriga so pobožni težko čakali, in Bogá prosili, de bi jim ga skoraj poslal.

Kaj naj kristjani storé ta dan, de ga bodo po volji cerkve posvečevali?

Jezusa častimo, hvalimo in molimo, ki se je ponižal, in z nebes na zemljo prišel zavoljo našiga zveličenja, sklenimo, mu v vsim pokorni biti, kakor je on svojimu Očetu, ker on je naš Gospod in Bog. Ponovimo pa vsaki dan ta sklep, kader angeljsko češenje molimo, ker on je naše grehe na se vzel, kazni za nje prestal, nas s svojo svéto nedolžno kervjó opral, in nam nebesa zaslužil. Hvalimo kristjani božjo dobrotljivost in nezmérno milost, koja je dala po Jezusu grešnikom Zveličarja, zgubljenim ovčicam pastirja, slabim moč, slepim luč, nevédnim učenika, in ljudém daritev in veliciga mašnika.

Poterdimo se v upanji na Bogá, kteri nam je svojiga ljubiga Sina dal, de nam bo vse dal, karkoli ga bomo v njegovim iménu prosili. Zadobili bomo odpusenje grehov, moč skušnjave premagati, hudiga se varovati in dobro délati. Častimo pa tudi Marijo, in prosimo svétiga Duhá, kteri je Marijo z gnadami napolnil, de bi tudi nas prenovil, de bi bili v vsim Jezusu podobni.

13. Vnebovzetje Marije,

Pobožna misel, de je Marija z dušo in telésam v nebó vzeta bila, ko je umerla, je začetik praznika vnebovzetja Marije. Kdor bi mislil, de se to ni zgodilo, bi

ne poznal božje moči, ne ljubezni Jezusove, ne visoke imenitnosti matere božje, kaj de je. Verna resnica ni, de bi jo bila cerkev razsodila, ali pobožni kristjani so takó mislili, ker telésa in groba Marije niso nikjer najdili, ko so tolikanj grobov mučencov veliko lét pozneje najdili, ktere jim je Bog po čudežih razodel; torej ni skorej misliti, de bi bil Jezus svéto teló svoje ljube matere v grobu pustil, ktero ga je nosilo in dojilo; gotovo ga je tudi v nebesa vzel.

Kdaj so kristjani ta praznik praznovati začeli, se prav ne vé. Nekteri pravijo, de ga je papež Damas postavil, kateri je dvé sto lét pred cesarjem Mavricijem živel, gotovo je pa to, de cesar Mavrici je zapovedal po svojim kraljestvu, ga vsako léto 15. dan veliciga serpana praznovati, in to se je zgodilo okoli 582. léta po Jezusovim rojstvu; on pa praznika ni postavil, le dan, de so ga vsi ravno na tisti dan praznovali, kakorga je cerkev pozneje dan praznovati zapovedala.

Zakaj obhaja cerkev spomin vnebovzetja Marije?

Zató, de svoje otroke spomni na srečno smert in na čast Marije, ktero je v nebesih dosegla, in opomni kristjane se njene sreče veseliti, njo posnemati, za njo hoditi, de bi prišli v večno veselje nebeškiga kraljestva, in Bogá hvalili, kateri je Marijo takó visoko povelíčal.

Kaj morajo kristjani storiti, de bodo ta velik praznik prav posvečevali?

Premišljujejo naj čast Marije, s ktero je bila v nebesa vzeta, ko jo je Jezus v svojim kraljestvu na sedež posadil, kteriga ji je od vekomaj pripravil; časté naj jo, kakor jo angelji in vsi izvoljeni duhovi mater božjo časté; hvalijo naj božjo milost, ktera je Marijo s takó velikimi gnadami obdarovala, in jo zdej njeni ljubi Sin v nebesih krona, in ji z nebeškim veseljem za vse njeno terpljenje in žalost, ktero je na zemlji prestala, plačuje.

Veselé naj se, de imajo mogočno pomočnico per Bogu, perbežališe skesanih grešnikov, ktera jih ljubi in za njih posvečevanje svojiga ljubiga Sina prosi; prosijo naj jo, de bi jim pomagala Bogá prositi, de bi bili rešeni od grehov, de bi svoje serca spreobrnili, moč zadobili svoje zunanje in znotranje skušnjave premagati; de bi jim sprosila čednost ponižnosti, čistosti in pokoršine, ker se je njeno življenje od teh čednost med vsimi Evinimi otroci nar lepši svetilo, in ker vé, de s temi se v nebesa pride.

14. Rojstvo Marije.

Ta praznik se je po pobožnosti pravovérnih kristjanov začel, in že več lét sèm ter tjè po nekterih škofijah obhajal, dokler ga je papež Inocenci XI. v létu 1683 po vsi cerkvi osmi dan kimovca obhajati zapovédal.

Kakošin spomin obhaja cerkev v dan tega praznika?

Spomin, de je svéta Ana Marijo devíco rodila, ktero je Bog že v sv. raji svétu obljubil, de bo vès svét osrečil, v kteriga so vsi pravični stare zaveze verovali in upali, in po njem odrešenja čakali, ktero so preroki oznanovali, de bo devíca Bogá in človeka rodila.

Kakó morajo kristjani v prid svoje duše ta praznik posvečevati?

Premišlujejo naj velike gnade, s kterimi je Bog Marijo obdaroval, de je mati božja postala, in usmiljenje in ljubezen božjo do nas, ker je vse to le zavoljo nas storil. Od vekomaj sèm jo je Jezus kot svojo preserčno mater ljubil, in si jo je za vredno prebivališe božje perpravil, in sveti Duh jo s posebnimi gnadami obdaroval in posvetil, de je bila njegov tempelj. Kdo, če prav premisli, jo bo zamogel zadosti častiti, ker ona je zares mati prečudna, kakor jo cerkev imenuje. Ona je pa tudi naša mati, kakor svéti očaki ućé, de nas je Jezus

na križu v svétim Janezu, kot njene otroke izročil, de va-njo zaúpamo, in jo v vsih nadlogah prosimo, za nas Bogá prositi.

Zraven praznikov devíce Marije je katoljška cerkev tudi nektare praznike svetnikov praznovati zapovedala: takó je praznik sv. Stefana, sv. Jožefa, ss. Petra in Pavla, in vsih svetnikov zapovédan. Zapovédala jih je praznovati, de bi kristjani te dní Bogá častili, sebe po premišljevanju njih svétiga življenja k pobožnosti spodbodli, tudi življenje svetnikov se nad njimi vidilo; jih prosili za nje Bogá prositi, de bi enkrat srečno v njih svéto družino prišli.

Kakó morajo kristjani od cerkve zapovédane praznike posvečevati?

Ravno takó, kakor nedeljo, se od hlapčevskega déla zderžati, greha in grešniga veselja se varovati, Bogá častiti, v cerkev k sveti maši, pridigi, h keršanskimu náuku iti, koristne bukve brati, dobre déla délati, bolnike obiskati, jih tolažiti, de se v pobožnosti poterdijo, in tudi druge z besédo in izgledi k pobožnosti napeljujejo, ali v nji poterdijo. Zraven pa v praznikih tudi še tiste skrivnosti premišljevati, katerih spomin katoljška cerkev obhaja, in svetnikom v prošnjo se priporočati.

15. Druga cerkvena zapoved.

V nedeljo in zapovédani praznik pobožno svéto mašo slíšati.

Mati katoljška cerkev skerbí za svoje otroke, de bi védno svetejši, Bogú podobniši prihajali, in se zveličali; zató je tudi povédala, kakó se prazniki posvečevati morajo, de jim bodo bolj pomagljivi, in de bo pravo posvečevanje jih z Bogam védno bolj zedinilo. In ker je vsak človek dolžan Bogá moliti in častiti, takó so že prvi ljudje na zemlji Bogú darí darovali, de so

Bogú po zunanjih délih pričali, de spoznajo, de on je Gospod vsiga, in vsi so pod njim, kar je bilo že povédaniga; kakor tudi, de Bog ni imel dopadenja nad temi darmi, in le na darovam, kteriga je Jezus Kristus na križu opravil, ima Bog vse svoje dopadenje, ker v Jezusu vidi nebeški Oče lepoto svoje božje nature, ktera ga čez vse veseli, in jo čez vse ljubi, in ga več veseli, kot vse česenje njegovih nar bolj popolnoma stvari. In Jezus se nam je zapustil, de ga pri svéti maši Bogú darujemo, do končanja svetá; mi pravovérni kristjani ga darujemo, in on se za nas nebeškemu Očetu daruje, in z nami in za nas prosi; s svojo ljubeznijo, hvalo, česanjem in s svojim neskončnim zasluženjem nadomesti, kar od naše strani manjka, de so naše molitve in darovi nebeškemu Očetu dopadljivi, in večniga zveličenja vredni. Zavoljo visoke vrednosti svéte maše, ktera je več vredna, kakor, če bi vse dobre déla celiga življenja brez Jezusa Bogu darovali, je svéta cerkev zapovedala kristjanam saj vsako nedeljo in zapovedani praznik jo pobožno slišati. Jezus prosi per sveti maši, kakor je nekđaj na križu prosil, de bi nam Bog grehe odpustil, in s svojo svéto kervjó čisti in posvečuje naše duše. Po darovanji svéte maše zadobimo gnado spreobrnjenja in vse druge duhovne darove, pa tudi telesne dobrote sprosimo. Zavoljo velicij dobrot, ktere kristjani po svéti maši od Bogá zadobé in ga z njo nar bolj popolnoma počasté, naj si z vso skerbjó prizadevajo, de bodo vselej pobožno in skesani čez svoje grehe per nji, kakor je bilo že povédano per náuku od svéte maše. In kdor sebe po kersansko ljubi, in ni sam svoj nar veči sovražnik, naj svéte maše nobeni praznik ne opustí, ker se po nji tolikih dobrot vdeleži; in če je mogoče, perložno, in se brez zamude dolžnosti stanú zgoditi zamore, naj jo tudi ob délavnikih sliši.

Ta cerkvena zapoved pa ni nova, je od začetka Jezusove cerkve. Od nedelje se že v svetim pismu v djanji apoteljnov bere, de so véрни prvi dan po saboti, to je, v nedeljo skupej prišli, de so bili per lomljenji kruha per svéti maši, in de so bili obhajani. Djanj. apost. 2. Od tega piše tudi svéti Justin mučenec, in razloží, kakó so službo božjo opravljali.

Ali je kristjan kterikrat oprostén od dolžnosti ob nedeljah in praznikih svéto mašo slišati?

Oprostén je, če je bolan, de ne more iti, ali pa če bi šel, bi potlej še bolj zbolel; če bi nevarniga bolnika imel, in bi mu mogel streči, otročnice ali matere, ki svojih še majhnih otrok nimajo komu izročiti, in je farna cerkev delječ proč, ali ko zavoljo vremena ali pòta ne morejo do cerkve priti, ker ga vikši zapovedi zadržé, ali ako mora zavoljo odvernjenja ali obvarovanja kake velike lastne ali bližnjiga škode domá ostati. Če pa iz lenobe ali iz praznih izgovorov brez svéte maše ostane, mu je greh. Vpraša naj vsak svojo vést, kaj bi mu odgovorila, ako bi pred sodnim božjim stolam stal?

Kaj mora kristjan storiti, ki po vésti iz resničnih in pravičnih izgovorov k svéti maši iti ne more?

Tak mora domá moliti, in s svojimi mislimi v cerkvi biti, kakor de bi per službi božji bil, de se bo vdeležil darú svéte maše in molitve svojih bratov in sester; domá resnice svéte vére premišljevatí, duhovne bukve brati, de to dolžnost po svoji moči nadomesti, kak dar ubogim dati, in če je moč, med tednam k svéti maši iti.

Kje je kristjan dolžan ob zapovédanih praznikih in nedeljah svéto mašo slišati?

Če je le mogoče v svoji fari, ker Jezus pravi: »Ovcé gredó za njim, ker poznajo njegov glas.« Jan. 10. 4. In svéti tridentinski zbor zapové, de škofije mo-

rajo ljudstvo opominjati, de naj se po gostim v svoji fari znajde, posebno ob nedeljah in velicih praznikih, de ondi sveto mašo in božjo besedo sliši. Sej. 24. 4. Iz tega se učimo, de sveta cerkev hoče, de naj kristjani v svoji fari sveto mašo slišijo, in dolžni so jo ubogati.

Zakaj je cerkev to zapovedala?

Zató, de bi farmani s svojim fajmoštram ob nedeljah in praznikih, ko fajmošter za nje mašuje, sklenjeni dar svete maše Bogú darovali, in božjo besedo od njega, svojiga duhovniga pastirja oznanovati, in druge jim potrebne oznanila slišali.

Kaj izgovori kristjana od dolžnosti v svoji fari sveto mašo in pridigo slišati?

Zgovori ga starost, boléhnost, če ima v drugo faro bližej, ali če ni druge maše v njegovi fari, de morajo varhi v drugo faro iti, in kader ga drugi resnični zaderžki zaderže, de ne more k domači fari v cerkev prit.

Kdaj se pregreši kristjan zoper drugo cerkveno zapoved?

Pregreši se, če ni per celi svéti maši, ali ne s pobožnostjo, ali pa če je le po redkim per pridigi ali per keršanskim náuku, ali pa raztresenih misel. Če čas zapovedaniga duhovniga opravila z jedjó, pijáčo, igro in z drugimi nepotrebnimi zmotami zapravi, ktere ga od službe božje zaderže.

16. Od pridig in keršanskiga náuka.

Zakaj gré tudi pridigo in keršanski náuk ob nedeljah in zapovedanih praznikih poslušati?

Zató :

1) Ker se je náuk od keršanskih resnic že perve čase keršanske cerkve med prvi dél svete maše štel. Sv. pismo pravi: »Kader smo pa prvi dan po saboti

vkup prišli kruh lomit, jih je sv. Pavel učil.» Djanj. apost. 20. 7. Sv. Justin mučenec, ki je v drugim stoletji po Jezusovim rojstvu živel in pisal, nam tudi to pové, rekoč: Ob nedeljah pridemo vsi vkup; po tem so nam, kakor čas in okolišine naneso, listi apostelnov in prerokov brani, potem duhovni pastir vkup zbrane vérne uči, in ljudstvo opominja, de naj takó storé, kakor jim je bilo brano. Apolog. 1.

2) Ker se per pridigah in keršanskih náukih božja beseda oznanuje in razlaga, ktera nam pové, kakó nam je živeti, če hočemo zveličani biti. Sv. Pavel pravi: »Vsako pismo od Bogá vdahnjeno je dobro k učenju, k prepričanju, k posvarjenju, k podučanju v pravíci, de bo popolnoma človek božji k vsakimu dobrimu délu napravljen.» 2. Tim. 3. 16. 17. In prerok pravi: »Tvoja beseda je svetilo mojim nogam, in luč mojim stezam.» Psl. 118. 105. Božja beseda pové vsacimu dolžnosti, ktere mora spolniti, pokaže mu nevarnosti svetá, slabe izgledé, pred kterimi se varovati, ogibati mora; sploh ona vsaciga uči, kakošin de mora biti, de bo véčno srečin. Ona budí grešnika k pokori, tolaži skesaniga in ga napolne z upanjem, in napeljuje kristjana k popoluomosti. Sv. Pavel pravi: »Zakaj živa je beseda božja in močna, in ostrejši, kot vsak na obé strani režejoč meč, in seže do ločenja duše in duha, sklepov in muzga, in je spoznavec misel in naménov v sercu.» Hebr. 4. 12.

3) Ker malo ljudi do dobriga resníce keršanske vére vé, ktere véditi je kristjanu k zveličanju treba, in ker v resnícah nevédin kristjan veliko hudiga storí, slabo živí, in zató še ne vé.

4) Ker se lahko pozabi, kar se je od keršanskih resnic védilo, in ker človek, če ni opominjan in nagiban, rad opuša, kar je storiti dolžan.

In ko bi bil človek še takó dobro podúčen v resnícah svéte vére, pokaže ponižnost in pokoršino do svéte

cerkve, in bo omečen do dopolnjenja volje božje, in jo bo zmirej bolj spoznal in umel. Kralj David je božjo postavo dobro spoznal in védil, kaj je greh, in kaj ni, in vender koliko časa je bil v grehu, in na pokoro ni mislil, in takó dolgo ne, de mu ga je prerok Natan v naúku razodel. On ga je še le zbudil, de je začel na pokoro misliti, in jo délati. Če je pa človek tudi pravičin, mu bo naúk tudi še vselej kake pregreške in pomanjkljivosti razodel, ktere še poravnati mora, de bi védno bolj popolnoma bil. In tudi če človek bere bukve, v kterih so keršanske lastnosti razložene, je vender dolžan, tudi k pridigam in naukam večkrat iti; zakaj nekatere resnice po samim branji ne zastopi, ktero po naúku Jezusoviga namestnika razumé. Izgled nam da vikši služabnik kraljice Kandaces, kterimu je sv. Filip razložil, kar je bral, in precej je želje obudil svéti kerst prejeti, kar se je tudi zgodilo, de ga je kerstil. In Jezus sploh pravi: „Kdor je iz Bogá, besedo božjo posluša.” Jan. 8. 47.

Kaj mora storiti, kdor hoče kak prid od pridig imeti?

1) Mora pred pridigo in keršanskim naukam svétiga Duhá za razsvetljenje prositi, časne skerbí odložiti, de bi božjo besedo prav zastopiti, in zvesto poslušati mogel.

Če, po Jezusovim govorjenji, božja beseda na pôt, med ternje ali pa na skalo pade, ne pernese sadú; zató mora kristjan svétiga Duhá prositi, de bi mu um razsvetlil, de bi spoznal božje resnice, in voljo nagnil tudi živeti po božjim razodenji. De bi gnada božja po božji besedi sad v njem prinesla, mora časne skerbí iz serca odložiti, med poslušanjem božje besede svoje sercé umiriti. Skušnja nas uči, de obilno število kristjanov pride k pridigam in naukam, pa niso ne razsvitljeni, in ne v sercu omečeni; nečistnik ostane nečist, krivični ostane krivičin, preklinjevavec kolne, kot pred, grešnik ostane

grešnik, Gospodov namestnik ga z vsim svojim prizadevanjem z večno resnico božjo ne omeči, in to stori, ker ljudje v posvetnih mislih in skerbéh zapleteni prav iz praviga naména ne poslušajo. De je res taka, se vsak po sebi prepriča; če je sam, ali v tihi noči, če premišljuje prost od vsih družih misel in zmote svoje pretečno življenje, ga strah prepade, skerbí, zdihuje, joka, ker gnada božja se ga takrat polastí, ko sercé od družih misel prazno najde, in se ji nič ne vstavlja. Per nevarnih bolnikih na smertni postelji se tudi od tega prepričamo; vse drugači mislijo in govoré od Bogá in božjih rečí, svét jim ne dopade, nič jih ne veseli, kar so poprej grešno ljubili; božja beseda govori v njih, očita jim njih pregrehe, kesajo se, de so takó nespametno živeli, pèče jih, zakaj so Bogá žalili. Zakaj zdej toliko v svojim sercu občutijo, kar prej niso? Zátó, ker so od svetá ločeni, družine nimajo, ktera bi jih motila, skerbí in déla nimajo, ktere bi jih odvráčevale od premišljevanja božje besede; torej pa tudi vse drugači vidijo in mislijo, kakor so v zdravih dnéh. Ravno takó bi mogli kristjani vse posvetne misli, želje in skerbí odločiti, kader so per pridigi ali per naúki, in potlej bodo v sebi občutili, kaj božja beseda v človeku zamore, de, ker je od Bogá, tudi zares k Bogu perpelje, dokler pa tega ni per kristjanu, ne bo k svojimu dušnimu pridu božje besede prav poslušal, in bo zmirej nerodin ostal.

2) Kar sliši na se, ne na druge obračati. On se mora po zaslišani božji besédi spraševati, ali je takó živel, kakor ga resnica uči, in v drugih očéh ne pezdí, kaj glédati, bruna pa v svojih ne čutiti. Mat. 23. Kristjan, ko božjo besedo posluša, mora poslušati, de zvé, kaj je volja božja in med poslušanjem zmirej sebe soditi, ali takó živí; kaj de mora opustiti, in kakó zanaprej storiti, in misliti, pridigar danes vse le od mene pridigova, kakor de bi mu bil kdo od

mene povédal, kakošin de sim. Ko bi kristjani takó božjo besedo poslušali, ne le z ušesmi, ampak tudi s sercam, bi hudobije vedno se manjšale, in število dobrih kristjanov bi rastlo.

3) Iz dobre volje in želje poslušati, de bi potlej takó storil, kakor je podučen, scer bo njegovo poslušanje brez zveličavniga sadú. Sv. Jakob pravi: »Bodite pa délavci besede, in ne samo poslušavci, s komur sami sebe zapečujete.« Jak. 1. 22. Kristjan mora iti poslušati božjo besedo, s željami zvediti, kakošin de je, in kaj de mora storiti; in kader domú pride, premisliti, kaj je slišal, ktere besede so ga nar bolj zadele, de vé potlej, in si prizadeva opustiti, kar je nad njim še pregrešniga, kar ga še od Bogá odvernjeniga derží, in nad njim kazí, de Jezusu še ni prav podobin, in de z délam pokore tudi dolg pred pravíco božjo plačuje, in nadloge, ktere ga zadenejo, za pokoro svojih grehov vzame, in voljno terpi. In kdor bo takó poslušal božjo besedo, de jo bo v délih poskusil, bi bil gotovo dober élovek in pobožin kristjan postal. Jezus pravi: »Vsak, kteri sliši te moje besede, in jih spolne, bo podobin modrimu možu, kteri je svojo hišo na skalo postavil. — In vsak, kteri sliši te moje besede in jih ne spolne, bo podobin neumnimu možu, kteri je svojo hišo na pesek sozidal.« Mat. 7. 24—27.

17. Trétja cerkvena zapoved.

Pôsti se zapovédane postne dní, namreč stiridesétanski post, kvaterne in druge zapovédane postne dní, in v pétik in saboto se mesnih jedí zderží.

Kaj se pravi postiti?

Postiti se, se pravi, si pritergati, kar je scer perpušeniga jésti ali piti, ali si pritergati, kar mesénimu poželjenju dopade; ali si pa tudi kaj taciga naložiti, kar je poželjenju zoperno, tode ne smé škodljivo biti. Postiti se, se pravi

mesá ne jésti, ali manj jésti ali piti, kakor bi človek še rad jédel ali pil, ali manj ali od kake jedi ne jésti, ktero bi rad jédel ali manj od nje jésti, ko bi jo še rad jédel iz dobrega naména, de svoje poželenje krotí, ko mu dopušeniga vselej ne pervoli, ga lažej od prepovédaniga odverne, in ga božjim zapovedam pokorniga storí. Sploh pa postiti se, se pravi, mesnih jedí se zderžati, le enkrat, to je, opoldne do sitiga se najésti, zvečer pa malo, zunaj tega pa ne jésti.

Post ni nobena nova zapoved, je od začetka svetá v navadi. Naši prvi starši so grešili, ko so prepovédani sad jédli, in s postam so se pokorili, zunaj raja (paradiža), ko so pomanjkanje terpeli, v raju pa vsiga obilno imeli. Bog je še pred prepovédal, mesó od tacihi žival jésti, ki so se zadušile, kterim ni kri odtekla, ko je Izralcam zapoved dal. Mozes se je štiridesét dni postil, préden mu je Bog zapovedi dal. Na dan, ko so Izraelci Bogá odpušanje grehov prosili, niso celi dan od večera do družiga večera smeli ne jésti ne piti. Kader so Izraelci v kaki nevarnosti bili, in Bogá prosili, de bi jim jo odvzel, ali jim jo odverní, ali kako dobroto dal, so se postili. Ko je bilo Izraelsko ljudstvo zavoljo nevošljivosti Namanove namenjeno pomorjeno biti, se je Ester postila in molila, in ljudstvo z njo, de bi Bog storil, de bi bila njena prošnja za ljudstvo per kralju Asveru uslišana, in zgodilo se je. Ko je Holofern s svojo vojsko mesto Betulijo oblegel, so bili Izraelci v veliki navarnosti pomorjeni biti. Pravična Judit se je postila in molila, in z njo tudi prebivavci mesta, de bi jih Bog rešil, Bog je dal, de je Judit Holofernu glavo odsekala, in vsi sovražniki so zbežali. Ninivljani so se postili in molili, in mesto je bilo ohranjeno. Vse te in druge zgodbe nas prepričajo, de je bil post že v stari zavezi v navadi, in de je bil posebin dél pokore. Po preroku Joelu je Bog zapovédal, rekoč: „Spreobernite se iz celiga serca s postam in jokam.“ Joel. 2. 12.

V novi zavézi so se tudi postili. Sv. Janez kerstnik se je postil v pušavi, in ravno takó tudi Jezus, in sicer štiridesét dní in noči. In tukej je začetik štiridesét-danskiga posta kristjanov. Jezus scer posta ni zapovédal, ga zapovédati je svoji cerkvi prepustil. Rekel je pa farizejem, ki so mu očitali, de se njegovi učenci ne postijo kakor Janezovi: Svatje se ne postijo, dokler je ženin per njih, takó tudi moji učenci ne; prišli pa bodo dnevi, ko jim bo ženin vzet, in potlej se bodo postili, kar se je tudi zgodilo. Jezusov izgled je bil za aposteljene in kristjane zapoved. Sv. Gregor papež pravi: Naš Gospod in Zveličar nas opominja nekterikrat z besédami, nekterikrat pa z déli. Njegove déla so nam zapoved takó délati, kakor je on storil. Kakor nam je Jezus izgled ponižnosti dal, ko je aposteljnám nogé umil, takó ga je tudi dal s svojim postam. Pa ga tudi z besedo, kakor Bogú dopadljivo délo poterdil, ker je lastnost posta povédal, rekoč: „Kadar se postite, ne délajte se žalostnih, kakor hinavci; gerdé namreč svoje obraze, de bi ljudjé vidili, de se postijo. Resnično vam povém, prejéli so svoje plačilo. Ti pa, kader se postiš, mazili svojo glavo, in umi svoj obraz, de ne bodo ljudjé vidili, de se postiš, ampak tvoj Oče, kteri je na skrivnim; in tvoj Oče, kteri na skrivnim vidi, ti bo povernil.“ Mat. 6.6—18. In tudi svéti očaki govoré od štiridesétdanskiga posta pred veliko nočjó, de ga je Jezus posvetil. Sv. Hieronim v 2. bukvah zoper Joviniana piše: Tisti je Gospod, ki je štiridesétdanski post kristjanov posvetil. Sv. Krizostom pravi: Jezus je nam vsim s svojim štiridesétdanskim postam izgled dal. In sv. Ambrož pravi: Bratje! ni majhin greh kristjanam, če se ne postijo v štiridesétdanskim postu, kteriga nam je Jezus naznanil.

Aposteljni so Jezusov izgled posneli, in se tudi štiridesét dní postili, kakor on, kristjani so bili eniga duha z njimi, so se tudi z aposteljni postili, ker so si priza-

devali popolnoma biti. Takó se je začel veliki post v Jezusovi cerkvi, in je prec v začetku cerkve ob času apostelnov v navadi bil, kakor svéti očaki tudi poterdijo. Sv. Ambrož pravi: Štiridesét dní nam je zapovédanih, de se pokorimo, in véčno življenje zadobimo, ko v tem času po večim postu in molitvi kazni svojih grehov zbrisemo. In sv. Hieronim piše devícama Evstahi in Marceli, de veliki post je od apostelnov. Ko so pa kristjani mlačni perhajali v postu, v délih pokore in lastniga zatajenja, je cerkev post zapovédala, in tudi povédala, ktere dní in kakó se postiti.

Iz kakošniga naména je cerkev post zapovédala?

Zapovédala ga je zató:

1) De bi kristjani Jezusa posnemali, ki se je postil in za nje terpel.

2) De se kristjani v lastnim zatajenju vadijo, ktero je k zveličenju vsacimu potrebno, ker se odpovedujejo dopušenim rečém, se lažej prepovédanih varjejo, ker jim že lažej pride se jim odpovédati, ko so se pervadili ne vsiga si pervoliti, kar poželjenje hoče. Kdor si nič dopušeniga ne odreče, se tudi grehu ne bo odpovédal. Kdor svoje teló mehko redi, se tudi ne bo lahko hudimu poželjenju vstavljaj, kdor ga pa oistro ima, se bo grehu lažej odpovédal. To s. Pavel od sebe govori, de tare svoje teló, de bi ga zapovedam božjim pokorniga storil, in se pred večnim pogubljenjem obvaroval. 1. Kor. 9. 27.

3) Post obudi želje pokoro délati, in ga tudi perpravniga storí, jo délati, ker se telésniga veselja in vžitka telésnih dobrot zderží.

4) Post je nar perpravniši perpomoček božji pravíci za storjene grehe zadostiti, svoje grehe nad seboj kaznovati, in z Bogam se spraviti. Nobeden naj ne misli, de je zadosti, de grešnik le greh zapustí in se ga spové, on ga mora tudi nad seboj kaznovati, in k temu

je post nar perpravniši perpomočik, in ta namen je tudi poglavitin, de cerkev post zapové, in zató se kristjani, kateri sebe prav ljubijo, tudi radi postijo.

5) Post vrednost družih dobrih dél poviša; post molitev podpíra in molitev post posvetí, kar Tobija pravi, de molitev s postam in ubogajmedajanjem je dobra. Tedej, kdor se ne posti, škodje svoji duši in se poškodje na zveličenju.

Kakor pa vsako dobro délo le takrat Bogú dopade, ako ga kristjan iz ljubezni do njega storí, takó je tudi post le takrat Bogú prijetin, ko se kristjan iz ljubezni do njega posti, in ga z molitevjo sklene. Za perve kristjane, kakor je tudi za današnje dobre kristjane, je bil velik post čas dušniga veselja, ker so se vsi skupej postili, in v terdnim upanji živeli, de se jih bo Bog usmilil, jim grehe odpustil, jim moč dal, skušnjave premagati, greha se varovati, in lažej pravično živeti, ko bodo svoje hude nagnjenja krotili.

Veliki post je za dobre kristjane zares prijetin čas, so dnevi zveličenja; vsi božji otroci po celim svétu se združeni postijo, žaljujejo in jokajo nad svojimi grehi, in v Bogá kličejo, de bi jim grehe odpustil. V tem času vsako zdiho vanje, vsaka solza nad grehi večí moč ima terdovratno sercé omečiti, ker je z vsim drugim zdiho vanjem sklenjeno, ker so vsi nedolžni in spokorniki eniga duha, vsi v Jezusu zbrani, in eden drugimu pomagajo, kar nekteri zavoljo slabosti ne morejo takó popolnoma storiti, kakor bi radi, jim dobre déla družih pomagajo, ker so vsi udje eniga telésa, ktere sv. Duh k dobrim oživlja, vlada, v dobrim ohrani in poterdi.

Kdaj in kakó začne katoljška cerkev post?

Začne ga pepélnično sredo. — V cerkvi je že stara navada pepéliti; pepelili so grešnike, kateri so bili k očitni pokori obsojeni, ko so začeli pokoro délati. Post je

dél pokore; zató pepelí svéta Jezusova cerkev prvi dan veliciga posta, de se vsak spomni na dolžnost in potrebo pokoro délati in Bogá prositi, de bi nam želje dal se prav pokoriti, de bi nam grehe odpustil in perzanesel, kakor je Ninivljanam, ki so se pokorili. Pepeljenje nas pa tudi spomni, de naj se nobeden ne povišuje, ker vidi, kaj je bil in kaj spet bo, ker vsak mora umreti préd ali potlej, in njegovo teló se bo v prah spreminilo; zató govori mašnik med pepeljenjem: Spomni se človek, de si prah, in v prah se boš povernil. Tedaj postimo se, in obžaljujmo svoje grehe, de pravíci božji za nje zadostimo, de večni smerti odídemo.

De bo veliki post za nas kristjane čas našiga zveličenja, premišljevajmo v postu terpljenje Jezusa Kristusa. Obernimo se grešniki k Bogu, kakor zgubljeni sin k svojimu očetu, recimo s skesanim sercam: Oče! grešili smo pred tabo in zoper tebe, in nismo vredni več tvoji otroci imenovani biti, pa vzemi nas za svoje nar zadnje hlapce.

Hodite kristjani v postu večkrat v cerkev, kakor drugikrat, molite in storite več dobrih dél, kakor scer, kar v postu per jédi pervarjete, dajte ubogim; bežite iz perložnosti greh storiti, zderžite se od posvetniga veselja; opustite vse, kar vas razmišljene stóri, in od premišljevanja svétih rečí odverne, ker to so dnevi žalosti in pokore.

Kteri postni dnevi so še zapovédani?

V kvaternih tednih sreda, pétek in sabota, v adventu sreda in pétek, in nekteri dnevi pred velicimi prazniki, kakor pred sv. dnevam, pred praznikam čistiga spočetja devíce Marije, binkuštno saboto, pred praznikam svétih aposteljnov Petra in Pavla, pred velikim Šmarnam, in pred vsimi svetniki.

Zakaj je cerkev kvaterne poste postavila?

1) De bi se kristjani spomnili na dolžnost pokoro délati, se postili in druge déla milosti storili, in za svoje grehe božji pravici zadostili. Slabi smo, védno v kak greh pademo, takó tudi zmirej pokore potrebujemo; malo je to, kar cerkev od nas terja; ravno zató pa tudi véstno storimo, de cerkvi pokoršino skažemo, kar Bog hoče; zderžimo se od mesnih jedí; ne najejmo se več, kot enkrat do sitiga, molimo, pejmo k spovedi, de bodo kvaterni tedni zares dnevi pokore za nas, odpovejmo se grehu in prosimo Bogá pomoči, de bi se greha varovali in v dobrih délih bogatili.

2) De bi ponižno Bogá prosili za dobre in zveste namestnike Jezusove, ker tacih potrebujemo, ker so jih škofje v kvaternih tednih posvečevali.

3) De bi Bogá prosili, de bi nam sad zemlje dal in ohranil, in ga za prejéte dobrote zahvalili.

Potrebno je, de Bogá že spomladi prosimo; zató je en kvaterni teden spomladi, de, ker je sneg skopnil, in polje lepó zelení, de bi ga nam Bog obvaroval; ena sama merzla noč nam labko vse z mrazam vzame, pozebejo terte, mraz škodje na polji in na drevji, in proč je naše upanje; zató nas cerkev opomni Bogá prositi blagoslova od nebes.

V kolikih nevarnostih so poléti vinske gôre in žitno polje, če še takó lepó kaže, pride toča, prevelika moča ali suša, vse upanje in veselje zgíne; kakó potrebno je Bogá prositi za odvernjenje slabiga in hudiga vremena in škodljivih žival in golazen; zató je poléti tudi kvaterni teden postavila.

Tudi v jeseni je treba lépiga vreména, de se s polja spravi, in ozimina poseje. Le Bog je Gospod vreména; zató je pa tudi cerkev v jeseni v kvaternim tednu post zapovédala, de bi v duhu pokore Bogá za-nj prosili.

Pozimi imamo scer že vse spravljeno; pa tudi pozimi nam nesreča ognja, ali kar si bodi hudiga lahko vse odvzame; tedaj cerkev tudi pozimi Bogá prosi, de bi nas pred nesrečo obvaroval. Posebno pa hvalimo Bogá za vse dobrôte, ki smo jih prejéli, in storimo dobro revežem, kateri niso nič perdélali, nimajo potrebniga živeža, Bog pa nekterim obilnost zató da, de drugim, ki nimajo, delé.

Zakaj je cerkev adventne poste zapovédala?

Zató, de se kristjani s pokoro in poboljšanjem k Jezusovimu prihodu in rojstvu po vrednosti pripravljajo.

Zakaj je cerkev poste pred nekterimi velikimi prazniki zapovédala?

Zató, de se kristjani s pokoro in molitevjo pripravljajo praznike bolj svéto in k večimu dušnimu pridu praznovati.

Zakaj zapové cerkev v pétek in saboto mesnih jedí se zderžati?

Zapové v pétek se zderžati mesnih jedí v spomin Jezusoviga terpljenja in smerti, v saboto pa v spomin, de je ta dan Jezus v grobu ležal

Po želji svéte cerkve premišljujejo kristjani v pétek terpljenje in smert Jezusovo, de je Jezus zató umerl, de je naše duše in telésa od večne smerti odrešil. Ako bi ne bil umerl, bi bile naše duše večno pogubljene, in telésa v grobu ostale. Po Jezusovi smerti so pa naše duše za večno življenje spet oživele, in ker je umerl in tretji dan spet vstal, bodo tudi naše telésa spet oživele in od smerti vstale; zakaj Jezus je končal s svojo smertjo našo dušno in telésno smert, in odperl nam je nebesa, ktere bi bile zavoljo Adamoviga greha večno zaperte ostale.

V saboto kristjani premišljujejo Jezusa v grobu, njegovo ljubezen do nas, de je zavoljo nas ponižan, zaničevan in zapuščen, kar je grešnik vredin terpeti, Jezus za-nj terpi. Spomnijo se pa tudi, de Jezus zató v grobu leži, de nas v upanji poterdi, de bomo le kratek čas v grobu, in spet živi vstali; de je odvezel s svojim pokopam vse, kar naši pogrebi žalostniga imajo, ko je od smerti vstal. Apostelnji so žalovali, ko so svojiga nar boljšiga dobrotnika, Očeta in učenika zgubili; žalujmo tudi mi, ker smo ga z grehi zgubili, in se od njega ločili.

Ko je Jezus tolikanj za nas storil, nam cerkev zapové dva dni v tednu se mesénih jedí zderžati, de bi se zavoljo grchov saj nekoliko pokorili, ker vsi pokore potrebujemo. S tem nas k hvaležnosti budí, de bi se v teh dnevih na dobroto našiga Zveličerja spomnili, kateri nam je s prelivanjem svoje svéte kervi zaslužil, in de bi se z veseljem mesénih jedí zderžali, saj nekoliko za svoje grehe božji pravíci zadostili, in se Jezusoviga zaslužnja vdeležili.

De se ta zapoved takó malo, posebno po mestih derží, pride iz nevére, in hudobniga življenja kristjanov. Ako komu postne jedí zares škodjejo, naj prosi škofa dovoljenja mesó jésti, ktero pa le toliko velja pred Bogam, kolikor je izgovor resničen, kteriga Bog pozná in bo sodil.

Ljubi kristjani! kateri še kaj vére imate, ne bodite si sami svoji sovražniki, in ne dajte se od nevérníkov pohujšati in zmotiti; oni niso s svéto cerkevjo sklenjeni, ko je nočejo poslušati in ji pokorni biti. Prelomljenje božje ali cerkvene zapovedi v velicih rečéh je smertni greh, in večno pogubljenje pernese. Ta zapoved še ni vzdignjena, nas védno pod greham veže: bodite cerkvi v vsim pokorni, ker Bog to zapové. Ne poslušajte jih, kateri vam govoré; sej ne ognjusi človeka, kar skozi

usta noter, ampak le, kar vùn gré; zakaj jéd ne ognjusi človeka, ona je dar božji, temuč hudobne besede, s kterimi cerkveno oblast zaničuje, prederzna nepokoršina proti božji zapovedi ognjusi človeka in ne mesó; njegova nepokorna volja in njegov napúh mu škodjeta.

Ali je post Bogú prijetin?

Post je Bogú prijetno dobro délo, ako se kristjan iz prave volje, po naménu cerkve posti, de bi si z njim k zveličenju pomagal. Pravični se posti, de v gnadi božji ostane; grešnik se posti, de gnado božjo zadobi. Jezus ni potreboval posta, in vender se je postil, in dal nam je izgled se postiti, ker je védil, de post Bogú dopade in nam k zveličenju veliko pomaga.

Ko je prerok Joel Izraelcam hude nadloge prerokoval, ktere bodo čez deželo prišle, jim je rekel se postiti, de morebiti se jih bo Bog usmilil, ter pravi: »Kar je gosenci ostalo, je snedla kobilica, in kar je kobilici ostalo, je snedel kéber, in kar je kébru ostalo, je rijà snedla. Predramite se vi pijanci, jokajte, in tulite vsi, kteri sladko vino pijete, ker vašim ustam bo odtergano. Obropana je dežela, zemlja žaljuje, pšenica je pokončana, terta je usahnila, oljka zvenila, poljska žetev pokončana; terta je konec vzela, drevesa so se posušile. — Napovejte post. Preobernite se k Bogu iz celiga serca s postam, z jokam in plakanjem. Kdo vé, če se Bog ne bo usmilil in prizanesel.» Joel. 1. in 2. Bog je po preroku govoril in post zapovedal, tedaj mu je tudi prijetin, in zató cerkev od svétiga Duhá vladana zapové post, kar bi pa ne storila, ako bi ne bil Bogú prijetin in k zveličenju pomagljiv. Kakó oestro so se svetniki postili, ker so védili, koliko jim post k popolnomosti pomaga, ko so z njim svoje hudo poželjenje v sebi krotili, in po svoji prosti volji lažej božjo voljo dopolnili.

Ali je sam post toliko Bogú prijetin?

Samo jedí in pijáče si pertergovati, ni še Bogú prijetno, ako človek noče svojiga bližnjiga poboljšati; post mora z molitevjo in déli milosti, posebno pa s poboljšanjem življenja sklenjen biti, de Bogú dopade; vès človek je grešil in hudo storil, vès se mora tudi postiti; ko telésu jéd odterga, mora tudi druge počutke pokoriti in greh opustiti. Svéti očaki pravijo: Pravi post je greha se varovati, zderžati se od vse krivíce in od nedopušeniga veselja svetá. Sv. Bernard pravi: **Z** ustni je bil prvi greh storjen, torej se morajo usta postiti. Pa ko niso le usta grešile, ampak tudi vsi drugi počutki telésa in duša, tedaj se morajo vsi postiti. **R**oké naj se krivičniga ne dotaknejo; nogé naj ne hodijo v slabe družine; očí naj ne glédajo ptuje lepote; ušesa naj ne poslušajo opravlživiga in zaničljiviga govorjenja; jezik naj se varje nesramnih besed, družiga žaliti, klétve in kréga. Duša naj se varje hudih misel in željá, naj voljo od greha odvráča, in žaljuje naj nad storjenimi grehi, in prosi naj milosti in odpušenja. **K**aj bi pomagalo, ako bi kristjan ne jédil in ne pil, greh pa védno ljubil; hudobin bi ostal, ako bi svojiga življenja ne spreobernal. Cerkev hoče, de bi po posti grešniki svoje življenje spreobernali, se pokorili, božji pravíci zadostili, pravíčni postali, in v gnadi božji uterjeni bili.

Ali zapoved postiti se vsaciga kristjana zaveže?

Vsaciga umniga kristjana zaveže, kteriga telésne slabosti veljavne ne izgovoré. — **K**dor greši, naj se posti, in s postam pokori, kdor je pravíčin, naj spokorno žíví, de gnade božje ne zgubí. Postiti se je tudi vsacimu mogoče, ker se mu ni treba truditi, kakor per délu, le žalostno je viditi, de tisti, kterim je posta nar bolj treba, se nar manj postijo. **K**daj bodo pokoro storili? Cerkev je previdna in dobra mati, nikoli ne zapoveduje

tacih dél, ktere bi človeku škodovala, torej tudi s postami ne obloži kristjanov, kateri se postiti ne morejo zavoljo pravičnih izgovorov, in hoče, da naj se vsak toliko posti, kolikor mu telésna moč dopusti, in po velikosti njegovih grehov.

Kteri kristjani niso zavezani se mesénih jedí zderžati?

1) Otroci, ki se še pameti ne zavejo.

2) Bolniki, katerim jih zdravnik v zadobljenje zdravja nasvetje.

3) Popotniki med krivovérci, ako postnih jedí ne dobé.

4) Veliki reveži, ki družiga ne dobé, in bi celi dan mogli brez jedí biti.

5) Kteri pravično dovoljenje dobé meséne jedí jésti; tode ob pravim času, in z mesam vred ne smejo rib jésti.

Kteri so pa od ojstriga posta izgovorjeni?

1) Mladi ljudjé, ki še rastejo, kakor se sploh vzame do 21. léta.

2) Stari, kateri so na telésu že močno opešali; taki naj namest posta slabosti in težu starosti voljno preterpé, in naj več molijo, in če premorejo, ubogajme več dajo.

3) Bolniki in ljudjé slabiga zdravja; zató naj pa telésne slabosti poterpežljivo nosijo, in jih namest posta Bogú darujejo. — Varovati se pa morajo, da se po lastni ljubezni ne motijo, in se v tem premehko ne sodijo; ni vsaka slabost pravičn izgovor; post je zató zapovedan, da teló oslabí in potlej na greh ne misli, in iz mehke ne greší.

4) Ubogi, kateri le takrat jé, kader dobí; pa le tak revež, kateri v resnici nima toliko jésti, da bi se ob enim na dan do sitiga najédel. Taki naj uboštvo namest posta poterpežljivo prenesejo in Bogú darujejo.

5) Rokodélci in pôsli, kateri zares težke déla déljajo, pa so slabe telésne moči; zakaj délo ne izgovori od posta, ampak le slabost telésa, če zavoljo nje délati ne more, slabost občuti, in pod težo déla peša. Varje naj se pa tudi vsak v tem, da se premehko ne sodi, da ne greši, in se ob dél pokore sam ne perpravi.

6) Popotniki, ki so celi dan na pôti, tode morajo na pot iti, ne pa tisti, ki le za kratki čas kam gredó.

7) Noseče in doječe matere so tudi od ojstriga posta izgovorjene, kolikor se pa brez škode otroka postiti smejo, so dolžne se tudi postiti.

Noben kristjan naj ne bo svéti cerkvi nepokorin, in naj ne zaničuje posta; vsakimu je potrebin pripomoček k zveličenju, nobeden ni brez greha in popolnoma dober, kot Bog. In kdor se ne posti, je cerkvi nepokorin, tedaj tudi Bogú, zaničuje svojo dušo in druge pohujša. Sv. Pavel pravi: »Nikar ne pogubi s svojo jedjó tega, za kteriga je Kristus umerl.« Rimlj. 14. 15.

18. Četerta cerkvena zapoved.

Spovej se svojih grehov pooblastenimu spovedniku nar manj enkrat v létu, in o velikonočnim času prejmi svéto rešnje teló.

Kaj je v četerti zapovedi zapovedaniga?

De naj se vsak kristjan, kateri se že zavé, kaj je greh, nar manj enkrat v létu svojih grehov spové, in o velikonočnim času svéto rešnje teló prejme.

V prvih časih Jezusove cerkve ni bilo treba zapovedi, kdaj se spovedati; kristjani so se prec spovedali, ko so grešili. Ko vést človeku mirú ne da, iše sam pomoči brez posebne zapovedi. Pervi kristjani so šli vsako nedeljo k svétimu obhajilu, kateri so kak greh storili, so se ga gotovo tudi spovedali, sicer bi si ne bili upali nar svetejšiga zakramenta prejeti, in ker jim ni bilo

dano v grehu ostati, ker jim je bilo znano, de sv. Duh pravi: »Ne odlašaj se k Gospodu preobrniti, in ne odkladaj od dneva do dneva, zakaj njegova jeza bo naglo prišla, in ob času maševanja te bo razdjal.« Sir. 5. 8. 9.

Od svétiga Ambroža pišejo, de je vsaciga spovedal, kadar koli je kdo k njemu k spovedi prišel. In od svétiga Hilarja, de je ob nedeljah vselej veliko ljudi za spoved imel. To nas prepriča, de so prvi kristjani radi k spovedi hodili. V čertim stolétji so posebno o velikonočnim času k spovedi hodili, kakor sv. Krizostom piše. *Homil. contra Judaicant.* Vsi so želeli se prav perpraviti Jezusa vredno prejeti v zakramentu svétiga rešnjiga telésa o velikonočnim času, v katerim ga je postavil. In veliki zbor v Lateranu v létu 1215 je zapovedal, de naj se vsak véрни kristjan saj enkrat v létu spové, in o veliki noči svéto rešnje teló prejme.

Ali so prvi kristjani potrebovali te zapovedi?

Niso je potrebovali, ker so bili že takó vneti od ljubezni božje zakrament svéte pokore in svétiga rešnjiga telésa prejéti, in so védno želeli z Jezusam sklenjeniti biti.

Cerkev je le potlej, ko so kristjani v véri omerznili, to zapoved dala, ktera goreče želi, de bi véрни ta dva svéta zakramenta večkrat med létam vredno prejéli, kar dobri kristjani tudi storé, ker Jezus pravi: »Ako ne boste jédili mesá Sinu človekoviga, in pili njegove kerví, ne boste imeli življenja v sebi.« Jan. 6. 54.

Zakaj želi in perporoča cerkev večkrat v létu k spovedi iti?

Perporoča in želi zató,

1) Ker se grešniki v zakramentu svéte pokore od grehov očistijo.

2) Pogostna spoved pomaga sebe védno bolj spoznati, kar je vsakimu k spreobrnjenju življenja potre-

bno. Bolj ko se človek spozná, lažej po keršansko živi; spozná se pa le, ako svojo vést večkrat sprašuje in tudi spovednik ga k boljemu lastnemu spoznanju še bolj napelja.

3) Pogostna spoved kristjana k ponižnosti napeljuje, brez ktere nobeniga keršanskiga življenja ni; ker bolj ko človek svoje slabosti, napúh, grešno lastno ljubezen, svojo termo in svoje nagnjenje spozná, bolj živo občuti svojo nevrednost, bolj se tudi ponižuje, in ponižnost je mati vsih čednost. Če pa tudi premislimo, kolikokrat si grešnik terdno naprej vzame se poboljšati, pa le spet pade; ko pa svoje želje večkrat per spovedi ponoví, močnejši prihaja, in speljá svoj sklep.

4) Pogostna spoved ga varje pred velikimi grehi. Spomni se, de ni zadosti le spovedati se, temuč de je poboljšanja treba, de ga mora vsaka spoved boljšiga storiti; takó si tudi prizadeva se boljšati, in s tem se védno bolj svétiga obhajila vredniga déla.

5) Obvarje kristjana pred pozabljivostjo kakiga veliciga greha, in varje ga tudi pred majhnimi grehi, ker si skerbno večkrat vést sprašuje. Posebno bo mladost pred nevarnostjo obvarovana, ker je še ne pozná, ker bo pogostim od spovednika opominjana, kje, kdaj in kakó nevarnost spoznati, in se je ogniti.

6) V spovedi prejme nauk za vse svoje okolišine, keršanske svete, opominovanja, tolazbo in pripomočke, de se vé lažej greha varovati, in v keršanski čednosti rasti.

7) Zdobí mir duše in sercá, če ga zgubí, ga spet dobí, in naúk, kakó ga obvarovati.

8) Po gosti spovedi da drugim lep izgled, kteriga dati je vsak kristjan dolžan iz ljubezni do bližnjiga.

9) Vsak človek vé, de bo umerl, kdaj, pa nihče ne vé; vsako uro se lahko zgodí. V nebesa pa nič omadežaniga ne pojde; torej je treba vést očistiti, de je vsaki

čas perpravljen pred sodbo iti, kader ga bo Bog poklical.

Kje naj kristjan o veliki noči spoved opravi, in sveto obhajilo prejme?

Če nima posebniga resničniga izgovora po zapovedi cerkve v svoji fari.

Zakaj zapové cerkev, de naj kristjan o veliki noči v svoji fari spoved opravi?

Zató, de duhovni pastir svoje ovce pozná, od katerih bo mogel Bogú odgovor dajati, in njegova dolžnost je, na duši slabe krepčati, bolne na duši zdraviti, ranjene celiti, razkropljene nazaj perpeljati, in zgubljene iskati. Eceh. 34. 4.

Ali je vsak kristjan dolžan o veliki noči sveto obhajilo prejeti?

Vsaki, kteriga spovednik za vredniga spozná in je prav perpravljen. Sv. Pavel nam vsim zapové, rekoč: »Postergajte stari kvas, de bote novo testo. Zakaj naše velikonočno jagnje Kristus je darovano. Obhajajmo tedaj veliko noč ne s starim kvasam, tudi ne s kvasam hudobije in malopridnosti; ampak z opresnimi kruhi čistosti in resnice.» 1. Kor. 5. 7. 8.

Zakaj cerkev zapové ga o veliki noči prejéti?

Zató, ker je Jezus o velikonočnim času terpel in umerl, zakrament svétiga rešnjiga telésa postavil, in od smerti vstal, de kristjani posebno spomin teh skrivnost odrešenja obhajajo in Bogá hvalijo za nezmérno milost, ktere niso vredni.

Ali je potrebno večkrat v létu k svétimu obhajilu iti?

Potrebno je zató, de se z Jezusam sklenemo, nas svojiga zasluženja vdeleži, se z njim sklenjeni greha

varjemo, nas posvetí, prenoví, in večniga življenja vredne stori.

Kakó potrebno je Jezusa v zakramentu svétiga rešnjiga telésniga vživati, nas Jezus sam učí, rekoč: »Resnično, resnično vam povém: Ako ne bote jédli mesa Sinu človekoviga, in pili njegove kerví, ne bote imeli življenja v sebi. Kdor jé mesó moje, in pije mojo krí, ima večno življenje, in jest ga bom obudil poslednji dan. — Kdor jé moje mesó, in pije mojo krí, ostane v meni in jest v njem. — Kdor jé ta kruh, bo živel vekomaj.» Jan. 6. 54—60. In zares treba je človeku take jedí, ktera z nebes pride in ljudém življenje da, jih za večno življenje redí, ker je po okusu prepovédane jedí v paradížu večno življenje zgubil.

Kakor duša teló oživí, in je takó dolgo živo, dokler je duša v njem, takó Jezus našo dušo oživí za večno življenje, ko ga v svétim obhajilu prejmemo, in jo živí, kakor jéd teló, dajè ji moč, greha se varovati, in jo čisti in posvetí. Kdor ga pa pogostim ne prejme, gotovo v smertni greh pade. Tedaj naj se vsak kristjan perpravlja, kar je mogoče, de bo vselej Jezusa vredno prejel, in naj se nikar ne odteguje s praznimi izgovori, de ni vredin; zakaj, kakor enkrat opustí, bo že kmali večkrat opustil in kmali bo mlačin. Noben človek ni vredin Jezusa prejéti, pa Bog ga vredniga stori, ko ga vabi, ljubeznivo kliče, in mu clo zapové, pod zgubo večniga življenja nebeški kruh jésti. Kdor Bogá in Jezusa ljubi, vé, zakaj ga je vstvaril, čuti svoje slabosti, in spozná moč tega svétiga zakramenta; zató ne bo le enkrat v létu, ampak večkrat šel z velikim spoštovanjem k svétimu obhajilu.

Kdaj se perčnè in mine čas velikonočniga obhajila?

To se zgodi po volji škofov, kakor oni zapovedó.

V Ljubljanski škofii se začne drugo nedeljo v postu, in v praznik Jezusoviga vnebohoda neha.

19. Péta cerkvena zapoved.

Ne obhajaj ženitovanja v prepovédanih časih.

V katerih časih ni ženitev perpušena?

Perpušena ni od prve nedelje v adventu do svétih treh kraljev, in od pepelnične srede do prve nedelje po veliki noči. Trid. zbor. sej. 24. p. 10.

Zakaj je cerkev v teh časih ženitev prepovédala?

Zató je prepovédala, ker so advent, božični prazniki, veliki post in velikonočni prazniki posebno svéti časi, ktere so dolžni kristjani s spremišljevanjem božjih dobrot, ki so jih po Jezusovim odrešenji zadobili, s postam, molitevjo in z drugimi dobrimi déli posvečevati, od kar jih obhajanje ženitve, navadne pojédine, veselje in skerbí, de bi se vse prav godilo večí dél odvráčujejo. V adventu, kakor svéti evangélii, ki so v adventu ob nedeljah brani, nas prepričajo, kristjane cerkev na sodbo in na délanje pokore opomina, de bi se k posvečevanju božičniga praznika prav perpravili. V postu hoče cerkev, de bi terpljenje Jezusovo prav premišljevali, in si s postam, molitevjo, uhogajmedajanjem in z déli pokore prizadevali, se Jezusoviga neskončniga zasluženja vdeležili; s takim preučišljevanjem se pa obhajanje ženitniga veselja nikakor ne vzame. Pa tudi ob nedeljah in zapovédanih praznikih, o pétkih, sabotih in družih postnih dnéh se ne spodobi ženitniga veselja obhajati.

Ali se pa v teh prepovédanih časih nikoli ne smé poročati?

V kaki sili in posebno potrebnih okolišinah se smé poročati z dopušenjem škofovim; pa na tihim brez šuma in obhajanja ženitniga veselja.

Po vsih naukih, ktere nam je Bog iz svojiga usmiljenja razodel, smo se terdno prepričali od njegove ljubezni, dobrote in milosti do nas; kaj je vse storil, in še vedno déla, de bi pogubljeniga človeka spet k sebi obernil in perpeljal, ker se je po grehu od njega ločil, ga zapustil, se na duši in na telésu popačil, in v sužnost hudiča padel. Jezus je prišel na svét, in je popravil, kar je greh pokazil; prenovil je ljudi, z Bogam svojim stvarnikom in ljubeznivim Očeta spet spravil, in večno zveličenje jim zaslužil, kteriga s pomočjó gnade svétiga Duhá zadobiti zamorejo, če po zapovedi njegoviga svétiga evangelija živé. Hvalimo Bogá vse dní svojiga življenja za neprecenjeno milost, živimo po keršansko, odpovéjmo se svétu, ker naše prebivanje ni na zemlji, je v nebesih, zdihnimo po odrešenji iz hudobniga svetá, de kader končamo délo, kteriga nam je Bog storiti naložil, k njemu pridemo po Gospodu našim Jezusu Kristusu. —

K A Z A L O.

VI. POGLAVJE.

	Stran
1. Od božjih zapoved	3
2. Od dolžnosti do Bogá	6
3. Kaj je treba vérovati?	14
4. Od nevédnosti	16
5. Stanovitnost v véri	18
6. Véra mora délavna biti	21
7. Dolžnost véro obuditi	24
8. Grehi zoper véro	26
9. Bogá moliti in častiti	46
10. Od domače službe božje	55
11. Od službe božje v cerkvi	57
12. Od persége	61
13. Od obljub	68
14. Trétja božja zapoved, od posvečevanja nedelje	74
15. Véra, upanje in ljubezen, morajo sklenjene biti	82
16. Kakó se upanje v kristjanu začnè?	83
17. Zakaj krtstjan v Bogá upa?	86
18. Z upanjem mora strah združen biti	93
19. Iz pokoršine in ljubezni mora strah priti	96
20. Kaj kristjan upa?	97
21. Kakšno more upanje biti?	102
22. Kakó se kristjan zaderží, kateri v Bogá upa?	106
23. Hvaležnost proti Bogu	110
24. Potrebno in dolžnost je, upanje obuditi	114
25. Grehi zoper upanje	115
26. Izvir molitve	118
27. Kristjan je dolžan moliti, in molitev mu je potrebna in koristna	125
28. Lastnost molitve	129
29. Od perpravljenja k molitvi	235
30. Kdaj in kje moliti?	137
31. Od očenaša	141

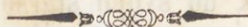
32.	Od angeljeviga češenja	164
33.	Od svetiga roženkranca	169
34.	Kako se ljubezen božja v kristjanu začne?	175
35.	Dolžnost Bogá ljubiti	178
36.	Kakó smo dolžni Bogá ljubiti?	185
37.	Dolžnost ljubezen obuditi	195
38.	Od ljubezni do bližnjiga sploh	
39.	Kakošna mora keršanska ljubezen do bližnjiga biti?	202
40.	Od keršanske ljubezni do sovražnikov	206
41.	Kakó se kristjan proti sovražnikom zaderži?	210
42.	Sebe ljubiti in spoštovati	214
43.	Od dolžnost in potrebe sebe spoznati	218
44.	Od zatajenja samiga sebe	219
45.	Dolžni smo za svoje zveličenje skrbeti	225
46.	Keršansko zaderžanje proti telésu	228
47.	Od greha ubijanja samiga sebe	231
48.	Kdaj smé kristjan po dolžnosti življenje v nevarnost postaviti?	233
49.	Kakó se mora kristjan v bolezní zaderžati, de voljo božjo spolne?	236
50.	Kaj je dolžnost kristjana proti Bogú po bolezní?	243
51.	Kakó se zaderži kristjan per svojim gospodarstvu, de voljo božjo dopolne?	442
52.	Kakó kristjan v sreči in bogastvu voljo božjo dopolne?	252
53.	Kakó kristjan v uboštvu voljo božjo dopolne?	256
54.	Od dolžnosti za svoje dobro imé skrbeti	259
55.	Ali smé kristjan veselje vživati?	263
56.	Kakó se po volji bózji kristjan zaderži proti tistim, ki skupej stanujejo, in proti vsacimu človeku?	267
57.	Keršansko zaderžanje kristjana do prijatlov	274
58.	Dolžnosti kristjana do duše bližnjiga	277
59.	Od greha pohujšanja	285
60.	Kristjan tudi za teló bližnjiga skrbí	290
61.	Kakó kristjan božjo zapoved proti bolnikom dopolne?	297
62.	Kakó umirajočim bolnikom zadnjo pomoč skazati?	302

63.	Kakó se kristjan proti mertvim zaderží?	305
64.	Ne ubijaj	312
65.	Kakó dopolne kristjan voljo božjo, kar premoženje bližnjiga zadéva?	317
66.	Ne krasti	319
67.	Dolžnost ptuje blagó poverniti	328
68.	Kristjan je dolžan skerbeti za dobro imé bližnjiga	333
69.	Kakó se kristjan pregreši zoper ljubezen bližnjiga, kar njegovo dobro imé ali čast vtiče?	336
70.	Od laží	339
71.	Od obrekovanja in opravljanja	343
72.	Od kriviga natolcevanja in krivih sodbá	351
73.	Od podpihovanja	355
74.	Od klétve in hudiga vošenja	356
75.	Od svétiga dopolnjenja dolžnost v vsakim stanu sploh	359
76.	Dolžnost keršanske matere	360
77.	Dolžnost staršev skerbeti za telésne potrebe svojih otrok	363
78.	Keršanski starši so dolžni posebno za dušo svojih otrok skerbeti	364
79.	Starši morajo svoje otroke tudi od hudiga odvrčati	372
80.	Starši so dolžni hudobne otroke kaznovati	374
81.	Kakó se starši pregreše v dolžnostih do svojih otrok?	377
82.	Kakó se imajo stari očetje in matere, očmi in mačahe do svojih otrok zaderžati?	378
83.	Dolžnosti otrok do svojih staršev	380
84.	Kakó keršanski gospodar božjo voljo do svojih služabnikov dopolne?	388
85.	Kakó pòsli v svojim stanu voljo božjo dopolnejo?	392
86.	Kakó greše pòsli zoper božjo voljo?	401
87.	Od keršanskih dolžnost gospóske	404
88.	Kakó kristjan voljo božjo dopolne do kralja ali cesarja, in do drugih od njega postavljenih gospósk?	408
89.	Kakó se mora kristjan proti svoji deželi in soséski zaderžati?	418

90.	Od dolžnost kristjanov do duhovnov Gospo-	
	dovih	419

VII. POGLAVJE.

1.	Dolžnost kristjanov do svéte cerkve	428
2.	Perva cerkvena zapoved	432
3.	Praznik rojstva Jezusa Kristusa	433
4.	Praznik obrezovanja Jezusoviga	436
5.	Praznik razglašenja Jezusoviga, ali svétih tréh kraljev	438
6.	Velikanočna nedelja	440
7.	Praznik v nebohoda Jezusoviga	442
8.	Binkuštna nedelja	443
9.	Praznik svétiga rešnjiga telésa	447
10.	Praznik spočetja device Marije	449
11.	Očiševanje device Marije	450
12.	Učlovečenje sinu božjiga devici Marii ozna- njeno	451
13.	Vnebovzetje Marije	452
14.	Rojstvo Marije	454
15.	Druga cerkvena zapoved	455
16.	Od pridig in keršanskiga náuka	458
17.	Trétja cerkvena zapoved	462
18.	Četerta cerkvena zapoved	474
19.	Péta cerkvena zapoved	479

V LUGERIANI.

Natisnila in založila Ig. žlahtni Kleinmayr in F. Bamberg.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBIS

00000320718

